

DEPOT

IRONMEN

NEO

S 400/II

MUSEUM BOYMANS
ROTTERDAM.

Rep. 7

9/10

1381
Vol. 13
pl. 3 comp. k

D E
NIEUWE SCHOUBURG
D E R
N E D E R L A N T S C H E
KUNSTSCHILDERS
E N
SCHILDERESSEN.
T W E E D E D E Ê L.

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

D E
NIEUWE SCHOUBURG
D E R
NEDERLANDSCHE
KUNSTSCHILDERS
E N
SCHILDERESSEN:

*Waer in de Levens- en Kunstbedryven der tans levende en
reets overleedene SCHILDERS, die van HOU-
BRAKEN, noch eenig ander Schryver, zyn
aengeteekend, verhaelt worden.*

DOOR
JOHAN VAN GOOL,
KUNSTSCHILDER.
T W E E D E D E E L.

IN 'SGRAVENHAGE,
GEDRUKT VOOR DEN AUTHEUR,
M. D C C. L I.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1900

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO

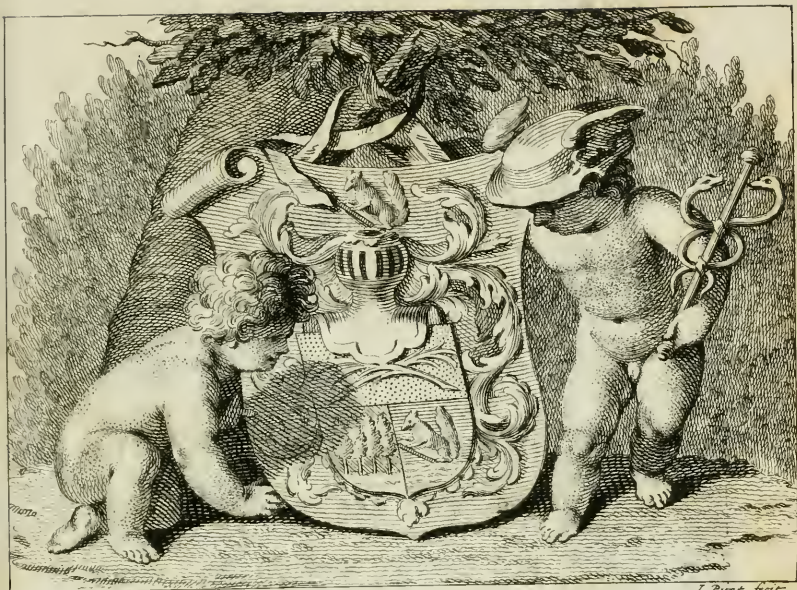
THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

AEN DEN
 KUNSTLIEVENDEN HEERE,
 DEN HEER
GERRET BRAAMCAMP,
 BEROEMT KOOPMAN,
 KENNER EN BEMINNAER
 DER EDELE
 TEKEN- EN SCHILDERKUNSTEN,

E N

BEZITTER VAN EEN OVERHEERLYK

KABINET SCHILDERYEN,

Nevens eene keurige

VERZAMELING VAN TEKENINGEN.

CHOON de Koophandel Uw
ED. met een talryke menigte
van nuttige bezigheden steeds
verlet en onledig houd , echter is Uw
ED. aen die loffelyke oeffening zo niet
verflaeft en verslingert, dat het Heylig-
dom van Pictura (al van overlang door
Uw ED., als een gunstige Mecenass,
geëert en gehanthaeft) daer door ver-
waerloost word; integendeel toont Uw
ED., niet alleen door gedurigen aankoop
van in- en uitheemsche Kunstwonderen,
den

O P D R A G T.

den ryken aanwas van deszelfs edelmoe-
digen Kunstdrift, maer die breid zich noch
verder uit tot allerlei fraejigheden van
kunstig gesnedene Yvoore Beelden, Bas-
relieven, en al wat aan eene deftige Ver-
zameling eenigfints luister kan byzetten.

Deze pryffelyke hoedanigheden , ver-
fiert wordende met de vriendelyke be-
handeling, waer mede Uw E D. alle
kundige Liefhebbers onthaelt, die begee-
rig zyn Uw Kabinet te komen zien,
(welke eer my meer dan eens te beurt
gefallen is) hebben my aengespoort, om
het *tweede Deel* myner *nieuwe SCHOU-
BURG der Nederlantsche Kunstschilders en
Schildereffen* Uw E D. gulhartig op te
dragen.

In hoope dat deze geringe Letterär-
beit Uw E D. tot eene aangenaeme uit-
span-

O P D R A G T.

spanninge van wigtiger bezigheden ver-
strekken, en de toejuichinge van UWEN
Kunstlievenden Geest eenigermaten weg-
dragen zal, ben ik met alle heusheit.

M Y N H E E R,

U W E R E D.

*Gansch verplichte en dienst-
vaerdige Dienaer,*

JOHAN VAN GOOL.

D E

SCHILDERKROON

V O O R

D E N H E E R E

GERARD BRAAMCAMP.

*DE spracklooze Echo der Natuur',
De Schilderkunst, die 't minnevuur,
In Vorsten, Edelen en Braven,
Van ouds gestookt heeft en gevoed,
En elk verlieven deed op haer gelaet en gaven,
Zag nu die drift allengs verminderen in gloed'.*

* *

Men

*Men zag de lelyen en rozen,
Die op haer schoone wangen blozen,
Van drukk' besterven en vergaen;
De tranen vloeiden uit haer oogen;
Dus zond de Aenminnige, die nooit geluidt kan slaen,
Haer stomme zuchten staég om bystandt naer den hoogen.*

*Die stille en sprakeloze schaer
Bewoog, met jammerend gebaer,
Het hart der Kunstgodinn', Minerve,
Die daerop uitriep van haer' troon':
„ Dat toch myn liefste Spruit geen' trouwen minnaer derve,
„ Niet hulpeloos verkwyn'! dat keeren alle Goón!*

*Kwam ooit haer teedere genade
De wysheit en 't beleit te stade,
't Was waerlyk in dit raedloos uur;
Zy koos, uit al haer Ryksgeuoeten,
Den snelgewiekten Boô, den schranderen Merkuur,
Ter uitvoer van den last door haer vernuft besloten.*

Die

Die Vlieger streefde, op haer bevel,
Met uitgespreide pennen, snel
Door de ongefloten hemeldeuren,
Om, in des weerelds koopkantoor,
Aen 't Y, der Schilderkunst' den heilſchat op te ſpeuren,
Dien zy in huis en hof, paleis en kerk verloor.

Hy zag dien ſtroom van zwangre kielē,
De ſtat van handelaren krielē,
In kooppaleizen van arduin;
Hy zag 'er, by zyn martelaren,
In't midden van den vloedt, ook BRAAMCAMPs goê Fortuin
Staêg worſtelen, in ſchyn' eens Inkhoorns, met de baren.

Hy reikt, op dat zy, door haer gunst,
Tot BRAAMCAMPs heil, de Schilderkunst
Voor 't dreigend ſterflot zou behoeden,
Zyn' ſlangeſtaf haer toe, en red
Haer uit den jammerkolk' der wrange tegenſpoeden,
Waerop zy ſtraks haer ſchreên naer 't hof des Voorſpoeds zet.

Nu blonk de gulheit uit hare oogen ,
Nu wies ze in zegenend vermogen
En koeſterende krachten aen ;

Heur haerolecht was nu licht te vatten ,
Haer kloot een ſterke zuil , waerop zy pal bleef ſtaen ,
Dus vulde zy den ſchoot haers Voedſterlings met ſchatten.

Dus ſteef zy BRAAMCAMPs noefte Vlyt
En Naerſligheit , de Nydt ten ſpyt ,
Ten dienſt' van Neêrlands koopältaren ,
Dat paer verplant Germanjes woudt
Langs 't vlak des oceaens , zoover de zeilen varen ,
Aen 's weerelds uiterſte eindt , en puurt hem goudt uit hout.

De Ryn en Elve en Muldau vieren
Zyn' handel feest op feest , en ſieren
Den ſchedel zyner Koopvaerdy'
Met eikenloof uit hun priëelen
En boſſchen , die de kunſt , de Scheepsbouw , aen het T ,
Den Iber en de Taeg hervormt in zeekasteelen.

Zyn

Zyn Koopbeleit weet , over zee ,
Van ryk tot ryk , van reê tot reê ,
Zichzelf een heilryk padt te banen ,
En brengt hem , door het golfgeruisch ,
Byzonder uit het ryk der fiere Lusitanen ,
Het lachende geluk , belaên met rykdom , t' huis.

Intusfchen blaekt het vuur der minne ,
Naer 't wys beleit der Kunstgodinne ,
Tot de edle Schilderkunst zyn hart ;
Hy stilt de smerten die haer prangen ,
Geneest met klinkklaer goudt haer diepe boezemsmart ,
En kuscht , verliefst , den daeuwder tranen van haer wangen.

De Schoone ontluikt dus , als een bloem ,
Zy ziet door hem haer' ouden roem
En luisterryke faem berleven ;
Zy dankt , zy kuscht zyn milde handt ,
En vind in hem , door wien ze in glory' word verheven ,
Haer' grootsten Minnaer in 't kunstweekend Nederlandt.

Dus houd haer schoon hem opgetogen ;
Haer eêl gelaet en schittrende oogèn
Voldoen en voên zyn min naer eisch.
Zy spreid haer duizendkleurde straelen
Door 't burgermeesterlyk ja vorstelyk Paleis , ()*
Daer hy haer majesteit doet op den eertroon pralen.

Daer word hy door den edlen stoet
Van geesten harer zoons begroet ,
Dou , Mieris , Wouwerman , Ostade ,
Van Berchem , Weenix en Lairess' ,
All' Fenixen wier lof de nydt noch tydt ooit schaedde ,
Alle echte Telgen van de Schilderkunstgodesf'.

Daer biên hem andre Schilderbelden ,
Metsu , Terburg , de Van de Velden ,
Van Huysum , Rembrand , en een schaer
Van andre ware Apelles Zoonen ,
Gebloemte , plant en ooft uit elk saisoen van 't jaer ,
Gevogelt , mensch en dier , en wat Natuur kan toonen.

Daer

* 't Beroemd Huis van den Heere Trip.

*Daer aest zyn geest op 't oogbanket ,
Hem door zyn' Hartvriendt voorgezet ,
Den wakkren Sam , die zyne zinnen
Met kunstpenfeel' en vriendschapp' streelt ,
En hem de Schilderkunst nog vaster doet beminnen ,
Wyl zy hun famenkomst onmeetbren wellust teelt .*

*Met reên dan heeft hy 't nieuwe leven
Die tiende Zanggodinn' gegeven ,
Die voedsel schept uit zyne vlyt' ;
Met reên word , om dien dienst te loonen ,
Hem door een schrandre pen de levensloop gewyd
Van een' befaemden stoet , een' Kunstrei harer Zoonen .*

*Dat Pallas geest zyn gunst bestuur' !
Dat de altydnyvere Merkuur
's Mans vlyt en noesten handel zegen' !
Op dat hy uit zyn' overvloed'
De stomme Poëzy nog lang met heil bejegen' ,
En haere Voedsterzoon met gunste op gunst ontmoet' !*

De

*De rei der negen Zanggodinnen,
Die om zyn schildermin hem minnen,
Vlocht hem dees groene Schilderkroon,
En zingt zyn' lof op hare feesten;
Ja eert hem in haer Koor, met blyden toone op toon,
Als stut der Amstelbeurze en steun der Schildergeesten.*

MDCCLI.

D. SMITS.

D E
NIEUWE SCHOUBURG
D E R
NEDERLANTSCH E
KUNSTSCHILDERS
E N
SCHILDERESSEN.

ER WYL het my, onder Godes zee-
T gen, mag gebeuren, dat het *tweede*
Deel myner NIEUWE SCHOU-
BURG DER NEDERLANTSCH E
KUNSTSCHILDERS EN SCHILDERESSEN
tans het licht ziet, en schoon het den Lief-
hebberen van *Pictura* niet onbekent is, hoe
verschillent de smaek en verkiezing van ie-
ders byzondere Kunstoeffening is geweest,
lust het my echter, ter Inleidinge van dit
Deel, den Lezer eens eene korte schets on-
der het oog te brengen van Meesters,
welkers beroemde Kunstwerken hun gansch
II. Deel. A onder-

onderscheiden kunstvermogen en bequaemheden zonneklaar doen zien.

Om, zonder reden, in deze bekende waerheit niet breet uit te weiden, zal ik alleen uit het puik onzer Vaderlantfche Kunsthelden, en hunne doorluchtige Kunstdaden, eenige proeven te berde brengen, en, ter bevestiginge van myn gezegde, met malkanderen vergelyken. Die zulks in eene geschikte order wil doen, moet zekerlyk tot de voorgaende Eeuw te rugge treden, die, om deszelfs vruchtbaerheit in het voortbrengen van uitmuntende Kunstschilders, met recht den naem der gelukkige Schilder-eeuw mag dragen: waer van, myns oordeels, de hoogste reden moet gezocht worden in de vrye keur van 't.eeuwig Albestier; die Tyden en Eeuwen bepaelt heeft, om in dezelve het edel kunstbedryf der Stervelingen te doen bloeijen.

Wy hebben dan (om ter zaeke te komen) reets, met veele voorbeelden, in ons *eerste Deel* getoont, dat het met de bespiegelende en dadelyke Kunststudie even verschillent gestelt is, als met den onderscheiden aert en zeden der Onderwerpen, in wien die heerlyke Kunstgaven doorstraelden. Voegt men hier by het puik onzer *Nederlantfche* Kabinet-schil-

fchilders, is ieders byzondere behandeling uit de couleur, toetsen, trekken en flagen van zyn penfeel, duidelyk te zien; elk heeft eene verfchillende wyze en manier van fchilderen gehad, zo in het beginnen als uitvoeren zyner Kunfttafereelen; zynde zommige daer op gevallen, om de Natuur eenvoudig in alles naeukeurig te volgen, zonder mooije of lelyke voorbeelden te onderscheiden, bestudeerende hunne Kunftstukken met de uiterfte omzichtigheit, en hebben al hunne voorwerpen ftipt naer het leven getekent en gefchildert; het geen veel tyt en arbeit kost.

Andere, in tegendeel, met meer geest en loffer behandeling begaeft, hebben het fchoonfte der Natuur en 't befte Leven met meer vryheit nagebootft, en zyn veel ftouter in het ondernemen en uitvoeren der onderwerpen van hunnen geest geweest; fchoon ieders manier een hogen trap in de Kunft bereikt heeft, echter is het duidelyk uit hunne werken te zien, of dezelve op eene bezwaerde of luchtige wyze behandelt zyn, fchoon beide naer het leven gefchildert.

De eerfte zoort heeft zo ligt geen noot gehad om van het vaste kunftfpoor af te dwaelen; doende niets zonder het leven te raetplegen. Zelden vervallen die geesten tot ee-

ne manierlykheit, die van de Natuur afwykt; daer de andere Kunsthelden ligt toe overhellen: om dat de vaerdigheid van hunnen geest en penfeel zich zo ftipt aen de voorbeelden der juiſte Natuur niet kan bepalen; maer daerentegen gebeurt het dikwyls, dat de eerſte, met al die oplettenheit, tot zekere ſtyfheit vervallen, die, tegens de geestige manierlykheit overgeſtelt, niet minder als die, der berifpinge van verſtandige Keurmeeſters onderhevig is.

By voorbeeld: SLINGERLANDT, DOU, METZU en FRANS VAN MIERIS, *den ouden*, zyn weergalboze Kabinetschilders geweest, die 't leven, tot de geringſte voorwerpen toe, naeukeurig hebben gevolgt en uitgevoerd, maer, ſchoon tot noch toe hun's gelyk, in dat gedeelte der Kunſt, ver te zoeken is, evenwel is de eerſte niet vry te ſpreken van eenige ſtyvigheit. De tweede is hier in gelukkiger geſlaegt: want, hoe net en uitvoerig hy alles heeft uitgewerkt, ſtraelt de zwierrige loſſigheid van zyn penfeel overal in door. METZU is in 't behandelen der verwen en penfeelen van niemant overtroffen; zyne Kunſtafereelen zyn op eene veggende en toetſende wyze, zonder de minſte ſtyfheit, by uitſtek net en natuurlyk; ſchoon
hy

hy het leven zo ftipt als eenig Meester gevolgt heeft.

In tegendeel is FRANS VAN MIERIS, in eenige van zyne Kabinetftukjes, door de al te groote netheit, mede niet vry te fpreken van eenige ftyfheit; dit belet echter niet, dat zyne beſte werken aen de verhevenſte deelen der kunſte voldoen, en voor die der ſtraks-genoemde Kunſthelden niet behoeven te wyken: als blykt aen den hogen prys, waer op dezelve noch dagelyks van de Liefhebbers geſchat worden. Nevens deze vier Overvliegers in de moderne Schilderkunſt, mag ARI DE VOOIS ook wel in aenmerking komen; als zynde inſgelyk een groot Meester geweest, in de Natuur, op eene verwonderlyke wyze, naeukeurig en kunſtig te volgen.

In het Kabinet van den Heer JOHAN VAN DER MARCK, tans Hooft-Officier der Stadt *Leiden*, is een Stukje van hem te zien, dat, ſchoon klein, aen den eiſch van de volmaekte deelen der kunſte zo wel voldoet, als ooit de Penſeelkunſt van eenig Sterveling voldaan heeft, of miſſchien ooit voldoen zal.

Onder die, welke, ſtouter van geest en penſeel, zich aan de leidraet der Natuure zo vaſt niet hebben gehouden, is GERARD DE LAIRESSE geen gering voorbeeld, want,

ſchoon die verheve geest zich onmogelyk aen dat geduldig nagaan van't leven kon binden, echter is hy in zyne grootsche Kunstwerken en Kabinetstukken een wonder van zynen tyt geweest. GODEFRIED SCHALKEN, iscene Uitmunter in 't mengen der verwen en 't bestieren der penseelen geweest; die, om zyne vleiënde en vlezige schildertrant, voor niemant de kunstvlag hoeft te stryken; wordende zyn Kunstwerk ten hogen pryse gezocht en betaelt.

De Ridderlyke Kunsthelden ADRIAEN VAN DER WERF en KAREL DE MOOR, hebben by onzen tyt gebloeit en wonderen gedaen in de Kunst, zynde, door een onvermoeide studie, zo diep in 't heiligdom van *Pictura* gedrongen, dat men ze, als Kunstheiligen, niet zonder eerbiet noemen mag: gelyk ik van beide in 't slot van dit laetste Deel, met onwraekbaere bewyzen, breetvoerig zal aentonen. Doch hoe zeer de vier laetstgenoemde in de Kunst hebben uitgemunt, echter valt de smaek en verkiezing der heden-daegsche Liefhebbers met meer drift op de Kunst der vyfeerstgemelde, en wel met dien geest des onderscheits, als of de laetste by de eerste op geen eenen dag te noemen waeren; en door quade vergelykinge niet naer waerde geschat

fchat wierden, gelyk ik dikwyls, met leetweezen, van eenige Liefhebbers heb moeten hooren. Doch aen zulke onedelmoedige Keurmeesters is het met recht te wyten, dat de Kunstwerken van die groote Meesters, by het algemeen, niet op hunnen rechten prys van kunstverdienſten gewaerdeert worden. Want ſchoon zy de Natuur zo volmaekt niet hebben aengekleeft als die moderne Puikſchilders, echter hebben zy in andere verhevenheden der Kunſte weder boven die uitgemunt: want de ſchoonſte en edelſte voorwerpen van 't Leven naer hunnen welſtandigſten zwier en verhevenſte voorbeelden, in eene Hiſtorie, ryk van ordonnantie, natuurlyk en aengenaem van houding, op eene kunſtige wyze zamen te ſchikken en verrukkent te ſchilderen, eiſcht ganſch geen minder bequaemheit, en verdient ganſch geen lager prys van Kunſtroem, als de Natuur, in haere eenvoudigſte deelen op het kunſtigſte af te maelen, toekomt.

Derhalven is het eene buitensporige verwaentheit, dat men, door het maken eener verkeerde vergelyking, de kunstverdienſten der moderne Schilders, zo hoog boven die der Hiſtorische Kabinetschilders, opvyzelt; want die de bequaemheit dezer Kunſthelden

wel tegen een wil stellen, moet niet op een deel der kunst, als of daer alles in gelegen was, zien. De Ridder VAN DER WERF kon minder geoordeelt worden als Dou en FRANS VAN MIERIS, *den ouden*, in het stipt navolgen der eenvoudige Natuur, en eenige losse toetsen, andere in wat anders; maer die, met kennis, in acht wil nemen de schoonheit zyner voorbeelden, zo in 't heerlyk tekenen, als in 't verkiezen der voorwerpen, tot zyn oogmerk dienstig, de kracht en goede schikking van dag en schaduwe, den hoogsten trant in 't overheerlyk schilderen en plooïen der klederen, zyn fraeje verkiezing in 't behandelen van Landschappen en 't wel schikken der achterwerken, en meer verhevene hoedanigheden, die een schoon Kunsttafereel vereischen; daer hy boven alle in uitgemunt heeft; die dit met kennis en oordeel overweegt, zal zekerlyk toestaen, dat hy geenzints de minste, maer een der grootste Hoogvliegers onder de *Hollantsche* Meesters geweest is.

Want dat 'er tot het Historischilderen geen minder bequaemheit, als tot het Modern, vereischt word, leert de ondervinding niet zelden; als de groote Meesters in die Studie,
uit

uit eige zinlykheit, eens tot het Historifchil-
deren zyn overgegaen, hebben zy hunnen tyt
qualyk beſteet, zynde doorgaens in die on-
derneming niet wel geſlaegt; dit blykt by
openbaere verkopeningen, wanneer diergelyke
Kunſtſtukken op ver na zo veel niet gelden als
hunne moderne Werken: Want ieder heeft
iets, dat hem als een hemelgaef van hoger-
hant komt, en voor een ander onnavolge-
lyk is:

Zo dat de overeenbrenging van den een
met den ander, op geen voegelyke manier
kan geſchieden: zonder d'een of ander in zy-
ne kunſtwaerde te verkorten.

Wenſchelyk was het voor de Kunſt en der-
zelve Oeffenaeren, dat de Liefhebbers zo
ligt niet door een vooroordeel beſtiert wier-
den, maer alles naer de rechte waerde ſchat-
teden; of ligt hen de gryze en eerwaerdige
aloutheit zo na aen 't harte, dat ze, ter lief-
de van dezelve, tot een blind vonnis vervoert
worden? wy vergenoegen ons met de naekte
waerheit en gezonde reden, en gunnen hen
geerne die vreugt, om, door het maken en
vormen van verkeerde denkbeelden, niet naer
waerde van groote Mannen te ſpreken.

Terwyl nu de ryke Natuur, zo wel voor
Hitori- als Moderne-Schilders, eene ontel-

baere menigte van voorwerpen aen de hant geeft, daer de verschillende neigingen der Kunstoeffenaeren op gevallen zyn, zou ik myn bestek te buiten gaen met ieders byzondere Kunststudie op te halen: daerom zal ik, tot een goet flot dezer vooraffpraek, noch kort aentekenen, dat ik het met de Liefhebbers ten vollen eens ben, die POTTER, ADRIAEN VAN DE VELDEN en JACOB VAN DER DOES, voor de drie Puikschilders in het afbeelden van allerlei tam Vee houden; schoon de laetste tans zoo hoog niet geächt word als de twee eerste, evenwel heeft elk detekenkundige zwier en eigenschap der beesten zo wel verstaen en gevolgt, dat zy zelfs hier in, voor als noch, onnavolgbaer zyn. Inzonderheit de eerste, die, by uitstek, eene grootsche en kloeke manier, zo wel in het tekenen als schilderen, heeft gehad; want zyne Stukjes, schoon klein, vertonen eene kloekheit, die, nevens eene ongemaekte natuurlykheit, te vergeefs by de andere gezocht word.

BERGHEM heeft eene manier van schilderen, zo vloeiënt, los en quikagtig, gehad, dat hy in die trant al zyne Kunstgenoten heeft voorby gedraeft; maer hier te veel op steunende, heeft hy de Natuur zo stipt niet

ge-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. II

gevolgt, als de voorgaende, doch is in rykheit van ordonnantie hun aller meester geweest. PHILIP WOUWERMAN spant in tegendeel de Kunstkroon, in het schikken en schilderen van Paerden, en alles wat daer toe behoort: want de menigvuldige veranderingen, die ons, in die trant, zyne Kunsttafeelen vertonen, zyn voor en na zynen tyt zonder weergâ.

Zie daer eene korte schets van voorbeelden, die in het ter uitvoer brengen van elks byzondere neiging, ons eene aengenaeme verscheidenheit van Kunstwerken hebben nagelaten; waer uit men, als met een opslag van 't oog, de verscheide voorwerpen der Natuur ziet afgemaelt. Even zo is het gelegen met alle andere Kunsten en Wetenschappen; waer in ieder Oeffenaer, door zyne byzondere gaven en neiging, zo veel toebrengt, dat 'er, tot nut en heil van 't menschelyk geslacht, een volledig zamenstel van Kunst of Geleertheit uit te voorschyn komt.

*En hier in straelt te luyterryker door
GODS ALBESTIER! die, op het edel spoor
Van Kunsten en verheve Wetenschappen,
Het puik der Stervelingen wil doen stappen:*

Op

Op dat dus elk der Menschen Maetschappy
 Met al zyn geeftrykheit ten nutte zy:
 Op dat de wysheit , naer Godts eeuwige orde ,
 Op de aerde , allengs , vermenigvuldigt worde ;
 Waer door zich , als het volle middaglicht ,
 Godts Majesteit vertoont aen ons gezicht ;
 Als wy , bestiert door kunst en wyze reden ,
 Natuur , haer gaven en verborgenheden ,
 Haer schoonheit , als een proefstuk van Gods hant ,
 Doorsnuffelen , tot in haer ingewant .
 Het past ons dan , bezielt met hemelgaven ,
 Om rustig op dat edel spoor te draven :
 Tot nut , tot welzyn , van 't gemenebest ;
 Zo word den Staet , met roem en eer , geveest
 Op groei en bloei van Kunst en Wetenschappen ;
 Zo leert men uit zyn Werken , als by trappen ,
 Gods Goetheit , Wysheit , Macht en Heerlykheit
 Beseffen ; en , met eerbiet , opgeleit
 Tot eer en dienst van dat volzalig Wezen ,
 Word best ons aerts en eeuwig heil in dezen -
 Betracht . Wordt deze waerheit recht gevat
 Van al wat Kunst hanteert en edel schat ,
 Heb ik in 't harte myner Kunstgenoten ,
 Met dit geschryf , myn zuiver wit beschoten .

Schoon nu uit al het bovengemelde blykt ,
 dat het grootste getal der bygebrachte Kun-
 stenaeren hunne geboorte en kunstbedryf
 aen

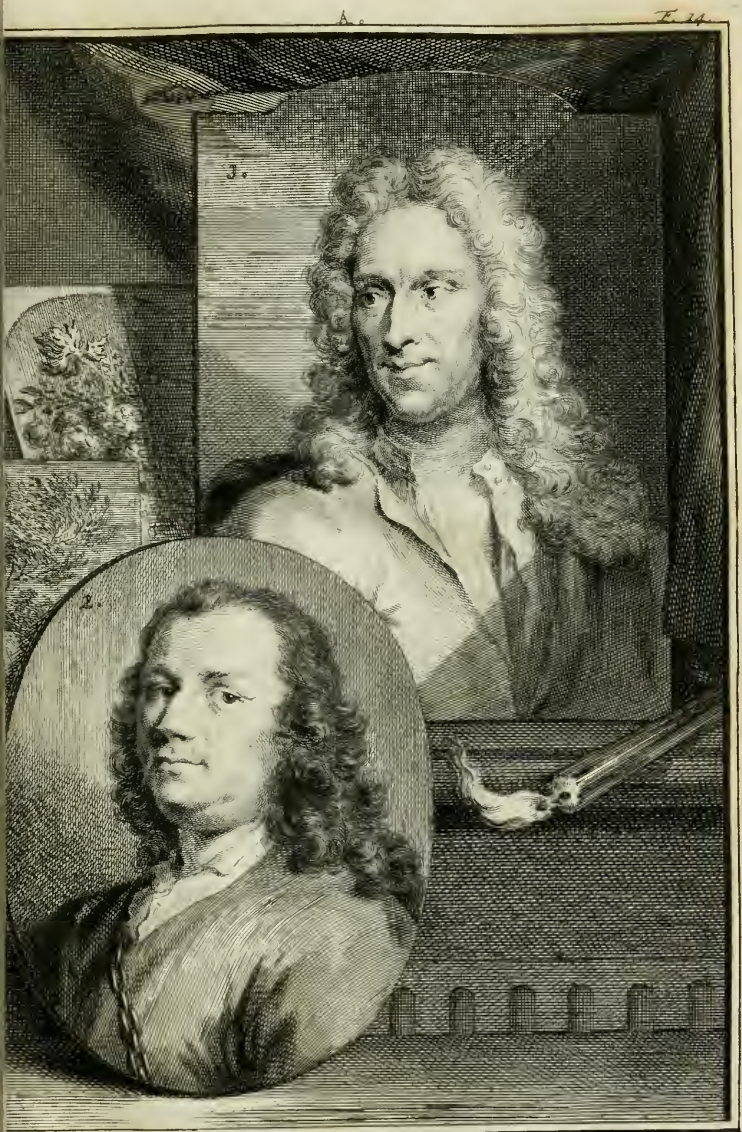
aen de voorgaende eeuwē verschuldigt zyn, in welke, naer allen schyn, de *Nederlantsche Pictura* haeren hoogsten kunsttrap beklommen heeft, echter is dit geen algemeene Natuurwet; maer het staet in tegendeel allen Kunstschilders vry, hunne Voorlichters op dat edel spoor rustig te volgen, ja 't is zelfs loffelyk, naer die zelve kunsttrap te streven, daer die verheve geesten reets op gevestigd zyn; te meer, vermits 'er geen beroemde voorbeelden dezer eeuwē ontbreken, die hen tot proefbewyzen kunnen verstreken, dat het niet onmogelyk is met de Kunsthelden der vorige eeuwē naer de Schilderkroone te dingen.

Tot des te meer aenmoediging myner Kunstgenoten, zal ik nu dit *tweede Deel* myner NIEUWE SCHILDERSCHOUBURG openen met een Wereltberoemt Schilderpersonaedje dezer eeuwē, en de Fenix der Bloem- en Fruitchilders; dat ik, met deze grootspraak,

JOHANNES VAN HUYSUM in 't oog hebbe, is onder de Liefhebbers also bekend als de Zon op den vollen middag. Deze Schilderhelt is uit het machtig *Amsterdam* ter werelt gekomen; zo dat om zyne geboorte-
plaets

plaats geen zeven *Hollantſche* Steden kunnen twisten, als om die van HOMERUS zeven *Griekſche* gedaen hebben; want het is buiten tegenspraek, dat hy op den 15 van grasmaent des jaers 1682 te *Amsterdam* geboren, en de Zoon is van JUSTUS VAN HUYSUM, die mede een Bloemschilder was; maer door eenen verkeerden yver gedreven, alle zyne Kunstgenoten op de hielē wilde treden, met allerlei soort van Kunstwerk te ondernemen, zekerlyk met oogmerk, om op alle wyzen zyn voordeel te bejagen. Hy was van mening om zynen Zoon insgelyks tot een algemeen schilder te maken. Ten dien einde had hy een groote winkel met allerlei slag van kunstwaer, daer elk, naer zyn gelt, kon berecht worden; het zy kamerschutten, graeuwe beelden, vazen, en verder alles, wat tot huis- en tuinsieraden behoorde.

Tot dit Schilderwerk, waeren zyne Zoonen gereet aen de hant: daer onze JOHANNES de outste onder was, en ook de bequaemste van der jeugt af, die dat soort van kunstwaer zo vaerdig schilderde of 't vloog. Daer is noch menig kamerschut met lantschappen en andere voorwerpen in weezen, dat door hem geschildert is. Maer tot ryper jaren en oordeel komende, en wel ziende, dat die
ma-

Schwaner del

J. Houbraken sculps.

Johannes van Huysum. 2. Heroman van der Myn.

manier van ſchilderen wel een dagelykſche winſt gaf, maer hem den weg niet baende om een verheven naem te verkrygen, en een hoogvlieger in de Kunſt te worden, bepaelde hy zyne algemeene bequaemheit tot eenigedeelender Kunſt: waer aen hy al de grootscheit van zynen geeſt te koſte lei, om dien hogen gloritrap te beklimmen: want zo dra hy zyn eige Meester en getrouw was, leide hy zich enkel toe op het ſchilderen van Bloemen en Lantſchappen met deſzelfs toebehoren; waer door hy zo vermaert is geworden, dat men met waarheit mag zeggen, dat hy, in 't eerſte gedeelte, al zyne voorgangers voorby en uit het oog is gevlogen, en in het tweede gedeelte maer weinig overvliegers heeft gehad.

Het eerſte Stuk, dat ik van hem zag, wiert my van *Amſterdam*, in 't jaer 1716, door den Heer GALER, een groot Liefhebber van dien tyt, toegezonden. Ik wil wel bekenen, dat ik met verbaeſtheit ſtont te kyken, vermits ik nooit weergâ van dit Stuk had gezien, zo in de behandeling van ſchilderen, als in de ſchikking der Bloemen. Het geval wilde, dat Prins WILLEM VAN HESSEN, met den Heer BURMANIA, my de eer deed van myn Kunſt te komen zien. De
Prins,

Prins, in dien tyt al een begin makende tot het vergaeren van een aenzienlyk Kabinet, stont als opgetogen, toen ik hem dit Tafereel vertoonde, zo wegens deszelfs natuurlyke behandeling, als schikking der ordonnantie; schoon het noch maer een begin was van de hoogte, waer toe hy het naderhant heeft gebracht. De Liefhebbery van *Flora* was toen in haeren vollen bloei en had veel toejuichers, onder welke den Heer, wien dit Stuk toequam, geen der minsten was. Die maekte onzen VAN HUYSUM bekend by alle Minnaers en Aenquekers van Bloemen en Vruchten, inzonderheit te *Haerlem* by VOORHELM, en anderen; die hem graeg en willig de schoonste Bloemen en Fruiten, die zy bezaten, ter hant stelden. Als deze Luiden, die doorgaens van de Kunst weinig of geene kennisse hebben, by hem quamen, stonden zy als stokbeelden te kyken, wanneer hy hen zyne geschilderde bloemen en vruchten voorstelde: om dat zy, wegens deszelfs bedriegelyke natuurlykheit, alles ten eersten kenden: als Tulpanen, dubbelde Hiacinthen, Renonkels, Auricula's en anderen. Daerenboven had onzen Puikschilder eene gadeloze bequaemheit om alles, op het aengenaemst en kunstigst, zo by malkanderente voegen, dat het een uitenement

nement wel geordineert stuk uitmaekte ; ja zelf van die smaek en onbekende verhevenheit, dat hem niemant hier in geëvenaert heeft ; want hy plactste zyne verrukkende bloemen niet alleen tegen duistere gronden, in fierlyke met kunstige Basrelieven pronkende vazen, op de bekende manier van DE HEEM en MINJON ; de grootste Meesters, die voor onzen Kunstheldt bekend waeren ; maer hy deet hen tegen lichte gronden, ja zelf tegen heldere luchten en schoone Lantschappen uitkomen ; eene Kunstgreep, voor zynen tyt onbekent ; waer van nooit weergâ gezien was, en die aenstonts van de keurigste Liefhebbers met toejuiching omhelst en goetgekeurt wierd. Want onze weergaloze Kunstenaer begreep ligt, dat hy, om eenen onsterffelyken naem te maken, iets doen moest, dat noch niet gedaen was, en waer van den lof tot alle Hoven van *Europe* overklonk. Ik weet wel, dat ik hier den regel, dien ik my in de inleidinge heb voorgeschreven, te buiten ga : maer om dat, zo veel my bekend is, de weergâ van onzen Fenix tot noch toe te vergeefs gezocht word, kan deze billyke lofspraek, slechts een ruwe en flauwe schets van 's Mans onwaerdeerlyke verdiensten, den Kunstroem van andere niet benadeelen, noch eenigen nayver

baeren, want schoon 'er dwarsdryvers en dommekrachten genoeg geweest zyn, die 's Mans onnavolgbaere Kunsttafereelen met eenen gryns van afgunſt beſchout hebben, denk ik, dat zy door zo veele ſpreekende bewyzen, als 'er Proeffſtukken van onzen VAN HUYSUM in de Kabinetten van Koningen en Vorſten pronken, en tegen gout gewogen worden, al lang tot reden gebracht zyn, en noch, door de dagelykſche ondervinding, gedwongen worden om kampte geven, hoewel zommige met hunnen MOMUS aert, door eigenbaet betovert, tegen dit alles willen aendruiffchen, en onzen Kunſthelt den verdienden lauwertak durven betwiffen; ik laethen betyen, zonder my aen hunne verwaentheit te kreunen, maer zy mogen toezien, dat hen, t'eeniger tyt, het lot van MIDAS niet te beurt valt.

Nu zal ik toetreeden om mynen ophef met proefbewyzen te onderſteunen. Het *Frantiſche* Hof is al een van de eerſte zoekers en hoogachters van 's Mans Kunſt geweest; want de Graef VAN MORVILLE, Vrankryks Afgezant by onzen Staet, kocht vier ſtukken, twee voor den Hartog VAN ORLEANS en twee voor zich zelf. Indien tyt waeren de pryzen al tot 1200 guldens het ſtuk gerezen. Naderhant hebben de *Frantiſchen* met de uiterſte drift

VAN

VAN HUISUMS Penfeelkunst gezocht en hoge pryzen daer voor betaelt. *Engelant* was niet minder begeerigna dezelve. Toen ik in 't jaer 1727 te *Londen* was, zag ik 'er in 't Kabinet van Sr. ROBERT WALPOLE vier, in dat van Sr. GREGORY PAGE zes, en meer andere by verscheide Grooten van 't Ryk, welke alle tot hoge pryzen gekocht waeren. In *Duitsland* zyn geen Vorstelyke Kabinetten, of men vint 'er Bloem- en Fruitstukken van onzen Fenix. By Prins WILLEM van *Hessen* zyn 'er verscheide, die tot veel hoger pryzen als 1200 guldens betaelt zyn. By den Koning van *Polen*, Keurvorst van *Saxen*, zyn 'er ook eenige. Niet lang geleeden heeft de Koning van *Pruiffen* (een Vorst, die anders voor geen groot Liefhebber bekend staet,) ook eenige stukken laeten kopen, en meer andere Mogentheden van *Europe*, te veel om aen te haelen. In onze Hollantsche Provincie zyn geene aanzienlyke Kabinetten, of zy pronken met Kunstwonderen van VAN HUISUM. Te *Amsterdam* by den Heer BRAAMCAMP, een beroemt Liefhebber, zyn vier uitmuntende stukken, benevens een schoon Lantschap; in de fraeye verzameling van den Heer P. L. DE NEUFVILLE, is mede een kapitaal Bloemstuk te zien; en in meer andere

Kabinetten binnen dezelve Stadt. By den Heer SNAKENBURG, te *Leiden*, zyn 'er eenige geweest, die voor groote pryzen verkocht zyn. In 't jaer 1738 waeren te *Amsterdam* twee verkopingen; als eene van den Grave VAN PLETTENBERG, en in die twee wierden zes stukken van onzen Puikschilder geveilt; schoon het nu een toevallig ongeluk voor een Kunstenaar is, dat zo veel van zyne Kunsttafereelen te gelyk openbaer verkocht word, echter vonden zy alle hunne Liefhebbers; want den Heer DE REUVER, te *Delft*, betaelde voor een Bloemstuk 1450 guldens. De weergâ was een Fruitstuk, dat voor 1005 guldens verkocht wierd; de andere mochten 900, 800 en 700 guldens gelden, na dat zy meer of min kunstig en kapitaal waeren. Waer uit blykt, dat 's Mans kunst op den duur proef hout. Zedert eenige jaren herwaerts, had'er al een gerucht gelopen dat VAN HUYSUM, zyne kunstryke bequaemheit, zo in 't een als 't ander minderde, door eenige dwepery, die hy in 't hooft gekregen had: Niet om zynen ouderdom, maer zeker geval had hier aenleidinge toe gegeven, dat hem, al eenen langen tyt geleden, eens by zeker groot Liefhebber, met eenige andere Kunstminnaren en Schilders, by malkander zynde, was

was ontmoet; daer hem uit spotterny eenige zotheden gezeit wierden, die hy zo hoog opnam, dat hy, van dien tyt af, in een dwaze minnenyt verviel tegen zyne vrou; die toen al bejaert was. Deze spotreden, en hy reets al wat bestoven door den wyn, maekte VAN HUYSUM, die de gemakkelykste in den aert niet was, zo gemelyk en onstuimig, dat hy deze schimptael also onbescheiden beantwoordde, en zelf zynen Gastheer niet ontzag te hoonen in zyn eige huis; die hier over zo gestoort wierd, dat hy VAN HUYSUM, op eene gevoelige wyze, de deur wees. Deze storm heeft hem altyt in 't hooft gemaelt, en is voor hem en 't heele Huisgezin van zeer quade gevolgen geweest. Ondertusschen wierden, door deze geruchten, de pryzen zyner kunstwonderen, van tyt tot tyt, hoger; en hy had noch eenige stukken, daer onder twee, die verwonderlyk fraei van schikking en uitvoerig waeren, die hy in zynen besten tyt geschildert had, en nooit minder wilde geven als duizent ducaten. Deze omstandigheden spoorden den Heer LORMIER aen: niettegenstaende hy reets vier fraeje Tafereelen met bloemen en vruchten, benevens eenige lantschappen, in zyn luisterryk Kabinet had, om, een jaer vyf of zes geleden, hier

op af te gaen , dus hy dezelve tot eenen hogen prys machtig wiert , en die eenigen tyt daer na op aenzoek van eenen *Franschen* Graef , benevens noch eenige andere schilderyen , tot noch hoger prys weeder verkocht.

De Heer BIKKER VAN ZWIETEN liet zyn Kabinet Schilderyen in 't jaer 1741 openbaer verkopen. By die gelegenheit kocht ik een kapitale VAN HUYSUM , voor zeven hondert guldens , welk stuk by den jongen Heer VAN HEETEREN te zien , en tans dat gelt wel dubbelt en meer waardig is. In 't Kabinet van wylen den Heer van HEEMSKERK , in 't *Haegsche* Noortende , is mede noch een uitmuntent voorbeeld van 's Mans kunst te zien. De aengewezenen proeven zullen elk onpartydig Kunstkenner volkomen overtuigen , dat VAN HUYSUM geen weergâ heeft gehad , wiens kunsttafereelen zo hoog in kunst en prys gesteigert zyn , als die van hem , 't geen klaer doet zien , dat ik een ruim velt voor my open had , om zo breed in 's Mans lof te weiden.

Dat 'er nu geen stukken van DE HEEM en MINJON , by myn weten , bekend zyn , die ooit tot zulk eenen hogen prys zyn gesteigert , is buiten tegenspraek waer ; schoon ik niet kan lochen , dat ik kunstige stukken van hen gezien heb :

heb: maer zo volmaekt niet in allen deelen, als die van VAN HUYSUM. Onzen Kunstheft is ook een Meester in het schilderen van Lantschappen, en heeft eene manier om de bomen, ieder naer zynen aert, met het penseel zo kunstig te slaen, dat het een wonder om te zien is. Ook weet hy zyne Lantschappen, zo in voorgronden, als verschieten, kunstig te schikken, en met beeltjes zo geestig te stofferen, dat het lof verdient. Ik hebbe Lantschappen, Watergezichten en Bloemen, van hem gezien, zo meesterlyk en kloek behandelt, dat het onbegrypelyk is, dat een Sterveling, met zo weinig moeite, zo veel kan uitdrukken, en alles zo welstandig vertonen. Ook heeft hy eene manier van tekenen, zo met Waterverf, Oostindischen Inkt of Kryt, het zy Bloemen of Lantschappen, die onverbeterlyk is, en daer de Liefhebbers van papierkunst ook veel achting voor hebben. Het volgende vierregelig vaersje is op 's Mans Kunst gemaakt:

Wilt gy een wonder zien, in 't handelen der penseelen?

*Beschouw VAN HUISUMS Vrugt- en schoone
Bloem-Taf'reelen,*

Daer de Outhet zelfs voor zwigt, daer Nederland meê praelt.

Geen, die hem overtreft, of heeden by hem haelt.

En deze twee volgende, door den beroemden Dichter C. BRUNS:

OP DE
WEEËRGALOZE
SCHILDERKUNST
VAN DEN HEERE
JAN VAN HUYSUM.

*De barre Noordvorst mag vry op zyn krachten
roemen,*

*Daer hy myn' hof meê drukte en dreigde jaar op
jaar;*

*Nu vreeze ik nimmer voor 't vergaan van myne
bloemen,*

*Sprak Flora, als ze wierd van HUYSUMS
kunst gewaar,*

*Die 't schoonste der natuur op de aartsche starren
prentte:*

*ô Hemellichten! praalt by nacht vry aan uw
trans,*

Deez'

*Deez' geeven op den dag hunn' allerschoonsten
glans:*

*Zo scheidt zyn kunstpenfeel een onverwelkbre Lente.
Die Fenix, die dus elk betovert door zyn verf,
Verdiens een Letterkrans, geveiligt voor 't ver-
derf.*

ANDERS.

*Pomonaas Vruchthof is ontsloten;
Zy nodigt my ter feest op 't keurigst' boombanket;
Wat of myn tong den smaak belet?
Ik watertand eer eens de wellust is genoten;
Pluk, zegt ze, en proef; doch wacht u van het
schqadlyk veel.
Maer hoe! 't is verf en doek: ô wonderlyk ver-
mogen!*

*Bedriegt VAN HUYSUMS kunstpenfeel
Natuur hier niet, 't heeft echter my bedrogen.*

C. BRUINS.

En tot zynen onsterflyken roem en gedach-
tenisse, plaetsen wy 'er het volgende Gedicht
onder:

*Gelyk men aen den reuk van amber en kaneelen,
Aen de aengenaeme lucht van 't Speceryen Nest,
Den Fenix kent; zo word VAN HUYSUM, al-
lerbest,*

*Aen zyn geschildert ooft en schoone bloemtafreelen,
 Als de enkle Fenix van dat edel deel der Kunst,
 Van Vorsten zelf gekent; vereert met Vorsten gunst.
 Laet vry de Alouthet op den Griekschen Kunst-
 helt brommen,*

*Die't domme pluingediert' bedroog door zyn penseel!
 Myn Schilderhelt doet, voor zyn toverend paneel,
 Natuur, die 't al bezielt, verbaest staen en ver-
 stommen;*

*En tart met zyn penseel, dat Flora en Pomoon'
 Durft steeken naer de kroon, de onsterffelyke Goôn.
 O bloosend Fruitgewas, met zil'vren daeu beladen!
 Nachtdruppen die de blonde Apollo zomers zweet!
 O schoon gebloemt', gedest in Iris staetsikleet!
 O aerdsche sterren! O bezielde Tuinsieraden!
 Gy tergt myn lust. Uw glans, die Diamant ver-
 dooft,*

*Dwingt myne hant, dat zy u plukke. O lachent
 Ooft!*

*Maer Goôn! 't is enkel doek en verf; ik ben be-
 drogen,*

*Heeft dan wat kleurig stof, gedommelt ondereen,
 Een stokje, met wat hairs, die wond're kracht?
 O neen!*

*VAN HUYSUMS wonderlyk vernuft heeft dat
 vermogen.*

*Zyn hant vol geesten geeft dat vuur en leven aen
 Die dode stof, waer voor wy zo verwondert staen.
 Sier*

Sier dan Uw' Wapenkroon, O Koopstadt aller Volken!

Onschatbaer Schat-trefoor van 's Werelts Maetschappy!

*Met dat juweel der Kunst; wiens weergâ moog'lyk gy
Om de Eeu niet levert, recht VAN HUYSUM,
tot de wolken,*

*Eene Eerzuil op: waer in zyn Naem gebeeld-
houwt is:*

Zo blyft onsterffelyk zyn Nagedachtenis.

*Neen stil, ik droom. Gy kunt die moeite en kof-
ten spaeren.*

*Zyn Kunst, het eeuwig werk van zyn vernuft en
vlydt,*

Heeft hem voorlang al aen de Onsterflykheit gewydt.

Zo lang de Werelt die met eerbiet zal bewaeren,

*Word de eere en glori van zyn' wytberoemden Naem
Den Aertkloot omgevoert, op wieken van de Faem.*

Terwyl ik bezig was met dit werkje zamen te stellen, is deze Fenix der Bloemschilders, op den 8 van sprokkelmaent des jaers 1749, overleden, en is, zedert het bovengemelde geval, eenige jaren voor zyn doot heel hypochonder en wonderzinnig van geest geweest, het geen veel ongemakken in zyn huishouden veroorzaakte, en eenen langen keten van nadeelige gevolgen na zich sleepte; daer by

by had hy eenen Zoon, die zich heel slecht gedroeg, en hem veel ongenoegen en droefheit baerde, ook veel gelts gekoft heeft; echter is zyne nalatenschap, (die, volgens zyne winften, heel aenzienlyk had kunnen wezen, waren 'er zo veel buitensporigheden in 't huishouden niet voorgevallen,) ten behoeven zyner overgeblevene Weduwe en Kinderen noch groot genoeg, om van te kunnen beftaen, als 't wel in acht genomen word.

Om verder te doen zien, wat hoogachtinge de Liefhebbers van papierkunft voor zyne Tekeningen hebben, moet ik tot flot van 's Mans levensloop hier noch by voegen, dat weinig weeken na zyne doot, op eene openbaere verkopinge te *Amsterdam*, voor vier van zyne Tekeningen, verbeeldende Lantfchappen, gewaffen en met de pen getekent, 1032 guldens betaelt is; een prys, zo ongemeen hoog voor blote Tekeningen, dat alle Liefhebbers moesten bekennen, zulks nooit meer gezien te hebben. Ze zyn niet in eene koop, maer ftuk voor ftuk verkocht, en beruften ieder in een byzondere hant.

Op de verkoping van zyn nagelaten kunft, die gehouden wierd den 14 van wynmaent, in 't zelve jaer van zyn overlyden, waren noch drie Bloemftukken; twee wierden verkocht voor

2460 guldens, één, dat wat ruwer behandelt was, voor 655 guldens, een klein Lantschapje, dat geestig en uitnemen fraei geschildert was, voor 205 guldens, en beruſt in 't Kabinet van den Heer PIETER TESTAS, *den jongen*; een ruw Lantschapje in 't graeu, voor 105 guldens; echter moet ik zeggen, dat het zo meesterlyk en verſtandig aengeveegt was, dat het op een kleinen aſſtant alles vertoonde voor het oog van een Kunſtkenner, en zo wiert alles naer zyne waerde, hoe ruw het ook wezen mogt, duur betaelt.

De Tekeningen, het zy Lantschappen, Bloemen of Vruchten, hoe aengeſchetſt: het quam alles willig aen den man; want de groote meester was 'er in te vinden. Van de bovengemelde vier uitmuntende Tekeningen, die den 5 van grasmaent des jaers 1749 verkocht wierden te *Amsterdam*, voor 1032 guldens, zyn bezitters de Ed. Achtb. Heer DIONIS MUYLMAN, Raet te dier Stede; de Heeren ABRAHAM VAN BROYEL; en JAN DE BOSCH; en de Heer OUDAEN te *Rotterdam*. 's Mans beeltenis is te zien in de *Plaet A*, gevolgt naer 't geen de kunſtryke BOONEN naer hem geschildert heeft.

Hy heeft noch drie Broeders gehad, die al mê de hant aen de ſchilderploeg voor 's Vaders

ders winkel moesten slaen, daer onder eene JUSTUS en JACOBUS VAN HUYSUM; de eerste schilderde Batailles; hy was vlug van geest, zo in 't tekenen, als schikken der voorwerpen; zyne stukken waren fix, zo wel in 't groot als in 't klein, behandelt: deze manier had hy zo vast, dat hy alles uit zyn hoofd kon doen, waer door zyn Vader grooten dienst van hem had; hy quam te overlyden in den ouderdom van 22 jaren, aen een breuk.

JACOBUS hielt, na het afsterven van zyn Vader, deszelfs schilderwinkel aen de hant, daer hy heel bequaem toe was, en alles ging in den beginne naer wensch; maer door zyne nalatigheit en onbezonne manier van leven liep op 't-lest alles in 't wilt. Hy stak naer *Engelant* over, en zette zig te *Londen* ter neer, daer hy veel te doen had met copiëeren naer zyn Broeders Bloemstukken, die hy al heel kunstig wist na te bootzen; krygende dertig, veertig, tot vyftig ponden sterling voor 't paer; hoe meer zyn Broeders Kunst in prys toenam en gezocht wiert, hoe meer zyn werk gewilt was by de Kunsthandelaers, die (de goede niet te na gesproken) volgens den loop van hunne Kunstkramery, gewoon zyn diergelyke kunstwaer den Liefhebberen voor echt en origineel aen te pryzen en te verkopen. Daer by schilder-

de

de hy al aardige Bloem- en Fruitstukjes van eige vinding, en kon zyn bestaen wel winnen, was zyn eige gedrag hem daer in niet hinderlyk geweest. Daerenboven had hy de zothet van met een *Engelsche* floeri: die meit in een bierkroeg was: (daer hy meer zat, als voor zyn schilderezel,) te trouwen; dat hem noch verder in 't verderf bracht; want zyn beminde had door den tyt mē smaek in den drop gekregen; en dus doende raekte hy tot een armtierig uiteinde, en is, al veel jaren geleden, den weg van alle vleefche gegaen, latende een elendige weduwe, met twee à drie berooide kinderen na, waer van 'er nu noch een te *Amsterdam*, by een zuster van haer Vader, woont en wel opgebracht is.

De vierde Zoon, van JUSTUS VAN HUYSUM, is noch in weezen, en van een goet gedrag, winnende zyn bestaen te *Amsterdam*, met deftige luiden hunne kinderen te onderwyzen in de tekenkunst. Tot dus verre het geslacht der VAN HUYSUMS afgehandelt hebbende, moet ik noch iets aentekenen, rakende eene Discipules, die door JOHANNES VAN HUYSUM onderwezen is, waer uit zynen wonderzinnigen en achterhoudenden aert ondekt zal worden.

Hy was nooit genegen leerlingen aen te

re-

nemen, want hy was zo nayverig en geheim omtrent de behandeling van zyne kunst, dat hy nooit iemand op zyn schilderkamer bracht, als hy de kunst oeffende, ja zelfs zyn eige Broêrs niet. Echter liet hy zich hier toe overhalen door eenen HAVERMAN, die een school hield voor jonge Heeren, deze wist hem, door zyne welbespraektheit, zyne Dochter, die een aerdige en geefstryke Juffer was, tot eene Discipeles aen te pryzen, die door haere oplettentheit, gepaert met eenen onvermoeiden yver en naerftigheid, (hoe benepen en spaerzaam VAN HUYSUM in 't zeggen was,) zo wel slaegde, dat zy zyne Kunsttaferèelen niet alleen wel copiëerde, maer fraei naer 't leven schilderde; ja zelfs tot verbazing van de Liefhebbers, die haer werk quamen zien.

Het geen den nydigen en jaloerschen aert van VAN HUYSUM dermaten verbitterde, dat hy, van tyt tot tyt, naer gelegenheit trachte, om zich van deze jonge schilderes te ontslaen, uit eene vrees, die hy had, dat zy hem hier na ondienst zoude doen. Maer haer Vader wist hem zo mooi te belezen, en zyne vieze nukken den schoot te vieren: dat dit ongenoegen niet verder uitbarste, als door een slechte daet, die de Juffrou quam te be-

begaen, en den luister van haere bequaemheden niet weinig benevelde; het geen VAN HUYSUM gelegenheit gaf, om zich van die gevreesde Discipeles te ontdoen.

Wat moeite de Vader aanwendde, om alles ten besten te schikken, door de toegebrachte schade te vergoeden, 't was alles vruchteloos; hy bad allenig maer, dat de fout verzwegen mogt worden, het geen VAN HUYSUM wel beloofde, maer slecht naquam; hy trompette alles, tegen zyn gegeven woort, ten breetsten uit, en was hier door van zyne mededingster verlost.

Zy begaf zich naer *Parys*, daer zy troude met eenen *MONDOTIGE*; en wierd, om haere bequaemheit in de kunst, eenigen tyt daer na tot Lit van de Koninglyke Akademie aengenomen. Dit geval sleepte haeren Vader in 't graf, en 't heele huisgezin in 't verderf. Ik heb stukken van haer gezien, die ten eenemael in den trant van haeren Meester geschildert waeren, zo inschikking, als penseels-behandeling. Wat verder van haer bekomen is, weet ik aen de Liefhebbers niet mede te deelen.

Nu volgt hunne Kunst- Stadt- en Tytge-
noot, den braven Bloem-, Histori- en Por-
tretschilder,

II. Deel.

C

HERO-

HEROMAN VANDER MYN, geboren te *Amsterdam* in 't jaer 1684; zyn Vader is in die machtige koopstadt in 't weeshuis opgevoet, en, om deszelfs geest en bequaemheit, door de Regenten tot Predikant opgebracht, maer 't schynt, dat hy aen de goede verwagting, die me van hem had, niet beantwoort heeft; want hy heeft het nooit verder kunnen brengen, als voor den een en anderen Leeraer dier Stadt, by ziekten of toevallen, den dienst eens waer te nemen. De oude VAN DER MYN was van mening, zynen Zoon mede tot de studie op te brengen; ten dien einde liet hy hem de talen leeren: maer in plaetse van zyne thema's en lessen met ernst te behartigen, waeren zyne papieren altyt betekent met mannetjes of beestjes. Dit smeulend kunstvuur, wierd door den aanwas zynen jaren niet flauwer, maer wakkerde hoe langs hoe meer aan.

Zyn Vader dit ziende, oordeelde dat het best waere zyn Zoons kunstyver den vryen teugel te geven, om te zien, werwaerts hem de Natuur zou heen leiden, en bestelde hem by ERNST STEUVEN, een fraei Bloemschilder, maer van een ongebonden leven,
als

als te zien is in Houbraken's derde Deel; hoewel VAN DER MYN noch al met achting van dezen Meester sprak, toen ik hem by geval hier eens na vroeg; een bewys van 's Mans goeden inborst.

Hy was hier weinig jaren, of men bespeurde, dat hy door zyn geest en bequaemheit kans had, om zynen Meester, in 't Kunstperk, voorby te draven; want ik hebbe Bloem- en Fruitstukjes van hem gezien, die fraei waeren en genoeg te kennen gaven, dat hy in dit deel der Kunste een Arentsvlucht zou gedaen hebben, had hy 'er zich by gehouden, en op dien zelven voet voortgegaen; waer van verscheide proeven te *Dusseldorp* in 't Vorstelyk Kabinet te zien zyn.

Maer genegen tot verhevener voorwerpen, begaf hy zich al vroeg tot het schilderen van Historien en Portretten. Of hy hier toe noch een ander Meester gehad heeft, weet ik niet, maer hy moet veel geest en vernuft gehad hebben, om op een vaerdige wyze en in kortentyt veel te leeren: want het is anders onmogelyk, noch zo jong in zo veel deelen der Kunst ervaren te kunnen zyn, als hy was. Voor 't jaer 1716 bevond hy zich al aen 't Hof van de *Palts*; maer verloor veel met de doot van den Keurvorst. Het is met onzen VAN DER

MYN alles vroeg geweest, want op zyn twintigste jaer was hy al getrouwt.

Als ik zyn levensloop nadenk, sta ik verbaest over den snellen voortgang, die hy in de zwaerste deelen der Kunst heeft gemaakt; zyne Naekten en Portretten, zo in 't groot, als in 't klein, waeren toen al vast en welstandig getekent: doch de hoofreden van deze voortvarentheit was, dat hy alles met het uiterste gemak deed, en zo onverschillig was in 't geen hy ondernam, dat men verwondert moet zyn, hoe een sterffelyk Mensch zyn penfeelvermogen zo tot zyn wil kan hebben. Het eerste stuk, dat ik in 't jaer 1717 van hem zag, was een DANAË, die door JUPYN verschalkt word in den schyn van eenen gouden regen; met dit stuk quam hy toen van *Dusseldorp*; het zou in den *Haeg* wel aen den man geraekt zyn, had hy het niet zo onmatig hoog in prys gestelt: want met zulke overbodige pryzen voor zyn Kunst te vragen, heeft hy zich veel schade toegebracht. Een jaer of twee daer na heb ik hier noch twee stukken van hem gezien, die veel beter waren. Het een verbeeldde de Histori van AMNON, daer hy, na het genot van zynen snoonden lust, zyne zuster THAMAR laet uitdryven. De ordonnantie was grootsch en prachtig,

tig, overeenkonstig met de hoogheit van eenen Konings zoon uit den Stam van *Juda*; de rustbank, daer hy op lag, verbeeldde eenen gouden Leeu. Men zag *AMNON* tegens den rug, met verachting, over zynen linker schouder naer zyne zufter *THAMAR* omziende; die op den voorgrond staet, en den uitdryver achter haer. De verschillende harstochten van verbaeftheit en verachtinge waeren, in de onderscheiden Personen, natuurlyk en kunstig waergenomen. Men kon de verbaeftheit in *THAMAR*, en den afkeer en bespottinge in de wezentrekken van *AMNON* duidelyk onderkennen. Voorts waeren de verschillende stoffen der Klederen, gout, zilver en andere bysieraden, zo kunstig geschildert, dat men 'er zich niet genoeg over verwonderen kon.

De eenigste aenmerking, die men 'er over kon maken, was, dat de couleur van *THAMAR* wat paersch, en die van *AMNON* wat root was; waer door de vlezigheit in *AMNON*s, en de malsche poezelheit in *THAMAR*s troeni wat hart waeren; maer hy zal hier toe gebracht zyn, om die beroerde gemoetsbewegingen des te beter te verbeelden.

Het ander stuk verbeeldde *JUDA* en *TAMAR*, die op den voorgrond zit, hebbende

den staf en zegelring, die JUDA haer gelaten hebbende, reets tot op den tweeden gront van haer afgegaen was, in haer hant. In deze TAMAR had hy de zweetdruppels op 't voorhoofd verbeelt, dat ik noch nooit van eenig ander Schilder gezien heb.

Het Lantschap en ander bywerk was zo uitvoerig, dat ik nooit uitvoeriger noch netter schildery gezien heb: maer de prys, die hy 'er voor vroeg, was zo hoog, dat elk 'er van afzag. Een Meester, wiens Kunst van zelfs noch zo hoog in prys niet is gesteigert, doet onvoorzichtig zyn Kunst zelf zo hoog te waerdeeren; want die hoge pryzen volgen eerst, als zyn Kunst het geluk heeft van met yver gezocht te worden, en dat komt niet als met trappen; daer exempels genoeg van zyn: als den Ridder VAN DER WERF, VAN HUISUM en anderen; want als de Liefhebbers eerst, tot eenen tamelyken prys, wat kunnen kopen, en zien dat de Kunst van den Verkoper en Kunstenaar in hoge waerde begint te komen, jagen zy zelfs die Kunst op, om de Stukken, die zy bezitten, des te meer te doen gelden: want al zyn de schilderyen noch zo schoon en kunstig, begint men die eerst op te vyzelen als elk die met drift zoekt; dan zien de Liefhebbers het schoon, dat 'er in is, eerst

eerst van naby, en dan gaen beste stukken en minder soort van zulk eenen gelukkigen Meester evengraeg en willig weg. Ook moet een jong Meester nooit met zyn kunst hooïen, door geltgebrek, die gewoone schilderplaeg, en in dit Gasthuis lag onze Kunstenaar meest ziek; om dan een styve goutbeurs te hebben, zocht hy zyne kunst zo duur te verkopen; doch hy heeft door deze verkeerde geltzucht zich merkelyk benadeelt, en was zelf oorzaak, dat zyne stukken niet onder de Liefhebbers quamen.

Als hy dan verlegen was, verpandde hy die by den eenen of den anderen woekeraer, en was dan in 't vervolg, om ze te lossen, also verlegen om 't losgelt, als te voren: waer door dan deze gELTSCHIETERS aen zyne kunst goetkoop bleven hangen. Als de beurs op deze wys gespekt was, kon men het ten eersten aen zyne uiterlykheit zien. Hy woonde toen te *Antwerpen*; als dan de *Brabanders* zagen, dat hy met Vrou en Kinderen eens hoveerde, was haer gewoon zeggen: VAN DER MYN heeft weer een stuksken verkocht. In 't jaer 1718 doet hy eene reize naer *Parrys*; daer hy gelegenheit vond om den Hartog VAN ORLEANS, toen Regent van *Vrankryk*, eenige stukken, die hy mede geno-

men had, te vertonen; die den Hartog wel bevielen: maer toen hy meende, dat ze zo goet als verkocht waeren, om dat 'er den Hartog zo op verslingert scheen, mislukte zulks, vermits de pryzen, die hy 'er voor eischte, den Hartog te byster hoog waeren. Daer by beging hy den misflag, dat hy Monsieur COIPEL, des Hartogs Hoffschilder, (denkende dat geen zee voor hem te hoog ging) niet meer die zelve achting bewees, die hy hem in den beginne had toegedragen; 't geen dien Heer zo euvel nam, dat hy VAN DER MYN verder overal den voet dwars zette: waer door die reize vruchteloos afliep; doch meest door zyn eige toedoen; want zo dra hy dacht, dat Fortuin hem den weg van zyn geluk gebaent had, was hy hooghartig en rykelyk om een groot aenzien te maken; het geen zyn bederf is geweest, als nader zal blyken. In de terugreize had hy ook het ongeluk dat 'er een spyker van de kist, daer de schilderyen ingepakt waeren, was los gegaen; waer door een der kapitaelste stukken geheel bedurf. Het verbeeldde de verlochening van PETRUS, en was een der schoonste, die hy ooit gemaekt heeft. Zo dat deze *Parysche* reis, (die my dus omstandig verhaelt is van een Heer, die by alles tegenwoordig is geweest,) hem

hem vry meer schade als profyt toebracht, en zyn vlottende Fortuin geweldig achteruitzette. Na dat hy zich te *Antwerpen* noch eenigen tyt had opgehouden, daer het hoe langer hoe flechter met de Kunst, en gevolglyk met onzen Kunstnaer wierd, die ondertuffchen ook zynen vruchtbaeren wynftok met zonen en dochteren had doen bloeiën, wierd hy bekend met zekeren Heer BOURROUGHS, een Engelsman en groot Kunstminnaer; wiens Familie hy in een stuk, levensgrootte ten voeten uit, fchilderde, en wonder wel deet gelyken. Deeseen goetaerdig Man zynde, en van eenen edelmoedigen aert, wel ziende, dat *Antwerpen* niet in staet was om VAN DER MYN, met zyn gansche huishouden, te voeden, nam hem met vrou en kinderen meê naer *Londen*, nadat hy eerst het losgelt betaelt had, om hem van *Antwerpen* vlot te krygen, en zette hem te *Londen* in een huis ter neer. Hier was hy niet lang gezeten, of hy kreeg de meeste Ryksgrooten en Edelen van *Engelant* te portretteeren; het werk vloeyde hem van overal toe, ende milde Lukgodin scheen hem met ernst te meenen; had hy haeren goeden luim maer wel in acht weten te nemen.

Om hier eenige staelen van op te geven, dient het volgende Register. Hy maelde den

Hartog VAN CHANDOS, nevens de Hartogin in een stuk, levensgrootte ten voeten uit. Het stuk verbeeldde een schilderkamer, die fraai met schildergerereetschap en pleisterbeelden opgefiert was. De Hartogin, die niet alleen een Liefhebster, maer zelf eene schilderesse was, zat voor den ezel, bezig met den Hartog te portretteeren, afgebeelt. Dit stuk maekte onze Kunsthelt ten hoogsten uitvoerig; ook was het vernuftig en kunstig geordineert, en hy ontving voor 't zelve 500 Guinea's. Hy heeft verscheide Historiale Portretstukken geschildert. Toen ik te *Londen* was, zag ik op 't Lanthuis van den Ridder Sr. GREGORY PAGE, te *Greenwich*, een heele zael met Portretten van onzen Kunstenaar, onder anderen een, daer des Ridders Moeder in afgebeelt was, en hy zelf op den tweeden gront, zo als hy bezig is uit zyn koets, met twee paerden bespannen, te stappen. De koets word geopent door een knecht, verzelt van noch al een lyfbediende of twee.

Dit alles was zo kunstig van ordonnantie en schilderwerk, dat het by uitstek het vernuft van den Maker prees. Alle deze Portretten wierden hem rykelyk betaelt. Hier door groeide zyn goutbeurs en met een zyne huifselyke uitgebreithet: want het huis, daer hy

zo gelukkig in was, wierd hem, volgens zyn eige zeggen, te klein; waerom hy 'er een van 2000 guldens 's jaers huurde; het getal zyner huisgenoten bestont uit 22 personen; als hy en zyn Moeder, Vrou en zeven Kinderen, drie Leerlingen, nog een *Brabants* Schilder, dien hy hondert Guinea's 's jaers gaf om kleêren te schilderen, Meiden en Knechts. Dit was volk, dat hy geen schaepspoten of panharing kon voorzetten, als JAN STEEN zyn Jongens deet; gelyk HOUBRAKEN van hem verhaelt; maer hy schafte hen in tegendeel fyne knap. Een offeribbe van 30 pont was, voor een middagmael, een peulschilletje. In al deze grote pompe en prael quam zyne Vrou te sterven, en hy bleef Weduwnaer met zeven kinderen. Den rou was naeulyks uit, of hy had, met brieven in *Hollant*, alweer een andere gevryd; die hy eenige zyner bedienden toezont om haer over te halen. Uit een enkle groothartigheid bewees hy zyne kinderen meer als hy behoefde: het geen hem naderhant veel onheils baerde.

By deze jonge Vrou teelde hy noch twee kinderen; maer hy verloor door dit huwelyk, by zyne begunstigers, veel van zyn achting; wat 'er de reden van was, weet ik niet; ook wierd zyn gedrag daer omtrent zeer misprezen.

zen. Deze manier van leven koste een oneindig gelt; zo dat hy met al zyne winsten noch te kort schoot, en door den tyt zo diep in schult raekte, dat hy zyn lyf niet wist te bergen.

Toen ik in 't jaer 1727 te *Londen* quam, was die glans al vry wat van 't huishouden af; daer noch een netelig ongeluk by quam, te weten: hy had de Princes VAN WALLS, daerna bekend met den naem van Koninginne CAROLINA, geschildert; toen ik hem quam bezoeken, liet hy my dat Portret zien. Die Princes stont in het stuk levensgrootte ten voeten uit, met den Hartog van CUMBERLAND, toen 7 jaren out, aen de hant, en en had 'er driemael voor gezeten. Ik wil wel bekennen, dat het een Meesterstuk in kunst was, en die Vorstin heel wel geleeke; ook waeren de kleëren, elk in zyn zoort, zo schoon en kunstig geschildert, dat men dit Kunststuk niet als met verwondering kon beschouwen: onder anderen was de rok der Princesse, een gebrocheert stof met naturelle Bloemen, zo heerlyk geschildert, dat ik het van niemant beter gezien hebbe. Echter wiert dit stuk, met al die schoonheit, de Princes door zyne Vyanden tegengemaekt; wat moeite hy aen 't zelve deed, om het haer te doen welgeval-

len,

len, het wierd niet afgehaelt. Andere zeggen, dat hy 'er te veel gelt, namentlyk duizent Guinea's, voor vroeg, en dat die pryszonmatig hoog wierd geoordeelt, dat men het stuk den schilder liet houden; en wie weet hoe veel schult daer al op gemaekt was. Dit geval bracht hem veel nadeel toe. Hy liet my noch een portret zien van eenen *Mr. LEACH*, die lang Resident te *Brussel* geweest was; dit was ook een uitmuntent stuk; daer quam een Postillon, die den Heer eenen brief overgaf; men kon natuurlyk zien, dat hem het zweet op het aenzicht lag: zyne kleêren en alles was zo toegestelt, als men zulke luiden meest ziet, met beslikte laerzen aen, als van eene verre reize komende, dat alles even natuurlyk verbeelt was; noch liet hy my een portret zien van *Milord MIKELTWYHT*, die in zyn Boekzael zat; hy had een gout brocade vest aen, dat, zo wel als 't overige van 't stuk, verwonderlyk kunstig geschildert was; noch was 'er een stuk van Dames, zes in getal, en de eerste Luiden van 't Ryk, met malkanderen musiceerende, insgelyks Historiael verbeelt. Maer dit alles kon hem niet baten, noch zyn kostbaer huishouden in wesen houden; daer by had hy, nevens al die gewone rykelykheit, noch dwazer verquistingen.

gen. Hy wierd eens van eenige *Hollantſche* Kooplieden aen ſcheepsboort te gaſt genodigt, en toen hy heenen ging, ſtrooide hy een hant vol gelt te grabbel voor het Scheepsvolk, daer noch al eenige goude Vinken onder vlo- gen; was hy ergens ten eeten, hy gaf een halve guinea, daer een ander een halve kroon gaf; zo dat zyn manier van leven in alle op- zichten een oneindig gelt koſte; ook wierden zommige zyner jongens mondig en quamen om hunne Moeders bewys. Dit maekte noch al grooter bres in zyne Finantie. Toen de Prins van ORANJE te *Londen* quam, om de Koninglyke Princeſſe bruit te trouwen, ſchil- derde hy een ſtuk met zinnebeelden, betrek- kelyk op dit Vorſtelyk Trouverbont; dat op het Koninglyk Luſthuis *het Lo* geplaetſt is; ik heb van dit ſtuk met veel roem horen ſpre- ken. Na myn vertrek uit *Londen* verloor hy zyn tweede vrou, en had toen negen kinde- ren. In 't jaer 1736 verliet hy *Londen*, met een of twee zoons; om wat reden kan ik niet zeker zeggen, maer ik zou het wel kunnen raden, 't was geltgebrek, en vrees van gear- reſteert te worden; om die reden ging hy zelden uit als des Sondags; dan had hy niets te duchten voor zyne Schulteifchers, want elk is dan vry. Hy begaf zich naer 't *Lo* by den
Prins

Prins VAN ORANJE, en bracht eenige Portretten van de Koninglyke Familie mede; hy werd gunstig ontfangen en genoot veele gunstbewyzen van haere Hoogheden, voor drie of vier jaren; ook heeft zyn Zoon my gezegt, dat hem de Prins 1500 guldens in 't jaer heeft gegeven, hoewel op dat gezegde niet veel staet te maken is. Hier bekroop hem de lust om weer te trouwen, en na dat hy zulks gedaen had, vertrok hy met deze Vrou weeder naer *Londen*, by zyne kinderen; doch hy was 'er niet lang, of hy werd ziek, en eindigde zyn groote levensrol in slachmaent des jaers 1741, in den ouderdom van 57 jaren, nalatende eene bedroefde Weduwe en acht kinderen: want een was 'er ongelukkig door het ys gevallen en verdronken.

Hy was een Man van eene uitstekende bequaemheit, en weergaloze naerstigheit: want het gebeurde wel, dat hem den dag ontschoot eer hy zyn oogmerk bereikt had, en dan kon hy wel een half douzyn kaersfen laten opsteecken, en noch een goet gedeelte van den nacht blyven schilderen, daer by was hy zo vaerdig en fix in het behandelen van 't penseel, tot allerlei voorwerpen, dat 'er maer weinig geweest zyn, die hem hier in hebben geëvenaert. Ik heb een stuk van hem gezien,

zien, verbeeldende een PETRUS, die met CHRISTUS op de Zee wandelt, en van JESUS de hant toegereikt word, om zyne ongelovigheid te hulpe te komen. Deze woelende Zee was zo geschildert, dat de beste Zeefchilder niet in staet zou zyn om het te verbeteren, en de Beelden naer evenredigheid. Echter ging hy met al die gaven te gront, door zyne uiterlyke hoffelykheit en dwaze glorie: want hy was noch dronkaert, noch speelder, noch hoereerder; maer beleeft en vriendelyk in zynen omgang; behalven dat hem het harte te byster hoog in den boezem lag, als het hem voor den wint ging, en dan na geen raet van goede vrienden wilde luisteren; maer alles naer zyn eige zynlykheit en rykelykheit verrichte: want die *Brabantfche* schilder, dien hy jaerlyks zo veel loon en de vrye tafel gaf, was hem een kostelyk houpaert, daer hy weinig dienst van had; vermits hy zelf meer in een uur kon doen, als een ander in een gantschen dag. Ja dat de beste, dien hy gebruikte, geschildert had, moest hy weer overschilderen. Noch had hy iet zeltzaems, dat men by weinig schilders vint, over zich; te weten, hy had noch printen, noch tekeningen van eenig Meester; al wat hy schilderde was naer het leven,
of,

of, door lange ervarenheit, uit zyn hoofd; Met zyn laetste huwelyk verloor hy ook de gunst van haere Hoogheden, de Prins en Princeffe VAN ORANJE. Had hy zyn geluk wel weten aen te leggen, hy had een ryk Man kunnen worden, en gelukkige kinderen nagelaten; waer van 'er zeven de Kunst oeffenen; die wy allen op hun tytbeurt zullen indachtig zyn. Zyn Beeltenis, my door zyn Zoon toegezonden, vertoont zich in de *plaet A.*

FRANS DEKKER, geboren te *Haerlem* in 't jaer 1684, heeft tot eersten Onderwyzer in de Kunst gehad ROMEIN DE HOGE. By dien geestryken Meester de gronden der Kunststudie, na genoeg, gelegd hebbende, voltrok hy dezelve onder het bestier van BARTHOLOMEUS ENGELS, en zich bequaem oordeelende om op eige wieken te dryven, zette hy zich in zyne Geboortestadt neer; daer hy het grootste gedeelte van zynen leeftyt ook versleten, en de afbeeldsels veeler aenzienlyke Luiden geschildert heeft: Onder welke uitmunt een stuk, verbeeldende de Regenten van het groote Proveniers Huis te *Haerlem*, daer het van de Liefhebbers gezien kan worden.

Hy is noch dagelyks bezig in het oeffenen

der Kunst; het geen wy hem, met roem en voordeel, noch lange wenschen te mogen gebeuren.

WILHELMUS TROOST, in 't jaer 1684 van brave Burger-ouders te *Amsterdam* geboren.

Hy was de zesde van zeven zonen, en wierd op zyn twaelfde jaer Klerk by een Advokaet en Notaris, om des te bequaemer tot de Koopmanschap te zyn. Na dat hy met het een en 't ander ruim acht jaren had doorgebracht, en te kennen gaf, dat hy meer genegen was voor de Teken- en Schilderkunst, werd by bestelt by den vermaerden Lantschapschilder JOHANNES GLAUBER: wiens onderwys hy vyf jaren genoot, en zich bequaem oordeelende om op eige riemen te dryven, heeft hy, door staege vlyt en kloek vernuft, het zo ver gebracht, dat hy een braef Meester is geworden. Op zyn 28te jaer vertrok hy naer *Dusseldorp*, om het overheerlyk Kabinet van den Keurvorst JOHAN WILLEM te gaen zien. In deze Vorstelyke verblyfplaats was hy met het schilderen van Lantschappen ruim twee jaren bezig, en maekte zich, door zyn hups gedrag en beleefden omgang, zo aengenaem en bemint, dat hem ten huwelyk vergunt

gunt wierd Jongkvrouwe JACOB A MARIA VAN NIKKELEN, dochter van JOHANNES VAN NIKKELEN, een braef Lantschapfchilder, en toen in dienst van dien Kunstlievenden Keurvorst; als blykt aen veele fraeie Kunststukken, die hy voor zyne Keurvorstelyke Doorluchtigheid geschildert heeft. Deze VAN NIKKELEN is dezelve, daer HOU BRAKEN van spreekt in zyn laetste Deel pag. 265, doch, geheel ten onrechte, hem schynt te beschuldigen, als of hy de scherpszinnige twistredenen der Sofynsgezinde *Mennoniten* aenkleefde, om dat hy, tot opscherping van zyn verstant, hunne oeffeningen bywoonde: want my is van goederhant bericht, dat hy integendeel een rechtzinnig en Godtvrent Man is geweest, bemint van alle Menschen, om dat hy genegen was ieder een goet te doen, en zig door zyn liefstalig en zagtmoe-dig verstant, gepaert met eenen vrolyken en geestigen aert, overal aengenaem wist te maken.

Na de doot van den Keurvorst wierd VAN NIKKELEN aen het *Kasselsche* Hof geroepen, en zou daer voor den Lantgraef het heerlyk Slot *Winterkaste*, in acht stukken, geschildert hebben, maer de doot, die doorgaens onze beste ondernemingen dwarsboomt, misgunde hem

dat aenzienlyk kunstwerk af te maken, schoon hy reets vergevordert was, en deed hem, na eene ziekte van weinig dagen, den weg van allen vleesche gaen; niet zonder groote droefheit zyner Familie, en tot leetwezen van den Lantgraef; die in hem een braef Meester verloor, en dus onverhoopt in zyn voornemen verydelt wierd.

Eer ik nu het levens- en kunstverhael van onzen TROOST hervatte, zal het niet onvoegelyk zyn, dat ik de brave Kunstenaresse JACOB A MARIA VAN NIKKELEN, zyne Huysvrouw en des overledens Dochter, achter haeren Vader laet volgen; van wien zy van jongs af tekenen en wat schilderen geleert hebbende, door het onderwys van HEROMAN VAN DER MYN, aen het Fruit- en Bloemschilderen raekte, en door de verstandige lessen van dien braven Fruit- en Bloemschilder, gepaert met den ongemeenen lust en yver, die zy bezat, in korten tyt zo bequaem wierd, dat zy allerlei vruchten en bloemen, op eene kunstige en welstandige wyze, naer 't leven heeft geschildert: waer van de proeffstukken te *Amsterdam*, te *Haerlem* en elders, noch te zien zyn, en door de Kunstminnaers geacht en gezocht worden. Uit deze aengenaeme vruchten van haer vleient
pen-

penfeel, is ligt te zien, dat zy billyk plaets verdient onder het getal der *Nederlantsche* Kunstschilders en Kunstschildereffen, en eenen hogen kunsttrap zou hebben bereikt, zo zy door de kinderteelt en het opqueeken van acht levendige huwelyksvruchten, nevens andere huiffelyke bezigheden, die eene brave Huismoeder verplicht is waer te neemen, in dezen pryslyken kunstyver niet was gestuit. Van de acht gemelde huwelykslooten zyn 'er tans noch maer twee in weezen, een Zoon en eene Dochter. De Zoon heeft zich van jongs af in de tekenkunst geoeffent, en is een bequaem patroontekenaer voor zyde stoffen. De Dochter eene vernuftige Kunstnares in het bespeelen van alle Muzicale Kunsttuigen.

Nu zal ik het geen ten opzigte van haere wederhelft, onzen wakkeren Portretschilder *Troost*, noch te zeggen valt, vervolgen.

Na dat hy dan, als gemelt is, getrouwt was, en, met alle brave Kunstenaers, veel aen den Keurvorst verloren had, leide hy zich meest toe op het portretschilderen, en heeft te *Dusseldorp*, te *Keulen*, in 't *Bergs*, *Guliks* en *Westphaels*, eene groote menigte portretten van de aenzienlykste Luiden dier plaetsen geschildert, en na hy zestien jaren hier en daer zyn kunst geoeffent had, te *Duisburg* zich neerge-

zet hebbende, werd hy door de Princeſſe van *Sultsbach* te *Eſſen*, daer zy haer Hof hielt, verzocht te komen; 't geen hy deed, en die Vorſtin, daer ter plaetſe, achtmael geportretteert heeft. Haere Hoogheit was van het eerſte Afbeeldſel zo voldaan, dat zy het gedult had om ook voor het tweede te zitten; na welke twee hy de overige copieerde. Dit alles tot groot genoegen der Vorſtinne verricht hebbende, ſchilderde hy noch veele Heeren en Dames van haer Hof, en vertrok, overladen met eere en een ryke goutbeurs, weer naer *Duisburg*, en van daer, na eenig verblyf, naer *Kleef*; in welke Stadt hy zich inſgelyks eenen geruimen tyt, met het ſchilderen van veele aanzienlyke geſlachten, heeft opgehouden. Eindelyk, begeerte krygende om zyne vrienden en nabestaenden eens te zien, vertrok hy naer *Haerlem*, echter in voornemen om met weinig vertoevens dit ſpeelreijſje af te leggen, en *Kleef* voor zyne vaſte woonplaetſe te kiezen; ten dien einde maelde en vereerde hy zynen Oom met deſzelfs portret, tot eene afſcheitsgedachteniſſe; doch zo dra dit portret onder de oogen van kundige Liefhebbers quam, vond het zo veel ingang, dat eene menigte voornaeme Luiden verzochten van hem geſchildert te worden, en hy dus wel voor drie jaren

jaren aenbesteet werk aende hant kreeg; het geen oorzaak was, dat hy metter woon wel tien jaren te *Haerlem* bleef, en voor de eerste Luiden der Stadt veel Familiestukken heeft geschildert. Ondertusschen wierd hy door den Heer HOLLANDER aengespoort om eenige tekeningen te maken, eerst met *Indiaenschen* inkt, en naderhant met waterverwen; dat hem in den beginne vreemt voorquam: vermits hy in veele jaren niet getekent had. Echter gelukte dit in korten tyt zo wel, dat die noble Liefhebber hem 50 guldens voor ieder tekening gaf; het geen hem aenmoedigde om met die Kunst voort te varen, en in dezelve zo ver gevordert is, dat hem zommige tot 120 guldens zyn betaelt geworden, en onder de Papierkunst van de meeste Liefhebbers in *Hollant* te vinden zyn.

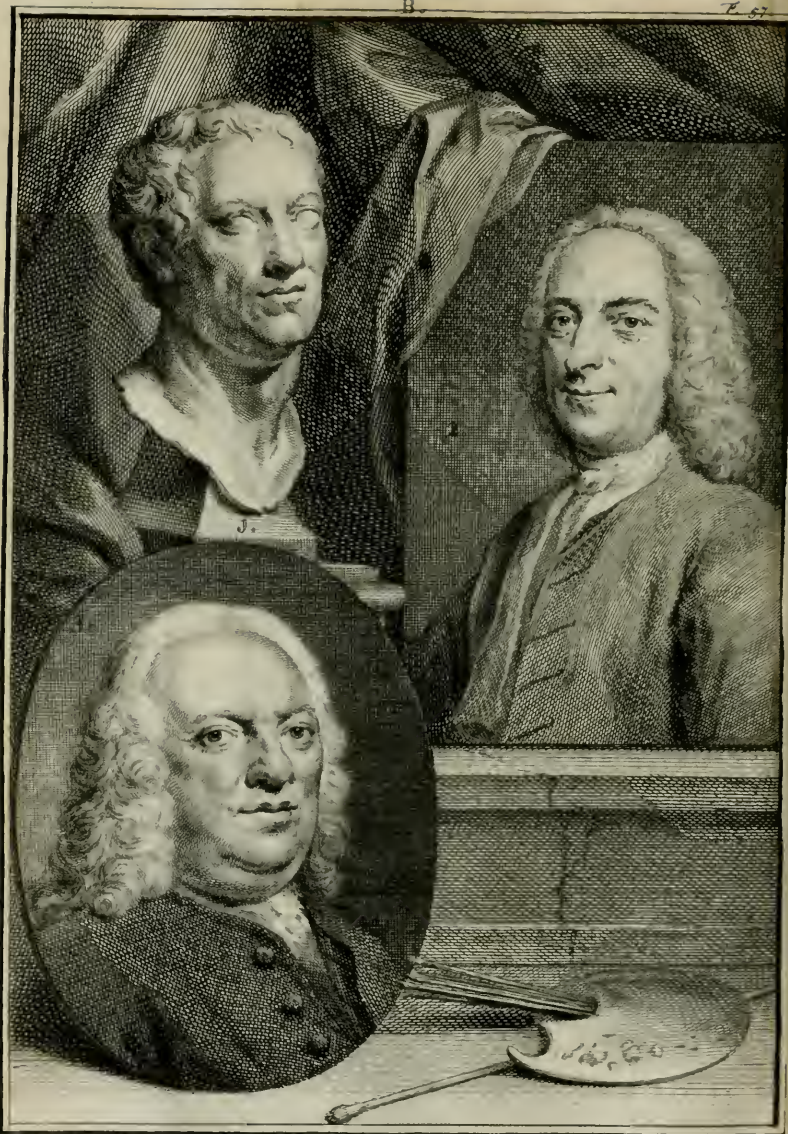
Hy woont tegenwoordig te *Amsterdam*, daer hy meest bezig is met schilderen van Lantschappen, voor Zalen en Kamers in 't ront; welke loffelyke Kunstbezigheid ik hem noch veele jaren, met gezontheit en vergevoeging, toewensche.

MATTHYS BALEN, geboren in *Dordrecht* den 24 van sprokkelmaent des jaers 1684. Zyn Vader, die den ouderdom van 100 jaren

min ruim twee maanden bereikt heeft, en in 't jaer 1746 overleed, was de Zoon van MATTHYS BALEN, Beschryver der Stadt *Dordrecht*.

Al vroeg toonde onze BALEN, dat zyne neiging tot de Kunstliefde overhelde, met by zyne ouders zo lang aen te houden, dat die hem eindelyk by den braven ARNOLD HOU-
BRAKEN bestelden om te leeren tekenen; doch, na dat hy twee jaren het schrandere onderwys van dien begaefden Kunstenaar genoten had, van besluit veranderden, en hem by eenen Kruidenier te *Rotterdam* deden; met oogmerk om hem in die neering op te brengen: maer op zekeren tyt met zynen Meester, over het kloven der duigen van een pruimevat, in woorden rakende, quam hy zyne ouders weer t'huis. Onderuiffchen begon de zucht tot de Kunst weer in hem te herleven; des begaf hy zig andermael by zynen gewezen Meester, en viel met geen minder drift als te voren aen de Kunstoeffening; daer hy zo lang met dien zelven yver in volhardde, tot hy zyne leerjaren door, en de grontregels der Kunst machtig zynde, zig in staet oordeelde om voorts door eige studie te recht teraken; volgende in alles naeukeurig de manier van zynen Meester, schilderende meest

Hif-

J. Schouman del.

J. Neuberger sculp.

J. Balthazar Denner. 2. Jaques de Roore. 3. Johannes Vollevens.

Historiën en Lantschappen van eigen vinding. In welke loffelyke poging wy hem veel voortgang gunnen.

ABRAHAM TORENVLIED, geboren te *Leiden* in 't jaer 1685. Hy was de Zoon van JACOB TORENVLIED, van wien HOUBRAKEN in zyn Schilderschouburg gewag maekt, en heeft de Kunst by zynen Vader geleert.

In zyne jeugt was hy een braef Tekenaer. Tot meer jaren gekomen zynde, heeft hy portretten geschildert, die redelyk van gelykenis, maer wat versachtig van schildertrant waeren. Hy is op den 26 van grasmaent des jaers 1735 in zyne Geboortestadt overleden.

Dat eene matige, doch wel aengelegde winst, beter is, als den omzwaei van al die groote dingen, lust my tans te doen zien aen

JOHANNES VOLLEVENS; die, met eene gansch andere geëertheit als de voorgaende HEROMAN VAN DER MYN, op ons toneel zal verschynen, en al vroeg begreep, dat een stil en geruust leven zo veel verandering niet onderhevig is, als die 't grootsch gewoel van 's werelts ydelheeden doorgaens ver-

zelt. Hy is geboren in 's *Gravenhage* in sprokkelmaent van 't jaer 1685, en de Zoon van JOHANNES VOLLEVENS, wiens Levens- en Kunstbedryf op zyn tytbeurt is geboekstaeft.

Van jongs af toonde onze JOHANNES, dat Kunstliefde, in zommige geslachten eens plaets gevat hebbende, veeltyts in kinderen en kintskinderen overgaet. Zyn Vader dit ziende, ondernam hem zelf te onderwyzen, met dien gelukkigen uitslag, dat onze VOLLEVENS een braef Portretschilder geworden is, die inzonderheit de kunst van wel treffen verstaet, veel aenzienlyke Luiden geschildert heeft, en altyt veel Kunstbezigheden heeft gehad; waerom hy met recht onder de gelukkige Kunstenaers dezer eeuwe is te rekenen. Want al vroeg vond hy zyne groote begunstigers, onder dezelve munte uit *Mylord CADOGAN*, wiens Beeltenis, nevens die zyner Gemalinne en twee Dochters, onze Kunstenaar verscheide maelen, levensgrootte ten voeten uit, geschildert heeft: als op de Kneuterdyk in den *Haeg*, ten huize van wylen *Mylady CADOGAN*, en in *Engelant*, op het Vorstelyk Lustslot *Blenheim*, te zien is; zynde op 't gemelde Slot eene zael, in welke al de afbeeldsels der Krygshelden geplaetst zyn, die het bevel

bevel over de Legers gehad hebben in den Oorlog van 't jaer 1702, en gevolglyk het portret van *Mylord CADOGAN*, dien beroemden Oorlogshelt, ook te vinden is. Insgelyks heeft hy deze groote Personadiën op verschillende wyzen in 't klein geportretteert; daerenboven was *Mylord* met *VOLLEVEN*s zo ingenomen, dat hy alle middelen aenwendde om hem naer *Londen* te lokken; doch te vergeefs, vermits onze Schilder, geen trek tot het woelige Hofleeven hebbende, deze aenzoeken altyt op eene beleefde wyze van de hant wees; te meer, om dat hy in *Engelant* niet behoefde te gaen zoeken, het geen hy in zyne geboorteplaets reets gevonden had. In 't jaer 1716 werd hy van haere Hoogheit, de Princeſſe *Douarière* van wylen zyne Hoogheit *JOHAN WILLEM* Prins van *Oranje en Nassau*, Stadhouder van *Vriesslant*, &c. &c. verzocht op *Soesdyk* te komen; het geen hy deed, en heeft daer haere Hoogheit, nevens haere twee Vorstelyke Spruiten, verscheide keeren, levensgrootte ten voeten uit, geschildert, en vervolgens veel Heeren en Dames van 't Hof geportretteert: onder anderen den Baron *VAN DALWIG* en den Heer *VERSCHUUR*. Met dit Kunstwerk versleet hy drie achtereenvolgende Zomers, als haere Hoogheit op *Soesdyk* was,

was, en gaf zo veel genoegen aen het gansche Hof, met deze Kunstryke proeven van zyn vleient penfeel, dat hy, behalven een rykelyk Kunstloon, begiftigt wierd met eene acte als Hoffschilder van haere Hoogheit. In de bovengemelde jaren schilderde hy, in den *Haeg*, den Graef en de Gravinne VAN BIELANDT, benevens den Heer Envojé GERSDORF, verscheide maelen in 't groot en in 't klein; als mede zyne Hoogheit den Prins VAN HESSEN-CASSEL; in 't jaer 1722 was 't voorwerp van zyn penfeel, de Marquis DE MONTELEONE, Afgezant by dezen Staet wegens den Koning van *Spanje*, en zynen Zoon Don FRANCISCO; het volgende jaer niet minder vruchtbaer in 't voortbrengen van kunstbezigheden, schilderde hy den Hartog en de Hartoginne VAN RICHMOND, met haere kinderen, levensgroot en in 't klein; in 1725 den Graef VAN TAROUCCA, Afgezant van *Portugal*, nevens zyne Zonen; en in 1726 den Heer Raetpensionaris HOORNBECK.

Twée jaren daerna maelde hy den Graef DEHN, Gezant van den Hartog van *Brunswyk*; in 1735, den Marquis DE ST. GILLES en zyne Gemalinne, beide levensgroot; in 1744, den Graef VAN SINSHEIM, 's Keizers Afgezant, en deszelfs Gemalinne, ne-

vens

vens haere kinderen, alle ten voeten uit; in 1747 was 't voorwerp van zyn penfeel, de *Princes van Heffen-Philipsthal*.

Al deze Grooten der Aerde zyn met volkomen genoegenvoldaen geweest van 's Mans gelukkig Kunstvermogen. Noch heeft hy een groot getal Regenten van Steden, Raden van den Ed. Hove van *Hollant* en den Hogenraet, en Predikanten van den *Haeg*, nevens hunne geëerde Familien, afgemaelt. Behalven de reets gemelde hoge Staets- en Stantspersonen, zyn 'er byna geene aanzienlyke *Joodfche* Familien, of hy heeft haer geportretteert, en is dus door eenen gedurigen fchakel van Kunstwerk altoos onledig geweest; een voordeel, daer tans voor veele myner Kunstgenoten niet breet op te roemen valt. In 't jaer 1735 wierd onze Kunstenaar by de Staten van *Hollant* verkoren en aengeftelt tot Vroetschap van 's *Gravenhage*, ook is hy lange jaren Ouderling der Kerke geweest, en wierd in 1748 Deken van de Kunstschilders-Broederschap. Voor 't overige is hy een Man van een goet en vriendelyk gedrag, en tot heden van eene gewenschte gezontheit, die ik hem nog lange jaren toewensche. Zyn Beeltenis, naer 't leven getekent, vertoont zich in de *plaet B*.

Nu verschynt een Kunstenaar ten toneele, die (schoon in geene onzer *Nederlandsche* Provinciën geboren) echter plaets verdient onder de beroemde Kunstenaers van *Nederland*. Dien ik in 't oog hebbe, is

BALTHAZAR DENNER, geboren te *Hamburg* op den 15 van slachtmaent des jaers 1685, van JACOB DENNER en KATHARINA WIEBE.

Zyn Vader is wel 60 jaren Leeraer der *Mennoniten* geweest, hebbende derzelver Gemeente te *Altona* met leer en leven gesticht, en door zyne Godtvrucht en vredelieventheit, zyne gedachtenisse onsterffelyk gemaekt by zyne Geloofsgenoten.

Zyn oudste Zoon, tans het voorwerp onzer penne, had het ongeluk op zyn achtste jaer eenen zwaren val te doen: waer door hy genootzaekt wiert veel te moeten zitten, en waer uit hy eenen gebrekkelyken gang gehouden heeft.

Dit gaf hem aanleidinge tot allerlei zittent speelwerk: onder anderen tot het natekenen van Printjes; het geen hy zo geestig ter uitvoer bracht, dat kundige Luiden zynen Vader aenzetteden om hem de Schilderkunst te laten leeren; oordeelende dat 'er van hem een
goet

goet Meester te maken was, indien deze geestige Natuurdriſt door goede Kunſtregels beſtiert wierd: waer door zyn Vader, ook een Man van oordeel zynde, het beſluit nam om dien raet te volgen, en hem op zyn elfde jaer eenen Leermeeſter toevoegde, zo goet, als in *Altona* te vinden was, en wiens onderwys in het tekenen en de behandeling der waterverwen hy eenige maenden genoot, eenigen tuſſchentyt de Kunſt weder op zich zelf oeffende, en in 't jaer 1698 zich andermael van zyne leſſen bediende; doch kort daarna by een Schilder te *Dantzig* raekte, die hem het ſchilderen met olieverf leerde; ſchoon al mede voor eenen korten tyt. Echter was hy hier door zo ver gevordert, dat hy zich zelf verder kon voorthelpen, het geen hy met de grootſtenaerſtigheit, die bedagt kon worden, deed, met het copiëeren van fraeie, zo Hiſtoriale als andere Schilderyen, en zelfs met eenige troniën naer 't leven te ſchilderen, tot groot genoegen van alle kunſtkundige Liefhebbers.

In 't jaer 1701 wierd hy eenigzints in zynen kunſtyver geſtuit, door dien zyne Ouders van beſluit veranderden, en hem by zynen Oom, die te *Hamburg* een groot Koopman was, in den Koophandel wilden opbrengen,

oor-

oordelende; dat hy met den handel meer en zekerder middelen tot beſtaen zou overwinnen als met de ſchilderkunſt.

Hier in zyne Ouders gehoorzamende, begaf hy zich eenigen tyt by zynen Oom; doch hoe byſter druk hy het daer had met ſchryven en vryven; kon hy echter niet nalaten zyne ledige uren aan het penſeel te beſteden, en het ſmeulent Kunſtvuur zo lang levent te houden, tot hy in het jaer 1707 gelegenheit kreeg om naer *Berlyn* te reizen. Eene ſtadt, die toen als een klein *Rome* in alle Kunſten en Wetenschappen bloeide! en daer de groote Kunſtminnaer, Koning *FREDERIK, den eerſten*, den ſcepter ſwaeiende, geene koſten aan ſpaerde, om veele brave Kunſtenaren, op aenzienlyke Jaerwedden, in zynen dienſt te hebben. Hier kon hy gevolglyk zynen belemmerden Kunſtdrift den ruimen teugel vieren, zo in het tekenen op het Akademie als met het naſchilderen van uitmuntende Kunſtwerken, gelyk hy doet; makende door zyn kloek vernuft en brandende Kunſtliefde zulke ongemeene voortgangen, dat hem alle Liefhebbers van die Kunſtqueekende Stadt uit eenen mont aenmoedigden, om zich geheel aan de Kunſt over te geven; het geen van die uitwerking was, dat hy een vaſt be-

besluit nam, om Komptoir en Koopmanschap voor altoos vaerwel te zeggen, en niets te behartigen, als *Pictura*: het geen van die gewenschte vrucht geweest is, dat hy een groot Meester is geworden, die in het uitvoerig en natuurlyk schilderen van levensgroote Kopstukken zyn weergâ niet gehad heeft.

In 't jaer 1708 schilderde hy het eerste portret, daer hy gelt voor genoot. In 1709 maelde hy in miniatuur den Hartog CHRISTIAEN AUGUSTUS, Administrateur van *Holstein-Gottorf*, nevens de Princesse, zyne Zuster; het geen tot zo veel genoeg van dien Vorst uitviel, dat hy onzen Kunstnaer verzocht te *Gottorf* te komen; in welk verzoek hy bewilligde, en daer zynde, schilderde hy de gehele Vorstelyke Familie, nevens eenige hoge Hofbedienden, in een stuk, bestacnde uit eenentwintig Portretten, waer onder zyn eige Afbeeldsel zich ook vertoonde; alles tot groot genoeg van dien Vorst en 't gantsche Hof.

Toen Czaer PETER, den grooten, naderhant zich door den Oorlog meester van *Holstein* maekte, en dit stuk te zien kreeg, wilde hy het naer *Petersburg* medenemen, doch liet zich door veel voorsprekens overhalen, om

de Vorstelyke Familie van het zelve niet te beroven.

In 't jaer 1712 troude hy met Jongkvrouwe ESTHER WINTER, uit een deftig geslacht gesproten; by deze Vrou heeft hy zes Kinderen geteelt, waer van noch een Zoon en twee Dochters in weezen zyn: En zy heeft hem altyt tot eene waerde Echtgenootte en getrouwe gezellinne in alle zyne reizen verstrekt. Kort na zyn trouwen schilderde hy den Koning van *Denemarken*, FREDRIK, den vierden.

In het volgende jaer 1713 wierd hy door de Vorstinne van *Sleeswig*, toen Meesteres des Konings van *Denemarken*, verzocht te *Husum* te komen, om haer Portret in miniatuur te schilderen; het geen hy op verschillende wyzen ter uitvoer bracht, en eenige Heeren van haer Hof in olieverf maelde; verrichtende het een en ander met roem en voordeel. Naulyks was hy te *Hamburg* te rug gekomen, of hy wierd ernstig aangezocht om den Vorst VAN MENSIKOF te *Wendsbeck* te komen afmaelen; het geen hy zo gelukkig volbracht, dat die Vorst hem, uit zyne eige hant, 100 ducaten telde, zo dra de Tronie maer gedaen was. Zeker zulke goude Goden verheffen den geest een's Kunstenaers als boven

ven zich zelfs, om naer het toppunt der volmaektheit te streven.

In dit zelve jaer werd *Altona* door de *Zwe den* verbrant; waer door hy gedwongen wierd om zich te *Hamburg* neer te zetten: maer vermits kort daer na het Pestvuur in die Stadt hevig begon te woeden, nam hy zynen intrek op het lant by zyne ouders, tot het volgende jaer, wanneer die plaeg ophielt.

In 1714 deet hy met zyne vrouwe een speelreisje naer *Amsterdam*, schilderde daer eenige Portretten, en vertrok in wynmaent weer naer *Hamburg*. In 1715 deet hy een tocht naer *Londen*, keerende, na een verblyf van zes weeken, over zee naer *Hamburg* te rug. In 1717 werd hy door den Koning van *Denemarken* verzocht zich naer *Hufum* te begeven, daer hy zyne Majesteits Afbeeldsel wel twintigmael schilderde. De Koning zat voor allen met zo veel gedult, als de Schilder kon wenschen, en verzocht hem op het allervriendelykste te *Koppenhage* te komen, daer hy zich naer toe begaf, en in wintermaent, tot groot genoegen des Konings, aenquam. Hier vond hy zo veele Portretten der eerste Hovelingen en Ryksgrooten te schilderen, dat hy met zyne vrouwe, die hem in 't voorjaer gevolgt was, wel tien maenden aldaer vertoefde, eer

al zyn aengenomen werk voltooit was; daer hy eene styve goutbeurs en veele beleeftheden voor genoot, ook ernstig wierd aangezocht, om, op goede voorwaarden, daer te blyven wonen; het geen hy beleeft van de hant wees, met voorwentsel, dat hy zo ver van zyne Ouders niet kon afzyn; die onder tuffen weer te *Altona* woonden.

In den jare 1720 verzocht hem de regeerende Hartogin van *Wolfenbittel*, aen haer Hof, des begaf hy zich naer *Wolfenbittel*, en schilderde die Vorstin verscheidene maelen. Van daer vertrok hy naer *Hannover*; daer veele Engelsche Lords en Lady's de voorwerpen van zyn ongemeen uitvoerig Kunstpensfeel waeren, met niet minder roem en voordeel, als aen andere Hoven van *Europe*, ook werd hy met alle vriendelykheit aengemaent om in *Engelant* over te komen; het geen hy in het volgende jaer 1721 met Vrou en Kinderen ondernam, met zich nemende het Afbeeldfel van een oude Vrouwenhoofd, het zo uitvoerig en natuurlyk geschildert, dat elk, die het zag, in verwonderinge verrukt wierd over 's Mans onnavolgbaer Kunstvermogen, en belyden moest nooit iets diergelyks te hebben gezien. Eer hy naer *Londen* overstak, was hy eenigen tyt te *Rotterdam* t'huis, by een

En;

Engelfch Koopman FEURLY genaemt, daer hy dit Hooft liet zien aen verscheide Liefhebbers en Kunstenaers, onder anderen aen den Ridder en Fenixschilder VAN DER WERF, en dien grooten Kunstkenner den Heer FLINK; die beide getuigden de weergâ van uitvoerigheid nooit gezien te hebben.

Terwyl het nu buiten twyffel is, dat deze twee Keurmeesters als onfeilbaere oordeelvelers te achten zyn, en dat zommige Kunstenaers in tegendeel met eene verwaende kleinachtinge van onzen Kunstheld spreken; voorgevende, dat het zulke zaken niet zyn, als de Werelt van DENNER schreeuwt: heb ik dit geval inzonderheit aengehaelt, om onpartydigen te overtuigen van de waerheit der zake, en voorbarige betweters van hun vooroordeel te ontheffen: want niemant kan het rechte denkbeeld van 's Mans kunst vormen of hy moet dit Proeffstuk gezien hebben. Wat my belangt, ik beken edelmoedig en in waerheit, dat my nooit de weergâ van behandeling is voorgekomen. KAREL VAN MANDER maekt, in 't leven van LEONARDO DAVINCI, gewag van een Vrouwenhooft, door dien Kunstenaar geschildert naer eenen MONA LIZA, en waer aen hy al vier jaren gewerkt had, toen het noch op ver na niet

voltooit was. Hy voegt 'er by, dat men niets in 't leven zag, of het vertoonde zich in dit Afbeeldfel; zynde zo natuurlyk, dat zich de oogen in het hoofd fcheenen te bewegen, en alles zo fchoon en krachtig van couleur, zonder de minfte ftyvigheit, dat het de aenschouwers verrukte: by dit wonderftuk zou men dat van DENNER het naeft kunnen gelyken. Dit Kunfttafereel maekte in *Londen* zo veel geruchts, dat 'er naeulyks Edelen en Ryken van beide fexen waeren, die dit hoofd niet quamen zien. Voor het zelve wierden 500 Guinea's geboden; doch hy wees dit ryke bod van de hant. Echter maekte hy zich door dit middel alom bekend, en kreeg veele Hartogen, Graven en andere Ryksgrooten, nevens hunne Gemalinnen, te portretteeren, dus hy ten zynen opzichte het volgende vaersje bewaerheit vond.

*Die, op 't geleide van Minerf,
Ver van zyn Vaders huis en erf,
In vreemde Landen proeven van
Verheven Maekunft brengen kan,
Is welkom, en word om zyn Kunft
Het voorwerp dra van ieders gunft;
Terwyl de Faem, door 't bochtig gout
Van haer Trompet, zyn Lof ontvout.*

Hy

Hy zond het gemelde Kunststuk eenigen tyt daerna aen 't *Weener* Hof; het geen Keizer KAREL, *den zesden*, zo wel geviel, dat hy 'er onzen Kunstenaer 4700 Keizerguldens, van 25 stuivers het stuk, bedragende eene somme van 5875 *Hollantsche* guldens, voor liet geven, en in het eerst zo krachtig op dit Kunstwonder verslingert was, dat hy het sleuteltje van het kastje, daer het in was overgezonden, in zyn zak droeg, en niet als in zyn byzyn liet openen; ook had den Brenger van het zelve de genade van ter hantkus toegelaten te worden. Men vint hier te lant wel eenige Koppen van hem in die manier geschildert, van welke de Heer PIETER LEENDERT DE NEUFVILLE wel het beste bezit, verbeeldende een PETRUS tot de kniën uit, wiens hoofd en handen ook wonder uitvoerig geschildert zyn. Echter komt dit stuk niet in vergelyking by het bovengemelde; doch men kan hier van niet oordeelen, ten zy men deze stukken tegen malkaër vergelykt, of ten minsten, best en allerbest, beide gezien heeft: gelyk ik te *Londen* dikwerf het geluk heb gehad van te kunnen doen.

In 't jaer 1725 deed hy, in 't midden van den Zomer, terwyl *Londen* zyn altyt bezig

Kunſtpenſeel de meeste ruſt gaf , te ſcheep een reisje naer *Hamburg* met Vrou en Kinderen , ter bezoeking van zyne Ouders en goede Vrienden ; het geen gelukkig uitviel. Naeulyks had hy te *Hamburg* voet aen lant , of de Keizerlyke Afgezant , Graef VAN STARRENBURG , quam hem zien , en uit laſt van zyne Keizerlyke Majesteit verzoeken , om , tot een weergâ van het kunſtig Vrouwenhoofd , een Manſhoofd te ſchilderen ; het geen hy aennam. Ondertuſſchen ſchilderde hy , gedurende zyn verblyf te *Hamburg* , eenige Portretten , en vertrok weder te ſcheep naer *Londen* met zyne Familie ; doch de terugreize liep zo gelukkig niet af als de voorgaende : want hy wierd belopen van eenen geweldigen ſtorm : waer door het weinig ſcheelde , of hy zou met de zynen naer de eeuwigheit gereiſt hebben ; en quam , na 't uitſtaen van veel ongemak en gevaer , noch behouden in *Londen*. Lang heeft hy gefukkelt , eer hy van de qualen , door die veege reize veroorzaekt , volkomen herſtelt was.

Toen ik in 't jaer 1727 my te *Londen* bevond , heb ik veel beleeftheit van hem en zyne getrouwe wederhelſt genoten ; ook was hy heel genegen om zyne Kunſtmedebroeders dienſt te doen , zelfs in zo verre , dat hy niet ka-

karig was om ietwes van hunne Kunst te kopen; het geen ik ten mynen opzichte op eene vriendelyke en edelmoedige wyze onder-vonden heb.

Na deze terugreize had hy het in *Engelant* al weer even druk met portretschilderen, en maelde hier het Manshoofd, waer van boven gemelt is. Zo dra het voltooit was, gaf hy het aen den Keizerlyken Resident, den Baron VAN PALM, tegen een gelyke zomme over, als hy voor het Vrouwenhoofd getrokken had. Het was mede uitmuntent en tot volkomen genoegten van den Keizer geschildert. Toen ik, in 't laetst van 't jaer 1727 naer *Hollant* zullende vertrekken, myn afscheid by hem nam, gaf hy my te kennen, dat hy niet van meening was lang meer in *Londen* te blyven: om dat hy ondervond, dat de damp der steenkolen nadeelig was aen zyne gezondheid; ook verliet hy *Engelant* in het volgende jaer, en zette zich weder in zyne Geboortestadt ter neer; daer hy als te voren aenstonts zyne Kunstminnaers vond: want in 1729 werd hy naer *Blankenburg* genodigt; daer hy verscheide maelen de Afbeeldsels des Hartogs en der Hartoginne schilderde. Van daer vertrok hy naer *Dresden*, daer hy den Koning van *Polen* afmaelde, en twee kunstig geschilder-

derde Kopstukken aen zyne Majesteit verkocht voor 500 dukaeten. Onvermoeit zynde in het reizen, deed hy met zyne Vrouwe en outste Dochter een speelreisje naer *Amsterdam*, en keerde, na een ront jaer vertoevens, vandaer weer te rug naer *Hamburg*, met belofte om in vervolg van tyt die machtige Koopstadt tot zyne vaste woonplaets te verkiezen. In 1734 schilderde hy CHRISTIAEN, den zesden, Koning van *Denemarken*; die zich toen te *Altona* bevond. In 't zelve jaer deed hy een reize naer *Brunswyk*; daer de Hartog LUDEN RUDOLF hem een stuk verzocht te schilderen voor de Gaendery van *Zaltsdahl*; dat hy, zo dra het voltooit was, derwaerts zond, ten uiterste voldeet en wel betaelt wierd; doch die Vorst heeft zich niet lang met het zelve mogen verlustigen, also hy kort daer na stierf.

In 1735 werd onze beroemde Kunstenaar verzocht te *Neustadt* te komen; zyne Vrouwe en Zoon waeren mede van die reize. Hier maelde hy den Hartog CHRISTIAEN LUDWIG, Administrateur van *Meklenburg*, nevens de gansche Vorstelyke Familie, verscheide maelen. Zyn Zoon, toen noch pas 13 jaren out, speelde daer voor het Doorluchtig gezelschap op de Viool verscheide Solô's, tot ver-

verwondering der toehoorders. In 't zelve jaer begaf hy zich weer naer *Brunswyk*, om de Vorstelyke Familie van Hartog FERDINANT ALBRECHT te schilderen; maer de vastgestelde dag, dat die Vorst voor de eerstmael zou zitten, wierd een dag van diepen rouwe, vermits de alvernielende Doot hem schielyk wegrukte; tot groote droefheit van het gansche Hof en van onzen Kunstenaer. Doch dit verlies wierd, ten zynen opzichte, wel haest vergoed door het afmaelen van andere Vorstelyke Personadiën: want in 1736 schilderde hy te *Altona* de Princesse SOPHIA CHARLOTTA, Zuster des Konings van *Denemarken*. Zyne Majesteit zich daer ook bevindende, en vermits onpaslykheit eenigen tyt moettende vertoeven, had DENNER hier door aanleidinge, om in dien tusschentyt al de hoge Staetsbedienden van het Hof te portretteeren, met zo veel roem voor zyn edel Kunstpenfeel, dat hy op nieuw aengezocht wierd, om, op een goet jaergelt, naer *Koppenhage* mede te gaen; het geen hy als te voren beleeft en vriendelyk weigerde, vermits hy reets twee jaren te voren te *Amsterdam* een huis gehuurt had; daer hy zich ook in dit zelve jaer naer toe begaf, met zyn gansche Huisgezin, en veel Portretten geschildert heeft. Het schynt my

my toe, dat onze DENNER wel eens gegengen was van plaets te veranderen: want, na drie en een half jaren verblyfs, verliet hy *Amsterdam*, en vertrok weer naer *Hamburg*; daer hy op verzoek van zyne ouders bleef, tot dat hy kort daerna door den Hartog van *Holstein*, tans Grootvorst van *Ruslant*, verzocht werd te *Kiel* te komen, alwaer hy dien Vorst tweemaal, levensgroot ten voeten uit, heeft geschildert. Na deze Origineelen zyn verscheide Copyen gemaakt, en naer alle Hoven van *Europe* verzonden; inzonderheit naer 't Hof te *Petersburg*. In 1741 werd hy te *Ploen* genodigt; daer hy op verscheide wyzen den Hartog en deszelfs Vorstelyke Familie afmaelde. Al deze doorluchtige Kunstwerken maakten DENNER door heel *Europe* zo vermaert, dat de Keizerin van *Ruslant* hem in 1742 aen haer Hof nodigde, om haere Keizerlyke Majesteit te portretteeren, levensgrootte ten voeten uit; hem daer voor aanbiedende 1000 ducaten, de reiskosten heen en weer vry, en zo veel gemakkelykheit, als op zulk een groote reize mogelyk was toe te laten brengen; daerenboven gedurende zyn verblyf te *Petersburg*, de vrye verteering van alles, nevens volkomen vryheit om te gaen en te komen naer zyn welgevallen; met een woort, alle aanbiede-

biedingen, die te wenschen zyn; doch hoe weinig zwarigheid onze BALTHAZAR van een reisje maekte, gelyk zyn Levensverhael uitwyft, kon hy tot dezen reistocht niet besluiten, en quam die hem zo zwaer voor, dat hy de *Ruffische* Keizerinne voor alle haere aanbiedingen bedankte: schoon deze onderneming hem ontwyffelbaer den weg gebaent zou hebben, om in eens schatryk te worden: waer uit blykt, dat zyne Goutzucht zo groot niet was, als zyne vreeze voor het gevaer en de ongemakken der reize; trouwens het haperde hem evenwel niet aen Doorluchtige voorwerpen ter oeffeninge van zyn vleient Penfeel. Het volgende jaer verschaftte hem al wederom nieuwe kunstbezigheden, vermits den Opvolger van den *Zweedfchen* Troon zich toen te *Hamburg* bevond, en zich aen 't huis van onzen Kunsthelt, kort voor zyn vertrek, op verschillende wyzen levensgroot liet afmaelen, en tot tytkorting gestreelt wierd met een aengenaem Concert van stemmen en spel-tuigen; daer DENNER zo wel als zyne Kinderen wonder wel in bedreven was.

In 1744 quam de Keurvorst van *Keulen* te *Hamburg*, en deet hem de eer zyne Kunst te komen zien; die hem zo behaegde, dat hy zich door onzen Kunstenaer op verscheide manieren,

ren, zo levensgroot als in 't klein, liet afmaelen, van zyn Kunstpenfeel ten hoogften voldaen was, en het zelve rykelyk beloonde.

Het jaer 1747 gaf al mede geen klein voetsel aen 't penfeel, nadien den Hartog van *Ploen*, te *Hamburg* zynde, zich, onder het gehoor van een aengenaem Muzyk, ten hui-ze van onzen DENNER liet schilderen. Zeker dit was een recht Vorstelyk uitgedacht middel, om zulke Doorluchtige Personen, die anderzints niet genegen zyn zo lang stil te zitten, op eene aengenaeme wyze den tyt kort te doen vallen.

In dit zelve jaer vertrok hy naer *Brunswyk*; daer hy de Hartoginne weduwe van den Hartog AUGUST WILHELM VECHEL op drie verschillende wyzen tot de kniën, en tweemaal in borststukken, portretteerde, tot veel genoegen van die Vorstin. Noch schilderde hy daer ter plaetse het Afbeeldfel der regerende Hartoginne van WOLFENBUTTEL, en is, van dien tyt tot heden toe, aldaer gedurig bezig geweest met het afmaelen veeler Heeren en Dames van dat Doorluchtig Hof, nevens eene menigte Personen der aanzienlykste Geslachten; daerenboven is hy hier ter plaetse by den regerenden Hartog en zyn geheele Hofgezin zo wel gezien, dat hy voor-
ne-

nemens is in 't kort naer *Hamburg* te keeren; zyn huishouden daer op te breken, en, op het ernstig en nadrukkelyk verzoek van dien Vorst en zyne Grooten, zich metter woon te *Brunswyk* neder te zetten.

Het is onnodig hier in 't byzonder by te voegen de naemen van lager Staets- en Stantspersonen; door zyn gadeloos penfeel afgemaakt: want de menigte van Vorsten en Vorstinnen, onder welke drie Koningen uitmunten, hebben overvloedige stoffe uitgelevert tot eene grooter uitbreidinge, als wy tot noch toe in onze kleine Schilderschouburg ontmoet hebben, ook zyn 'er weinige Schilders, die door diergelyke Kunstverdiensten het zo hoog hebben gebracht, en met zulk een ongemeen Kunstvermogen begaeft zyn, dat de weifelende Kunstfortuin gedwongen is hen van zelfs na te lopen; gelyk onzen Schilder is te beurt gevallen, en het geen wy wenschen, hem, ten voordeele zyner Vrouwe en Kinderen, noch lange met dezelve glorie volgen mag, gelyk het volgende vaersje te kennen geeft.

*Een Glorikroon, die nooit van glans verdooft,
Verdient de Duitſche Fenixſchilder DENNER:
Die 't oog van Hollants keunigſten Kunſtkenner,
Een*

*En Schilderbelt, met zyn geschildert Hoofd,
 Voldeet, en, in verrukkinge opgetogen,
 Voor 't zelve veel gekroonde Hoofden hielt:
 Van wien het, als met geest en spraek bezielt,
 Is aengezien, en tegen gout gewogen.
 Laet blinde waen, door eige min verleid,
 Hier, met een gryns van afgunst, tegen weelen;
 Wy houden 't met het algemeen gevoelen
 Der Vorsten, schier van heel de Christenheit.
 Zo moe: 's Mans hoge kunstroem, dat 's myn hope,
 Steets blyven blecke Nyt en Tyt te sterk.
 Zyn Kunstwerk, zyn natuurlyk Toverwerk,
 Zy eeuwig de verwond'ring van Europe.*

Dus omstandig heeft deze Kunstenaar my
 zynen levensloop toegezonden; daer by voe-
 gende, dat hy noch in de kracht van zyn
 kunst en leven was; geschreven uit *Brunswyk*
 den 14 van louwmaent, weinig denkende, dat
 zyne levensrol zo na op 't einde liep, want
 hy is al ten grave gedaelt, op den 14 van
 grasmaent in dat zelve jaer, te *Hamburg*. Zo
 als hy bezig was zich gereet te maken om
 naer *Brunswyk* te vertrekken, rukte de Doot
 hem weg naer de eeuwigheit. Had onze Kunst-
 enaar zo bequaem in 't tekenen en schikken
 zyner klederen gewest, als hy in 't volgen
 der wezens was, hy zou zo veel tegenspre-
 kens

kens by eenige van zyne Kunstgenoten niet ontmoet hebben; die hem hier in te boven gingen, en op eene wyze van hem spraken; als of al, wat hy deed, niet waardig was te noemen, gelyk ik eens zo een betweeter ontmoet heb, die alles veroordeelde wat hem voorquam: zonder ooit een der uitvoerigste tronien gezien te hebben, want d'een van d'ander als den dag van de nacht verscheelt.

Maer dat belet niet, dat hy in die nette manier dingen gedaen heeft, daer ik nooit weergâ van gezien heb: zo in verandering van couleur als natuurlykheit; en ook wel eenige andere, die zo niet doorwerkt, echter uitstekent fraei waeren. Want wat een Hooft betrof, dat kon hy op allerlei wyzen behandelen; ik heb 't in zyn eige Portret, van hem en zyne Vrou, gezien, dat hy in de manier van REMBRANT geschildert had: zo dat, als men het zelve wat uit de hant zag, daer voor zou aengezien hebben. Maer 't is te beklagen, dat Kunstenaers en Liefhebbers mal-kanderen zo ligt veroordelen, en altoos op 't zwak van een Meester vallen, zonder acht te geven op 't geene goet en pryzenswaardig in hunne werken is; want als men alles ten ten naeufte wil siften en scheiën, is 'er geen, of daer zal hier of daer iet gevonden worden

om op te vitten. Hoewel ik deze wyze van doen gansch niet kan pryzen, want is een Kunstenaar min bedreven in eenig deel der kunst, hy kan in een ander gedeelte uitmunten; want de volmaekheit moet noch gevonden worden. Hy was waerlyk sober in 't tekenen zyner beelden en plooiën, en 't schikken der klederen, om die rede liet hy die veel door andere schilderen, en op 't laetst door zyne Dochter, die geen onverdienstige Schilderesse in miniature Portretten is. Zyn Afbeeldsel is te zien in de *Plaet B*, gevolgt naer een Kopstuk, dat de kunstige Beelthouwer XAVERY naer zyn wezen geboetseert heeft.

HENDRIK HULST, geboren te *Delft* in den jare 1685, heeft den Historischilder MATHEUS TER WESTEN tot zynen Leermeeftter gehad. Hy was een jongman van veel geest en bequaemheit; daer by gevolg wat goets van te wachten stont, had hy zyn Kunst met yver voortgezet.

Ik hebbe veele jaren met hem op het Akademie getekent, en kan dus by ondervinding zeggen, dat hy toen, voor zyne jaren, fraeie blyken van vordering gaf. Nevens de Schilderkunst was de Dichtkunst, haere volle zuster, het voorwerp zyner liefde; des was hy

hy van APOLLO en de Zanggodinnen met het vermogen begaeft, om all rei zoort van vaerzen te maken; waer door hy in alle gezelschappen van jonge Luiden aengenaem was. Doch hier door wierd hy ook zo verflaecht aen 't gezelschap, en verspilde zo veel tyt en gelt met al die aerdigheden, dat hy op 't laetst zyn rekening verkeert zou gemaakt hebben, zo hem by toeval geen hulpe was toegereikt: want hoe fraei hy de Jonker wist te speelen, was het op verre na niet al goud wat 'er blonk; daer by was hy een rechte schuimloper, die overal te gast ging, en nooit weerom noodde; het geen gelegenheit gaf tot de volgende Quinkslag: Eenige jonge Juffers hier de snuf van weg krygende, en bericht zynde, dat onze Jonker maer een geringen intrek had, stelden op eenen vrolyken avont voor om hem t'huiste brengen; dit bracht hem in 't begin in groote verlegenheit; doch ziende, dat 'er, met loofse uitvluchten, geen kans was om haer van dit voornemen af te houden, en echter niet gezint zynde om haer de naektheit van zyn slechte kluis te ontdekken, bedacht hy de volgende kunstgreep van zyn sneeg vernuft: te weeten, hy geleidde het gezelschap tot heel buiten aen 't Zieken, en vervolgens den *Ryswykschen* weg willende op-

F 2

flaen,

flaen , begon ieder te vragen: *Hoe Mynbeer, waer naer toe?* daer hy op aentwoorde: *naer Delft, Mejuffers, daer woon ik*; het geen haer deet besluiten om eensklaps te rug te keeren; geen lust hebbende om in den laeten avont die wandeling te doen. Met het fluiten van dezen vreemden toon, wist onze Goutvink zich buiten 't warnet van deze vriendelyke voorstelling te draeien, zonder eenen veer uit den staert van zyn fatzoen te verliezen; waer uit men ziet, dat het spreekwoord: *gaeuwe geesten redden zich overal door*, dikwyls door de ondervinding bewaerheit word.

Doch hoe kunstig hy de aenvallen van deze ongenoodde Gasten wist af te keeren, evenwel maekte hy met die manier van leven meer gelts te zoek, als zyn beurs lyden kon, zo dat dezelve, op de minste aenstoot, gevaer liep schipbreuk te lyden; maer daer quam een onverwacht ontzet. De vermaerde Geneesheer HELVETIUS, op een toevallige wyze (gelyk in 't Leven van THEODOOR NETSCHER gemelt is,) den grontslag van zyn geluk in *Parys* gelegte hebbende, en toen Lyfarts van LOUIS, den *veertienden*, quam in 't jaer 1711 den *Haeg* eens bezoeken; onze Schilder dit hoorende, maekte zich aenstonts by hem bekend, in zo ver, dat HELVETIUS zich van hem liet schilderen,
't geen

't geen nagenoegen uitviel; ook was dit portret (na myn oordeel) in dien tyt fraei geschildert; wyders wist hy, door zyne streeplende tong en wellevend gedrag, zich zo aengenaem te maken, dat *HELVETIUS* hem aanbod op zyne kosten mê naer *Parys* te nemen; waer toe onzen *HULST* aenstonts klaer was, wel wetende, dat zyn zinkend fonds op 't gypen lag, en dat, zo dra dit den geest gegeven had, al zyne aerdigheden hem niet bevryt zouden hebben van overal met den nek aengezien te worden.

Des vertrok hy met zynen nieuwen *Mecenas*, en had op reis het geluk de Meesteresfe van den Keurvorst van *Beïëren* te portretteren; waer van die Vorst zo voldaan was, dat hy onzen nieuwen gelukzoeker, behalven eene rykelyke vergelding, ook aanbod zyn *Hoffchilder* te willen worden: maer voor het laetste bedankte hy beleefdelyk, en vervolgde met *Helvetius* zyne voorgenomene reizen naer *Vrankryk*. Voorts is my bericht, dat hy by dezen gunstigen *Mecenas* veele jaren ingewoont heeft, in den Actiehandel van 't jaer 1720 eene groote rol heeft gespeelt, en eindelijk, om het verkrygen van een Ampt, van geloof is verandert, daer hy tot heeden toe noch belydenis van doet, en by veele luiden van den

eersten rang te *Parys* geacht en gezien is. Hy zou een der besté Leerlingen van TERWESTEN geweest zyn , had hem de Kunst rechten ernst geweest , ook was hy een groot gunsteling van zynen Meester , en ging gemeenzaem met hem om ; het geen anders vlak strydig was met de gewoonte van dien Schilderbaes : want het is allen Menschen niet eigen , zulk eene ontzagchelyke staet-sie onder zyne Leerlingen te houden , als TERWESTEN zich altyt heeft aengematigt. Doch HULST is aen de gunst van zynen Meester en verdere goede vrienden , na zyn vertrek , weinig gedachtig geweest , niet denkende als aen de present zynde , en zich te vermaken in al de aenlokkelykheden van *Parys* ; niettegenstaende hy van zyne oude bekenden noch al eens aengemaent wierd , om eens een lettertje van hem te mogen ontfangen , maer 't was alles vruchteloos.

Doch laet ons hem daer laten , en onzen Schouburg versieren met een Schilderpersonaedje van meer belang en aenzien : namentlyk met den braven Kunstenaar

JAQUES DE ROORE, wiens beeltenis zich in de *Plaet B* vertoont , gevolgt naer zyn Portret, door BALTHAZAR DENNER

ge-

gechildert; hy was geboren te *Antwerpen* op den 20sten van hooimaent desjaers 1686. Zyn Grootvader, van Moeders zyde, DIRK VAN DER HAEGE, was een goet Schilder; daer te *Antwerpen*, in de AUGUSTYNER Kerk, noch blyken van gezien kunnen worden, en op andere plaetsen meer. Ook waeren CAROLUS VANDER HAEGE, zyn Moeders Broeder, en deszelfs Zoon, brave Schilders. Dus is het niet vreemt, dat onze DE ROORE insgelyks de Kunst van jongs af heeft bemint, en met tegenzin de Studie, daer hem zyne Moeder (vermits zyn Vader hem al vroeg ontvallen was) toe geschikt had, leerde; gevende in allen opzichte blyken van zyn blakent kunstvuur; waer door hy zyne Moeder en Vrienden eindelyk verplichtte om van besluit te veranderen, en hem aen de Kunst over te geven: ten dien einde werd hy eerst bestelt by eenen LOUIS BOSCH om te leeren tekenen, en van daer, na twee jaren onderwys, quam hy op zyn veertiende jaer by den vermaerden Patroonschilder VAN SCHOOR, die hem, na schaers twee jaeren leerens, door de doot benyt wierd; ook quam zyne Moeder te sterven, en dus raekte hy onder het bedwang van koppige Voogden, die hem op nieuws in zyn voornemen dwarsboomden, bestellende hem te-

gen wil en dank by een Zilverfmit en Kunst-dryver. Doch *met onwillige bonden is quaet ha-zen vangen*, zegt het spreekwoord, en wierd door 't gedrag van onzen J A Q U E S zo nadruk-kelyk bevestigd, dat zyne voogden van zelfs verplicht wierden om zyne neiging haeren vryen loop te geven. Des werd hy, door toedoen van A B R A H A M G E N O E L S en an-dere, de bestiering van den braven Kunst-schilder O P S T A L toevertrout; by wien hy in 't kort zo wel toenam, dat hy zynen Meester, eenen S T. C H R I S T O F F E L, hael-over van R U B B E N S, voor den Koning van *Vrankryk* te copiëeren krygende, voor 't groot-ste gedeelte die Copy hielp afschilderen: daer O P S T A L wonder wel by gedient, en D E R O O R E niet minder mē in zyn schik was; mā-kende zich met het copiëeren van diergelyke Meesterstukken in twee jaren tyts zo bequaem, dat hy zynen Meester verliet, om vervolgens de leiding van zyne eige Kunstlessen te baet te nemen, en zich naer 't leven te oeffenen.

Des begaf hy zich tot het schilderen van Kabinetstukjes in de manier van O R L Y, ook wel in die van T E N I E R S, en vond voor beide aenstonts zyne begunstigers, die hem deze eerste vruchten van zyn Kunstpenfeel rykelyk betaelden: inzonderheit kreeg hy voor die na
den

den trant van TENIERS, wel tot 300 guidens voor 't paer, en dat zelfs van de Kunsthandelaers. Op zyn 19de jaer deed hy zyne intrede in ST. LUCAS-Gilde te *Antwerpen*, en kreeg daer veel kunstwerk aen de hant.

Op zyn 23ste jaer maekte hy reisgezelschap met den jongen VAN LINT om *Rome* te gaen zien: een Reisgenoot, die hem van veel dienst zou geweest zyn, vermits VAN LINT noch eens te *Rome* was geweest, en gevolgelyk den weg wist en de spraek kundig was: maer dezen reistocht belette hem zyn Voogt, willende hem geen rekening van zyn goet doen; waer door hy buiten staet gestelt bleef om de reiskosten goet te maken, en dus zyn opzet moest staeken; 't geen hem tot in 't lelt van zyn leven noch berout heeft.

Wanneer hy 25 jaren out was, had hy met zyn gewezen Meester JAN VAN OPSTAL veele stukken te schilderen, die verzonden wierden. In 't jaer 1716 maekte hy in de Treforiekamer van het Stadthuis te *Antwerpen* een groot Zolderstuk, en in 't volgende jaer noch drie Zolderstukken, zo in Resters als Kamers, en te *Leuven* op de Hal.

Wyders heeft hy een menigte Kabinetstukjes geschildert, die in *Duitslant* en *Brabant* getrokken wierden.

In 't jaer 1720 verzocht hem de Heer ZWEERTS om te *Amsterdam* te komen; in welk verzoek hy bewilligde, en voor dien Heer een Plafond en Kamer in 't ront schilderde; ondertuffchen maekte hy voor den Heere PICKVAT te *Rotterdam* eenige getekende ordonnantien voor een Kamer in 't ront, verbeeldende de geboorte, opvoeding, trou, triumph en doot van BACCHUS, nevens eenige Zinnebeelden; welke Kamer hy naderhanr ook geschildert heeft; doch terwyl hy met dit werk bezig was, kreeg hy tyding van de doot zynner Vrouwe; des vertrok hy aenftonts naer *Antwerpen* om het lyk ter aerde te bestellen; verkopende met een al zyn goet om zich metter woon te *Amsterdam* neder te zetten: daer hy spoedig te rug quam en het gemelde Kunstwerk voltooide. Maer de Fortuin moet hem hier op den duur niet gunstig zyn geweest, vermits hy 'er niet langer als een jaer bleef, vervolgens een jaer te *Rotterdam* vertoefde, en van daer zich in 't jaer 1722 naer den *Haeg* begaf; daer hy bekend wiert met den Timmerman DIRK SPRINKHUIZEN; van wien hy veel dienst en vrientfchap genoot. Het eerste werk, dat hem hier aen de hant quam, was een Zolderstuk voor den Kunstlievenden Heer Advokaet TIERENS;
ook

ook verkocht hy eenige Kabinetstukjes, en kreeg voor den Heer ABRAHAM POOT te *Leiden*, als mede voor den Heer MUSKETIER, een Kamer in 't ront te schilderen. In de eerste heeft hy de Historie van den getrouwen Herdër verbeelt. In de tweede schilderde hy de geboorte, opvoeding, daden en doot van ACHILLES; in het zolderstuk had hy de Fabel van ACHILLES hemelvaart, of daer hem de Godin THETIS opvoert in den raet der Goden, afgemaelt.

In den jarè 1728 deet hy een speelreisje naer zyn geboorteplaets, en terwyl hy zich daer eenige tyt by zyne goede vrienden ophielt, kreeg hy vyf stukken te schilderen; twee voor den Heer DU BOIS, en drie voor den Admiraal DEL CAMPO: zo dra hy dit Kunstwerk volwrocht had, vertrok hy weer naer den *Haeg*.

In 't jaer 1729 schilderde hy voor den Rentmeester der Stadt *Antwerpen* twee zolderstukken.

In 1736 maelde hy een fraei stukje voor den Heer Griffier FAGEL, verbeeldende de belegering van het *Kapitolium* door BRENNUS, Koning der *Galliers*. Wyders was onze Kunstenaar zeer bequaem om oude schilderyen te verhelpen, of om stukken te vergrooten: als
te

te zien is by den Heer Ontfanger *Slingelandt*; voor wien hy vyf HONDEKOETERS rontom, met stukken aen te zetten, vergroot heeft, om voor een Kamer in 't ront te dienen; zynde deze bystukken zo net in de manier van HONDEKOETER, ten opzichte van de bygeschilderde Lucht- en Lantschapdeelen, gevolgt, dat het al een kundig oog moet zyn, om het bywerk van 't Origineel te onderscheiden. Met dezelve kunst en handigheid heeft hy voor den Heer LORMIER vyf stukken vergroot. In 't jaer 1740 heeft hy voor den Heer HASSELAER, toen Schepen te *Amsterdam*, eene zael geschildert; bestaende in vier stukken, daer de Fabel van PANDORA in word verbeelt. Het zolderstuk bestaet wel uit hondert Beelden, en vertoont dezelve PANDORA in den raet der Goden; het is lang 28 en breed 18 voet.

Dus verre heb ik DE ROORE's levens- en kunstbedryf, zo als het door zyn eige hant opgestelt en na zyn doot in zyn boedel gevonden is, achtervolgt. In den eersten opslag zou men zeggen, dat hy hoopwerk van Kunstbezigheden heeft gehad: maer als men de tytruimte van 1720 tot 1747 in aanmerking neemt, zal de smaldeeling voor ieder tusschenjaer van weinig belang zyn: want men kan
van

van hem niet zeggen, als van TERWESTEN, DE WIT en anderen, met waerheit gezegt is; dat zy, behalven de aangewezen Kunstwerken, oneindig meer hebben gemaakt; vermits 'er van DE ROORE niets meer, als gemelt is, valt by te voegen; zodat men op hem, met gelyk recht, als op meer anderen myner Kunstgenoten, het spreekwoord kan toepassen: *de zeven vette Koeiën worden verslonden van de zeven magere*: want de overwinft van een of meer drukke jaren word door den grooten tusschentyt, in welken men niet te doen heeft, rasch verteert.

Om nu voorts het kluwen van 's Mans overige levenswyze en kunstverhael te ontwinden, voege ik 'er van het myne by: dat hem de eerste tien jaren in den *Haeg* heel schrael vielen; vermits noch groot noch klein werk van de hant wilde, maer hy raekte toevallig aen den Kunsthandel; kopende te *Antwerpen* voor eenen geringen prys een stuk van RUBBENS, het geen de zeven hooftzonden, wordende in den afgront geworpen, vertoonde. Dit Kunsttafereel verkocht hy in den *Haeg* aen den Kunstminnenden Heer BOUT voor 3000 guldens. Deze goude spoorflagen prikkelden hem zo gevoelig, dat hy driftig wierd om met vollen draf dit handelspoor in te slaen,
en

en trate eenigen tyt daarna in maetschappye met GERARD HOET. Zy hadden beide door lange ervarenheit kennis van zaken, en waeren zo wel voorzichtig in het koopen, om niet bedrogen te worden, als eerlyk in het verkopen, om anderen niet te bedriegen; waer door zy de achtinge en het vertrouwen van alle Liefhebbers op hun zyde kreegen, en bekent stonden voor Luiden die niets verkochten, of het was wezentlyk dat geene, waer voor zy het aengezien wilden hebben. Door deze edelmoedige handelwyze wonnen zy veel gelt, en waeren dus altyt by kas en in staet, om achter al, wat fraei en raer was, her te zitten: als brakken achter 't wilt; gelyk de volgende klucht bevestigt: zy kreegen door den Kunstschilder DE HONT, hunnen gemeenzamen vriend, bericht, dat in de Kerk van het Dorp *Zavelton*, anderhalf uur boven *Brussel* gelegen, een Autaerstuk van den grooten ANTONI VAN DYK te vinden was, verbeeldende St. MAERTEN te paert, bezig met een stuk van zynen mantel te snyden, om de naektheit van een arm Man met het zelve te dekken; en om hen des te meer van de waerheit der zaeke te overtuigen, had hy 'er met een kennis gegeven, om wat reden VAN DYK dit arm *Nazareth* verrykt en verheer-

heerlykt had met dit Kunsttafereel ; hier in bestaende : dat hy op eene schoone boere Nimf van dat Dorp geweldig verslingert was, en, om zyn oogmerk te bereiken, den Beschermheilig van die Parochie, quanswys tot eene gedachtenis, voor de Kerk van dat Dorp wilde schilderen ; verzoekende deze jonge Deern onder het getal der toezienders te mogen portretteeren ; maelende de tronie van *St. MAERTEN* naer zich zelfs. Zo dra onze nyvere Kunsthandelaers de tyding van dit Kunstnieuws weg hadden, snoven zy 'er op uit, en vonden alles naer wensch, ook raekten zy met den Pastoor over het gemelde stuk in beding, en wierden den koop eens voor duizent dukatons, en niet duizent dukaten, als de *Haerlemsche* Courant vanden 24 van herfstmaent 1739, in het Artikel van *Brussel*, zo wel bezyden de waerheit zegt, als het voor-geven, dat het gemelde stuk op het gezag van den Fiskael, een Raetsheer en een Geheimschryver van het Hof te *Brussel*, tegen wil en dank der boeren van *Zavelton*, aen onze Kunstkopers geleverd zoude zyn ; gelyk het vervolg zal tonen. Noch bedong de Pastoor een goet Copy naer het zelve in de plaets, ook wierd alles bepaelt onder die mits, dat zy by den Aertsbisschop van *Mechelen* en

den

den Graef van KÖNIGSEG, Heer van *Zavelton*, verlof voor hen moesten verzoeken, om het stuk op die voorwaerden te mogen verkopen, ten voordeele en behoeven van de Kerk, en dat het gelt te *Brussel* betaelt zoude worden; het geen tot dus ver alles gelukkig méviel. Hier op trokken onze Kunsthandelaers naer huis om de duizent dukatons, en vervolgens weer naer *Brussel*, daer zy een kist lieten maken, en met dezelve in een koets naer *Zavelton* reden.

Ondertusschen hadden de Kerkmeesters, nydig, om dat alles buiten hunne kennis gedaen was, de boeren opgeruit en gaende gemaakt, om de vervoering van dit Kunststafeel met geweld te beletten. De Pastoor, hier van de lucht krygende, had, in tegendeel, eenige Timmermansknechts met zwaere knepels gewapent, quanswys in eene biddende gestalte voor *St. MAERTEN* geplaatst, om de vervoering, ten minsten zo't hen toescheen, te bevorderen, en ten zelve einde de Kerkdeuren wel vast gesloten.

Zo dra onze Handelaers heimelyk in de Kerk gekomen waeren, wierd het stuk van het Autaar genomen en in de kist gelegd, doch terwyl zy hier mê bezig waeren, hoorden zy al eenig gerucht voor de Kerkdeuren; daer-
op

op wierden dezelve met ſteenen gebombardeert, en eenige ſchoten gedaen. De een begon den ander bedeeft en bevreest aen te zien, en na dat 'er noch een zwaere ſchoot geſchiedde, raekte eender muitende Boeren de trap der Kerktoren op, en luide de brantklok; toen wierd 'er ſtorm op de Kerkdeuren gelopen, en na dat ze met geweld open geraamt waeren, quam den verwoeden hoop binnen ſtuiven, als bezeten van de Helfche Furiën, gewapent met vorken, dorchvlegels en ſcherp; razende en dol van toorn op den Paſtoor, dien zy toeriepen: *gay peſtige Jeut als ge zayt, way willen onzen St. MAERTEN niech noôr het geuze Lant vervôort hebben, hadde gay gelt van doôn, way zullen 't au langen*; ſchoon de meeste zo kael in de plunje ſtaken, dat ze zelfs wel een lap van St. MAERTENS Mantel nodig hadden. Onder allen was 'er een mager en gerimpelt out wyf, die een afgryslyk getier maekte; ook had zich een der Papen van de Parochie op het Kerkhof begeven, die, door een ſtichtelyk fermoen de razende menigte tot bedaren meende te brengen, met hen te beduiden, dat de waere St. MAERTEN in den Hemel was, daer voor hen bad, en deze maer een beſchilderde plank was, die nergens aendoening van had; doch

te vergeefs , vermits de onstuimige boeren riepen: *gay pestige geus , komde gay doôr maôr van doôn , way willen au den hals breeken*. Ondertuffchen was HOET , die geen andere Marteldoot dacht te sterven , in de uiterste angst en naerheit , en op alle wyzen bedacht om de klauwen dezer woedende moortharpyen te ontsnappen ; het geen hem eindelyk lukte , met zich door een verborgen deur in 't huis van den Pastoor te begeven ; maer DE ROORE bleef in de klem , en was genootzaekt deze woedende klucht te zien uitspeelen , die door een Smit , gewapent met eenen moker , noch zonder bloetstorten afliep : want deez met een dreigende stem de broeders van St. JOSEPH dus aansprekende: *zo gay ongelovige Ketters niech dotelayk onzen dierbâren Kerkhaylig wier op den Autoor zet , zal ik aulieden ien voor ien den kop insloôn* ; veroorzaekte zulks een zodanigen schrik in hen , datze al bevende zyn onvriendelyk bevel gehoorzaemden , terwyl de vergramde boeren dezen dapperen VULCANUS al voor eenen halven Heilig begonnen te houden : om dat zynen dommen yver , zo rasch en volkomen , voor hen den zegen bevocht.

Door deze schielyke verandering van tooneel , quam DE ROORE ook noch ongeschonden

den uit de Kerk. Dus waeren onze reisbroeders blyde malkander noch levent te ontmoeten, en, na het grootste oproer gestilt was, te voorschyn komende, gaf hen een fatsoenlyk Man te kennen, dat het niet op hen, maer op de Papen gemunt was, die, als gezegt is, deze onderhandeling buiten kennis der Kerkmeesters gedaen, en deeze, om zich daer over te wreeken, (onder voorwentsel, dat *St. MAERTEN* meer dan eens mirakelen gedaen had, en inzonderheit de spoedige en gelukkige verlossinge van barende Vrouwen bevorderde,) dit rumoer verwekt hadden. Gedurende dat gesprek quam het volk met groot gejuich de Kist uit de Kerk dragen, die zy aen spaenderen sloegen, en, ter eere van hunnen *St. MAERTEN*, verbrandden, gevende, ten bewyze van hunne victorie, noch eens dapper vuur; ook verzocht hen die Man vriendelyk ter maeltyt, daer zy hem beleeft voor bedankten, en met de koets, die hen derwaerts gebracht had, weer naer *Brussel* vertrokken, onder een groot gejuich van het graeu, dat hen op het wegryden met eenige eerschoten vaerwel wenschte.

Dus liep deze netelige reis, op hoop van eene voordeelige koop ondernooten, zeer na-deelig af: want schoon hen de herdenking aen deze klucht dikmael heeft doen lagchen,

verloren zy 'er wel tweehondert guldens by, zo aen reiskosten als wisselgelt; echter verflaede zulks hunnen handel niet; alleen leerde hen dit kluchtig geval het dryven van den kunsthandel in gewyde plaetsen zorgvuldig schuwen, om de gramschap der blinde bygelovigheid niet meer aen den hals te krygen; ook was 'er buiten dien genoeg winst te doen, vermits DE ROORE, behalven zyne aengewonne Kunstkennis, heel bequaem was om de Kunstwaer gewilt te maken, en met trek aen den man te helpen: verzuimende ondertusfchen geenen tyt om met verhelpen en schoonmaken van schilderyen zyn voordeel te doen. Deze kunstgreep had hy zo fix, dat ik ze van niemant beter gezien heb. Doch hy liet 'er zich ook ruim voor betaalen, zelfs van zynen Medemaet; daerenboven was hy heel spaerzaam, het geen den aengroei der geltkas dubbelt bevorderde. Door het dagelyks zien en behandelen van kunstige schilderyen, verbeterde hy zyne manier van schilderen (die te voren wat paersachtig en in de gemeene *Brabantfche* couleur viel) ook merkelyk; gelyk men duidelyk zien kan aen het werk, dat hy voor den Heer HASSELAER geschildert heeft; insgelyks aen eenige kleine stukjes van zynen laetsten tyt; maer vooral aen drie kapi-

kapitale Kabinetstukken, die hy by zyn afsterven naliet; verbeeldende: daer de Burgemeester ANTONIUS, uit vleizucht, JULIUS CESAR, zo als hy te *Rome* op de Markt, in eenen verheven gouden zetel, gezeten is, om zeker feest, *Lupercalia* genaemt, te zien vieren, een Koninglyk hooftsiersel of diadema aanbiet.

Dit stuk heeft hy den Heer WANDELAER te *Leiden*, die een van de bestierders zyner nalatenschap is, by uiterste wil gemaakt. Het tweede verbeelt de vergoding van CESAR op 't velt van MARS; dit beruſt by zyne Zuſter te *Kortryk*. Het derde Kunſttafereel vertoont Koning JEROBEAMS Afgodiſche Offerhanden te *Bethel*, met het aenſtonts volgende teken der Goddelyke Straffe, beſtaende in het verdorren van 's Konings hant en het ſcheuren van den Altaer. Van dit laetſte is bezitter de Heer WANNAER in den *Haeg*, een medebestierder van zyne overgeblevene goederen. Het zyn proeſtukken van 's Mans bequaemheit, fraei geſchildert, fix gehandelt en ryk van ordonnantie; ook zyn 'er de geoemtsbewegingen en doeningen der onderſcheiden perſonen met overleg en keurigheit in waergenomen.

Zo dra hem hier de voorſpoet begon te

kittelen, begon ook de huwelyksdrift in hem te herleven; des hy in *Brabant* naer eene andere Vrou omzag; maer, na eenigen tyt met deze tweede byslaep in der minne te hebben geleefd, rees 'er onmin en verdeeltheit tusschen deze twee gelieven; die zover tot verwyderig uitbersteden, dat ze, zonder veel geruchts te maken, malkanderen eenen scheidbrief gaven. Dit was de naeste en eenigste weg die hen te kiezen stont, om van malkanders overlast bevryt te zyn, vermits zy niet naer onze Kerkwetten getrouwt waeren, en de Vrou keerde weer naer *Brabant*. Men heeft opgemerkt, dat hy naderhant nooit meer in *Brabant* geweest is, schoon 'er beweegredenen genoeg voorquamen om hem daer toe te nootzaken; ja toen die groote verkoping van DE WIT in 't jaer 1741 te *Antwerpen* voorviel, draaide hy zo lang, dat zyn Medemaet, GERARD HOET, op 't laetst verplicht was om alleen te gaen: waer uit schynt te volgen, dat 'er tusschen hem en zyne Vrou noch wat te vereffenen stont, daer zy hem in *Brabant* over had kunnen lastig vallen. Altans HOET begon uit al dat draelen argwaen op te vatten, en wierd beducht, dat deze Vrou, na haer Mans overlyden, hem mocite zou kunnen aendoen; het geen
de

de reden was, dat hy weinig tyts daerna met onzen Kunstenaar een scheiding maakte, en, by wege van inschryving, de meeste Kunststukken, die zy onderling in eigendom hadden, overnam; dus raekten deze twee Makkers met vrede en vriendschap van malkaer, het geen in zulke gevallen zelden gebeurt.

Al een geruimen tyt voor zynen sterfdag ging onze JACQUES heel quaet deegs, en verminderde van tyt tot tyt zo merkelyk, dat hem eindelyk eene fukkelende ziekte wegsleepte, en inden ouderdom van 61 jaren, op den 17 van hooimaent 1747, onder de aerde hielp, zynde zyne *Brabantfche* Echtgenoote al voor hem overleden; zo dat zyne nalatenschap verviel aen zyne Zufters Kinderen, en al vry groot was: want de geheele fom beliep wel op 30000 guldens. Van zyne nagelatene Kunst, die in Schilderyen, zo van zich zelf, als van anderen, en in Printen en Tekeningen bestont, is by openbaere verkopinge over de 18000 guldens gekomen, wordende alles ongemeen duur verkocht, onder andere mochten eene menigte stukjes van zyn eige maekfel meer gelden, als hy 'er in zyn leven voor had durven vragen, en echter weinig aftrek van had.

Stukken, bequaem voor deuren en schoor-

steenen, gingen hoger als hy ooit voor dit soort van aenbestelt Kunstwerk kon bedingen: zo verkeert zyn de Liefhebbers, dat zy doorgaens de Schilders by hun leven laten zuchten, en na hun doot, als ze daer geen genot van kunnen hebben, eerst goet willen doen. Niemand moet denken, dat ik dit uit eenen te grooten drift of nayver zegge; ik zou het met een aanzienlyk getal, zo van *Nederlandsche* als *Italiaensche* Hoogvliegers in de kunst, die dat lot getroffen hebben, kunnen bewyzen en staven. Uit het bedrag van deze aanzienlyke nalatenschap kan men zien, wat spaerzaamheit, in weinige jaren, kan overwinnen. Maer het helpt ook veel, als men voor weinig meer als zynen eigen Aertschen tabernabel te zorgen heeft: als by hem plaets had; vermits zyn gansche huisgezin, op het ruimste genomen, maer in drie menschen bestont, en door geen afhaelders buitenshuis, het zy vrienden of nabestaenden, bezwaert wierd. Voor 't overige was hy heel achterhoudent en wantrouwent van aert, en zo benepen en bedachtzaam in zyne manier van spreken, dat men zyn mening niet ligt kon peilen, noch meer uit hem haelen, als hy, ter bereikinge van zyn eigen belang zoekt oogmerk, dienstig oordeelde. Ook was zyne eige wysheit in de Kunst-

Kunstkennis zo groot, dat hy zyn weergâ niet meende te hebben: altemael eigenschappen, kunstgreepen en verwaende grillen, die de Kunsthandelaers in den hoogsten graet bezitten, of liever van welke zy in den hoogsten graet bezeten zyn. Het zal derhalven hier recht ter snê komen, met eene kleine tusschenreden, eenige staelen van hunnen opgeblazen en waenwyzen aert te geven, en te tonen, dat die ondraeglyke Grootspreekers noch vaste gronden, noch wezentlyke bequaemheden hebben om hunne kunstkennis, boven die van een welgeoëffent Schilder, zo hoog in top te heffen; gelyk zy gewoon zyn te doen; waer uit tot flot zal volgen, dat al de strecken, die deze handelaers uitdenken om de Kunst der levende Meesters ongewilt te maken, enkel uit den koker van hun vuil zelfbelang voortkomen.

Echter met die bepaling, dat eerlyke en verstandige Kunstkopers eens en vooral zyn gewaerschout, dat het op hen niet gemunt is, maer al wat reets gezegt is, en noch te zeggen valt, alleen den verachtelyken hoop raekt, op wien zulks met waerheit past.

Ten opzichte van hunne opgeblazene verwaentheit, daer ver de meeste mê behebt zyn, kan ik by ondervinding zeggen, dat ik hen

dikwyls tael heb hooren voeren, die men niet als met de uiterste verontwaardiging kon dulden, en dat zelfs van de allerbeste penſeekunſt; daer zy, met een gemaekte grimlach, zomtyds den neus van durven ophaelen, of het kladwerk was; het geen dan neuswyze Liefhebbers, die deze beſpottelyke Keurmeesters voor onſeilbaere vraagbakens houden, al mê naäapen; gelyk ik op de verkoping van den Heer JOHAN VAN SCHUILENBURG een zodanigen vernufteling zag doen, ten opzichte van dat heerlyk ſtukje, de Vlucht naer *Egipten* des Ridders VAN DER WERF; want het ging in 't eerſt langzaam op, het geen dien betweeter deed zeggen: ik geef 'er 1500 guldens voor, en met een, ſpottenderwys en al grimlagchende, 'er byvoegde, nu heb ik ook voor een VAN DER WERF geboden; even of het een eerbewys, van het hoogſte gewigt, voor dien Fenixſchilder was, dat zulk een hoogdravent Kunſtkenner, in verbeelding, op zyn uitmuntent Kunſtwerk de helft van de waerde geboden had, en dat in eenen tyt lang na des Ridders doot, en in welke zyn verheve penſeekunſt aen alle Hoven van *Europe* tegen gout gewogen wierd. Het gemelde ſtukje wierd toen voor 2500 guldens verkocht, en beruſt tans in het Kabinet van onzen Doorluch-

luchtigen Erfstadhouder. Maer het waeren des Ridders stukken alleen niet, die in deze veiling niet naer waerde wierden verkocht; die van zyn Broeder PIETER, VAN HUYSUM en meer andere, troffen het zelve lot; want de verkoping viel in 't geheel niet gelukkig uit. Daerentegen hebben we, nu maer weinig tyt geleden, in 't gepasseerde jaer 1750 gezien, toen het Kabinet van Graef JAN VAN WASSENAER, verkocht wierd, dat alles tot hoge pryzen aen den man raekte, daer was niets, of 't ging duurder als ooit iemant gedacht had; een PIETER VAN DER WERF, dien ik voor drie hondert guldens had zien verkopen, liep tot 750; en verder alles naer de hoogste waerde. Zo dat de publike verkopeningen altyt geen onfeilbaere vraagbakenszyn, om daer 't zeil op te gaen, en de waerde of onwaerde der kunst daer na te schatten. Want daer is niets, dat meer vooren tegen kan lopen voor de verkopers, gelyk men klaer kon zien by den Heer JOHAN VAN SCHUILENBURG, in zyn leven Burgemeester der Stadt *Haerlem*, daer veel stukken van d'eerste Meesters niet naer de hoogste, maer de minste prys verkocht wierden. Durven nu die Beunhazen de Kunststukken, die als gewyde Heiligdommen van MINERVA de hoogachtinge der geheele

werelt waerdig zyn, dus mishandelen, dan kan men denken, met wat gryns van verachtinge zy de kunst van min bequaeme schilders beschouwen; dat ook deze trotse handelwys niet alleen uit onkunde, maer uit bedrog voortkomt, is dra te ontdekken, wanneer zy zelfs Kunsttafereelen van Puikschilders bezitten: want dan zyn zy onbeschaemt genoeg, om veeltys dezelve stukken hemelhoog op te vyzelen, die zy te voren zo veel versmaetheit en kleinachting aendeeden: waer uit volgt, dat zy als rechte Kunstvossen (wien de druiven te zuur zyn, als z'er niet by kunnen,) zich gedragen, en echter voor onpartydige Kunstwaerdeerders willen doorgaen; daer zy integendeel uit enkele baetzucht de kunst van VAN HUISUM, zo wel als die van VAN DER WERF, noch dagelyks bespringen, (gelyk ik in 's Mans levensverhael getoont heb) en niet rusten kunnen, zonder deze Kunsthelden door quade vergelykingen van terzyde te dwarsboomen: schoon zy de eenigste Meesters zyn, wiens penfeelwerk by hun leven tot eenen hogen prys gesteigert en verkocht is. Doch de gront van dit rukeloos bestaen is eigenbaet; vermits zy wel graeg de stukken van DE HEEM en MINJON (om dat die noch veel onder hen beruften) tot dezelve prys

prys zagen klimmen, als VAN HUISUM's kunst; het geen echter zo gemakkelyk, naer het opgeven dezer Keurmeesters, niet wil vlotten.

Wat nu hunne aengematigde kunstkennis, boven die van een bequaem Kunstenaer, betreft, kan men in de eerste plaets vragen, hoe zyn z'er aengekomen? hebben zy dat Hooggezaghebberschap, om over het verhevenste Kunstwerk zo meesterlyk te oordeelen, verkregen by erfregt of inspiratie van de Kunstgodin MINERVA? of hebben zy van jongs af de nodige grontbeginfelen tot die kennis gelegd? gansch niet: want de meeste, die, zedert dertig jaren, zich tot den Kunsthandel hebben begeven, zyn verlopen ambachtsgasten, uitdragers en noch flechter volk; die te voren zo veel kennis van schilderyen hadden, als de blinden van de coleuren; ja die met hun flordig gedrag genoeg toonden, dat hunne reden-en oordeelkunde veel te veracht en te laeg was, om zich tot het Keurmeesterschap over de verhevene en edele Schilderkunst bequaem te maken: want zommige waeren Wynkopers, die, door het verwaerlozen van hun beroep, de rotten met de kraen lieten weglopen; andere Zeepzieders, die, door het verzuimen van hunne neering, hunnen welvaert zelfs om zeep zondén; een derde soort bestont uit hant-

hantwerkers, die, door slecht oppassen, het bederf van vrou en kinderen hebbende bevordert, verplicht wierden om elders naer een goet heenkomen te zien, en een groot getal andere van noch slechter hoedanigheden, die, zò dra zy in Kunsthandelaers zyn herschapen, zich aenstellen als Orakels, wiens Keurwetten onherroepelyk zyn, schoon zy de geringste proef niet kunnen uitstaen: want als men de kunstkennis dezer MIDAS-vlegels, en ook die van zommige laetdunkende Liefhebbers, eens ter toetse brengt, blykt het, dat zy van de geringste deelen der Kunste geen gegront oordeel kunnen vellen; hoewel zy zich zulks van de verhevenste vermeten; gelijk ik in het Leven van ROEPER, met het voorbeeld van zekeren Liefhebber, getoont heb: want die had wyzer behoren te zyn: vermits hy in zyn leven wel voor 100000 guldens aen Kunst gekocht had, en echter omtrent het stuk van MINJON zyne onkunde zo leelyk ten toon stelde. Uit het reets gezegde is ten minsten zeker, dat het die snorkers aen nodige gronden hapert; daer in tegendeel een Schilder van jongs af zich geoëffent heeft; waer uit ik besluit en durf staende houden, dat een Schilder, die in staet is een goet Schildery te ordonneeren en in allen opzichte

te naer de regels der Kunste uit te voeren, ook in staet is om over de Kunst van andere Meesters te oordeelen; al had hy zelf zich niet toegeleit om hunne onderscheide manieren te leeren kennen, hy zal evenwel kunnen zien wat goet is of niet, schoon hem de Meester onbekent is; het geen alleen door gedurige oeffening verkregen word, en tot de waere kennis niet behoort; hoewel de Kunstkopers en eenige Liefhebbers, daer wy tans het oog op hebben, niet meer weeten, ja wat zeg ik! noch heel onwetent in zouden zyn, als zy eens voor een aanzienlyk Kabinet van *Hollantsche* Schilderyen gebracht wierden. Ik zeg met voordacht *Hollantsche*, om dat ik zelfs beken, dat al wat van de *Italiaensche* gezegt word, op loutere giffing steunt; want dan zou het oordeel van een Schilder met dat van een Kunsthandelaer hemelsbreette verschillen; gemerkt de eerste zou oordeelen volgens de Kunst, en den ander volgens den smaek van eigen belang, en mogelyk stukken, die in de kettery van de heerschende kunstmode vielen, zou opheffen als mirakelen, alleen om dat ze gewilt zyn, zonder op de rechte Kunstwaerde te letten. Want hunne groote kennis bestaet doorgaens in de Catalogues van schilderyen, na dewelke zy zich richten. Als men by dit alles

les eens in aanmerking neemt, hoe slecht dat het verloopt met al dien verwaenden hoop, zal men de bespottelyke dwaesheit van hun voorgeven noch overtuigender merken: want zommige, die als de paddestoelen schielyk voortquamen, zyn noch schielyker verdwenen, andere wierden onzichtbaer, of ze in de toverketel, daer MEDEA den ouden PELIAS in kookte, waeren gesmolten; gelyk ik 'er zelfs, zo hier als in *Engelant*, veele gekent heb, die met den handel zo arm en be-rooit zyn geworden, dat ze van honger en kommer vergingen; alleen door hunne verwaende onkunde en bedriegeryen: want door de eerste worden zy bedrogen, en door de laetsten bedriegen zy anderen; het geen zelfs zo ver gaet, dat zy meest toeleggen om malkanderen te bedotten: want, om dat het met hen gaet, als het spreekwoord zegt: *zo veel hoofden zo veel zinnen*, en hun oordeel over een en 't zelve stuk zo verschillent is als licht van duisternis, wil elk als een Afgodt, in kennis, van zyn medemaet gehouden worden: waer uit dan geen kleine twist en nayver ontstaet, en, om malkanders onwetentheit ten toon te stellen, het onderling bedrog geboren word.

Hier mede denk ik klaer genoeg te hebben doen zien, dat de Kunstkopers, in plaets van zich
het

het keurrecht der Schilderkunst boven ervaren Schilders aen te matigen, niet anders dan onwetende Nachtuilen zyn, die het licht niet kunnen verdragen, en, om het zinkent fonds van hunne schraele Finantie gaende en staende te houden, zich, als duizentkunstenaers, met allerlei kunstgreepen behelpen, inzonderheit toeliggende, om, zo wel de Kunstken- nis, als de Kunst der levende Meesters, ge- haet te maken; zynde deze finet zo alge- meen onder hen, dat zelfs DE ROORE; dien we anderzints onder het beste zoort van Kunst- kopers geplaetst hebben, aen dit zeêr hink- te: want zo dra als hy met winst in den han- del gekomen was, verloor hy ten eersten uit het oog, dat hy een Schilder was, en hoe lang hy gezucht had onder het kruis van verdruk- kinge, zo wel in *Brabant* als in *Hollant*, en verviel aenstonts in die gebreeken, daer de meeste mē behebt zyn: namentlyk om van de Kunst en Kunstkennis der levende Mees- ters met verachtinge te spreken, en hen te houden voor bloote weetnieten, die noch ken- nis noch oordeel hebben om van de kunst vonnis te stryken. Waer van ik ten nadeele van den Kunstschilder KLAES VERKOLJE, uit den mont van DE ROORE, eens een le- vent bewys hoorde, op de verkopinge der

Schilderyen van den Heer BOUT; daer VERKOLJE zich bevont, en over een stuk met een goet oordeel zyne gedachten mêdeelde, maer niet na de smaek van onzen nieubakken Handelaer, die den Schilder aenstonts, met een verwaende grimlach, beschimpte, en hem toeduwde: *dat hy beter gedaen had voor zyn Ezel te blyven zitten.* KLAES was doof, zo dat hy zyn gezegde niet kon hooren, het geen anders eenen scherpen woordenstryt had kunnen geven, vermits KLAES eenen vinnigen bek had, en ten minsten door lange ervarenheit zo veel kennis bezat als DE ROORE.

Om deze tusschenrede met een goet Poëtisch slot te sluiten, heb ik in de Zedeprinten van den grooten KONSTANTYN HUIGENS, naer die van eenen Kunsthandelaer gezocht, maer geen vindende, zal zich de Lezer met de volgende gelieven te vergenoegen.

Z E D E P R I N T

O P D E N

A E R T E N G E D R A G

V A N E E N

VERWAENT KUNSTHANDELAER.

*Hy is een Hooftstudent van MIDAS Hoge school;
Een waterloze wolk; een wintzak van EÖOL;
Een draikolk van bedrog, die nimmer is te peilen;
Een harde Leugenklip, daer beurzen op verzeilen;
Een Kunstörakel, dat geen antwoord geeft, of raet,
Als uit den Driewoet van afgunstige eigenbaet;
Een vurige Komeet in PALLAS schilderhemel;
Die niet dan onheil spelt, en, met het trots gewemel
Van zynen slingerstaert, het wezentlyk bederf
Der Schilders na zich sleept; een stalbok van Mi-*

NERF;

*Maer die 't Palladium van haere Kerk wil beetten,
En 't Opperhoofd wil zyn van haere Kunstpro-
pheeten:*

*Schoon hy, (bezeten van den Geest der duisternis)
Als Nachtuil op haer helm geen zitplaats waerdig is.
Zo dra hy is met winst in 't handelperk getreden,
Kruipt d'opgeblazenheit en waen door al zyn leden,*

Tot in de pooren van zyn leege barſſenton,
 En maekt hem wyzer als de kat van SALOMON:
 Om Schilders voor zyn ban en blixem te doen beven:
 Om als de Phosphorus geen ander licht te geven,
 Als dat, met rook en ſtank van valſchheit, zig
 verſpreit

Tot in de Schatkijſt der kunſtgraege onwetentheit,
 En echter heiliger geviert word als de ſtraelen
 Van EPICTETUS Lamp, of 't Kunſtvuur der
 Veſtaelen,

By veel onkundige Liefhebbers van de Kunſt.
 Kortom, hy is doorgaens een Brootrot, die door gunſt
 Van gekken leven moet, en dwaze geltverſpilders;
 Een geeſſel voor de Kunſt; een Keelbeul van de
 Schilders;

Een Alchimijſt, die gout uit drek te puuren weet,
 Door ſcheikunſt van bedrog, en kacl blyft als een
 neet.

Een Slak, die ſchielyk groeit, gelyk de paddeſtoelen,
 En zonder zout verſmelt, dat 's 't einde van zyn
 woelen.

Laet ons nu voortgaen en onzen Schouburg
 openen met den braven Kunſtſchilder

ISAAK WALRAVEN, geboren te Am-
 ſterdam den 23 van lentemaent 1686. Hy
 had van jongs af eene aengebore neiging tot
 de

J. M. Quinkhard pinx.

A. Schormer del.

J. Houtbraken sculp.

J. Isaak Walraven. 2. J. M. Quinkhard.

de Teken- en Schilderkunst: want, in plaetse van zich met kinderspeeltuig te vermaaken, bekrabbelde hy al het papier, dat hy in huis vond, met tekenen. Zyn Vader, die een Juwelier was, bestelde hem op zyn elfde jaer by een kunstig Goutsmit, met oogmerk, om hem in zynen handel op te brengen. Maer de zucht tot de Schilderkunst lag hem zo na aen 't hart, en blonk hem zo bekoorlyk in de oogen, dat zyn lust tot niets anders strekte als tot tekenen, graveeren en op Amous schilderen. Waerom zyn Meester dikwerf tegens zynen Vader zeide: gy moogt met uwen Zoon doen wat gy wilt, gy zult 'er nooit iets anders als eenen Schilder van maken. Na dat hy dus vyf jaren met tegenzin in het goutsmeden had doorgebracht, vond zyn Vader het dienstig hem by den Beelthouwer JOHANNES EBBELAER te bestellen, om het boetsfeeren te leeren; op dat hy hier door bequaem wierd tot het maken en uitvinden van allerlei sieraeden en lofwerken, die tot het verzetten van Juwelen vereischt word. Zo dra hy hier den vryen teugel had, vergat hy het goutsmeden geheel en al; doende niet als tekenen: doch die vryheit duurde maer schaers een jaer, na welken tyt hem zyn Vader onder zyn eige bestiering nam,

om hem in de kennis der Edele Gesteentens bequaem te maken. In dien tyt raekte hy aen kennis en gemeenzaeme vrientschap met den Historischilder GERARD RADEMAKER, die hem de Regels der Bou- en Doorzichtkunde leerde.

Op zyn 24ste jaer deed hy een reize naer *Dusseldorp*, om eenige van zyns Vaders Juweelen aenden Keurvorst van de *Palts* te verkopen. Daer hy drie wecken naeulyks anders bezig was als met zich te verlustigen in die overheerlyke Kunstgaenderyen en Kabinetten der uitmuntentste Schilderyen, door dien voortreffelyken Vorst van tyt tot tyt by een verzamelt. Schoon hem nu niets ter werelt meer smarte als den korten tyt, dien hy, ter voldoeninge van zynen onverzadelyken Kunstlust, hier aen besteeden mocht; echter had deze bespiegeling zulk eenen onverzettelyken drift in hem verwekt, dat hy, t'huis komende, om lief of leet, van niemant in zyn voornemen, om zich geheel op de Schilderkunst toe te leggen, te wederhouden was.

Ten dien einde begaf hy zich by gemelden RADEMAKER, om de behandeling van het penfeel en de menging der verwen te leeren; waer in hy, door zyn schrandere vernuft en onvermoeide naerftigheid, zo gelukkig slaegde,

de, dat 'er zich alle kundige Liefhebbers over verbaesden, zo natuurlyk wist hy alles te copïeren. Dit spoorde hem aen om een Kunststuk van eige vinding by een te schikken. De eerste proef, die hy hier van gaf, was de verbeelding van AMNON, daer hy, na de verkrachting van zyne Zuster THAMAR, zynen Dienaer gebiet haer uit te dryven: doch eer dit Stuk half voltooit was, had hy het ongeluk zynen Meester en Boezemvriend door de doot te verliezen; het geen hem geweldig aen 't hart ging en in verlegenheit bracht: vermits hy nu niemand had, die hem zulke verstandige en openhartige Kunstlessen kon geven. Tot zyn geluk had hy kennis gemaakt met veel voornaeme Kenners en Kunstenaers van dien tyt, die hem ook trouhartig met hunne oordeelkundige lessen te baet quamen; het geen zo lang duurde, tot hy andermael een reize naer *Dusseldorp* deed, daer hy een goet gedeelte van den zomer doorbracht, met zich vlytig en naerstig te oeffenen naer al de schoone voorbeelden, die hy daer te vooren, met zo veel lust, bespiegelt had; waer door hy zo merkelyk gevordert was, en zich zo wel by bevond, dat hy, in vervolg van tyt, noch tweemaal die reize ondernam, tot verdere voortzettinge

en voltojinge van de Kunst: waer in hy zo wel geslaegt is, dat hy, door gedurige vlyt en oplettentheit, een braef Meester is geworden: zynde des te meer lof waardig, om dat de zuivere liefde tot de Kunst hem alleen aangespoort heeft om zich in 't Kunstperk te begeven, en hy genoegzaam door eige studie het zo ver gebracht heeft: nademael hy dezelve, met geen oogmerk om gewin, maer gedreven door eenen edelmoedigen yver, alleen tot vermaek oeffent; zynde van eenen anderen kant rykelyk gezegent met tydelyke middelen, en by gevolg een van die gelukkige Kunstenaers, die niet om broot behoeven te schilderen, en daerom met recht des te meer lof waardig; vermits zulke rechtschapen Liefhebbers, die uit loutere Kunstdrift zo veel arbeit en studie ondernemen willen, tans raer en dun gezaeit zyn. Onder de Proeffstukken van zyn Kunstenfeel muntten uit: Een PIGMALION, die op zyn yvoore beelt verliefte word, verrykt met andere dichtkundige vindingen; Een ALEXANDER, die CAMPASPE aen APELLES schenkt; Den *Thebaenschen* Veltoverste EPAMINONDAS op zyn sterfbedde, verbeelt in dat punt des tyts, daer dien moedigen Veltheer in zyne tent uit den slag van *Mantineia* op zyne

le-

legerkoets gebracht is; vertonende zich de afgebroken werpspies onder de rechter borst: men ziet de grootmoedigheid in zyn stervent gelaet kunstig verbeelt, sprekende tot zyne Vrienden en Onderbevelhebbers: daer men de uiterste ontroering en verslagenheit in bespeurt; de een is als wanhopent, de andere vertoont een neerslagtige bedruktheit, een derde berst uit als in een razerny of krankzinnigheid, over het afsterven van zynen kloekmoedigen Veltoverste. Onder al dit gewoel vertonen zich twee Vrouwen, waer van d'eene zich, 't einde alle hoop, op het voetenent van den zieltogenden Veltheer nederwerpt; d'andere, haere handen om hoog heffende, de Goden om bystant schynt te smecken. Dit is alles, zo in harstochten, stant der beelden, als weezenstrekken, door zyn kloek vernuft zo kunstig verbeelt, dat het van alle Kunstkundige Liefhebbers met toejuiching beschout word, en meer andere stukken, die alle ten zynen huize te zien zyn. Tot het laetstgenoemde was hy voornemens een weergâ te maken: daer de Wetgever LYCURGUS den jonggeboren CHARILAUM, Koning der *Lacedemoniers*, aen den Veltoverste van *Sparta* vertoont. Tot dit stuk was reets de tekening en alle nodige toefsel vervaerdigt,

maer zyns Vaders doot, hier kort op volgende, deet hem van dit voorneemen afzien; gemerkt hy zedert dien tyt genootzaekt wierd zich met andere bezigheden op te houden.

Tans vermaekt hy zich met de Kunstwerken der beroemfte Schilders te bespiegelen; daer hy van zich zelf gelegenheit toe heeft, doordien hy, van zyne vroege jeugt af, eene schoone verzameling van Schilderyen, Teekeningen en Printen, heeft by een gegaert; die hem nu tot eenen kunstigen en aengenaemen Lusthof verstreken, die hy door de oogen van zyn ligchaem, met die van zyn vernuft, dagelyks doorwandelt; het geen wy wenschen hem noch lange zal mogen gebeuren. Verder beleeft hy een ongehuwden staet, niets betrachtende dan een stil, zedig, vroom en Godtvruchtig leven te leiden, ver van alle aertsch gewoel en ydel bejag, en die zynen evenmensch zo veel goets gunt als zich zelf. Deze drie volgende vaerzen zyn tot roem en lof der bovengemelde Kunstafereelen gemaekt.

OP DE UITMUNTENDE
SCHILDERKUNST
VAN DEN HEERE
ISAAK WALRAVEN,

verbeeldende de geschiedenis van
AMNON en THAMAR.

*Zo maalt een eed'le geest, met oordeel en ver-
stant,
Den haat van DAVIDS zoon, Prins AMNON,
af naar 't leeven,
Gezeeten op de spond' van 't vorstlyk ledikant,
Daar hy zyn gruweldaad met THAMAR heeft
bedreven;
Terwyl die kuische ziel, schoon 't ligchaam is
onteert,
De traanenrollen laat langs haar bestorven kaaken,
En 't hoofd ten hemel heft, van waer zy hulp
begeert:
Zo ziet men 't heilloos vuur van ontucht, hoe 't
mag blaaken,
Veranderen in ys van afkeer, die zich stom
En doof voor klagten houd: dus word zy uit ver-
ächting*

Ver-

*Verjaagt, tot dat de wraak van Broeder AB-
SALOM,
Hem achterhaelt door eene ontmenschte broeder-
slagting,
Waar in hy sneu'len moest op een geveinst ban-
ket:*

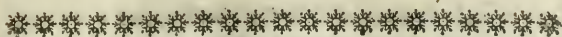
*Een baak voor die hun pligt te roekeloos vergeeten.
Zo word de boosheid eens gewonnen naar de wet
Van 't God'lyk recht, doch eerst in 't wroegende
geweten.*

*Wat raad hebt gy gevolgt, helaas! wat ging
u aen,
Rampzalige AMNON! in verboden lust verzonken?
Verfoeilijk was uw daad: maar had gy 't nooit
bestaen,*

*Nooit had dit konstafreel zo heerlyk uitgeblonken:
Zo ryft WALRAVENS roem uit deeze schildery:
Zo trekt men uit venyn een heilzaam artseny.*

CORN. BRUINS.

OP HET
ZINNEBEELD
VAN
PIGMALION,

door denzelfden Heere geschildert.

*ô Schoonste Dochter van Natuur
Beroemde Schilderkonst! hier blyken uwe gaven:
WALRAVENS geest, vol kracht en vuur,
Wil zyn vertrouwt talent in de aarde niet begraven,
Maar stelt het als een heldre zon
Vol glans ten toon, en lokt de schranderste ver-
standen,
Wanneer hy hier PIGMALION
In min doet blaaken op dit werkstuk zyner handen;
De liefdevlam slaat hem om 't hert;
Hoe kwynend bid hy 't aan, als had het ziel en
leeven,
Een kus, een lonk zou al zyn smert
Geneezen, maar dien troost kan 't koude yvoor niet
geeven.
De Liefde, die zyn doen bespot,
Als of zy sprak, wien zaagt ge op zulk een voor-
werp doelen?*

„ Wech

„ Wech dwaaze minnaer , zoek genot
 „ By vleesch en bloed ; dit beeld kan nooit uw brand
 verkoelen ;

„ U past noch voegt die lauwerkroon ,
 Maar bundie over 't hert der maagden zegepraalen.

O ryk vernuft ! wat pronkt gy schoon
 Met vindingen , die nooit van 't waardig kunst-
 spoor dwaalen ,

Maar , op zyn tyd en maat verdeelt ,
 Het schoonste der natuur nabootsende in 't verbloe-
 men ;

Laat NAZO door zyn Zinnebeeld
 Elk leeren ; niet te veel op eigen werk te roemen :

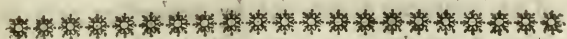
Dit echter , dit beroemd juweel
 Moet hem die 't trof , wanneer hy 't ziet , genoe-
 gen baaren.

Duur lang ô dierbaar tafereel !
 Leef lang , ô Schildergeest ! tot eer der Amste-
 laaren.

PIGMALION is 't niet alleen ,
 Wienis praalbeeld hem daar op , of 't leefde , deê
 verlieven ,

Wyl , door dit konststuk , ieder een
 Zich voelt de borst met die liefkozery doorgrieven.

C. BRUINS.

OP HET
GESCHENK
VAN
CAMPASPE,

GEDAEN DOOR
ALEXANDER AEN APELLES.

Is 't waerheid, of bedriegen my myne oogen?

Wat wonderen beslaan dit tafereel!

Gewis, hier is de konst in top voltogen.

Heeft dit PARRHAAS geschildert op 't panneel?

Verbeeld dit of is 't waarlyk ALEXANDER?

Schynt dit CAMPASPE, of zie ik vleesch en bloed?

ô Groote Geest wat zyt gy wys en schrander;

Hoe wel vertoont gy 't eedele gemoed

Op 't aanschyn van den Vorst der Macedoonen!

De bitse nyd staat stom voor zulk een stof.

Zag GERARD dit, hy zou uw' yver kroonen

Met eenen krans van onverwelkb'ren lof.

CAMPASPES glans vol levendige straaLEN,

Trekt ieders hert als met een zoet geweld;

Geen wonder dat APeL haar niet kon maalen.

Ach zie hoe droef, hoe bevende en onstelt,

Werpt hy zich voor de koninglyke voeten,

Om

Om 't leevend schoon dat hy verbeelden zal;
 't Geen hy verkrygt om zynen lust te boeten.
 ô Wiffeling! ô wonderbaar geval!
 Doorluchte Held! wie moet u niet beminnen?
 Wie volgt u niet in dien verheven staat?
 Zich zelf zo wel als ryken te overwinnen,
 Is eene deugd die 't all' te boven gaat.
 Weetgierig brein staak vry uw onderwinden,
 Gy zoud, al zocht ge noch zo verre en snel,
 In 't Waereldrond geen' ALEXANDER vinden
 Van zulk een' aart, maar meer dan een APEL.
 Dit heerlyk stuk zal roem noch lof ontbeeren,
 Zo lang men zucht tot wonderen bespeurt.
 De Schilderkonst reets kwynende aan 't verteeren,
 En om 't verval van Meesters afgetreurt,
 „ Zag 't konstwerk aan, en sprak: „ Nu leeft
 myn hoope;
 „ Nu groeit myn lust en vreugd: vaar
 voort myn zoon;
 „ Zo zal uw naam haast vliegen door Europe;
 „ Zo zal myn hoofd weêr pralen met een
 kroon.
 „ WALRAVEN doet myn luister dus herleven,
 „ Dies zal ik nooit den moed verlooren
 geeven.

1718.

C. BRUINS.

Men ziet het Afbeeldsel van dezen Puik-
 schil-

schilder: benevens dat van den beroemden JAN MAURITS QUINKHARD, in de *Plaet C.* gevolgt naer hunne Portretten, door den laetsten naer 't leven geschildert, en my door beide deze Kunstenaers, tot versieringe van dit werk, buiten eenige kosten, op een edelmoedige wyze geschonken.

HIERONIMUS VAN DER MY, geboren te *Leiden* den 8 van bloeimaent des jaers 1687, heeft den beroemden WILLEM VAN MIERIS tot Leermeeſter gehad; door wiens ſchrandere Kunſtleſſen, met eene onvermoeide ſtudie te behartigen, hy een braef Meester is geworden, als te *Leiden* op de nieuwe Senaetkamer te zien is aen de Afbeeldſels van wel twintig Heeren Profeſſoren, door hem naer 't leven geschildert, nevens die van eenige overledene Profeſſoren, door hem naer Tekeningen of Schilderyen, op het zelve formaet als de voorgaende, afgemaelt, en die alle in 't ronde van die vergaderzael geplaetſt zyn.

Ook kan tot een proefbewys van 's Mans fix penſeel verſtrekken, het Portretſtuk der Heeren Regenten van het Armkinderhuis derzelver Stadt. Dit ſtuk is geplaetſt voor de ſchoorſteen, in de vergaderzael der Regenten van dat Godtshuis: daer het van de Liefheb-

bers kan gezien worden. Behalven het gemelde Kunstwerk, heeft hy veel der aenzienlykste geslachten van *Leiden* en elders, zo in Familiestukken als op zich zelf, levensgroot en in 't klein geschildert. Voorts strekt zyne neiging ook tot het schilderen van antique en moderne Kabinetstukjes; die de bequaemheit van hunnen Maker aentonen, en van welke eenige te vinden zyn in de Kabinetten der Kunstlievende Heeren LA COURT, WIERMAN, SNAKENBURG en meer andere. Hy oeffent de Kunst noch dagelyks met winst in zyne Geboortestad: daer hy in eenen ongehuwden staet leeft, en zich, in zynen overigen tyt, verlustigt in zyne schoone verzameling van Printkunst. Met het een en ander gunne hem den Hemel noch lange jaren bezich te mogen zyn!

JAN MAURITS QUINKHARD, geboren te *Rees* den 28 van Ioumaent des jaers 1688. Zyn Vader en Grootvader waeren bequaeme Portretschilders in *Kleefslant*; Echter zocht hem zyn Vader niet aende Kunst, maer aen de Geleertheit toe te wyden; ten dien einde wert hy bestelt op de Latynsche Scholen; daer hy zyne Letteroeffeningen, tot zyn zeventiende jaer, naer wensch voortzette: doch
meer

meer voorbeelden hebben ons doen zien, dat de Kunst dikwyls van Vader tot Zoon overerft, en de fineulende Kunstliefde, tegen alle verwachting en voorzorg, vonk vat, en in volle vlam naer buiten flaet: want QUINKHART toonde zich na dien tyt geheel en al ongenegen tot de Studie, en verklaerde zich alleen voor *Pictura*: waer in zyn Vader hem te wille was, en tot zyn 22ste jaer in de Teken- en Schilderkunst onderwees. Na dat hy de grontbeginselen der Kunste by zynen Vader vast genoeg gelegthad, begaf hy zich naer *Amsterdam*, om zyne Kunststudie met ernst voort te zetten; eerst onder het bestier van den beroemden ARNOLD BOONEN, van daer by CHRISTOFFEL LUBINITSKI, en laetstelyk onder de schrandere lessen van den Kunstryken NIKOLAES VERKOLJE; by wien hy in korten tyt zo gelukkig toenam, dat hy zyn eige Meester wierd, en, door zyn kloek vernuft en onvermoeiden Kunstyver, zo ver gekomen is, dat hy een wakker Meester is geworden, zo wel in 't schilderen van Kabinetstukjes, als Portretten; doch door de menigvuldige Kunstbezigheden, die hem het Portretschilderen verschaften, gaf hy zich eindelyk daer geheel aen over; hebbende, zo te *Amsterdam*, als elders, eene grote menigte

aenzienlyke Luiden geportretteert, onder welke wel dertig vermaerde Mannen, zo Profeforen als Predikanten, zich bevinden; wiens kunstige Afbeeldfels naderhant in 't koper zyn gebracht door de vermaerde Plaetsnyders J. HOUBRAKEN en P. TANJÉ.

Noch zyn 'er van onzen wakkeren Kunstenaar, op openbare plaetsen te *Amsterdam*, verscheide levensgrootte Portretstukken te zien; onder anderen: drie op de Nieuwemarkt in de Chirurgyns Gildekamer, verbeeldende de Overluiden van het Gilde; twee in de *Bernhart*-steeg, zynde de Hoofdmannen van het Wynkuipers Gilde; een groot stuk op de Wynkoperskamer in de Koestraet, vertonende de zes Overmannen van het Gilde; in 't Spinhuis twee stukken met derzelver Heeren Regenten; in 't Oudeman- en Rasphuis zyn mede uitmuntende proefbewyzen van 's Mans kunst te zien; noch twee kapitale stukken, pronkende met de afbeeldfels der Regenten van 't Leprooshuis.

Door het schilderen van deze uitstekende Kunstafereelen, wierd hy zo berucht in de nabygelegen Provincie; dat de Regenten van 't Stadts Kinderhuis te *Utrecht* onzen Kunstenaar verzochten, om hunne afbeeldfels in een groot stuk, bevattende wel vyftien Portretten,

teſchilderen; 't geen hy zo volkomen tot genoegen uitvoerde: dat die Heeren hem verzochten, zyn eige weezen daer nevens te plaetſen, ter verëeuwiging van zyn perſoon en bequaemheit voor de nakomelingschap. Na dien tyt en zelf noch in 't voorledene jaer van 1750, heeft hy een menigte aanzienlyke Luiden van rang en regeering, benevens hunne geëerde Familien, daer ter Stede geſchildert; en verder noch een oneindig getal, zo te *Amſterdam* als elders.

Uit al het bovengemelde Kunſtwerk kan men met waerheit zeggen, dat *QUINKHARD* zyne Kunſt met roem en voordeel oeffent, en gevolglyk onder de gelukkige Kunſtenaers van dezen tyt kan getelt worden. Voor het overige moet ik by ondervinding betuigen, dat hy een vriendelyk en beleefte Man is; die my in het bezorgen van eenige berichten, betrekkelijk tot dit werkje, veel dienſt heeft gedaen: waer voor ik hem hier opentlyk dank zegge, en langdurigen voorſpoet en welvaert toewenſche.

Op een ſtuk, waer in hy zich zelf, benevens den Graveerder *P. TANJÉ*; door den eerſten geſchildert, en door den laeſten in 't koper gebragt; heeft de zinryke Dichter *FEITAMA* het volgende byſchriſtje gemaakt:

*Doet QUINKHARD, nevens zich, door 't stree-
lend kunstpenfeel,*

Leergierigen T A N J É in fikse trekken leven;

*Dees, yvrende om hem blyk van dankbaarheid te
geven,*

Wyd aen de Vrindschap dit papieren tafereel.

S. F. J.

Nu volgt zyn Jaer- Stadt- en Tytgenoot,

DIRK DALENS, geboren te *Amster-
dam* op den 3 van sprokkelmaent des jaers
1688. Hy is een Zoon van DIRK DALENS,
die beroemde schilder en tekenaer van Lant-
schappen, zo met waterverf als met de pen;
schoon hy pas 29 jaren out was, toen hem
de doot wegrukte, tot groot verlies van alle
Kunstinnnaers, vermits hy tot wat groots
geboren scheen: gelyk aen de overblyffels
van zyn ryk vernuft, vleient penfeel en zwie-
rige tekenpen, by de Liefhebbers van papier-
kunst te zien is.

Onze DALENS zag weinig tyt na zyns
Vaders doot het eerste licht, en was naeu-
lyks den kindertabbert ontwassen, of men on-
dekte zyne overgeërfde Kunstdrift. Des be-
stelde hem zyne Moeder by THEODOOR VAN
PEE, het geen juist de gelukkigste keur niet
was

was voor haeren Zoon: waerom hy (die zulks dra merkte) maer weinig tyts, en noch met wederzin, by dezen Meester bleef, en een besluit nam, om, met verzakinge der schilder-maniër, die hem VAN PEE geleert had, zyns Vaders voetspoor te volgen. Het geen hem zo wel gelukt is, dat hy in het schilderen van Lantschappen, gestoffeert met Beelden, Beesten en Ruïnen, een wakker Meester geworden is; hebbende veel Zalen en Kamers in 't ront geschildert. Gelyk te zien is te *Amsterdam* by den Heer DEDEL en Mevrouw PELS, by den Heer VAN DE VELDE aen de Buitenkant, en den Heer MULMAN op de Keizersgragt; by wien heerlyke Zalen of Kamers in 't ront met zyn fraeie Penfeelkunst pronken; doch inzonderheit heeft hy voor den Heer VAN EYCK een aanzienlyke Zael geschildert, in het zelve huis, dat den Heer PHILIP DE FLINES bewoont heeft, en daer die uitmuntende Kunststukken van DE LAIRESSE, door HOUBRAKEN zo omstandig beschreven, in te vinden zyn. Te *Leiden* zyn de huizen der Heeren SNAKENBURG, BRITTON en WIERMAN, met treffelyke proeven van zyn geestryk Kunstvermogen versiert: ook kan men by den laetstgemelden Kunstminnaer zyne oogen verlustigen in eene schoone

verzameling van *Nederlantsche Kunst*. In 's *Gravenhage* pronkt het prachtig Huis der Ge-deputeerdens van *Amsterdam* met een kunstige Zael van hem, insgelyks een Huis op de Vy-verberg, tans bewoont door den Burgemeester SLINGELANDT, eindelyk (om niet alles op te haelen) is op de Buitenplaets *Westkamp* een Kamer in 'tront, verbeeldende een *Rhyngezicht*, van hem te zien. Ook maekt hy fraeie tekeningen met waterverwen, en heeft het doorgaens even druk met aenbesteet werk: Zo dat hy zich al mê onder de Classe der voorspoedige Kunstoeffenaers bevint, een naerftig en vriendelyk Man is, en tot heden noch dagelyks bezig, als het zyne gezondheid, die vry zwak is, het zelve toelaet.

Hier mede wenschen wy hem vaerwel. Het afbeeldsel van DIRK DALENS vertoont zich in de *plaet E*.

Nu volgt een Kunstenaer, die, schoon niet in *Nederlant* geboren, hier echter verdient geplaatst te worden; ik meene

BARTHOLOMEUS DOUVEN, geboren te *Dusseldorp* in 't jaer 1688, een Zoon van JOHAN FRANÇOIS DOUVEN, groot Gunsteling en Portretschilder van den *Paltzischen* Keurvorst JOHAN WILHELM; hy heeft de

de Kunst geleert by den alomvermaerden Ridder VAN DER WERF, en dat wel op verzoek van den Keurvorst, zynen grooten Mecenas; vermits de Ridder al in dien tyt niet meer genegen was Leerlingen te onderwyzen: om dat men zelden zulken aentrest, die bequaemheit genoeg bezitten, en studie genoeg willen aanwenden, om alles, wat aen het leeren der verhevene Schilderkunst vast is, met gedult te ondergaen, en om, als met handen en tanden, den steilen en glibberigen Kunstberg op te klauteren. BARTHOLOMEUS was niet onbequaem, maer bezat den yver niet, dien de Ridder wel in hem wenschte; echter is hy, door het verstandig bestier van zynen grooten Meester, die alle mogelyke vlyt aen hem besteedde, een roemwaerdig Meester geworden: wiens Kunstwerk onder de Liefhebbers in hoge waerde is, als blykt uyt de verkopinge, die op den 9 van herfstmaent des jaers 1722 gedaen wierd van het Kabinet des Heeren JAQUES MEYERS, daer vier stukken van onzen DOUVEN uit te voorschyn quamen, en van de Liefhebbers zo hoog geschat wierden, dat het eerste, verbeeldende eene LUCRETIA, voor vier hondert guldens, het tweede, zynde eene Heilige Familie, voor dezelve prys, het derde, verbeeldende eene MA-

RIA met het kindeken, voor 190 guldens, en het vierde, pronkende met een VENUS en KUPIDO, voor 130 guldens, verkocht wierden. Naderhant is hy Hoffschilder van den Keurvorst van *Keulen* geworden. Of hy noch leeft en zulks noch is, weet ik niet.

N. ANCHILUS, geboren te *Antwerpen* in 't jaer 1688. Hy is my te *Londen* gemeenzaem bekend geweest, doch zyn doopnaem is my ontschoten; ook weet ik niet by wien hy de Kunst geleert heeft: dit alleen weet ik zeker, dat hy een fraei Meester was in het schilderen van moderne Gezelschappen.

In het jaer 1727 was hy al acht jaren te *Londen* geweest, en had het in 't eerst heel quaet, doch quam door onvermoeide naerftigheid alles te boven. Inzonderheit won hy de gunst der *Engelschen*, om dat hy de manier van TENIERS, met wiens Kunst zy veel ophebben, zeer wel wist na te bootsen. Ook schilderde hy *Engelsche* Marktgezigten, met eene menigte van Boeren en Boerinnen, alles geschikt naer de wyze der *Engelsche* lantaert; zittende de Vrouwen te paert, aen weersyde van het paert voorzien met een mande, daer ze haere ter markt brengende waer in te koop veilen, en de Mans op wagens met drie
en

en vier paerden bespannen. Ik heb te *Londen* stukken van dien aert gezien, ook Boeregezelschappen, die ryk en geestig van ordonantie en kunstig geschildert waeren. Terwyl ik in *Londen* was, kreeg hy van den Ridder ROBERT WALPOLE, aen wien hy een goet Mecenas had, vier stukken naer SNYDERS, gestoffeert met Beelden van RUBBENS, te copieëren in 't klein; het geen hy naer des Ridders genoegen ter uitvoer bracht. De Origineelen waeren kapitale stukken, schoon geschildert, en verbeeldende de vier Markten van *Brussel*, namelyk: de Vleesch-Vis- Vogel- en Fruitmarkt; ook behoorden zy den Ridder in eigendom toe. Behalven de manier van TENIERS, wist onze Schilder ook die van WATTO natuurlyk te volgen; doch wat is 'er onbestendiger als een Mensch? op zekeren avont in een Herberg zynde, daer van *Rome* en deszelfs uitmuntende Kunstoutheden gesproken wierd, raekte ANCHILUS met noch twee andere Schilders zo gaende, dat zy met malkanderen een verdrag aengingen om binnen drie dagen naer *Rome* te vertrekken, en binnen het jaer weer t'huys te zyn, alles op verbeurte van tien guinea's voor die geen, welke zyn verbintenis brak, eer den bepaelden tyt verstreken was. Zo gezeyt zo

ge-

gedaen. Zy togen met hun driën op reis, en maekten zo veel spoet als mogelyk waere omtyt te winnen: maer ANCHILUS wierd onderweeg ziek, en deet de reis naer de eeuwigheit, eer hy te *Lions* was: zyne reisgenooten vervolgden echter de reize, doch hunne naemen zyn my ontschoten. Deze schielyke onderneming en noch schielyker verandering van menschelyk voornemen, viel voor in 't jaer 1733.

ROBBERT GRIFFIER, geboren in *Engelant* op den 7 van wynmaent des jaers 1688, en Zoon van den braven Kunstschilder JAN GRIFFIER, van wien hy ook de eerste Kunstgronden geleert heeft, en met kloekschreden op het edel Kunstspoor zo rustig volgde, dat hy zynen Vader in zommige opzichten heeft voorby gestreeft; muntende inzonderheit uit in 't schilderen van *Rhyn*-gezichten. Waer van ik kapitale stukken heb gezien, die (gestoffeert met een oneindig getal Beeltjes en allerlei soort van Vaertuigen, die geladen of ontladen worden, ook met de heerlykste Lant- en Watergezichten en afbeeldingen van aengename Steden en Dorpen) zo kunstig en geestryk zyn geschildert en geordonneert, dat ze tot eene verlustiging van kun-

kundigē en kunstlievende oogen verstrekken. Het geen ook de reden was, dat hy van dit aengenaem en streelent Penfeelwerk meer af-trek had als hy ras genoeg maken kon. Daer by had hy eene ongemeene bequaemheit om den schildertrant van WOUWERMANN, VAN DE VELDE en andere Meesters, zo natuurlyk na te bootsen, dat een kunstkundig oog al scherp moest toezien om niet bedrogen te worden.

Ik heb stukken van RUISDAEL zien verkopen, waer in onze GRIFFIER beelden en paerden geschildert had, die hy zo kunstig en bedrieglyk naer die van WOUWERMANN had gecopiëert, dat ze voor Origineelen van dien Meester van groote Liefhebbers wierden aengezien en gekocht. Op deze bedriegelyke nabootsing wierd hy zo verslingert, dat men geen werk van eige vinding uit zyne handen kon krygen. Ook was hy heel handig in het oppoetsen en verhelpen van oude Schilderyen; waer door hy aanleiding kreeg om van een eerlyk en braef Kunstenaer in een bedriegelyken Kunstkoper te veranderen, en dus, met het kunstwilt overal te gaen opsnuffelen, zynen tyt verliep en lui wierd. Na dat hy zich eenigen tyt te *Amsterdam* met dien handel opgehouden had, en onder de Liefhebbers bekend

wierd

wierd als een kunstig bedrieger, die hen natuurlyke copyen voor echte stukken verkocht, verloor hy al het vertrouwen en de achting van brave Kunstminnaeren; waer door hy genootzaekt wierd om *Amsterdam* te verlaten, en vertrok meteenen KASTELEIN (die van een Zeepzieder ook in een Kunstkoper hervormt was) naer *Engelant*. Zy waeren vogels van eender veeren, die op een hant vol leugens niet schouden, en in het begin te *Londen* groot spel speelden; maer toen ik my in 't jaer 1727 in die machtige Ryksstadt bevont, was KASTELEIN al zo kael en blus gespeelt, dat hy zyne naektheit qualyk kon dekken, en geen gelt had om broot te koopen. Met den anderen zag het 'er noch zo droevig niet uit; doch zyne veeren hingen mede al vry flap.

Ik vroeg hem of hy het nu beter had, als toen hy te *Amsterdam* een geächt Schilder was? maer ik kon uit zyn antwoord wel merken, dat hoogmoet voor den val, en leeren doorgaens te laet komt; inzonderheit by onzen GRIFFIER, die zyne heerlyke Kunstgaven op eene schandelyke wyze hebbende verwaarloost, de droevige gevolgen daer van maer al te gevoelig ondervont, en, zo hy tans noch leeft, na alle gedachten out en arm is: daer hy

hy, integendeel, met het schilderen van zyne *Rhyn*-gezigten in eer en aenzien had kunnen blyven; doch heeft hy zich zelf niet ten nutte willen zyn, hy kan echter ergens nut voor weezen: namelyk om jonge Kunstenaers ten baek te verftrekken, dat zy zich op de klippen van verkeerde gewinzucht niet verlopen, als hy gedaen heeft; die, in *Hollant* zyn geluk hebbende verloren, het te vergeefs van de *Britsche* Krytbergen verwachte en over zee ging zoeken: want dat het in *Engelant* zo breed met de Schilders niet gestelt is, als men malkanderen wel zoekt wys te maken, en dat de weifelende Kunstfortuin daer alzo wel haere vieze nukken heeft als hier, zal ik met het volgent voorbeeld bevestigen.

JOHANNES VOGELZANG, geboren te *Amsterdam* in 't jaer 1688. Zyn Onderwyzer in de Kunst is geweest JOHANNES HUCHTENBURG, by wien hy maer weinigtys geleert heeft, (vermits zyn vermogen niet toereikte om meer leergelt te spillen) en dus, noch maer half vluch zynde, zich naer *Engelant* begaf; daer hy met het schilderen van Lantschappen, met beelden en beesten gestoffeert, en allerlei groot werk voor Schoorsteen-

steen- en Deurstukken, en Kamers in 't ront, zyne Kunstoeffening zocht voort te zetten. Ook hielt hy zich veel op, om, voor de Portretschilders, achterwerken te schilderen van Batailles en Lantschappen, na dat den staet van het Afbeeldsel vereischte.

Maer het verging hem als het meest alle jonge Schilders doet, die zich te vroeg van honk begeven; inzonderheit naer *Engelant*: want die blyven doorgaens kladders en roffelaers. Hy is dezelve, van wien ik gesproken heb in het Leven van LE BLON: daer gezegt is, dat hy part had in de Tapytweverye, en de Cartons van RAPHAËL zou copiëeren; doch, zo wel als LE BLON, zyn gansch boeltje daer by inbrokte, en lyfberging in *Hollant* moest gaen zoeken; daer hy my den ganschen uitslag van die ongelukkige onderneming, maer gansch niet tot eer van LE BLON, verhaelt heeft.

Hy vertrok naderhant weer naer *Londen*, daer hy zyne gastvryheit, met het bepleiten van zyn onschult, zekerlyk weer zal hebben verkreegen: hoewel 'er trouwens toen zo min als te vooren op hem te verhaelen was. Of hy tegenwoordig noch in het Lant der Levenden is, weet ik

ik niet, en daer m^e scheiden wy van hem af.

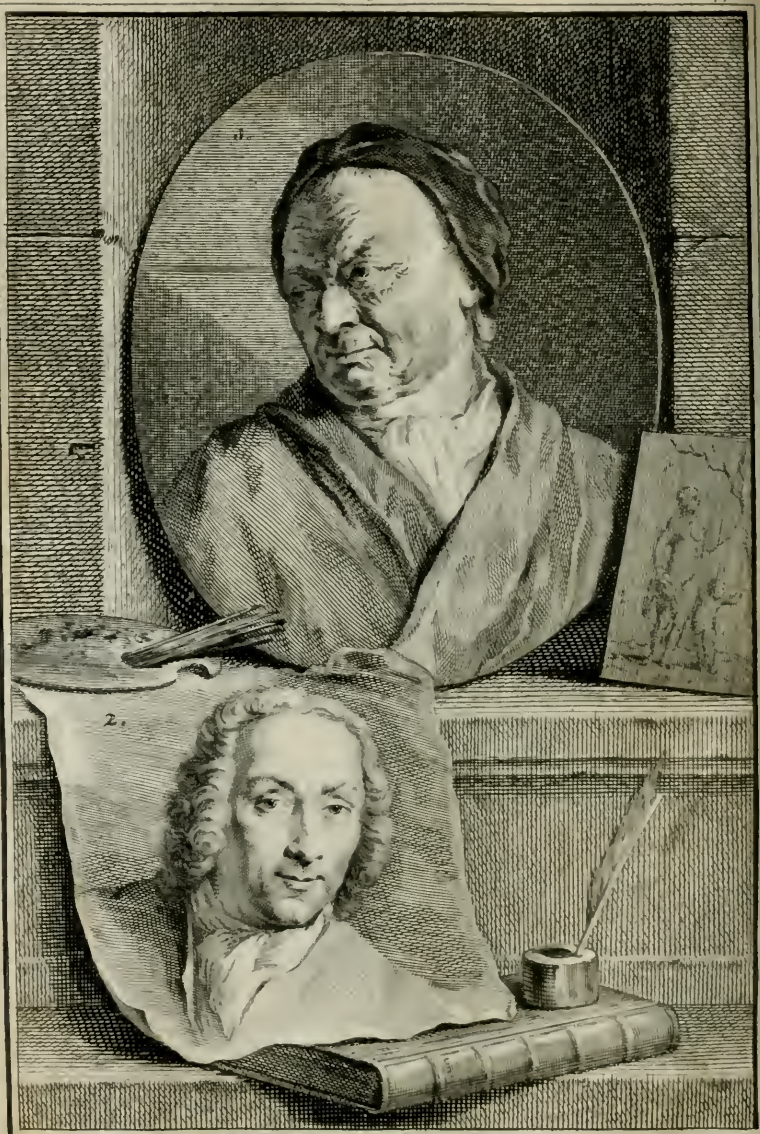
Toen ik te *Londen* was, heb ik veel stukjes gezien van eenen

FRANCIS VERGH, geboren te *Frankfort*, na giffing in het jaer 1689: want het is ons niet mogelyk geweest het nette geboorteaer van allen te bepalen; doch hunnen waeren bloeyt meen ik naeukeurig te hebben aangewezen. Deze VERGH was een braef Meester in 't schilderen van Kabinetstukjes met kleine beeltjes en fraeie lantschappen: zy waeren wel geordonneert, fix gepenseelt en van eene aengenaeme couleur; verbeelden de allerlei voorwerpen van Markten met eetwaeren, daer dan wel eens een paer marktwyven bezig zyn met malkander in 't hair te zitten, terwyl de jongens de Appelkraem plunderen, of een wedloop van Paerden naer de *Engelsche* manier, omringt van een oneindig getal aenschouwers; ook wel een Quakzalver, verzelt van eene menigte omstanders, onder welke zommige de beurs word geligt, terwyl zy, met ingespannen aendacht, naer het gezwets van dien bedriegelyken Schyndoktor staen te gapen en toe te luisteren. Al deze voorwerpen wist hy zo kunstig te schikken, en met zo veel verandering van grappige byzaeken

te verryken, dat men de vlugheit van zynen geest, en de juistheit van zyn oordeel, in deze aerdige vruchten van zyn ryk vernuft en vleient penseel zonneklaer ziet doorstraelen. Het geen ook oorzaak was, dat zyne stukjes van de Liefhebbers met graegte en drift gezocht wierden.

Hy tekende ook met *Oostindischen* inkt volkomen in de manier van ZAGTLEVEN. Hiet te lant weet ik niets van zyne Kunst aen te wyzen, als in het Kabinet van den Kunstlievenden Heer LORMIER. Maer van alle deze heerlyke Kunstgaven genoot onze Schilder de minste vrucht, vermits de Kunstkopers met den besten buit gingen stryken, en hem op eene onbarmhartige wyze onder het vilmeshadden: want hy was een stordig Bestierder van zich zelf en zyne Geldkas, gemerkt hy overal zo diep in 't kryt stont, dat hy genootzaekt was om de geheele week op stok te blyven zitten, om niet gearresteert te worden, en alleen des zondags uit de muiten quam; om dat hy dan, gelyk bekend is, volgens de *Engelsche* wetten niet arrestabel was. Ook hield hy zyne woonplaats heel verborgen, om te meer voor de vervolging zyner Schulteisfchers gedekt te zyn; het geen oorzaak is geweest, dat ik te *Londen*, met geen menschelyke mo-

A. Schremer del

J. Houbraken sculp

J. Willem van Mieris. 2. Frans van Mieris.

mogelykheit, zyn verblyfplaets heb kunnen vinden; tot welke weinig anderen als Kunstkopers den toegang wisten, en uit wiens handen hy zo vet en zo mager moest aezen, als met hun onëdelmoedig geweten overeenquam; daer by was hy getrouwt, zo dat uit het een en ander waerschyndlyk volgt, dat hy uit dien Doolhof van armoede en benartheit zich niet ligt ontwart heeft, en al mé ten spiegel voor jonge Schilders kan dienen.

Of hy noch in leven is, weet ik niet; waarmede wy onzen *Engelschen* Wiltzang vaerwel zeggen, en eenen Kunstenaer ten toneele voeren, wiens ongemeene gaven en pryflyke zeden voorbeeldelyk zyn voor de Schilderjeugt, om na te volgen. De loffelyke Schilderpersonaedje, dien ik voor heb, is

FRANS VAN MIERIS, Zoon van eenen roemruchtigen Vader, en kleinzoon van eenen overtreffelyken Grootvader, wiens naem hy voert. Hy is geboren te *Leiden* in 't jaer 1689, en een deftig voorbeeld van Kunstenaers, in wien de gaven der Geleertheit en Schilderkunst tot in het derde lit overgaen: want onze VAN MIERIS is niet alleen een braef Kunstschilder, maer daerenboven een geleert en taelkundig Man: gelyk aen de ge-

leerde werelt bekend is, en uit het vervolg zal blyken. Van jongs af openbaerde zich zyne overgeërfde Kunstdrift, en gaf zynen Vader gelegenheit om hem door goede lessen en voorbeelden in het Kunstperk wakker voort te zetten; waer door hy zo ver gekomen is, dat hy met reden onder de braefste Meesters van dezen tyt plaets verdient, en zyn Kunstwerk in de Kabinetten van de eerste Liefhebbers met roem en voordeel geplaetst ziet: waer van de volgende Kunsttafereelen als zo veele Proefbewyzen kunnen verstrekken.

In het Kabinet van den Keurvorst van *Ments* is een biddende Munnik van hem te vinden, zynde kunstig en uitvoerig geschildert.

By den Baron VAN LANTSBERGEN, Lantdrost en Domprooft van *Hildesheim*, beruften verscheide, zo Historiale als Moderne, proefstukjes van zyn zagt en uitvoerig penseel.

Te *Delft*, by den Heer VALERIUS DE RÖVER, zyn twee stukjes van hem te zien: het een verbeeldt eene oude Vrou, die kastanien en andere snoeperyen verkoopt aen een kleine knaep, die voor haer kraem staet. Het andere een Bakkers-winkel, daer een Bakker gereet staet om te blaesen, terwyl eene Dienstmaegt, met eenen emmer aen den arm,
aen-

aenkomt, om wat te kopen. Te *Leiden* heeft de Heer KOENRAET RYP een uitvoerig stukje, vertonende een Hoenderwinkel in een nisje, en een out Man, die duiven verkoopt aen eene jonge Meit. De borstwering van voren is versiert met een fraei Basrelief van kindertjes, buiten de winkel ziet men allerlei vogelen en eenen haes hangen; alles even uitvoerig en net geschildert. Ten zynen huize heb ik onlangs gezien een stukje, waer in verbeeldt was JOSEPH, MARIA en het Kindeken JESUS, en een ander, vertonende eene Keuken, waer in eene Meit staet te schuuren, terwyl een jonge Boer, die een Uil op een krik in de hant heeft, het Meisje over de schouder ziet, en zyne greetige oogen laet weiden in de roozen- en lelienbeemd van haeren boezem. Verder is dit Tafereel versiert met een meenigte huisfieraden van schotels, borden, potten, pannen en wat verder tot een keuken behoort; het geen alles ten uiterste naer 't leven uitgevoert en geschildert, en, met de vorige proeven van zyn edel Kunstvermogen, in staet is om 's Mans naem den nyt en tyt te doen verduuren. Nu schiet my noch over, om ietwes te melden van zyne geleerde schriften, ik zeg met voordacht *ietwes*, om dat die zo wereltkundig zyn, dat het onnodig zou

schynen om 'er hier van te reppen, ten wae-
re de order en welvoeglykheit zulks vereisch-
te. Het eerste boekje, dat hy, ten dienste
der Liefhebberen van Vaderlantfche outheden,
heeft in 't licht gegeven, behelst eene
uitvoerige verhandeling over de Zegelen en
Munten der Biffchoppen van *Utrecht*, over
de verschillende Muntstoffen en den oir-
sprong van het Gelt. Het tweede is van vry
meer beslag, zynde een Historisch verhael
der *Nederlantfche* Vorften uit den Huize van
Beiëren, *Bourgondien* en *Oostenryk*, opgeheldert
door eene menigte penningen, op hun bevel
en tot hunner eere op voorvallende gelegen-
heden geslagen. Dit is een werk om 's Mans
onsterffelyke gedachtenisse by de laete nako-
melingen te helpen vereeuwigen, en dat in-
zonderheit den Liefhebberen der outheden en
penningkunde te ftade komt.

Ik heb my, in het doorbladeren van het zel-
ve, niet genoeg kunnen verwonderen over de
keurlyke aftekening van al die schoone Pen-
ningen, die insgelyks kunstig in het koper
gebracht zyn; wat arbeit voorts aen het na-
speuren en verklaren van al derzelver opschrif-
ten bestet is, kan niemant weten, als die
zulks by ondervinding beproeft heeft. Waer-
mede wy onzen Kunstenaer en geleerden
Schry-

Schryver alles goets wenschen, alleenlyk heb ik tot besluit van 's Mans levensloop hier noch iets by te voegen, om aen myne belofte in 't eerste Deel, op *pag.* 191, te voldoen; daer ik het leven van WILLEM VAN MIERIS, breetvoerig en na verdienste, zo ik meen, verhandelt hebbe; en aen myne Lezers reden te geven, waerom 's Mans beeltenis, die in de *Plaet B*, onder WEENINK, had behoren geplaatst te zyn, niet vertoont is.

Maer om alle verdere onvriendelykheden hier ontrent te ontgaen, zal ik allenig tot myne verschoninge boekstaven, dat de jonge FRANS VAN MIERIS my hadde toegezeit, eene tekening van zyn's Vaders en zyn eige wezen, ter behoorlyker tyt, te bezorgen, daer hy nooit aen voldaan heeft, op eenige ongegronde voorgevens, daer ik my, om alle twist te vermyden, niet verder over zal uitbreiden; en mogelyk zoude ik, om diergelyke voorwentsels tot heden toe, ontzet geweest zyn van beide de Afbeeltsels, zo den edelmoe-digen Liefhebber, den Heer VAN DER MARCK, tegenwoordig Hoofst officier der Stadt *Leiden*, die eene groote menigte Portretten, zo van overledene als noch in wezen zynde Kunstenaeren, byeen verzamelt heeft: daer onder WILLEM en de jonge FRANS VAN MIE-

ris, door den laetsten, benevens dat van zynen Grootvader, in een stukje geschildert; my het zelve niet op eene vriendelyke wyze tot dit gebruik aangeboden had; waer na het door AERT SCHOUMAN kunstig afgetekent, en van HOUBRAKEN, zo als het zich in de *plaet* D vertoont, in 't koper gebracht is.

De menigvuldige moeielykheden, die ik hier en elders ontmoet hebbe over alle kleinigheden, zyn oneindig; vraegt men ergens na, niemand weet iets; maer zo ras zyn de zaaken niet in 't licht, of ieder weet beter, en alles word over den hekel gehaelt; hoewel ik ook betuigen kan, dat ik brave en welmenende Liefhebbers en Kunstgenoten hebbe ontmoet, die my veel gediensligheit betoont hebben; anders was het my onmogelyk geweest ten einde te komen.

Na deze kleine afweidinge, ga ik voort, met ten toneele op te leiden

JAN ABEL WASSENBERGH, geboren te *Groningen* den 18 van Ioumaent des jaers 1689, uit een out burgelyk geslacht: zyn Vader was JAN WASSENBERGH, die door zyne Ouders geschikt wierd tot de gewyde letteren, en reets den dienst als Proponent waernam, maer dezelve daer na verliet, en zich

zich in de Rechten oeffende, en veel jaren in zyne Geboortestadt als Advokaet gepraëcticeert heeft.

Zyn Zoon, JAN ABEL, wierd mede tot de studie opgeleid en al zo ver gevordert, dat hy de scholen met lof doorgerackt was. In den tusschentyt, dat hy de Talen leerde, bestelde hem zyn Vader, om zyne ledige uren ten nutte te besteden, by den Kunstschilder JAN VAN DIEREN; (een Kunstenaer, wiens naem ik nooit gehoord hebbe) om de Tekenkunst, daer hy uit een natuurlyke liefde en neiging toe genegen was, te leeren.

Hier slaegde hy, door zyn kloek vernuft en onvermoeide naerstigheit, zo gelukkig in, dat hy in weinig jaren door zynen Meester aen 't schilderen wierd gezet; het geen hem dermaten aenspoorde en zo wel lukte: dat hy in korten tyt al vruchten van zynen arbeit plukte; door eenige stukjes, die hy aerdig wist te copiëeren, aen jonge Liefhebbers te verkopen; deze klinkende Goden noopten zynen lust zo gevoelig aen, dat hy een besluit nam in 't schilderperk, met yver, rustig voort tedraven; en de studie vaerwel te wenschen.

Hy bleef zo lang by zynen Meester, tot hy quam te trouwen met Jongkvrouwe JOHAN-

NA VAN OIJEN in 't jaer 1712; kort hier na begaf hy zich met zyne Echtgenootte naer *Rotterdam*; daer hy, door zyne aengeboren vriendelykheit en goede opvoeding, zich zelf by de Liefhebbers, en wel inzonderheit by den Ridder VAN DER WERF, zo aengenaem wist te maken, dat die *Rotterdamfche* Fenix hem den vryen toegang verleende, en op eene gulhartige wyze zyne oordeelkundige en welgepaste lessen mededeelde, met hem aen te tonen, wat in zyne Kunstwerken te pryzen of te laeken was.

Dit geluk, gepaert met zyn arbeitzamen aert, al staeg aen blokkende, deed hem groot nut tot voortzetting van zyne kunst. Na dat hy zich hier eenen geruimen tyt, dus loffelyk, onder dezen grooten Meester, zo in 't tekenen als schilderen, geoeffent had, vertrok hy weder naer zyne Geboortestadt. Hier maekte hy ten eersten een grooten opgang: door zyne bequaemheit, en de kunstbezigheden vloeiden hem van alle kanten toe: zo met het schilderen van Historien, Zolder-, Deuren Schoorsteenstukken, als uitmuntende Portretten; daer eene menigte voorbeelden van te zien zyn in 't Stadthouderlyk Hof te *Leeuwaerden*, en waer onder uitblinkt het Afbeeldfel van zyne Doorluchtige Hoogheit den Hee-

re Prince van *Oranje*, onzen tegenwoordigen Erfstadhouder, op zyn achtste jaer; benevens een aanzienlyk getal Dames en Heeren van den eersten rang en aanzien; die alle door onzen *WASSENBERGH* geschildert zyn.

Te *Groningen* ten huizen van de Heeren Burgemeesteren *GOCKINGA* en *BOTENIUS*, den Hooftman *TRIP*, en op der Hooftmannen-Kamer te dier Stede, zyn fraeie Portretten en een aanzienlyk getal Historiale deuren schoorsteenstukken, die fraei getekent en geschildert zyn, te zien, noch een Coupel in het prachtig Huis vanden Heere *SICHTERMANS*; en verder by de eerste luiden van rang, te veel om alle te melden.

Onze Kunstenaar was niet minder bequaem in 't schilderen van Kabinètsstukken, daer ten zynen huize, Meesterlyke proefbewyzen van te zien zyn, verbeeldende het eene de geboorte *CHRISTI*, en de weergâ deszelfs opvoeding; die uitvoerig en kunstig, zo in schikking der beelden, als dag en schaduwe, behandelt zyn, en de bequaemheit van hunnen maker vertonen. Na dus eene meenigte aanzienlyke kunstwerken, met onvermoeide naerstigheid, tot genoegen der aanbesteders, in zynen leeftyt voltooit te hebben: wierd hy overvallen door eene ziekte, die hem dermaten trof,

trof, dat zyne levensgeesten ten einde liepen: in den ouderdom van 61 jaren, op den 17 van hooimaent des jaers 1750, tot groot verlies van zyne nagelatene Weduwe en drie Kinderen.

Onder deeze is eene Zoon JAN, en de jongste Dochter ELIZABET GEERTRUIDA, die, om hunne aengebore liefde tot de kunst, aen dezelve zyn toegewyd, en door des Vaders onderwys en zyne kunstryke voorbeelden, reets zo ver gevordert zyn, dat zy hem met eenen wakkeren tret op het Kunstspoor na volgen.

De outste Dochter GEERTRUIDA ABELIA, is niet minder bedreven in 't overheerlyk borduuren van Bloemen en Vruchten, met al het geen daer verder tot versieringe toebehoort: en dat wel zo natuurlyk, dat het de aenschouwers verrukt.

Hier mede wenschen wy deze Zusters en Broeder gunstige Mecenassen, die hunnen loffelyken Kunstärbeit naer verdienste be loonen.

Dus omstandig is my deze levensbeschryving door een onbekende hant toegezonden, en door my ter goeder trouwe te boek geslagen, in hoope, dat my alles, volgens verdiensten en bequaemheit van dezen Kunstenaer,

naer , is opgegeven, want my is nooit iet van 's Mans kunst te voren gekomen. JOHANNES ANTIQUIS, die zyn Discipel is geweest, pryst zyne bequaemheit in de kunst, maer laekt deszelfs gedrag omtrent zyne leerlingen, gelyk hier na in zyn levensverhael zal blyken, dat hy my zelfs opgegeven heeft.

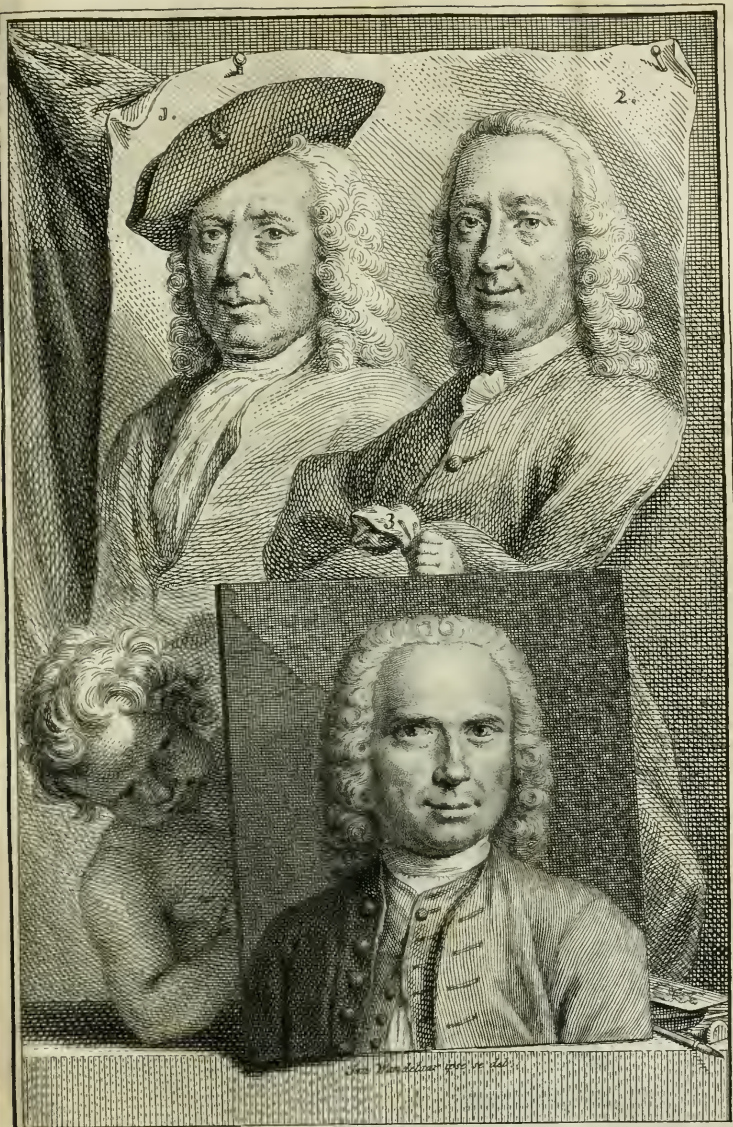
Zo dat een Schryver menigmael niet weet, op wat wyze hy zich zal of moet gedragen, inzonderheit, in het te boek stellen van Meesters, wier kunst noch persoon by hem niet bekend zyn geweest, en in zynen tyt of kort te voren geleefd hebben.

ANTONI DE WAERD, geboren in 's Gravenhage, in 't jaer 1689, heeft zich in zyne jeugt by SIMON VAN DER DOES en andere Meesters geoëffent. Daer na begaf hy zich naer *Parys*, om zyne Kunststudie verder voort te zetten. Hier toe eenige jaren in *Vrankryk* hebbende besteed, quam hy naer zyne Geboorteplaats weer te rug, om 'er zich ter neder te zetten, alwaer hy zedert tot heden gewoont heeft, schilderende al wat maer aen de hant komt: als Portretten, Kamers in 't ront, Deuren Schoorsteenstukken, en wat meer tot verfieringe van prachtige Huizen vereischt word: het zy met Historiën of met Lantschappen, is
het

het geen eigen vinding, hy copieert het naer zulke voorbeelden, als den aenbesteders best bevalt. Op die wyze heeft hy verscheide kamers in 't ront, in den *Haeg* en in andere Steden, geschildert, en is met diergelyken arbeit noch dagelyks bezig.

Hoe opletent ik geweest ben om ieder Kunstenaar volgens den rang van zyn geboortejaer te plaetsen, echter heb ik niet kunnen verhoeden, dat de volgende Schilderpersonaedje eenige jaren laeter, als behoorlyk is, te voorschyn komt: om dat ons de nodige stukken niet eer ter hant zyn gestelt; doch het zal, volgens het spreekwoord, (*beter te laet als nooit*) den Liefhebberen niet onaengenaem zyn, hem, hier ter plaetse, zyn Levens- en Kunstrol te zien speelen, te meer, nadien hy geen onverdienstig Kunstenaar is, en het eerst licht gezien heeft in de machtige koopstadt *Amsterdam*, den 29 van slachtmaent des jaers 1680. Zyn naem is

JACOB APPEL, gesproten uit een braef burgergeslacht; hy was van kintsbeen af zeer genegen tot tekenen, of mannetjes en beestjes met de schaer in papier te knippen. Deze kinderlyke Kunstdrift, in plaetse van te verminderen, met zyne opluikende jeugt
meer

A. Schuman del.

F. Targie sculp. 1751

1. Jacob Appel. 2. Dirk Dalens. 3. Jan Wandelaar.

meer en meer aëngroeiende, deed zyne Ouders besluiten om hem, ter regelmatige beftieringe van die geestige Natuurdriift, by tyts eenen Meester toe te voegen, genaemt TIMOTHEUS DE GRAEF, een wakker Lantschapschilder; by wien hy, gedurende den tyt van twee jaren, de gronden der Tekenkunft gelegd hebbende, zulke doorflaende blyken van een goet gevolg gaf, dat zyn Meester hem den kunftigen Portretschilder DAVID VAN DER PLAËS, (aen wien HOUBRAKEN gedenkt pag. 229 van zyn laetste Deel) aenprees, die onzen APPEL noch twee jaren liet tekenen, inzonderheit naer het Kunftwerk van TEMPEEST, om dat hy zag, dat de neiging van zynen Leerling daer meest toe overhelde.

Hier door wierd hy zo bequaem, dat hy dikwerf met den Zoon van zynen Meester, die groote liefde vóór hem had, naer buiten ging om fraeie Gezichten, Lantschappen met Beesten, en al wat maer schilderagtig was, af te tekenen; vervolgens zette hem zyn Meester op zyn 14de jaer aen 't fchilderen van beeltjes en beestjes, gevende hem met een goede lesfen van derzelver fhikking en ordonnantie; doch hoe geestig en gelukkig hy in die te fchilderen was, kon hy met de achtergronden
en

en 't verder bywerk niet te recht komen. Na dat hy dus eenige stukjes ten halven geschildert had, viel VAN DER PLAES in eene slaepziekte. Wat moeiten en vlyt de Geneesheeren aenwendden tot zyne herstelling, alles was vruchteloos. Dus drie weeken lang, genoegzaam buiten spraek, gelegen hebbende, vont men goet den jongen APPEL met eenige stukjes voor zyn hed te brengen, zich houdende, of hy om onderwys quam vragen; zo dra hoorde de Kranke de stem van zynen Leerling niet, of hy deet moeite om te spreken, en beterde in zo verre, dat hy, uit eene ongemeene achting voor APPELS leergierigheid, zo dikwerf hy hem zag, arbeit deet om hem te onderwyzen.

Na dat VAN DER PLAES herstelt was, vertoonde hem onze jonge Kunstenaer verscheidene stukjes, met beelden en beestjes hier en daer beschildert, maer zonder achterwerk. Zo als zyn Meester die zag, bevielen ze hem zo wel, dat hy den Lantschapschilder ALBERT MYRING dezelve liet zien, met verzoek om 'er, in APPELS byzyn, Lantschapjes achter te schilderen. Het geen hy bewilligde, en in 't bywezen van APPEL ten eersten aen 't werk viel, die al dien tyt achter hem stont, om zyne manier en handeling te zien, die hem zo
wel

wel beviel, en zynen kunstyver dermaten voor dat deel der kunst opwakkerde, dat hy, benevens het Portretschilderen, het Lantschapshilderen met een leerde.

Dus zich eenige jaren by VAN DER PLAES naerftig en loffelyk geoeffent hebbende, verliet hy zynen Meester, om vervolgens naer de volmaekte Natuur te ftudeeren; ten dien einde ging hy by eenige van zyn Ouders goede Vrinden, buiten *Haerlem*, op het Kraejenft woonen, en vond daer eene fchoone gelegenheit, om zyne vuurige drift voor het Lantschapshilderen naer het leven voort te zetten; waer in hy zo gelukkig flaegde, dat hy op zyn 18de jaer al een bequaem Meester was, en, na twee jaren verblyfs aldaer, een binnenlants reisje naer den *Haeg* en elders deed, wordende inmiddels hier en daer te werk gefteft, en krygende veel te doen.

Dus bezig zynde met zyne Kunst op veele plaetsen te oeffenen, wiert hy van zyne Ouders t'huis ontboden, en vond in *Amftterdam* ten eerften gunftige Mecenaten; onder welke de Heer CLIFFORT geen der minften was; die hem, zo voor zich zelf, als anderen, veel gelegenheit tot Kunstbezigheden gaf, en overal den Liefhebberen zyn Kunstwerk aenprees.

Op zyn 22ste jaer begaf hy zich in den huwelyksstaet, en ging eenigen tyt daer na te *Saendam* woonen; daer naeulyks gezeten zynde, kreeg hy eene menigte Portretten, Historien en Lantschappen, te schilderen, zo voor de aenzienlykste luiden dier plaetse, als van die der omliggende Steden; waer uit blykt, dat hem de Fortuin overal gunstig was.

Daeromstreeks al, wat voetsel aen zyn Kunstpenfeel in drie jaren tyts gaf, hebbende afgegraeft, trok hy weer naer *Amsterdam*, en zette een Schilderwinkel op met allerlei soort van Kunstwaer, die tot sieraed van huizen en tuinen veel gebruikt word. Tot het schilderen derzelve had hy luiden aen de hant, onder anderen zelfs eenen Zoon van den Grooten DE LAIRESSE, die dit werk fix verftont, en veel jaren zyn bestaen mede gewonnen heeft. Ondertusschen had hy zyne handen vol werks met het schilderen van Zalen, Kamers in 't ront, Zolder- Deur- en Schoorsteenstukken, stoffeerende dezelve met Historiën, Lantschappen, graeuwe Beelden, en al waer de zinlykheit der aanbesteders op viel, van welk Kunstwerk een voornaem bewys te zien is by den Heer RAVEN, een Wynkoper op de oude Schans.

Dus 20 jaren metter woon in deze kunstbe-
zig-

zigheden op de Hoogstraet hebbende doorgebracht, verplaetste hy zich op den Vygendam, daer hy noch te vinden is, en van tyt tot tyt de volgende Kunstwerken geschildert heeft: als eerst voor den Heer JOHAN VAN SCHUILENBURG, Burgemeester te *Haerlem*, eene Zael en acht Schoorsteen- en Deurstukken, verbeeldende Water- en Lantgezichten, gestoffeert met beelden en beesten. Voor den Heer van SANTVOORT verscheide Kabinetstukjes. Op de overheerlyke Buitenplaets *Mee-
renberg*, gelegen by *Haerlem*, en toekomende den Heer MATHEUS DE NEUFVILLE, zyn mede fraeje voorbeelden van 's Mans bequaemheit te zien, daer onder uitmunten eenige Chassenetten op taf geschildert, die hy by uitstek aardig en fix weet te behandelen.

Te *Amsterdam* op de Keizersgracht in 't prachtig Huis van den Heer VAN BERKENRODE, is een groote Zael, door hem in 't ront geschildert, te zien, en by den Heer VERHAMMEN op de Heeregracht een van geen minder Kunstwaerde; noch een by den Heer BASTAERT in de Warmoesstraet, benevens eenige Deur- en Schoorsteenstukken.

Wyders zyn by de Heeren Burgemeesteren JAN SIX en GEELVINK, eenige kapitale Werken van onzen naerftigen Schilder te

zien, behalven een groote menigte op andere plaetsen, te veel om te melden; zynde de reets aengehaelde genoeg om te bevestigen, dat hy altyt een *Ilium* van Kunstbezigheden heeft gehad, en, schoon hy tans den ouderdom van 70 jaren heeft bereikt, is hy noch dagelyks in de Kunstoeffening bezig.

Van verscheide Kinderen, uit zyn huwelyk verwekt, heeft hy eenen Zoon, die zyn's Vaders naem voert, en in alle opzichten naer hem aert; tekenende insgelyks, van kintsbeen af, Vloeren en Wanden met allerlei voorwerpen, en wel zo geestig voor die kintsheit, dat 'er zich ieder over verwonderde.

Op zyn tiende jaer ter schole bestelt wordende, om te leeren al wat tot eene goede opvoedinge behoort, was hy niet min in de weer al het papier, dat hy machtig kon worden, met beeltjes en beestjes te bekladden. Dit speelende leeren maakte hem in drie jaren, die hy daer was, zo bequaem, dat zyn Meester aen zyne Ouders verzocht den jongen APPEL daer te laten, om zyne medescholieren in de Tekenkunst te onderwyzen; doch zyne Ouders weigerden zulks, en wel tot genoegen van haeren Zoon, die maer verlangde, om, onder het bestier van zynen Vader, zyne vuurige Kunstdrift den vryen teugel

gel te vieren: gelyk hy vervolgens deet, zettende met de uiterste naerftigheid zyne studie voort, met dat gewenscht gevolg, dat hy niet alleen zyn Vader op het edel Kunftspoor kloek en rustig nastreeft, met hem in alles de behulpzaame hant te bieden, maer zelfs zich in staet bevint om groote Werken te ondernemen, en tot genoegen der aenbesteders loffelyk uit te voeren; gelyk daer van al meer als op eene plaets doorflaende blyken te zien zyn. Waer mede ik Vader en Zoon, (welke laetste tans in zyn 32ste jaer getreden is) toewensche al wat hen tot vernoeging, zo in de Kunstvoeffening als in alle andere levensdaden, strekken kan. Het beeltenis van dezen Kunstenaar is te zien in de *Plaet E*, in 't Koper gebragt volgens het geen hy naer zyn eige weezen geschildert heeft.

Eer dit blad afgedrukt was, heb ik vernomen, en derhalven noch hier kunnen inlaffen, dat de voornoemde Kunstenaar, JACOB APPEL, schoon hy den vorigen avont, buiten schyn van eenige ziekte, naer gewoonte op eene matige wys gegeten en gedronken had, des 's morgens op den 7^{den} van bloeimaent in 't jaer 1751 in zyn bed doot gevonden is.

PIETER VAN CALL, Zoon van
JAN VAN CALL, (wiens levens- en kunst-

bedryf wy in ons *eerste Deel* na verdiensten hebben geboekt,) is in 't jaer 1688 geboren binnen 's *Gravenhage*, en gaf al van zyn vroege jeugt groote merktekens van trek tot de Tekenkunst; het geen zyn Vader deet besluiten hem tot Onderwyzer in dezelve te dienen; met die vrucht, dat zyn Zoon, zo in het tekenen met *Oostindischen* inkt, als met watterverwen, eenen goeden voortgang maekte, het geen hem hoope gaf, om, by zyn leven, de goede verwagting, die hy van hem had, volkomen beantwoort te zien; doch de doot, die hem wegrukte, eer zyn Zoon naeuelyks 15 jaren out was, stelde hem in die hoope geheel te leur; het geen onzen PIETER niet weinig trof; echter quam hy, door zyne onvermoeide naerftigheid, alles te boven: want den indruk van zyns Vaders gepaste lessen en leerzaeme voorbeelden, had in hem zulke goede gronden gelegd; dat hy al van dien tyt af bequaem was om den zekeren en vasten leidraet der Natuur te volgen, en dus op het Kunstspoor voortgaende, is hy een braef Meester geworden in het tekenen van Lantschappen en Gebouwen.

Hy was ook zeer bedreven in de Vestingbou en het Lantmeetten; hebbende, ten dienste der Krygsofficieren, veele belegeringen van

Ste-

Steden , Campementen , en al wat tot den Oorlog behoort, getekent en in 't koper gebracht, zo voor zich zelfs als voor verscheidene Liefhebbers en Boekhandelaers. Ook is hy zeer bequaem in de Burgerlyke Boukunst en het aanleggen van Buitenplaetsen en Tuinen; als mede, om de aanzienlyke jeugt de Tekenkunst te leeren , is hy by luiden van rang heel gezien en gewilt, en heeft hier door veel aanleidinge gehad om zyne Tekeningen te verkopen; die zindelyk en net behandelt, de jeugt tot goede voorbeelden, om te volgen, verstreken. Hy was, behalven met den tytel van 's Konings Boumeester , door den Koning van *Pruiffen* ook begunstigt met eene wooning agter het oude Hof in 's *Gravenhage*; dus is het my opgegeven; maer het zekerste is, dat hy voor 's Konings Opper-Boumeester, ROMANS, ten dienste des Konings , veel getekent heeft, daer ik geloof, dat hy, buiten de vrye woning, weinig schatten by heeft opgelegt. Hy is overleden in 's *Gravenhage* in 't jaer 1737, en schoon hy ongehuwt was, wierd 'er veel aan hem verloren; nadien hem eene stokoude Moeder, die hy onderhouden moest, overleefde.

Echter wiert dit verlies eenigzints vergoet in de Persoon van zyn jongste broeder,

JAN VAN CALL, die haer, uit eene rechtaerdige kinderliefde, ten ftut en ftleun verftrekt heeft in haeren hogen ouderdom, en binnen 's *Gravenhage* uit haeren fchoot te voorschyn quam in 't jaer 1689. Hy is ook geen onverdienftig Tekenaar in de manier van zynen Vader; die hem, nevens zyn outfte Broeder, de eerfte grontbeginselen der Tekenkunst heeft geleert. Ook verftaet hy alles, wat tot het bouwen, aenleggen en verfieren van *Luthoven* en *Buitenplaetsen* behoort, en is mede zeer ervaren in alles, wat tot de tekenkundige Kennis en oeffening van den Oorlog vereifcht word.

Tot bewys van myn gezegde dient, dat hy, in 't jaer 1748, op verzoek van den Heer d'AMMON, toen Resident van zyne *Pruiffifche* Majesteit by dezen Staet, voor dien Koning getekent heeft in waterverf, alle de Steeden, Kasteelen en Forten, die met den laetsten oorlog in *Brabant*, *Vlaenderen*, *Henegouwen* en *Staets-Vlaenderen*, door de *Franschen* belegert en ingenomen zyn, nevens alle de Veltslagen in dien ongelukkigen Oorlog, daeromstreeks voorgevallen.

Dit werk heeft hy, volgens de hem ter hant gestelde platte gronden, zo loffelyk ter uitvoer gebracht, dat hem die Vorst op eene edel-

edelmoedige wyze voor het zelve heeft beloont, wyders onderwyft hy de edele en aenzienlyke jeugt van ons Vorstelyk 's *Gravenhage* in de Tekenkunst; met welk een en ander wy hem wenschen geluk en voorspoet tot het einde zyner dagen.

Dat het met veele Menschelyke geneigtheiden tot Kunsten en Wetenschappen, gestelt is, als met eene menigte Zaden en Planten, die niets voortbrengen, dan het geen den Schepper door zyne voorzienigheid en vrye macht van den beginne, volgens hunnen aert en eigenschap, daer in geschapen heeft, daer van hebben ons veele Kunstoeffenaers, van den voorledenen en tegenwoordigen tyt, doorslaende blyken opgelevert; en word zulks ook noch door den volgenden Kunstenaar,

JAN WANDELAER, bevestigt. Dezelve is geboren in 's Werelts beroemde Koopstadt *Amsterdam* des jaers 1692, uit Ouderen, die hun bestaen onbekrompen met de winkeling wonnen, en niet verzuimden hunnen Zoon, by 't toeneemen zyner jaren, bedreven Meesterstoe te yoegen, om hem in alle pryslyke hoedanigheden te onderwyzen, die de jeugt nodig heeft: Daer hy zo wel in slaegde, na zyn Vaders en Meesters genoeg, dat hy in

korte jaren de scholen ontwaſſen was. In dien tuffchentyt had zyn Onderwyzer al ondekt, aen de krabbelingen, die hy telkens achter op zyn lei maekte, dat hy een brandende zucht en yver voor de Tekenkunſt had; weſhalven die zyne Ouders ried om hem daer in te laeten onderwyzen en niet hinderlyk te zyn, maer den vryen teugel te vieren. Dit wierd door zynen Vader ongaerne gehoort; echter om zyn Zoons luſt te voldoen, is hem, met tegenzin zyner Ouders, vergunt, 's avonts by den Vader van den Plaetsfnyder FOLKEMA daer in onderwezen te worden. Hier door raekte het ſmeulent Kunſtvuur in volle vlam; dat door 't verkeren met jonge Kunſtenaers nog verder aengeſtookt wierd, en hem een onverzettelyk voornemen deed opvatten, om zich in de Teken- en Schilderkunſt te oeffenen; daer zyn Vader, die van voornemen was zyn Zoon in den Koophandel op te brengen, met alzo veel drift tegen was; en ten dien einde hem alle zyne tekeningen en printen, als quade voorbeelden, uit den weg deed ruimen, zich verbeeldende, dat als zyn Zoon een Schilder was, hy in gedrag en welvaert by een Koopman ver te kort zou ſchieten. Wat hier tegen gezeit wierd: met aen te tonen den bloei en welvaert van eenige Schil-

Schilders, die toen in wezen waeren, 't was vruchteloos. Eindelyk gaf men hem de keur, om den Zeekryg te volgen, of op een Koopmans Comptoir te gaen, in hoope, dat hy het laetste zou verkiezen, maer hy verkoor, in tegendeel, het eerste.

Na hy in weinig tyt het Scheepsboekhouden geleert had, wierd hy wel toegeruft naer *Zeelant* gezonden by eenen Kapitein, die zyn Vaders vriend was, en met zyn Schip gereet lag om Zee te kiezen. Ondertuffchen wierden zyne Ouders beducht voor veele rampen en gevaren, die zulken levenswys verzellen, en ontboden WANDELAER te rug, op den raet van JACOB MOELAERT; met aenbieding, of hy genegen was het plaetsfnyden te leeren, daer hy toe overgehaelt wierd: om dat 'er het tekenen toe nodig was.

Ten dien einde wierd hy, voor zekere zomme gelts en bepaelden tyt, by den Kunstgraveerder GUILJAM VAN DER GOUWEN beſteet; hoewel de voorbeelden, die hy daer vont om naer te tekenen, ſober waren; maer dit gebrek is door MOELAERT, die een groote verzameling van alles had, vergoet. Hier oeffende hy zich met zo veel wakkerheit en drift, om andere Leerlingen voorby te ſtreeven, dat hy in korten tyt aen 't etſen
en

en 't graveeren door zynen Meester gezet wierd. Maer ziende de moeilijkheden, die VAN DER GOUWEN telkens had met Schilders en Tekenaers, wier voorbeelden hy volgen moest, spoorde hem dit aen tot het ordonneren en byeenschikken van Tytels en Historien; daer hy zo wel in slaegde, dat zyn Meester, binnen 't jaer, dat aen zynen geeindigden leertyt volgde, zich niet schaemde daer plaeten naer te graveeren. Ondertusfchen had hy kennis gekregen aen dien grooten voorlichter in de Kunst, GERARD DE LAIRESSE, schoon toen al van zyn gezicht berooft, die hem, door zyne gepaste en vatbare leerredens, in dit deelder kunste en wat daer toe behoorde, heilzame middelen aanwees, en voor al aenprees de Mensch-, Bou- en Doorzichtkunde in den gront te onderzoeken.

Aen den leertyt van WANDELAER ontbrak noch een half jaer, tegens welkers verschyndag hy met den Batailleschilder HUCHTENBURG bestemde, om met de Etsnaelde en 't Graveerstaal te voltooien de plaeten, die hy reets begonnen had naer zyne schilderyen, verbeeldende de overwinningen van den Doorluchtigen Oorlogshelt Prins EUGENIUS; de eerste, die voleint wierd, vertoonde den Velt-
flag

flag by *Hoogſtäd*; WANDELAER leverde deze plaet, maer op een ongegront voorgeven, dat dezelve niet na behooren uitgevoerd was, weigerde HUCHTENBURG betaling; doch deed eenige jaren daer naer, toen hy genootzaekt was met de plaet tot den opdragt aen de hant komen, het een en ander met de rente af. Na het verval der Akademie van DE LAIRESSE en BARENT GRAET, was te *Amsterdam* in veele jaren niet naer 't leven getekent, het geen door WANDELAER en noch eenige jonge Kunſtenaren eerſt in een een Burgerhuis wierd hervat, maer zulks vlotte niet; dit deed hen beſluiten om, gezamenderhant, aen de Edele Groot Achtbare Magiſtraet dier Stadt een verzoekschrift over te leveren, ten einde begunſtigt te worden met een vertrek tot dat gebruik, het geen hen wierd vergunt op de *Leidſche* Poort, boven de Soldatenwagt; na dat alle nootwendigheden bezorgt waren, begon men daer met een goeden voortgang te tekenen, het geen zedert dien tyt, op de vaſtgeſtelde dagen, tot heden vervolgt word. Hier bevlytigde hy het leven zonder verzuim te beſtuderen en af te tekenen, dit middel en een menigte andere hebben hem een beroemt Meester gemaakt; daer by gelukte het hem nooit zonder werk te zyn, dat

zy-

zyzen lust des te meer aenspoorde. Nu ontbrak hem niets als een gegront onderzoek in de Menschkunde, het geen hem door den beroemden Professor RUISCH, al mên naer wensch, aen de hant quam, daer hy verscheide jaren aen den ander veel *Anatomische* verbeeldingen voor in 't koper gebracht heeft, als ook, na deszelfs overlyden, voor eenen Dokter ARENT KANT, van *Dordrecht*, die zich te *Amsterdam* had neergezet, en van voornemen was een groot werk van dien aert in 't licht te geven; maer door de tusschenkomst des doots verydelt wierd, die hem ten grave zont in 't prilste zyner jaren.

Dit verlies vond hy dubbelt vergoet in de Persoon van den Heer BERNARD SIEGFRIED ALBINUS, Professor *Anatomiae* en *Chirurgiae* op de Universiteit te *Leiden*, die hem voorstelde te maeken een werk, als het welke Dokter KANT van voornemen was geweest uit te voeren.

WANDELAER vond zo veel smaek in dit voorstel, niettegenstaende alle de menigvuldige andere bezigheden, dat hy hier in bewilligde. Dus ging hy, in 't einde van 't jaer 1723, aen 't werk, zo ten huize van dien Heer alste *Amsterdam*; daerste voorwerpen waeren naer Beenderen van on- en eerstgeboren Kin-
de-

deren, en ook vier plaeten na eene ontleedde Hant. Dit werk gaf aen den Heer ALBINUS zo veel genoegen, dat hy besloot met het groote werk te beginnen.

Hier toe bereidde hy een schoon Mans Ligchaem in zyn spieren, dat door WANDELAER getekent wierd, doch na de bovenste voltooit waren, bevont men, dat de onderste daer niet mede overeenstemden; dus moest men zekerder middelen in 't werk stellen.

De Professor bereidde een Mans geraemte van een goede lengte en schikking, en stelde het naer een naekt man, in zo een stant, dat al de spieren zich op het voordeligste vertoonden.

Om dit op een onfeilbare wyze op 't papier te brengen, gaf de Heer 's GRAVEZANDE, Hoogleeraer in de Wiskunde te *Leiden*, het volgende middel aen de hant, namentlyk twee raemen, wel in den haek gewerkt, de eene een tiende deel kleinder als de andere; deze wierden met een koort of draet ruitsgewys, even hoog en breed, bespannen; het grootste wierd digt aen 't voorwerp gestelt, en het kleinste vier voet daer van af, lootlynrecht, en een groot papier in gereetheit gebracht,

me-

mede met ruiten geflagen, zo groot als die van de groote raem, en gemerkt met dezelve telletters, waer op hy 't geraemte tekende, volgens eene Wiskunstige manier, zo als 't zich vertoonde door beide ramen; een van voren, een van achter en een op zy; op gelijke wys wierden de negen gespierde beelden op 't papier gebracht, en zo veel tekeningen met derzelver omtrekken; benevens noch een, verbeeldende den ftrot en den voet van onder, daer na wierden deze tekeningen verkleint door WANDELAER, ter grootte als die in 't koper gebracht zyn; noch vyftien bladen met alle de spieren; ieder byzonder, doch grooter als die der beelden, om derzelver gedaente duidelyk te vertonen; gehecht aen eenen omtrek van 't gebeente, daer dezelve beginnen en eindigen: die te zamen een getal van veertig Plaeten uitmaken.

Dit overheerlyk werk, met eene beschryving daer op toepasselyk, is uitgegeven in 't jaer 1747 en door den Professor opgedragen aen zyne Hoogheit onzen Erfstadhouders, met den tytel: *Bernardi Siegfried Albini Tabulae Sceleti & Musculorum Corporis Homini*. Buiten dit reets gemelde werk, heeft WANDELAER, met zyn overkuntstig graveerstaal, noch een

een oneindig getal uitmuntende voorbeelden in 't koper gebracht; te veel om alle te melden.

Lang voor dat deze *Anatomische* bezigheden ten einde waeren, had hy in den jare 1732 zyne Geboortestadt verlaeten, en zich te *Warmont*, by *Leiden*, ter neer gezet met zyne tweede Vrou en een Zoontje, die hem daer na door de doot ontrukkt wierd in zyn 18de jaer, na dat hy al ver in de talen gevordert was; 't geen hem te meer smertede, vermits hy, om dat eenig kint tot de geleertheit op te brengen, zich van *Warmont* naer *Leiden* met ter woon begeven had, doch door dit toeval nooit de gewenschte vruchten van gezien heeft. Hier is hy noch dagelyks bezig met graveren, dienende tot verdere uitbreiding der *Anatomische* en andere voorbeelden, en met tekenen van Portretten, daer onder uitblinkt de wereltberoemde Professior BOERHAVE in zynen tyt; die door hem te *Amsterdam* in 't koper gebracht is; den Heer Mr. K. T. VAN BERKHOUT, Raet en Vroedschap der stadt *Leiden*, benevens deszelfs Zoon en Dochter; den Heer Mr. M. VAN ZON, te *Amsterdam*, benevens zyne Echtgenote, zes Zoonen en twee Dochteren, alle met craïon ten voeten uit, in een stuk; en

een menigte andere Tekeningen met root en zwart kryt, zo naer schilderyen van beroemde Meesters, als eige vinding: waer van eenige beruften by den Heer JOHAN VAN DER MARCK, tans Hooftofficier der Stadt *Leiden*, en den Heer BRAAMCAMP te *Amsterdam*, en by meer andere Liefhebbers, die daer graeg na zyn. Ten zynen huize heb ik noch eenige Tekeningen gezien, zo Historische als Akademische verbeeldingen, en het Portret van den Kunstschilder DE ROORE, zyn geweezene vriend, en dat hy naer zyn eige weezen getekent had met craïon, beide levensgroot. Hy is tot heden, terwyl ik dit schryve, in 't jaer 1751 noch van een kloeke en wel gestelde gezontheit, en oeffent de Kunst noch dagelyks, het geen ik wensch hem noch veele jaren zal mogen gebeuren. 's Mans beeltenis is te zien in de *Plaet E*, gevolgt naer het geen hy naer zyn eige weezen getekent heeft.

Nu geeft ons *Hollants* Leeuwentuin (zo wel vruchtbaer in het queeken en voortbrengen van beroemde Kunstschilderessen, als van vermaerde Kunstschilders,) gelegenheit, om ons toneelgordyn te openen met de groote Kunstheldinne

HEN-

Konstminnaars, ziet wel toe, dit's HENRIETTA's Beeld,
 Gebooren uit haar Brein, door Geest en Verv geteelt!
 Geen Vrouw is ooit zo verre in Schilderkonst gekoomen:
 Deez' heeft, Prometeus nooit! den Hemel 't vuur ontnomen.
 't Welk straalt uit haar gelaat, waarvan niets meer ontbreekt,
 Dan dat de Mond niet lacht, 't Oog wenkt, de Tong niet Spreekt.

HERMANUS VANDEN BURG.

HENRIETTA WOLTERS, op den 5 van wintermaent des jaers 1692 in 's Werelts machtige Koopstadt *Amsterdam* ter werelt gekomen, en geboren uit THEODORUS VAN PEE en CORNELIA VAN BASSEVELD.

Gelyk we in meer voorbeelden gezien hebben, dat de geneigtheit tot Kunsten en Wetenschappen veelmaels overgaet van Ouders tot Kinderen, en aen zommige geslachten als eigen is, kan onze Kunstenaresse ook tot een overtuigent bewys van deze waerheit verstreken: want op haer zevende jaer toonde zy al trek tot de Tekenkunst. Haer Vader, dit ziende, spande alle zyne krachten in, om zyne Dochter door goede lessen en voorbeelden aen te spooren: maer bequaemer zynde om van de Kunst te praten, als dezelve ter uitvoer te brengen, was zyn onderwys niet volledig; het geen zyn Dochter, tot ryper jaren komende, dra merkte; en door eigen vernuft en hulp van Liefhebbers en Kunstenaers, die nu en dan haer quamen aenmoedigen en bezoeken, haeren lust gedurig opwakkerende door het mededeelen van fraeie Tekeningen ter navolginge, zo merkelyk vorderde; dat zy in haere vroege jaren al aen 't schilderen raekte.

In dien tyt copiëerde zy ook een stukje

naer ADRIAEN VAN DE VELDE, zo kunstig en gelykformig, dat 'er de Liefhebbers over verwondert stonden. Eenigen tyt hier na zag zy eenige Miniatuur-Portretten van CHRISTOFFEL LE BLON, waer in zy zulk een behagen schepte, dat zy niet rusten noch duuren kon, zonder die Kunst na te volgen; stellende al haer vernuft en kunstvermogen te werk om dat heilzaam oogmerk te bevorderen: maer na genoegten alleen niet te recht kunnende komen, wierd LE BLON verzocht haer eenige lessen te geven, daer hy in 't eerst ongenegen toe was, maer zich eindelijk liet gezeggen, en haer eenig onderwys omtrent de behandeling gaf: waer door zy op den rechten weg geraekte, en vervolgens door haere groote bequaemheit, en met dikwyls en op alle wyzen te beproeven, deze Kunst zo machtig is geworden, dat zy zich eenen onsterffelyken naem door dezelve gemaakt heeft.

In den beginne maekte zy naer fraeie Schilderyen veele Copyen in miniatuur, en schilderde voor de Juweliers veele Miniaturen voor Braseletten. Ten opzichte der Copyen heb ik een Miniatuur-Portretje naer ANTONI VAN DYK, en een St. SEBASTIAEN van haer gezien, zo kunstig en volkomen in de manier van dien grooten Meester, dat ik my
niet

niet genoeg verwonderen kon, hoe zulks in die kleinheit zo net en natuurlyk mogelyk was.

Deze Kunstjuweelen wierden insgelyks met verwondering en toejuiching van alle Liefhebbers beschout, en maekten haeren naem en kunstroem alom bekend. Lang genoeg met copiëeren haere Kunst meer en meer volmaekt hebbende, ondernam zy het Leven na te bootsen, portretteerende verscheide aenzienlyke Luiden in miniatuur; waer door zy zo beroemt wierd, dat zelfs Czaer PETER den Grooten, Keizer van *Ruslant*, toen hy zich in 't jaer 1717 te *Amsterdam* bevond, haer de eer deed van haere Kunst te komen zien, en zo veel behagen in dezelve nam, dat zyne Keizerlyke Majesteit onze Kunstheldin, op alle minnelyke en voordeligewyzen, mede naer zyn Lant zocht te lokken, met belofte van haer jaarlyks eene wedde van 6000 guldens te zullen geven, behalven het geen zy noch zou kunnen winnen met andere Prinssen en Ryks-grooten van *Ruslant* te schilderen. Doch zy wees zulks beleefdelyk van de hant, met te zeggen: dat zy niet kon besluiten haer Vaderlant te verlaten, en dat haere zeden en doopsgezinde belydenis niet gepaert konden gaen met het woelig en slaefs Hofleven; over welk antwoord Czaer PETER zich ten hoog-

ften verwondert hielt; echter was dit bezoek van dien uitflag, dat zy drie Prinffen van zyn Majesteits gevolg kreeg te portretteeren; ook was die Keizer zelfs begeerig zyn Afbeeldfel van haer in miniatuur te hebben, maer ziende hoe lang en dikwyls men voor het zelve moest zitten, schrikte hem zulks af, niet kunnende besluiten zyn gedult zo lang te tergen; en geen wonder, gemerkt onze Puik-schildereffe my zelfs gezegt heeft, dat zy niemant aennam als met beding van twintigmael te zitten, en iedermael twee uren lang; het geen ook de reden was, dat veel Luiden van aenzien daer van afzagen.

Op den 15 van Ioumaent des jaers 1719, trad zy in huwelyk met HERMANUS WOLTERS, die in zyn jeugt een Leerling van haeren Vader geweest was. Zo dra was het gerucht van haere bequaemheit niet ter ooren van den Kunstminnenden Keurvorst van de *Palts*, JOHAN WILHELM, gekomen, of hy was zeer verlangende iets van haere Kunst te zien; ten dien einde wierd een stukje aen een Koopman medegegeven; doch dees liet eenigen tyt na zyn vertrek weeten, dat het stukje van de wagen gestolen was. Dus wierd zy door dien Handelaer op eene schandelyke wyze bedrogen, zonder ooit aen haer Gelt te

te kunnen komen. Om deze overzending andermael te ondernemen, schilderde zy een ander stukje: maer eer het voltooit was, quam de tyding van des Keurvorsten doot; waer door zy voor de tweedemaal in haer oogmerk verydelt wierd.

Zonder te weten dat zy met eene gekroonde Majesteit sprak, had onze Kunstenaresse een aerdig geval met den overleden Koning van *Pruiffen*, FREDERIK WILLEM; het geen zich dustoedroeg: voor zyn vertrek naer *Hollant* had die Koning het Portret van den Grave van *Lottum*, (door *Henrietta* wel driemaal geschildert) vereert gekregen; en zo veel behagen daer in geschept, dat hy in *Hollant* overgekomen zynde, en *Amsterdam* gaende bezigtigen, aenstonts onze Kunstenaresse met de eer van zyn bezoek vereerde, haere Kunst quam zien, doch onbekent, en, over het geen zy hem vertoonde, zich ten uiterste verwonderende, vroeg hy haer: „ of „ zy niet genegen zou zyn om aen het Hof „ van *Berlyn* te komen, voorgevende dat hy „ heel bekend was by den Koning en wel ge- „ legenheit zou hebben om haer een aenzien- „ lyk jaergelt te bezorgen, dat zy daerenbo- „ ven heel geëert en gezien zou zyn by al „ de Grooten van het Hof, en veel gelt zou

„ kunnen winnen; ongelyk meer als onder
„ de *Amsterdamsche* Kooplieden. ” Waerop
zy, koel en vrymoedig, ten antwoord gaf:
„ Dat haer Vaderlant haer veel te aengenaem
„ en dierbaer was, om het zelve, alleen uit
„ zucht tot ydele glorie en onzeker gewin,
„ te verlaeten, dat zy zeer veel achting voor
„ de *Amsterdamsche* Kooplieden had, die wel
„ betaelden, beter als de Hovelingen. „ Zy-
ne vermoimde Majesteit vervolgde zyn voor-
stel aldus: „ Ik verzeker U, gy zult geen re-
„ den van klagen hebben, en raede U zulks
„ maer eens te beproeven, met aanbieding,
„ dat ik U kost- en schadeloos zal houden van
„ alles, zo het U daer niet gelukt en bevalt,
„ als ik gezegt hebbe. „ Maer zy gaf hem
andermael, met eene eenvoudige vrypostig-
heit, dit bescheit: „ Myn Heer vooral niet
„ aen het *Pruijsisch* Hof, dan had ik veel lie-
„ ver naer *Londen* of *Weenen* gegaen, daer ik
„ goede gelegenheit toe gehad heb. ” En ge-
vraegt wordende, wat zy tegen zyne *Pruijsi-*
sche Majesteit had? vervolgde zy: „ Vooral
„ geen zin te hebben in die Slaeffsche handel-
„ wys vande Menschen, tegens wil en dank,
„ tot den Krygsdienst te dwingen, het geen
„ eenen vrygeboren *Hollander* verfoeyelyk
„ voorquam, ook dat zy en haer Man een-
vou-

„voudige platte Luiden waeren, en gansch
 „niet zouden dienen aen een Hof: om dat
 „rontborstige waerheit daer geen plaets had,
 „en dat noch zy noch haer Man de Kunst
 „van vleien verstonden, noch bequaem wae-
 „ren zich met Hoofsche streken te behel-
 „pen, en, om al deze onvermydelyke zeden
 „van het Slaeffsche Hofleven te ontgaen, een
 „vast besluit genomen had nooit haere da-
 „gen te eindigen aen eenig Hof, daer zy
 „haere vryheit veel te lief toe had.” By dit
 gansche gesprek was haer Man tegenwoordig,
 en wenkte zyne Vrou, wat hy kon of mocht,
 dat zy die stoute tael wat zou beteugelen:
 maer zy sloeg op dien zelven draf al voort,
 tot de zich onbekend houdende Koning zyn
 afscheit nam, die naenlyks was vertrokken,
 of het wierd ruchtbaer, dat de Koning van
Pruiffen in de Stadt was. Zy twyffelde toen
 niet, dat zy met den Koning zelfs gesproken
 had, die haer, gedurende zyn verblyf te *Am-*
sterdam, noch tweemael, in dien bedekten
 schyn, zonder zich bekend te maken, quam
 bezoeken: maer zy hield zich vry ingetogener
 met spreekken, bedankte hem op eene vriende-
 lyke wyze voor alle zyne aanbiedingen, en de
 Koning vertrok zonder zich van haer te laeten
 afmaelen; om dat de tyt van zyn verblyf te

kort was, en het gedult niet had van zo lang te zitten, als haer Kunstpenfeel vereischte. Zy is menigvuldige maelen bezocht van Doorluchtige Personen om haere Kunst te zien, en heeft het Afbeeldsel geschildert van den *Saxischen* Baron DE VOS, behalven die van veele aenzienlyke *Amsterdammers*: als den Heer GERRIT HASSELAER, tans Burgemeester dier groote Koopstadt; den Burgemeester RENDORP en de drie Heeren gebroeders SAUTYN; den beroemden Kunstminnaer JERONIMUS TONNEMANS, en den kunstryken Historischilder JACOB DE WIT, nevens meer andere vermogende Ingezetenen van *Amsterdam*; nocht te *Haerlem* den Heer Burgemeester ASKANIVUS VAN ZYPESTEIN, en den Heer ARENT DE RAAT nevens zyne Gemalinne; eindelyk, om niet alle op te tellen, te *Leiden* en te *Rotterdam* veele der aenzienlykste geslachten te dier Steden. Al deze Portretjes waeren zo kunstig en uitvoerig geschildert in miniatuur, dat zy de Kenners verrukten: ook was 'er de gelykenis volkomen in te zien, het zy dezelve ter grootte van een hantpalm of braseletten waeren. In het begin had zy voor de grootste 60 en op't laetst 200 guldens; voor de kleinste is haer van 120 tot 400 guldens betaelt geworden.

Ik heb het Afbeeldsel, dat zy naer haer eigen

gen wezen geschildert had, gezien, het was zo schoon en sterk van couleur, dat het voor geen Portret, met olieverf gemaelt, behoefde te wyken, en geleek haer heel natuurlyk; ook is het kunstig in koper gebracht door den vermaerden Houbraken, en word by de Liefhebbers van Papierkunst in hoge waerde gehouden. Dit Afbeeldsel en de eerstgemelde proeven van haere bequaemheit, benevens eenige andere, zyn noch te zien by haeren noch in leven zynde echtgenoot, de Heer Wolters te *Haerlem*; die my, tot vereeuwiging en luister van zyne gewezene Kunstheldin, het zo straks gemelde gesneden Portret op een edelmoedige wyze afgestaen heeft, om dat by haere levensbeschryvinge te voegen, te zien in de *Plaet F*.

In 't jaer 1734 of 1735 onthielt zy zich ruim een jaer in den *Haeg*; afmaelende verscheide Luiden van aenzien; onder andere den Heer Frieshem, ter grootte van een braselet, en begaf zich na dien verstreken tyt weer naer *Amsterdam*, verkopende kort daer na de Schilderyen, daer haer Man kunsthandel mede dreef.

Om wyders iets van haeren omgang te melden, kan ik by ondervinding getuigen, dat zy, zo wel als haer Man, van eenen byzonder

der vriendelyken aert en verkeering was met haeren evenmensch, ontfangende altyt Kunstenaers en Liefhebbers, vrienden en bekenden, op eene aengenaeme en beleefde wyze; waer door zy veel bezoek had. Doch niet begeerig naer groot goet, en genegen zynde zich van alle beslommering der huisselyke zorgen te ontdoen, vermits zy geene Kinderen had, ging zy, voor zich zelf en voor haeren Man, de kost kopen in een groot vermakelyk Proveniershuis te *Haerlem*. Hier leefden zy stil en geruſt, nu en dan de Kunst alleen oeffenende tot tytkorting: want zy was al eenige jaren voor haer doot van eene zwakke gesteltheit, en zeer genegen tot ruſt.

Weinig tyts hier de vruchten gemaait hebbende van het geen zy 'er gezacit had, werd zy ziek aen eene ontſteking in de keel, en, na eene bedlegering van weinig dagen, door de alvernielende doot weggerukt, op den 3 van wynmaent des jaers 1741, hebbende pas den ouderdom van schaers 49 jaren bereikt.

Dus is die groote Vrou ter ziele gegaen, en door haeren onbetwiftbaeren kunstroem de onsterflykheit te beurt gevallen! achterlatende den goeden naem en reuk van eenen onbesproken handel en wandel.

Vee-

Veele Eerdichten zyn op haer Perfoon en Kunstwerk gemaekt, van welke ik den Lezer de volgende mededeele.

OP DE UITMUNTENDE
SCHILDERSKUNST,

uitgewerkt in 't klein, door de be-
gaefde hant van Joffrou

HENRIETTA VAN PEE,

HUISVROU VAN DEN HEERE

HERMAN WOLTERS.

*Veel Geesten staen hier stom, of eeren met hun gunst,
Met lofspraek, hoog van toon, dees gansch vol-
maekte kunst;*

*Nochtans, al valt hier werk voor mannen zelfs
t'ontdecken,*

*Dit 's vrouwelyk bedryf: naerdien een vrouwehant
En afgerecht penseel, bestiert door kloek verstant,
Deez' arbeit, elk ten trots, dus heerlyk mogt vol-
trekken.*

ANDERS.

*'t Penseel wort licht aenvaert: maer schildren heeft
wat in.*

Hier

*Hier leeft Natuur in 't klein, door kracht van wa-
terverven,*

*Die, schooner dan een bloem, verflaewen noch
versterven.*

*Een Pallas wrocht dit werk, of tiende Kunst-
godin.*

NOCH OP HAERE AFBEELDING.

*Men zie (voorwaer iet grootſch!) aenminnigheit
van zeden*

*By wysheit hier en geeft een juiste plaets be-
kleeden;*

*Drie gaven des gemoets van een gansſch duurzaem
ſchoon.*

*Aldus behaelt VAN PEE de rykſte ſchilderkroon,
En poogt, met welk een' lof kunſtkenners haer ver-
heffen,*

In beelt nogh zelfs by beelt zich zelve t'overtreffen.

JAKOB SPEX.

ANDERS.

*Zo hoog als by den Griek geſchat wierd SAFFOOS
Lier,*

*Noch hoger ſchatten wy uw Kunſtpenſeelen bier,
Om dat uw Deugd uw Kunſt, uw Kunſt uw Deugd
verſiert,*

*En SAFFOOS ontucht haer, hoe kunſtig, ont-
lauriert.*

H. VAN DEN BURG.

GRAF-

GRAFSCHRIFT.

*Sta Kunstenaers! beween dit graf en Zerk;
De roem der Vrouwen, WOLTERS Gemalinne,
De Dochter van VAN PEE die rust hier binne,
Die HENRIET, wier roem al klinkt aen 't Zwerk.*
GERARD BLOK.

ANDERS.

*De grootste Kunstheldin in Waterverf,
De geestryke en roemruchtige Y-MINERF,
Vrou WOLTERS, die, door haer Miniaturen,
Den roest van tyt en eeuwen zal verduuren,
Natuur, met haer penseel, schier viel te sterk,
Rust, zat van glori, onder dezen zerk;
Want schoon haer Naem en Kunstroem zyn on-
sterfelyk,
Haer Lighaem was verganklyk en bederfelyk.*

A. K.

Ik zal hier het zelve spoor houden, dat ik met RACHEL RUISCH en haeren Man ingeslagen heb, en niet van een scheiden, dat de voorzienigheid heeft zamengevoegt; plaetsende

HERMANUS WOLTERS by zyne roemwaerde Gemalinne, schoon zyn tytbeurt wel tien jaren vroeger invalt. Hy is geboren te Zwolle den 9 van Ioumaent des jaers 1682,
en

en heeft tot zyn eerste Leermeeſter gehad ROELOF KOETS, een Leerling van TERBURG, en zeer bequaem in het ſchilderen van gezellſchapjes en portretten. Ik vind den naem van dezen Meester by HOUBRAKEN niet geboekt, en weet ook niets anders van hem te melden, als dat WOLTERS by hem op zyn 13de jaer aen de tekenpen quam, en vervolgens aen het penſeel; het geen hy hier eenige jaren leerde beſtieren, daer na zich noch drie jaren by VAN PEE begaf, en al vroeg zyn oog liet vallen op zyne beminde HENRIETTA; met dewelke hy naderhant, gelyk wy boven gemelt hebben, troude, houdende de Schilderwinkel van haeren Vader, die zeven jaren te *Londen* was, zonder om huis of hof te denken, ondertuſſchen aen de hant. Zyn vrou, die al beroemt was, toen zy hem ten echt verkoos, en veel te doen had, quam hy ook trouhartig te hulp in het ſchilderen van kleëren en ander bywerk van haere Miniatuuren, ook ſchilderde hy Portretten in olieverf, en veel graeuwe en gecoleurde beelden, die tot de Kunſtwinkel behoorden. Hy bevind zich tans noch welvarende in het gemelde Proveniershuis te *Haerlem*, en is een uitnemenſt beleefte en vriendelyk Man, die my de Levensſchets van zyne gewezen

Bed-

Bedgenootte zo omftandig heeft toegezonden, als ik ze te boek geflagen heb.

Het volgende Vaersje is op zyn Geboortendag gemaakt:

*Leef lang gelukkig en gezont,
Vier dikwyls uw Geboortestont
Met HENRIETTA, uw Beminde;
Die U, om uwe deugt, bezinde.
De Kunst groei' door uw Kunstpenfeel,
En Vrede en Heil valle U ten deel.*

CORNELIS PRONK, is geboren te Amsterdam in 't jaer 1692. Zyn Vader was een bequaem Boekhouder, en van voorneemen om zynen Zoon in die Wetenschap op te brengen, doch met wederzin van onzen PRONK, die van jongs af tot de Teken- en Schilderkunst overhelde; echter moest hy gehoorzaemen, te meer, om dat zyn Vader van begrip was, dat hy met het boekhouden vry meer gelt als met fchilderen kon winnen, en, door eige ondervinding van het eerste overtuigtzynde, hem te meer aenspoorde, om zich met lust en ernst aen het boekhouden geheel over te geven; het geen hy, om zynen Vader te gehoorzaemen, uiterlyk deet, maer innerlyk de kunst bleef liefkozen, en zy-

ne ledige uren altyt aen dezelve besteedde.

Na dat hy dus, traeg en lusteloos, eenen geruimentyt aen het boekhouden geweest was, en ondertusschen geestige tekeningen op het papier bracht, raakte zyn Vader met den grooten Kunstminnaer LAMBERT TEN KATTEN over zynen tomelozen kunstdrift in gesprek, en liet hem eenige van zyn Zoons tekeningen, die hy zonder eenig onderwys gemaakt had, zien; die in dezelve zo veel geest en aerdigheid vond, dat hy den Vader, met redenen van gewigt, overhaelde om de aengeboren neiging van zynen Zoon op te volgen, met byvoeging, dat'er een Schilder in stak, en een braef Meester van te wachten was, als hy op dien voet voortging. Het geen den Vader deed besluiten zyn Zoons kunstlust te voldoen, bestellende hem by JAN VAN HOUTEN om te leeren tekenen, daer hy met zo veel yver en oplettentheit aenviel, en zo gelukkig in vorderde, dat men dra merkte, dat de voorspelling van den Heer TEN KATTEN niet ongegront was geweest, maer naer allen schyn in hem volkomen bewaerheit stont te worden. In vervolg van tyt wierd hem tot Leermeester toegeschikt de beroemde ARNOLD BOONEN, by wien hy drie jaren bleef, en met de uiterste naerstigheid en vlyt

zyne

zyne Kunstöeffening waernam, zo met tekenen en schilderen naer 't leven, als met copieëren van zyn Meesters beste Penfeelkunst: waer door hy zo bequaem wierd in 't behandelen van 't penfeel, en zo vast in het tekenen, dat hy na dien tyt de Kunststudie by zich zelf voortzette, met dien gewenschten voortgang en uitflag, dat hy met alle billykheit onder de brave *Neêrlantſche* Meesters plaets verdient, en veele Portretten geschildert heeft, zo te *Amsterdam* als in gansch *Noorthollant*, doch inzonderheit te *Alkmaer*, daer hy de Familie van de Heeren Burgemeesteren RAS en DAËY, nevens meer andere aanzienlyke Luiden, die alle wonder wel getroffen en kunstig geschildert zyn, heeft afgemaelt. Het geen ik van zyn Schilderkunst gezien heb, was zyn eigen afbeeltsel, zynde al zedert veel jaren geschildert, kloek en breed behandelt, fix gepenseelt en wel getroffen; het geen my te meer voldeet en in verwondering bracht, om dat hy al zedert veele jaren de Schilderkunst, hoe ver in dezelve gevordert, heeft laeten varen, en zich ten eenemael aen het tekenen overgegeven; het geen hem zo wel gelukt is, dat hy met deze Kunstöeffening altyt bezigheit heeft, en van de Liefhebbers voor zyne Tekeningen rykelyk betaelt word; het zy dezelve naer 't le-

ven of naer kunstige Schilderyen gemaekt zyn.

De *Engelsche* Gezant, Heer TREVOR, gaf hem voor eene Tekening met waterverf, naer HONDEKOETER, 100 guldens. Op den denzelven kunstigen en natuurlyken volgrant weet hy de stukken van den Zeeschilder WILLEM VAN DE VELDE en andere Meesters keurlyk af te tekenen.

Doch zyn voornaemste kunstwerk bestaet in het aftekenen van Steden, Dorpen en Gehuchten, met hunne Lant- en Watergezigten, ook in het verbeelden van outtytsche en hedendaegsche Gebouwen, als: Kasteelen, Kerken en Buitenplaetsen, zo van binnen als van buiten te zien; hebbende wel 150 diergelyke verbeeldingen getekent in de Provincie van *Zeelant* alleen, en een oneindig getal in die van *Hollant*, en op andere plaetsen: zo dat 'er weinig aenzienlyke Gebouwen in *Amsterdam*, *Haerlem*, den *Haeg* en andere Steden, te vinden zyn, die niet door hem op een vaste en welstandige wyze zyn afgetekent, naer de juiste regels der Doorzichtkunde; die hy zo grondig verstaet, dat hy al deze Gebouwen, zonder passer of lineael te gebruiken, (die hy door gedurige oeffening in zyne oogen en handen alleen bezit) voor de vuist op het papier brengt, en aen de regels der Doorzicht-

zichtkunde zo wel beantwoorden, dat ze de oogen der Liefhebbers volkomen voldoen, schoon het onmogelyk is, dat ze de proef van de strenge Meetkunst op die wyze kunnen uitstaen. Ook weet hy deze tekeningen, naer eisch der voorwerpen, met beeltjes of beestjes zeer aerdig te stoffeeren, het zy gecoleurt of met *Oostindischen* inkt. Veele derzelve zyn in 't koper gebracht ten dienste der Boekverkopers, om in de beschryvingen van Steden en Landen te pronken, en onder de Liefhebbers overvloedig bekend. Des zomers is hy meest op reis om voor zich zelf of voor de Boekhandelaers te tekenen, inzonderheit voor den vermaerden Boekhandelaer TIRION, om zynen *Staet van alle Volken* met luister het licht te doen zien; waer toe deze bequaeme en aenzienlyke Boekverkoper de schoonste aanleiding heeft, die te wenschen is, vermits hy van zyne Hoogvorstelyke Doorluchtigheid, onzen Erfstadhouder, brieven van voorschryving heeft, om overal, daer iets tot bevordering van zyn werk te vinden is, den vryen toegang en behulpzaeme hant te mogen genieten.

Des winters is onze vaerdige Kunstenaer t'huis yverig bezig om zyne ontworpen schetsen in 't net te brengen, en voltooit zynde, zo wel aen Liefhebbers, die *Atlassen* vergae-

ren, als aen Boekverkopers, voor goede betaling af te leveren, en dus eene gedurige aenëenschakeling van kunstbezigheden heeft, die hy ook vlytig en naerftig behartigt en waerneemt; zynde ondertuffchen van een hups gedrag en stilleven: waer mede wy wenschen, dat hem het een en ander noch veele jaren, in welvaart en voorspoet, mag gelukken, en achter hem zullen laeten volgen zynen Leerling en Stadtgenoot,

ABRAHAM DE HAEN, wiens geboortejaer my onbekent is; ook heeft hy nooit het penfeel behandelt, als om in de manier van zynen Meester te tekenen; die hem door zyne openhartige en leerzaeme lessen in dat gedeelte der kunste zo bequaem had gemaekt, dat hy, door zyn kloek en vaerdig vernuft, zynen Meester niet alleen achterhaelt heeft, maer van zommige Liefhebbers geoordeelt word in 't Kunstperk voorby te hebben gedraeft: gelyk my PRONK zelf verhaelt heeft.

Hy heeft, op het loffelyk spoor van zynen edelmoedigen Onderwyzer, insgelyks een on eindig getal Tekeningen van dien aert gemaekt, zo voor Liefhebbers als voor Boekverkopers, die 'er graeg naer zyn en met achting van spreken: ook zyn 'er veele van in 't koper

per gebracht tot fieraet van fraeie Boeken. Wenschelyk waere het geweest, dat hy het zedig gedrag van zynen Meester hem zo wel als zyn kunst afgeleert en gevolgt had; waer door hy mogelyk meer jaren levens bereikt, en meer voordeel aen de Kunst toegebracht zoude hebben; zynde, eenigen tyt geleden, in den ouderdom van omtrent 40 jaren den weg van allen vleefche gegaen. Noch is 'er een Leerling van onzen PRONK in wezen, namelyk:

JAN DE BEYER, geboren in *Zwitserlant* in 't steetje *Arau*, in 't Canton van *Bern*, des jaers 1705; in zyn jeugt hield hy zich veel te *Amsterdam* op, en by die gelegenheit had hy aenleiding om by PRONK de Tekenkunst te leeren; door wiens gelukkig onderwys hy een fraei Meester geworden is, hebbende een groote menigte gezichten van Steden, Kastelen en oude Gebouwen, in 't Lant van *Kleef*, *Namen*, *Maestricht*, *Gelderlant*, en de Provincie van *Utrecht* getekent. Tans is hy woonachtig in het Dorp *Vierlingsbeek*; en des zomers altyt bezig om voor de Boekhandelaers en Kunstminnaeren te tekenen, welke Tekeningen hy dan des winters te *Amsterdam* brengt, zich van de aanbesteders

wel laet betaelen, en dus altyt werk heeft, dat onder de Kunstkenners geacht en gewilt is; het geen in deze kunstquynende Eeu voor de levende Meesters een zeltzaam geluk is voor een Kunstenaer, en dat ik wensch hem in zynen verderen levensloop mag achtervolgen.

LOUIS FABRICIUS DUBOURG, geboren te *Amsterdam* op den 2 van hooimaent des jaers 1693. Zyn Vader was geboortig uit *Vrankryk*, het geen hy, ter bevordering van zyne Koopmanschap in Manufactuuren, verliet, zich te *Amsterdam* neerzette, daer in huwelyk trat, en uit dat Echtverbont onzen DUBOURG teelde; die, naeulyks de scholen ontwaflen zynde, zich genegen toonde tot de Tekenkunst; het geen zyn Vader bewoog om hem te bestellen by JAN DE LAIRESSE, en van daer by JACOBUS VAN HUYSUM; doch niet met oogmerk om hem tot eenen Schilder op te brengen, maer alleen ter voldoeninge van zynen lust, tot dat hy bequaemen out genoeg was om op een Comptoir te gaen, en vervolgens te leeren al wat tot de Koopmanschap vereischt word; het geen hem gansch niet smaekte; echter moest hy gehoorzaemen, en in zo ver zynen voortgang in de Kunst daer aen opofferen, dat hy
zy-

zynen snippertyt alleen aen de Kunstöeffening beelden kon. Het geen, door aendrift van zynen leergierigen aert, met vry meer yver en lust ging, als zyn Comptoirbezigheid; daer hy echter, tot zyn smert, aen gebonden moest blyven, tot hy gelukkig een Ampt op het Stadthuis kreeg, dat hem meer tyt overliet om zyne kunstliefde ruimer bot te geven; en beginnende te zien, dat hem de nodige gronden der Doorzichtkunde ontbraken, liet hy zich in dezelve onderwyzen door den schranderen RADEMAKER, verzuimende geenen tyt noch vlyt, om op alle wyzen, en na de beste voorbeelden en hulpmiddelen, die hy machtig kon worden, zyne Kunstöeffening voort te zetten.

Ondertusschen schikte zyne gunstige Kunstfortuin alles tot zyn voordeel: want door voorspraek van zyne brave vrienden, van Moeders zyde, wiert hy begunstigt met de Kofstersplaets der *Amstel*-kerk.

Onder dit zeil was 't goed roeien, vermits hy nu de bezorgde kost en overvloed van tyt had, om zich teneenemaele aen de Kunst over te geven. Kort daer na werd hy bekend met den beroemden BERNARD PICARD, wiens bevallige manier van tekenen hem zo beviel, dat hy niets meer ter harte nam als dat loffe-

lyk voorbeeld te volgen; waer toe hem PICARD op eene leerzaame en openhartige wyze behulpzaam was, met het leenen van schoone Tekeningen van POUSYN, LESUER en LE BRUN; die hy met grooten lust en yver copiëerde, en kundig door wierd om het schoon te leeren kennen, en zyne Studie na te richten, zo in het tekenen als ordonneeren. Ook kreeg hy door dit middel aanleiding om naer 't leven te tekenen; dat hy wel 25 jaren met eene onvermoeide naerftigheid heeft waargenomen; zo wel met schilderen als tekenen, om de kennis van het naekt volkomen machtig te worden. Het geen zekerlyk de rechte wegen en middelen zyn om de Kunst in den gront te leeren, en die onzen DUBOURG bequaem gemaakt hebben om in de verhevenste deelen der Kunste uit te munten; gelyk aan eene groote menigte Historische en Zinnebeeldige stukken, door zyn ryk vernuft geordonneert, en door zyn penseel kunstig geschildert, kan blyken by de Heeren Schepenen DE GRAEF en JAN GRAEFLANT, by de Heeren HOOFT, VAN VRELAND, DE WIT, en by de Heeren Secretaris CONSTANTYN SAUTYN en DOEKSCHER, mitsgaders by de Vrou van *Hogelande*; die altemael met fraeie Zolderstukken van onzen Kunstenaar

pron-

pronken. Ook heeft hy verscheide Zalen in ront geschildert: als gezien kan worden by den Heer JAN AGGES SCHOLTEN, Heer van *Asgat*, in zyn' prachtig huis aen de Buitenkant, doch van dit kunstwerk heeft de Schilder weinig genoeg gehad; by de Heeren BOURSSE, MILLISSE, STEENWYK en den Heer van *Beierlant*. Noch eene groote Zael te *Zwolle*, by den Heer RIETBERG, en voorts eene menigte Deur- en Schoorsteenstukken, nevens eenige Kabinetstukjes van eene ryke ordonnantie, en fraeie Historiale verbeeldingen, zo gewyde als ongewyde; onder welke uitmunten deze Bybelsche: de Intrede van 's Werelts Heilant in *Jeruzalem*, en zyne Leerreden op den Berg, de Vinding van MOZES door PHARAOS Dochter, de Opregting der Kopere Slange in de Woestyne, SALOMONS Offerhanden aen den *Moloch*; en de volgende Fabelachtige en Heidsche: De Ontdekking van ACHILLES onder de Maegden, PARIS Oordeel op twee verschillende wyzen, BACCHUS en ARIÄDNE, APOLLO met de Zangodinnen op den *Helikon*, en den grootmoedigen Romein FABRICIUS, tonende zynen onverschrokken moet aen PIRRUS, en een Zinnebeeld op den Oorlog en Vrede. Ik zal my in geene lof-

loftuitinge over 's Mans Kunst uitlaeten, om dat het tegen zynen nederigen en zedigen aert ftryt, overbodige loffpraek te hooren, maer alleenlyk zeggen, dat al het dus ver genoemde Kunstwerk ten zichtbaeren bewyze verftrekt van zynen verheven geeft in het ordonneeren, ende fchikking van dagen fchaduwe, en veel tyt, vlyt en bequaemheit, vereifcht heeft, om tot dien trap van kunstvermogen te komen.

Veele zyner Tekeningen zyn in 't koper gebracht, van welke eenige onder den naem van PICARD zyn uitgegeven, als: een Folio-Tytel tot een Medailleboek; in welke de Portretten van den Koning van *Vrankryk* en de Infante van *Spanje* verbeeldt zyn, en verfcheide onder de Impoftuuren en Ceremoniën; welk werk hy na de doot van PICARD vervolgt heeft. Ten dienfte van Beelthouwers, Medailleurs en Dryvers, heeft hy veele Tekeningen gemaakt. Ook heeft hy een Bybelwerk getekent, beftaende wel in driehondert ftuks, verbeeldende de voornaemfte Hiftorien van het Oude en Nieuwe Testament. Dit werk laet de vermaerde Boekverkoper TIRIÖN in 't koper brengen, en is reets over de helft in gereetheit. Noch heeft hy een *Paſſie* van vyfentwintig woelige ordonnan-

nantien, en eenen OVIDIUS van hondert stuks getekent; behalven eene menigte uitvoerige Tekeningen, zo gewassen als gecoleurde met waterverf; die alle op eene welstandige en fixe manier gehandelt zyn, het zy naer schilderyen of eige vinding, zo dat de hoofdsom van dit alles waerlyk een oneindig werk uitlevert, en, tot lof van onzen Kunstenaar, zynen ongemeenen en arbeitzamen aert aentoont.

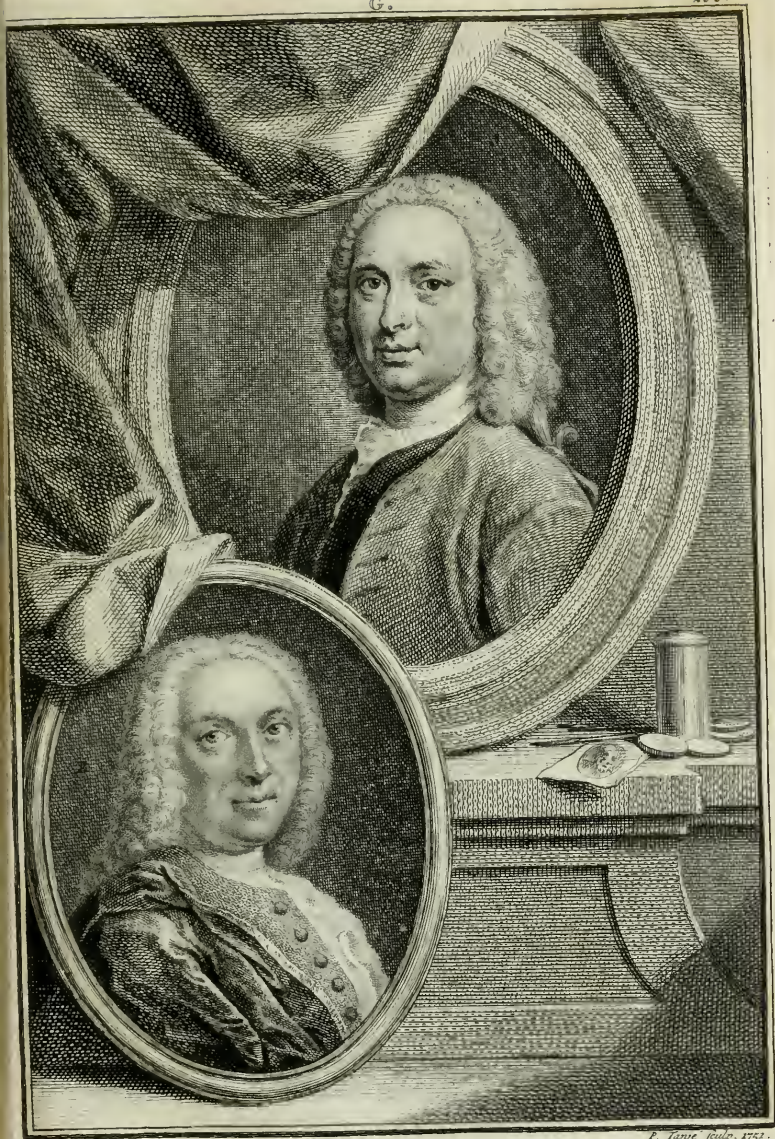
Hy begaf zig A^o 1729 in den huwelykstaet, en is uit dat huwelyk gezegent met twee Dochters. Voor 't overige is hy een deugminnent Man, van een voorbeeldig gedrag, en die zynen naesten zo gunstig is als zich zelf; ook zeer stantvastig in zyne vriendschap: als blykt ten opzichte van PICARD, met wien hy altyt eene onverbroken boezemvriendschap onderhouden heeft.

Hy is noch dagelyks met denzelven lust en yver door de Kunstoeffening onledig, en heeft eenen Broeder gehad, die fraeje Miniaturen schilderde en ver zou gekomen zyn, zo hem de doot, in het prillste zyner jaren, niet had weggerukt.

GERARD MELDER, is geboren te *Amsterdam* den 17 van grasmaent des jaers 1693.

1693. Zyn Vader was CORNELIS MELDER, Zoon van GERARD MELDER, een Man zeer bequaem in de Krygsboukunde, als blykt aen een werk van dien aert, door hem 1658 in't licht gegeven, en herdrukt in 1664. Onze GERARD verloor zynen Vader, toen hy pas zes jaren out was. In zyne Schooljaren was hy meer genegen tot tekenen als tot schryven: want zyne schryfboeken waren doorgaens beklad met Mannetjes; daer hy menigmael over bekeven wierd, en zomtyts wel met gevoelige reden, doch te vergeefs. Tot ryper jaren komende, kreeg hy van zyne Moeder eenige Tekeningen van zynen Grootvader, met zekere aentekeningen in't Latyn, die door zyne onkunde ten eenemaal bedurven wierden, tot nadeel van het werk; vermits hy 'er de Tekeningen midden uitsneed en alle natekende, met den grootsten yver die te bedenken is.

Ouder wordende, verzamelde hy allerlei Printen en Boeken, die van de Schilder- en Tekenkunst handelden, daer hy zich dagelyks in oeffende, en ondertusschen de gunst van brave Meesters wist machtig te worden, die hem onderrechten in het geen hy niet begreep. Op die wyze by zich zelf al voortfukkelende, begon hy te schilderen met Oli-
verf,

A. Schremer del.

F. Lange sculp. 1752.

J. Cornelis Troost. 2. Gerard Melder.

verf, en krabbelde zo lang tot het evenwelen stukje wierd daer hy gelt voor kreeg; het geen hem des te meer aenspoorde om zyn opzet te vervolgen. Dus met tekenen en schilderen gedurig bezig zynde, wierd hy bekend by eenige Liefhebbers, die hem aenrieden het Miniatuur-schilderen te ondernemen; dat in dien tyt zeer gewilt was, en van weinig Kunstenaers geoeffent wierd. Dit spoorde hem aen om de behandeling van deze Kunst naer fraeie voorbeelden te onderzoeken, die hy door gedurige oeffening machtig wierd, zo wel op parkement als yvoor. Zo dra zulks onder de Liefhebbers ruchtbaer wierd, kreeg hy zyne Begunstigers en veel te doen; daer by quam, dat THEODOOR WILKENS uit *Italiën* quam, brengende eenige Miniatuuren mede van de befaemde Kunstenaresse ROSALBA; die hy alle kocht, en hem geen gering voordeel in zyn Kunst en beurs toebrachten. Dus sloeg hy eenen dubbelen slag, met die oneindige maelen te copiëeren, alzo hy die zo gelykformig wist na te bootsen, dat ze daer na voor echte stukjes verkocht wierden, en van alle Kunstbeminnaers, om derzelve zuivere behandeling en schoone couleur, gewilt waeren. Toen hy dezen schildertrant fix en vaerdig had, ondernam hy eenige Schilderyen der be-

roemt

roemste *Nederlantsche* Meesters te copiëeren in miniatuur op yvoore plaeten; die hy alle in manier en couleur zo natuurlyk wist te volgen, dat een kunstkundig oog straks kon zien, naer wat Meesters Kunstwerk die geschildert waeren.

Ik heb 'er gezien naer ROTTENHAMER, de Ridder VAN DER WERF, DOU en andere Meesters, die tot groote pryzen verkocht zyn aen Liefhebbers en Kunsthandelaers; onder andere aen den beruchten PAUMAN, een doorluchtig voorbeeld in den handel, wiens gedrag hier en aen veel *Duitsche* Hoven door proefbewyzen bekend staet. Dees gaf hem veel schoone stukken aen de hant om op die wyze te copiëeren, waer voor hy hem rykelyk betaelde; ook liet hy hem wel eenige van eige vinding maken; het zy Historien of Zinnebeelden, die onze Kunsten aen fraei weet te ordonneeren; als blykt aen een Bybeltytel door hem gemaekt, en in 't koper gebracht door P. TANJÉ; zynde gedrukt te *Utrecht* by W. KROON en Compagnie.

Dit schilderen voor PAUMAN zou langer geduurt hebben, had MELDER in dien tyt het geluk niet aengetroffen van in huwelyk te treden met Jongkvrouwe MARGARETA VAN SCHALKWYK *à Velden*; dat een ryk huwelyks-

lyksflot voor hem was, vermits deze Juffer teffens ryk, schoon en verstandig was; drie uitgekipte hoedanigheden, daer men 'er drie mê paeien kan. Dit huwelyk wierd voltrokken in het jaer 1728. Na dien tyt oeffende hy de Kunst wat gemakkelyker: met zich zo bepaelt niet, van den morgen tot den avond, aen dezelve te verflaven: nemende zyne be hoorlyke uitspanning met zyne geliefde Echtgenoot. Hy heeft een menigte Portretten in miniatuur geschildert, onder welke uitmunten die van den jongen Prins van *Baden-Durlach*, den ouden Prins van *Hessen-Philipsthal* en veele van deszelfs Hofgezin.

In het jaer 1735 trok hy metter woon van *Amsterdam* naer *Utrecht*, om zynen Zoone in de Studie op te brengen, en heeft daer veele fraeje Tekeningen gemaekt, zo met waterverwen als gewasschen, verbeeldende Lantschappen, gestoffeert met beelden en andere aengenaeme voorwerpen; die met graegte van de allerkeurigste Liefhebbers gezocht worden: als daerzyn de Heeren VALKENIER en Schepen WITSEN, te *Amsterdam*, de Heeren PIETER BISCHOP en SCHUT, in zyn leven, te *Rotterdam*, en zyn Excellentie de Heer TREVOR, geweze Gezant der *Engelsche* Kroon; die alle met zyne Papierkunst in hunne Kunstboeken pron-

ken, en van zyne bevallige behandeling ten uiterste voldaan zyn. Veele Liefhebbers te *Utrecht* bezitten ook van zyne Tekeningen en Miniaturen; als: de Heer Burgemeester ARENT DE REUVER, de Heer JACOB VAN MANSVELD, Raet en Vroedschap, de Heeren WAGTENDORP en VAN DER WAEY; alle uitmuntende Kunstminnaers, die veel achting voor 's Mans Kunst hebben. Hy heeft voor Portretten ook het Amous-schilderen met roem geoeffent, schoon hy dat maer zelden doet, om de nadeeligheit die het vuur aen de oogen doet. Voor den Koning van *Polen*, Keurvorst van *Saxen*, heeft hy verscheidene Miniaturen geschildert, die naderhant aenleiding gaven tot het volgende voorval: Te *Amsterdam* was een voornaem Liefhebber, die in zyn leven, van tyt tot tyt, verscheidene stukjes van onzen Kunstenaar gekocht had, en met malkanderen al een aanzienlyke som beliepen; deszelfs Weduwe (die naer zyn afsterven in het bezit dezer stukjes gebleven was) wierd eens bezocht van een groot Heer in uiterlyken schyn, die ernstig verzocht dit Kunstkabinetje eens te zien, het geen zy hem toestont; na wat pratens viel zyn oog inzonderheit op het Kunstwerk van MELDER, dat door hem ten hoogsten gewaerdeert wierd,

zeg-

zeggende: dat hy te *Dresden* in 's Konings Kabinet ook eenige van MELDERS Miniaturen gezien had, en van hem heel omftandig befchreven wierden, met byvoeging, dat 'er die Koning veel werk van maekte, en wel genegen was om 'er meer van te kopen, dus, indien zy befluiten kon om de haere af te ftaen, hy haer dezelve rykelyk wilde betalen; maer zy gaf hem te kennen voor alsnoch op dit voorftel niet te kunnen antwoorden, met welk befcheit hy heen ging. De Weduwe, die al bejaert en om geen gelt verlegen was, fprak met haere Vrienden over deze aanbieding, die haer dezen handel afrieden, vermits zy geen gelt gebrek had, en dezelve voor bedrog beducht waeren.

Het leed niet lang, of die gewaende Groot-hans quam weêrom, en wift haer, met beloften van groot gelt, zo wel te belezen, dat zy de koop eens wierden.

Voorts haelde hy eene groote goude Medaille uit zyn zak, en gaf voor, dat hy binnen drie à vier dagen een groote Wiffel verwachtte, waer door hy in ftaet zou zyn haer de bedongene kooppenningen te betalen, verzoekende, dat hy de ftukjes, om den Koning hoe eer hoe liever met dezelve te verrafchen, maer ten eerften mogt medenemen;

laetende tot pant de gemelde Medaille. De oude sloof zich inbeeldende, dat alle Menschen zo trou en eerlyk zyn, als zy uiterlyk voorgeven en fchynen, ftont hem zulks toe. Waer op hy zynen Dienaer al de ftukjes liet wegdragen en met den buit ging ftryken. Na dat de geftelde termyn van drie á vier dagen, binnen welken hy beloofd had te betalen, ruim verftreken was, liet zy naer hem vernemen, maer hoorde, tot haere groote fchade! dat haer de Goutvink, met al zyn fchoon fluiten, aldrie dagen ontvlogen was, en hy is nooit ontdekt geworden, wat moeitens en navragen zy in 't werk heeft gefteft om hem te achterhalen. Dus bedroog de gierigheid de wysheit, en was oorzaak, dat die goude Medaille, omtrent hondert Ryksdaelders waardig, haer heel duur quam te ftaen, en tot een eeuwig verwyf van haere onvoorzichtigheit, en gedurig gedenkteken van haer ongeluk, verftrekte.

MELDERS beeltenis is te zien in de *Plaet G*, gevolgt naer 't geen hy naer zyn eige wizen getekent en my toegezonden heeft.

ADRIAEN VAN DER BURG, geboren te *Dordrecht* in 't jaer 1693. Hy heeft de Kunft geleert by ARNOLD HOUBRA-

KEN,

1. Adriaen van der Burg. 2. Cornelis Greenwood. 3. Aert Schouman.

KEN, dien hy, na alvorens eenigen tyt zyn onderwys genoten te hebben, naer *Amsterdam* verzelde, om voorts door zyne vriendelyke en verstandige lessen zyne Kunststudie te voltrekken. Dit naer wensch volbracht hebbende, vertrok hy naer zyn Geboortestadt; om wyders naer 't leven zich te oeffenen; waer in hy zo gelukkig geslaegt is, dat hy een fraei Meester is geworden, en veele aanzienlyke Luiden geportretteert heeft. Door deze kunstige Afbeeldfels wierd hy zo berucht, dat hem de jonge Hartog van AHRENBURG in 't jaer 1728 te *Brussel* nodigde, om zyn Afbeeldfel te schilderen: waer in hy bewilligde en zyn Kunstwerk met roem ter uitvoer bracht. Te *Dordrecht* zyn twee stukken van hem te zien, een in het Stadts Kinderhuis, verbeeldende de Heeren Regenten van dat Huis, het andere op de Munt, vertonende wel zeven-tien Portretten van Heeren, die tot de Munt behoorden, alle levensgroot, en is het zelve geen van de minste, daer deze Vergaderzael mê pronkt.

Hy had een vloeiende en vaerdige manier van schilderen, handelende het penfeel zonder moeite. Als hy geen bezigheit met het schilderen van Portretten had, ordonneerde hy aerdige moderne Kabinetstukjes: en voer-

de dezelve, naer 't leven, zo net en kunstig uit, in de manier van zynen Meester, dat 'er de Liefhebbers veel achting voor hebben.

Tot bewys hier van zyn 'er twee stukjes, het een verbeelt een Man, die garnaet verkoopt, en te *Dordrecht* bekend is met de naem van ALEY BUURMAN, benevens een jonge Meit, die hy op eene vriendelyke wyze wil omarmen; de weergâ vertoont een dronke Vrouw; deze stukjes schilderde hy voor eenen Heer VAN DER LIL, een groot Liefhebber te dier Stede, die hem heel genegen was, en op eene edelmoedige wyze daer voor betaelde, om zynen yver en schilderlust des te meer aen te spooren, want onze Schilderhelt was de naerftigste niet, noch beducht voor den dag van morgen, en dermaten verslingert aen 't gezelschap, dat hy daer veel van zynen kostelyken tyt by verspilde; want als hy des 's morgens van zyne Likkebroers wierd uitgelokt en met een stroô zich trekken liet, was de rest van den dag verloren.

Toen het Kabinet van den bovengemelden Liefhebber na zyn doot verkocht wierd, geraekten deze stukjes in 't bezit van de Heeren BISSCHOP, te *Rotterdam*, en zyn aldaer noch heden te zien.

Het was met onzen VAN DER BURG, als
het

het gemeenlyk met diergelyke luiden gaet, hoe langer hoe flimmer, want het ſchilderen wierd hem op 't laetſt een laſt; hoe zeer hy de winſt, die daer van quam, nodig had, om zyne Vrou en Kinderen te voeden, en door deze manier van leven verwaerloosde. Had hy zyn Meester, zo wel in manier van leven als ſchildertrant, gevolgt: hy had mogelyk meer jaren bereikt, want de doot rukte hem weg in de kracht van zynen tyt, na dat hy pas veertig jaren geleefd had, op den 30 van bloeimaent des jaers 1733, nalatende eene berooide Vrou en Kinderen. 's Mans Beeltenis, benevens een ſchets van het bovengemelde ſtukje, vertoont zich in de *Plaet H*, gevolgt naer een portret, dat hy naer zyn eige wezen geſchildert heeft, en nu by zynen leerling AERT SCHOUMAN beruſt, die het van zyne Weduwe gekocht, en, ter liefde van zynen gewezen Meester, zelf in 't koper gebracht hebbende, benevens zynen medeleerling CORNELIS GREENWOOD, tot vereeuwiging voor de nageſlachten, my deze plaet tot verſiering van dit werkje, op een vriendelyke wyze, ter gunſte van de Kunſt geſchonken heeft.

ABRAHAM CARRE', geboren in

's *Gravenhage* op den 27 van bloeimaent des jaers 1694. Hy is de Zoon van HENDRIK CARRÉ; zyne neiging strekt tot het schilderen van moderne Stukjes en Portretten, het zy levensgroot of in 't klein; in het laetste formaet heb ik een Familiestuk van hem gezien, vertonende de Afbeeldsels van den Heer VAN KAMPEN, nevens deszelfs Gemalinne en twaelf kinderen, die alle te gelyk leefden, en door onzen Schilder in een fraei Lantschap wel by malkanderen geordonneert waeren. De Zoons had hy verbeeld, van de jacht komende, en vertonende aen den Vader eenen haes; de Dochters doen speelwerk of bezigheden overeenkomstig met haere sexe; kortom het een en ander is zo geschikt en behandelt, dat alles te zamen genomen een goet schildery maekt.

Hy is ook heel bequaem om stukken van allerlei Meesters in 't klein te copieeren, en wel zo kunstig en bedrieglyk, dat 'er in vreemde Plaetsen veele mê bedot worden, niet door den Kunstenaer, maer door de geene, die dezelve tot dat einde laeten maken. Tegenwoordig is hy noch welvarende, het geen wy hem noch lange jaren toewenschen.

Het zal, myns oordeels, best voegen, dat ik zyne twee Broeders onmiddelyk op hem
laet

laet volgen; schoon het een jaer of twee scheelt, dat andere Meesters tusschen in vallen.

De joutste van de twee is HENDRIK CARRE, geboren in 's Gravenhage op den 27 van herfstmaent, in 't jaer 1696. Hy is insgelyks van zynen Vader in de Kunst onderwezen, en heeft, na hy wel gevordert was, eenige jaren te *Amsterdam* gewoont by den Boumeester TURK, die hem, om zyne bequaemheit in het tekenen van gebouwen, eene jaerwedde gaf. Na dien verstreken tyt quam hy weder in den *Haeg* te rug, en heeft verscheide Toneelstukken voor de *Franfche* Komedie geschildert, benevens een fraei Zolderstuk met eenige beelden en eene Balustrade in 't ront, dat zich heel welstandig vertoont, en zo natuurlyk is gepenseelt, dat het oog in den eersten opslag 'er door misleit word.

Hy heeft veele diergelyke Zolderstukken met beelden en gebouwen, ook Kamers in 't ront met Historien en Basrelieven, zo in 't graeu als gecoleurt, geschildert.

Daerenboven heb ik Portretten in craïon en miniatuur van hem gezien, die lof verdienen. Deze twee Broeders houden huis met twee Zusters in eenigheid; zy hebben voor de-

zen altyt in den *Haeg* gewoont, maer bevinden zich tegenwoordig te *Leiden*, kunnende door middel van hunne kunstoeffening hun bestaen rykelyk winnen.

De jongste Broeder is JOHANNES CARRÉ, geboren in 's *Gravenhage* den 3 van wintermaent des jaers 1698. Hy is mede door zynen Vader tot de Kunst opgeleit, en schildert al wat maer aen de hant komt, het zy Portretten of Historien, Deur- en Schoorsteenstukken, en het geene verder tot de Kunst behoort. Hy heeft twee burgerlyke bedieningen, die meer moeite als voordeel aenbrengen; zynde Diaken van de Gereformeerde Gemeinte, en Lieutenant van de loffelyke Schutterye van 's *Gravenhage*; ook is hy getrouwt, en heeft kinderen, daer onder eenen Zoon, die de Kunst al mede oeffent. Alle deze Broeders zyn noch dagelyks bezig met het behandelen der penseelen; het geen wy wenschen hen noch lange te mogen gebeuren.

Laet ons nu het toneelgordyn openen met den beroemden Historischilder JACOB DE WIT, geboren te *Amsterdam* in 't jaer 1695. Zo dra hy tot jaren van onderscheit quam, openbaerde zich zyne aengeboren Kunstdrift.

Zy-

J. M. Quankhard pinx. 1751.

J. de Wit orn. del.

J. Koubraken sculp.

Jacob de Wit.

Zyne Ouders, door geen vooroordeel tegen de Schilderkunst ingenomen, dezen aendrang der Natuur merkende, bestelden hem by den Portret- en Historischilder ALBERT VAN SPIERS, een Kunstenaar, wiens Leven en Kunstbedryven in ons *eerste Deel* al geboekt zyn.

By dezen Meester was hy tot zyn dertien-
de jaer, en werd vervolgens naer *Antwerpen*
gezonden by zynen Oom JACOMO DE WIT,
een groot Kunstminnaer en Koopman in *Rhyn-
sche Wynen*; die zelf een uitmuntent Kunst-
kabinet bezat van de allerheroemtste *Nederlant-
sche* Meesters, en onzen Kunstenaar aenstonts
tot Onderwyzer toevoegde den Historischil-
der JACOB VAN HAL; by wien hy twee
jaren bleef, en in dien korten tyt zo wel
gevordert was, dat hy zich in staet bevond,
om voorts zyne studie naer 't leven voort te
zetten; ook had hy, door middel van zynen
Oom, eenen vryen toegang tot al die heer-
lyke voorbeelden van RUBBENS en VAN
DYK, welke te *Antwerpen*, zo in Kerken als
Kabinetten, in menigte te vinden zyn, en
dus de schoonste gelegenheit, die een jong
Kunstenaar kan wenschen ter bevorderinge
zyner Kunstoeffening. In de jaren 1711 en
1712 tekende hy al de Zolderstukken van
RUBBENS en VAN DYK af, die zich wel tot

36 in getal bevonden in de Jezuiten-Kerk van die Stadt, en de eenigste overblyffels zyn, waer aen de Kunstminnaers kunnen zien, hoe dat heerlyk Kunstwerk geweest is; vermits die Kerk met al die uitmuntende Kunsttafe-reelen meest door den brant verteert zyn in 't jaer 1719. Deze Tekeningen heeft hy naderhant heel uitvoerig met root kryt nagetekent, en voor eenen aanzienlyken prys verkocht aen de Wel Edele Jongkvrouwe VAN ANKEVEEN. Het zelve werk heeft hy noch eens heel uitvoerig met waterverf getekent, nevens eenen kunstig geordonneerden Tytel, toepasselyk op dat voortreffelyk werk; zynde dit laetste noch onder hem berustende, en waerdig van alle Kunstkenners gezien te worden. Met denzelven yver en naeukeurigheid, heeft hy de meeste stukken van RUBBENS en VAN DYK, die in de Lieve Vrouwe- en Burgtkerken te vinden zyn, getekent en geschildert, en met het een en ander zyne onvermoeide naerstigheit en ernstige kunst-liefde roemruchtig gemaakt. In het jaer 1713 wierd hy van de Heeren Regenten der Schilder-Akademi te *Antwerpen*, by openbaere Bulle, verklaert voor den eersten dier Akademie, zo in het tekenen als schilderen naer't leven; het geen zyne prysselyke glorizucht des

te

te meer aenspoorde om in het kunstperk voort te draven; ook won hy door zyne goede hoedanigheden en edelmoedigen kunstäert de gunst en achting van alle Liefhebbers, in zo ver, dat elk het zyne toebracht van alles, wat zyne bequaemmaking bevorderen kon; daer hy van zyn kant ook goet gebruik van maekte; verlangende nooit naer eenig gezelschap als dat van Kunstenaers of Liefhebbers, van wien hy op de eene of de andere wyze kon leeren: want zyne zucht tot Kunstkennis was zo groot, dat hy naeulyks een half uur tyts, buiten de Kunststudie, liet verloren gaen. In het jaer 1715 had hy groote begeerte om *Romen* te zien, ten einde zich in die groote Stadt naer de heerlyke werken der *Italiaensche* Meesters verder bequaem te maken; maer zyn Oom wilde hem zulks niet toestaen, voorgevende, dat hy noch te jong was om die groote reize te ondernemen. Wat reden hy daer tegen inbracht, het mocht niet helpen; hy moest zyn reislust matigen, en zynen grooten Mecenass gehoorzaemen. Eenigen tyt daer na betuigde hy te verlangen zyne Geboorteplaats te zien. Hier wierd hy niet in verhindert; des vertrok hy naer *Amsterdam*; daer hy naeulyks voet aen lant had, of hy kreeg zyne handen vol werk met het schilderen van Portretten, in zulk eenen overvloed,

vloet, dat hy niet denken kon weer naer *Antwerpen* te gaen.

Met het schilderen van Portretten hielt hy zich niet lang bezig, vermits zyn verheven Geest op wat hogers doelde, en tot het Historiale overhelde, zynde het nooit zyn toeleg geweest zich der slaeffsche berispinge te onderwerpen, daer het Portretschilderen doorgaens wel het meest voor bloot staet.

Tot deze grooter en edelmoediger onderneming vond hy aenstonts eenen gunstigen Mecenas, namentlyk den Heer JACOB KROMHOUT, Heere van *Nieuwerkerk*, een groot Kunstminnaer en Liefhebber van prachtige Huizen te bouwen; waer door hy veel gelegenheit had, om het oogmerk van onzen Kunstenaer aenstonts te bevorderen; gelyk hy doet, met hem veele Historistukken ter versiering zyners aenzienlyke Gebouwen te laeten schilderen, in den jaere 1717.

Door die kapitale Kunstafereelen, bestaende meest in Zolderstukken, wierd onze DE WIT ten eersten beroemt en bekend by de grootste Liefhebbers der Stadt; als: de Heeren LAMMERT TEN KATEN, VAN DER SCHELLING en anderen; die hem dikmaels quamen bezoeken, en met een kundig en edelmoedig oordeel over zyn Kunstwerk re-

redenkavelden , brengende alles toe , wat in hunne macht was om zyn grootsch bestaen te schragen en aen te moedigen ; het geen zekerlyk hulpmiddelen zyn van belang ; ook is het voor een Schilder geen klein voordeel , zulke bequaeme begunstigers te ontmoeten , en een voorrecht , dat weinige te beurt valt. Dus raakte hy eensklaps op den hoogsten trap van zyn geluk , krygende de handen zo vol werk , dat hy naeulyks wist waer eerst aen te beginnen ; komende het zelve hem uit alle Steden van *Hollant* toevloeien. Om voorts al dit Kunstwerk in order te beschryven , zou ik buiten het bestek van dit klein werkje moeten gaen ; derhalven zal ik alleenlyk het voornaemste omstandig aenwyzen.

In het jaer 1730 wierd hy bekend voor den natuurlyksten Kunstschilder in 't graeu , die tot noch toe gevonden word , en door zyne bedrieglyke Basrelieven de verwondering van gansch Europa ; waer van in het bekende Lusthuis de *Oranjezael* van onzen Doorluchtigen Erfstadthouder drie bewysstukken te zien zyn , die alles overtreffen , wat ik te voren van dien aert gezien heb ; het eene is geplaatst in de Eetzael voor de schoorsteen , verbeeldende eenige Kindertjes ; de twee andere zyn Zinnebeelden , en staen in 't zelve vertrek

trek tusschen de penanten van de wanden der Zael, en doordien dit Vorstelyk Lusthuis, inzonderheit zedert de verheffing van zyn Hoogvorstelyke Doorluchtigheit, van allerlei buitenlantsche Princen, Graven en andere Wereltgrooten, zo menigvuldig bezocht word, is onze Kunstheyt door dien weg noch meer berucht geworden; hebbende voor veele uitlantsche Grooten insgelyks verscheide stukken van dien aert gemaekt: waer uit men ziet dat dikmaels alles voor de wint gaet, wanneer een Schilder maer het geluk heeft op den rechten trap van voorspoet te geraken.

Niettegenstaende nu deze byzondere schildertrant ver is buiten het belang der Handelaers en eenige, die van Momus aert zyn, echter kunnen veele dezelve niet aenzien zonder die te laeken, als of zulks niet veel te beduiden had, schoon ze mogelyk, met hun alle in een gesmolten, niet machtig zouden zyn dat Kunstwerk zo wel uit te voeren.

Hoewel deze hier alleen niet mede te beschuldigen zyn, ik heb dat wel van anderen gehoord, dien 't minder paste. 't Is maer te bejammeren, dat de verdeeltheit tusschen Kunstenaers en Liefhebbers zo groot is, elk wil zyn eige wysheit, zo wel Schilders, als Beminnaers der Kunste, het meeste doen gelden:

den : want ieder haelt by wat hy kan, om zyn gevoelen ftaande te houden; en dat menigmael met zo veel drift; dat het zelf ten nadeele ftrekt in de dagelykfche zamenleving, en tot nyt en twift uitbarft; want dat ik zeg, dat DE WIT zyne Basrelieven weergaloôs gefchildert zyn; daer wil ik niet mê te kennen geven, dat DE LAIRESSE, GERARD RADEMAKER en meer andere, in dat deel der Kunfte mede geen hoogvliegers geweest zyn; en noch veel minder, dat 'er geen Kunftenaers in deze eeu zyn, die op een edelmoedige wyze dat Kunftfpoor zoeken te volgen; elk doet maer zyn beft, zonder zich te laeten vervoeren door nayver of nyt om quaelyk te fpreken; doch ik zal my zelf niet inlaeten om fcheitsman of rechter hier over te zyn, noch van reets overledenen, noch van die, welke als noch aen deeze zyde van de eeuwigheit zich bevinden.

Maer ik wenschte alleenlyk, dat het, van d'een en ander, met wat meer matigheid en minder vooroordeel gefchiedde. Ik kan niet nalaeten hier by te voegen, dat ik, niet lang geleden, uitmuntende Basrelieven ten huize van onzen Kunftenaar gezien hebbe; waer van het eene kinderen verbeeldde, die naer de jacht gingen met eenige honden, by uit-

stek natuurlyk geschildert. Daer zyn 'er ook eenige in het beroemde Kabinet van den Heer BRAAMCAMP, te *Amsterdam*, van kinderen in 't graeu en gecouleurt, benevens een stukje, vertonende een zinnebeeld op de Koopmanschap, die alle het vernuft van hunnen Maker te kennen geven; na dit in 't voorbygaen geboekstaeft te hebben, zal ik voortgaen, om aen te tonen, wat beroemde werken door hem gemaakt zyn.

In het jaer 1736 wierd onze Schilder door de Ed. Groot Achtbare Heeren Burgemeesteren van *Amsterdam* verkoren, om op het Stadthuis de Raetkamer der zesendertig Raden te schilderen. Het grootste Stuk is 45 voeten breed en ruim 19 hoog, en verbeeldt de verkiezing der 72 Outsten van *Israël* door MOZES, volgens den raet en last van *Israëls* Verbonts-Godt; zynde zeer toepaslyk op deze Kamer, in welke ook de Outsten, dat is de Overheden van die machtige Koopstadt, vergaderen om recht te doen, bestaende uit zesendertig Raden. Op dit groot en heerlyk Kunststuk zyn de volgende agt regels in Dichtmaet toegepast :

*Hier word door MOZES, op 't bevel van Godt, verkoren
Een Raedt van zeventig, uit d' Outsten van hēt volk,
Wyl*

*Wyl hem 's Regeerings-laft quam al te zwaer te
voren,*

*Dus zorgt hy voor 't gemeen, als Rechter en
Gods Tolk.*

Een voorbeeld van den laft der zesendertig Raaden,

Die 't hoge Staetsbestier, van Godt, is opgelegd,

En zich als Outften zien met zorgen overladen,

*Voor Godtsdienst, Vryheit en der Onderdanen
Recht.*

Te wederzyden van de schoorsteen, boven de vier deuren, ziet men vier stukken ronde Basrelief; in 't graeu, en rondom Kindertjes, die dit Basrelief dragen, verbeeldende heel verheven werk, ook in rosachtig graeu, alles even kunstig, natuurlyk steen verbeeldende, geschildert. Het eerste stuk aen de noortzyde van 't vertrek, ten westen van de schoorsteen, vertoont den Aerts-vader ABRAHAM, gereet staende om, op Godts bevel, zynen geliefden Zoone IZAAK te offeren. In het tweede, beöoften de schoorsteen, word den *Waerachtigen* verbeeldt, door het gezichte van den Propheet JEREMIAS, bestaende in eene Amandelroede en eene ziedende Pot. In het derde, aen de zuidzyde, beöoften de schoorsteen, word den *Verstandigen* uitgedrukt, door het zinnebeeld van JO-

SEPH, die het Koorn liet inzamelen tegen den duuren tyt. Het vierde, ten zuiden, aen de westzyde der schoorsteen, vertoont de *verachting der Geschenken*, in het voorbeeld van den Propheet ELIZA, die de geschenken van NAÄMAN, den Syrier, niet wilde aennemen.

Onder de voornoemde Basrelieven, zyn de vier deuren van boven met eenige Kindertjes in 't graeu geschildert, tot een vervolg der marmere Friezen, daer de Schoorsteen van voren mede versiert zyn; en dat zo kunstig, dat de meeste aenschouwers daer door misleit worden, zich verbeeldende dat het uit marmmer gehouwen is. Onder ABRAHAMS Offerhande vertoont zich de *Getrouwigheid*, door het zinnebeeld van een Hant met eenen Zegelring, een Hont, Zwaerd, Schilt, Sleutel en eenige Zegels. Onder het stuk van den Propheet JEREMIA, is de *Naerstigheit* verbeeld, door eene Korf met Beïen, een Haen, een Zeef, Lamp, Pen en Inktkoker; welk laetste inzonderheit dient om de naerstigheit van een geleert Man te vertonen. Onder den koorn verzamelenden JOSEPH, word de *Matigheid* aangewezen door een Horologie, eenen Toom, of Breidel van een Paert, en een Boog. Onder den Propheet ELIZA word
de

de *Welspreekentheit* zinnebeeldig aengeduit, door de Slangroede van MERCURIUS, een Zantloper en een Boek. Al dit voorschreven werk is voorts aangevult met Kindertjes, zo natuurlyk, of ze met den bytel gehouwen wæren. Noch staen tusschen het licht der bovenste en benedenste glazen vier *Emblema's* in 't graeu. In het eerste vak ziet men den *Godtsdienst* zinnebeeldig afgebeeld, door de twee Steene Tafelen der Wet, eenen Altaer, en eenen Bybel, rustende tegen eenen vasten Hoeksteen, en eene helder lichtende Lamp. In het tweede vak word de *Burgerlyke Eendragt* uitgedrukt, door het zinnebeeld van eenen vasten Burgt, eenen bondel Pylen, den Hoet van Vryheit, den Hoorn van Overvloed en eenen Eikenkrans. In het derde ver-
toont zig den *Koophandel*, onder het zinnebeeld van MERCURIUS Slangroede, eenige Pakken en Vaten, en eene Schael met gewigt. Eindelyk in het vierde word die onuitputtelijke Goutmyn der Stadt, namentlyk de *Zeevaert*, aangewezen, door het zinnebeeld van van een Schips-Voorsteeven, Ankers en Touden, een Compas, een Graetboog, een Speer, een Riem, Haek en een Wimpel; altemael dingen, behoorende tot die taeie ze-
nuw van *Amsterdams* Rykdom en Heerlykheit,

volgens de bekende woorden van VONDEL:

*Geen Koeïënuïër maekt de Steên en Dorpen ryk;
De Zeevaert boutze, en brengt eerst zoden aen den
Dyk.*

Dit groot en uitgebreit werk heeft onze verheve Kunstenaar voltooit in 't jaer 1738. Ik zal my niet uitlaeten in den verdienden lof van dit Kunstwerk, om den stokregel, die ik my alvorens voorgeschreven heb; maer alleenlyk zeggen, dat het op zich zelf volkomen in staet is om deszelfs Maker eenen onsterffelyken naem te geven en by de laette Nakomelingschap te vereeuwigen. Wyders zyn 'er veele *Roomsche* Kerken, die met zyne Kunsttafereelen pronken, onder welke uitmunt de *Fransche* te *Amsterdam*, behalven het Outaerstuk en andere, is dezelve versiert met tien Basreliëven, in de couleur van Lindenhout, door onzen Kunstenaar heel natuurlijk geschildert. Te *Delft*, in de Janzeniste Kerk op 't Begynhof, by den Heer BROEDERZE, is een Outaerstuk van hem te zien, verbeeldendé *SIMEON* in den Tempel, en noch eenige Basreliëven. Het *Haegsche* Raethuis pronkt mede met eenige proeffstukken van 's Mans kloek penseel, als men zien kan in Sche-

Schepens-Kamer aen een Zolderstuk, en vier graeuwe Basrelieven in de hoeken, verbeeldende Kindertjes, benevens een Deurstuk; die alle om 't kunstigst behandelt zyn.

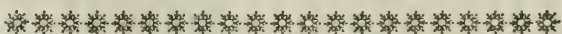
Waer mede wy van zyne Schilderkunst afstappen: vermits de volledige beschryvinge derzelve een geheel boek zou vereischen: want zyne naerftigheid gaet alle begrip te boven; het geen aen een oneindig getal tekeningen zo met couleur, als gewasschen, root en zwart Kryt, noch overvloediger blykt, en die door hem voor de Liefhebbers van Papierkunst gemaakt, ook van die Kunstminnaers met graegte gezocht worden; daer by is hy zelf een groot Liefhebber van Papierkunst, bezittende eene schoone verzameling van *Nederlantse* en *Italiaensche* Tekenkunst.

In den jare 1724 begaf hy zich in den Echtenstaet, doch heeft by zyne wederhelst nooit kinderen verwekt, het geen aen de volkomenheit van zyn tydelyk geluk ontbreekt, doch wat sterveling heeft het hier beneden in alles naer zynen zin? anderzints gaet hem alles naer wensch; zynde overvloedig gezegent van tydelyke middelen, en oeffenende noch dagelyks zyne Kunst met winst en voordeel.

Hy is een Man van een stil onbesproken leven en vriendelyken omgang met zyne

Kunstgenooten. Waer mede wy hem noch veele jaren voorspoet en vergenoeging toewenschen.

Verder zyn 'er een menigte Puikdichters, die van tyt tot tyt zyne Schilderkunst door hunne Vaerzen geroemt hebben, om zynen verheven naem te verëeuwigen by de Nagelachten.

OP 'T BESCHOUWEN VAN 'T
UITMUNTENT KUNSTTAFEREEL,

G E S C H I L D E R T

in de Raetkamer op het Stadthuis te *Amsterdam*,

D O O R

J A C O B D E W I T,

verbeeldende, daer M O Z E S de zeventig Outsten
over *Israëls* volk aenstelt.

Numeri II. v. 16.

*Held M O Z E S, afgemat van 't zorglyk regeeren,
Verkieft, op zyne bede en't hoog bevel des Heeren,
De Zeventig tot Raad uit Isr'els magtig volk.
Wie ziet dien Leidsman, Gods verbeerlykten
Tolk,*

Hier

Hier door DE WIT's penceel, voor LEVY's Tabernakel,

Die meê niet luyfert, met de Schare, naar 't Orakel?

Wie roept niet: wondere Kunst! my dunkt hier niet te zyn

In de Amstel-Stad, maer in de Arabische Woestyn.

Gods Geest, dien God dees' Raad van MOZES geeft beloofde

Wagt elck ('t is zichtbaar schier) met neêrgebo-gen hoofde.

Alleen de spraak ontbreekt uw Schildery, DE WIT!

Maar telkens als de Raad alhier vergadert zit, Zal steeds, door Profecie, uw kunstige arbeid spreken

In de Achtbre Vroedschap, hier by MOZES Raad geleken.

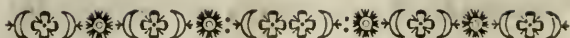
Gods Geest daal neêr, en blyve, op Amstels wyzen Raad,

En zeegene Amsterdam, zo lang de wereld staat.

1738

GERRIT BRAAMCAMP.

LAUWER-KRANS

VOOR DEN

GEESTRYKEN KONSTENAER,

JACOB DE WIT.

*Daer Geest en Konst te zamen paaren:
 Verryft een Licht van Konstenaaren
 Op Tafereelen, toont DE WIT,
 Dat Hy het geestige bezit
 In vinding, als naar Konst verheven.
 DE WIT! men zal u lauw'ren geven,
 Al raast de Nydt, met Vütery,
 Die Eer-Krans komt U toe aen 't Y.*

A. VAN HALEN.

AAN

AAN DEN HEER

JACOB DE WIT

OP ZYN

GEESTRYKE EN VLUGGE

PENCEEL-KONST.

*Vergun my Kunstgenoodt DE WIT,
Dat ik by U een weinig zit:
En zien uw stomme Konstbedryven,
Die ik zal spreekende beschryven,
Gy maaldt hier stomme Poësy,
Ik schets hier sprekend Schildery.
Zoo word elk van een Geest gedreven,
Twee Sisters doen elkander leven.*

*Waar vindt men van gelyken aardt?
Die, eensgezind, zoo zyn gepaart.
'k Beschouw hier uwe Konst-Tafreelen;
Alwaar U vlugge Geest' in speelen.
Als gy met Verw', Penceel, en Handt,
Plafonts maalt in zoo'n schoonen standt.
Al wie die komt by U 't aanschouwen,
Niet van verwondering kan onthouwen.*

Waer

Waer hier noch de Venetiaan!

Hy zou met my verwondert staan

Als hy uw zag in weynig uren

Bemaalen 't Doek met Konst-figuuren,

Zoo groot als 't Leven afgebeeld;

Daar gloed, en kragt van verw in speelt.

Roemt PELLEGRIN op vaardig maalen.

Gy kund hem met die munt betaalen.

Dat meê uit vaardigheydt bestaat:

Als gy al schilderende praat,

En sweeft met Borstels en Penceelen

Vol verw, zo vlugh, op Doek-Paneelen.

Gy in twee uren aen ons geeft,

Een () zedig Vrouwen Beeld, of 't leeft.*

Door Konst getovert voor myn oogen

Wie werdt, met my, niet opgetogen

Om 't Geest- en Konstryk van DE WIT.

Hy treft het reghte mergh en pit,

Dat groote Meesters altyd zoeken,

Dat zyne wezentlyken Kloeken.

En die ook vrugten in deez' tydt

Genieten, door haer vluggen vlyt.

Want vaardigheydt, die doet elk leeren

Van 't futzelachtig zig te weeren.

Dit

(*) Een MARIA beeld, met twee handen, in myn bywezen, geschildert in twee uren tyts.

*Dit word ook van DE WIT veracht.
Want hy zulks vliedt, en niet betracht.
Wel aan DE WIT! wil niet vertragen;
'k Beschouw uw Konst met groot behagen.
'k Wensch gy noch hooger daar in streeft:
Schoon reeds uw Konst van 't Braaven heeft.
Waar van gy dagelyks geeft blyken;
Houd 't spoor van RUBBENS en van DYKEN.*

*Zoo hoordt men hier DE WIT zyn Naem:
En Lof, eerlang 't Klaroen der Faem
Door 't bochtigen Trompet schelblaazen,
Als Phenix van APELLES baazen.
Zoo krygt gy door uw braven Konst,
By allen Konstbeminnaars gonst.
Zoo blyft uw Naam met roem hier wonen.
Dus wint gy Eer, en Lauwer-Kroonen.*

A. VAN HALEN.

*Amsterdam den 4
July 1720.*

Onder de Leerlingen, die JACOB DE WIT, door zyne gepaste lessen en verhevene voorbeelden, ten Kunstberg opleit, is eene JOHANDE GROOT; dat een jong Kunstenaer is van goede hoop, en die reets fraeje blyken geeft, dat 'er wat goets van hem te wachten is, gelyk men zien kan aen zyn Vaders huis, den Courantier DE GROOT, in den Haeg.

De.

Deze Kunstenaar vertoont zich in de *Plaet* I, gegraveert naer het Afbeeldsel, dat J. M. QUINKHARD naer 't leven geschildert heeft.

Nu volgt JACOB VAN LIENDER, *Med. Doctor*, uit de geslachten van FOEIT en UITENIG, van Vaders en Moeders zyde uit de Familie van LEUSDEN gesproten, en geboren te *Utrecht* in 't jaer 1696. Hy heeft zich (gekomen zynde tot eenige rypheit van jaren) in de *Geographische*, *Geometrische* en *Physische* wetenschappen geoëffent. Dus den ouderdom van 20 jaren bereikt hebbende, werd hy uit bloote Liefhebberye genegen zich in de Tekenkunst en het schilderen met Waterwen te oeffenen; op het zien van eenige schoone Lant- en Watergezichten, met Rotfen, Valeiën en Gebouwen gestoffeert, en getekent door GASPARO DÜCHE. Deze Kunstliefde nam, langs dien weg, meer en meer toe, inzonderheit is hy gezet op de Tekeningen en Printen van POUSSYN, MOLA en MELE; die alle in die hoge smaek van het Lantschapschilderen zyn; ook zoekt hy alles, wat van dien aert is, op, ter bespiegeling van zynen lust, en ter uitspanning van zyne gewone Studiën.

In het betrachten van deze zinlykheden
voort-

voortgaende, vond hy in zyne Provincie naeulyks iemant anders van deze verkiezinge, tot dat de Kunstschilder THEODOOR HARTZOEKER uit *Italiën* thuis quam, en hem de eer aendeet van zyne Kunst te komen zien; hem radende daer in voort te gaen: het geen hy naquam, en vervolgens eenige van zyne Tekeningen ter hant stelde aen den Heer TREVOR, Gezant van zyne *Britsche* Majesteit by de Staten Generael, insgelyks aen den Heer DE BAK, Geheimschryver van zyne Hoogvorstelyke Doorluchtigheit onzen Erfstadthouder; welke hoge Personen meer genoeg in dezelve namen als onze Kunstenaar verwagt had. Na dien tyt heeft hy veel van zyne Tekeningen, zo met Waterverven als op eene andere wyze behandelt, in *Engelant*, *Hollant* en elders, van de Liefhebbers des verzocht zynde, verzonden; die dezelve met genoeg beschouwen, en veel achtig daer voor hebben; het geen zynen lust aenspoort om daer in voort te gaen: de volmaekte Natuur en die groote Meesters, die de Lantschappen in dien verheven trant behandelt hebben, tot heldere voorlichters gebruikende.

THEODOOR HARTZOEKER ,
zyn

zyn Stadt-en Tytgenoot, en omtrent van den-
zelfen ouderdom, is de Zoon van den be-
roemden Profefſor HARTZOEKER, die in
dienſt van JOHAN WILHELM, Keurvorſt
van de *Palts*, is geweest.

11. Onze THEODOOR heeft de Kunſt, van be-
gin af, in *Italien* geleert by den beroemden
BALESTRA, te *Venetiën*, ook heeft hy *Romen*
bézocht, en al die beruchte werken gezien,
daer de outhet zo van davert, en aldaer te
vinden zyn. Ik weet wel, dat 'er breet van
hem opgegeven wierd, toen hy, na gilling
in het jaer 1720 of 1721, thuis quam; maer
ik zou niet kunnen zeggen, dat zyn Kunſt-
werk daer aen beantwoort heeft. Ik heb op
het Huis te *Ryswyk*, daer hy zich des zomers
by zyne Oomen veel bevond, hem dikmaels
bezocht om zyne Kunſt te zien, maer vond
meest altyt begonnen werk, of zo wat ſchet-
ſen, daer hy wonder wel van wiſt te praten,
en telkens dit of dat wilde afmaken; ſchoon
'er nooit iets degelyks van quam. Wel is
waer, dat hy een Man was, die de Kunſt niet
om gewin behoefde te oeffenen, hebbende gelts
en goets genoeg om van te leven: doch hy
had, myns bedunkens, zulks behooren te
doen, om het groot gevoelen, dat de Kunſt-
lievende Werelt van hem had, metter daet
te

te bevestigen, als het in zyn vermogen was geweest: waer aen ik geloof dat het alleen gehapert heeft: want hy verstont de Muziek beter als de Kunst; ook heb ik niet kunnen zien, dat 'er zulke Kunstwonderen te voorschyn quamen, toen zyne nagelaten Kunst op de *Haegsche* Schilderkamer verkocht wierd in het jaer 1742. Eenigen tyt voor die verkoping is hy te *Utrecht*, aen eene sleepende ziekte, die hem op den middag van zyn leven wegnam, overleden.

CORNELIS TROOST, is geboren te *Amsterdam* den 8 van wynmaent des jaers 1697. Hy heeft, gedurende den tyt van twee en een half jaer, de grontslagen der Kunst gelegt by den vermaerden ARNOLD BOONEN; waerlyk een korten tyt, om eene Kunst te leeren van dat gewigt, en daer zo veel toebehoort. Vervolgens heeft hy door eigen vernuft en naerstigheit, met zich naer 't leven te oeffenen, en door raet en daet van Vrienden en Vyanden, (dit zyn 's Mans eige woorden) den steilen Kunstberg opgeklautert. Ik vond deze uitdrukking zo vreemt, dat ik benieuwt wierd om hem nader uitleg dezer woorden te vragen. Waer op hy antwoordde: dat zyne vrienden hem onderwezen

op eene verstaenbaere wyze, lackende de gebreken zonder achterhoudentheit, en pryzen- de het geen goet was zonder vleiëry, alles be- kledende met verstandige en vatbaere rede- nen, om hem een recht begrip te geven van het een en't ander; waerlyk ook de bequaem- ste middelen om den lust van jonge Schil- ders niet uit te blusschen, noch hunne be- quaemheit laetdunkent te maken. Zyne Vyan- den handelden heel anders, verachtende al wat hy door zyn kunstpenfeel ter uitvoer bracht, zonder reden te geven van hun doen; het geen de weg is om een jong Kunstenaer mismoedig te maken, een afkeer te doen kry- gen van zyn eigen werk, en in eene traege lusteloosheit te doen vervallen. Maer Troost, die eenen snegen en vernuftigen geest had, en voor geen kleine tegenstribbeling be- zweek, wist van de edelmoedige handelwyze zyner goede vrienden wonderwel gebruik te maken, en aen die zyner vyanden kreunde hy zich weinig; zettende, door onvertraegden yver, zyne studie wakker voort, zo dat hy niet in een, maer in verscheide deelen der Kunste een braef Meester geworden is: want hy onderneemt alles, wat tot de Kunst be- hoort, schilderende Historiën, Portretten, antique en moderne Gezelschappen, daer
men

men allerhande levensbedryven in verbeeld ziet; het zy binnen- of buitens huis; de achtergronden zyn fraeje Lantschappen of gezichten van Buitenplaetsen, gestoffeert met de Afbeeldfels der Eigenaers, die zich vertonen vrolyk te maken met hunne goede Vrienden.

Deze moderne Kunsttafereelen maekt hy niet alleen met olieverf, maer mede met waterverf en craïon. Dit is eene algemeene beschryving van 's Mans kunstvermogen. Nu zal ik kortelyk aenwyzen, wat van hem op openbaere plaetsen, te *Amsterdam*, te zien is. Het eerste kapitale stuk, dat hy in 't jaer 1724 geschildert heeft, zyn de vyf Heeren Inspecteurs van 't *Collegium Medicum*, ten voeten uit; de naemen der afgebeelde Heeren zyn te vinden in het Lofdicht, dat tot slot van 's Mans levensloop volgen zal. Dit stuk was een der eerste Kunstwerken, daer hy door berucht wierd, niet alleen om dat de belang hebbende Heeren, elk naer hunnen stant en zwier, wel en natuurlyk getroffen waeren, gelyk het navolgende Eerdicht bevestigt; maer het behaegde alle onpartydige en kundige Liefhebbers, om deszelfs goede schikking en kloeke behandeling, zo in 't schilderen der naekten, als der om- en bygeraden.

Hierom wierd hy in 't vervolg van tyt, door verscheide Heeren Regenten van Godts-huizen, en Overluiden van Gildens, aangezocht om hunne Afbeeldfels door zyn Kunstpenfeel af te maelen.

Alleen stuk in 't Aelmoesseniers Weeshuis; een voor de Heeren Regenten van 't Huiszittenhuis; in de *Bernhard*-steeg pronkt de Wynkuipers Kamer met een groot stuk, vertonende de Overluiden van 't zelve Gilde; op de Nieuwemarkt, is de Chirurgyns Gildekamer versiert met twee kapitale stukken, waer van het eene, om deszelfs zeltzaeme schikking, wel waardig is wat omstandiger beschreven te worden.

De Heeren vertonen zich hier in hunne bezigheid te zyn, en komen tegen eene heldere gront uit: gekleet naer de mode van dezen tyt, met hunne hoeden op 't hoofd, gezeten aen een tafel, waer op een dood Lighaem ligt uitgestrekt; elk schynt, met veel opletentheit, toe te zien en te luisteren naer 't geen aangewezen en gezegt word; de Professor, die de ontleding doet, staet overent, met eenige Kunsttuigen in de hant, om de muskelen en spieren te ontbloten, die hy voornemens is aen te wyzen; dit is alles zo kunstig en natuurlyk in dit Tafereel verbeeld, dat

dat het ieder Kunstoeffenaer en beminnaer derzelve met toejuiching beschout, en voor geen gering proefbewys van 's Mans bequaemheit verstrekt. Ik kan niet nalaten, hier te melden, dat onder eene menigte Portretstukken, daer deze Kamer mede versiert is, uitmunt een stuk van REMBRANT VAN RYN; dat benevens veele andere waerdig is gezien te worden. Buiten deze reets gemelde kapitale Portretstukken, heeft hy eene menigte der aenzienlykste Luiden van rang en aanzien, zo in *Amsterdam*, als buitenstedelingen, door zyn zwierig Kunstpenfeel afgemaelt; daer onder uitblinkt de wereltberoemde Professor BOERHAVE, welk Afbeeldsel op de Senaetkamer te *Leiden* te zien is; noch heeft hy verscheide Zaelen en Kamers in 't ront, ook eenige Tooneelen voor de *Amsterdamsche* Schouburg, geschildert: onder welke, inzonderheit de laetste, duidelyk te kennen geven, dat hy in de Bou- en Doorzichtkunde grondig ervaren is.

Veele Liefhebbers, te *Amsterdam*, pronken met zyne Kabinetstukken en Tekeningen in hunne verzamelingen, daer den Heer TONNEMAN, een beroemt kunstkenner, geen der minste onder was, die zedert eenigen tyt, tot groot nadeel der Kunste, overleden is, en een groote Mecenas van onzen TROOST in

zyn leven is geweest, in wiens nagelaten Kabinet fraeje proefbewyzen van dezen Kunstenaar beruften; onder andere een, verbeeldende den Quistpenning, door een aerdig Juffertje, die bezig is aen de Smouffen eenige kleederen te verhanzelen, en van elk om ftryt gelt geboden word om den buit machtig te worden; terwyl andere *Joodfche* Schaccheraers haer weder het een en ander te koop veilen; in den hoek van het ftuk ziet men een Aep lustig doende in een doos met kanten, ten zinteken van verquifting en vernieling; en verder eenige uitmuntende craïon-tekeningen, verbeeldende eenige Kluchten, die op 't Toneel gespeelt worden.

By den Heer BRAAMCAMP, ter zelve Stede, zyn mede fraeje ftaelen, zo van Tekeningen als Schilderyen, van 's Mans bequaemheden te zien, daer geen van 't minste onder is een kapitaal ftuk, vertonende een Vergadering, of Hooftwacht van Officieren van allerlei rang, aen eene Tafel gezeten, benevens eenige omftanders, die ieverig bezig zyn met Lant- en Stedekaerten te befchouwen; andere vermaken zich met roken en drinken; in eenen hoek ftacet 'er een met zyn Lief te praten: die hy in den arm vat en met nadruk kuft; het geen men ondekt door de

Slag-

Slagfchaduwe op den voorgrond en het baf-
 fen van eenen Hont; en niet duifter te ken-
 nen geeft, dat 'er in die winkel al meer te be-
 komen is als natte waren. Buiten dit kunst-
 ryk Tafereel zyn 'er noch meer, benevens
 eenige craïon-tekeningen, daer aerdige Kluch-
 ten in vertoont worden, die men op 't Schou-
 burg speelt. Noch is 'er een fraei ftukje te
 zien in 't Kabinet van den Heer P. L. DE
 NEUFVILLE, verbeeldende eene kraemka-
 mer. By den Heer PIETER TESTAS, *de*
jonge, is 'er een, vertonende een Koffihuis vol
 gewoel van Heeren en Burgers, van allerlei
 rang, die zich vermaken met fpeelen, drin-
 ken en roken, gelyk men gemeenlyk in zulke
 plaetzen ontmoet, benevens eene tekening
 met craïon, verbeeldende SIMEON in den Tem-
 pel met het Kindeken JESUS in zyne armen.
 Te *Leiden* by den tegenwoordigen Hooft-Of-
 ficier dier Stadt, den Heer VAN DER MARCK,
 is een fchoone verzameling van Kunft te zien,
 daer onder eenige van TROOST; waer van
 het kapitaelfte een groot ruim vertrek ver-
 beelt, daer vuur aenligt; aen de eene zyde
 van de fchoorsteen hangt het wapen van *En-*
gelant; daer tegen over dat van 't Doorluchtig
 Huis van *Naffau*; in 't midden boven de fchoor-
 steen ftaet het beelt van MARS. Verder

zyn 'er eene menigte Generaels en minder Officieren by een vergadert, die aen twee Tafels gezeten, onder het roken en drinken, Lant- en Stedekaarten bezien, en met den passer afmeten; daer elk even oplettent na ziet, en met grooten ernst over fchynt te fpreken; een ander ftaet te leezen voor de glazen, en een derde ftaet, achter een fchut, met een oude Koppelaerfter te praten: die hemeenen brief van zyn Lief behandigt heeft, die hy leeft, en boven aen ftaet *Fantje lief*; men kan uit de oude fnol haer weezen zien, dat zy verlangt om 't jawoord aen 't Venus-Nimfje te mogen brengen, in hoop, dat 'er voor haer mede wat overschieten zal.

Buiten het reets befchreven ftuk, is 'er noch een, verbeeldende een Schilder, die in liefde ontvonkt op eene fchoone jonge Juffrou, terwyl hy bezig is haer af te maelen; het geen hy, op zyn eene knie gelegen, op eene nedrige wyze te kennen geeft; men kan uit haer weezen zien, dat zy niet ongenegen is hem aen te hooren; de weergâ vertoont heel aerdig verliefde BRECHJE; verder bezit deze Kunftminnaer verfcheide craïon-tekeningen van dezelve hant. In 't overgebleven Kabinet van wylen den Heer SNAKENBURG, beruften mede noch eenige craïon-tekeningen.

gen. By den Heer HENRIK VERSCHURING, Commis van 's Lants Finantie in den *Haeg*, is een fraai Portretstukje, vertonende het Afbeeldfel van dien Heer, deszelfs Wederhelft en Dochter, benevens eene Dienstvaegt, die een schilderytje aenbrengt, alle modern gekleet; de weergâ verbeeldt een Lierman, bezig met speelen voor een huis, daer een Heer op de stoep zit, en eene Juffrou met een kint aen de leibant nevens staet, dat zich schynt te bewegen tot danffen, op 't geluit van 't stractmuziek; op den tweeden gront vertoont zich de Schyndeugt, die haer man uitlaet, en de Meyt steekt boven uit het venster twee vingeren op, ten zinteken, dat haer Meeſter door de Vrou met hoorens gekroont word. Deze stukjes zyn beide met craion heel kunſtig getekent. Aengaende de menigvuldige veranderingen, die onze Kunſtenaer, in 't ſchikken van deze moderne Kluchten, die alle op 't Schouburg gespeelt worden, zo in zyne Schilderyen als Tekeningen gehad heeft, is voor zynen tyt geen weergâ van; als by voorbeeld de grappige vertoning van REINIER ADRIAENS en SAERTJE JANS, die van 't beſlikte Zwaentje, de Schyndeugt, en eenige, die hy op eene geestige wyze zelfs kon uitdenken; die hy alle ee-

ven natuurlyk naer hunnen aert en eigenschappen , zo in den ftant der voorwerpen als gemoetsbeweging, wift te verbeelden; dat men op deszelfs gezicht zich van lagchen niet kan onthouden, als men de ftyve gestrektheit van REINIER ADRIAENS en de lichtvaerdigheid van SAERTJE JANS ziet, en van meer andere, die van denzelven aert zyn.

Hy had eene manier, om zyne Tekeningen op eene welftandige en gemakkelyke wyze uit te voeren; daer de craïon-pennen in kracht van couleur te kort fchotén, quàm hy dezelve, in de toetsen en daginge, met het penfeel te hulp.

Zyne Schilderyen, als reets gezegt is, waeren niet alleen geestig van vinding omtrent de voorwerpen, maer daerenboven had hy de bequaemheit om zyne Kabinetftukken, zo wel als zyne Tekeningen, tot genoegen der Kunftlievenden, op eene vegende en toetsende wyze, ter uitvoer te brengen; waerom het een en ander, met graegte, door de Liefhebbers, zo wel van Schilderyen als Papierkunft, gezocht word; en nu des te meer, want terwyl ik bezig ben geweest met dit werkje zamen te ftellen, heeft deze Kunftenaer, die nu en dan wel eens door de jicht overvallen wierd, maer nooit elendiger als in 't jaer 1749; wanneer die quae fchielyk uit zyne beenen in zyn hooft gefcho-
zy-

ten zynde, hy eerst zyn rechteroog verloor; na eenige maenden fukkelens, onder het uitstaen van veel pyn en smert het leven daer by verloren, op den 7 van lentemaent des jaers 1750, tot onuitsprekelyke droefheit en schade van deszelfs nagelatene Weduwe en Dochters; die wy des Heeren zegen toewenschen in alle hunne ondernemingen. 's Mans beeltenis, gevolgt naer het geen hy naer zyn eige weezen geschildert heeft, vertoont zich in de *Plaet G*.

Hy was een verstandig en beleezen Man, die over al het geen, wat tot de Kunst behoorde, met oordeel kon redeneeren en ook ter uitvoer brengen; en met al, wat hy kundig was, door zyn kloek vernuft en onvertraegden yver, als ook door raet en bystant van Kunstkenners, die hem genegen waeren, het zo ver gebracht heeft; want als men nagaet, hoe weinig tyt hy het onderwys van zynen Meester heeft gehad, is 't licht te denken, dat toen hy hem verliet, zyne bequaemheit noch niet groot is geweest; verder was hy van eenen vrolyken en edelmoedigen omgang met zyne goede vrienden, en die rykelyk durfde weedervergelden het geen hy by andere genoten had. Zyne nagelatene Kunst is eenige tyt na zyn overlyden verkocht, en raekte

te willig aan de Man; het waere te wenschen geweest, dat 'er ten voordeele van zyne Vrou en Kinderen een grooter getal zo van Schilderyen als Tekeningen waeren geweest, want alles wierd met lust gekocht en wel betaelt; maer doordien hy meest aenbesteede Kunstbezigheden had, kon 'er by zyn overlyden van zyne Kunstwerken, niet tegenstaende hy heel vaerdig van geest en handeling was, weinig overschieten.

Van vyf Dochters, uit zyn huwelyk verwekt, is 'er een, die hy, om haere aengeboren neiginge en liefde tot de Kunst, aen dezelve heeft toegewyd: namentlyk SARA TROOST, tans 17 jaren out, gevende reets groote blyken, dat zy tot eene brave Kunstnareffe geboren schynt; deze goede beginselfen zyn, door haer Vaders gepaste lessen, zo wakker voortgezet, dat zy niet alleen fraei copieert naer de kunstryke voorbeelden van haeren Onderwyzer: maer zelfs wel gelykenke Portretten naer 't leven tekent; die voor die jonge jaren fix en welstandig behandelt zyn.

Maer dat 'er niets bestendig in het ondermaensche is, heeft onze jonge Schildereffe, en benevens haer het heele Huisgezin, tot hunner aller groote droefheit en schade, door het ongelukkig sterfgeval van haeren Vader

en Leitsman, reets ondervonden. Echter is zy, door haer kloek vernuft en onvermoeide naerftigheid, zo ver gevordert, dat zy in ftaet is de volmaekte Natuur ter navolginge te verkiezen; daer zy, door raet en byftant van bequaeme Kunftenaers en beminnaers derzelve, door 't afmaelen van Portretten naer 't leven van tyt tot tyt gelegenheit toe heeft. Op dit loffelyk Kunftfpoor rustig voortgaende, wensche ik dat zy, tot meer jaren komende, rype vruchten van haeren arbeit plukken mag.

Op het bovengemelde ftuk van de Heeren van 't *Collegium Medicum* heeft de brave Dichter WILLEM VAN DER HOEVEN het volgende Vaers gemaakt:

EER - KRANS,
 VOOR DEN BEROEMDEN
 SCHILDER
 CORNELIS TROOST,

Toen zyn E. 't *Collegium Medicum* ge-
 schildert had.

*Ik heb wel eêr met vreugd vrywillig opgezongen
 Den roem der Schilderkonst , die onwaardeerb're
 vond ;*

*Nu voeld myn Zangeres zich aangespoort , ge-
 dwongen ,*

TROOST rukt haar onvoorziens dees Lofzang uit
 den mond.

*Zy wordt met eerbiedt en verwondering geslaagen ;
 't Verstandt bedwelmt op 't zien van dit doorwrocht
 Tafreel :*

*Al zag het een APEL , 't zou hem volmaakt behaagen.
 Dedoode verwbefstrydt het leeven. 't Schoonste deel
 Vande ed'le Schilderkonst doet zynen hufter brallen.
 Werpt maar 't vooroordeel weg , de waarheit geeft
 bewys ,*

*Dit is geen yd'le roem den Schilder te gevallen ;
 Is hy in jaaren jong , de Konst vertoont hem grys.*

De

*De naam van TROOST laat zich reets aen den Y-
stroom hooren.*

*Heb dank, Heer BONE, verr' de waereldt door bekennt,
Kom, zie u voor uw doot door zyn Penceel herbooren;
Gy hebt hem d'ed'len geest van 't schild'ren ingeprent:
Waarom hem niets ontbreekt om u met dankbr'e
klanken,*

*Of schoon de bitt're Nydt hier vinnig tegen blaft,
Eerbiedig voor uw zorg en vlyt voor hem te danken.
Terwyl het ondier steeds haar eigen zelve straft.
Een and're JUNIUS, HOOGSTRATENS, of VER-
MANDERS,*

*Of een HOUBRAKENS Pen, zal na zyn doot zyn
naam*

*Vereeuwigen, 't gaat vast, of moog'lyk zal men anders
Zyn roem haast hooren door de Lofbazuin der Faam,
En mengen in 't gerucht dit pronkstuk, deeze Man-
nen,*

*Waar voor een SOÏLUS moet zwichten, MOMUS vliên,
Te zaamen voer de konst met yver aangespannen;
Lang moeten zy met vreugdt hun waare afbeeld-
sels zien.*

*Die de ed'le Konst bemint zal haare waarde weeten.
Wie ziet dit loflyk beeldt die 't niet aandachtig groet?
Hier is geen achtbaar Man in 't staatlyk kleedt ver-
geeten,*

*¶ Neen, 't is BRONKHORST van den hoofdscheel
tot den voet.*

De

't Vernuft blinkt uit de verw met tintelende ſtraalen;
De roem der Artzen heft zich verre van 't paneel:
TROOST weet geen leeft alleen, maar zelfs ver-
ſtandt te maalen:

Schónk ooit PICTURA gunſt, hy kreeg het ſchoonſte
deel;

Hy weet door zynen geeſt onze oogen te verblinden.
Wat zet zyn Konſtpenceel dit ſtuk al luifter by!

Wie zoekt Heer COMMELIN? hier is de man te
vinden;

Al ziet men 't leeven niet, hy leeft in zyn copy.

Tracht vry, ó Profeſſoor, te zorgen voor het lee-
ven,

Waar door uw ed'len naam klinkt buiten Amſtels
veſt,

TROOST doet u, ſchoon gy ſterft, voor ieders oo-
gen zweeven.

Wie ſtreefd hem boven 't hoofd? dat elk vry doe
zyn beſt;

Hy tragt in 't perk van eerte dingen naar laurieren.

Vaar voort, ó Schilderheld, treed moedig in den
ſtrydt,

Uwe onvermoeide vlyt zal u doen zegevieren,

PICTURA heeft alreets uw laurwérkroon gewydt.

Beminnars van de Konſt, komt, ziet de zwier
van dezen;

Zegt vry, waar heeft 't Penceel hier ergens in ge-
dwaalt,

't Zy

't Zy Lywaat, Drappery, Tapyt, of ernstig wezen?
 VAN BUREN, zyt gy 't zelf? of is 't naar u ge-
 maalt?

*Spreek op, want hier ontbreekt niets anders dan het
 spreken.*

Neen, TROOST heeft dezen mondt niet open wil-
 len doen,

*Om dat zyn lof te hoog zou door de wolken breeken:
 De konst eischt nedrig zyn, en moet zich zelf voldoen.
 Maar laat ons Heer DE BOSCH zyn wezen eens
 beschouwen.*

*Wat reed'lyk oordeel, zo 't niet ingenomen is
 Met nydt, of zal dit beelt voor braaf, ja loflyk
 houwen,*

En zeggen, TROOST trof hier niet schynbaar,
 maar gewis.

*Wie ziet Heer HAASBAART met opmerkende ge-
 dachten,*

*Zyn staatig aangezigt, en wakk're stal van leên,
 Of zal 't voor vleesch en bloedt, maar voor geen
 verwen achten.*

Dit loflyk Konstaferceel is meester van de reên.

*Daar komt de Kastelein, die . . . maar wat zien
 myne oogen!*

*Is 't PELKWK? is hy 't zelf? ô neen, 't is
 zyn schild'ry.*

*Hoe! de eene Schilder heeft den and'ren wel be-
 droogen*

*Door konst, ik ben 'er geen, dit doolen staat me
vry.*

*Wist een APELLES door zyn verwen af te maalen
Vorst ALEXANDER met den blixem in de vuist,
De aanschouwers vloten voor het schitteren dier
straalen,*

*Gedoodverwt door de schrik en vreeze van vergruist
Te worden. TROOST weet ons veel schoonder stof
te geeven,*

*Hy lokt onze oogen naar zyn beelden, braaf van
stant.*

*Was hy een vuurdief, als PROMEETH, hy gaf ze 't
leeven.*

*My dunkt 'k hoor ZÓMERS stem, 't is konstig en
pleisant.*

Wil dan, ó Schilderheldt, uw yver nooit verlaaten.

Myn Zangereffe vindt hier langer geen verblyf.

Hoe groot de konsten zyn, zy eischen Mecenaten.

Bedank vry, 't staat u schoon, eerbiedig deze vyf.

*Zyt moedig op uw konst, maar poog voor al te
wraaken*

De snoode hovaardy, die nooit geluk voorspelt.

Gykunt met zulks te doen u zelf voorspoedig maaken,

En u zien volgen van onsterflyke eer en geldt.

W. VAN DER HOEVEN.

De ondervinding leert ons, dat de *Amster-*
damsche Kunstenaers, doorgaens, noch al vry
ge-

J. Schremer del
 J. Louis de Moni. 2. Johan Henrik Keller. 3. Engel Sam. *J. Lange sculp. 1754*

gelukkig in hunne Kunstoeffening zyn; om reden, dat de dwinglandy van de Mode, in het behangen van Zalen en Kamers met Tapyten of voden van behangfels, aldaer de overhant zo niet in 't algemeen heeft als in andere Steden, maer, integendeel, veel aenzienlyke *Amsterdammers* noch al genegen zyn om hunne Zalen en Kamers met geschilderde Historiën, fraeie Lantschappen, heerlyke Watergezichten en andere voorwerpen, te verfieren; ook dat al, wat in *Noorthollant* en zelf in andere overzeêsche Provinciën, ten opzichte van Kunstwerk, voorvalt, meest in *Amsterdam* aenbestelt word; en eindelyk, om dat de Heeren Regenten van Godtshuizen en Overluiden van Gildens, daer ter Stede by uitstek, eene loffelyke drift hebben om hunne nagedachtenisse in hunne Afbeeltsels levent te houden.

LOUIS DE MONI, geboren te *Breda* in het jaer 1698, heeft de eerste Kunstgronden geleert by eenen VAN KESSEL, en van daer by den Portretschilder BIZET. Hier eenigen tyt geleert hebbende, begaf hy zich naer den *Haeg*, onder het onderwys van den beroemden Portretschilder PHILIP VAN DYK; by wien hy zyne Kunststudie met ernst voort-

zette in het schilderen, en met een zich naerftig naer 't leven oeffende op het Teken-Akademie.

Toen zyn Meefter de eerfte reize naer *Kaffel* deed, verzelde hy hem derwaerts. Kort na zyne terugkomst verliet hy zynen Meefter, en oeffende zich voorts naer 't leven, daer by had hy gelegenheit om verfcheide fraeie ftukjes naer *Dou* te copiëeren; het geen zyne ftudie krachtig bevorderde, en die hy heel kunftig wift te volgen, tot dat hy eindelyk, door het een en ander met de uiterfte naerftigheid te behartigen, een braef Meefter is geworden in het fchilderen van moderne Kabinetftukjes; daer verfcheide Kunftvertrekken mede pronken, als te *Leiden* by den Heer VAN DER MARCK, tans Hooft-Officier dier Stadt, zyn twee fraeje ftukjes: het een verbeelt een VROUTJE, dat uitftalt met groente, benevens een jonge Boer, die vifch fchoonmaekt en haer wil doen fhrikken door 't vertonen van een Steur; het ander verbeelt een MEYT, die ftact te fchuuren, en een Jongen benevens een Meisje, die op 't ganfebort fpielen, en in meer Kabinetten te dier Stede.

Te *Rotterdam*, by de Heeren BISSCHOP, zyn verfcheide fraeije ftukjes van onzen Kunftenaer, die hem heel genegen zyn en zyne
Kunft-

Kunstverdienſten naer waerde ſchatten; het geen den onvermoeiden yver van LOUIS DE MONI niet weinig aenwakkert, en hem noch meer aenmoedigen zou, wierd dit voorbeeld, van tyt tot tyt, van meer diergelyke Mecenen gevolgt. Toen ik, eenige tyt geleden, hem te *Leiden* quam bezoeken, (daer hy al eenige jaren gewoont heeft) liet hy my twee ſtukjes zien, die heel natuurlyk geſchildert, geestig van ſchikking, en kunſtig van dag en ſchaduwe waeren. Het een verbeeldde een Kaeswinkel, waer in een oude Vrou en een Jongetje voor de toonbank zit, en een ander VROUTJE in dezelve ſtaet, zynde zamen bezig met op te rekenen wat 'er beſteet is; men ziet in de wezens van de VROUTJES den yver doorſtralen: want Beſje is niet genegen te veel te geven, en de Kaesverkoopſter ziet wel toe om niet te weinig te ontfangen; dit ſtukje beruſt tans in 't Kabinet van den Heer BRAAMCAMP te *Amſterdam*. Het ander ver-
toont een VROUTJE, dat bezig is met hoenderen en vogels uit te ſtallen, terwyl eene heldere jonge Juffer aenkomt om wat te kopen, het overige is aengenaem bywerk, en alles pryzens waardig. Hier mede wenſchen wy onzen Kunſtenaer veel begunſtigers voor deze aengenaeme vruchten van zynen yver en ar-

beit, op dat hy zyne Kunst met lust en voordeel mag oeffenen. Zyn afbeeldsel, gevolgt naer 't geen hy naer zyn eige wezen getekent heeft, vertoont zich in de *Plaet K.*

LEONARD FRANCOIS LOUIS, is geboren in 's *Gravenhage* op ^d den 25 van bloeci-
maent des jaers 1698. Zyn Vader, Mr. DANIEL LOUIS, wierd in 't jaer 1687, door de Geloofsvervolging, genootzaekt zyne geboortestadt *Sedan*, in *Vrankryk*, te verlaeten en naer *Hollant* te vluchten; verkiezende ons Vorstelyk Statenhof tot zyne woonplaetse: welke keuze hem zo wel gelukte, dat hy kort daer na Translateur in de *Fransche* tael van haer Hoog Mogende wierd, en met Jongkvrouwe NEAULME in huwelyk tradt; die hem drie Zoonen en twee Dochteren ter werelt bracht, van welke de outste en jongste Zoon aen de gewyde studie wierden opgecoëffert; zynde de eene tans noch Predikant in de *Walsche* gemeente te *Zwolle*, en de andere na een twaelfjarigen dienst, als tweede Geheimschryver aen 't Hof van zyne Hoogvorstelyke Doorluchtigheit den Heere Prince van Oranje, te *Lceurwaerden* in 't jaer 1740 overleden.

Onze Louïs gaf al vroeg doorslaende
bly-

blyken, dat hy niet voor de letteroeffening, maer voor de Kunststudie geboren was. Zyn Vader, deze loffelyke natuurdriфт den vryen teugel vierende, bestelde hem by PIETER VAN KUIK, die hem twee jaren in de Tekenkunst onderwees. Van daer raekte hy onder het bestier van den ouden JOHANNES VOLLENS, by wien hy zich in't portretschilderen met grooten yver en oplettentheit dagelyks naerstig oeffende, en dus, gedurende den tyt van vier jaren, zo met schilderen als tekenen naer'tleven op het Akademie, zo gelukkig gevordert was, dat hy, met hulp van fraeie voorbeelden en de hantleiding der juiste Natuur, zich bequaem oordeelde om op de krachten van zyn eige vernuft te steunen.

De eerste proeven van zyn aengewonnen kunstvermogen waeren de Portretten van zyn Vader, Moeder en verdere Familie, die alle naer wensch uitvielen, en vermits zyne Zusters aen geächte *Franfche* Leeraers getrouwt waeren, wierd hy onder de aenzienlyke leden der *Walfche* Gemeentens, zo hier als elders, heel bekend, hebbende veele diër aenzienlyke Luiden geportretteert. In't jaer 1725 trof hy het geluk, dat zeker *Franfch* Heer, zynde een goet vriend van zynen Vader, hem verzocht mê naer *Parys* te gaen; in welke

vriendelyke aanbiedinge hy met blytschap be-
willigde, met oogmerk, om in *Vrankryk* zy-
ne kunststudie verder op te bouwen, en zy-
ne oogen eens te verlustigen in het bespie-
gelen der kunstwerken van die wakkere Por-
tretschilders, RIGAUD, LARGILLIERE,
DE TROY en andere.

De laetste vond hy inzonderheit minzaam
en genegen om een jong Kunstenaar dienst te
doen: want hy bood, op eene gansch edel-
moedige wyze, onzen jongen Schilder alles
aen, wat tot voortzetting zyner kunste strek-
ken kon; van welke brave handelwyze Louis
goet gebruik maekte, en zig by dezen grooten
Meester twee jaren, zo met copiëeren als naer
't leven te tekenen en te schilderen, ophielt;
daerenboven had hy, door dien weg, toe-
gang, om dagelyks de beroemteste kunstwerken
van *Parys* te zien en te copiëeren, het zy met
het penseel of met de tekenpen, zo als best
aen zyn oogmerk voldeet.

Dus na een ruim tweejarig verblyf in *Vran-
kryk* zyn kunstlust voldaan hebbende, quam
hy weder herwaerts over, en ging in den
Haeg by zyne Ouders inwoonen; medebren-
gende veele vruchten van zyne naerftigheid,
bestaende meest in fraeie Copyen naer de beste
Fransche Meesters. Naeulyks was zyn terug-
komst

komt bekend, of hy kreeg aenstonts zyne begunstigers, die genegen waeren om, volgens de nieuwe *Franfche* zwier, zich te laeten afmaelen: onder anderen de Heer VAN DER HAER nevens zyne Gemalinne, die zich in een stuk, levensgroot tot de kniën, lieten portretteeren, de Marquifinne DE VILLARNOU, en veel meer andere Grooten van de *Walfche* gemeente; daer hy, om reden boven gemelt, veel aenleiding toe had, en noch dagelyks heeft; zo dat hy zelden onledig is, maer zyne kunst-oeffening met vlyt en yver behartigt, houdende, in eenen ongehuwden ftaet, met zyne Moeder huis, voor dewelke hy veel achting en liefde heeft, zyn leven ftil en geruſt buiten alle gezelfchap van woelende Menſchen mê doorbrengt, en voor 't overige zich met niets anders als met de beſpiegeling en oeffening van Deugt en Kunſtſtudie bemoeit. Het geen wy hem noch veele jaren met vrucht en voordeel toewenſchen.

Nu zullen wy eenen Kunſtenaer ten toneele voeren, die, ſchoon in *Zwitſerlant* geboren, echter onder de *Nederlantſche* Schilders plaets verdient; om dat hy al zedert het jaer 1726 in ons Hoflyk 's *Gravenhage* de Kunſt geoeffent heeft. De kunſtryke Schilderperſonaedje, dien ik te voorchyn brenge, is

JOHAN HENRIK KELLER, geboortig van *Bazel in Zwitserlant*. Zyn Vader JACOB KELLER, die een Beelthouwer was van zeer goede achting, zo wegens Beelden als Sieraden in marmer en hout, leerde hem de grontregelen der Tekenkunst, en vervolgens die der Beelthoukunst, waer in hy zo wel vorderde, dat hy zelfs reets fraeje proeven van zyne bequaemheit deet zien; maer op zeekeren tyt bezig zynde met een Lyft af te maken, die vry ryk van kunstwerk was, ontschoot hem de bytel by ongeluk op zulk eene harde wyze, dat een groot stuk der Sieraden daer door van de Lyft afbrak; waer over de jonge KELLER zo gemelyk wierd, dat hy dezelve gansch in kleine stukken smeet.

Zyn Vader, die zich niet ver van daer bevond, op het gerucht toeschietende, vraegde hem van waer al dit gedruis ontstont, en de gemelde Lyft niet ziende, wilde weten waer hy die gezet had? daer de misnoegde Zoon op antwoordde: Vader, daer leit de Lyft op de gront! het werkyzer is uitgeschamt, en heeft een der beste stukken van het Sieraet weggenomen. Toen nu de goede Man zag, dat de Lyft inderdaet in kleine stukjes gebroken was, zonder middel om dezelve te herstellen, wierd hy zo toornig, dat hy zich naeu-
lyks

lyks kon weerhouden van zynen Zoone, wegens het verrichten dezer schadelyke baldadigheid, met slagen te kastyden, tot dat de Zoon hem bad zich zo moeijelyk niet te willen maken, met een te kennen gevende dat hy geen Beelthouwer meer wezen wilde. Wel nu het zy zo, antwoordde de Vader; doch gy zult niet van deze plaets gaen, voor dat gy zult verklaert hebben, wat beroep gy leeren wilt; geen leegganger moet in myn huys wezen. Dewyl het nu eetenstyt was, en den jongen KELLER de maeg al dapper begon te jeuken, verklaerde hy zich aenstonts voor de Schilderkunst. Zeer wel, (duwde hem zyn Vader hier op toe) gaet, gy zyt vry. Twee dagen daer na werd hy bestelt by een tamelyk goet Lantschapschilder, genaemt ANDREAS HOLSMULLER, en na dat hy drie jaren by hem geleert had, verliet hy de Stadt *Bazel*, en vertrok den 13 van bloeimaent des jaers 1716, in mening van zich mogelyk te *Stuttgart* op te houden, by den Schilder van den Hartog van *Wirtenberg*, COLOMBO geheeten, zynde een *Italiaen* en redelyk bequaem Historischilder; maer vindende de voorwaerden, die men hem voorschreef, niet aennemelyk, vertrok hy ten eersten naer *Augsburg*, een der schoonste Steden van *Duitschlant*; doch geen Kunstwerk daer

daer vindende , verreisde hy naer *Kempten*; eene kleine, doch tamelyk fraeje Stadt in *Swaben*; daer eene zeer ryke Abdy staet, zynde den Abt derzelve ook Prins van het *Duitsche* Ryk; in die Stadt hield hy zich eenige maenden op by een Bloemschilder *IGNATIUS MEHLE* genaemt; maer ziende, dat te dier plaetse geene groote zaken te leeren waeren, en hebbende in de Kerk der Abdye twee Autaerstukken gezien, die hem zeer wel behaegden, en van welke hem bericht wierd, dat de Meesters derzelve, namentlyk *ANDREAS WOLF* en *CASPER SING*, te *Munchen* in *Beieren* noch in leven waeren, deet hem zulks besluiten om derwaerts te reizen, en, indien het mogelyk waere, onder het gunstig bestier van zulke brave Meesters meer volmaektheit in de Schilderkunst te bekomen; maer vindende op zyn aenkomst, dat de eerste reets voor zes maenden gestorven, en de andere vry stuursch van aert was, kon *KELLER* zyn oogmerk niet bereiken. Hy begaf zich dan uit nood by een Lantschapschilder van het gemeenste slag, genaemt *N. STRAUBINGER*, daer hy eenige maenden, in alles zeer qualyk na zyn genoegen, doorbracht; eindelyk, eenen afkeer krygende van zulk eene droevige plaets, ging hy bezigheid zoeken by den Heer

Go-

GODEFROI STUBER, een eerlyk achtbaer Man van hoge jaren, daer hy aenstonts, volgens zyne begeerte, te recht quam.

Dezen braven Heer had drie Zoonen, welke alle Schilders waeren, die hunnen Vader in bequaemheit te boven gingen. De outste was JOSEPH genaemt, de tweede NICOLAES, en de jongste heete FRANÇOIS.

De eerste hielt zich geheel bezig met de Architecture, die hy zeer wel schilderde; de tweede was een zeer bequaem Historischilder, die ook in de Architecture zeer wel ervaren was; zyn schildertrant was heel aenvallig en wel bestudeert; ook had hy te *Rome* zyne Kunst met eenen goeden uitslag voortgezet; in't kort hy was de bequaemste zyner Broederen, die hem ook voor hunnen Meester erkenden.

In dien tyt stierf de Heer COMP, Hoffschilder van den Keurvorst van *Beieren*, voornamentlyk voor het geen de vertoningen van het Toneel betrof; waer in hy een goet Meester was; des verkoor de Keurvorst den Heer NICOLAES STUBER in zyne plaetse, hem bevelende een Toneel van twaelf of vyftien decoratiën, of vertoningen voor een nieuwe *Opera*, te schilderen; het geen hy zo fraei uitvoerde, dat zulks een algemeen genoegen

noegen gaf, en hem in de goede gunst van den Keurvorst bracht, waer door hy naderhant gebruikt wierd om te *Schleisheim* een prachtig Kasteel, twee mylen van *Munchen*, versneide Plafonts en andere dingen in *fresco* te schilderen.

Dewyl nu de gemelde Heer STUBER achtig voor KELLER had gekregen, gebruikte hy hem altyt, wanneer hy eenig voornaem werk te schilderen had, en zy leefden te zamen als waere vrienden; ook kon KELLER de openhartige en beleefde behandeling niet genoeg roemen: erkennende dat hy al, wat hy van de Kunst verstont, aen hem en zyne Broeders verplicht was. Het werk van dezen braven Hoffschilder by tusschenpozing niet zeer haestig zynde, gaf zulks gelegenheit aen KELLER, om met den Heer COSMOS ASOM naer *Insprug*, in *Tirol*, te gaen, en hem te helpen de Kerk van *St. JACOB* in *fresco* schilderen.

Deze COSMOS ASOM is een zeer bequaem Man, en een groot Schilder, die zo veel geeft in ryke uitvindingen heeft, dat weinig Schilders zo veel vermogen in de Kunst is te beurt gevallen; hy is ook zeer geacht, en heeft een groot getal Kunstwerken, tot versiering der Kerken en Kloosters in *Duitschlant*,
ge-

geschildert. Na dat KELLER het gemelde
 werk in *Tirol* had helpen afmaken, keerde hy
 weder naer zynen goeden vriend NICOLAËS
 STUBER, dien hy te *Schleisheim* noch ver-
 scheide Plafonts hielp schilderen, en noch ee-
 nigen tyt by hem gebleven zynde, vertrok
 hy naer *Vrankryk*, en hield zich eenige jaren
 te *Parys* op, daer hy zyne Kunst noch be-
 vorderde, met zich, gedurende zyn gansche
 verblyf, aldaer op het Koninglyk Akademie
 der Teken- en Schilderkunste te oeffenen,
 om noch vaster in de Tekenkuust te worden.
 Van *Parys* verreisde hy naer *Hollant*, en quam
 den 26 van wiedemaent 1726 in 's *Gravenha-*
ge, daer hy noch is; hebbende verscheide
 voornaeme werken, bestaende in Zalen, Ka-
 mers, Plafonts, Deur- en Schoorsteenstukken,
 geschildert, die hem, zo door de eerste Hee-
 ren dier Plaetse, als door Heeren in veele an-
 dere Steden van *Hollant* en *Zeelant*, aenbe-
 stelt waeren; daer men eenige van zien kan
 in 's *Gravenhage*, als: aen 't Huis van Graef
 HENDRIK van *Nassau* in 't Voorhout is eene
 Kamer met Lantschappen en Beelden in de
 manier van TENIERS; ten Huize van wy-
 len den Heer MACHADO, nu PINTO, ook
 in 't Voorhout, eene in den aert van WATO;
 en noch eene in het Huis des Heeren van *Ber-*
ken-

kenrode op den Nieuwen Uitleg, met Lantschappen, Beelden en Gebouwen; ook eenige Zolderstukken in 't Huis van wylen den beruchten Heer DU LIS, als mede by den Heer QUARLES in de Molestraet, en noch een Kamer in 't ront by den Courantier DE GROOT, verbeeldende den getrouwen Herder. Te *Rotterdam*, ten Huize van den Heer SCHEPERS, is eene Zael met Lantschappen, gestoffeert met Beelden en Gebouwen, daer inzonderheit met roem van gesproken word, en op veel andere Plaetsen meer. Hy is een Kunstenaar, die men onder de algemeene Schilders kan stellen, en op allerlei wyzen zyn penfeel fix en vaerdig weet te behandelen; zynde ook met veel genoegten gebruikt geworden tot het schilderen van het voornaemste aen de Decoratiën, die gedient hebben op het Theater, dat in de Vyver ter gelegenheit van de *Akensche* Vrede is opgericht geweest, ook is hy noch dagelyks bezig met zyne Kunst-oeffening, en heeft tansden Ouderdom van 51 jaren bereikt. Uit de gevallen en omstandigheden, die zynen Levensloop verzelt hebben, blykt, dat hy, gedreven door eenen onverzadelyken kunstlust en leerzucht, zyne studie op alle wyzen heeft zoeken voort te zetten; zonder de ongemakken van reizen en rof-

roffen (als 'er zyne Kunstkennis maer door bevordert kon worden) eenigzints te ontzien:

's Mans Afbeeldfel is te zien in de *Plaet K*, gevolgt naer 't geen hy naer zyn eige wezen geschildert heeft.

ENGEL SAM, geboren te *Rotterdam* den 15 van wiedemaent des jaers 1699, is een braef Meester, en heeft veele der aenzienlykste Inwoonders dier bloeiënde Koopstadt geportretteert; onder anderen, in een groot stuk, de Afbeeldfels der Overluiden van het Wynkopers-Gilde; zynde alle kloek en meesterlyk behandelt, het geen te zien is op de Punt, aen't ent van de Wynthaven, op derzelver vergaderzael; hy is niet minder bequaem in het schilderen van fraeje Kabinetstukjes, waervan de Heer Burgemeester VAN DER HOEVEN, Ruäert van de Landen van *Putten*, een uitmuntent proefbewysbezit, verbeeldende een vlucht naer *Egipten*; het welk zo kunstig in de manier van den Ridder VAN DER WERF geschildert is, dat men, met veel oplettentheit, moet toezien, en het al een kundig kenner moet weezen om het zelve te ontdekken; een diergelyk Kunsttafereel is te zien by den Raetsheer SLINGELANDT, in den *Haeg*, vertonende *Pomona* en *Vertumnus*,
 II. Deel. S dat

dat mede krachtig en uitvoerig in die zelve schildertrant behandelt is; en meer andere, die by de Liefhebbers te vinden zyn.

Verder strekt zich 's Mans kunstvermogen uit tot het tekenen van Portretten, met *craïon*; daer ik eenige van ten zynen huize gezien heb, die schoon en sterk van *colour*, en in alle deelen zo kloek en meesterlyk behandelt zyn, dat ik moet bekennen nooit beter gezien te hebben. Onder deze kunstryke *Afbeeldfels* blonken uit, die der Doorluchtige Prinzen Stadthouders over *Hollant* en verdere Provinciën; beginnende met WILLEM, *den eersten*, tot den tegenwoordigen Heere Prins Eerststadthouder, toe; die hy alle naer de voorbeelden, die van deze Vorsten te zien zyn, bestudeert, en zyne eige aenmerking en verbetering op d'een en ander, uit zyn geest, gemaekt heeft; en dat zo wel gelykende, dat men met een opslag van 't oog ziet, wie de verbeelde personen zyn.

Het volgende geval zal tot een onbetwistbaer bewys van myn gezegde kunnen dienen, namentlyk: dat onze Kunstenaar het vermogen heeft, om zich zelf een zo vast denkbeeld van iemand zyn wezen in te prenten, dat hy in staat is, het zelve wel gelykende te schilderen of te *craïoneeren*; en
om

om my dat nader te tonen, ſtelde hy my het Portret van den Heer BRAAMCAMP voor, dat zo volkomen aan de gelykenis van dien Heer voldeet, al had hy voor 't zelve gezeten; ſchoon het uit de geeft gedaen was.

Ik zag ook noch een ſtukje met craïon getekent, en in de manier van METZU geor-donneert, verbeeldende eenen Heer, die zyne Maitres komt bezoeken: dien zy door haere gebaerden te kennen geeft, dat het haer niet wel gelegen komt, maer evenwel een ſtoel wyft om wat te zitten, ondertuſſchen doet de Meit een bouteille Wyn op, om met dat edel druivenat *Madame* wat te verquikken, het geen alles op een welſtandige en kunſtryke wyze uitgevoert was.

Men vind weinig Meesters in de ſchryfkunſt, die iemants hant van ſchryven net en evengelyk kunnen volgen, veel min Tekenaers, die zulks ten opzichte van allerlei Tekeningen kunnen doen, uitgezondert onzen Kunſtenaer; die deze kunſtgreep zo fix heeft, zo wel in de manier der *Italianen* als der *Nederlanders*; daer ik verſcheide proefbewyzen van gezien heb: dien hy zo wel naer d'een als d'ander gevolgt had, en dat wel zo meesterlyk, het zy gewaſſchen, of met de pen of zwart kryt getekent, dat de kunſtkundigſte

Liefhebbers met veel oplettentheit moeten toezien, om de Copyen van de origineele Tekeningen te onderscheiden. Doch deze ongemene handigheid misbruikt hy niet tot bedrieglyk gewin, maer oeffent zich in dezelve alleen uit bloote Liefhebbery, en om de Liefhebbers te tonen, dat men niet te omzigtig noch te kundig zyn kan, om zich voor bedrog te hoeden.

Hy heeft nu al veele jaren de Kunst niet anders geëffent als ter uitspanninge van zyne andere bezigheden: want zedert de doot zyns Vaders, die een Koopman in hout was, heeft hy dien handel aen de hant gehouden, en is eenigen tyt geleden te *Amsterdam* getrouwt, en tans woonachtig. Verder is hy een Man van een vriendelyken omgang met zyne mede-Kunstgenoten, en die met veel oordeel, op eene leerzame en verstaenbare wyze, over de Kunst kan redeneeren. Hier mede wenschen wy hem vaerwel, en dat hy noch veele jaren benevens zyne Echtgenoote in gezontheit mag leven.

's Mans beeltenis, naer 't leven getekent, verтоont zich in de *Plaet K.*

JOHAN GRAHAM, die, schoon te *Londen* geboren, zyn meeste leeftyt in den *Haeg*

Haeg heeft verſleten, heeft de Kunſtgronden gelegd by den Hiſtoriſchilder MATHEUS TER WESTEN, en, op dat fundament, het gebou van zyn Kunſtvermogen vervolgt te grontveſten by ARNOLD HOUBRAKEN; van daer vertrok hy naer *Antwerpen*, om zyne Kunſtöeffening voort te zetten, en daer eenigen tyt vertoeft en zyn oogmerk bereikt hebbende, begaf hy zich naer *Italiën*, ter beſchouwinge van al de Kunſtwonderen, die daer te zien zyn; hebbende al ettelyke jaren in *Romen*, *Bolonje*, *Venetiën* en andere Steden van *Italiën*, met die ſtuderende beſpiegeling doorgebracht, tot verdere opbouwing van zyn vermogen in de Kunſt, na welken tyt hy den *Haeg* weer quam bezoeken: doch maer als in 't voorbygaen, vermits hy kort daer na *Parys*, en de beroemde Kunſtwerken die daer te vinden zyn, ging opnemen. Hier in zich zelf na genoegenvoldaen hebbende, quam hy weer in den *Haeg* terug, en begaf zich voorts naer *Londen*; maer ziende dat de Kunſtfortuin hem daer niet gunſtig was, en begrypende, dat hy, met al dat herwaerts en derwaerts reizen, veel gelts 't zoek maekte, en weinig voordeel mê opſtak, beſloot hy omeens voor goet herwaerts te rug te komen, en zette zich in den *Haeg*

ter neer tot het schilderen van Historien: als te zien is ten huize van zyne Zuster, op de Plaets, by de Voorpoorte van *Hollant*, aen twee Kamers in 't ront en eenige Zolderstukken, daer ter plaetse door hem geschildert, en alwaer noch dagelyks de Kunst door hem geoeffent word.

MATHEUS VERHEYDEN, Zoon van FRANK PIETERSZE VERHEYDEN, wiens Geboorte, Leven en Kunstwerken, wy op zyn tytbeurt hebben aengetekent, is geboren op den eersten van hooimaent des jaers 1700 te *Breda*; eene Stadt, zeer berucht wegens haere schoone Werken, aengenaeme Lantsdouwen, Vorstelyk Hof, en kunstige Graftombe, geordonneert en ten deele gemaakt door den grooten MICHAËL ANGELO *de Bonarotti*, voor den Grave ENGELBREGT van *Nassau* en deszelfs Doorluchte Gemalinne, de Markgravinne van *Baden*.

Onze MATHEUS was naeulyks twee jaren out, toen hem zyne Moeder quam te overvallen, nalatende eenen troostelozen Man en zeven Kinderen; waer van onze Kunstenaar de jongste was, en al vroeg blyken gaf van eene aengebore neiging en liefde tot de Tekenkunst: want pas den Kindertabbert ontgroeit

J. Matheus Verheyden ad viv. del.

M. Pieter Lyonet ad viv. del.

J. Matheus Verheyden. 2. Jan George Freezen. 3. M. Pieter Lyonet.

groeit zynde , zag hem zyn Vader gedurig bezig met het een en ander na te tekenen , tot deszelfs uiterste genoeg ; vermits de tedere eerstelingen van dien vruchtbaren Kunst-äkker hem met de hoope vleiden van eenen vollen oogst , en niet duister voorfelden , dat hem deze Zoon tot een rustig navolger op het edel kunstspoor zou verstreken.

Ter bereiking van dit heilzaam oogmerk spande hy al zyne krachten in , om , door gepaste lessen en leerzaeme voorbeelden , die wêlige vruchten der Natuure zorgvuldig aen te queeken ; waer in hy zo gelukkig slaegde , dat onze Kunstenaer , met den aanwas zynner jaren , telkens toenam in de oefening en bespiegeling der Kunste : daer by was hy zeer naerftig in het doorsnuffelen van allerlei Kunstboeken , om 'er den edelsten geest der Kunststudie uit te puuren , gelyk de nyvre honigby den besten honig uit bloemen en kruiden zuigt. Deze leerzucht bleef niet alleen bepaelt by de Kunststudie , maer strekte zich verder uit tot het doorbladeren van andere gewyde en ongewyde schriften , en ging verzelt van een yverige schryflust ; het geen aanleiding gaf , dat zyn Vader door de bloetvrienden zynner eerste Vrouwe (die gesproken was uit het geächt en bekend geslachte van de

VAN DER VEECKENS, te *Antwerpen*,) eens bezocht wordende, ſterk aengeſpoort of liever aengevochten wierd om zynen Zoon te laeten ſtudeeren op de beurs, door de Voorouders zyner eerſte Vrouwe binnen *Antwerpen* gefundeert A^o 1605, en noch bekend met den naem van *Agricola*; zynde, door aenhuwelyking van deſzelfs eerſten Stichter, den Heer AKKERMANS, aen de Familie der VAN DER VEECKENS gekomen; eene Familie, die al zedert de 15 en 16de Eeuwen gebloeit heeft, en in *Antwerpen* voor de rykſte en vermogentſte dier eertyds bloeiende Koopſtadt erkent, wierd: als blyktaen eene ſtraet, door deze Familie, met de aanzienlykſte Huizen bebouwt, en om die reden na dezelve vernoemt zynde, tot huiden ten dage noch den naem van de VEECKENSſtraet draegt, doch hoe voordeelig deze aenrading op zich zelf en na de werelt was, en door een wettig Familierecht buiten alle koſten kon ingewilligt worden, echter was de Vader, zynde *Proteſtantſch*, in geen en dee hier toe over te haelen, willende liever het geluk zyns Zoons beproeven door de Beelthou- of Schilderkunſt, die zyne geloofsbelydenis niet quetſte, als door eene Studie, die geheel en al met dezelve ſtreet.

Maer hoe onbeſtendig en wiſſelvallig den
ſtaet

staet der Stervelingen is, bleek wel haest; want zo dra onze jonge Kunstenaer gereet stont om den bytel of 't penseel te voeren, werd hem zyn Vader door de doot ontruikt in den jare 1711; overlaetende eene bedroefde Weduwe en vyf Zoonen, van welke echter reets vier hun bestaen konden winnen; maer hy pas elf jaren out, en dus noch veel te jong om op eige wieken te dryven, verloor alles; krygende tot Voogden de Heeren Weesvaders van *Breda*, die zynen brandenden yver tot de Kunst dagelyks ziende aenwakkeren, op verzoek en voorspraek van Vrienden en Magen, hem onder het opzicht van zynen outsten Broeder (toen woonachtig by den Heer Advocaet HOUTTUIN, als deszelfs Huisklerk, en tans Vendumeester van 's *Gravenhage*,) naer den *Haeg* zonden, om zyne kunststudie te voltrekken; het geen van een gewenscht gevolg was, vermits den Heer Advocaet HOUTTUIN hem, op voorspraek van den Kunstlievenden Heere Advocaet TIENS, by den Kunstschilder HENDRIK CARRE bestelde, daer hy echter niet langer dan een jaer bleef, copiëerende in dien tyt fraeie stukjes uit het Kabinet van den Heer TIENS.

Voorts oeffende hy de Kunst by zich zelf, met naerftig en opmerkent naer 't leven te fchilderen, en op het Akademie te tekenen; makende voor al zyn werk om zich in de gunft der voornaemfte Schilders en Liefhebbers te dringen, gebruikende de vryheit om hen dikmaels te bezoeken, met betuiging, dat hem niets aengenaemer was als het genot van hunne fchrandere leffen, en het gezicht van hunne heerlyke Kunfttafereelen; welke ernftige kunstdrift zo veel indruk op hunne edelmoe-dige geesten had, dat ze hem gulhartig hunne leffen, tekeningen en zelfs eenige ftukjes mèdeelden om naer te ftudeeren: leenende hem de Hiftorifchilder TERWESTEN eenige Akademi-Beelden, en de Portretfchilder NETSCHER eenige gefchilderde fchetfen van deszelfs Vader, die hy alle met veel oplettentheit met het penfeel of tekenpen copieerde, dus hy, door eige vlyt en hulp van anderen, gedurig bequaemer wordende, eindelyk ondernam zich zelf te portretteeren, welk Portret den Heer HOUTTUIN, zyn Mecenas, zo wel beviel, dat hy zyne gantsche Familie door hem liet fchilderen, tot groot genoegen van dien Heer; door wiens toedoen hy noch veel andere Portretten te
schil-

schilderen kreeg, die insgelyks derzelver aenbesteders ten hoogsten voldeden. Vervolgens wierd hy te *Gouda* ontboden, om den Heer Boudens, Burgemeester dier Stadt, nevens zyne Dochter, te schilderen, die, met noch eenige afbeeltsels van andere aenzienlyke Stedelingen, wel getroffen waeren.

Dus op zyn 15de jaer zich door onvermoeide naerstigheit in staet bevindende, om zich zelf te kunnen onderhouden en bestieren, ging hy de Heeren Weesvaderen te *Breda* bedanken voor de aen hem bewezene Vaderlyke Zorge, vereerende hen tot dankërkentenis eenige van zyne stukjes, en schilderde te *Breda* eenige Portretten. Doch het jaer 1717 gaf hem de beste aanleiding van alle, ter bevorderinge zyner Kunststudie, doordien de vermaerde Ridder CAREL DE MOOR toen bezig was met de Wel Edele Magistraet van 's *Gravenhage* te schilderen, aen wien onze jonge Kunstenaar door den Heer HOUTTUIN op het ernstigste was voorgedragen, en op wiens verzoek hem de vrye toegang tot dien grooten Meester vergunt wierd; dien hy de proeven van zyne opluikende penfeelkunst liet zien, en welke dezelve met een gunstig oog beschoude, hem alles, wat ter opbouwinge zyner kunste wenschelyk was, gulhar-

hartig aanbod en metterdaet edelmoedig achtervolgde, in zo ver, dat onze leersuchtige VERHEYDEN het geluk had van hem dagelyks te zien schilderen, zo lang hy in den *Haeg* was, en ondertusschen de schranderste lessen en verhevenste kunstgeheimen uit zynen mont hoorde, die hy zo wel in acht nam, dat men wel haest aen zyne volgende Kunststukken zag, wat heilzaeme vruchtgevolgen dit ridderlyk onderwys hem gebaert had.

Op dit aangewezen spoor dus rustig voortgaende, is hy een braef Meester geworden, die veel Luiden van staet, vermogen en geleetheit, geschildert heeft, muntende onder de laetsten met roem uit de eerwaardige en geleerde Heer SANDYK, in zyn leven getrou en geacht Predikant der *Gereformeerde Kerke in's Gravenhage*, nevens deszelfs Gemalinne en Familie; over welke afbeeldsels die Godtzalige Leeraer ten hoogsten voldaan was, en onzen Kunstenaar na dien tyt veel vriendschap bewees. Vervolgens schilderde hy den jongen Heer FALENSIS en zyn Broeders Kinderen, nevens meer andere afbeeldsels van edele en vermaerde Mannen, die alle, zo ten opzichte van gelykenis als kunst, de goetkeurig van hunne afbeeldende Principalen wegdroegen.

In

In 't jaer 1722 quam hem de reislust in 't hooft, des besloot hy eens naer *Londen* over te steken, maer van zyne *Amsterdamsche* Vrienden verzocht wordende om vooraf daer te komen, begaf hy zich derwaerts, daer hy eenige Portretten maelde, en den kunstryken Boonen dikwerf met veel genoeg bezocht. Hier zynen graegen kunstlust enigermate geboet hebbende, vertrok hy naer *Breda*, om met de Weesheeren te rekenen en noch eenig gelt, dat ten zynen behoefte onder hen berustende was, en 't geen hy tot de *Engelsche* reize geschikt had, te ontfangen. Daer zynde, wierd hy door een Vrient op zeker Muziekgezelschap gebracht, daer hy met den Heer MESTRAL de party van zeker Muziekstuk speelde, het geen dien Heer (zynde toen Kapitein en tans Lieutenant-Collonel over een Regiment *Zwitfers*, mede een groot Liefhebber van de Zang- en Speelkunst,) zo wel beviel, dat hy, na 't eindigen van 't Concert, vroeg, waer deze nieuwe Muzikant woonachtig was; maer verstaende, dat hy geen Muzikant als uit Liefhebbery, maer eigentlyk een Schilder was, die naer *Engelant* meende te reizen, verzocht hem dien Heer des anderen daegs 's morgens op een ochtent-ontbyt, en vriendelyk onthaelt wordende, gaf hem dien

Heer

Heer te kennen, dat hy al vyf maelen geportretteert was, maer noch niet eens wel getroffen; met verzoek, of hy voor zyn vertrek zyn afbeeldfel wilde schilderen; het geen hy beleeft aennam, en, alle nodige toestel gereet zynde, aenstonts aen 't werk viel; dathy zo gelukkig ter uitvoer bracht, dat niet alleen de Kapitein, maer al die het zagen, zo wel over de kunst van schilderen, als de natuurlyke gelykenis, ten uiterste voldaan waren; het geen de achting van onzen Kunstenaer zo hoog verhief, dat hem dien Heer voorfloeg om mede naer *Zwitserlant* te gaen, zeggende: „ Ik heb veel achting voor uw „ Persoon en Kunst, en zal U eenige stukken „ op myn Lantgoet; tien uren van *Geneve* „ gelegen, laeten schilderen; en met dit „ Kunstwerk een goede goutbeurs verdient „ hebbende, kunt gy van daer, op een gemakkelyke wyze, naer *Italiën* reizen tot volmakinge van uwe Kunst. Met wat blyfschap onzen reislustigen Kunstenaer dit voorstel in de ooren klonk, is uit zyn antwoord drâ te merken; want zonder zich eenigzints te beraden, nam hy zulks aenstonts met een vrolyk hart aen; betuigende niets meer te wenschen, als van deze edelmoedige aanbiedinge goet gebruik te maken, ter uitbrei-

breidinge van zyn aengroeiënt kunstvermogen.

Ondertuffchen wierd alles gereet gemaekt om te vertrekken; maer hier speelde hem de weifelende Kunstfortuin (door middel van de Godin der liefde, die toch eeuwig tegen de Kunstgodin en haere Liefhebbers gekant is,) eene lelykepart, doende den Heer MESTRAL, eenige dagen voor zyn vertrek, smoorlyk verlieven op zekere Dame, waer mede hy in gezelschap was geweest, en met welke, zynde een ryke eenenige Dochter, hy kort daer na troude; door welk huwelyk de *Zwitsersche*, *Italiaensche* en *Engelsche* reize van VERHEYDEN geheel in 't vergeetboek raakte, vermits hem het Portret van dien Heer zo veel werk verschaft, dat hy om geen *Engelsche* reize denken kon, maer een reeks van aenzienlyke Luiden te schildren kreeg, en zynen tyt daer met genoeg doorbracht, met telkens nieuwe bezigheit te vinden voor zyn Kunstpensel; ook schilderde hy veel Deur- en Schoorsteenstukken, onder anderen eenige voor den Generael VAN DER BEEKE, die hem ook verzocht eenige Tekeningen voor Plafonts te maken, tot versieringe van deszelfs nieuw gebouwt Huis; doch terwyl hy hier mede bezig was, stierf die Generael heel subiet, waer door

door dit werk bleef steken, en onze Kunstenaar andermael de ydelheit der menschelyke ondernemingen leerde kennen.

Na dat hy zich twee jaren dus loffelyk te *Breda* met schilderen, en jonge Heeren te leeren tekenen, had opgehouden, deet hy een reisje naer *Antwerpen*, ter bespiegeling der overheerlyke Penfeelkunst van RUBBENS en van VAN DYK. Van daer vertrok hy in 't begin van lentemaent 1725 weder naer den *Haeg*, daer hy zich aenstonts in huwelyk begaf met Jongkvrouwe MARGARETA KRAEIMES, op dewelke hy te *Breda* zyne verliefde oogen had laeten vallen: want hoe yverig hem de Kunstoeffening daer gedurig onledig hielt, wist de looze Minnegodt hem echter in 't net te krygen door middel dezer Jongkvrouwe, tot welkers aengenaeme tegenwoordigheid hy aanleiding kreeg door het portretteren van eenige haerer Vrienden, die zy, om een speelreisje te doen, daer ter Stede was komen bezoeken. Zo dat het zeggen des Dichters:

*Die, aen MINERVA's dienst gewyd,
CUPIDO's pylen wil braveeren,
Moet staeg, door onvermoeide vlyt,
De pest der luiheit van zich keeren.*

ten zynen opzichte van weinig klem was. Het eerste Kunstwerk, dat hem, na het voltrekken van zyn huwelyk, in den *Haeg* aen de hant quam, was het Afbeeldfel van den Heer Professor SCHWENCKE, nevens dat van den Heer MILLINGH, waerdig Leeraer der *Engelsche* Gemeente in den *Haeg*. Welke Portretten zo wel getroffen en geschildert waeren, dat 'er ieder met roem van sprak, waer door hy noch veele der aanzienlykste Familien te schilderen kreeg: als die van den Heer Mr. WILLEM ROZEBOOM, die van den Hoog Ed. Geb. Heere C. VAN AERSSEN, Heere van *Voshol*, in een stuk, en die van Mevrouw VAN RUIVEN, Vrouwe van *Maeslant* en *Maeslantsluis*.

In het volgende jaer maelde hy den Baron van DOUBBELSTEIN, Heere van *Eynenburg*, ten voeten uit, den Marquis DE VILLARNOU, tot de kniën, en de jonge Juffrouwen HOEFT VAN OYEN en SPANBROEK tot *Oudenburg*, alle ten voeten uit, nevens meer andere, te veel om op te noemen. In den jare 1728 had hy de eere tweemaal te schilderen de Princesse Weduwe van *Hessen-Philipsthal*; geboren Gravinne VAN STYRUM; als mede den Grave VAN STYRUM, eens levensgroot en eens in 't klein, nevens deszelfs Zuster, ins-

gelyks tweemaal; noch schilderde hy in 't zelve jaer den Heer VAN AERSSSEN, Heere van *Sommelsdyk*, de Princeffe van *Anhalt-Cöthen*, geboren Prinseffe van *Nassau-Siegen*, tweemaal, en den Graef VAN HOMPESCH, Heere van *Genderen*, driemaal, als mede deszelfs Gemalinne met haeren eerstgeboren Zoonne op den schoot, en eindelyk den Graef VAN WELDEREN, Waltgraef, nevens deszelfs Gemalinne en Dochtertje, zittende op den schoot haerer Moeder. In 't volgende jaer portretteerde hy noch in die Familie den Graef BERNARD VAN WELDEREN, Heere van *Ubbergen* en *Oplo*, nevens deszelfs Zuster en Dochter, ieder tweemaal ten voeten uit, daerna de *Engelsche* Gravinne van DENBIGH en Mylady JOHNSON; welke twee laetste Portretten den Graef van DENBIGH zo wel voldeden, dat hy onzen Kunstschilder verzocht mede naer *Londen* over te steken, met belofte, dat hy hem wel dertig Portretten in zyne Familie zou laeten schilderen.

Doch nu getrouwt zynde, en veele toevallen van de jicht onderhevig, was de reislust over; waerom hy dien Graef voor deze gunstige aanbieding beleeft bedankte. Vervolgens was het voorwerp van zyn penseel de Baronesse DEHN, geboren ASSENDELFT, een
by

by uitstek vernuftige Dame, die zelf fraeie Miniaturen schilderde. Het jaer 1731 gaf al weêr nieuw voetsel aen 't penfeel, met het portretteeren van den Heere BIKKER VAN ZWIETEN, levensgroot te paert gezeten, en in een ander stuk deszelfs Gemalinne; welke stukken geplaatst zyn in de groote Zael op het Huis te *Zwieten*; noch in een stuk deszelfs Zoon en Dochter, staende in een ander vertrek voor de schoorsteen; ook schilderde hy voor dien kunstlievenden Heer een uitvoerig Kabinetstukje, verbeeldende de Fabel van POMONA en VERTUMNUS. Eenige tyt hier na maelde hy de Afbeeldfels van den Hoog Ed. Heer Baron TORK, Ridder en Commandeur van den *Duitschen* Orden, en zyne Gemalinne, geboren *Wassenaer-Duivenvoorden*; van Mylord BUSSI, Zone des Graven van ALBEMARLE; van den Heere HUISSEN, Heere van *Kattendyke*, Schepen der Stadt *Middelburg* in *Zeelant*. Eenige tyt hierna maelde hy de Afbeeldfels van den Heere JOHAN MARIN VAN WEVORT VAN OSSENBERG, Heer in *Hoedekenskerke*, ordinaris Raet en Generael Meester van de Munte der *Nederlanden*, mitsgaders Raet en Schepen der Stadt *Dordrecht*, &c. nevens deszelfs Gemalinne, Vrouwe CHRISTINA ELIZABETH VAN

SLINGELANDT; van den Heer GOVERT Vryheer VAN SLINGELANDT, Raet en Burgemeester van *Dordrecht*, en deszelfs Gemalinne, Vrouwe ADRIANA POMPE VAN MEERDERVOORT; van den Heer BRAETS en zyne Gemalinne; van den Heer Muntmeester BUK en zyne Echtgenoot; van den Heer FRANCO PAEUW, en deszelfs Huisvrouw, geboren VAN HEEMSKERK; van den Heere MOTZFELT, Geheime Raet des Konings van *Pruiffen*, en deszelfs wederhelft; van den Heer GRIÏS, Ridder, Raet en extraordinaris Envoyé des Konings van *Denemarken* by dezen Staet, dien hy op drie verschillende wyzen, levensgroot, halflyfs en in 't klein, schilderde; en eindelyk de geheele Familie van den Heer Rekenmeester HOOFT en deszelfs aengehuwden Zoon, den Heer BLOK van *Kuffelaer*, wegens *Vrieslant* zitting hebbende in de Generaliteits Rekenkamer, zynde alle ten voeten uit geschildert.

Wyders heeft hy voor den Heere HENDRIK VAN SLINGELANDT, Kunstminnaer en Burgemeester van 's *Gravenhage*, getekent een Geslachtboek met de Afbeeldfels, zo van Mans als Vrouwen, der opgaende Linien van de Familie van SLINGELANDT, welke hy naer de zeer oude origineele overgeblevene

Por-

Portretten, en voorts naer het leven getekent heeft; zynde by ieder een toepasselyk Zinnebeelt geordonneert, het geen duidelyk te kennen geeft, wat Eeramp ten of Waerdigheeden de verbeelde Personen, ten dienste van den Staet, in hun leeven bekleet hebben; en achter zommige met fraeije gezichten van hunne Geboortesteeden of Lustplaetsen versiert; alles even kunstig en uitvoerig behandelt, pronkende wyders met een Tytel, die op dat werk zinspeelt.

Toen de Princeffe van *Nassau-Siegen* met haeren tweeden Gemaal, den Grave VAN DER LIPPE, A^o 1731 weder in den *Haeg* quam, wierd onze Kunstenaer aenstonts ontboden om die Vorstinne andermael te schilderen, also het voorgaende Portret door den Vorst van *Anhalt-Cöthen* aen den Hartog van *Brunswyk-Wolffenbuttel*, op deszelfs verzoek, verëert was. Dit tweede Afbeeldsel viel zo volkomen tot genoegen van de Princeffe en haeren Gemaal uit, dat hem de Graef op den schouder klopte, zeggende: „Meester, „gy hebt ons zo wel voldaan, dat uwe Kunst „edelmoedig zal beloont worden; „gelyk geschiedde; ook gaf hem den Graef te kennen, dat hy, uit naem van den Hartog van *Wolfenbuttel*, order had om hem te verzoeken, of

hy als Hoffschilder van dien Vorst mede naer *Brunswyk* wilde gaen, met byvoeging, dat hy daer wel geëert en gezien zou zyn, en met roem en voordeel zyn Penfeelkunst kunnen oeffenen. Deze onverwachte aanbieding ontzette hem zodanig, dat hy naeulyks kon antwoorden, te meer, om dat hy aenstonts zou hebben moeten mede reizen, het geen hem op dien tyt onmogelyk voorquam, vermits zyn Vrou ziek, en hy bezig was met de gansche Familie des Graven VAN WELDEREN te portretteren; deze wettige verhindering den Grave beleefdelyk voorgestelt, en zyne Excellentie bedankt hebbende voor deszelfs aangebodene eer en gunst, hervatte de Graef: wel nu, wy zullen u dan wachten, als uwe Vrou herstelt is en uwe zaken afgedaen zyn, hem met een onderrechtende hoe hy alsdan de reize moest nemen. Doch die reize heeft nooit voortgang gehad, ontmoetende tot zyn leetwezen zo veel hinderpalen, dat hy 'er nooit volkomen toe besluiten kon, wordende hem dezelve van den eenen Vrient aen-en van den anderen afgeraden, inzonderheit was 'er zyne Huisvrouw zeer tegen, niet gezint zynde het zekere voor het onzekere te verruilen, haer Vaderlant te verlaeten en naer een vreemd lant heen te gaen, om den stil-

len

len en matigen burgerlyken leeftrant voor het woelig en prachtig Hofleven te verwisselen.

*Want zelden vind de goude Middelman
Haer rust en lust aen Vorstelyke Hoven.
O neen! daer heerscht de gulzige Overdaet
Met weelde en pracht, daer dryft de Werelt boven.
Daer staet de blankste Deugt de Nyt in 't licht.
Daer word der Vromen Vrede en Rust verraden.
Men slaapt 'er wel op rozen! maer die dicht
Met stekelige dorens zyn beladen.
Vergaep u dan aen geen vergulde pil
Van Vorstengunst! Het waere Zielgenoegen
Schuilt onder 't laege dak gerust en stil;
Te vrêen haer eigen Akkertje te ploegen.*

In 't jaer 1741 schilderde hy den Heer Mr. A. SLICHER, Raetsheer in den Ed. Hove van *Hollant*, en toen 86 jaren out, van welk Afbeeldsel dien Heer zeer voldaan was. Tans is hy bezig met de Familie van den Heere WILLEM VAN SCHUILENBURG, regerent Burgemeester der Stadt *Delft*, te schilderen, bestaende in twaelf Portretten; als mede den Heer RIEBEEK, Geheimschryver van dezelfde Stadt, nevens zyne Gemalinne.

Wyders strekt zich zyn uitvoerig kunstver-

mogen ook uit tot het ſchilderen van Hiftoriën, Zinnebeelden en moderne Kabinetſtukjes; waer van de bewyzen te zien zyn op 't *Haegſche* Stadthuis, ten huize van den overleden Heer Raetpenſionaris VAN DER HEIM, te *Middelburg* in *Zeeland* by den Heer VAN DER POORT en op meer andere plaetſen; ook tekent hy fraeie Portretten met craïon, die ſterk en ſchoon van couleur zyn, gelyk ten zynen huize kan gezien worden.

Voor 't overige is hy een Man, die onvermoeit bezig is in het naſpeuren van al wat tot de Kunſt behoort, volgende in alles met veel gedult en opmerking het leven, naer den raet van zynen grooten Meester, den Ridder KAREL DE MOOR; ſtellende zyne voornaemſte eerzucht niet in aertſche ſchatten, maer om zich in de beſpiegeling en oeffening der edele Kunſt bequaem te maken, ontziende noch tyt noch ſtudie om de volmaekte Natuur na te bootſen; ſchoon hy dikwyls in zyne Kunſtöeffening belet word door de pynlyke jichtplaeg, die hem al zedert veele jaren heeft gemartelt, en zomtyts nootzaekt lang het bedde te moeten houden, en dan in het lezen van nutte boeken zyne grootſte verquikkinge en tytpaſſering vind, zynde ook van natuure geneigt tot een ſtil en afgezonderd

dert leven, niets ophebbende met het werelts gewoel, meer voldaan en vernoegt met zyn eige Tafel als die der Grooten; echter is hy vrienthoudende van aert, zeer gedieftig voor zyne Kunstgenoten, en aenstonts gereet om andere te leeren of van hen geleert te worden.

*En dus door deugt, door arbeit en gedult,
Zyns Vaders wensch volkomen heeft vervult,
Zyn kunstryk spoor met luister blyft betreden,
Met roem dingt naer de Gloriprys der Kunst;
Waer mede wy hem wenschen 's Hemels gunst;
Bevryd van druk en 's Werelts tegenbeden.*

's Mans Beeltenis, gevolgt naer een tekening, die door hem naer 't leven gemaekt is, vertoont zich in de *Plaet L.*

Na zo veele Kunstschilders en Schildersfen, die, in *Nederlant* geboren en opgewiegt, ons Kunsttoneel versiert hebben, verschynt tans op onzen Schouburg een Kunstenaer, die, schoon ten opzichte zyner geboorte een vreemdeling van BATO's Erf, echter geen vreemdeling in de Kunst is, en daerom billyk op onzen Schouburg plaetse verdient; te weeten JAN GEORGE FREEZEN, op den 15 van lentemaent des jaers 1701 in de

Palts, in een Vlek dicht by *Heidelberg*, geboren, doch die zynen meesten leeftyt te *Cassél*, in 't Lant van *Hessen*, gesleten heeft. Van zyne jeugt af is hy door den Lantgraef van *Hessen*, Vader van den tegenwoordigen Vorst, tot de Kunst opgebracht. Zyn eerste Onderwyzer, op 's Lantgraefs kosten en bevel, hem toegevoegt, was JAN VAN NIKKELEN, deszelfs Hoffschilder, doch dees hem door eene ontydige doot ontruikt wordende, wierd onze beroemde Portretschilder P. VAN DYK zyn Meester, ter gelegenheit dat die Kunstenaar de geheele Vorstelyke Familie des Lantgraefs in een Stuk te *Cassél* schilderde. Na het voltooiën van dat Kunsttafereel, quam VAN DYK, met zynen aengenomen Leerling, naer den *Haeg* te rug; die, onder zyn opzicht, zo met tekenen op het Akademie, als met schilderen naer zyns Meesters Kunstwerk en andere verhevene voorbeelden, zeven achtereenvolgende jaren de Kunst by hem geoeffent heeft. Door deze prysfelyke middelen en meer andere gaven en vermogens tot de Kunst, heeft het FREEZEN zo ver gebracht, dat hy met recht als VAN DYKS beste Leerling mag erkent worden.

Onder het voltrekken zyner leerjaren viel
dien

dien Doorluchtigen Lantgraef het algemeen Sterflot ten deel; voor onzen jongen Kunstenaar en alle echte Voedsterlingen van *Pittura* een droevig lotgeval; doch de tegenwoordige Lantgraef, Prins *Willem*, nam hem in dezelve bescherming als zyn Voorzaet, en liet hem, op deszelfs Hoogvorstelyke kosten, den bepaelden tyt zyner Kunststudie by VAN DYK voltrekken; het geen van dien gelukkigen uitslag geweest is, dat FREEZEN niet alleen een fraei Meester, maer zelfs, door zyn oplettent vernuft, een oordeelkundig Onderscheider der beste Pensseelkunst, zo van in-als uitheemsche Kunstschilders geworden is; waer toe hy, zo door den Kunsthandel van zynen Meester, als door het reizen in *Duitslant*, *Vrankryk* en *Italiën*, bequaeme aanleidinge gehad heeft; het geen tot groot nut van zynen Vorstelyken Mecenas verstrekt; die door hem en meer andere Gunstelingen van zynen aert, tans een der uitmuntentste Kabinetten van *Europa* verzamelt heeft, en noch dagelijks, door aankoop van de beste *Italiaensche* en *Nederlantsche* Kunst, verheerlykt, als blykt aen het wereltberoemt Kabinet van wylen den kunstlievenden Heere DE REUVER te *Delft*, dat die Doorluchtigen Vorst, uit eene edel-aerdige Kunstliefde, schoon ten hohen pryze,

ze, zich in eene koop heeft eigen gemaakt, in het laetstvoorleden jaer 1750.

Na het voleindigen zyner leerjaren, beriep hem de Lantgraef tot deszelfs Hoffschilder en Kunstbewaerder naer *Cassél*; en in die waardigheid belast wordende met de uitvoeringe van die kostbaere inkoop te *Delft*, quam hy my bezoeken, en hem kennis gevende van deze Schilderhistorie, beloofde hy my een kort ontwerp van zyn Levens- en Kunstbedryf, en een net bericht van zyne in *Duitslant*, *Vrankryken* en *Italiën*, geziene Kunstwonderen op te geven, en aen wat Hoven van *Europe* de uitmuntentste Kabinetten te vinden zyn; ten einde om daer van in dit Boek, ten nutte van reizende Kunstenaren, eene nette Lyft op te stellen. In verwagtinge van het beloofde heb ik zyn Afbeeldsel naer 't leven laeten tekenen en geplaatst in de *Plaet L*, doch ik heb aen hem en meer andere geleert, dat tusschen beloven en doeneen groot verschil is, en dus door zyne nalatigheid myn goet voornemen zie te leur gestelt. Al het geen hy my mondeling heeft gezegt, is kortelyk hier in begrepen: dat hy veel Portretten van het Vorstelyk Huis en derzelver Nabestaenden, nevens eene menigte Luiden van rang en aenzien, te *Cassél* geschildert heeft,

de

de Kunst door het onderwyzen van Leerlingen dagelyks koestert en aenqueekt, en al fraeje Kunstenaeren heeft voortgebracht. Wyders is hy by den Lantgraef heel gezien en geächt; die insgelyks van hem met liefde en trouweit gedient word; het geen ik wensch door het lang leven van zynen Vorst hem noch vele jaren te mogen gebeuren.

ANTONI ELLIGER, Zoon van OTMAR ELLIGER, (wiens Levens- en Kunstbedryf wy op het jaer 1666 hebben aengetekent) is geboren te *Amsterdam* in het jaer 1701, en heeft de eerste beginselen der kunste by zynen Vader geleert; zich in het begin oeffenende met het schilderen van Portretten; maer tot meer bequaemheit komende, begaf hy zich, naer het voorbeeld van zynen Vader, tot het schilderen van Historiën, tot versieringe van Zalen, Kamers in 't ront, Zolders, Schoorstenen en Deuren: maelende al wat van dien aert voorkomt, het zy in 't groot of in 't klein.

Daer eene menigte prachtige Gebouwen mê versiert zyn, zo op de Heere- als Keizers-graften; en men de voorbeelden van kan zien by de Heeren Burgemeesteren GRAEFLANDT en SCOT; de Heeren Schepenen HOOFT,
OET-

OETGENS VAN WAVEREN, en den Bewinthebber ALEWYN; hunnen Amptgenoot, den Heer *van Vreelant*; HASSELAER, Heer van *Emenes*; Juffrouwe RUTGERS en den Heer Mr. TEN HOOVEN, Heere van *Renouwen*, benevens den Profeflor ROËL, en den Commiffaris VERMEER. Deze pronken alle in hunne aanzienlyke Woningen, eenige met groote Zalen in 't ront, Zolder-, Deur- en Schoorsteenstukken, die, met Hiftorien, Fabelen en Zinnebeelden verrykt, door onzen Kunftenaer gefchildert zyn.

Buiten deze aengeweezen werken, zyn 'er een oneindig getal meer in die wereltberoemde Koopftadt te vinden. Geen minder kunftbezigheid komt ELLIGER aen de hant, door de voornaemfte Luiden der Regering van de nabygelegene Provinciën; te *Utrecht*, by den Heer TERSMITTEN, is een kapitale Zael met Hiftorien en verdere verfiersels te zien; by de Heeren Burgemeefteren, DAPPER en BROUWER, te *Deventer*, zyn mede eenige groote werken, die de bequaemheit van hunnen maker aentonen.

In deze manier van fchilderen is hy zo gelukkig geflaegt, dat hy, zedert eenige jaren, eene aeneenschakeling van kunftbezigheid heeft gehad, en zo wel, tot genoegen der
aen-

aenbesteders, uitvoert, dat hy menigmael boven zyn bedongen schilderloon, van veele met het een of ander aengenaem geschenk vereert word; het geen zynen yver noch meer aenspoort, om deszelfs studie met ernst voort te zetten en te bevorderen.

Hy begaf zich al vroeg inden huwelyksstaet met de Dochter van ARNOLD HOUBRAKEN, Schilder en Schryver van de Schouburg der *Nederlantsche* Kunstschilders en Schilderessen.

By deze Huisvrouw heeft hy twee Dochters verwekt, van welke de jongste, CHRISTINA MARIA ELLIGER, mede het penfeel hanteert, en, door zichtbaere blyken van geeft en kunstvermogen, toont, dat zy van Vaders en Moeders zyde uit Kunstenaers is voortgesproten; oeffenende zich met yver in de Kunst, en zynde reets zo ver gevordert in het tekenen met craïon, dat zy fraeie en welgelykende Portretten, naer 't leven van aenzienlyke Luiden, maekt, houdende dagelyks dat zelve edel en rustig kunstspoor: waer uit niet duister te spellen is, dat zulk eene gelukkig en voorspoedig groenende Lente eenen vruchtbaeren Zomer en ryken Herfst belooft: want zy is pas 17 jaren out. Myn wensch is, dat zy rype vruchten van haeren arbeit mag

mag plukken tot eer en glori van haere kunne.

GERARD SANDERS, geboren te *Wezel* in 't jaer 1702. Op zyn zevende jaer verloor hy zynen Vader, die een kunstig Zilverfmit was. Zyne Moeder, ANNA ELIZABETH LEKING, hertroude naderhant met TOBIAS VAN NYMEGEN, Broeder van ELIAS VAN NYMEGEN.

Deze TOBIAS raekte kort na zyn trouwen in dienst van den Keurvorst van de *Palts*, JOHAN WILHELM, en vertrok metter woon naer *Duffeldorp*. Door dit huwelyk quam onze SANDERS aen de Kunst, en met zynen aengehuwden Vader mê naer *Duffeldorp*; om, onder deszelfs bestier, aen de Kunstgodinne MINERVA toegewyd te worden. Gelyk hy dan ook onzen jongen SANDERS, met een Vaderlyke zorge, in de Teken- en Schilderkunst onderwees, en daerenboven gelegenheit had, om hem het heerlyk Kabinet van den Keurvorst, bestaende in de uitgezochteste Kunstwerken der *Italiaensche* en *Nederlantsche* Meesters, dagelyks voor oogen te stellen; het geen SANDERS in de voortzetting zyner Kunststudie wakker deet vorderen; doch, na eenigen tyt dit Vaderlyk onderwys genoten te hebben, wierd hy begeerig zyne Kunststudie

die

G. Sanders del.

P. Tarte sculp. 1751.

J. Elias van Nymegen. 2. Gerard Sanders. 3. Dionys van Nymegen.

die verder by zynen Oom, ELIAS VAN NYMEGEN, te voltrekken. Des vertrok hy naer *Rotterdam* op zyn 18de jaer, en bleef noch zes jaren by zynen Oom, dien hy, gedurende dien tyt, veele Zalen en Kamers hielp schilderen, waer door hy zo krachtig toenam, dat hy in't kort bequaem wierd, om door de Kunst-oeffening zyn bestaen te winnen, en, ter beloning van zynen getrouwen dienst en goede hoedanigheden, zyns Ooms Dochter ten huwelyk kreeg.

Na dien tyt heeft hy vervolgens de Kunst met roem en voordeel geoeffent, in het schilderen van Historien, Lantschappen, Portretten en andere voorwerpen; die hy alle op eene aengenaeme wyze weet te behandelen: gelyk te *Rotterdam* in veele aanzienlyke Huizen kan gezien worden, als: by den Heer ENGEL KOEKS, een aengenaeme Zael met Lantschappen, gestoffeert met beelden en ander bywerk; ook pronken de twee Heeren BISSCHOP en de Heer ISAAC HOOPÉ, ieder met een fraeie Zael van Lantschappen, gestoffeert met beelden, en rontom versiert met kunstige Basrelieven.

Noch is by den kunstlievenden Heer BASTIAEN MOLEWATER een groot uitvoerig Kunstwerk van hem te zien, verbeeldende de

gevallen van *TELEMACHUS*, en op andere plaetsen meer, zo binnen als buiten de Stadt; waer van wy noch een voorbeeld zullen aenwyzen, dat genoeg is om alleen te volstaen, en ten proeffstuk van 's Mans pryffelyke bequaemheit kan verftrekken. Het is te vinden in het prachtig Huis der Heeren Gedeputeerdens van *Rotterdam*, staende binnen 's *Gravenhage* aen het Pleyn, en bestaet in een groot Plafont, geplaatst in eene ongemeen ruime en hoge Zael, noch een Plafont en vier Basrelieven in de hoeken, daer de Eetzael mê verfiert is, en voorts in eenige Schoorsteen- en Deurstukken, in verschillende Kamers te zien. Voor 't overige draeft hy dagelyks in 't Kunstperk noch rustig en lustig voort, zo met schilderen van Kabinetstukjes, als met fraeie Tekeningen te maken. Zyne Bedgenoote, die van haere jeugt af ook achting voor de Kunst heeft gehad, en geen Kinderen uit haer huwelyk verwekt heeft, teelt, door haer vernuftig naeldewerk, als eene tweede *ARACHNE*, kunstig geborduurde Bloemen, en zo natuurlyk, dat'er de Liefhebbers met lof van spreken. Waer mede wy dit Kunstryk Paer noch lange jaren eene voorspoedige en vergenoegde zamenleving toewenschen.

Het

Het Afbeeldfel van ELIAS VAN NYMEGEN, wiens Leven in ons eerste Deel, *Pag.* 256, beschreven is, en zyn Schoonzoon SANDERS, benevens DIONYS VAN NYMEGEN, vertonen zich in de *Plaet M*, gevolgt naer het voorbeeld, dat die Kunstenaers naer hun eige wezens getekent hebben.

JOHANNES ANTIQUUS, Historien Portretschilder te *Breda*, is geboren te *Groningen* den elfden van wynmaent 1702; tot zyn twintigste jaer was hy op 't Glasfchilderen by GERARD VAN DER VEEN (wiens zoon PIETER VAN DER VEEN thans noch een goet Glasfchilder te *Groningen* is) doch vermits zyn hooft altyt over de Schilderkunst malende was, ging hy by den soberen Schilder BENHEIMEIN wonen, daer hy 's nagts braef verwen vermorfte; na een jaer daer verdrietig doorgebracht te hebben, besteedde hy zich by den Kunstschilder JAN ABEL WASSENBERGH in die zelve Stadt, daer hy omtrent twee jaren by leerde tekenen en schilderen; doch vermits hy zyn Meester, die zich altyt op sloot, nooit zag schilderen (volgens 't voorbeeld der groote Mannen) wierd hy mistroostig: ook betuigt hy niet meer dan drie à viermael het geluk te hebben gehad

van zyn Meester die Kunst te hebben zien oeffenen: hy ging dan uit *Groningen* (reets 23 jaren out zynde) over *Amsterdam* naer *Rouaen*, en verder naer *Parys*, daer hy maer eenige weken, met het merkwaardigste te zien, doorbracht, en, door gebrek aen kennis en middelen, weder over *Brabant* te voet naer *Amsterdam* keerde, daer hy eenige maenden by den Schilder GIMNICH de kunst oeffende. Doch de reislust porde hem aen om niet langer daer te vertoeven, derhalven besloot hy met zynen Broeder LAMBERTUS ANTIQUUS (die thans een goet Lantschap- en Ornamentschilder in *Groningen* is) naer *Engelant* over te steken, doch by toeval een Schip vindende, geschikt naer *Genua*, besloot hy die reize met zynen Broeder aen te nemen. Na beding met den Commandeur, stak 't Schip in Zee: onze Schilder ziende, dat de Kapitein een wakker Zeeman was, die 'er wel uitzag, en eenen kop als een Noortkaper had, verzocht hem uit te schilderen, die, om de zeltzaamheit van dit geval, hier in bewilligde: de Pikbroek had naeulyks tweemaal gezeten, of hy riep al 't Scheepsvolk by een, om dit wonderstuk te zien; dat, volgens hunnen spreektrant, met een aanzienlyk getal ruwe Zeemanstael bevestigde, nooit beter gelykenis te heb-

hebben gezien. Dit gaf zo veel genoegten aen den Kapitein, dat hy zyn Scheepshoffchilder al het bedongene voor de gansche reis schonk, 't geen die reizende Kunstenaers wonder wel te stade quam: vermits zy maer sober van klinkende goden voorzien waeren. Na dat deze schilderklucht dus verre wel afgelopen was, veranderde dit schoutoneel in een schrikkelijken storm, met zulken woede, dat het zeefchuim, water en lucht, zich schenen te vereenigen, en alles van den gront naer boven roerde; zo dreef men op Godts genade, zonder lichten des Hemels te zien, vyftien dagen; dit deed hen den moet haest zakken, want het gekryt en gekerm in 't Schip was niet om aen te hooren, alle ogenblikken de doot voor oogen ziende, en hebbende het Schip reets negen voeten water in: toen wierden de pompen in plaets van de penseelen gehant-haest, en elk deed zyn best om, in dezen toefstant, het gedreigde dootsgevaer te ontfpartelen. Na dus zo veele dagen en nachten in een naere duisternis doorgebracht te hebben, begon dit woedent Element te bedaren, en de Kapitein liep noch gelukkig te *Kadix* binnen, het geen onze Schilders met hunne byhebbende Reisgenoten, na het hart wat gesterkt te hebben met spys en drank, niet weinig ver-

heugde. Hier eenige dagen vertoeft hebben-
de tot herftellinge van 't fchip en touwerk,
en na dat EöOL zyne verbolgenheit volko-
men geftilt was, ftak de Kapitein over de
Middelantfche Zee naer 't Eylant *Minorca*, en
verder op *Genua*, daer onze Kunftenaers acht
maenden doorbrachten met zo goet te fchil-
deren als in hun vermogen was: *Genua* verla-
tende, gingenze in een Tartaen, die naer
Livorno ftevende; zo dra waeren ze niet fcheep,
ofzagen een gansche zwerm Geestelyken, on-
der andere was 'er een *Dominikaner* Monnik,
die ziende, dat onze Schilder in den Bybel
las, op eene Godtslasterlyke wyze van dezelve
fprak, het geen ANTIQUUS zo euvel op-
nam, dat hy den Monnik dreigde over boort
te werpen, doch door tuffenkomst van ande-
re Geestelyken, die zo dom en boos niet wae-
ren, ter nedergezet en verhindert wierd zulks
werkftellig te maken.

Na acht dagen in dat geestelyk of liever
beestelyk Schip huis gehouden te hebben,
waeren zy pas zes uren van *Genua* af, zo dat
de Schipper in een Haven inliep: zy de ver-
bolgen Zee en 't gezelschap dier Geestelyken
moede zynde, ftapten aen lant om naer *Pifa*
te voeteeren; (want onze Schilder is noch
een groot Liefhebber van wandelen) en door
het

het *Genuëfche* over den Olyfberg gaende, vonden zy dicht by eene oude Fontein eene vreeslyke Slang, welkers lengte meer dan 20 voeten, en de dikte en kop byna als die van een Ezel was: 't gezicht van dat Monfter ontfelde hen zo, datze byna ademloos wierden; echter kroop het Serpent achter de Fonteine zonder hen leet te doen; voorts wandelden zy tot *Pifa* toe, doch voor de Stadt komende, was 'er een breed water; by geval een groot Karel daer ontmoetende, lieten zy zich in den avont over dat water dragen; zy vernachteden in de voorftadt, dog de Vent, die hunnezel geweest was, was hun dief in den nacht, ftal hen alles, op een ducaet na, af, en ging door

Te *Pifa* aengekomen zynde, vond onze Schilder gau veel luiden, die zich van hem wilden doen portretteren, daer hy vyf maenden mê doorbragt; *Pifa* verlaetende, ging hy met zynen Broeder te voet naer *Florence*, en, na drie maenden verblyfs, van daer naer *Livorno*, daer hy voor onzen Consul eenige werken maekte; na eenigen tyt reisden zy weder naer *Florence*, daer hy 't geluk trof den Groot-Hartog te fpreken, die hem gunftig tot Lidt van zyne Akademie deed intekenen, en hem een jaerlykfche wedde toeleide. Zes jaren heeft hy aen dat Hof doorgebracht, en veele

voornaeme werken gemaakt, onder andere den Reuzenstryt voor den Groot-Hartog, daer de schets noch van op die Akademie te zien is, en hy schilderde zyn Portret in 't graeu voor den Cavalier GABOURI, Directeur dier Akademie: ook copiëerde hy het onwaerdeerlyk stuk van CIGOLI, zynde de steniging STEPHANI, zeven en een half el hoog en vyf ellen breed, waer aen hy tien weken bezig was; daer op was 't Feestdag voor 't Klooster; de Nonnen maakten een lyft van bloemen om 't zelve, en 't wierd in de Kerk opgehangen; onze Kunstenaer wierd van een Edelman gevraegt, wat hy voor dat stuk eischte, waer op hy antwoordde: hondert ducaten; korten tyt daer na wierd het door zes mannen weggehaelt, zonder dat hy 't ooit wederzag, en hem de hondert ducaten getelt; noch veele andere werken zyn aen dat Hof van hem te zien.

In zynen zesjarigen dienst te *Florence* heeft hy vier reizen naer *Romen* gedaen, de twee eerste met niet veel vrucht, doch de derde mael gaf hem de Baron STOSCHI een brief van voorschryving mede aen den Kardinael ALEXANDER ALBANI, ten einde zyn Kunst voort te zetten; met dezen geraekte hy gauw alom bekend, ook in de Pausselyke en andere Paleisen.

Op

Op een tyt bracht hem de kleeerbewaerder van den Paus in een van zyne vertrekken, daer hy onverwacht BENEDICTUS de XIIIde vond zitten; zyn Heiligheit vraegde aenstonts wie hy was, waer op hy antwoordde, een *Hollander*, gekomen om al het merkwaardigste te zien, waer op zyn Heiligheit zeide, hier is genoeg te zien; voorts toonde hem de Paus zelf zyn Bibliotheek, die Pausselyk was, ook veele Heiligdommen, die weinig om 't lyf hadden. Onze Schilder dan verlof van zyn Heiligheit krygende, om alles te tekenen wat hy wilde, maekte kennis met de grootste Meesters, als den Cavalier MARCO BENAFIALI, PIETRO BIANCI, TREVIZANI, SEBASTIAEN CONCA en andere, ook wierd hy aenstonts in de Pausselyke en Fransche Akademien ingelyft; hy bracht toen te *Romen* dertien maenden door, met in 't Vaticaan en de Pausselyke Kapelle al het roemwaardigste af te tekenen naer RAFAËL, MICHAEL ANGELO, CARATZEN en andere groote Meesters. Ook tekende hy al de voornaemste Statuën, en voorts 't geen merkwaardig was. Zyn vierde reize naer *Romen* was over *Napels*, daer hy de eer had den grooten SOLIMENA en zyne deftige werken te zien in zyn Buitenpaleis aen de voet van den

Berg *Vezuvius*, daer hy 't Portret van DON CARLOS, Koning van *Napels*, te paert levensgroot schilderde, met twee brillen achter een; die groote Man betuigde noch zo goet, als toen hy jong was, daer door te kunnen zien; onze Schilder genoot daer ongemeen veel vriendschap, en pooide wakker van den ongemeenen Wyn *Lachryma Christi*, en de schatryke SOLIMENA bood hem een vertrek in zyn Paleis aen om eenigen tyt te vertoeven, 't geen hy met beleeftheit affloeg; na den brandenden Berg, zo ver mogelyk was, bezigtigt en afscheit genomen te hebben, reisde hy dat schoone Lant, dat vol van Heidenfche Tempels, onderaertsche Grotten en wonderheden is, door naer *Romen*, daer hy toen veel heeft geschildert, waer van onder andere noch een kapitaal stuk by hem beruſt, zynde de Zontvloet, ſchoon van tekening en couleur; na dat hy daer een tyt lang had doorgebracht, kreeg hy een brief, dat de Groot-Hartog krank was, waer op hy naer *Florence* trok, doch vond den Hartog al doot: van welken zwaeren val, voor alle kunſten en wetenschappen, de Heiligdommen van MINERVA ſtonden te beven; en geen wonder! nadien zy door de kunſtlievende Vorſten uit het machtig Huis van COSMUS DE MEDI-

cis gesproten , als door zo veele diamante zuilen , van outs her zyn ondersteunt geworden ; inzonderheit door dezen Groot-Hartog , van wiens gadeloze achtinge voor al wat Kunst en Geleertheit hieten mag , geheel *Europe* bromde : gelyk het volgende Vaersje te kennen geeft.

*Wat sterflot trof de Kunst ooit wreder?
O Kunstgodin, PICTURA, treurt!
Haer Schutsheer ligt in 't stof ter neder,
Die haer heeft uit het stof gebeurt.
De Hoofmeceën der Kunstenaren,
De Steunpilaer van uwe Kerk,
De Vader van uw' Priesterscharen,
Viel 't alvernient graf te sterk.
De Stam van COSMUS staet te beven
En 't machtig Huis van MEDICIS;
Aen wien de Kunst haer bloei en leven,
Van outs her af, verschuldigt is.*

Onze Kunstenaer , door dien dodelyken slag niet weinig getroffen zynde , bleef noch eenigen tyt te *Florence* , en reisde vervolgens te lant over *Bologne* naer *Venetien* , na eenige maenden te rug over *Padua* , *Mantua* en *Milaen* op *Turin* , daer hy drie maenden heeft geschildert voor den Generael SCHUILEN-

BURG en meer groote Liefhebbers; *Turin* verlatende, reisde hy over het *Alpisch* Gebergte door *Savoyen* naer *Vrankryk*; eindelyk te *Rouaen* komende, meende hy met een Schip, dat zeilrée naer Engeland lag, af te steken, doch eenige Kooplieden van *Rouaen* hem noch kennende, verzochten van hem geschildert te worden; aldaer dan lang bezig zynde, wierd de *Engelsche* reize weder gestaekt. Hy ging dan met zynen Broeder in een Smakschip op *Amsterdam*, en verder op *Groningen*; zo dra hy in zyn geboortestadt gekomen was, kreeg hy veele Portretten en stukken van voornaeme Heeren te schilderen.

De Edele Heeren van Stadt en Lande bestelden hem een zolderstuk boven de Tuin-
zael van zyne Hoogheit, welk Plafont Coepelswyze in vyf stukken door hem in 't kort wierd volvoert: Zyn Hoogheit, onze Prins, en Haere Koninglyke Hoogheit, deszelfs Gemalinne, hadden zo veel genoeg in dit werk, en boden onzen Schilder aen op een jaerlykfe wedde te *Breda* te komen, ten einde daer Discipelen voort te queken om de Kunst te doen bloeien; welke gunstige aanbiedinge hy aennam, hebbende daer negen jaren gewoont, verscheide Leerlingen aengecqueekt en veele groote werken op 't Kasteel

teel te *Breda* en elders gemaakt; onder anderen heeft hy in de Slaepkamer van zyn Hoogheit boven de deur geschildert, daer *MARS* van de drie *Gratien* ontkleet word: een stuk zo krachtig en schoon, dat alle Kunstkenners het met achting beschouwen, als mede in de Audientiezael boven de twee deuren, verbeeldende *MARTIUS CORIOLANUS*, en *SCIPIO Africanus*; noch te *Middelburg* in *Zeelant*, voor den Heer *LANDSHEER*, een zolderstuk achteen voet groot, verbeeldende den Berg *Parnas* met de negen Zanggodinnen, meer dan levensgrootte, 't geen hy krachtig en uitvoerig in 21 dagen heeft gemaakt; ook heeft hy voor den Heer *SICHTERMANS*, in zyn prachtig Huis te *Groningen*, in 't jaer 1747 geschildert een Plafont in de groote zael, 25 voet vierkant, verbeeldende de vergoding van *ENEAS*, met meer dan 40 beelden.

Voor het Koninglyk Paleis, door Haer Hoog. Mog., ter gelegenheit van de laetst gesloten Vrede, in de Vyver opgerecht, heeft hy twee stukken vol beelden en bywerk geschildert, die geen van de minsten waeren, daer dat gebou mede pronkte.

Deze Kunstenaer, zich dagelyks beyverende met de Kunst ten top te voeren, zou het zekerlyk noch verder gebracht hebben, had de
door

doot hem niet weggerukt in 't laetst van het gepasseerde jaer 1750, na dat hy pas den ouderdom van 46 jaren bereikt had.

DIONYS VAN NYMEGEN, is geboren te *Rotterdam* in den jare 1705, en Zoon van ELIAS VAN NYMEGEN, die van voornemen was hem in de Koopmanschap op te brengen, en, na hy de Scholen van lezen, schryven en cyfferen, ontwassen was, wat hanttekenen leerde, om dat zulks nooit te onpas komt; bestellende hem vervolgens op een Comptoir; daer onze DIONYS weinig lust toe had, en met loode schoenen naer toe ging, inzonderheit toonde hy eene groote tegenheit in dat geduurig cyfferen en copiëeren van brieven; het geen doorgaens het eerste werk van de jongste Klerken is: zo dat hy ten opzichte van dit beroep noch lustelozer, en met des te meer drift tot de Schilderkunst gedreven wiert; betuigende aen zynen Vader niets meer te verlangen als die te mogen leeren. Zyn Vader wel bezeffende, van wat onaengenaeme gevolgen het zomtyts is, de neiging der Natuure in de driftige Jeugt met geweld te willen dwingen, stont hem zulks toe, tot groot genoegen van DIONYS; die met eenen nieuwen moet en verdub-

dubbeling van krachten , by zynen Vader weer aen het tekenen en schilderen viel , zo met copiëeren van zyn Vaders als andere brave Meesters hunne kunst, zich wakker quytende eenige jaren achter een , zo met het voortzetten zyner studie, als met zynen Vader in alles de behulpzaeme hant te bieden in zyn menigvuldig Kunstwerk, daer hy met veel genoegen in volhardde, tot de tyt en omstandigheden hem aenmoedigden, om uit zyn eige oogen te zien, en voor zich zelf te zorgen. Waer op de geestige *Maes*-poët, DIRK SMITS, in eenen Lierzang, aen zyne Kunst toegewyd, aerdig zinspeelt, met de volgende regels:

*Gy volgt uw' waarden DEDALUS,
Niet als een windrig IKARUS
Op onbedreven schachten,
O neen! gy houd hem kunstig by;
Ja vliegt, klapwiekend, naest zyn zy,
Met uw geswinde vlerken.
Eerst hielt ge u stil in zyne Schachtel,
Nu wordt die schuilplaats u te naeuw.
En ge overschreit die perken.*

Maer dit goede voornemen van onzen Kunst-
ste-

stenaar werd in den beginne, door nyt en afgunstige eigenbaet, gedwarsboomt, waer door alles zo gemakkelyk niet vlotte als hy zich had voorgestelt; echter quam hem, in al deze tegenstribbeling, te hulp den edelmoe- dige Kunstminnaer, de Heer ADRIAEN PAETS, Bewinthebber der *Oostindische* Maetschappye, die in zyne reizen door *Italiën* eene menigte fraeie voorbeelden van Kunst, door zyn kundig oordeel, byeen had gezamelt, en onzen DIONYS van dien voorraet rykelyk mêdeel- de, om hem, door die krachtige hulpmidde- len, den weg van zyn geluk te helpen bae- nen; daerenboven liet hy zich levensgroote door onzen jongen Schilder afmaelen, om op alle mogelyke wyzen zynen lust aen te moedi- gen. Dus raekte hy, door dezen gunstigen Mecnas, schielyk en onverwacht uit het la- byrinth van zyne bekommering, en kreeg door zyn toedoen gelegenheit, om veele Af- beeltsels van Luiden van den eersten rang te schilderen. Daer na heeft hy zich toegeleit op allerlei soort van Kunstwerk, volgens den trant van zynen Vader, als op Historiën, Plafonts en Basrelieven, daer veele der aen- zienlykste Huizen in *Rotterdam* mede pronken, tot groot genoegen der aenbesteeders; ook is hy

hy noch dagelyks met dien loffelyken arbeit lustig bezig, het geen wy hem eenen reeks van jaren wenschen te mogen gebeuren.

Men vind by KAREL VAN MANDER en HOUBRAKEN verscheide voorbeelden van drie à vier Schilders uit een en't zelve geslacht, maer tot zeven toe van eenen Vader is iet zeltzaems, daer ik tot noch toe geen weergâ van weet, als in het geslachte van HEROMAN VAN DER MYN, door ons op zyn tytbeurt ten toneele gevoert, en die in zyn leven met negen Kinderen gezegent was, van dewelke zes Zonen, benevens eene Dochter, aen de Kunst toegewyd waeren.

De outste, GERARD VAN DER MYN, is geboren in 't jaer 1706, en is een wakker Histori- en Portretschilder in *Engelant*, maer in welke Plaets of Stadt, is my onbekent.

CORNELIA VAN DER MYN, geboren in 't jaer 1710, is eene kunstryke Schilderesse in Portretten en Bloemen; zy oeffent de Kunst met roem te *Londen*, en heeft veel te doen.

ANDREAS VAN DER MYN, is vier jaren laeter geboren, schildert Portretten,

en maakt fraeie Plaeten van Zwarte Kunst; wonende insgelyks te *Londen*.

FRANCIS VAN DER MYN, geboren in 't jaer 1719, overtreft niet alleen zyne Broeders, maer ook in eenige deelen der Kunste zynen Vader, inzonderheit om dat hy eene maffier en zachter behandeling in zyne naekten heeft; hy is een wakker Portretschilder: die de Kunst, met toejuiching der Liefhebbers, te *Amsterdam* oeffent; daer hy veele deftige Luiden van den eerften rang geschildert heeft, en onder uitmunten de Heer Burgemeester RENDORP, benevens zyne Gemalinne; de Heer HOOFT en zyne Echtgenoote; de Heer VAN ROOJEN en zyne Gemalinne; en het Afbeeldfel van den kunstlievenden Heere PIETER LEENDERT DE NEUFVILLE, en eene menigte andere, te veel om alle te melden.

In den *Haeg* zyn mede proeffstukken van zyn kloek en vleient penseel te zien, namentlyk de Afbeeldfels van den Heer DOUGLAS en zyne Gemalinne; van den Heer JONGE-BROER, geächt Leeraer der *Remonstranten*, benevens dat van den Courantier DE GROOT. Hy schildert zo wel in 't klein als levensgroot, naer ieders zindelykheit; de behandeling van
zyne

zyne naekten is zacht en smeltende; de stoffen zyner klederen zyn breed en zwierig geplooit; en alles kloek en fix behandelt.

FRANCIS is mede niet onbedreven in 't schilderen van Kabinetstukken of *Madonas*, die hy aerdig weet op te sieren, en door de Liefhebbers in hunne verzamelingen geplaatst worden; ik heb 'er in 't uitmuntent Kabinet vanden Heer BRAAMCAMP gezien, die fraei geschildert en geestig uitgedoscht waeren. Maer met al die bequaemheit is het te duchten, dat de Kunsthulk van onzen Schilder noch schipbreuk zal lyden; daer 't volgende flordig geval wel een voorloper van kon zyn: want het gedrag van dezen Kunstenaar heeft, zedert dat ik dit schryve, zo wonderen zwael genomen, dat ik genootzaekt ben tot breder verklaring van 's Mans levensloop deze nade-re aentekening hier by te voegen; hier in bestaende: de Heer Burgemeester RENDORP, een kunstlievent Heer en een groote Mecenas van onzen VAN DER MYN, had den Heer HASSELAER, zynen mede-Amptgenoot en Afgezant wegens dezen Staet op de Vredehandeling te *Aken*, hem aengeprezen om zyn Edelheits Afbeeldsel te schilderen: dat geplaatst zoude worden, benevens de Portretten der Ministers van andere Mogentheden, in eene

Zael, daer de Vrede te *Aken* getekent is, en ik de schetse al van gezien hebbe; maer 't geen echter geen voortgang gehad heeft, door den buitensporigen sprong, die deze Kunstenaar, even voor hy dit Kunstafereel begonnen had, uit 's Werelts Koopstadt *Amsterdam* (daer hy zo wel gezeten was) naer *Londen* deed; door deze woefte onderneming, heeft hy niet alleen den bovengemelden Heer niet afgemaelt, maer zich zelf ten eenemaal uit zyn welwezen geholpen; en moet nu kunstbezigheden gaen zoeken, die hy hier reets gevonden had.

Het is ligt op te maken, dat hy voor geen Heilig onder de Schilders kan aangeprezen worden, zo uit dit stael, als het volgende geval, het geen hy eenigen tyt te voren, in 't bywezen van eenen B A G H bedreven heeft, die te dier tyt te *Amsterdam* op den nieuwen Dyk woonde, een Man die hem veel dienst deed, en wiens Afbeeldsel, benevens dat van zyn knecht, hy geschildert had. Het stuk ver- toont een Kelder, daer hy bezig met Wyn proeven is; de weergâ is zyn Vrou en Doch- ter; die hy beide, maer inzonderheit het eer- ste, wel uitgevoert heeft.

Hier door vond B A G H gelegenheit om F R A N C I S voor te dragen aen eenen W I L L E M

K A -

KAREL GYS, een Koopman in *Rbynse* Wyn, die zich zelf benevens zynen Zoon in een stuk op denzelven trant liet afmaelen. Toen dezen Heer voor de tweedemaal zat, en het wizen al meest voltooit was, zo zei VAN DER MYN: Myn Heer jeweet-wel, zo als 't gezeit is; daer den ander op antwoorde: ik zal de beloofde hondert daelders geven; daer FRANCIS op zei: neen Myn Heer, 't is hondert ryksdaelders gezeit; en BAGH wist mē niet beter, of 't was voor de eerstgemelde prysbedongen; dit kon niet helpen, de woordenstryt liep zo hoog, schoon BAGH noch al een woort ten beste sprak, dat VAN DER MYN een quaft nam, en veegde alles uit; daer de andere zo toornig over wierd, en hem als een onkundige toefchoot: dat kan 'er wel weder afgedaen worden, en dan benje meester van myn Portret, om 'er een onbetamelyke vertoning van te maken, gelyk men wel meer van zulke gevallen gehoord heeft; neen, zei VAN DER MYN: dat is de meening niet, Myn Heer; en hy nam een mes en schrapte alles, tot op den bloten doek toe, af; zie daer Lezer, zo is het my opgegeven van den geene, in wiens bywezen dezen onbezonnen handel geschiet is, zo dat ik het voor waerheit kan boekstaven.

Door deze en meer diergelyke buitensporigheden, word ik gesterkt in 't geen ik te *Amsterdam* en elders van hem hoorde, dat de bestiering van zyne levenswyze wel eens buiten 't spoor der reden holde, en al zyne winsten niet genoeg waeren om zyne verquistinge goet te maken; want hy had altyt gelt gebrek; waer uit in 't vervolg van tyt te vreezen is, dat het met hem zal gaen, als met zynen Vader en meer andere van dien aert; het berou zal volgen als het te laet is. Hier mede laeten wy hem dryven op de wieken van zyne zorgeloosheit, die smelten zullen als die van *ICARUS*, en hem op 't einde in eenen poel van droefheit zullen doen nederstorten.

ROBBERT VAN DER MYN, geboren in 't jaer 1724, oeffent de Kunst te *Londen*; schilderende Portretten, Lantschappen en Bloemen. Hy is al vroeg getrouwt, en bezit al twee vruchten van zyn huwelyksakkerwerk; in dat vruchtbaere werk der duifternisse wakker voortzwoegende, kan hy in korte jaren zyne tafel met een aenzienlyk getal dischgenoten verryken.

GEORGE VAN DER MYN, geboren in 1725, onthout zich, na 't vertrek van
zy-

zynen Broeder, noch te *Amsterdam*, in eenen wisselvalligen toefant; schilderende Portretten en stukjes in de manier van WATTO, die geestig van vinding en van dag en schaduwe zyn.

Daer is noch eene WILLEM geweest, die, op schaetsen rydende, ongelukkig door het ys viel en verdronk: het geen jammer was, vermits 'er ook al een Schilder in stak.

Uit deze Geslachtlyst is ligt op te maken, dat de naem van VAN DER MYN onder de Kunstenaers misfchien eeuwen zal verduuren, ten minften lang ftant zal houden. Behalven de reets gemelde VAN DER MYNEN, zyn 'er noch twee Zufters: van welke eene te *Amsterdam* by haeren Broeder FRANCIS woont; noch een Zuster van den ouden VAN DER MYN is getrouwt met den Kunftfchilder BOEI; maer aen wat oord van de Werelt dit paer zich onthout, weet ik niet; ook kan ik ieders geboorteplaets niet bepaelt opgeven; hoewel het zeker is, dat de outfte in *Amsterdam* en *Duffeldorp*, zommige te *Antwerpen*, en de overige te *Londen* geboren zyn.

HERMANDIEDERIK CUIPERS,

geboren in 's *Gravenhage* den 29 van wintermaent des jaers 1707, heeft de eerste beginselen der Kunst geleert by PIETER VAN KUIK; maer dewyl deze Meester van het schilderen af- en tot het etzen van Plaetwerk overging, deet hem zyn Vader onder het opzicht van den Historischilder MATHEUS TERWESTEN, met wien hy veele jaren in onderlinge vriendschap was bekend geweest, denkende dat het altoos zamen ging, dat brave Meesters in de Kunst te gelyk goede Onderwyzers waeren.

Na dat hy zich omtrent drie jaren by dezen Meester, zo in de Teken- als Schilderkunst, geöeffent had, verliet hy hem; zettende met naerstigheit de Kunst by zich zelf voort, zo naer goede voorbeelden, als het tekenen op het Akademie, en het schilderen naer 't leven, om dus op alle wyzen zyne studie te bevorderen; genietende ondertusschen noch al veeltyts goede onderrigting van zommige Meesters, die genegen en goetwillig waeren om jonge Schilders dienst te doen en voort te helpen. Zyne geneigtheit strekt tot het schilderen van Historiën, Portretten en moderne Kabinetstukjes; waer van ik 'er gezien hebbe die lof verdienen; ook heeft hy zich eenigen tyt bevytigt in 't schilderen van Basrelieven,

en wel met dien goeden uitflag, dat ze de achting van kundige Liefhebbers waardig zyn: gelykten huize van den Advocaet WESTERHOF, op de korte Vyverberg in den *Haeg*, als medeten zynen huize, gezien kan worden. Noch heeft hem zyn Kunstyver aengespoort tot het tekenen van welgelykende Portretten met craïon, die fraei van couleur en behandeling zyn.

Ten Huize van den Heer SCHIMMELPENNING, Heere van *Meerkerk*, heeft hy drie stukken, levensgroot, geschildert. Het eene verbeelt de Faem, die de aenstelling van zyne Hoogheit, den Heere Prinse van Oranje en Nassau, tot Stadthouder afkondigt, met eenige Kindertjes en ander bywerk. Het tweede den Godtsdienst en de Vryheit, rustende veilig onder de schaduwe van den Oranjeboom. Het derde vertoont de Hoogvorstelyke Familie, den Hemel danköfferende voor het onwaerdeerlyk geschenk van den jonggeboren Erfprins.

Voorts is onze Kunstenaer noch dagelyks bezig, om zyne kunstoeffening naerstig en met goeden voortgang te behartigen; hebbende zedert eenige jaren, zo met schilderen als craïoneeren, hier en elders veel te doen gehad. Het geen ik wensch, dat van eene

bestendig aengroeiende langduurigheid mag zyn.

Op verscheide plaetsen van myne Schilder-Historie heb ik voorbeelden gegeven van Kunstenaeren, die, alleen bezielt met den geest der rykbegaefde Natuur, groote Meesters zyn geworden; maer geen van die allen is zo algemeen geweest in het ondernemen van alles, wat geest- en kunstryk is, als het tegenwoordig voorbeeld van den vernuftigen

Mr. PIETER LYONET, Advokaet voor de Hoven van Justitie in *Hollant*, mitsgaders Translateur, Patentmeester en Ontcyfferaer van Haer Hoog Mogende, Lit van de Koninglyke Societeit der Wetenschappen in *Engelant*. Hy is geboren te *Maastricht* in 1708, en een Zoon van *BENJAMIN LYONET*, in zyn leven *Fransch* Predikant te *Heusden*. Van zyne jeugt af schikte hem zyn Vader tot het leeren der Talen, en de Scholen met lof doorgeraect zynde, besloot hy om hem tot Leeraer in de *Walsche* Gemeinte der H. Godtgeleertheit toe te wyden, en zont hem ten dien einde naer de Hoge Schole te *Leiden*.

Daer zynde, ondernam hy, in zynen vryen ruffchentyt, uit eene bloote aendrift van zynen Kunstlievenden aert, en zonder hantleiding-

dinge van eenig Kunstenaar, een wonderstuk; snydende met een pennemes uit palmhout een Basrelief, verbeeldende APOLLO met de negen Zanggodinnen, en wel zo kunstig, dat, wanneer het door een zyner goede Vrienden den Ridder KAREL DE MOOR werd vertoont, hy het met verwondering beschoude: te meer, toen hy hoorde op welk eene zeltzaeme wyze het gemaakt was, en met een verzoekende den Uitvoerder van dat Kunststuk aen zyn huis te mogen zien.

Zo dra kreeg LYONET die bootschap niet, of hy ging den Ridder bezoeken; die hem op eene gulhartige wyze ontving, en hem aanbod met zyne schrandere lessen te ondersteunen, zo hy lust had zich in de Tekenkunst te oeffenen.

Deze edelmoedige aanbieding nam onze Kunstenaar zeer gretig aen, en was in weinig tyts van dat gewenscht gevolg, dat hy veele zyner goede Vrienden aftekende, wier Beeltenissen hy telkens den Ridder vertoonde; die dezelve zo fraei bevont, dat hy 'er met lust zyn kunstkundig oordeel over gaf. Onder die wyze bestieringe heeft hy met potlood tien Portretten getekent, die de goetkeuringe van kundige Liefhebbers waerdig zyn.

Den tyt zyner studie voltrokken hebbende,
wierd

wierd hy gepromoveert in de H. Godtsgeleertheit, en verliet *Leiden* voor een jaer; in welken tyt hy maer een Afbeeldfel tekende, en lust kreeg om in de Rechten te ftuderen. Des begaf hy zich weer naer 's Lants Hoge Schole, oeffenende zich met zo veel yver en naerftigheit in de Rechtsgeleertheit, dat hy een jaer lang aen geen tekenen dacht, en zyne ftudie in die Faculteit ook voltrokken hebbende, zich in dezelve liet promoveeren, en vervolgens metterwoon naer den *Haeg* vertrok; daer het geval wilde, dat hy den Heer van LIMBORCH, dien onvermoeiden Yveraer in de Kunft, tot zyn naefte Buur aentrof, met hem kennis maekte, en hem zyne Tekenkunft liet zien, die LYONET, volgens zyne gewoone vriendelykheit, aenspoorde, om de kunftoeffening te hervatten, en, door zyne fchrandere en vatbaere leffen, aenleiding gaf om met vrucht een jaer naer pleifter te tekenen, en vervolgens naer 't leven op het Akademie; ook tekende hy in dien tyt noch eenige Portretten; waer van het befte tans te *Frankfort* is.

Daer na viel hem in handen een *Fransch* boek, voerende tot tytel: *Le Spectacle de la Nature*, en handelende, in deszelfs eerfte deel, van de *Infecten*, of gekorvene Diertjens; dit doorbladerende, wiert hy begeerig om de
Na-

Natuur en eigenschappen dier wonderbaere Schepfeltjes te onderzoeken, en ziende, dat het in die soort van Boeken meest hapert aen goede afbeeldingen, begreep hy dat zyne Tekenkunst met groot nut aen diergelyke Natuurgeheimen kon worden besteed.

Des viel hy, met ongelooffelyken lust, aen 't onderzoeken, beschryven en tekenen met de pen, van allerlei Rupsen, Kapellen en haere Tonnetjes, inzonderheit van die, welke zich hier omstreeks onthouden; waer van hy eene groote menigte, met hunne wonderlyke veranderingen en zeltzaeme verschynselen, ongemeen uitvoerig en naeukeurig afgetekent heeft; hier toe verkiezende eene manier, die hy meent, dat tot het slijpt en natuurlyk afbeelden dezer kleine voorwerpen, met al derzelver byzonderheden, vlakken en kentekens, de bequaemste is, en waer in hy, met hulp van een zeer scherp gezicht en goede vergrootglazen, zo gelukkig slaegt, dat ik tot lof van hem moet zeggen, nooit natuurlyker, juistter en uitvoeriger Tekeningen van dien aert te hebben gezien.

In 't jaer 1742 zag hier het licht eene *Fransche* vertaling van LESSER, *Theologie der Insecten*, waer by onze begaefde Kunstenaar eenige aenmerkingen voegde, en ziende, dat
dít

dit werk verscheide nodige afbeeldingen ontbrak, maekte hy daer toe twee Tekeningen, die door VAN DER SCHLEY in 't koper gebracht zyn; verbeeldende de eene verscheide gedaentverwisselingen van gekorvene Diertjens, en de ander het kunstig zamenstel der Honigraten.

In 't jaer 1743 wierd hy van den Heer TREMBLEY, Lit der Koninglyke Societeit in *Engelant*, verzocht om de Tekeningen te maken in zyne beschryvinge van het zeltzaam Waterdiertje, bekend met den naem van *Polypus*; hier maekte hy vyf Tekeningen toe; deze aen VAN DER SCHLEY gezonden, maekte die veel zwaerigheden, om ze zo net in 't koper te brengen. Hier over wierd LYONET zo verdrietig, dat hy eensklaps befloot, om, na het ncemen van een of twee lessen, het Graveerstael en de Etsnaelde ter hant te slaen; schoon hy die nooit te voren behandelt had, en slaegde in die onderneming al mede zo gelukkig, dat elk 'er verbaest over stont, inzonderheit de Heer TREMBLEY, die 'er zo van voldaan was, dat hy in de voorrede van zyn Boek, tot lof van onzen Kunstenacer, onder anderen deeze woorden gebruikt: *on sera peut être surpris*, en geen wonder! nadien niet alleen de Liefhebbers,

bers, maer zelfs zy, die het Graveeryzer dagelyks hanteeren, zich 'er over verbazen moeten; doch hier meer van te melden, is onnodig; also dit werk, zo wel tot eer van den Schryver, als onzen vernuftigen Graveerder, al zedert het jaer 1744, tot nut en vermaek van de Liefhebbers der Natuurkunde, het licht heeft gezien.

In 't zelve jaer wierd de Heer Professor GAUBIUS verzocht van den Heer N. LIBERKIHN, *Med. Doctor* en Lit van de Koninglyke Societeiten der Wetenschappen in *Engelant* en te *Berlin*, om in *Hollant*, dooreen bequaem Graveerder, drie afbeeldingen te laeten snyden, vertonende het maekzel en samenweeffel van de vezels der dunne darmen, ingespuut en door een vergrootglas geschildert; moetende dienen in eene beschryving, voerende tot Tytel: *Fabrica & Actiones villorum intestinorum tenuium*; welk werk een jaer daerna te *Leiden* uitgegeven is. De Professor GAUBIUS vertoonde deze Tekeningen aen de Graveerders te *Amsterdam* en elders, maer ontmoete, om dezelve na genoeg in 't koper te krygen, veele zwarigheden; niet alleen om dat het werk om deszelfs kleinheit moeielyk was, maer om dat het door de gewoone manier van graveeren niet klaer ge-

genoeg kon uitgedrukt worden ; doch hier over in gesprek komende met den Heer LYONET, (van wiens handige Graveerkunst hy reets uit het Boek van TREMBLEY overtuigt was) verzocht hy hem vriendelyk dezen kunstigen arbeit te ondernemen ; doch hy vont 'er in 't eerst ook veel zwarigheid in, te meer, om dat hy nooit iets van dien aert gemaakt had; echter liet hy zich overreden om 'er eene proef van te nemen, en heeft het gemelde werk tot volkomen genoegen van die Heeren uitgevoerd, en is voor dien moeilijken arbeit ook op eene edelmoedige wyze van hen beloont geworden.

Al verder voortgaende in het naspeuren der *Insecten*, viel hem ook onder 't oog ZWAMMERDAM's Bybel der Natuure; waer in van den aert en eigenschappen der gekorvene Diertjes uitvoerig gehandelt word. Dit voortreffelyk werk gaf hem aanleiding om in de Naturgeheimen dier wondere Schepfeltjes al dieper in te dringen, en derzelver inwendige deelen, zo wel als hunne uitwendige gedaente en eigenschappen, naeukeurig te ontleden. De gewoone stellen der vergrootglazen hier toe niet bequaem oordeelende, dacht hy 'er een uit, dat, schoon zeer eenvoudig, hem echter tot zyn oogmerk veel dienstiger was,
om

om de voetstappen van ZWAMMERDAM niet alleen te kunnen volgen, maer zelf voorby te draven; gelyk blyken zal uit een *Anatomisch* Werk over de Rusp, dat hy onder handen heeft, en reets verre mede gevordert is: waer in men met verwondering zal zien, dat het lighaem van dat Dier uit veel meer deelen is zamengesteld, als dat van den Mensch: welke deelen, hoe klein dezelve mogen zyn, nochtans in zyne Tekeningen, ten opzichte van hunne natuurlyke beweging en werking, zo klaer en duidelyk zich vertonen, als die van een groot Dier vertoont kunnen worden: gelyk ik ten zynen huize met de uiterste verwondering hebbe gezien. De menigvuldige veranderingen, die my in dezelve voorquamen, en de verschillende wyzen, op welke deze Tekeningen, op het allerkeurigst, met *Oostindischen* inkt getekent zyn, deden my als verftelt staen over 's Mans Kunstvermogen.

Dit heerlyk Werk zal hy zelfs in 't koper brengen, en met een beschryving daer van, in de *Franfche* Tael, het licht doen zien: waer na de Liefhebbers der Natuurkunde, zonder grootspraek, wel mogen reikhalzen; want uit deszelfs bespiegeling zal het blyken, dat ik 'er slechts een flaeuwe fchetfe van heb gegeven.

De vaerdigheid, waer mede hy in de bovengemelde Kunsten en Wetenschappen is begaeft, door de vlugge vatbaerheit van zyn kloek en onvermoeit vernuft, overtreft alles. Ook heeft het geen reets van hem het licht ziet, de geleerde Werelt al lang verplicht, om hem als een voorbeeld van kunstryke Geleertheit te eeren; als blykt aen de Koninglyke Maetschappy der Wetenschappen in *Engelant*, die hem, in't jaer 1748, tot haer medelit heeft verkoren; en terwyl het geen reets van zyn Kunst en Geleertheit wereltkundig is, in vergelykinge van het geen hy tans onder handen heeft, op geen eenen dag te noemen is, wensch ik, dat den Hemel hem, ter voltoojinge en uitgave van het zelve, de nodige krachten van eene langdurige gezontheit wil gunnen.

's Mans Beeltenis is te zien in de *Plaet L*, naer 't leven getekent door SCHOUMAN.

KORNELIS GREENWOOD, geboren te *Rotterdam* den 2 van herfstmaent des jaers 1708, heeft de gronden der Tekenkunst geleert by eenen VYG, een Leerling van den Ridder VAN DER WERF, die reets groote bequaemheden bezat, en geen der minste Discipelen van dien *Rotterdamschen* Kunstheilig geweest zoude zyn, had de doot hem

hem niet te ontydig weggerukt, tot groot verlies van de Kunst en onzen GREENWOOD, die door dit sterfval ten eenemaal in zyne kunstdrift wierd gestuit, zo ontstelde hem dit verlies! Doch zo dra als zich eenige gunstige gelegenheit aenbood, ter opwakkeringe van zyne aangeborene kunstliefde, hervatte hy zyn voornemen, inzonderheit door het volgende toeval.

Zyn Vader toog, door het bekomen van een Commis-ampt, in den jare 1726, naer *Dordrecht*; daer op dien tyt in bloei was de Kunstschilder ADRIAEN VANDER BURGH, door ons op zyn plaets na verdiensten beschreven; en kunstlievent van aert zynde, was hy onder de Liefhebbers dier Stadt ten eersten bekend en gezien, en ook by onzen Schilder; door deze verkeering gevoelde de jonge GREENWOOD andermael zynen kunstdrift herleven, en nam een vast besluit, met toestemming van zynen Vader, onder het bestier van dezen vernuftigen Meester, zich daer geheel aen toe te wyden. Des viel hy met grooten yver aen 't tekenen, met dat gewenscht gevolg, dat hy, na verloop van drie of vier jaren, in staet gekeurt wierd tot de Penfeelöeffening, daer hy zeer gelukkig, en tot groot genoegen van zynen Vader en Mees-

ter, in vorderde, en in weinig jaren bequaem was om vervolgens de Kunst naer 't leven voort te zetten; daer fraeie bewyzen van te zien zyn ten huize van zynen Vader, en by meer geächte Liefhebbers in *Dordrecht*, zo van Kabinetstukjes als Portretten, die loffelyk behandelt en kunstig geschildert zyn.

In dien tyt was de vernuftige Kunstenaer, AERT SCHOUMAN, zyn Stadtgenoot en mede-Leerling, sporende zy malkanderen, als om stryt, aen tot al, wat ter opbouwinge en voltoojinge der Kunst strekken kon, gebruikende, ter bereikinge van dat heilzaam oogmerk, de volgende prysselyke hulpmiddelen.

Des winters avonts besteedden zy hunnen tyt, ten huize van GREENWOOD, tot het aftekenen van Pleisterbeelden: dit maekte hunnen lust verder gaende om met eenige Liefhebbers naer 't leven te tekenen; huurende ten dien einde een Kamer in den Stadts-Doelen, nevens een bequaem model, daer elk zyn aendeel toe betaelde. Noch verplichte zich ieder Kunstoeffenaer, om, op zekeren bepaelden dag ter weeke, een ordonnantie van eige vinding mede te brengen, waer van het ontwerp in de vorige byeenkomst, na aller goetvindinge, was opgegeven, en waer over dan ieder Kunstgenoot, met eene gepaste rede-

de-

devoering en zedige aenwyzing , toonde , wat ,
naer zyn begrip , volgens de regels der Kunste
daer in te pryzen of te laeken was.

Tot meerder opwekking van deze jonge
Schilderhelden , heeft de geefstryke Dichter
FRANS GREENWOOD , Vader van onzen
Kunstenaar , hen met het volgende Gedicht
verëert.

S P O O R E

V O O R

ST. L U K A S

KUNSTGENOTEN

TE D O R D R E C H T.

'k Zing , ô eedle Kunstgenoten ,
U ter eere , daar ge APEL ,
AGNOLO en RAFAËL ,
En beruchte schilder-grooten ,
Natreet op het spoor van eer ;
Om tot d'eêlste wetenschappen
In de teekenkunst by trappen
Op te klimmen meer en meer .
Laat Italje en Princen hoven

Moedig bogen op de kunst;
 Schoon gy mist der Vorsten gunst,
 Zyt ge des noch meer te loven,
 Daar ge u zelf een kunstschool sticht,
 En een' eerweg tracht te banen,
 Om doorluchtige Italjanen
 Kloek te treden in 't gezicht.

RAFAËL, Italjes wonder,
 AGNOLO, in kunst zoo ryk,
 Groote RUBBENS en VAN DYK.
 En meer andren; in 't byzonder
 FIDIAS, ATHENODOOR,
 GLIKON, ZEUXIS, ARISTIPPUS,
 Met PRAXITLES en LIZIPPUS,
 Komen u in 't schilderkoor
 Wel doorluchte lessën geven:

Maar, ontvonkt door eedler vuur,
 Zoekt ge 't schoonste der Natuur
 Kloek te schetzen naar het leven.

Zoo herbloeit de kunst in kracht.
 Dat hiet naar den laurwer draven,
 Waar, de grootste schilderbraven
 Eeuwen hebben naar getracht.

Wat heeft Neêrlant niet te wachten
 Daar de kunst dus adem baalt,
 Die, byna in 't graf gedaalt,
 Jammerlyk scheen te versmachten!

Thans beurt zy weer 't hooft omhoog,

Moe-

Moedig op haar lievelingen,
 Die 't my lust ten prys te zingen,
 En op welkers vlyt ik boog;
 En wie moet op u niet bogen,
 Helden, die met lossen zwier
 Leven schaft aan 't stom papier?
 Zelf mistrouwe ik vaak myne oogen,
 Door 't beschouwen als verrukt.
 Geeft Italje niets gewonnen,
 Hoe in kunst vooruit geronnen.
 Zwicht niet, schoon de last u drukt.
 Vlyt en arbeit moet hier baten.
 Legt ook eigenliefde aan bant;
 Want reikt gy elkaâr de hant,
 Strekt ge u zelven Mecenaten.
 Tvert dus in 't heerlyk werk.
 Laat geen moeite uw kunstvuur doven;
 Dan geraakt ge 't steil te boven
 En bereikt uw oogemerk.
 Houdt des aan met voort te rennen,
 Kunstgenoten; houdt toch aan;
 Tot gy, in de kunst voldaan,
 U zoo door de kunst doet kennen
 Dat uw kunstroem wyd en zyd
 Wordt verbreidt om bêi de Polen.
 Dit zy uwer vlyt bevolen.
 Zoo verduurt uw lof den tydt.

FRANS GREENWOOD,
 Y 4 Jam.

Jammer was het, dat, andermael, deze op nieuws ontvonkte kunstliefde eensklaps in hem wierd uitgebluft, door het volgende geval: Een zyner Neven, hebbende in *Surinamen* eenige Plantagiën, en, ter bestieringe van dezelve, een getrouw Rentmeester nodig, wist hem die Colonie zo smakelyk te maken, met toezegginge van hem in vervolg van tyt de waerneming van alle zyne Landeryen te zullen opdragen, dat hy, door deze milde aanbieding, bewogen wierd om *Pictura* een scheitbrief te geven, op hoop en verwagting, dat hem dit bedryf, in vervolg van tyt, meerder en zekerder winste zou baren. Hy maekte zich dan met alle spoet reisvaardig, en vertrok in 't jaer 1735 naer *Surinamen*; doch het is aen hem al mê gebleken, hoe onzeker de menschelyke ondernemingen zyn: want, na omtrent vier maanden verblyfs aldaer, is hy, tot groote droefheit van Ouders en Vrienden, aen eene heete Koorts in die warme Luchtstreek overleden, en in den ouderdom van 27 jaren en 7 maanden, op den 3den van grasmaent des jaers 1736 ten grave gedaelt. Jammer was het, dat een Jongkman van zulk eene goede hoope in het kunstperk niet bleef voortdraven; maer de wisselvalligheden der tyden omtrent de Kunst en derzelve Oeffe-

naren, in verwachting van wiffer voordeelen, hebben hem dit befluit doen neemen.

Aen het bovenftaende Vaers en ander Dichtwerk, is het de geleerde Werelt ten vollen bekend, dat FRANS GREENWOOD een gunfteling der Zanggodinnen is; en daer by eenen gansch kunftlievenden aert bezit; het geen ik, ter liefde en achting van dezelve, niet voorby kan, om hier met een woort noch aen te tekenen. Het zy dan den Liefhebberen niet onbekent: dat hy niet alleen de Kunft liefkooft en een fraeie verzameling heeft, maer zelf bequaem is die met kennis te oefenen, in het fchilderen van kunftige Miniauturen; daer by heeft hy uitgevonden, om op eene zeltzame manier, (dat te voren nooit zo gezien is) op Wynglazen, met eenen Diamant, te tekenen, niet naer de bekende drill- of fnykunft op glas, die de fchaduwen arfeeren, en het zuiver glas voor den dag of het fterkfte licht laeten, maer vlak het tegendeel; zynde by hem de getekende deelen het fterkfte licht, en het zuiver glas de fchaduwe zynner beelden, doende dezelve uitwerking, of men met wit kryt, zonder root of zwart, op heel bruin papier tekende, vertonende zich by uitftek welftandig voor 't oog, als het wel gefchikt is; doch het koft veel tyt, gedult en

handigheid, en staet, om die reden, niet ligt gevolgt te worden, als uit bloote liefhebbery: want om winst zou het rykelyk moeten beloont worden, het geen men tans zelden ontmoet. Hier mede wenschen wy onzen kunstlievenden Vriend vaerwel.

Gevallig en wel te pas schikt het zich zo, dat deze twee Kunstenaers; die altyt Boezemvrienden, te zamen Leerlingen by eenen Meester, Stadt-, Tyt- en Kunstgenoten, en te gelyk als gepaert met eenen pryffelyken nayver zyn aengedaen geweest, om, door alle loffelyke voorbeelden en leerzaeme middelen, in de loopbane der kunst voort te draven en te volharden; juist op dezen Schilderschouburg wederom malkanderen volgen. Uit de voorgaende levensbeschryving, heeft de Leezer reets de kunstliefde en naerstigheid van dezen, die nu op 't toncel verschynt, kunnen ontdekken.

Het geen ik verder met de Kunstbedryven van AERT' SCHOUMAN, zal aentonen en bevestigen. Hy is geboren te *Dordrecht* den 4 van lentemaent des jaers 1710, en heeft tot Onderwyzer in de Kunst gehad ADRIAEN VAN DER BURGH, by wien hy wel zeven of acht jaren met vlyt zyne studie heeft voortge-

gezet, tot hy bequaem was de volmaekte Natuur en het schoone leven te hulp te roepen.

Zyne neiging strekte tot het schilderen van Portretten, moderne en antique Kabinetstukjes, benevens Historien voor Kamers in 't ront, Zolder-, Schoorsteen- en Deurstukken: waer van reets Meesterlyke proeven te zien zynaen twee Kamersten Huize van den Heere Burggraef te *Dordrecht*.

In de eene word de zinryke Fabel van Iö vertoont, met alle deszelfs omstandigheden, al te wereltkundig, en in dit werkje elders genoeg uitgebreit, om 'er hier meer van te melden. De andere verbeelt een modern Gezelschap, uitmakende eene talryke Jachtparty in een fraei Lantschap. By den Heer HENDRIK BRAATS is mede een geschilderde Kamer van hem te zien, verrykt met de verbeelding van verscheide Fabelen uit OVIDIUS. Ook pronken de Heeren KETELANUS en HOGVEEN, ieder met een van hem in 't ront geschilderde Zael; zynde beide versiert met eenige voorbeelden uit den getrouwen Har- der. Op dezelve manier zoude hy het kunnen doen met allerlei wilde en tamme Vogelen, levensgroot, gestoffeert met beelden, die hy op eene geestige en natuurlyke wyze weet te schikken, als Wiltbanen en Vogelwa-
ran-

randes in aengenaeme Lantschappen; vertonnende de Buitenplaetsen der Eigenaers, die dezelve aanbesteden.

Buiten deze kunstbezigheid, heeft hy, te *Dordrecht*, veele der aenzienlykste Luiden van rang en vermogen hunne Afbeeltsels geschildert. In 't jaer 1736 was voorwerp van zyn penseel den Heer Vice-Admiraal JAN VAN CONVENT en zyne Gemalinne, benevens zyn Neef Dr. VAN CONVENT. In 1738 schilderde hy den Heer Mr. JAN CORNELIS DE WIT met zyne Echtgenoote, en een Stuk met zinnebeelden, toepasselyk op 't Geesthuis te *Dordrecht*, daer 't voor de schoorsteen geplaatst is; het volgende jaer maelde hy voor den Heer CORNELIS VAN LILL, een Liefhebber te dier Steede, een Kabinetstukje; in 't jaer 1740 portretteerde hy den Heer Mr. JAN VAN WAGENINGEN, benevens zyne twee Kinderen, in een stuk; in 't volgende jaer den Heer Ontfanger STROP met zyne Gemalinne; ter zelve tyt schilderde hy een Stuk voor de schoorsteen in 't Logement der Heeren van *Dordrecht* in den *Haeg*. In 't jaer 1743, niet minder voordeelig in kunstbezigheid, schilderde SCHOUMAN het Portret van den Heer Mr. ONDER DE LINDE; en twee Kabinetstukjes voor den Heer GYSEN, be-

benevens het Afbeeldfel van den Heer *Mr. GERARD BEELAERS*, Heere van *Blokland*, *Wieldrecht* en *Dordtsmonde*; den Heer *SCHOOK* en zyne Echtgenooten, en een Zolderstuk, verbeeldende Kindertjes; in 1747 den Heer *NICOLAES LANDTSCHOT*, die als Raet van Justitie in 't zelve jaer naer *Ooft-Indien* vertrok, medenemende zyn eige Afbeeldfel, dat zyner twee Zusters en Broeder; in 't vervolg den Heer *DIDERIK SANTHEUVEL*, benevens zyne Echtgenooten en twee Kinderen.

Zedert het jaer 1748 heeft hy zo wel een woning in den *Haeg* als te *Dordrecht*, doch bevint zich wel meest in de eerste plaets; en na het zich laet aenzien, zal hy hier zyne begunstigers zo wel als in zyne Geboortestadt vinden, die hem daerenboven altyt genegen blyven; dus heeft hy voor d'een of ander Liefhebber der gemelde Steden altyt zo veel te doen, dat hy nooit onledig van kunstbezigheid is; zo als 't vervolg van 's Mans kunstbedryf zal uitwyzen.

Na hy hier pas gezeten was, wierd hy in 't bovengemelde jaer verzocht eens over te komen, om in een Portretstuk der *Dordtsche* Heeren van de Munt; door zyn gewezen Meester *A. VAN DER BURG*, op verzoek van de Muntheeren, zo geordonneert en geschildert, dat 'er, op eene voegelyke wyze des begee-

begeerende , andere afbeeltsels by geplaetst konden worden ; noch elf Portretten der tans in regeering zynde Munters te schilderen , gelyk hy tot groot genoeg en dezer Heeren ver- richt heeft.

Eenige tyt daer na schilderde hy den Heer PAULUS GEVAERS, Burgemeester der Stadt *Dordrecht* , benevens zynen Zoon en Dochter , den Heer VAN DER HEYM, Secretaris van de Admiraliteit op de *Maze*, te *Rotterdam* , deszelfs aengehuwden Zoon , en zyne Gemalinne met een Dochtertje op haeren schoot ; deze Afbeeltsels zyn in 't klein tot onder de kniën.

Ons Hoffelyk 's *Gravenhage* levert mede deftige voorbeelden uit van 's Mans Kunstpenfeel : daer onder den Eerwaerden Heer SANDIFORT, Leeraer der Gereformeerde Gemeinte te dier Stede ; dit Portret voldeet zo wel in gelykenis als kunst aen de Liefhebbers , dat onze Schilder hier door aanleiding kreeg om meer Luiden van aenzien af te maelen , daer geen der minste onder was , de Heer QUARLES, Gedeputeerde ter Admiraliteit te *Amsterdam* , wegens de Stadt *Gouda* , en zyne Gemalinne , geboren VAN DER HAER, benevens een Dochtertje , dat by haer staet , alle levensgroot tot onder de kniën.

Noch het Afbeeltfel van de Kunsttryke Juf-
frou VALKENAER, Weduwe van wylen den
Rec-

Rector van die naem, beroemt wegens haere bequaemheit om uit papier alle zoorten van gebouwen te kunnen maken, onder andere een, vertonende het aenzienlyk Paleis, door hunne Hoog Mog. de Staten Generael, tot vreugdebewys over de laetste *Akenfche* Vrede, in de Hof-Vyver opgerecht; dit heeft zy volgens de voetmaet, met al het geen 'er om en by was, tot verbazing van alle Liefhebbers, die het gezien hebben, uitgevoert; en op denzelven trant het Vorstelyk Lusthuis de *Oranje* zael in 't *Haegfche* Bosch.

Na deze kleine afweiding, dient noch geboekt, dat de Heer VERSCHURING, Commis van 's Lants Finantie, benevens zyne Echtgenooten en Dochter, de jonge Heer TARRE, en zyne eerstgehuwde Wederhelft, gebore HAENSBERGEN, in 't klein tot onder de kniën, door onzen Kunstenaer geschildert zyn, en een menigte andere, te veel om alle te melden.

Verder moet ik noch tot 's Mans lof melden, dat hy een fraeie manier heeft, om met kryt, *Ooftindifchen* inkt, waterverf of craïon, allerlei voorbeelden, het zy Portretten, Lantschappen, Vogels, Planten, Bloemen, aengenaeme Gezichten van buitenplaetsen, met hunne om- en opstaende gebouwen, naer 't
le-

leven te tekenen ; of naer Kunsttafereelen van uitmuntende Meesters: die hy, elk in zynen aert en manier, zo wel weet te volgen, dat een kunstkundig oog het met den eersten opslag naeulyks kan ontwaer worden, of voor eige werk van den Meester aenziet. Inzonderheit heb ik 'er gezien naer VAN DER EULFT, die zich ryk van beelden en gebouwen vertoonden; eenige naer OSTADE, JAN STEEN, BODT; Zeegezichten naer VAN DE VELDEN, BAKHUIZEN en meer andere hoogvliegers in de kunst; die alle van een zuivere en uitvoerige behandeling waeren: daer eenige van beruften by den Heer HENRIK VAN SLINGELANDT, Burgemeester van 's *Gravenhage*, enden Heer HENRIK VERSCHURING; te *Rotterdam* by de Heeren JAN SNELLE en BISSCHOPPEN; en by een menigte andere Liefhebbers der Papierkunst, die dezelve met graegte opzoeken om in hunne fraeje verzamelingen mede te pronken. Onze Kunstenaer is mede niet onbedreven, om Portretten of eenige andere voorbeelden in 't koper te brengen door de Schrap- en Etskunst. En om niets ononderzocht te laeten, wat tot kunst behoort, heeft hy, op 't voorbeeld van den Heer FRANS GREENWOOD, ondernomen, met een Diamant op glazen in die manier

A. Schremer del.

P. Tange sculp. 1751.

J. Tiebout Regters. 2. Jan ten Kompe. 3. Jan Palthe.

nier te snyden: als ik hier voor reets omstan- dig heb aengetekent, dat hem zo wel gelukt is, dat hy zynen voorlichter kort op de hie- len volgt, en ten zynen huize fraeie proe- ven daer van te zien zyn. Hier mede wenschen wy onzen yverzuchtigen Schilderhelt gunstige Mecenaassen tot bevordering van zyn geluk en voortzetting van de Kunst; zyn Beeltenis is te zien in de *Plaet H.*

TIEBOUT REGTERS , op Kersä-
vont des jaers 1710 te *Dordrecht* geboren, van
waer hy, twee jaren out zynde, met zyne
Ouders naer *Arnhem* verplaetst en opgevoet
is. Zo dra hy tot jaren van onderscheit quam,
toonde hy niets als de Schilderkunst te willen
leeren; waer in zyne Ouders bewilligden,
hem bestellende by eenen TEN HAEG, toen
de beste Meester dier Stadt: doch, vermits
hy te gelyk een van *St. Lucas* Broeders was,
die met de groote quast speelen, en geen Leer-
lingen aennam, als onder beding hem hier in
behulpzaam te zyn, stont zulks onzen REG-
TERS niet aen; vermits hem TEN HAEG
meer met de grove bostel als met de kunst-
penselen bezig hield. Des vertrok hy op zyn
20ste jaer naer *Rotterdam*, en begaf zich daer
onder het bestier van eenen MEYER; by

wien het hem om verscheide redenen maer half aenstont, en, na een tweejarig verblyf, *Rotterdam* en dezen Meester verliet; begevendenzich naer *Amsterdam*: daer hy, door quaden raet misleit, zich aen 't onderwys vanden beruchten dozynschilder WANNENBERG overgaf; maer dra ziende, dat hy van quaet tot erger gekomen was, verliet hy hem, en raekte eindelyk gelukkig by den braven Portretschilder J. M. QUINKHARD. Onder wiens schrandere kunstlessen hy den tyt van vyf jaren zyne Kunststudie lustig heeft voortgezet, met dien gewenschten uitslag, dat hy een bequaem Portretschilder geworden is, en zyne Kunst in die Stadt met roem oeffent; waer van ik ten zynen huize proeven gezien heb, bestaende in verscheide Familiestukken en enkele Portretten, die alle fraei geschildert en aerdig geordonneert zyn, volgens de moderne trant; zynde ook van eene juiste gelykenis, en de kleëren, zo wel als het naekt, naer 't leven op eene welstandige en natuurlyke wyze geschildert. Onder al deze Afbeeldsels, toonde hy my het Portret van LUDOLPH BAKHUIZEN, daer niet alleen het weezen, maer deszelfs gansche gedaente van 't hooft tot de voeten, zo kunstig in getroffen was, als men zou kunnen wenschen.

Wy-

Wyders is onze jonge Kunstenaar bezig in dit lopende jaar 1751, met een stuk te schilderen levensgroot ten voeten uit, verbeeldende de Heeren Regenten van 't Aelmoesseniers-Weeshuis te *Amsterdam*.

Op dien voet voortgaende, is het te denken, dat hy de kunst met voordeel zal oefenen, te meer, vermits hy al veel kunstwerk aen de hant heeft, het geen doorgaens tot genoegen der aanbesteders uitvalt. Met het een en ander gunnen wy hem den ryken invloed van *Pictura*, en de gunstige toejuiching van haere Liefhebbers.

Het Afbeeldsel van deezen TIEBOUT REGTERS, is te zien in de *Plaet N*, gevolgt naer 't geen hy naer zyn eige wezen geschildert heeft.

AUGUSTINUS TERWESTEN

geboren in 's *Gravenhage* A° 1711, en Zoon van den vermaerden Historischilder MATHEUS TERWESTEN; die hem, van jongs af, tot de Kunst heeft opgeleit, doch in den tusschentyt, dat hy hem de eerste beginselen der Tekenkunst leerde, de *Latynsche* Scholen liet doorgaen, om hem des te bequaemer te maken tot alles, wat een verstandig en braef Schilder past; zettende hem vervolgens, met ernst, aen alles, wat tot de Schilderkunst behoort.

Dus heeft onze AUGUSTINUS veele jaren, onder het bestier van zynen Vader, zich vlytig en wakker geëeffent naer een menigte fraeie voorbeelden, door zynen Vader in deszelfs reizen byeen verzamelt, ook met het naeukeurig copiëeren van zyns Vaders Origineelen, met het naerftig tekenen naer 't leven op het Akademie, en met zich, op zyn's Vaders voorlichtinge en hantleidinge, naer de volmaekte Natuur te wenden en het leven te volgen.

Naderhant wierd hy door de Heeren Regenten van het Akademie bequaem geoordeelt, om als *Adjunct*, by afwezen der Regenten, het Model te stellen: het geen hem noch meer aenmoedigde, om, in het dapper voortzetten zyner studie, zyns Vaders voetstappen te volgen; doch schoon hem deze opgedragene waardigheit aen den *Haeg* scheen te verbinden, echter verplaetste hy zich eenigen tyt daer na te *Delft*; begevende zich, daer ter Stede, tot het schilderen van Historiën en Portretten; als gezien kan worden by den Heer's GRAVEZANDE: voor wien hy een Kamer in 't ront geschildert heeft, en aen eenige Portretten van aenzienlyke *Delfenaeren*, wiens tronien de voorwerpen van zyn penfeel zyn geweest, en by wien deze Afbeelt-

beeltsels, ter beschouwinge van nieuwsgierige Liefhebbers, te zien zyn.

Hoe naerftig hy zich hier met de Kunstöefening bezig hield, wist hem de liefde te bekruijen: doende hem verflingeren op eene Weduwe van goeden huize te *'s Hertogenbosch*, met welke hy kort daer na troude: doch dit huwelyk viel in 't vervolg hem zo voordeelich niet, als hy zich in 't begin verbeeld had: want dit Vrouwtje verstont de spaerzaamheit niet, om de penningen, die met de Kunst gewonnen wierden, zuinig te besteden, en het overschot zorgvuldig te bewaeren; twee kunstgreepen in de burgerlyke huishouding, die in deze tytsömftandigheden van groot belang zyn voor een jong Schilder, die vooral een goede bestieringe over zyne geltmiddelen nodig heeft. Deze geltverquistende handelwyze verwekte zo veele oneenigheden tusschen hem en zyne beminde, dat hy, om niet geheel in verval te komen, en verdere mishandeling te ontgaen, zich, by openbaere rechtspleginge, van zyne Byslaep en Tafelvriendinne liet scheiden. Dat zy nu van alles alleen de schuld had, en EVA was, is aen het geen, dat naderhant ten haeren opzichte is voorgevallen, zonneklaer gebleken.

Wat wyders de reden is, dat hy zich na

dien tyt weer in den *Haeg* heeft neergezet, is my onbekent. By giffing, misschien, om dat hem de plaets verveelde, daer hy dit ongelukkig huwelykslot getrokken had, of, om dat hem door den tyt zyne Begunstigers ontvallen waeren; een van beide is zeker. Zedert heeft hy in den *Haeg* zynen Gastheer, den gewezen Boekverkoper SCHEURLEER, daer hy eenigen tyt, voor gezelschap uit vriendelykheit, by in huis gewoont heeft, deszelfs heele Familie geschildert, in verbeeldinge van de vyf Zinnen. Voorts is hy voor zich zelfs stil en eerlyk van gedrag, en oeffent de Kunst noch dagelyks, als hy werk heeft; het geen ik hem zo veel, en van dat gewigt toewensche, als tot zyn weifelent geluk genoeg is, en zyn Kunstvermogen kan dragen.

JAN VERBRUGGEN, geboren te *Enkhuizen* den 4 van lentemaent des jaers 1712; hy is afkomstig van een out aenzienlyk geslacht, zo van Vaders als Moeders zyde, zynde zyne Voorouders, al van voor de Reformatie daer ter Stede, in de Regering geweest. Hy is een bequaem Kunstenaer alleen uit liefhebbery.

Het eerste onderwys, dat hy in de kunstgronden gehad heeft, was te *Voorburg* in het
Franfcb

Franfch Koftfchool, door den Tekenmeester JAN VAN CAL; die zynen luft zo dapper aenfpoorde, dat onze VERBRUGGEN hier ter fchole, en naderhant t'huis by zyne Ouders, in korte jaren zo gelukkig gevordert was, dat hy zich naer't leven kon oeffenen. Waer toe hy te *Enkhuizen* veel gelegenheit vond, vermits zyne neiging ftrekte tot het tekenen en fchilderen van allerlei Vaertuigen, Zee- en Strantgezichten, daer men de branding der Zee over het zoute pekelt ziet heenen weiden, of het fchuim der bruiſchende baeren tegens fcheepen, ſtrant en duinen, ziet aenſtuiven, nevens de veranderig van lucht en water in allerlei geſteltheit van weêr; door dezen weg heeft hy tot de kennis der Scheepsboukunft aenleiding gekregen. Eenige jaren geleden, maekte hy kennis met den Kunſtſchilder Louïs DUBOURG, die hem veel onderrigting gaf in de behandeling der Oliverwen, en zedert altyt zyn boezemvriend geweest is. Wyders is hy niet alleen ervaren in het fchilderen van Schepen, maer oeffent zich ook in de verhevenſte deelen der Kunſte: als Zinnebeelden, Decoratiën en Lantſchappen, en zou wonderen in deze ſtudie doen, als hy zynen ganſchen tyt aen dezelve kon te koſte leggen; maer zyne menigvuldige bezigheden zyn oor-

zaak, dat hy dezelve maer, ter uitspanninge van zynen geest, by afgeknepene uren kan waerneemen; hebbende een werkelyk beroep op het *Oostindisch* Huis; ook is hy een Liefhebber der Letteroëffeningen, en heeft verscheide keeren het Schepensämpt te *Enkhuizen* bekleet; daer noch bykomt, dat hy, zedert het jaer 1746, de Klok- en Geschutgieterye van het Ed. Mog. Collegie ter Admiraliteit in *Noorthollandt* aenvaert heeft, daer hem de Tekenkunst wonder wel in te stade komt, om de stukken met allerlei ornamenten te versieren. Noch is hy dikwerf bezig met het aenleggen van Buitenplaetsen voor zyne goede Vrienden, als te zien is aen de Buitenplaets van den Heer Schepen *Buisker*, Echtgenoot van zyne Zuster, vermits hy de Boukunde grondig verstaet. Eindelyk is hy een Liefhebber der Muziek, 'speelende op verscheide Muziektuigen: waerlyk altemael begaeftheden, die zich zelden in een Mensch te gelyk bevinden, en wenschelyk vergenoegen, hier op aerde, aen een Sterveling kunnen geven: doch wat is 'er bestendig in het ondermaensche! Het verlies eener schoone en deugtzaeme Vrouwe benydde hem het langduurig genot dezer aertsche vergenoeginge, overtrekkende dezelve met een zwart floers van rou-

we

we en droefheit door haer ontydig sterfval. By deze waarde Bedgenootte heeft hy zes Kinderen verwekt; van welke noch in leven zyn twee Dochters en een Zoon, die ook in alle Kunsten en Wetenschappen word onderweezen, en dien ik de ryke en volle maete van zyns Vaders bequaemheden toewensche; terwyl ik hoope dat de Dochters, als voorbeelden van deugt en zedigheid, de voetstappen haerer Moeder zullen volgen.

ARNOUT RENTINEK, geboren te *Amsterdam* den 27 van oogstmaent des jaers 1712; zyn eerste Lcermeeſter was de beruchte ARNOLD BOONEN, doch die hem door de alvernielende doot ontruikt wierd, na hy pas de eerste tekengronden by hem gelegd had.

Des begaf hy zich by NIKOLAES VERKOLJE, door wiens ſchrander onderwys, gepaert met eige vernuft en naerſtigheit, hy, in drie jaren leerens, in ſtaet was om voorts zich naer't leven te oefſſenen; indien tuſſchen tyt wierd onze jonge Kunſtenaer bekend met den Ridder DE MOOR, die, zynen yver en leerzugtigen aert ziende, hem van tyt tot tyt quam bezoeken, en ook den vryen toegang verleende, om zo menigmael, als 't hem behagde, by hem te komen: om hem zyne on-

derrechtinge, in al het geen wat tot de Kunst behoorde, mede te deelen; het geen onze Ridder op zo een edelmoedige wyze behandelde, dat hy dit alles uit liefde en tot bevordering van onzen Kunstenaar doet, buiten beooging van eige belang.

Zyn geweze Meester, KLAES VERKOLJE, verzuimde mede niet zynen leerling denzelven dienst te komen doen; het geen, met byvoeging en aanwending van eene onvermoeide naerftigheid, hem tot een bequaem Meester gemaakt heeft, zo in het schilderen van Portretten, als van antique en moderne Kabinetstukjes. Onlangs ten zynen huize zynde, toonde onze Kunstenaar my een aerdig stukje, verbeeldende een Juffrou, die voor haer toilet staet, gekleet naer de hedendaegsche mode, met een losse sak aen, en een mutsje op 't hoofd, en verder doende is met zich zelf op te sieren: haer Meit heeft de Juffrou's waejer in de hant gereet, om dezelve aen haer over te geven, het een en ander maekte een aengenaeme vertoning; en was alles met veel oplettentheit naer 't leven gestudeert en geschildert, en waardig in een fraei Kabinet te pronken.

Het is ten uiterste te verwonderen, hoe 'er noch eenige Kunstenaers te deezer tyt zyn, die

die zich met dat ftyve modern, dat over een menigte van jaren door die oude Meesters gefchildert is, zich noch bezig kunnen houden; want ik ftel vast, als DOU, MIERIS, METZU en andere van dien tyt, nu leefden, dat zy de hedendaegfche mode zouden volgen: die vry aengenaemer voor 't oog is, als die men over hondert jaren gedragen heeft, en nu noch zoekt te volgen, om aen die oude Hoogvliegers gelyk te zyn; maer het waere, waer in deze Meesters te volgen zyn, is hunne overheerlyke en natuurlyke fchildertrant; en niet die ftyve opfchik, want onze hedendaegfche is veel loffer om verbeelt te worden. Dit in 't voorbygaen gezegt hebbende, zal ik den afgebroken draet van onzen Kunftenaer zyn levensverhael weder aen een hechten en vervolgen, en tot lof van zyn kunftvermogen boekftaven, dat hy een uitmuntende behandeling van tekenen met waterverwen heeft, het zy eige vinding of naer kunftige Schilder-ryen van vermaerde Meesters; die hy zo net en evengelyk naer den aert en manier van ieder Schilder weet na te bootzen, dat men ten eerften kan zien, naer wat Meester het gemaakt is; onder andere zag ik 'er een naer WOUWERMAN, die zo fraei en net behandelt was, dat ik nooit beter gezien heb; zet-

ten-

tende hy met het een en ander noch dagelyks zyne Kunstöeffening wakker voort, om naer den palmtak van MINERVA te dingen; waer toe wy hem veel kans en voorspoet gunnen.

Nu volgt zyn Stadt- en Tytgenoot, JAN TEN COMPE, geboren te *Amsterdam* den 14 van sprokkelmaent des jaers 1713. Hy heeft tot Onderwyzer in de Kunst gehad DIRK DALENS, een braef Lantschapschilder.

De oneindige verschillende soorten van voorwerpen, waer mede het den Schepper behaegt heeft de zichtbare Werelt te verryken, en de vatbaerheit der stoffe voor allerlei vorm, waer door de met reeden en vernuft begaefde Mensch in staet is om van dezelve allerlei voorwerpen te maken, hebben van outsher de Schilders aenleiding gegeven tot zo veele onderscheide verkiezingen voorbeelden, ter nabootzinge der volmaekte Natuur; zynde zommige geneigt haere schoonste en edelste deelen te bespiegelen en af te beelden, als Historien en Lantschappen, andere tot het navolgen van tam en wilt Gedierte, Vogels en andere voorwerpen; een, derde soort bemoeit zich alleen met de nabootzing van die geene, welke doar Menschen handen, tot gebruik en vermaek der
men-

menschelyke zamenlevinge, gemaekt zyn; als
 JOHAN VAN DER HEYDEN, die uitmun-
 te in het schilderen zo van outtytsche als he-
 dendaegsche Gebouwen, en in die verkiezing
 door GERARD BERKHEIDEN gevolgt wierd;
 na wien, zo veel ik weete, geen Schilders ge-
 weest zyn, die zich alleen op dat gedeelte
 der Kunst hebben toegeleit, als onze JAN
 TEN COMPE, die deze twee wakkere Schil-
 derbaezen op dat spoor rustig navolgt, en
 reets vergevordert is in het schilderen van al-
 lerlei Steden, Kastelen met hunne omliggen-
 de Lant- en Watergezichten, Huizen en aen-
 genaeme Buitenplaetsen; daer fraeie voorbeel-
 den van te zien zyn by de Liefhebbers te
Amsterdam, en inzonderheit by den kunstlie-
 venden Heer Burgemeester RENDORP en
 meer andere: die 's Mans kunst waardig ach-
 ten om in hunne Kabinetten te plaetsen.

Ik hebbe van hem verscheide fraeie stukjes
 gezien by den Courantier DE GROOT, in
 's *Gravenhage*, verbeeldende alle de Gezichten
 van den *Haeg* en deszelfs omliggende Lant-
 streeken; insgelyks eenige, daer het Binnen-
 en Buitenhof, benevens den Vyverberg, met
 deszelfs om- en opstaende Gebouwen, kunstig
 in vertoont wierden. Noch een, verbeeldende
 de witte Vrouwe Poort te *Utrecht*, en een an-
 der,

der, daer het oude Huis *te Persyn*, tusschen *Leyden* en den *Haege* gelegen, in uitgebeeld was. Noch een, daer de twee Poorten der Stadt *Delft* benevens de bruggens, en al 't geen men met een opslag van 't oog zien kan, zo als men van *Rotterdam* komt en de Stadt nadert, in vertoont word, dat geen van de minste is. Zo heeft hy een meenigte gezichten in en om *Haerlem*, en veele van *Amsterdam*, getekent en geschildert, daer onder een voor den Heer *BRAAMCAMP*, verbeeldende een gezicht van 't Rondeel naer de Munt en de Schapemarkt, daer met roem van gesproken word. Al deze stukjes zyn op een geeltige en fixe manier gestoffeert met beeltjes en beeltjes, of lantschappen, na de voorbeelden zulks vereischen. Daer hy heeft hy het geluk, dat de Liefhebbers hem en zyne kunst genegen zyn, endezelve na verdienste belonen. Hier door wenschen wy, dat hy mag aangespoort worden om zyne voorgangeren te achterhalen, ja zelf voorby te streven. Het Afbeeldsel van dezen Kunstenaar is te zien in de *Plaet N.*

LUDOLPH BAKHUIZEN, is al mede uit het machtig *Amsterdam* gesproten, op den 29 van oogstmaent des jaers 1717, een kleinzoon van den vermaerden Zeeschilder

BAK-

BAKHUIZEN. De Vader van onzen LUDOLPH was een voornaem Koopman op *Duitslant*, maer vermits hem de doot in den jare 1731 wegrukte, hield zyne Moeder het Comptoir aen voor haeren Zoon; waer van hy ook in 't jaer 1732 een begin maekte, doch niet volkomen na genoeg, om dat hy eene onverzettelyke genegenheit tot den Krygsdienst had, daer zyne Moeder even zo sterk tegen was: schoon nu deze Oorlogsdrift door het gedrag van veel jonge knapen uit zyn geslacht en andere, die tegen wil en dank van hunne Ouders dienst namen, des te meer wierd aangeprikkelt, kon hy echter niet besluiten, om, zonder bewilliging zyner Moeder, dat spoor te volgen, en ziende, dat zy op geene vriendelyke wyze hier toe over te halen was, bleef hy het Comptoir noch al waernemen, in hoope echter, om noch eens tot zyn voornemen te komen.

Ondertusschen kreeg hy, door het leezen van HOUBRACKENS Schilderschouburg, lust tot de Schilderkunst, te meer, om dat hy in dezelve vond, dat zyn Grootvader ook de jongelingschap al ontwassen was, eer hy zich ten eenemaal aen dezelve overgaf.

Dus begon hy den tyt zyner uitspanning met yver aen *Pictura* toe te wyden; begevende zich onder het bestier van den wakkeren

Por-

Portretschilder QUINKHARD, die toen naest zyn deur woonde, en hem in de Tekenkunst onderwees; het geen zynen lust tot de Kunst zo aenwakkerde, dat hy met het begin van 't jaer 1738, zynde toen 21 jaren, de Koopmanschap vaerwel wenschte, en zich, onder de leiding van zynen schranderen Meester, geheel aen de Kunst overgaf.

Des viel hy met allen ernst aen de Kunststudie, en oeffende zich met tekenen en schilderen zo lang by zynen Meester, tot hy bequaem wierd gekeurt om zich zelf voort te helpen; doch, door zyne zucht tot den Krygsdienst, strekte zyne genegenheit meest tot het schilderen van Paerden en al wat tot den Oorlog behoort; om dan hier toe de nodige kennis machtig te worden, deet hy een reize naer de Legers, die in 't jaer 1743 aen de *Mayn* en *Rbyn* gecampeert lagen, en, om hier in zyn oogmerk volkomen te bereiken, nam hy als *Volontair* dienst: waer door hy gelegenheit had om alles naeukeurig te beschouwen en af te tekenen, wat hem in zyne studie kon dienen, zich de moeite getroostende, om alle marschen en contramarschen te helpen doen, om by een voorvallenden Veltslag zyn hart en moed voor 't Vaderlant te tonen; gelyk hem om die reeden ook een getuigfschrift door de

de gebiedende Legerhoofden is vergunt, waer in zyn goet en kloekmoedig gedrag geroemt word. In de jaren 1746 en 1747, zette hy zyne kunst met yver naer zyne gemaekte tekeningen voort. Hy was van voornemen den Velttocht in 't jaer 1748 noch eens by te wonen; doch waer in hy door de onverwagte tekening der *Akenfche* Vrede verhindert is. Voorts is hy een groot Liefhebber van te paert te ryden; altemael dingen, die tot zyne studie goede aenleiding geven, waer in wy wenschen; dat hy, door tyten vlyt, met roem en voordeel mag flagen. Zyn kunstvermogen kan men zien in 't nieuwe Ryschool, ten huize van den Heer Pikeur te *Amsterdam*, aen een stuk, verbeeldende negen paerden, die door hem naer 't leven geschildert zyn.

Nu komt hier te volgen een viertal van *Amsterdamfche* Kunstenaren, daer onder HENDRIK DE WINTER, geboren den 30 van oogstmaent des jaers 1717; hy is een Leerling van CORNELIS PRONK, en volgt zynen Meester in 't tekenen van allerlei Vorstelyke en publicque gebouwen, met al het geen daer om en by gelegen is.

In zyne jeugt heeft hy eene reize in *Duitschland* gedaen, hier door kreeg hy gelegenheit om

voor den Hartog van *Holstein*, aenstaenden Troons-opvolger aller *Russen*, veele tekeningen te maken: daer onder deszelfs Kastelen, met hunne Hoven, Wiltbanen, Lant- en Watergezichten, die in zyne Staten gelegen zyn.

Door het zien van deze Kunstwerken, wierd den Hartog van *Holstein-Plöen* mede aengespoort, om zyne Lustplaetzen en Kastelen door onzen Kunstenaar te laeten aftekenen, het geen tot volkomen genoegen van die hoge Personadien uitviel.

Tegenwoordig woont hy te *Amsterdam*, daer hy mede wakker bezig is, met al het merkwaardigste in die aenzienlyke Koopstadt aller Volken af te tekenen, en niet alleen te dier plaetse, maer in veele Steden, zo in als buiten *Hollant*. Verder is hy heel bequaem om de jeugt in de Doorzicht-, Bou- en Tekenkunst te onderwyzen. Hier mede wensch ik, dat hy, tot de vruchten van dezen loffelyken arbeit, een meenigte Liefhebbers mag ontmoeten, die hem rykelyk belonen.

Nu volgt JAN PALTHE, geboren te *Deventer* in 't jaer 1719, en Zoon van GERIT JAN PALTHE, van wien wy op zyn plaets gesproken hebben. Onze jonge PALTHE ontdekte al vroeg zynen overgeërfden kunstdrift,

drift, en wierd, door het dagelyks zien van zyn's Vaders kunstbèzigheden, noch meer aengeprikkelt, om hem, in die loopbane der Schilderkunst, na te streven; waer door zyn Vader te raden wierd, hem in dezen vaert niet te stuiten, maer door goet onderwys tot dien loopstryt bequaem te maken. Dus by zynen Vader eenige jaren, onder zyne verstandige leiding, zich, naerstig en bedachtzaam, in de Kunststudie hebbende geëeffent en in staet gestelt om zelfs voort te gaen, begaf hy zich naer *Hollant*, en verkoor *Leiden* tot zyne woonplaetse; daer ik hem, eenigen tyt geleden, bezocht heb, en verscheide Portretten van hem zag, meest halflyfs, en een, verbeeldende Man en Vrou, tot de kniën in een stuk levéns groot, die braef en natuurlyk geschildert waeren.

De Senaetkamer ter voorgemelde Stede is mede versiert met eenige Afbeeldsels, die door *PALTHE* geschildert zyn, daer onder uitmunten de Heeren Professoren *SCHULTENS* en *ALLEMAN*. Verder heeft hy noch door zyn kunstpenfeel afgemaelt Mevrouw de Weduwe *NOBEL*, benevens drie kinderen van haere Dochter, gehuwt aen den Heer *TESTART*, Den Heer *DE VOS*, benevens den *Lector LABORDES* en een menigte andere aenzienlyke Lui-

den van rang en regering, die zo wel wegens het schilderen als juiste gelykenis voldaan zyn.

Hy is noch dagelyks yverig bezig om naer den gloriprys, die de Kunstgodinne voor arbeit en zweet veil heeft, naest zyne Kunstgenotente dingen: waer in ik hem wensche wel te mogen slagen. 's Mans Beeltenis, naer 't leven getekent, vertoont zich in de *Plaet N.*

NICOLAES REYERS, geboren te *Leiden* den 4 van wynmaent des jaers 1719; een Leerling van den Kunstschilder HIERONIMUS VAN DER MEY, op wiens veilig kunstspoor hy wakker voortgaet, behartigende zyne Studie met yver en naerftigheid, zo in 't schilderen van Portretten, als Kabinet-Schoorsteen- en Deurstukken, en welke kunstbezigheden meer voorkomen. In dit alles wenschen wy hem eenen goeden voortgang, op dat hy, met roem en voordeel, in het renperk van *Pictura* mag voortdraven.

JACOBÛS BUYS, geboren te *Amsterdam*, den 19 van slagtnaent des jaers 1724. Na hy in zyne eerste jeugt de Scholen doorgeraekt was, wierd hy bestelt op een Procureurs Comptoir, om zich bequaem te maken in al 't geen, wat tot dit beroep behoort; hier bleef hy

tot

tot zyn 19de jaer. Maer niets veranderlyker als den Mensch, inzonderheit in zyne jongelingschap; hy had in zynen ledigen tusschentyt, uit eene zucht en neiging voor de Tekenkunst, zich zelf daer in geëffent; dit beginzel beviel hem zo wel, dat hy een besluit nam om het Comptoir vaerwel te wenschen, en de schryfsen voor 't pensceel te verwisselen.

Ten dien einde begaf hy zich by den wakkeren Portretschilder CORNELIS TROOST, om onderweezen te worden, het geen hem voor die weinig jaren, dat hy zich daer in geëffent heeft, gepaert met zynen arbeitamen aerten't goet onderwys van zynen Meester, zo wel gelukt is, dat hy Portretten en fraeie stukjes van eige vinding schildert.

Ik heb het Afbeeldsel van den Lantschapshilder DALENS, dat onder de verzameling der Kunstenaren van den Heer JOHAN VAN DER MARCK, tegenwoordig Hooftöfficier der Stadt *Leiden*; beruſt, van hem gezien, dat wel geleek en al pryſſelyk behandelt was.

Hier mede wenschen wy onzen jongen Schilderhelt brave Liefhebbers, die hem door hunne milde beloninge aensporen, om met lust en yver zynen braven Meester klockmoedig naer te streeven en in te halen.

Onder een aenzienlyk getal Kunstschilders, ons door het machtig *Amsterdam* toegevoegt, en door my op ieders tytbeurt ten toneele gevoert, bevint zich tans

HENRIK POTHOVEN, geboren des jaers 1725. Hy is een Leerling geweest van den vermaerden Portretschilder P. VAN DYK, die, aen zyne Ouders vermaegtschapt zynde, by dezelve gewoonlyk zynen intrek nam, als hy zich te *Amsterdam* bevont: by die gelegenheit toonde hem POTHOVEN eenige Tekeningen, die hy, zonder eenige hantleidinge, uit eigen geest gemaakt had, en die VAN DYK zo aerdig vont, dat hy, op des Jongelings verzoek, zyne Ouders aenzette om hem aen de Kunst over te geven; met byvoeging, dat hy wel genegen was om hem tot zynen Leerling aen te nemen, zo dra hy wat meer gevordert was; het geen zo veel te weeg bracht, dat zy hunnen Zoon, ter onderwyzinge in de Tekenkunst, overgaven aen den Graveerder F. DE BAKKER; het geen zo wel uitviel, dat POTHOVEN kort daer na met VAN DYK naer den *Haeg* vertrok. Hier oeffende hy zich naerstig, zo met tekenen als schilderen, naer de kunstryke voorbeelden van zynen Meester, doende zulks eenige jaren des zomers

mers by VAN DYK, en des winters te *Amsterdam*, tot hy in ſtaet wierd gekeurt zich wyders naer 't leven voort te helpen, en ten dien einde weder by zyne Ouders introk, en dagelyks, met eenen onvertraegden yver, de Kunſt blyft oeffenen, zo in het maelen van Kabinetſtukjes, als Portretten; waer van de volgende Afbeeldſels tot bewyzen verſtrekken: als die van den Heer HARMAN HENRIK VAN DE POL en zyne Gemalinne, die van den Heer LAPRO en zyne Echtgenote en Zoon, die der Heeren DE BOSCH, Vader en Zoon; ook heeft hy den overleden *Hoogduitſchen* Leeraer BRUNINGS, op zyn dootbedde, afgemaelt, en meer anderen, die alle na genoegen van derzelver aenbeſteders uitgevallen zyn. Eenigen tyt geleden, heeft hy alle de Vorſtelyke Gemalinnen der Doorluchtige Stadthouders dezer Republiek, naer hunne geſchilderde Portretten, afgetekent; die door den beroemden Graveerder J. HOUTBRAGEN in 't koper gebracht worden. Wyders is hy ook een Liefhebber der Zwarte Kunſt, en heeft op die wyze den vermaerden Profefſor LAMPE in 't koper gebracht; tot dees en geen en loffelyken arbeit wenschen wy onzen jongen Kunſtenaar eenen goeden voortgang en gunſtige Mecenaten.

Tot dus ver de Kunst- en Levensbedryven der Schilders en Schildereffen hebbende geboekt, die na Houbraken gebloeit hebben, of door hem over 't hooft gezien zyn, zullen wy hem alhier ook navolgen, die verscheide beroemde Kunstenaers, (welke, wanneer Karel van Mander zyn Boek in 't jaer 1604 eindigde, noch in wezen waeren, en lang na dien tyt de Kunst geoeffent hebben,) op nieuw ten toneele heeft gevoert, om hen hunne Levens- en Kunstrol volkomen te doen uitspeelen.

Door dit voorbeeld dan aengespoort, kan ik niet nalaten mede eenige groote Meester op onzen Schouburg te doen verschynen, (schoon dezelve reets door Houbraken beschreven zyn, maer noch eenigen tyt na hem geleefd en veel overheerlyke Kunsttafereelen geschildert hebben,) die, vermits zyn ontydig afsterven, maer ten halve aengetekent zyn, en zal den draet hunner Levens- en Kunsthistorie opvatten, daer hy ze gelaten heeft; waer onder den beruchten

Ridder ADRIAEN VANDER WERF, die wereltberoemde *Maes-Apel*! buiten twyfel de voorrang toekomt. Het lust ons dan die overheerlyke Kunstzon, door Houbra-

KEN

KEN uit den horizont haerer geboorte tot op haere volle hoogte aen den Kunsthemel schriftmatig bespiegelt, in haere afwyking van den Levens-middachlyn, naer de westerkim van haeren sterffelyken ondergang, tot in den Oceäen des Doots te zien. schuil gaen: doch eer ik HOUBRAKENS leidraet vervolg, moet ik een kleine terugtret doen, met te tonen, hoe ryk en milt onze Ridder van jongs af begaeft is geweest met bequaemheden, die zelfs niet tot de Schilderkunst behoorden. Uit de onderneming schynt te volgen, dat hy een Liefhebber van het Schaekspel is geweest, en hier door aanleiding gekregen heeft, om de kunsttuigen van dit spel zo verwonderlyk kunstig te maken, dat 'er mogelyk geen weergâ van gezien is; en gelyk het getal dezer figuren in tweën verdeelt is, was de eene helft van zwart ebben-, en de andere helft van palmhout gemaakt; de Boeren vertonen natuurlyk, zo instant als troniën, allerlei Gekken; de Raetsheeren hebben de juiste gedaente van Narren en Zotskappen, met bellen op 't hoofd. De Koningen en Koninginnen zyn, met pracht en majesteit, koninglyk uitgedoscht. Al deze persoonsverbeeldingen zyn op het kunstigst en natuurlykst uitgedrukt, zynde geen eenig wezen het ander gelyk; de Paerden zyn insgelyks

fraei en natuurlyk; de Torens en Kasteelen zyn gedraeit. Tot deze Kunststukjes heeft hy geen andere werktuigen gebruikt, als die hy zelf daer toe uitdacht en liet maken; echter zyn ze zo net en zuiver uitgewerkt, dat 'er de kunstigste Beelthouwer verbaest over moet staen, en misschien niet zou durven ondernemen dezelve zo kunstig na te maken. Dit Meesterstuk liet hem eene onaengenaeme gedachtenisse: want door het uitschampen van het werktuig, quetste hy een zyner vingeren, zo lelyk, dat die altyt styf gebleven is.

Behalven deze Beelthoukunst in 't klein, was hy ook heel handig om alles net en in den haek te timmeren, wat hem luste. Na dat onze Ridder in 't jaer 1687 getrouwt was, woonde hy in een Huis, staende op de *Delftsche* vaert te *Rotterdam*, dat niet heel groot was, maer dat hy van binnen naer zyne zinlykheit had laeten maken; in het zelve was een Kamer, zyn uitzicht op den tuin hebbende, die hy in 't ront schilderde, kort voor dat hy in dienst van den Keurvorst trad. Dit Schilderwerk is een Meesterstuk, waerdig, tot roem van 's Mansonsterffelykenagedachtenisse, voor de volgende geslachten beschreeven te worden.

Het grootste stuk, hoog negen en breed vyf
voet

voet twee duim, en van boven ront, verbeelt eenen Harder speelende op de Fluit, nevens eene naest hem liggende Harderinne, die met haeren linker arm op zyne dye leunt, hem vriendelyk aanziet en aendachtig toeluiſtert. Zy is met het bovenlyf naekt, voorts tot aen de kniën met een dun zyde kleet van roode en geele weerschyngedekt, en verder tot de voeten bloot. Op den tweeden gront ziet men een groote en ſierlyke Vaes, en wyders een overheerlyk Lantschap, in 't welk voor aen een groote Eikeboom ſtaet, die het bovenlyf van den Harder, zynde gloeiend van couleur, overſchaduwet, daer het naekt der Harderinne, dat zuiver blank en blozent van couleur is, zich zeer aengenaem by vertoont.

Het tweede ſtuk vertoont de Lente, door twee Vrouwebeelden. De outſte verſiert de jongſte met een Feſtoen van Bloemen om hals en ſchouderen. Op den voorgront ſtaet een Mantje, gevult met verſcheide zoorten van Bloemen; op den tweeden gront een græu marmer Beelt van FLORA; op den achtergront een Naelde met eenige Zinnebeelden, het overige is een ſchoon Lantschap. Dit ſtuk is hoog acht voet en breed vyf voet twee duim.

Het derde ſtuk verbeelt den Zomer, door
eene

eenen Harder, die zyne Harderinne tracht te omärmen, het geen met eene verliefde vriendelykheit is uitgedrukt, van welke niemand de natuurlyke tederheit zich kan verbeelden, dan die dit stuk gezien heeft. Men ziet de schoone Harderinne tegens haeren blanken rug, daer den Harder zyne handen zacht opdrukt, doende het poefel en mollig vleesch rontom zyne vingeren uitpailen, het geen zo natuurlyk en vleient verbeelt is, dat ik twyfel, of het ooit een Sterveling verder kan en zal brengen. Op den tweeden gront is een graeu Beelt, een Gebou met kolommen, en in 't verschiet noch twee Beelden; het overige is een schoon Lantschap. Dit stuk is van dezelve hoogte en breedte als het voorgaende.

Het vierde stuk vertoont den Herfst, door een Vrouwe, houdende in haere hant een Basque of Trom, en een Kint met een masker in de hant; achter dezelve staet een Satyrsterm, een antique Kruik en een Statuë, verbeeldende BACCHUS met een tros druiven in de hant. Het Vrouwebeelt is naer des Ridders Echtgenootte geschildert, het Kint naer zyne Dochter, toen vier jaren out, het achterwerk is meede een fraei Lantschap. Dit stuk is insgelyks hoog en breed als 't vorige.

Het

Het vyfde stuk verbeelt den Winter, door twee Vrouwen, speelende op muzicale Kunsttuigen, en een Kint, dat het Muziekboek vasthoudt en toeluiſtert; het bywerk is een graeu Beelt met den Winter- of Huiſtak in de hant, een Kolom met byſieraden, en een aengenaem Lantſchap, hoog en breed als boven.

Het Zolderſtuk vertoont FLORA, zittende op de wolken met eenen bloemkrans in de hant, lang negen voet zes duim, en breed zes voet twee duim. Te weerzyden van dit ſtuk ziet men een Tafereel met Kindertjes, die in de lucht zweven, en over eene Baluſtrade met bloemen ſpeelen; lang twaelf voet zes duim, en breed zes voet twee duim.

Voor de Schoorſteen ſtaet een ſtuk in 't graeu geſchildert, verbeeldende eene Offerhande, daer verſcheide Kinderen eenen Doden op een houtmyt leggen, heel treurig van gelaet en gebaerden, by dezelve ſtaet eene groote antique Vuurpot. Dit ſtuk is hoog vyf voet twee duim, en breed drie voet tien duim.

Het Deurſtuk is ront, en vertoont de Liefde, door een Jongetje en Meisje, die malkanders liefdefakkels aenſteken, hoog drie

drie voet vyf duim, en van dezelve breedte.

Tot hier toe slechts een flaeuwe schets dezer overheerlyke Kunsttafereelen gegeven hebbende, die waerdig zyn met vloeibaer gout beschreven te worden, van my nooit als met verrukkingen onverzadelyke kykluft beschout zyn, en tans by den Heer ADRIAEN BROUWER, te *Dordrecht*, als Heiligdommen van zyn Schoonvaders onsterffelyk penfeel bewaert worden, zal ik nu overgaen tot al wat onmiddelyk op HOUBRAKENS verhael gevolgt is, en onzen Ridder te beurt viel na de doot van JOHAN WILHELM Keurvorst van de *Palts*, voorvallende in wiedemaent des jaers 1716, tot groot verlies van alle Kunstenaers en Geleerden, vermits na hem geen Vorst is opgestaen, en misschien nooit opstaen zal, die met zulke onnoemelyke schatten PALLAS gewyde Heiligdommen gebouwt heeft, of zal helpen bouwen.

Terwyl nu onze Fenixschilder, voor zo ver my bekend is, de grootste Gunsteling en rykste Loontrekker van dien Kunstqueekenden Keurvorst was, leed hy met deszelfs doot, in een zekeren zin, wel het grootste verlies, maer in een ander opzicht het minste; door dien zyn onnavolgbaer Kunstpenfeel hem genoeg

noeg was, om de rykste goutaders, die hy kon wenschen, op te delven, gelyk nu vervolgens zal blyken.

Kort voor het sterfval van den Keurvorst, waeren de vyftien *Myfteriën* der *Roomfche* Kerke afgelevert, behalven den tytel, die 'er naderhant byquam, en eenigen tyt na's Vorsten doot aen des Ridders huis bleef beruften, daer ik het geluk had dezelve te zien, zynde heerlijk van ordonnantie en kunst: verbeeldende de zeven Vrye Kunsten, die aen de Beeltenissen van den Keurvorst en der Keurvorstinne, tegens een Piramide, door Engeltjes opgehangen, en door de Godvrucht gekroont wordende, haere dankbaerheit en onderwerping komen bewyzen. Op den voorgrond zit de Schilderkunst, vertonende op een Ovael het Portret van den Ridder.

Het vertoefde noch eenigen tyt, eer de nieuwe Keurvorst dit stuk liet afhaelen. Ik geraekte met den Ridder over het zelve in gesprek, die my de eer deed van te zeggen, dat 'er hem reets aenzoek' om gedaen was, maer nooit zou besluiten het aen iemant te verkopen als aen den Keurvorst, het geen kort daer na geschiedde, en nevens de achterstallige penningen rykelyk betaelt wierd.

Voorts behaegde het onzen Kunstheft my
te

te kennen te geven, dat hy zyne Kunsttafe-
reelen nu al zo hoog van prys verkocht als
aen den Keurvorst, en geen wonder: want
zyn Naem en Kunstroem klonk door gansch
Europe; daer noch by quam, dat, gedurende
het leven van den Vorst, naeulyks iemant an-
ders iets van zyn Kunstwerk had machtig kun-
nen worden: want al wat in de bezitting van
byzondere Heeren Liefhebbers zich bevond,
waeren de zes stukken, die in 't jaer 1713
verkocht wierden by den Heer ADRIAEN
PAETS, Ontfanger der Admiraliteit, nament-
lyk: de uitdryving van HAGAR en ISMAËL
voor 3200 guldens; dit stuk was hoog twee
voet acht duim, en breed twee voet twee
duim; en werd voor gemelden prys door den
Heer van VALKENBURG gekocht. De weer-
gâ, daer SARA haere Dienstmaegt HAGAR
by ABRAHAM brengt, werd, ter somme
van 3700 guldens, voor den Hartog van
CHANDOIS gekocht. Voor een Graflegging,
hoog twee voet, en breed één voet zeven
duim, betaelde Graef JAN van Wassenae 2650
guldens. Voor het stukje van LOTH met zy-
ne Dochters, gaf ik, als last hebbende van den
Heer Griffier FAGEI, 4100 guldens; het is
zeventien duim hoog en veertien duim breed.

Een Harder en Harderinne ging voor 1050
gul-

guldens, en de weergâ voor 900 guldens; het eerste is hoog negentien duim, breed dertien duim; het ander hoog dertig duim, breed vierentwintig duim. Deze twee stukken waeren van dezelve ordonnantie, als die ik in het eerste en derde stuk van de Kamer beschreven heb, en gingen naer *Zeelant*. De Liefhebbers waeren met zulk eenen kunstlucht en koopdrift aengedaen, dat zulks by menschen geheugen niet gezien was, zynde elk even begeerig, het koste wat het mocht, een denkstuk van 's Mans weergaloos Kunstvermogen te bezitten. Van dit alles was de Ridder aenschouwer, die naest my uit een venster lag, men kon de vergenoeging uit zyn wezen zien; ook gaf deze verkopinge zyn Kunst op nieuw zo grooten luister door gansch *Europe*, dat elk reikhalsde om die maer eens te zien, laet staen te bezitten. Het eerste proefbewys hier van was een *PARIS-Oordeel*, het geen hem de Graef van *CZERNIN CHUDENIZ* voor 5500 guldens afkocht; noch voor een Heilige Familie 2500, en voor een *MARIA MAGDALENA* 2000 guldens betaelde.

Het laetste was maer een klein stukje, en byna van dezelve ordonnantie als de groote *MARIA MAGDALENA*, die in het *Paltfisch*

Kunstkabinet beruſt, en waer op het volgende Vaers gemaekt is:

OP DE

MARIA MAGDALENA,

DOOR DEN RIDDER

VAN DER WERFF.

*'t Uitvoerige Penſeel, door yver'aangedreven,
Trof hier de Ootmoedigheid en Godtsdienſt naer het
leven,*

MARIA MAGDALEEN. *De zilte Peerlen, die
Dus bigg'len langs de wang, en rollen op de knie,
Toont, hoe 't boetvaardig hert van binnen wierd
bewogen;*

*De lyding van de Ziel in d'opſlag van de Ogen,
Die dof en droevig ſtaen, en als het helder Licht,
Benevelt van een wolk, verflaauwt in 't ſnel gezicht.
Hier weent de doode verff; verbeelt een diep ge-
voelen*

*Van misdryff, van berouw, van tochten die 'er
woelen;*

*Een zelfſtryt, die in 't eynd een zacl'ge uitkomt
heeft.*

Een Zondareſſe, die voor 't pak der Zonden beeft.

AN-

ANDERS.

De Kunst ſchept vleefch en bloet , en in 't aendachtig wezen ,

*De ſpiegel van 't gemoed , een geest , die als ver-
rezen*

*En opgetogen ſtaet. De diepfels , hoogzels ,
't ront*

*Van dit bevallig Beelt , het Dootshoofst op de
gront ,*

*Het Boek des Levens , van ter zy wat meer ver-
beven ,*

*De houding van 't geheel , doet d'Outheit hier ber-
leven.*

*Kon RAHEL weer te rugge , by ſtont voor d'ê-
le verff ,*

*En gaf de Schilderkroon den Ridder VAN DER
WERFF.*

Deze koop , voorvallende in 't jaer 1717 , wakkerde den Schilderluſt van onzen grooten Kunſtenaer geweldig aen , ſchoon hy al hoog bejaert wierd. In 't jaer 1718 liet den Hartog van Orleans , Regent van Frankryk , door den Grave van MORVILLE , Gezant wegens die Kroon by de Staten Generael , een PARIS-Oordeel voor 5000 guldens kopen ; ook kocht de Graef van den Heer van Valkenburg de

Uitdryvinge van HAGAR en ISMAËL voor zich zelf; maer tot wat prys weet ik niet, schoon die buiten twyffel aenzienlyk is geweest, gemerkt dien Heer niet gewoon was voor een kleintje op te staen, en de meeste Liefhebbers, van dien aert, den lust hunner oogen niet als met groote winst missen willen. Niet lang nadientyt, kocht den Heer JOHAN VAN SCHUILENBURG een uitmuntent Kunststukje van onzen Ridder, zynde de Vlucht naer *Egipte*, hoog agtien duim, breet veertien en een half duim. Dit Kunsttafereel droeg den naem van het Dochters Schilderytje, en kon, om die reden, buiten haere bewilliging niet verkocht worden; 't geen zeggen wil, dat het aen eenen gouden spyker hing, en door dezen Heer met 4000 guldens aen *Hollantsche* Obligatien daer af geligt wierd, en dus als een nieuwe goutmyn van 's Mans onschatbaer penseel kon aangemerkt worden.

Schoon hy nu aleenige jaren, wegens verval van krachten, en ter bewaringe van het overig gedeelte zyner gezondheid, des namiddags niet meer schilderde, maer zeer naerftig des voormiddags van acht tot twee uren bezig was, endusal meer werkafmaekte, als men, ten opzichte van zyne doorwrochte kunst, zou geloven, kon die voorzorg echter niet kee-

keeren , dat zyne levensgeesten van tyt tot tyt, door het ftadig blokken, afnamen, en hem niet duifter voorfpelden, dat zyn einde naby was. In het jaer 1722 was hy telkens heel onpaslyk, en verminderde van dag tot dag in krachten, maer niet in zyne winften, die hem tot in 't laetft van zyn leven even ryk en groot volgden; nadien hy zyn tyt wonder wel beftcet had , tot het opleggen van Kunstvoorraet , om een kunstgraegen Liefhebber te kunnen verzadigen; gelyk noch kort voor zyn doot gebeurde : want de Ridder WALTER SINSEFF, Koopman te *Rotterdam*, wierd door den *Engelfchen* Ridder GREGORY PAGE, een Heer, die onnoemelyke fchatten bezit , verzocht eenige ftukken van den Ridder VAN DER WERFF voor hem te kopen; die hem ten dien einde op zyn krankbedde quam bezoeken, en van hem de volgende tien ftukken kocht; namentlyk: een HERCULES en DEÏANIRA, eene MARIA met de Vrouwen aen het graf, eene MARIA MAGDALENA, een Kersnacht, de Vinding van MOZES, de Hiftorie, daer SELEUCUS zyne Vrou STRATONICA en het Ryk overgeeft aen zynen Zoon ANTIOCHUS, een fpeelenden Harder met twee Harderinnen, JOSEPH en POTIPHARS Vrou, de *Cha-*

ritas Romana, en een VENUS en CUPIDO; voor deze tien stukken wierd betaelt 3000 ponden sterlings, of 33000 *Hollantſche* guldens. Waer van geen voorbeeld bekend is, zo lang de Kunst in *Neêrlant* gebloeit heeft, en derhalven wel degelyk verdient aengetekent te worden, tot naricht en verwondering der nakomelingen.

Al deze Kunsttafereelen, nevens een Copy, door HENRIK VAN LIMBORCH kunſtig geſchildert naer het Familieſtuk, waer in de Ridder zich zelf, zyne Vrouw en Dochter, had afgemaelt, wierden te *Greenwich*, op het Lanthuis van den Ridder GREGORY PAGE, geplacett in eene heerlyke Zael, daer ik dezelve in 't jaer 1727 gezien heb, nevens noch een andere Zael met twaelf ſtukken van LUCAS JORDAENS, verbeeldende de Historie van PSICHE, daer, op de verkopinge van JACQUES MEIËRS, 8085 guldens voor betaelt was. Noch zag ik op dat heerlyk Lanthuis een Vorſtelyke Zael van 66 voeten lang, verſiert met uitmuntende Kunst van *Italiaenſche* en *Nederlantſche* Meesters, daer ik op eenige plaetſen van dit werkje omſtandiger van geſproken heb.

Laet ons nu den Ridder op zyn ſterfbedde, daer wy hem gelaeten hebben, weer gaen bezoeken, en hier by voegen, dat hy, door gedu-
duri-

durige koortfen en verval van krachten, van dag tot dag zo merkelyk verzwakte, dat hy eindelyk, in den ouderdom van 63 jaren, zynen grooten geeft in de handen van zynen Schepper en Verloffer beval, op den 12den van flachtmaent des jaers 1722; wordende zyn lighaem ter aerde beftelt op den 17 derzelver maent. Dus verdween die ongemeen helder tintelende Kunfttar aenden *Nederlantfchen* Kunftthemel, tot groot verlies der edele Schilderkunft en haere edelmoedige Liefhebbers.

Behalven zynen onbetwiftbaeren en onfterfelyken Kunftroem, liet onze Ridderlyke Kunsthelt zyne in den diepen rouw gedompelde Weduwe en Dochter achter zich over, nevens eenen Kleinzoon en twee Kleindochters, vermits zyne Dochter al zedert het jaar 1717 was getrouwt geweest met den Heer ADRIAEN BROUWER, waer door hy het genoegen heeft gehad, van by zyn leven, tot in het tweede lit, Erfgenaemen te zien voor zyne overgegaerde fchatten, die al vry groot waeren: want fchoon hy, gelyk we gezien hebben, gout als water won, teerde hy niet naer mate van zyn inkomen, zynde gansch niet voor de uiterlyke pracht en Hoffelyken leeftrant.

Veel gewoel van Menfchen kon hem niet behaegen. Zyn voornaemfte gezelfchap be-

stont in kundige Liefhebbers , onder welke de Heeren PAETS en FLINK geen van de minsten waeren , en die hy des namiddags aen zyn huis zag of zelf ging bezoeken , om met hen over de verhevenste eigenschappen der Kunste te redeneeren , of in zynen tuin , daer hy met zyne Familie zich , ter uitspanninge van zynen geest , veel ging verlustigen , en ook dikwyls van kunstlievende Heeren bezocht wierd , of , geen bezoek hebbende , dien tyt besteedde met het een of het ander te ordonneeren en te tekenen , vermits zyne onvermoeide kunstlust zonder weergâ was ; ook heb ik hem altyt beleeft en vriendelyk gevonden , als ik het geluk had hem te gaen bezoeken en zyne Kunst te zien.

De Edele Grootachtbaere Magistraet van *Rotterdam* , voornemens zynde een nieuwe *Beurs* te bouwen , en van de boukundige bequaemheit des Ridders overtuigt zynde , uit verscheide prachtige Huizen van zyne ordonnantie , op het Haringvliet en onder de Boompjes gesticht , liet hem eerst door zynen Schoonzoon , en vervolgens door eenige Heeren van de Wet , aenzoeken tot het maken van een tekening voor dat Gebou ; daer hy in 't eerst gansch niet toe genegen was , wel wetende , dat de Stadts Bouwcester niet in de

de fmaek van zyn bou-order viel, maer, door verkeerde grontwinning, doorgaens het grootfch aanzien zyner Gebouwen belemmerde, met de groote partyen al te veel door onnodige byfieraden te willen verryken, in plaetfe van ruime vlakten te laeten, en die met deftige en welftandige boufieraden te verfieren; het geen, na des Ridders voorgeven, de grootfte reden was, die hem bewoog om in dit verzoek niet te bewilligen; echter, door fterk aenhouden van den Heer ADRIAEN BROUWER, die dagelyks door de Magiftraet wierd aengespoort, om zynen Schoonvader hier toe over te haelen, zich beweegen liet om dien arbeit op zich te nemen; met beding, dat hem een naeukeurig plan van de vlakke gront moest ter hant gefteft worden; doch het geen hem zo gebrekkelyk wierd bezorgt, dat hy genootzaekt was zulks andermael in zyn bywezen te laeten opnemen, en daer na de tekening, met veel moeite en tytverzuim, (fchoon toen al heel ziekelyk zynde) tot volkomen genoeg van de Magiftraet vervaerdigde, en geen wonder! gemerkt het een Proefftuk was, waer van de heerlyke ordonnantie en regelmatige bou-order alle rechtschapen Boukundigen deet verbaeft ftaen over 's Mans verhevene en juiſte Boukunde.

Echter is deze tekening niet volkomen gevolgt, maer in 't Gebou zelf hier en daer eenige verandering gemaekt, die van ervaren Liefhebbers niet goetgekeurt word.

Na des Ridders afsterven, wierd deze dienst en vriendschap, door de Regeering van *Rotterdam*, aen den Heer A. BROUWER beloont en beäntwoort met een zilvere Kaerffekroon, tot een onsterffelyke nagedachtenis voor dezen Fenix der *Nederlantfche* Kunstschilders en zyne Nakomelingen.

Tot dus ver het Levens- en Kunstbedryf van dezen grooten Man hebbende afgehandelt, zal het, denk ik, niet onaengenaem zyn den Liefhebberen te berichten, wat stukken hy, na zyn doot, in de bezitting van den Heer A. BROUWER overliet, en welk eenen wonderlyken zwaei de fchatting en achting van zyne Kunst naderhant genomen heeft. Onder zyne nagelaten Kunst muntte uit een kapitaal stuk, verbeeldende den verloren Zoon, en wierd door den Graef van PLETTENBERG gekocht voor 5500 guldens, noch een ongelovigen THOMAS, en een Harder en Harderin. Het eerste stuk, dat in de fukkeling raekte, was de Graflegging, door Graef JAN van *Waffenaer* gekocht voor 2650 guldens, die naderhant, dit stuk moede en wars worden-
de,

de, het zelve, berooft van deszelfs fraaije lyft en käftje, aen iemant om te verkopen overgaf.

Hier ftont het als een verfhoveling, (ontdaen van deszelfs om- en byfieraden, en door gemelden Grave uitgedofcht met een geel geverfde lyft) een geruimen tyt zonder aen den man te raeken, (want die Handelaer verkocht liever zyn eige goet als dat van den Graef) tot dat den Heer BROUWER, deze verachtelyke behandeling niet langer kunnende dulden, het wederom kocht voor 1500 guldens, en met dezelve ornamenten liet verfieren als het te voren geweest was.

Eenigen tyt hier na verkocht de Heer BROUWER aen den Heer *van ZWIETEN* de twee ftukken, die hy noch bezat, namentlyk den ongelovigen THOMAS, en een Harder met een danffende Harderin, en deze Graflegging, alle tot een hoge prys. Hier uit kan men zien, dat Graef JAN *van Waffenaer* niet alleen het gemelde Kunfttafereel, door zyne verkeerde handelwyze, merkelyk benadeelt had, maer daerenboven zich zelf deze fchade toebracht; want als een Liefhebber genegen is iets uit zyn Kabinet te verkopen, moet men het zelf niet met verachtin-ge behandelen, maer in tegendeel allen luifter byzetten om 't aen den man te helpen.

De

De tweede kleinigheid , die des Ridders Kunstwerk te beurt viel , was in 't jaer 1735 , op de verkoping van den Heer Burgemeester JOHAN VAN SCHUILENBURG , te zien aen de Vlucht naer *Egipten* , die de Heer DIERQUENS kocht , en niet meer als 2500 guldens mocht gelden.

De derde valquam den verloren Zoon over , die , na het overlyden van den Grave van PLETENBERG , in 't jaer 1738 wierd opgehouden voor 1400 guldens , en , zo ik 't wel heb , in 't zelve jaer weder te *Amsterdam* geveilt en door den Heer BROUWER gekocht wierd voor 2800 guldens , die het zynen Schoonzoon , den Heer ARNOUT GEVERS , overgaf.

In 't jaer 1741 liet de Heer van ZWIETEN zyn gansch Kunstkabinet veilen , en ophouden al wat niet genoeg gelden mocht , onder anderen de Graflegging voor 2000 guldens , en den Harder en Harderinne voor 1300 guldens. Den ongelovigen THOMAS kocht de Heer BISSCHOP voor 1400 guldens , het geen den benyderen van 's Mans Kunst stof tot lagchen gaf ; doch zulks duurde niet lang , want de *Franschen* , met eenen rechtmatigen yver op zyn edel en teder Schilderwerk vallende , quamen in *Hollant* alopkopen , wat zy mach-

machtig konden worden, betalende voor den verloren Zoon aen den Heer GEVERS 5000 guldens, de Graflegging by den Heer van ZWIETEN ging ook weg, maer voor hoe veel weet ik niet; buiten twyffel voor een merkelyke prys, anders zou zulks niet-gevlot hebben. Zekerlyk zou de Vlucht naer *Egipten* dat zelve gelukkig lot te beurt gevallen zyn, was deszelfs Bezitter voor een Liefhebber bekend geweest, maer bleef nu by dien Heer tot na deszelfs doot beruften, wanneer het door den Kunstkoper GERARD HOET van de Erfgenaemen gekocht, en ten eersten weer verkocht is aen onzen tans-regeerenden Prince Erftadhouder; voor wat prys weet ik niet, maer, na giffing, vry hoog, gemerkt haere Koninklyke Hoogheit groot behagen in dat stuk nam. Deze laetste trek deet VAN DER WERF's Kunstwonderen weer geweldig fteigeren, en de neuswyze bedillers en klein-achters derzelve den mont fnoeren. Nu weet ik in *Hollant* geene van zyne Kunftafcreelen te koop, als ten hogen pryze, ook is derzelver getal gemakkelyk na te gaen, inzonderheit de kapitaele ftukken; want te *Rotterdam* by de Heeren BISSCHOP bevind zich de ongelovige THOMAS, en by Monsieur SCHERMER een ADAM en EVA; te *Amsterdam* in de
 Fa-

Familie van den Heer DE WOLF is een Heilige Familie; by den Heer WILLEM LORMIER zyn noch drie stukken; en by den Heer *van ZWIETEN* den Harder en Harderinne; het vermaerd stukje van LOTH met zyne Dochters heeft de Heer Griffier FAGEL, na menigvuldig aenzoek, aen Prins WILLEM *van Hessen* overgedaen; by den Heer BROUWER is niet meer als dat overheerlyk stukje, daer den Engel ADAM en EVA uit het Paradyd dryft, en te voren by den Heer FLINK is geweest.

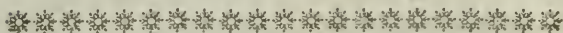
Eindelyk heeft de Heer GEVERS in bezitting het bekende Familiestuk van onzen grooten Schilderhelt, dat hy, hoe dikwerf daerom aengezocht, nooit heeft willen verkopen, zelfs niet aen den Keurvorst, zynen grooten Mecenas, noch aen den Koning van *Polen*. De Ridder GREGORY PAGE heeft het insgelyks verscheide maelen op een nadrukkelyke wyze verzocht, maer te vergeefs, en daerom zich vergenoegt met de uitmuntende Copy van HENRIK LIMBORCH; ook had onze Ridder wel ernstig verzocht, dat zyne nakomelingen het niet als in den hoogsten noot zouden verkopen: daer, voor als noch, geen denkbeelt van is: want de Kinderen, die den Heer BROUWER, out Schepen te *Rotterdam*,
by

by MARIA VAN DER WERF, zyne Gemalinne, verwekt heeft, zyn reets alle drie wel getrouwt, namentlyk: de Zoon met de Dochter van den Heer TIERENS, Burgemeester te *Gornichem*, en daer mede al in de Vroetschap geraekt, de outste Dochter aen den Heer GEVERS, groot Koopman te *Rotterdam*, en de jongste aen den Heer VAN BEEFTING, beide Schepenen derzelver Stadt.

Voorts moet het niemant vreemt dunken, dat de wispelturige Kunstmode zulk een veranderlyke rol met 's Mans Kunstpenfeel gespeelt heeft: want het zelve lot is de Kunst van den grooten RUBBENS ook te beurt gevallen voor de verzameling van het Wereltberoemd *Paltfisch* Kunstkabinet, daer de stukken van RUBBENS geen gering gedeelte van uitmaekten, maereen geheele Gaendery vervulden; waer door zy meer als de helft in prys klommen. Het zelve hoog en laeg gaen der kunstpryzen, heeft REMBRANTS Kunstwerk ook moeten ondergaen, en dat van wel tien andere Meesters by myn tyt; het geen niet aen hunne Kunst is te wyten, die altyt zich zelf gelyk is, maer enkel aen de ongestadige drift der Liefhebbers, en van de onzekere stroom der verkiezinge afhangt.

Om nu dit omstandig aenhangfel, des te
meer

meer luister by te zetten, heb ik het goet gedacht hier in te voegen de volgende gedichten, door de beroemteste *Neêrduitſche* Dichters op 's Mans nyt- en tytverdurende Kunst, en ontydige doot, tot zyne onsterffelyke Nagedachtenisse gemaakt.

T E R

E E U W I G E G E D A G T E N I S S E

V A N

D E N E D E L E N H E E R E

A D R I A E N V A N D E R W E R F ,

R I D D E R .

*Natuur vormde eenen mensch, en liet hem weder
sterven,*

*'t Penscel vormde eenen mensch, en hielt hem in
zyn verven*

*Voor d'eeuwigheit, door kunst des Ridders V A N
D E R W E R F .*

*Dit zagb de Doot, die hy zoo levendt afkon malen,
Dat zy schier tael sprak door zyn sprakelooze talen.*

*Zy berst van spyt, en wil dat zulk een schilder
sterf,*

Dis

Die zich van haer, zelfs by zyn leven, zoekt te wreken,

*'t Natuurlyk leven zelf als naer de kroonte steken,
En menschen, die ze als gras wegzeisfent, houdt
in staet,*

*Door duurzame olyverf. Hy wist haer scherpe py-
len*

*Met zyn penseelftreek op het zachtste plomp te vy-
len.*

*Hy tooide vrou Natuur gelyk de Zon. De Raet,
De Stat, de Hoven, zyn met onnavolgbre blyken
Van zyne kunst gefiert, daer d'outheit voor zou
wyken.*

*Al wat hy schilderde of bootseerde, in 't groot
of kleen,*

*Staet of 't geschapen waer'. Wat Neêrlant,
wat Germanje,*

*Wat heerelyks Itaelje, of Vrankryk, of Brit-
tanje,*

*Ooit voorbracht, wrocht zyn kunst, en dat vol-
maekt, alleen.*

*Niets kon 'er sterven, daer zyn schildergeest het
leven*

*Door zyne hant, waeruit het vloeyde, koos te ge-
ven.*

*Dit zagb de felle Doot, en tradt naer 't ledekant.
Zy zal, het ga zoo 't ga, dien Fenixschilder vel-
len,*

Al zouden d'eeuwen haer dien slagb tot schand vertellen.

*Helaes! toen hielp geen kunst. Zy grypt hem
by de hant,
Die flux verstyft, geen deucht kon haren wrok
verzetten.*

APELLES grootste zoon buigt onder hare wetten.

*Dat zal, onzoenbare, u een duure dootslagb zyn.
Begraef, kunt gy, zyn' naem: maer, och! al uw
vermogen*

Bestaet in 't luiken van twee levenstralende oogen.

*Benaemt gy 't leven, gy benaemt hem ook de pyn.
Nu zal by, dat is d'aert der grootste kunstgenoten,
Best leven; en uw floers, zoo dicht in een gesloten,
Strekt een gordyn voor al zyn hantwerk, die 't
bewaert.*

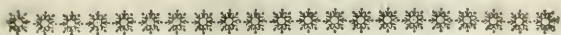
*Gy mist uw oogmerk; want alle oogen zullen 't
wreken,*

En alle tongen door alle eeuwen van hem spreken.

*Zyn schilderkunst is aen d'onsterflynkheit gepaert.
Die Fenixschilder leeft in vollen glans en glory;
En stichtte zyne tombe in Neêrlants kunsthistry.*

J. SUDERMAN.

*Te Rotterdam overleden den 12
en begraven den 17 van Slacht-
maent MDCCXXII.*

TER
EEUWIGE GEDACHTENISSE
VAN
DEN EDELEN HEERE
ADRIAEN VAN DER WERF,
RIDDER.

*Hier legt de Fenix van de schilderkunst begraven;
D'APELLES zyner eeu, het dierbaer kunst-
kleinoot,*

*Dat moeder Hollant heeft gebaert uit haren schoot
Om gansch Europe te verbazen door zyn gaven.*

*Om duitsch te spreken, 't is de Ridder VAN
DER WERF;*

*Wiens naem, verbeerelykt aen zoo veel Vorstenho-
ven,*

*Geen lofspraek bet verheft, geen laster kan verdoven,
Zoo lang de maelkunst geen verdiende glori derf.*

*De Stat, die moedigh zich ERASMUS wieg magh
noemen,*

*Noemt dezen Ridder, die hier ook zyn' oorsprong
nam,*

DE TWEEDE PAREL AEN DE KROON
VAN ROTTERDAM.

*Zyn kunstpenfeel bestelt haer stof om duste roemen.
Maer wil zy eeuwigh zelf ook deelen in 's mans
eer,*

*Zyne onwaerdeerbare kunst naer waerde recht beloo-
nen,*

*Zoo past haer VAN DER WERF niet minder
te bekroonen*

*Dan met een pronkbeeld van metael naest DE-
ZIDEER.*

JOAN DE HAES.

Te Rotterdam gestorven den 12 en al-
daer in de groote kerk begraven den
17 van Slachtmaent 1722.

GRAF SCHRIFT

VOOR

DEN HEERE

ADRIAEN VANDER WERF,

RIDDER.

*Dit graf viel VAN DER WERF ten deel,
De glory van het kunstpenfeel.*

De groote Schilderhelt, die 't leven

Aen afgestorvenen kon geven,

Zal nimmer missen 't geen hy gaf.

Zyn Kunst braveert hier zelfs het graf,

En

*En kan nogh zal in 't stof verderven,
 Maer houdt in gloeiende olyverven
 Een eeuwigheit, waer op de nyt
 En doot haer tanden vruchtloos slyt.
 Een reex van schilderyen kroonen
 Den Fenix van APOLLOOS zonen.
 Zoekt ymant zynen zachten aert
 Met deugt, en kloek verstant gepaert,
 En al de levendige stralen
 Van zynen edlen Geest te malen?
 Die treft men met een dichtpensee!
 Zoo weinigh als op't verspanneel:
 Die blyven, diep in 't hart geschreven
 Van zyne huylyxpannen, leven.*

CORN. VAN ARCKEL.

G R A F W A P E N

V A N

D E N E D E L E N H E E R E

ADRIAEN VANDER WERF,

R I D D E R.

*De Zon der Schilderkunst lei haere flonkerstralen
 En aengebeden glans in 't end te spoedig af,*

*En most met VANDER WERF, in vollen luister,
daelen.*

*Dien grootsten Schilderheld, betreurt men op dit
graf.*

Maer zyn doorluchte Faem vult alle Wereltdeelen.

*D'APELLES van de Maas ontbeert geen Hel-
denlof.*

Parnassius viert zyn deugt, en goude kunstpenseelen

En Ridderlyk Blazoen met menigh Vorstenhof.

Zoo 't ongenadigh graf slechts oogen had of ooren,

Ons zou dat Landjuweel versieren als te vooren.

H. K. POOT.

Overleden den 12 en be-
graven den 17 van
Slachtmaend 1722.

De Heer BROUWER, die van eenen edelmoedigen aert is, en geen genoten dienst noch eerbewys onbeloont laet, ging, na alvorens den Drukker dezer Vaerzen te hebben vol-
daen, in persoon derzelyer Heeren Dichters bedanken, en, tot een gedachtenisse aen den Ridder, zynen Schoonvader, ieder beschenken met een goude *Medaille*, ter waerde van 10 dukaten, verrykt met het Beeltenis van den Keurvorst JOHAN WILHELM; die deze milde en edelmoedige behandeling beäntwoordden met de volgende Dankvaersjes:

Dus

*Dus wordt de Vorst der Palts in gout,
Maer beter in zyn gunst beschout,
Die 't met den Ridderlyken schilde
Den grootsten kunsthelt schenken wilde
Die ooit penseelverf maelde op doek.
Geen doot was VAN DER WERF te kloek:
Of, greep zy hem uit dezen zadel,
Zyn kunst behoudt den besten adel.*

1722.

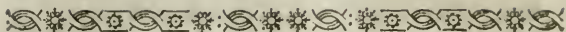
J. SUDERMAN.

*Dit gout, een glans der schildery
Des Ridders, tooit myn poëzy
Door 's Schoonzoons gunst. Zy doet hem hulde
Die dus haer lykicipres vergulde.
Kleen was 't, ô BROUWER, 't geen ze aen
't graf
Des wytberoemden Schilders gaf.
Zyn kunstpenseel zal 't beter sieren,
Dan MAROOS graf zyn graflaurieren.*

1722.

J. SUDERMAN.

OP DEN
GOUDEN PENNING,
WAER MEDE HET
DEN HEERE
ADRIAEN BROUWER;
EN ZYNE GEMALIN
MEVROU
MARIA VAN DER WERF,
beliefde myne Poëzy te erkennen.

DE Paltsvorst kroonde met zyn
gunst
De heereykste schilderkunst,
Die't sterfelyk oog ooit door't penfeel
Op doek gebraght zag of panneel.
Hy adelt zulk een' kunstenaer,
Pas eens gezien in duizent jaer,
Beschonk den Ridder met dit
gout,
Maer op men's Vorsten beelt
beschonk.

J. DE HAES.

NU kroont dit gout door
BROUWERS gunst
De Zuster van de schilderkunst;
Die, toen ons Hollantsch Kunst-
juweel
Het graf helaes! viel tot een deel,
Cipressen stroide by de baer.
Des dankt zy u, ô edel Paer,
Wiens mildheit hare tong ontvout,
Zoo dikwyls 't oog dien glans
beschonk.

1722.

J. DE HAES.

Om ook myne dankërkenten is aen dien
Heer openbaer te betuigen, zy den Lezer be-
kent, dat het hem behaegt heeft my, op ee-
ne vriendelyke en gedienslige wyze, ter hant
te stellen al het gunt van ons dus omstandig
en

en uitvoerig geboekstaeft is, nevens een Lyst van alle de Kunsttafereelen, die het Keurvorstelyk Kabinet uitmaken, welke Lyst door my, als een toegift, achter dit werkje geplaetst zal worden, op dat de nieuwsgierige Liefhebbers daer uit zouden kunnen zien, hoe veel en wat Kunsttafereelen van onzen Ridder dat overkostbaer Kabinet helpen verheerlyken. Ondertusschen ben en blyf ik den Heer BROUWER ten hoogsten verplicht voor de spoedige bezorging van alles, en betuige zyn Wel Ed. nochmaels myne oprechte dankerkentenisse voor al zyn genomenene moeite.

Ik kan niet nalaeten hier aen te tekenen, dat den Heer BROUWER, out Schepen der Stadt *Rotterdam*, in 't begin van het voorleden jaer 1750 al mê den weg van alle vleesch gegaen is, gelyk al meer Liefhebbers, die naer mynen geringen letterarbeit verlangt hebben, zonder het zelve te mogen beleven, daer geen van de minsten onder was die beroemde kunstminnaer en kenner, den Heer HIERONIMUS TONNEMAN, die al mede door de doot weggerukt is: waer door zo menige verandering in de Kabinetten dagelyks voorvalt, en de Kunsttafereelen van d'een in d'andere hant komen, dat men dikwyls niet weet, waer dezelve gebleven zyn; zo dat ik, om dit te

verhoeden, tot naricht van de Liefhebbers hier by voege: dat door het afsterven van den Heer BROUWER de bovengemelde Kunstjuweelen, namentlyk de vyf groote stukken, en de ADAM en EVA, nu in handen geraect zyn van den Heer ARNOUT GEVERS, tans Schepen te *Rotterdam*; dien wy wenschen, dat dezelve veele jaren met vergenoeging en kunstliefde mag beschouwen.

JOHAN VAN HUCHTENBURG, aen wien HOUBRAKEN gedenkt in zyn laetste Deel, op *pag.* 251, doch zo spaerzaam en sober, dat voor my noch wel wat is overgebleven, te meer, omdat hy na dien tyt eenige jaren in den *Haeg* heeft gewoont.

HOUBRAKEN sluit zyn verhael van 's Mans Levens- en Kunstbedryf, met te zeggen: dat hy in den jare 1708 of 1709 in dienst geraecte van Prins EUGENIUS, en in 't jaer 1711 door den Keurvorst van de *Palts*, JOHAN WILHELM, met een goude Medaille wierd beschonken; daer ik nu noch by te voegen heb, dat hy voor Prins EUGENIUS, dien wereltberoemden Oorlogshelt, alle de Veltlagen geschildert heeft, welke die dappere Veltheer, zo tegen de *Christen*-Mogentheden in *Italiën*, *Beieren* en de *Nederlanden*, als tegen

gen den *Turk*, geslagen en gewonnen heeft.

Hier toe wierden hem ter hant gestelt alle de Plans dezer Batailles, nevens een nette aenwyzing, hoe de Legers gecampeert en verschanst hadden gelegen, waer, en hoedanig in order de Bataille hadden gestaen met den aenvang van den stryt; ook sprak hy met dien Prins zelf verscheide maelen over de byzondere omstandigheden van alles, en langs dien weg heeft hy op eene loffelyke wyze dat heerlyk Kunstwerk gemaakt; bestaende al in eenige stukken, die hy naderhand in het koper gebracht heeft, en geplaetst zyn in de bekende beschryving der Oorlogsdaden van Prins EUGENIUS en den Hartog van MARLBOROUGH.

Het zyn stukken van vier voet hoog en vyf voet breed, het laetste heb ik hem noch zien schilderen, verbeeldende den Slag, in 't jaer 1717 voor *Belgrado* tegens den *Turk* geslagen en gewonnen; ook moet ik, tot roem van zyn wakker en stout penfeel, zeggen, dat alles even kloek en fix behandelt was, schoon hy toen al 72 jaren bereikt had; daerenboven verstont hy den Kryg, met al den aenkleven van dien, zo wel, als ik geloof dat ooit eenig betrachter van die Schilderstudie denzelven verstaen heeft.

Men kon uit het strydent postuur en vergramt

gramt gezicht van ieder beelt natuurlyk zien, op wien hy 't gemunt had, om met een woedende dapperheit zyn party wisse slagen toe te brengen, glorie te bevechten en den zegen te helpen behalen; kortom, het gansche stuk vertoont zich als een levent Schoutoneel van MA V O R S bloedig Oorlogsvelt, op het welk men de woedende BELLONE haeren dollen krygsrol ziet speelen, badende tot over de enkels in het bloet der verslagenen. Voor al deze stukken wierd hy rykelyk betaelt, ook kreeg hy veel Copyen in 't klein naer dezelve te schilderen; van welke de beste, door hem zelfs gemaelt, te zien zyn by den Makelaer JOHANNES STAETS te *Amsterdam*. Veele liet hy door anderen schilderen, die hy dan met eens over te schilderen voor veel gelts verkocht.

Noch heeft hy een menigte Kabinetstukjes van allerlei Krygskundige verbeeldingen gemaekt, het zy Batailles, Legertochten, Plunderingen of Corpsdeguares. Dit deet hy alles met veel veranderingen, waer uit men de rykheit van zynen geest en de schranderheit van zyn oordeel duidelyk kon merken. Ik heb stukjes van dien aert gezien, die zo fraei van ordonnantie en couleur, en zo kunstig van dag en schaduwe zyn, dat ze voor die van

Wou-

WOUWERMAN niet behoeven te wyken.

Toen de Keizer *aller Ruffen*, Czaer PETER den grooten, in 't jaer 1717 te *Amsterdam* was, vroeg hy naer een Batailleschilder, en HUCHTENBURG by hem gebracht zynde, begeerde die Vorst een Zeeflag van hem geschildert te hebben, die hy onzen Schilder noch al vry hebbelyk voortekende, maer verstaende, dat HUCHTENBURG geen Zeeschilder was, liep die onderhandeling vruchteloos af; ook quam 'er in 't geheel niets van, vermits dat gedeelte der Kunststudie, met haere loffelyke betrachters en oeffenaers, al lang voor dien tyt was uitgestorven. Voor 't overige was onze Kunstenaer een Man van goet gedrag, die zyn intereff wel verftont, en in de Kunst ook handel dreef, zo wel in kostbaere als gemeene ftukken, die hy te fcheep overal heen zond, en in zynen tyt al veel gelt mede gewonnen heeft; dus mag hy billyk onder de gelukkige Schilders getelt worden.

Hy heeft noch al eenige jaren in den *Haeg* gewoont, en hield huis met een oude Meit; maer zy wierden op het laetst beide zo hoog bejaert, dat ze wel een derde nodig hadden om haer op te paffen; het geen de reden was, dat hy weer te *Amsterdam* by zyne Dochter ging inwoonen; daer hy in den ouderdom

van 87 jaren, in 't jaer 1733, is ten grave gedaelt.

Na zyn doot weet ik niet, dat noch iemand opgestaen is, die Batailles schildert; dus gaet het eene gedeelte der Kunst voor en het ander na met zyne roemruchtige behartigers ten gronde, om in den poel der vergetelheit te smooren. Dus worden we ongevoelig berooft van Kunstoeffenaeren, die voorheen den luister van ons kunstqueekent Vaderlant hielpen vergrooten, tot verwondering van gansch *Europe*. De hoofdoorzaak van dit bejammerenswaardig verval is, myns oordeels, onze verdartelde vadzigheid en onzinnige drift tot vreemde modes; gelyk ik elders omstandiger heb aengeroert.

Het volgende Vaersje is op 's Mans Kunst gemaakt:

*Schoon d'ed'le Schilderkunst geen' Zetel heeft,
Daer MAVORS woed, dat alles lilt en beeft;
Nochtans is zy zomtyts belust te zwieren,
Door Vuur en Zwaert, en 't balderen der Mortieren,
Langs 't Oorlogsveld van doeken en paneel;
Met Lyken dik bezaeit door 't Kunstpensel:
Als blykt aen HUCHTENBURGS Bataillestukken;
Die zy den groenen Krygslaurier helpt plukken,*
Zyn

*Zyn Schedel met dat zegeteken kroont
En dus naer eisch zyn' kunstverdiensfen loont;
Terwyl zyn Kunstwerk, met der Heldendaden,
Gedrukt word op onsterffelyke bladen.*

Volgens order en tytbeurt van Kunsten-
aars Levens- en Kunstdaden door HOUBRA-
KEN beschreven zyn, en welke beschryvinge
ik belooft heb aen te vullen, volgt nu de geest-
ryke Historischilder GERARD HOET,
van wien HOUBRAKEN op pag. 239 van
zyn laetste Deel omstandig en met lof spreekt.
Het geen ik 'er by te voegen heb, bestaet
hier in: dat hy in het jaer 1714, te *Utrecht*
wonende, en ondervindende, dat het in die
Stadt, zo wel ten opzichte van groot als klein
Kunstwerk, hoe langer hoe slechter met de
Kunst ging, een besluit nam om zich van
daer metter woon naer den *Haeg* te begeven,
schoon toen al 66 jaren out. Tot welk be-
sluit hy te meer overgehaelt wierd, om dat
hy nu en dan voor de *Haegsche* Minnaers van
Pictura al eenige Kabinetstukjes geschildert
had. Zo dra hy zich in den *Haeg* had geves-
tigt, raekte zyn kunstpensseel voor veele aen-
zienlyke Liefhebbers met roem en voordeel
aen den gang: als voor de Heeren FAGEL,
SCHUILENBURG, HEEMSKERK en GA-
LER

LER, nevens meer andere Liefhebbers, zó binnen als buiten den *Haeg*.

Het Kunstwerk, dat hy voor die Heeren maekte, bestont meest in Kabinetstukjes met Historische en Poëtische verbeeldingen; het geen hem om 't even was, vermits zyn geestryk vernuft bequaem was om alles op eene welstandige en grootsche manier te ordonneeren, ook vloeiden hem de beelden schier uit het penfeel, als de letters uit de penne van eenen vaerdigen Schryver; het geen ik dikwyls met verwondering gezien heb aen stukken, die zulks overtuigent aentonen, als: daer DIDO wetten geeft aen die van *Karthago*, daer MASSINISSE zyn laetste afscheit zent aen SOFONISBA, of daer JEPHTA van zyne Dochter en haeren trommelenden Maegdenrei word inghaelt; ook wel daer VENUS in triomf word omgevoert, gevolgt van jong en out, die zy, aen liefdekoorden gestrengelt, zich onderwerpt, en voor haeren staetswagen heen dryft; of eindelyk aen een BACCHUS-feest, met al deszelfs aenhang en nasleep, uit een oneindig gewoel van voorwerpen bestaende; want al deze stukken zyn zo talryk van beelden, zo ryk en grootsch van ordonnantie, en zo welstandig van houding ten opzichte van dag en schaduwe, dat
men

men 'er over verwondert staet! ook is 'er de perfoonsverbeelding, naer den verschillenden rang, stant en doening der beelden, met oordeel in waergenomen; zynde eenige geplaatst in prachtige Gebouwen, versiert met fraeie Basrelieven, andere in schoone Lantschappen naer vereisch van de Historie, en voorts elk, naer zynen staet, met koninglyke of min prachtige kledingen om het kunstigste uitgedoscht; waer van, buiten 't geen ik reets gemelt hebbe, noch een uitmuntent proefbewys beruist in de fraeje verzameling van den Heere S. FEITAMA, verbeeldende: daer de Kinderen *Israëls* het Manna verzamelen in de Woestyne; en in veele andere Kabinetten kan gezien worden.

Niet min bedreven was hy in de *Joodsche* en *Mozaische* Outheden, als blykt aen het bekende Bybelwerk, door den Heer VAN DER MARK, Heere van *de Leur*, uitgegeven, waer van de meeste tekeningen door onzen vernuftigen Kunstenaer getekent zyn. Het laatste groot Werk, door hem gemaekt, was voor den Heer QUARLES, in deszelfs Huis in de Houtstraet, bestaende in eenige Zolder-Schoorsteen- en Deurstukken, fraeie Basrelieven en ander bywerk; ook in een Familiestuk, vertonende de Afbeeldsels van den Heere

QUARLES, zyne Gemalinne en twee Zoon-
tjes, die, met eenige bedienden, in een Chai-
zetje met een klein Paertje bespannen, van de
Jacht komen; zynde alles zo geestig, kunstig en
natuurlyk, verbeelt, zo fix en vleient behan-
delt, dat het een lust om te zien is, en te meer
lof verdient, om dat hy toen al hoog bejaert
was.

Eenige tyt voor zyn doot ging hy inwoonen
by zynen jongsten Zoon, GERARD HOET,
dien hy, om deszelfs aengeboren Kunstliefde,
aen dezelve had toegewyd, endie al ver gevör-
dert was, zo in het copiëeren naer de kunst-
ryke Voorbeelden van zynen Vader en ande-
re Meesters, als met het schilderen van wel-
gelykende Portretten naer 't leven, die hy al
kloek en stout wist te behandelen; het geen
niet duister te kennen gaf, had hy met den-
zelven yver voortgegaen, dat'er wat goets van
te wagten was geweest. Maer ziende, hoe
veele veranderingen de Kunst en derzelver
Oeffenaers onderhevig waeren, en hoe wissel-
vallig het is, om een Hoogvlieger in dezel-
ve te worden, en zyne Begunstigers te vin-
den, die een Kunstenaar zo hoog opligten,
dat nyt nog eigenbaet hem kunnen krabben;
dit overwegende schrikte hem zulks af, hy be-
floot het zekere voor het onzekere te kiezen,
en

en begaf zich voorts tot het schilderen van allerlei Huiſſieraden, Koetſen en 't geen daer verder toe behoort, mitſgaders tot den Kunſthandel: het geen hem wel gelukt is, hebbende ten dien einde een Huis gekocht aen de Ooſtzy van 't Voorhout, voor dezen gebruikt tot een *Foodſche* Kerk. In het zelve was een kamer van meer als gemeene grootte, die gediend had voor een Synagoge.

Hoe hoog bejaert onze naerſtige Kunſt-naer was, kreeg hy echter luſt om dezelve in 't ront te ſchilderen, verdeelende zyn Kunſtwerk in zeven ſtukken, die hy beſchilderde met de zeven Chriſtelyke Hoofddeugden, verbeelt door Vrouwen, zittende op de wolken, en onderſcheidentlyk kenbaer aen haere merktekens en klêdy; zynde alles, zo ten opzichte van 't hoofdwerk als der byzaken, zo uitvoerig en zinryk van ordonnantie, zo kloek en fix van behandeling, dat men over de vaſtheit en yaerdigheit van 's Mans penſeel, in dien hogen ouderdom, verbaeſt moet ſtaen. De achtergronden zyn ſchoone Lantſchappen in de manier van MELE, die hy in zyne jeugt met oordeel beſtudeert had; gelyk het bekent plaetwerk, dat door hem geëſt is, duidelyk te kennen geeft. Het Schoorſteen- en

Deurstuk is van dezelve waerde en op het hooftwerk heel toepaslyk.

Te *Dordrecht* is mede noch een fraei bewys van 's Mans bequaemheit te zien op de deuren van het Orgel in de *Franfche* Kerk, die hy, al hoog bejaert, meesterlyk en verstandig geschildert heeft, op verzoek van den Heer VAN DER VUCHT, een geächt Liefhebber in zynen tyt: die dezelve tot versiering der Kerke verëert heeft. De gemelde Kunstminnaer liet by zyn afsterven noch twintigduizent guldens, tot verryking der oude Kerk daer ter Stede, voor een nieuwen Predikstoel en verdere verbeteringen, waer door zyn Naem by de Nakomelingschap verëeuwigd word.

Noch moet ik hier, als een zeltzaeme eigenschap, byvoegen, dat de voornoemde Kunstenaar alles uit den geest doet, zonder tekening of leven te gebruiken; ziende alles in den spiegel van zyn vlug en schrander oordeel, zulk en vast denkbeeld had hy, van al wat tot de Kunst behoort, zyn gelukkig geheugen ingeprent; ook stonden zyne ordonnantien byna zo ras op het paneel of doek, als die in zynen verheven geest gevormt waren, als reets gezegt is; ja men kan zich niet genoeg verwonderen over den korten tyt,
in

in welken hy dit slotwerk van zyn Kunstbedryf, om zo te spreken, als met eenen bevenden ouderdom, heeft ter uitvoer gebracht.

In het laetste jaer voor zyn doot wierd hy zo onmachtig en zwak, dat hy geholpen moest worden. Van welken kinderlyken plicht zyne outste Dochter en jongste Zoon zich lofselyk gequeeten hebben tot zyn doot toe; het geen hen tot eenen zegen moet verstreken volgens de Goddelyke wet; van welken zegen de brave Zoon inzonderheit de heilzaeme vruchten geniet.

Na dat onze gryze Kunstheft dus eenigen tyt gelegen had, heeft de doot zyn bouvallig lighaem gesloopt, en zynen grooten geest uit dien lastigen kerker verlost op den 2 van wintermaent des jaers 1733, in den ouderdom van 86 jaren. Hy was een verstandig Man, buiten de Schilderkunst niet alleen ervaren in gewyde en ongewyde Schriften, maer zelfs in andere Kunsten en Wetenschappen, ook vroom en edelmoedig van handel en wandel; gunnende zynen Kunstgenoten zo veel geluk en voorspoet als zich zelf; waer toe hy hen ook de behulpzaeme hant bood. Wensche-lyk waere het, dat zulks in alle Schilders plaets had, dan zou de Kunst min om broot

behoeven te gaen , en meer bequaeme Meesters te voorschyn brengen ; doch om dit aenhangfel te eindigen , kan ik niet verzwynen , dat zyn outste Zoon de Kunst ook geëffent heeft , en niet onbequaem zou geweest zyn , inzonderheit in 't schilderen van bloemen en vruchten , was zyne onbezonne en flordige manier van leven hem hier in niet hinderlyk en oorzaak geweest , dat hy op den middag van zyn leven wierd weggerukt , weinig dagen na het overlyden van zynen deugtzaam Vader ; naer wiens lessen hy niet geluistert , noch wiens loffelyk voorbeeld en veilige voetstappen hy niet gevolgt had , maer op wiens zeltzaeme bequaemheit dit zinryk Vaersje niet onaerdig zinspeelt :

*Die GERARD HOET in vluggen schildertrant ,
In vindingen , en rykdom van gedachten ,
Braveeren wil , heeft PALLAS brein en hant
Gewis van doen , of MIDAS loon te wachten.
De Beelden vlociden hem byna zo vaerdig
Als letters uit zyn wonder vlug pensfel ;
Des is zyn kunststroem dubb'le glori waerdig :
Want elk valt die bequaemheit niet ten deel.*

Het schikt zich zo , dat de alomberoemde
Ridder KAREL DE MOOR de laetste
Schil-

A. Schouman del.

J. Houbreken sculp.

Karel de Moor, Ridder van 't H. Roomsche Ryk.

Schilderpersonaedje is, die wy ten toneele voeren, om hem het einde der doorluchtige rol van zyn levens- en kunstbedryf te zien volspeelen: alszynde de laetste der overledene *Nederlantfche* Kunstschilders, daer Houbraken van spreekt op pag. 342 van zyn laetste Deel, en eerst in 1738 overleden. Volgens Houbraken, is hy op den 25 van sprokkelmaent des jaers 1656 geboren in het *Leidsch Atheenen*, de bewaerplaets der Heilighdommen van MINERVA, de Troon der gewyde en ongewyde Geleertheit, en het Hoge School van alle Kunsten en Wetenschappen.

Onze Ridder was al 63 jaren out, toen Houbraken A? 1719 zyn Werk sloot, echter noch van zulk eene jeugdige en sterke gezontheit, dat hy zich in een tweede huwelyk begaf met Jongkvrouwe van Molenschot, afkomstig van eene aanzienlyke Familie, en na dien tyt noch veele beroemde Kunsttafereelen geschildert heeft. Want na de Afbeeldfels van die heldhaftige Legerhoofden, Prins EUGENIUS en den Hartog van MARLBOROUGH, daer Houbraken mede eindigt, heeft hy den Keizerlyken Afgezant, Grave van SINTSENDORF, geportretteert; door deze uitmuntende Kunsttafereelen gaf hy zo veel

genoegen aen het Keizerlyk Hof, dat hy, uit aenmerking van zyne Ridderlyke Kunstverdienſten, wierd Ridder gemaekt van het H. *Roomſche* Ryk; doch eer ik voortga, zal ik een kleine terugſtap doen, om wat omſtandiger 's Mans Kunstwerken aen te wyzen, als HOUBRAKEN gedaen heeft, hoewel die Schryver hier over van geene nalatigheit te beſchuldigen is, nademael hy den Ridder, met eenen brief, op het allervriendelykſte verzocht, om zyn Levens- en Kunstbedryf, benevens dezelfs Afbeeldſel, hem toe te zenden, maer, tot zyne verwondering, dit volgende onvriendelyk antwoord ontſing: Dat hy daer niet mede ophad, om by zyn leven in een boek geprent te ſtaen. Na dit hier ingelaſcht te hebben, ter verdediging van HOUBRAKEN, zal ik voortgaen, en eens doen zien, wat moeitens en middelen een yver- en eerezuchtig Kunſtenaer al aenwend om het juifte toppunt van zyn oogmerk te bereiken, tot volkomen luifter en glorie van zyn berucht penſeel. Want dat onze Ridderlyke Kunſthelt, by onpartydige Kenners, voor een Hoogvlieger in de Kunst te boek ſtaet, en een der grootſte Meesters is geweest, die in *Nederlant* gebloeit hebben, is, denk ik buiten tegenspraek, het eenparig gevoelen van

van alle edelmoedige Liefhebbers; schoon het nakrooft van MOMUS, gelyk het onkruid de heele werelt door verspreit, en dien het de Goden zelfs niet van passe kunnen maken, zulks durft ontkennen; waer aen wy ons weinig kreunen, vermits de schimp- en lasterzucht dezer MIDAS-vlegels meer tot hunne eige schande verstrekt, als tot nadeel van hem, die zo onrechtvaardig gelaekt en bedilt word. Om dan ter zake te komen, zy den Lezer bekent, dat onze Fenixschilder door de Ed. Groot Achtb. Magistraet van *Leiden*, in 't prillste van zyn leven, verkoren wierd om in Schepenskamer een Schoorsteenstuk te schilderen, toepasselyk op de Justitie: waer toe hy de Historie van BRUTUS uitkipte, die zyne twee Zoonen (zich tegens de *Roomsche* wet met de edele *Romeinsche* Jeugt in eetgespan begeeven hebbende, om de TARQUYNEN in hun vorig gezag te herstellen,) eerst streng liet geesselen, en daer na het hoofd afflaen, ten spiegel van het *Roomsche* volk. Onze Ridder had de Historie dus verbeelt, dat de rechtspleging aen den eenen Zoon reets ter uitvoer gebracht was, en zyn afgehouden hoofd op den voorgrond geplaatst. Men ziet de Rechterlyke strengheit en het Vaderlyk medelyden in BRUTUS deftig gelaet natuurlyk doorstraelen.

Voorts is alles vast getekent en heerlyk van couleur, naer eisch van zaken en personen, en de verschillende hartstochten zo natuurlyk verbeelt, dat 'er een opmerkent aenschouwer door verrukt word; doch de meeste verlegenheit, om dit stuk in alles dus natuurlyk ter uitvoer te brengen, maekte hem de dode romp en afgehouden kop; na veel wikkens en wegens besloot hy die ook naer 't leven te schilderen, des verzocht hy de Regenten van het Gasthuis om een lyk, zo dra 'er den adem uit was; het geen hem toegestaen zynde, by de eerste gelegenheit, in een mande met boeken bedekt, wierd bezorgt.

Zo als hy dit yffelyk Model ontfangen had, sneet hy 'er het hooft af, en stelde romp en kop in het nodige postuur. Dit affchuwelyk voorwerp had hy dus drie dagen tot gezelschap, in welken tyt hy met allen yver en naerstigheit zyn oogmerk bereikte, en vervolgens op de eige wyze het zelve weer te rugzond. Door dat onaengenaem middel heeft hy dit stuk zo voortreffelyk en natuurlyk geschildert, dat het met toejuiching van alle Kunstminnaers beschouwt word; het geen my van iemant is medegedeelt, die het uit des Ridders eigen mont had, en wegens deszelfs zeltzaamheit hier geplacet is. Het middel,
dat

dat de Marquis van MANTUA gebruikte, om zynen Schilder MONSIGNORI een levent voorbeelt te geven van eenen St. SEBASTIAEN, was min afschuwelyk voor den Schilder, maer niet min verschrikkelyk voor den gewaenden Sant, die tot Modeldiende, gelyk by KAREL VAN MANDER, in 't leven van MONSIGNORI, fol. 66, kan nagezien worden. Te Leiden, in de Roomfche Kerk der Predikheeren, is een kapitaal Altaerftuk van onzen Ridder te zien, en op andere plaetsen uitmuntende Portretten, als dat van den Heer DRABBE; by den Heer VAN DE VELDE zyn twee overheerlyk gefchilderde Afbeeldfels van een Heer en eene Dame; noch heb ik van hem gezien een kunftig gemaelde Dame, zynde de Zufter van den Raetpensionaris HEINSIUS; dit ftuk bezit al de verhevenfte deelen der Kunfte; ook had de geweene Kunstkoper JAN BERKHEIDEN in zyn tyt twee Portretten uit verfturven Familien, die hy aen den Schotfen Graef van ANNENDAEL ten hogen pryze verkocht. Veele der aenzienlykfte geflachten, in 't prachtig *Amfterdam*, pronken met overheerlyke Portretten van den Ridder; ook is 'er een groot ftuk in de Koeftreet, in 't publik, te zien, verbeeldende de zes Overluiden van 't Wynko-

kopersgilde; dat bovenalle tot een onbetwistbaer bewys van 's Mans verheven geest en kunstvermogen, zo in couleur als schildertrant, verstrekt, het is gejaermerkt 1696. In 't jaer 1702 zond hy zyn eige Afbeeldsels aen den Groot-Hartog van *Toskanen*, om geplacst te worden, in die wereltberoemde Kunstzael, nevens de Portretten van al de vermaerde Schilders, die in de voorledene en tegenwoordige Eeu gebloeit hebben; waer tegen hem die kunstlievende Vorst een Medaille, bestempelt met zyn Borstbeeld, en hangende, ter zwaarte van een pont gout, aen een blaau lint, in de plaets zond. In 't jaer 1715 schilderde hy de Afbeeldsels van den Heere VAN AERSSSEN, Heer van *Hogerheiden*, en zyne Gemalinne, nevens die van den Hoog Ed. Heere WILLEM LODEWYK VAN WASSENAER, Heer van *Ruiven* en *Maeslantsluis*, en zyne Gemalinne, alle levensgroot tot de kniën uit. Deze Kunststukken heb ik aen 't huis van onzen Puikschilder gezien, en kan met waerheit zeggen, dat het naekt, de klêren en al het bywerk, even krachtig schoon en teder geschildert was. Door middel van dit verheven Kunstwerk kreeg hy aanleiding om de Magistraet van 's *Gravenhage*, van welke de Hoog Edele Heer WILLEM LODE-

WYK Baron VAN WASSENAER, Heere van *Ruiven* en *Maesfluis*, Bailliuw en Schout was, in een stuk te schilderen. De Afbeeldfels vertonen zich half leven ten voeten uit, en zyn de volgende als regerende Burgemeesteren: *Mr. EWOUT BRAND*, *Mr. GYSBERT VAN KINSCHOT*, en *Mr. WILLEM VAN ASSENDELFT*; en als regerende Schepenen: *Mr. PAULUS VAN ASSENDELFT*, *Mr. ADRIAEN VAN SPIERINXHOEK*, *WILLEM COMANS*, *Mr. WILLEM ANTONI PIETERSON*, *Mr. JOHAN TEN HOVE*, en *JOHAN STEENIS*; als Secretarissen: *Mr. MICHEL TEN HOVE* en *Mr. JAN QUARLES*, benevens *NICOLAES AMERONGEN*, eerste klerk ter Secretarye. Dit Kunsttafereel was voltooit in 't jaer 1719, en wierd geplaatst in Burgemeesters Kamer, daer het van de Liefhebbers kan gezien worden.

In het jaer 1717 maelde hy het Afbeeldfel van den Keizer *aller Ruffen*, Czaer *PETER den grooten*, die met dit Portret zo voldaan en ingenomen was, dat hy het telkens, als hy gezeten had, zelf wegfloot, op dat 'er, in zyn afzyn, geen ongemak aen zou komen; doch eer dit Portret voltooit was, rees 'er tusschen dien Vorst en onzen Kunstenaer zulk een hevig geschil, dat *DE MOOR* zyn aengevan-

gen

gen werk niet wilde volvoeren, als met beloften, dat hem de Keizer niet meer met onnut talmen en wachten moest ophouden, zeggende, dat hy wat anders te doen had, als zynen kostelyken tyt op die wyze te verquiften; doch het rechte waerom en einde van dezen woordelyken tweestryt, nevens eenige andere byzonderheden van 's Mans Levens en Kunstbedryf, zyn my tot noch toe niet ter hant gestelt; het geen de reden is, dat men het gedrag van onzen Ridder in dezen noch rechtvaardigen noch veroordelen kan, schoon men in den eersten opslag zou zeggen, dat hy, hoe groot ten opzichte van zyne Kunst, echter hemelsbreette beneden de majesteit van een Keizer was; maer zyne hooghartigheid op het gloripunt van Schilder was al vry groot, en ging zo ver, dat hy op dat stuk weinig verdragen kon.

Te *Haerlem* op de oude graft in een Huis, voorheen door den Heer PIETER KETELING, en tans doorden Heer VERHAMME, bewoont, is een Kamer rontom sierlyk met lystwerk beschoten, en tusschen beide met open plaetsen, die door onzen Ridder overkunstig met Harders en Harderinnen, halflyfs over eene Balustrade leunende, beschildert zyn.

Dezen Heer had kunstgreepen van doen,
om

om hem aen te sporen tot voltojinge van dit werk; het middel, dat hy hier toe aenwendde, was, dat hy den Ridder op het allermingzaamste verzocht met het Kunstwerk voort te gaen, en op d'een of andere wyze met 'een aengenaem geschenk, overeenkomende met deszelfs rang en kunstvermogen, te verëeren, tot opwekkinge van nieuwen schilderlust: om dat hy telkens in vreeze was, dat DE MOOR hem mocht komen te ontvallen, vermits hy toen al hoog bejaert was; echter heeft hy dit schilderwerk met roem afgemaakt, en is, volgens belofte, op een edelmoedige wyze daer voor betaelt. Ook was hy niet onbedreven in de zogenaemde Schraep- of Zwartekunst: als blykt aen zyn eige Portret, dat hy op die wyze in koper heeft gebracht, en onder de Liefhebbers bekend is.

Uit al ons gezegde blykt overtuigent genoeg, dat hy een der grootste Meesters is geweest, die ons kunstqueekent *Nederlant* heeft geteelt, en Stukken, het zy Modern of Historiaal, maer inzonderheit Portretten, geschildert heeft, die de Kunst der beroemteste Meesters, van, voor en nazynen tyt, kunnen evenaeren; voor al in zynen besten tyt: want in den herfst van zyn leven had hy een gansch andere manier van schilderen als in het

het prilste zyner jaren. Ik heb Portretten van hem gezien, welke, in kracht en schoonheit van colour, in natuurlyke ronding en zachte vlezigheit, voor die van TITIAEN of REMBRANT niet behoeven te zwichten; zynde als met poefel vleesch en vel overtoegen, en met al, wat kunft hieten mag, begaeft.

In zynen laetsten tyt deet hy de laetste overschildering al stippelende, 't geen echter, kloek en op eene toetsende wyze behandelt zynde, wel stont: maer voor myn keur zou ik de eerste manier de beste houden. KAREL VAN MANDER merkt aen, dat TITIAEN tot zyn 86ste jaer geschildert heeft, maer dat hy beter had gedaen met zulks te laeten, om dat zyne laetste stukken zynen kunstroem meer nadeel als voordeel toegebracht hebben; dit zou men van onzen Ridder niet kunnen zeggen, die, in tegendeel, tot zyn 82ste jaer meesterlyk geschildert heeft; doch niet als in zynen besten tyt: want dan zou hy, als een Kunstwonder, al wat voor hem geweest was, overtroffen hebben; hy verdient evenwel genoeg, als een zeltzaam voorbeeld in kunstvermogen, aengemerkt te worden. HOUBRAKEN zegt van hem, dat hy altyt de Kunstgodin uit puure gencigtheit, niet als slaef, gediend

dient heeft, noch de Fortuin lastig gevallen, maer haer aengegrepen, als zy hem gunstig voorquam.

Het eerste schynt te kennen te geven, dat onze Ridder de naerstigste niet is geweest, en het tweede, dat, als'er gelegenheit was om gelt te winnen, hy die niet verzuimde; dat pryslyk is in een Kunstenaer, hoe groot hy ook wezen mag, want op zyn Kunstvermogen al te trots te zyn, staet niet wel.

Niettemin dunkt het my, dat hy in 't laetst van zynen tyt arbeitzaemer is geweest, als in 't prillste zyner jaren; de reede, die ik daer voor heb, is, dat my meer van zyne Kunstwerken voorgekomen zyn, die hy geschildert heeft toen hy al bejaert wierd, als in zyne jeugt; en van Kabinetstukken zyn my noch minder ontmoet, die van eenig groot beslag zyn, als die ik hier na zal aenwyzen. Wanneer ik in 't jaer 1715 de eer had aen des Ridders Huis te zyn, zag ik niet als de portretten, die ik boven gemelt heb, en een gedootverft stukje, verbeekende: daer SELEUCUS zyne Vrou STRATONICA en het Ryk overgeeft aen zynen Zoon ANTIOCHUS; of hy dat afgemaekt heeft, weet ik niet, ten minsten het is my nooit in eenige *Hollantsche* Kabinetten ontmoet. In het laetst van zyn

leven onthielt hy zich veel op zyn Buiteplaets te *Warmont*, daer hem de doot quam bezoeken en ten grave zond op den 16 van sprokkelmaent des jaers 1738, in den ouderdom van 82 jaren.

Hy heeft een Zoon nagelaten, die ook de Kunst oeffent, en op zyn tytbeurt ons Schouburg zou betreden hebben, indien het hem behaegt had eenige omstandigheden van zyn Levens- en Kunstbedryf ons mede te deelen, doch zulks geweigert hebbende, zal ik hier alleen byvoegen, dat hy Portretten, nevens antique en moderne Kabinetstukjes, schildert; ook bezit hy noch een uitvoerig stukje van zynen Vader, verbeeldende een Gezicht, van *Warmont* naer *Leiden* te zien; op den voorgrond ziet men een Boeren- Huisgezin, in een biddende gestalte, aen tafel zitten; noch beruſt by zynen Schoonzoon VAN ALPHEN, te *Leiden*, het Portret van den Heer PAETS, Bewinthebber der *Ooftindische* Compagnie te *Rotterdam*, benevens een Vlucht naer *Egypte*, en by den Heer PAETS te *Leiden* eene HAGAR en ISMAËL in de woestyne, zynde alle drie ongemeen uitvoerig en kunstig geschildert. Hy was vriendelyk van omgang, meer genegen met zyns gelyk en minder, als met zyn meerder, te verkeerem; wil-

len.

lende, uit zucht voor zyne Vryheit, aen niemant gebonden zyn; fcheppende al zo veel genoeg in het drinken van een kan koffi als in een bottel wyn; vooral was hy vriendelyk tegen jonge Kunstenaeren van eenen leergierigen aert, die hy op een klaere en leerzaeme wyze zyne kunstleffen mededeelde, en gedurig aenried in alles het leven te gebruiken: gelyk hy zelf altoos gedaen heeft, en de zekerste, maer juist niet altyt de kortste weg is om roem te behaalen: want zyne stukken bleven lang onder handen, om dat hy alles ten uiterste net en naeukeurig volgde; in tegenstelling van anderen, die, den geest te baet hebbende, uit de kop en voor de vuist kunnen schilderen daer zy maer geroepen worden, zonder leven of tekening voor zich te hebben; doch deze behalen wel roem, maer brengen het nooit zo hoog, als die geene, welke de volmaekte Natuur in alles te hulp roepen, en het schoone leven naeukeurig volgen: gelyk ons aen verscheide voorbeelden, die in beiderlei opzichten uitgemunt hebben, ten vollen is gebleken. Waer mede wy het Toneelgordyn van 's Mans Levens- en Kunstbedryf laeten vallen en zyn Grafzerk vereeren met dit Grafschrift:

G R A F S C H R I F T :

*Sta Wandelaer met eerbiet by dien Steen;
 Hy dekt DE MOOR! die, trats Natuur, het Leven
 Aen doeken en paneelen wist te geven.
 De Ridderlyke APEL van 't Leidsch Atheen,
 's Lants TITIÄEN, die vleesch en bloet kon maelen,
 Kunstwonderen wrocht, ligt onder dezen Zerk
 Te rusten van zyn edel Schilderwerk:
 Met gout noch diamanten te betaelen.*

Het Afbeeldsel van onzen Kunstenaar is te zien in de *Plaet O*, gevolgt naer het geen hy in zynen gryzen ouderdom, maer twee jaren voor zyn doot, naer zich zelf geschildert heeft, en by zynen Zoon te *Rotterdam* beruist. Wy hebben het verder opgesiert met eene schets naer een stukje, verbeeldende *Pomona* en *Vertumnus*, in de gedaente van eene oude Matrone, dat by uitnemenheit kunstig door onzen Ridder geschildert is; te zien in 't beroemd Kabinet van den Heere Agent LORMIER. Op den voorgrond vertonen zig eenige zwarte Kunstprintjes, die door dezen Kunstheft in koper gebracht zyn, benevens het werktuig, dat men daer toe nodig heeft.

AEN,

A E N H A N G S E L.

Myn bestek was, om dit Werk, met den laetsten Ridderlyken Kunstheft KAREL DE MOOR, te sluiten, en dus myne afgesloofde pen voor palet en penseelen te verwisselen; maer, niet zonder veel moeite en navragens, noch eenige beroemde Kunstenaers, waerdig ons toneel te versieren, en aen de eeuwigheit gewyd te worden, tot myne kennis gekomen zynde, ben ik verplicht dezelve hier, met een klein Aenhangsel, te boekstaven. Het waere zekerlyk veel beter geweest, ~~al~~ op zynen tytbeurt te hebben geplaetst, doch, wat moeite ik van myn kant heb aengewent om op alle wyzen te verhoeden, dat geene myner Kunstgenoten, door myne onnaeukeurigheid, hunnen verdienden lof in den duisteren afgront des tyts verdonkert bleef, is my echter zulks volstrekt onmogelyk geweest, vermits ik van veelen, die machtig waeren my hier toe by tyts behulpzaam te zyn, hoe vriendelyk des verzocht zynde, in die verwagting ben te leur gestelt, zelfs in zo ver, dat eenige der noch levende Kunstenaeren my hunne opgaven geheel geweigert hebben; wier naemen ik, om aenstoot te myden, niet zal noemen; daer ik in tegendeel alle andere Schilders en Liefhebbers van *Pittura*, die my in dezen met lust en yvertydig te stade gekomen zyn, overal, daer het pas gaf, myne dank-
 erkentenisse betuigt hebbe, en nochmaels herhaele, met byvoeging, dat door hun toedoen myn Schouburg gestoffeert is geworden

met verscheide Schilderpersonadiën, die my onbekent of ontschooten waeren: want hoe omzichtig ook iemand zyn mag, gelt altoos het spreekwoord: *dat vier oogen meer zien als twee*; en terwyl ik niet twyffel, of daer zal hier of daer noch wel een braef Meester over 't hooft gezien zyn, verzoek ik hier opentlyk, dat al die 'er belang in heeft, zulks ten beste gelieve te duiden, denkende, dat het niet aende goetwilligheid des Schryvers, maer aen het doolen der menschelyke kennis, en de stugheit van zommige opgevers, gehapert heeft.

De eerste dan, die in dit Aenshangsel met luister te voorschyn komt, is de wakkere Portretschilder ROELOF KOETS, door wiens penseel een oneindig getal Vorsten en Vorstinnen, Heeren en Dames van den adelyken stant, en andere aanzienlyke Luiden, zyn afge-maelt. Hy is geboren te Zwolle den 16 van lounaent des jaers 1655, en door zyn Vader, mede een Schilder, (maer van wat verdiensten, is my niet gebleken,) al vroeg in de gronden der Tekenkunst onderwezen; daer na begaf hy zich onder het bestier van den beroemden GERARD TERBURG, by wien hy al zyne mede-Leerlingen, in minder als een jaer tyts, voorbystreefde; het geen, in plaets van hen tot een edelmoedige drift ter navolginge aen te spooren, eenen dodelyken haet en afgunst tegen hem in hunne gemoederen verwekte. Zyn Meester, die veel achting voor hem had, en wel zag, dat deze wonde
van

van oneenigheid niet te helpen was, ried hem, ter ontwykinge van zyne benyders, zyn huis en onderwys te verlaeten, en zyne studie verder naer 't leven voort te zetten; met verzekering, dat hy 'er de vereischte bequaemheit toe had. Des hy op zyn 18de jaer zynen Meester moettende missen, echter denzelven de Kunst zo wel had afgezien, dat hy van zyn pas beginnent penseel rykelyk kon bestaen, en voorts in de Kunstoeffening van het portretschilderen, en het wel treffen met eenen levendigen zwier, zo vlug en vaerdig wierd, dat zulks alle verbeelding te boven ging, kunnende hy, zo als men my opgegeven heeft, wel zes Portretten op eenen dag dootverwen, en in die zelve vaerdigheid opschilderen; het geen my echter wat veel voorkomt. Het eerste Kunstwerk, dat hem den weg tot zyn geluk baende, was het schilderen van den Graef VAN DALWIGH, benevens alle de Officieren van deszelfs Regiment.

Deze Afbeeldfels voldeeden dien Graef zo wel, dat hy onzen Kunstenaar in gunst bracht van den Prins HENDRIK CASIMIR, Stadthouder van *Vrieslant*, die op zyn perzoon, zo om deszelfs geestrykheit in de Muziek, als zyn ongemeen vaerdig schilderen, zeer verslingert was, en zich, nevens zyne Gemalinne en Vorstelyke Kinderen menigmael van hem heeft laeten portretteren, tot volkomen genoegen der Vorstelyke Familie en het gantsche Hof. Wyders heeft hy een oneindig getal Staetspersonen van den eersten rang, nevens hunne aenzienlyke geslachten, zo in

Vrieslant, *Groningen* en *Ommelanden*, *Overyffel* en *Gelderlant*, afgemaelt. Op de aenpryzing van den *Grave van PORTLAND*, wiens hoogadelyke Familie ook door zyn vlug penfeel geportretteert was, heeft hy de eer gehad, den Doorluchtigen Ryks-Monarch van *Groot-Brittanje*, *WILLEM den derden*; nevens een groot aental Edelen van zyn Majesteits gevolg, (daer de *Graef van ESSEX* en eenige *Duitfche* Prinflen en Prinfessen, die zyne Majesteit op 't *Loo* quamen begroeten, geen der minften onder waeren,) aftemaelen.

Het luifterryk 's *Gravenhage* gaf mede voetsel aen zyn penfeel door 't portretteren van een menigte aanzienlyke Luiden; daer onder uitmunte een Familiestuk voor den *Huize Waffenaer*, en 't Afbeeldfel van den Raetpensionaris *HOORNBECK*, benevens dat van eenige andere Regenten van *Stedert* en hunne Nabestaenden.

Hy is nooit onledig geweest in het schilderen van een oneindig getal portretten; het geen men zegt wel tot 5000 getelt kan worden, en geduurt heeft tot in zyne hoge jaren. Kort voor zyn doot wierd hy ontboden by den Heer *DE NU*, Burgemeester te *Deventer*, om deszelfs Afbeeldfel te schilderen; zo als hy hier mede bezig was, gevoelde hy zich niet wel, en ontboot zynen Zoon om hem af te haalen, die hem naer *Zwolle* liet voeren; daer hy, na eene bedlegering van weinig dagen, den geest gegeven heeft, en begraven wierd den 28 van wiedemaent des jaers 1725.

Nu verschynt NIKOLAES PIEMONT ten Toneele, gebentnaemt *Opgang* en geboren te *Amsterdam* in den jare 1659. Zyn eerste Onderwyzer in de Kunst was MARTINUS SAAGMOLEN; hier zich eenigetyt geëffent hebbende, begaf hy zich by KLAES MOLENAER; hy heeft beide deze Leermeesters in 't schilderen van Lantschappen overtroffen. Ik heb 'er gezien, die geestig en los behandelt waeren, maer hy was onmachtig zyne stukken met beelden of beesten te stoffeeren, waer toe hy een andere hant nodig had, het geen een ongelukkig lot voor een braef Meester is, anderzints was hy in zyn manier geen onverdientig Lantschapschilder. Noch jong zynde, bekroop hem een minneluim, en 't Meisje scheen hem in 't eerst niet ongenegen, waerom hy zich reets vleide met de hoop van haer eerlang te bezitten; doch een andere doffer op 't til komende, vond meer ingang, en ging met het duifje door, daer PIEMONT zo radeloos om was, dat hy zich wilde verdoen, doch een goet vriend wederhielt hem van dat wanhopig besluit, hem in tegendeel aensporende, tot voortzettinge van zyne Kunst, om een reize naer *Romen* te doen, gelyk hy deed en behouden te *Romen* aenquam, daer hy by een Vrouw inraekte, die natte waren verkocht, en alwaer meer *Nederlanders* thuis lagen. Hier eenigen tyt geweest zynde, en ziende, dat hy al zo diep in 't kryt stont, dat het zonder geltspons, die hem reets ontbrak, niet ligt uit te wiffen was, om hier omtrent alle namaninge te verhoeden, wierd

hy met dit Waerdinnetje zo gemeenzaem; dat ze den huwelykskoop met malkanderen eens wierden, en daer door de in 't kryt staende schult met eene streek uitveegden; welk verachtelyk huwelyk den Bentbroeders aanleiding gaf, om hem met den Bentnaem van *Opgang*, al spottende, te verëeren: om dat hy, met het maken van dien averechtsen opgang, van een Kunstenaar in een Waert hervormt wierd. Onder deze tapnering het schilderen 17 jaren geëffent hebbende, quam zyn Vrouw te sterven, en hy vertrok met het overgewonnen boeltje naer zyne Geboortestad; daer hy gevallen het duifje, dat hem te vooren ontvlogen was, weduwe vond, hebbende ook in dien tusschentyt met haeren gewezen Man een stuivertje overgewonnen; dat hem andermael bekoorde, haer ten huwelyk te verzoeken, en van dien gewenschten uitslag was, dat zy zamen trouwen, en hunne kost in een Proviershuis te *Vollenhoven* kochten, het geen voorviel in 't jaer 1705, daer hy vier jaren daer na overleed.

JAN VAN MIERIS, outste Zoon van den alomberoemden FRANS VAN MIERIS, is te *Leiden* den 17 van wiedemaent des jaers 1660 geboren, en van zyn tedere jeugt door zynen Vader inde Teken- en Schilderkunst opgequeekt. Zyn natuurlyke kunstdrift zou zich meest uitgestrekt hebben tot het schilderen van levensgroote voorwerpen, 't geen den Vader niet onaengenaem was, te meer, om dat de jongste Zoon WILLEM, (wiens
Le-

Levens- en Kunstbedryf in ons eerste Deel omftandig befchreven is) wel meest tot het kleinschilderen fcheen over te hellen. Des liet die hoogverlichte Kunftenaar zyne gedachten gaen om zynen Zoon JAN een bequaemen Meester toe te voegen; die hem, in dezen, onder de Kunftenaers van dien tyt best behaegde, was GERARD DE LAIRESSE, die zo wel in 't groot-als kleinschilderen uitmunte; doch om dat deszelfs gedrag met zyn voorbeeldig kunstvermogen gansch geene overeenkomst had, zag hy, om die reden, van dezen Kunsthelt af, en hield zynen Zoon onder zyn eige opzicht, om hem, door zyne fchrandere lessen en leerzaeme voorbeelden, zelfs te onderwyzen; het geen, door des Jongelings yver en vatbaer vernuft, in zo ver van een gewenschte vrucht was, als het zyn lighaemsgesteltheit toeliet: want hy had dikwerf het ongeluk van geplaegt te worden met het graveel en de steen, en wel zo hevig, dat hy buiten staet gestelt wierd om te schilderen. Dus, na veele fmerten te hebben doorgestaen, kreeg hy, volgens het gevoelen van sommige Artsen, een denkbeeld, dat het veel zitten nadelig voor die quael was; het geen hem, op hoop van meer baet en verzachting door de beweging te vinden, deed besluiten om te gaen reizen, makende zulks werkftellig kort na zyns Vaders doot. Na alvorens meer als gemeene blyken van zyne bequaemheit te hebben gegeven, nam hy zyn tocht door *Duitschlant*; en, na zich eenigen tyt hier opgehouden te hebben, vertrok hy

hy naer *Florence*, daer hy door de vrienden van zynen Vader aen het Hof des Groot Hartogs genodigt was; zo dra hy hier aenquam, scheen hem alles toe te lagchen, des hy zich niet ongegront veel kunstfortuin en groote beloning voorspelde, ook zou hy zich, naer allen schyn, met geen bedrieglyke hoop gestreelt hebben, had zyn geweten zich kunnen voegen naer den Godtsdienst van het Hof; maer pal en onwrikbaer staende op de grontslagen van zyn geloof, en geenen anderen Godtsdienst willende omhelzen, als daer hy in geboren en opgevoed was, besloot hy liever de zuivere waerheit te volgen, en 'er alles by op te zetten, als voor eenen korten tyt zich te vergapen aen de vleiënde Hoffireen van 's werelts bedrieglyk schyngoet; zo dat de Groot Hartog, ziende dat alle aengewende beloften, om hem van gevoelen te doen veranderen, vruchteloos waeren, van besluit veranderde, en onzen MIERIS zyn aengeboden dienst onttrok; het geen hem eerlang deed besluiten het Hof te verlaeten, en *Romen* te gaen zien; daer hy noch eenigen tyt zyne Kunst geoeffent heeft, en door zyne pynelyke lighaemsquael zo vinnig aengetast wierd, dat hy, op den 17 van lentemaent des jaers 1690, te *Romen* zyn grafstê vond.

In het beroemd Kabinet van den Heere DE LA COURT zyn noch twee of drie proefstukjes van zyn fraci penseel, en in dat van den Heer VAN DER MARCK, tans Hooftöfficier der Stadt *Leiden*, zyn afbeeldsel in 't klein naer zyn eige wezen geschildert, dat vlak in de
ma-

manier van zynen Vader vertoont, en noch een by den jongen FRANS VAN MIERIS, dat levensgroot is.

NICOLAAS RAVESTEYN, geboren te *Bommel*, in 't jaer 1661, uit een alout geslacht, daer van outsher verscheide Kunstenaers uit voortgekomen zyn. HENDRIK VAN RAVESTEYN, Vader van onzen NIKOLAAS, was in zyn leven mede een fraei Schilder, die de Kunst in zyne Geboortestadt met voordeel geoeffent heeft, maer door eene vroegtydige doot verhindert wierd dezelve ten top te voeren.

Daer is in vroeger jaren noch een Kunstenaar van denzelven naem aen 't *Weener Hof* geweest, die, door zyn verheven Kunstvermogen, veel eer en voordeel genoot van den Keizer, die toenmaels den Scepter in 't *Duitsche Ryk* zwaeide; wiens nalatenschap noch aen de Voorouders van onzen RAVESTEYN ten erfdeel is te beurt gevallen; zo dat dit geslacht uitgemunt heeft in 't voortbrengen van beroemde Schilderhelden. Onze Kunstenaar wierd, na het overlyden van zynen Vader, door zyne Moeder tot de studie geschikt, en was reets verin de Talen gevordert, doch in den jare 1672, toen de *Franschen*, tegen alle recht, met geweld ons dierbaer Vaderlant indrongen, wierd hy verhindert daer in voort te gaen; het geen hem aanleidinge gaf om in dien tusschentyt de Tekenkunst te oefenen; waer van hem zyn Vader al by zyn leven de eerste grontbeginzelen geleert had,

en

en daer hy, door eene overgeërfde Kunstdrift, met toestemminge zyner Moeder, verder toe aengespoort wierd, om het kunstpad zyner voorouderen in te slaen: denkelyk onder het bestier van den kunstryken Schilder GERARD HOET, die, daer ter Stede geboren, de Kunst in dien tyt oeffende: gelyk HOUBRAKEN in het Levensverhael van dien Kunstnaer aengetekent heeft. Na dien tyt begaf RAVESTEYN zich naer den *Haeg*, onder de kunstleffen van den beroemden WILLEM DOUDYNS en JAN DE BAEN, nevens meer andere Puikschilders, die in dien tyt daer woonachtig waeren; die alle om des Jongelings kunstyver en goede oplettentheit, en om dat 'er wat groots van te wachten was, niets te rugge hielden, dat ter bereikinge van dat pryffelyk voornemen dienstig kon zyn.

Dus hier eenige jaren zich loffelyk gequeeten hebbende, wierd hy van zyne Onderwyzers bequaem geoordeelt, den leidraet der Natuur en het volmaekte leven door eige krachten te kunnen volgen; en hy zette zich in zyne Geboortestadt ter neer. Hier was hy naeulyks gevestigd, of alles vloeide naer hem toe, en leverde hem een reeks van aenzienlyke kunstbezigheden; inzonderheit was hy berucht voor, op een levende en aenlokkelyke manier, de wezens van elk naer hunnen aert te treffen, gepaert met een vloeiende vleeschagtige couleur; door deze en verdere bequaemheden heeft hy, gedurende zynen langen leeftyt, een oneindig getal, zo van Vorsten, als Luiden, die zo den tabbert

bert als den degen volgden , door zyn vleient kunstpenfeel afgemaelt.

Om myn gezegde met voorbeelden te ftaven , zal ik eenige der aanzienlykfte opgeven. In het jaer 1694 wierd RAVESTEYN verzocht op het Hof te *Kuilenburg* te komen , om de Vorftinne VAN WALDEK na haer doot te fchilderen ; zynde in haer leven nooit van eenig Kunftenaer wel getroffen ; en door het vafte kenmerk , dat hem van haer wezen gegeven wierd , flaegde hy zo gelukkig in die onderneming , dat de Vorftelyke Familie van hem by uitftek voldaan was. Noch portretteerde hy ter zelve tyt den Vorft VAN WALDEK , dat ftrytbaer Legerhoofd , wiens onverfchrokken moet en krygskunde , in het gebieden van 's Keizers Legers tegen de *Turken* , in den vermaerden flag van *Gran* , een onfterffelyke krygsglorie behaelde , en door dit Afbeeltsfel , als een zichtbaer voorbeeld van helthafte Heldendeugt , vereeuwigt blyft. In het zelve word die Vorft vertoont , zittende op eenen Troon , met de Doot , Wereltkloot , Kroon en Ryksftaf onder zyne voeten , boven zyn hoofd ziet men twee Engelen , die , door het bochtig gout van hunne Muficale Kunfttuigen , zynen Lof trompetten. Het Vorftelyk Geflacht was van dit Kunfttafereel niet minder voldaan als van het vorige , en deet onzen Kunftenaer , met eer en gefchenken overladen , weder naer huis keeren.

In het jaer 1698 fchilderde hy het Portret van den jongen Vorft VAN WALDEK , en
het

het heele Geslacht van den Graef VAN ER-
PACH, in 't klein tot onder de kniën; in het
jaer 1702 was het voorwerp van zyn penfeel
den Doorluchtigen Oorlogshelt Prins WIL-
LEM van *Hessen*, Generael der Legers van de-
zen Staet, en Gouverneur van *Maëstricht*, ge-
schildert op dezelve grootte als de voorgaen-
de; en in 1707 de Prins VAN SAXEN HILD-
BURGHAUSEN, levensgroot ten voeten uit.

Buiten de reetsgemelde Vorstelyke Perso-
nen, heeft RAVESTEYN een groot aental
van Generaels en Hoogadelyke Heeren, ne-
vens hunne Gemalinnen en Kinderen, afge-
maelt; onder dezelve munten uit: de Baron
VAN GENT, de Princes van *Portugael*, zyne
Gemalinne, en verdere Familie, als mede dat
van den Generael MACQUAY en deszelfs na-
bestaenden, waer onder den Graef VAN 'REE.
Deze Afbeeldsels wierden alle naer *Engelant*
gezonden. Vervolgens heeft hy geportret-
teert den Generael RAMSAY, zyne Echtge-
noote en verder Geslacht; den Baron PIEK,
Heer van *Zoelen* en *Brakel*, benevens alle,
die hem in den bloede bestonden; den Heer
van BORSELEN, Heer van *Geldermalsen*; den
Amptman ELST; de Heeren VAN HEEKE-
REN en ECK VAN PANTHALEON, nevens
derzelver Vrouwen en Kinderen; makende
met malkanderen een aanzienlyk getal uit; en
wyders de meeste Edelen der Provincie van *Gel-
derlant* en aangrenzende Plaetsen, mitsgaders
veele Heeren van Regering, daer onder de
Heeren VERBOLT, VAN DER STEEN en ECK,
met hunne Familiën; de meeste Magistraets-
Per-

personen der Stadt *Gorinchem*; als ook veele *Engelfche Lords* met hunne *Ladys*, die in den vorigen Oorlog van 'tjaer 1688, dien grooten Velt-heer Koning *WILLEM den derden*, Ryksvorft van *Grootbrittanje*, te velde volgden.

Hier mede zal ik van zyne Portretten afscheiden, fchoon de opgetelde maer een gering gedeelte uitmaken van de groote menigte, die hy door zyn vaerdig penfeel afgemaelt heeft. Hy was ook niet onbedreven in het fchilderen van *Historiën* en *Zinnebeelden*; waer van ten zynen huize, in zyne Geboortestadt, vier proeffstukken te zien zyn, verbeeldende de vier Wereltsdeelen, die van kundige Liefhebbers geprezen worden. Toen onze vaerdige Schilder al 80 jaren bereikt had, fchilderde hy noch den Predikant *BRUISTENS*, zynen Schoonzoon, benevens deszelfs Echtgenooten en Kinderen, zo wel van gelykenis en fix behandelt, dat 'er zich elk van verwonderde, die 'er ooggetuige van was; fchoon hy de laetste 30 jaren van zynen leeftyt, niet anders als tot tytkorting, de *Kunstoeffening* aen de hant hielt. Voorts was hy een deugtlievent Man, die met een ryke maete van levensjaren en geltwinning is gezegent geweest. Hy is den 9 van Ioumaent des jaers 1750, nalatende een goet geruchte, veel gelts en zat van dagen, in het 89ste jaer zyns ouderdoms overleden. Dus omftandig heeft my zyn Zoon, de Heer *Mr. JOHAN VAN RAVESTEYN*, zyns Vaders Levens- en Kunstbedryf opgegeven en toegezonden, gefchreven uit *Bommel* den 4 van Ientemaent 1751; waer

voor ik hem hier opentlyk dankzegge, en zo groot een aental jaren, in ruste, voorspoet en vergenoeginge, toewensche, als zyn Vader genoten heeft.

JOHANNES DE BOEKHORST, geboren te *Deutekom* in 't jaer 1661. By wien hy hier te lant de Kunst geleert heeft, is my niet gebleken, maer hy stak, noch jong zynde, naer *Engelant* over, en raekte te *Londen* gelukkig onder de schrandere Kunstleffen van den alomberuchten GODEFRIED KNELLER, by wien hy de Kunst met veel yver zeven jaren geoeffent heeft.

Na dien tyt ging hy in dienst van den Lord PEMBROKE, schilderende Historiën, Batailles, Portretten, en al wat dien Heer behaeglyk was; waer van noch veele Proeffstukken, die, kloek en fix in de manier van zynen grooten Meester behandelt, by het nageslacht van dien Lord te vinden zyn.

Eindelyk vertrok hy naer 't *Duitsche* Ryk, en heeft in 't Markgraeffschap *Brandenburg* en de omliggende Lantstreken zyne Kunst met veel roem uitgebreit; van daer begaf hy zich naer 't lant van *Kleef*, daer hy een groote menigte Portretten en andere voorwerpen geschildert, en zyn Graffstê gevonden heeft, in 't jaer 1724. Dit is 't al, wat my met zekerheit van dezen Kunstenaer ter kennisse gekomen is.

Dat de Kunstenaers doorgaens hun penseel weeten te zwieren naer hunne natuurlyke geaertheit, is door een menigte van voorbeelden

den al te bekend, om 'er hier, by wyze van vooraffpraek, iets meer van te melden. De volgende Schilderpersonaedje kan ons tot een nieuw voorbeeld verftrekken.

DOMINICUS VAN WYNEN, geboren te *Amsterdam* in 't jaer 1661. Hy heeft de eerfte kunstgronden in zyne Geboortestadt gelegd, van daer dreef hem zyne Kunstdrift naer den *Haeg*, onder het bestier van den vermaerden Historischilder WILLEM DOUDYNS, by wien hy, zo met tekenen op het Akademie, als met schilderen naer de kunstryke Voorbeelden van dien Meester, na weinig jaren leerens, door gestadig blokken en al wat tot zyne bequaemmaking dienstig was, vlytig waergenomen hebbende, het zo ver bracht, dat DOUDYNS hem in staet keurde om een reize naer *Italiën* te doen; daer zyne neiging te byster toe overhelde. Hy ondernam zynen tocht door *Duitschlant* naer *Italiën*, met oogmerk, om al de beroemde Kunstwerken der oude, en in der tyt zynde Kunstenaers, van naby te bespiegelen, inzonderheit te *Romen*, daer hy verscheide jaren fleet om al het merkwaardigste af te tekenen en na te schilderen; zonder verkiezing of het anticq of modern was, als hy 'er maer door leeren kon; echter helde zyne neiging meest naer het modern over, dat hy heel geestig en grappig wist zamen te voegen, en de gemoetsbeweging van ieder voorwerp zo natuurlyk uit te drukken: dat 'er elk kunstkundig Aenschouwer genoeg

gen in vond, doch juist niet altyt tot stichting verstrekte.

Met dezen schildertrant, vermits dezelve op een luchtige en meesterlyke wyze aengeveegt was, bevond hy zich wel, want lukte het een niet, hy beproefde het ander, of ging op de Galei schilderen, na dat hem de noot drukte; zynde al mê van dien aert, dat hy zyn teering grooter maekte als zyn gewin, en had altyt meer dorst als gelt, behalven andere buitensporigheden, die gemeenlyk op dien taerling lopen. Deze flordige leeftrant was oorzaak, dat hem altyt het middel ontbrak om de terugreize naer zyn Vaderlant, hoe zeer hy 'er na verlangde, te ondernemen. Daerenboven was 'er geen drinkwinkel in *Romen*, of hy stont 'er in 't kryt; zyne Bentbroeders, die hem, om zyne kleine gestalte, *Askaen* hadden gebentnaemt, waeren meest van dat zelve hair, en genootzaekt, door gebrek van gelt, te blyven daer ze waeren; daer onze VAN WYNEN gansch geen zin toe had, verlangende nu ruim zo driftig naer huis, als te voren om *Romen* te zien.

In dat zelve verlangen vond zich te gelyk met hem die overheerlyke Beeltsnyder in Yvoir, FRANCIS; doch het geluk wilde, dat BONAVONTUUR VAN OVERBEEK het middel was van hunne verlossinge uit *Romen*; want zo dra deze Kunstenaar, met de plegtigheid en staetsie als in zyn leven is aengetekent, door de Bentbroeders was ingehaelt, wist onzen ASKAEN door zyne grappen en quink-

quinkflagen hem in te nemen, en zyn Hof by hem te maken, nevens FRANCIS; die hy beide, gedurende zyn verblyf te *Romen*, veel goet deed, helpende den een aen 't fchilderen en den ander aen 't boetfeeren; het geen de reden was, dat OVERBEEK op zyne terugkomst zo veel fraeijigheeden medebracht. Doch dit was onze twee naerhuisverlangers niet genoeg, wel wetende, dat zo dra OVERBEEK vertrokken was, hunne winsten niet alleen zouden krimpen, maer met een alle hoop, om ooit uit die maelstroom te raeken, hen afgesneden was.

Des klampten zy hem aen boort om op zyn beurs mede te gaen, met belofte om in 't *Vaderlant* de verschoten reiskosten door kunstverdienften te vergoeden. *Dat hebje by myn ziel wel verzonnen*, was 't antwoord van OVERBEEK, *maer hoe stelje 't met al de krytladders, die in meest al de Herbergen tot uw beider lasten staen? daer zou ik geen duit van betaelen, maer de vracht is je geschonken*. Dit was hun genoeg: want verder besloten ze door gansch *Romen* een kreupele waert te slaen, hunne hiel en teligten, en eenige dagen te voet voor uit te gaen, om op zekere bestemde plaets hunnen Vrygeleider in te wachten.

Volgens dit ontwerp namen zy de reize aen, telkens omziende, of zy van d'een of ander niet vervolgt wierden, en *Romulus* ter bestemder plaets verbeyd hebbende, zetteden zy met hem hunne reize, zonder hinder, voort tot *Amsterdam*. Daer zynde, hielt OVERBEEK, volgens zynen kunstlievenden aert, noch

al de hant aan hen; verschietende aan FRANCIS gelt tot Yvoir, om aen 't werk te komen.

Het eerste Kunstwerk, dat VAN WYNEN voor BONAVENTUUR ondernam, waeren eenige stukken, verbeeldende den ganschen zwier en nasleep der Bentbroeders, als 'er een ingehuldigt word, in welke hy verscheide Afbeeldsels der Bentgenoten, onder andere zynen weldoender, *Lagcher*, *Weerbaen*, *Lantaren*, *Slempop* en zich zelf, afgemaect had, die alle heel natuurlyk en geestig daer in te onderscheiden waeren. Tot verueeuwiging van dit Kunstgenootschap liet OVERBEEK deze stukken door den Graveerder POOL in 't koper brengen, zynde derzelver afdruksels zeer gewilt by de Liefhebbers van Papierkunst. Verder is my het uiteinde van dezen Schilderhelt onbekent.

Nu volgt zyn Tyt- en Kunstgenoot,

DIONYS GODYN, een Leerling van den beroemden Portretschilder JAN DE BAEN, gebentnaemt *Ojwaer*, naer 't Blazoen van den *Haeg*, daer hy het eerste licht zag; maer in wat jaer, is my niet gebleken; hy was met de voorgemelde Bentbroeders mede te *Romen*, daer hy in zekere Kerk de geboorte van CHRISTUS in *fresco* schilderde. Zo dra dit stuk voltooit en de stelling weggeruimt was, quam 'er een groote toevloet van kundige en onkundige menschen het zelve zien, GODYN mengde zich mede onder den hoop; zyn werk van zommige hoorende pryzen, stak hy borst en krop op; zynen Kunstgenoot JAN
BA-

BATIST D'ASSERI, gebynaemt *Lantaren*, ziende, vroeg hy dien, met een moedig ge-
laet: *wat dunkt 'er u van?* die hem met een
statig wezen antwoordde: *Ik vint 'er uw eige*
Afbeeldsel in. GODYN, dit antwoord onver-
wacht voorkomende, schoot hem toe: *je ziet*
qualyk, waer is dan myn Portret? *Ik doe zeker*
niet, hervatte den ander, *want is 't niet naer*
uw wezen geschildert, het gelykt uten minsten wel,
wyzende met een op den Ezel, die nootzake-
lyk in de verbeelding van de Historie vereischt
word, en streek met een door, laetende on-
zen Schilder, vol misnoegen over dezen
schimpfschoot, staen; doch die hem GODYN,
kort daarna, met woeker betaelt zette, by
gelegenheit, dat hem LANTAREN zyn eige Af-
beeldsel vertoonde, dat een ander, ter gedach-
tenisse van onderlinge vriendschap, naer hem
geschildert had. GODYN het zelve met op-
lettentheit beschouwende, en *Lantaren* horen-
de zeggen dat het hem niet geleek, schoot hem
toe: *dat verwondert my niet, want het Portret*
gelykt een wys Man, en je bent een Gek. BATIST
merkende, dat hy betaelt was, zweeg stil;
dus gaet het best, die kaetzen wil moet den
bal wachten; deze onderlinge schimptael gaf
aen het Bentgezelschap menigmael stof tot
lagchen. Wyders is my van GODYNS kunst-
vermogen, of uiteinde, niets gebleken.

JAN en IZAAK VAN DER VIN-
NE, geboren te *Haerlem*, de outste in sprok-
kelmaent des jaers 1663, enzyn Broeder den
24 van wynmaent, twee jaren laeter; beide

zoonen van VINCENT VAN DER VINNE; wiens Levens- en Kunstbedryf HOUBRAKEN omftandig heeft aengetekent; zo de een als ander hebben de Teken- en Schilderkunst van hunnen Vader geleert. JAN was in 't jaer 1686 al zo ver gevordert, dat hy op eige rieden kon dryven, en ftak naer *Engelant* over, daer hy, te *Londen*, in gemeenzaeme kennis raakte met JAN WYK, *Thomas*-zoon, een der befte Paerdefchilders daer te lant, en die dezelve wift te fchikken naer de *Engelfche* fmaek, vertonende wedloopen, jachteryen en andere vermakelykheden te paert; daer die Lantaert te byfter op verflingert is. Deze manier van fchilderen had hem VAN DER VINNE zo wel afgezien, dat hy daer eenige jaren wel by ftont, en na zyne herwaertskomft noch eenen geruimen tyt in volhardde, tot genoegen der *Haerlemfche* Liefhebbers; echter verliet hy het penfeel in 't vervolg van tyt, begevende zich, op hoop van zekerder winften, aen de Wevery, handelende in allerlei ftoffen.

Wat zynen Broeder IZAAK belangt, die was in 't prilfte zyner jaren de Kunst machtig in 't behandelen der waterverwen, en hy munte uit in het snyden van Portretten op hout; daer ik met veel roem van heb hooren fpreken; ook bezat hy een fchoone verzameling van Tekeningen en Papierkunst, die hem in zyne hoge jaren tot een aengenaem tytverdryf verftrekten; hy heeft al zedert veele jaren zyne meefte bezigheit in den Boekhandel gevonden. Dit is't al, dat my uit een hant-

hantschrift van Houbraken met zekerheit van hem bekend is. Toen ik, drie jaren geleden, dit Werk begon, was hy noch in leven, en mogelyk noch: want in dien tusschentyt wierd my van *Haerlem* bericht, dat IZAAK VAN DER VINNE noch eenige Levens van Schilders had, die by Houbraken niet te vinden waeren; dit spoorde my aen om hem te schryven, te meer, om dat die Schryver zynen yver pryft, aen hem betoont in't opspeuren en aenwyzen van eenige Kunstenaers, die hem te voren niet bekend waeren; maer ik heb op mynen brief nooit antwoord bekomen, het geen my doet geloven, dat hy, door zyne hoge jaren afgeslooft, zich alle bezigheid onttrokken heeft, zo hy niet overleeden is.

Nu volgt zyn Stadt- en Kunstgenoot,

KORNELIS DUSART, geboren te *Haerlem* in't jaer 1665, en eender beste Leerlingen van den beroemden ADRIAEN OSTADE, die zynen Meester in alle deelen kort op de hielen gevolgt is in't verbeelden van 't Boereleven, zo wel in geestige als wellustige vermakelykheden. Een stuk voor allen is ons genoeg, om's Mans kunstvermogen aen te tonen, verbeeldende een Boerekermis vol gewoel van beelden, die om en door de koeken andere kramen zwieren, en eenige, die by een Quakzalver staen te gapen; terwyl Hansworst het Volk met zyne gekkernyen lokt, word eene jonge Boeremeit, in 't zondagspak uitgedoscht, en met Kees, haer Vryer, zich onder den hoop mengende, de

beurs gelicht: Een andere gaeuwert staet te loeren, om, onder dit gewoel, mede zyn slag waer te nemen met het besteelen van de een of andere kraem. Daer vegt en slaet men malkanderen met vuisten om de ooren, om het recht van 't een of ander spel. Wat verder zit een paer zo dertel te vryën, dat de eene hant, onder het draejen van de schort, zich in 't splitgat der rokken verliest. Kortom, alles is zo geestig en natuurlyk van vinding, dag en schaduwe, en zo levent en eigentlyk naer den aert, zeden en kleding der Lantluiden, geschikt, dat het de goetkeuring van alle kundige Liefhebbers wegdroeg. Dit stuk had hy geschildert in 't jaer 1702. Zyne Tekeningen, met zwart en root kryt, of met waterverwen, zyn by de Liefhebbers in achtting, en worden van hen na waerde geschat. Hy was zelfs een groot Liefhebber en Bezitter van uitgelezene Papierkunst, met zyn vrient ADAM DINGEMANS; die in zyne jeugt mede tot de Kunst was opgeleit, maer dezelve niet oeffende als ter uitspanninge van andere bezigheden. Deze twee versleten menig uur in 't bespiegelen van malkanders verzamelingen.

DUSART was, van jongs af, zwak van ligchaem, teeringagtig en met een benaau-de borst geplaegt, echter vrolyk van aert en graeg by gezelschap, daer van de Kunst gesproken wierd. De gemelde quaelen sleten dermaten zyne levensgeesten op 't laetst van zyn leven, dat zyn Broeder, die weinig tyts tevoren noch met hem gesproken had, en niets aen

aen hem bespeurde dat naer sterven zweemde, hem, eer een half uur verlopen was, doot in zyn bed vond. Zyn Vrient DINGEMANS, die ook al eenigen tyt ziekelyk had gegaen, volgde hem denzelven dag naer de eeuwigheit, op den 6 van wynmaent des jaers 1704; zy wierden ookeenige dagen daer na, op een en het zelve uur, begraven, en in een en dezelve Kerk ter aerde bestelt; tot groot verlies en droefheit van het kunstqueekent *Haerlem*! alzo die Stadt door dit sterfgeval na dien tyt voor 't grootste gedeelte ontbloomt is geweest van beroemde Schilderhelden, en kunstminnende Liefhebbers, daer het zedert de veertiende en vyftiende Eeu in uitgemunt heeft boven alle andere Steden van ons gezegent *Nederlant*: kunnende die Kunstqueekende Stadt, met gront, roemen op een groot getal Puikschilders, die, uit haeren schoot gebaert, zich eenen naem hebben gemaekt, die aen binnen- en buitenlantsche Hoven klonk, en al, wat op Kunst-oeffening verslingert was, naer *Haerlem* lokte; als de gewyde woonplaets der *Nederlantsche PICTURA*, daer, voor de woedende tyden der binnenlantsche beroertens, meer Kunsttafereelen der oude Meesters te zien waeren, als in eenige Stadt van *Hollant*; waer van noch eenige stukken, de verscheurende tanden des alvernielenden tyts ontruikt zynde, op aenzienlyke plaetsen te zien zyn. Onder welke, om een voor allen aen te wyzen, uitmunt de groote Zael van de Stadts- of Schutters-Doele, pronkende met overheerlyke Kunstwonderen van FRANS HALS, bestaende

de in Portretten van Magistraetspersonen ; Collonellen , Hopmannen en mindere Bevelhebbers der loffelyke Schutterye , nevens derzelve Schuttersknegten ; die alle , naer den dragt van dien tyt , op het prachtigst uitgedoscht , en met hunne naemen getekent , zich vertonen tot eene eeuwige gedachtenis voor hunne nakomelingen. Behalven dit Kunstwerk , zyn 'er noch andere overblyffels der aloude Puikschilders te vinden , die de glorie van hunne Makers , en de aenzienlyke outheit van *Haerlem* helpen vereeuwigen.

Na deze kleine uitweiding in *Haerlems* verdienden lof , verschynt op ons toneel ,

JAN VAN DER MEER, die omtrent dees tyt te *Haerlem* gebloeit heeft , en met de Zuster van DUSART gehuwd geweest is ; maer de nette tyt wanneer , en waer hy geboren is , weet ik niet. Zyn Vader , wiens naemgenoot hy was , en my als een braef Lantschapschilder opgegeven is , schoon hy dezelve niet schynt te zyn , daer HOUBRAKEN van spreekt in zyn 3de Deel pag. 291 , en van wien ik ook anders niet weet te melden , heeft hem zelf in de Kunst onderwezen. Na zyn Vaders doot nam hy zyn toevlucht tot den vermaerden N. BERGHEM , die menig vernuftig leerling ten kunstberg heeft opgeleit , daer VAN DER MEER zich onder bevond , en met lust en naerstigheid zyne studie by voltrok , tot hy bequaem was de volmackte Natuur te volgen in 't schilderen van Lantschappen en Beesten , daer hy in zynen tyt veele Kunst-

Kunstbezigheden toe aen de hand had , en met zyn huisgezin wel van kon bestaen ; want zyne stukjes waeren in zyn leven by de Liefhebbers meer gewilt als tegenwoordig : men vint ze tans niet in de beroemteste Kabinetten , schoon ik 'er gezien hebbe , die lof verdienen , en geestig van schikking , en van dag en schaduwe zyn ; doch wat manierlyk , en niet in die verhevenheit als die van zynen grooten Meester. Men ziet ook veele van zyne Tekeningen by de Beminnaers van Papierkunst , die echter al mê onder den tweeden rang behooren. Noch meer , als hy in kunst van zynen Meester verscheelde , was hy met hem verschillent van gedrag : want die was bezadigt en voorbeeldig van leven , hy in tegendeel natgierig en zorgeloos , volgens de spreuk van zynen Kunstgenoot , Kroeg- en Boezemvriend , DIRK VAN BERGE : dat het onnodig was te zorgen voordien dag van morgen , dit was tyts genoeg als de noot aen den man quam.

Naer dien verkeerden stokregel levende , is ook zyn uiteinde met dat van zyn Likkebroer in alles lotgemeen geweest : want die is ter aerde bestelt voor penningen , die in de Herbergen onder zyne goede Vrinden ingezamelt wierden , en toen hy zyn natgierig leven geeindigt had , was 'er niets over om de kosten van zyne begraeffenis goet te maken. Zyn Vrouw , die , door zynen schadelyken leeftrant , zich wel meer in diergelyke omstandigheden bevont ten opzichte van haer geltkas en huishouden , en echter van de noot een deugt moest maken , om haer Man met eere onder
de

de aerde te helpen, bedacht de volgende Kunstgreep, te weten: zy liet een Nodiger ter Begraeffenisse haelen, en deed hem alles bezorgen wat tot een deftige roustaetsie vereischt wierd; alles dus in gereetheit zynde, lieten zich de Vrienden en verdere genodigdens ter bestemder uure aen 't Sterfhuis vinden, en verzelden het Lyk, met eenen behoorlyken roufleep, grafwaerts. Ondertuffchen had de Vrou al, wat noch in huis draegbaer was, byeen gepakt, en ftreek met dien buit ten huize uit. De Roustaetsie terugkomende, vond het huis ledig en van alles berooft, het geen de Volgers van 't Lyk geen kleine stof tot verwondering en lagchen baerde; behalven den Lykbezorger, die zich op die vertoning wel zonder lagchen kon houden, te meer, om dat hy al om de betaling van 't vaetje bier gemaent wierd, daer de Draggers, onder een hartig en luitruchtig gelach, malkaer lustig van toedronken, om het ras op den bodem te zetten, ter verhoedinge, dat de Brouwer het refterende bier, in vermindering van zyne geleden schade, niet te rug quam haelen; eindelyk verkreeg de Lykbezorger recht en volmacht om zich zelf en verdere dootschulden te betalen, met het verkopen van het fober reftant der huisfieraden, die'er noch over waeren. Dit was het grappig einde van onzen Kunstenaer, dien, door het geestig bedryf van zyn Vrou, dus noch eene ftatelyke begraeffenisse te beurt viel.

Nu verfchynen weder eenige Bentvogels ten toneele; die de voortocht heeft, is

NOL.

NOLBERTUS VAN BLOEMEN, Broeder van FRANCIS en PIETER VAN BLOEMEN, van wien wy in ons eerste Deel gesproken hebben. Hy is te *Antwerpen* geboren in 't jaer 1672, en daer de eerste grontbeginselen der Kunste geleert hebbende, ondernam hy een reize naer *Romen*, ter verdere voortzettinge zyner studie.

Zyne bequaemheit bestont in 't schilderen van Portretten, moderne en anticque Ordonnantien, daer hy te *Romen* zo heel breed niet op teeren kon. De gemeene *Brabantsche* couleur, die daer zedert eenige jaren de overhant genomen heeft, kleefde hem in al, wat uit zyn penfeel vloeide, geweldigaen; en het schilderen op de Galey liep in zynen tyt al ten einde, vermits 'er geen Heiligen meer nodig waeren; des verliet hy *Romen*, daer zyn Bentnaem *Cefalus* was, en ondernam van 't eene Klooster op 't ander de terugreize te voet naer zyne Geboortestadt; daer hy op zyne Apostelspaerden gelukkig aenquam, en zich voor eenigen tyt ter neder zette; maer ziende, dat het daer niet de Kunst mê niet vlotten wilde, vertrok hy naer *Amsterdam*; daer hy met weinig voorspoet de rest zyner dagen gefleten heeft.

In zynen tyt bevonden zich noch te *Rome*,

ABRAHAM en JAN BATIST BREUGEL; de eerste was gebentnaemt *Rhyngraef*, de andere *Meleagar*. *Abraham* was daer getrouwt, en een der gelukkigste Kunsthelden van de gansche Bent, die de vruchten van zyne kunst-

kunstverdienſten by zyn leven maeide, en op een ſpaerzame wyze wiſt in te zamelen. De voorwerpen van zyn penſeel waeren Bloemen en Vruchten, die hy zo fraei ſchilderde, dat 'er de *Italiaenen* veel achting voor hadden, en die rykelyk betaelden. Door zynen yver en naerſtigheit had hy veel gelts gewonnen, het geen in die Stadt zeltzaam is voor een *Nederlander*; doch de al te groote woekerzucht ſpeelde hem een quaede part: want zyn gelt op eenen hogen intereſt ſchietende aen een Koopman, die op ver na zo ryk niet was, als hy ſcheen, ging met dien buit ſtryken, vertrekkende met de Noorderzon; zonder dat onze Kunſtenaer ooit een duit van al zyn gelt, dat hy met zo veel vlyt gewonnen en bewaert had, heeft wederom gezien. Deze gevoelige neep trof hem zo vinnig, dat 'er, in 't beſt van zyn leven, zyn geeft onder ging quynen, tot hy kort daer na ſtierf. Zyn eenige Dochter, een der ſchoonſte Jongk-vrouwen van haeren tyt, zag zich door dit toeval niet alleen berooft van haer Vaders erffenis, maer boven dat verſteken van een aenzienlyk huwelykſlot, dat haer anderzints te beurt gevallen zou zyn; het geen haer deet beſluiten om van hartzeer in een klooster te gaen, en haere dagen aldaer te eindigen.

Zyn Broeder, JAN BATIST BREUGEL, was mede een Bloem- en Fruiſchilder, een van hun beiden is, waerſchynlyk, onder de Liefhebbers bekend met den naem van den *Napeliſchen Breugel*: om dat hy zyn
meest

meesten leeftyt daer gespilt heeft; en het zekerste is, dat de eerste hier door verstaen moet worden. Indien het dezelve is, van wien ik hier te lant twee stukken met *Italiaensche* Bloemen en Vruchten gezien heb, zo is hy een hoogvlieger in dat deel der kunst geweest, en dubbelt waardig onder het getal der grootste Meesters getelt te worden.

Hun Tyt- en Bengenoot te *Romen* was eene DE WINTER; hy stak altoos in pracht van klederen boven zyne Kunstgenoten uit, en speelde de rol van Baron, schoon zyn Vader maereen gemeen Man was, die veel gelts bezat, en hem telkens een goede goutbeurs overmaekte; daer zich onze gewaende Baron braef met gout en zilver voor oppronkte, en om welken opschik hem de Bentbroeders met den naem van Vogel *Fenix* vereerden. Dit mooi weer speelen volgde hem zo lang, als zyn Vaders goutbeurs hem ondersteunde; maer die andermael komende te trouwen, lag 'er zyn nieuwe byslaep de hant op, ende klinkende Goden bleven thuis.

Toen moest onze gewaende Baron, zynde een Historischilder van den tweeden rang, met het behandelen der penfeelen zyn bestaen winnen, en als de kunstwaer niet aen den man wilde, was hy genootzaekt, als 'er Heiligen te kort schooten, op de Galey te gaen schilderen; tot spot zyner Bentbroeders, en tot verachtinge van zyne ingebeelde glorie; doch het was onze Vogel FENIX alleen niet; die aen dat zeer hinkte; verscheide van zyne

medemakkers hadden insgelyks die zotte gril in 't hooft: want

JACOMO VAN STAVEREN, gaf zich uit voor een Edelmans Zoon van *Amersfoort*, daer zyn Vader maer een gemeen Ambachtsman was, en hy een sober Bloem- en Fruitschilder, die, na het verquisten van zyne gereede penningen, en om dat zyne kunst niet meer gewilt was, onder de Lyfwacht van den Paus dienst nam, en de rest van zyn leven, als meer andere, daer versleeten heeft.

Nu verschynt een Kunstenaer, afkomstig van eenen Vader, die een der beroemfte Portretschilders van zynen tyt is geweest, en niet alleen gezien was aen 't Stadthouderlyk Hof in den *Haeg*, maer van veele Vorsten in *Europe* wierd aangezocht om in hunnen dienst te treden; doch al een geruimen tyt voor zyn doot ging die aengebeden glans schuil achter de nevelen van zyn wangedrag.

JACOBUS DE BAAN is dan het voorwerp, daer onze pen tans opdoelt. Hy is geboren in 's *Gravenhage* des jaers 1673, en om de kunstliefde, die van jongs in hem doorstraelde, van zyn Vader zelfs onderwezen, met zulk een gewenscht gevolg, dat hy op zyn 18de jaer al een meesterlyk Portret kon schilderen; doch wel ziende, dat, door 't verloop van zyns Vaders Kunstbezigheid, in 't ent voor hem niet veel kon overschieten, besloot hy, op zyn 20ste jaer, zyn Kunst-
for-

fortuin aen vreemde Hoven te gaen zoeken; waer toe hem zyn Vaders alomverspreide kunstroem ten leitsman verstrekte, en hem gelegenheit gaf, om, onder het gevolg van Koning WILLEM den *derden*, naer *Engelant* over te steken, komende onder dien Hofsleep in goeden welstant te *Londen*, daer hy, door de bekende kunstklank van zynen naem, by veele Ryks grooten dra gezien was. Dit gaf aenleiding om veel Heeren en Dames, die tot het Hofgezin behoorden, te schilderen, het geen zo wel uitviel, dat zich den Hartog van COLCHESTER, levensgroot ten voeten uit, van hem liet portretteren, tot volkomen genoegen van dien Prins, die toen de opgaende Zon en 't oogpunt van 't *Engelsche* Ryk was, en onbetwistbaer deszelfs ontzagchelyken Troon, na Koning WILLEM en Koningin MARIA's doot, beklimmen moest, had een ontydige doot hem niet weggerukt in zyne opluikende jaren. Hier scheen de grontslag van DE BAANS geluk onwrikbaer gelegd, maer zyne wufte jongkheit en driftige reislust deden hem die schoone kans verwaerlozen; want na dat hy, door middel van zyn Kunst, een styve goutbeurs overgewonnen had, hunkerde zyn hart om *Romen* en al deszelfs heerlyke overblyfsels, daer de outheit zo van davert, te zien.

Des vertrok hy door *Vrankryk* naer *Italiën*, zonder zich op te houden, voor dat hy te *Florence* aen het Groot-Hartoglyk Hof aenquam, daer zyn naem by den Groot-Hartog ten eersten bekend was, en van wien hy gunstig ontfangen wierd; gevende die Vorst last om

hem al zyne Kunstkabinetten te vertonen; die hy met verwondering beschoude, en in een derzelve vond zyn Vaders Afbeeldfel, benevens dat van den beroemden Historischilder WILLEM DOUDYNS, eenige jaren te voren, op order van den Groot-Hartog, door zyn Vader geschildert, dien kunstlievenden Vorst toegezonden, en geplaatst in den rang der overige Portretten van de beroemste Kunstschilders, die, zedert den bloei der kunst aen dat Hof en alle andere Hoven van *Europa*, zich door hunne uitmuntende Kunstwerken vermaert gemaakt hadden, en door dezen Groot-Hartog en zyne Doorluchtige Voorzaten, uit eene ongemeene achting voor hunne Personen, byeen verzamelt zyn.

Hier vond hy stof, om zyn aengebore zucht tot het Historischilderen te oeffenen, aen een groot Werk in *fresco*, dat de Hoffchilder des Groot-Hartogs onder handen had, het geen hy tot genoegen van dit kunstlievent Hof uitvoerde; en, tot blyk van zyne verdere bequaemheit, noch eenige Portretten geschildert hebbende, vertrok hy naer *Romen*, schoon hem die Vorst, op voordeelige aanbiedingen, verzocht had in zynen dienst te blyven. In die groote Stadt komende, wierd hy van het Bentgenootschap, daer zich verscheide *Nederlanders* onder bevonden, wel ontfangen, en, op zyne statelyke inwyding, met den naem van *Gladiator* verëert, zinspelende op zyne klokke en wakkere gedaente en dapperheit; vermits hy niet beschroomt was, als de noot het vereischte, een stippelkansje te wagen.

Hier

Hier fleet hy al eenige jaren met fchilderen van Hiftoriën, moderne Gezelfchappen en Portretten; doch het laetfte viel het minft voor, derhalven hield hy zich meest by de Hiftorien en 't Modern; maer hoe bequaem hy in dit alles was, ging de geltwinning zo breed niet, als hy zich verbeeld had, ook was hy al mé zo verflaeft als de reft aen de levensmanier, daer de outfte Bentvogels de jongere toe verleiden, fteunende op dien grontregel, dat de verteringen de winften altyt te boven gingen.

Met die levenswyze bracht hy het eene jaer voor en het ander na onnut door, zonder te denken op geltmiddelen tot zyne terugreize. Ondertuffchen quam zyn Stadt- en Kunstgenoot, MATHEUS TER WESTEN, te *Romen*, die dra zag dat die leeftrant veele in hun verderf fleepde, en daerom 'er zich niet alleen van onthield, maer zo ras hy zyn oogmerk bereikt had, na een jaer vertoevens, *Romen* vaerwel zei, en zyn Vaderlant tot zyn woonplaets verkoos.

DE BAAN brande van begeerte om mede te reizen, maer, als gezegt is, de goutbeurs ontbrak hem tot de reiskosten; des moest hy een beter gelegenheit afwachten, die hem in 't volgende jaer te beurt viel, want in dat jaer vertrok hy, met den Hofsleep van een *Duitsch* Prins, naer *Weenen*, en ontfprong dus de flaeffche verkeering met de Bentbroeders, doch niet als om te *Weenen* zyn Grafkerker te vinden, toen hy den noot te boven fcheen te zyn. Want, na dat hem de naem zyns

Vaders hier zo wel als elders dienst deed, en hy aen 't Keizerlyk Hof gelegenheit had, om, door het schilderen van eenige Portretten, zyne kunstgaven te tonen, wierd hy onder die kunstbezigheid overvallen van een ziekte, die hem zo vinnig aentaste, dat hy in zyn 27ste jaer overleet, in grasmaent van 't jaer 1700, na een kort verblyf te *Weenen*; schoon hem zyne kloeke en sterke lighaemsgestalte meer leeftyt belooft had. Ik hebbe altyt met roem van zyne kunstverdiensten horen spreken, en dat hy zynen Vader op het kunstspoor niet alleen rustig nastreefde in het portretschilderen, maer zelfs in het algemeen schilderen overtroffen zou hebben, indien hem langer leeftyt te beurt gevallen was.

Men heeft, by ondervinding, uit de levensloop van eenige Kunstenaers opgemerkt, dat de veranderlykheit en de drift om *Romen* te zien; denkende daer goude Bergen te vinden, hen veele voordeelige aanbiedingen van de hant heeft doen wyzen, en hun gedrag van achteren beziende, hebben zy zich meest bedrogen gevonden; als aen DE BAAN blykt.

De Bentvogels, welke, door een ingekankert verblyf te *Romen*, die slenter van leven als in erfpacht hadden, over hun geloof zich weinig bekreunden, en door den tyt vaderlant en maegschap vergaten, waeren onverschillig in hunne verblyfsplaets, en altyt genegen om nieuwe overvliegers in hun warnet te lokken; was het een Vogel met goude veeren, men hoorde hem uit, of hy, door gedurige onderstant van zyne Ouders of Bloetverwanten, den

deun

deun kon uitzingen; zo ja, dan was hy schootvry voor de pylen van hunne verleidinge, om dat ze in vermogen niet tegen hem op konden; maer kleefden hem zyne goude veeren maer zo lang aen, als het gewigt van zyn goutbeurs zwaer was, dan wisten zy hem, onder vleïende gediensstigheden, wys te maken, dat hy met zyn penfeel goutaders kon opdelven; maer dan moest hy eerst de Kunstwonderen en Antiquiteiten van *Romen* zien; onder die mits leiden zy hem *Romen* en deszelfs omliggende Paleizen ront, en hy slenterde, als een vreemdeling in *Jeruzalem*, al mê. Onderweeg leerden ze hem de beste Drinkwinkels en Huizen van dertelheit kennen, die zyn goutbeurs aen 't krimpen hielpen: want al, wat 'er in dat omzwieren op de lippen genomen wierd, was ten zynen kosten; liepen 'er andere buitensporigheden onder, die had hy toe. Dan volgde het smulmael van zyn inwyding voor zyn rekening, 't geen zy zo kostbaer maekten als doenlyk was, om hem op eenen sprong kael te maken; wist hy dan geen nieuwe geltmidden als door 't penfeel uit te denken, was hun gewoon zeggen: nu benje zo ryk als wy; en als hy dan klinkende Goden gebrek had, was de beloofde Goutmyn, die hy met zyn penfeel zou ontdekken, de Schildergaley, daer zy hem naer toe weezen. Doch nu is die Bent voor veele jaren geheel verlopen, zo als ik reets in het eerste Deel van dit Werk gemelt hebbe.

By gelegenheit van deze uitwyding, acht ik het niet onnut myne Lezers eens te ver-

klaren, wat ik door het woort *Schildergaley* meen, en waer in dezelve bestont: want niemant, denk ik, is zo plomp, dat hy 'er een vaertuig door verstaet, waer op men de *Turksche* Slaven gemeenlyk geboeit ziet, en waer op de Schilders gekluistert zaten te schilderen; het was een bekende Schilderwinkel in *Romen*, wiens Opperbestierder een Kunsthandelaer was; waer van 'er in vorige tyden al veel die vermaerde Stadt bewoonden, om de jonge Schilders, die overquamen en anders geen bestaen hadden, aen 't werk te helpen: het zy by daggelt, of met het stuk, naer elks bequaemheit, en zo vet of mager, als ieders kunstverdiensten, volgens deruim- of naeubezetheit van des Opperbestierders gemoet, bevonden wierden, waer in, gelyk het met alle dingen gaet, de een boven den ander uitstak.

Aen die geene, welke te groote Zielpynigers waeren, gaven de Bentvogels den naem van *Keelbeulen*; en dus is die Eertytel van baetzuchtige Kunsthandelaers aen *Romen* zyn oorsprong verschuldigt, en van daer herwaerts overgewaait; derhalven, al wie zich hier te lant dezelve aentrekt, telt zich onder dat soort van Kunstkopers, en moet, zo hy recht vordert over dien hoon, naer de *Roomsche* Vierschaer toe; waer voor zyne beledigers alleen beroepelyk zyn.

Ondertusschen merk ik aen, dat deze Schilderwinkels gansch niet dienstig waeren tot rechtschapen Kunstschole voor de Schilderjeugt, maer in tegendeel voor veele tot hun verderf strekte; want men oeffende de Kunst daer

daer niet met studie, maer slechts uit noot als een ambacht, daer elk om 't zeerst roffelde om maer gedaen te hebben; het geen dus toeging: den Schilder wierd een CHRISTUS, Lieve-Vrouwebeelt, of eenige andere Sant vertoont, daer hy dan zyn keur, om te volgen, uitkoos, en vooraf bedong, tot wat prys hy het naschilderen zou, waer op hy dan aen 't werk viel, en jaren lang niet als Santen en Santinnen, by duizenden in getal, uit zyn penfeel liet vloeïen; de Heiligen, die meest gewilt waeren, hadden den voorrang.

Deze Kunstwaer zochten de *Spanjaerden* en *Portugeezen*, niet alleen om 'er hunne inlantfche Kerken en Huizen mê te versieren, maer wierd met heele Scheepsladingen verzonden naer hunne *Oosterfche* en *Westerfche* overheerde Wingewesten: om in Kerken en Kloosters te pronken, ten einde de nieuwbekeerde Volkeren hier door tot aendacht en stichting op te wekken.

Dus gaf deze verzending, een groot aental van jaren, voetsel aen 't penfeel der Galey-Schilders, maer door 't oneindig schilderen en herschilderen dezer Heiligen, baerden dezelve eerst kleinachting, en daer na walging: want zo rukeloos als dezelve behandelt wierden in 't schilderen, wierden zy ook verkocht, met Kamers vol te gelyk in eene koop, op het gezicht van een stuk of zes, en, zo als gezegt is, met vrachtschepen vol naer die Wereltdeelen gezonden. In vorige tyden hebben verscheide van die Koopluiden schatten met dien

handel gewonnen. In 't jaer 1600 en in de negentig, was 'er noch een in wezen, die noch kamers vol met dat soort van Kunstwaer bezat, die inzonderheit, om zynen schraepzucht, by de Schilders gehaet, en met den naem van *Keelbeul* gebrantmerkt was, en die aen zyne eenige Dochter eenen schat van 100000 *Scudi's* (dat is twee en een halve Tonne Gouts *Hollants*) heeft nagelaten; die voor 't grootste gedeelte den Schilders van 't hart geknepen was.

Hoe veel 'er nu met deze Kunstoeffening te winnen was voor hen, die te *Romen* hunnen kostelyken tyt met dit broddelwerk moesten verquisten, laet ik aen ieders oordeel, als mede wat vordering in de Kunst daer by te haelen was. Deze Kunstwaer had niet alleen te *Romen* plaets, maer was als een Kanker doorgedrongen in al de voornaemste Steden van *Italiën*, *Vrankryk*, *Duitschlant* en onze *Nederlanden*; daer insgelyks duizenden van Santen en Santinnen, die mirakelen deden of gedaen hadden, de wanden van gewyde en ongewyde plaetsen zo dicht bedekten, dat men 'er geen hant tusschen leggen kon: het was alles vol geschildert; als duidelyk in het Schilderboek van KAREL VAN MANDER gezien kan worden. Doch de algemeene beelstorm, die in 't jaer 1566 van Stadt tot Stadt als een blixem voortfloeg, heeft deze vruchten van *Pictura*, en eenige die een beter lot waerdig waeren, voor 't grootste gedeelte vernielt, tot geluk der volgende Kunsthelden van *Nederlant*, en plaets gemaakt voor RUBBENS, en die uit zyn Wereltberoemt Kunst-

school

directe gevolgen vyl beeldderstorm
Ziet de XVI eeuwische kunst
men op eigen beelden staan
omdat de veld der menig
aan 't vroege handelen kwam.

school zyn voortgekomen: gelyk men noch zien kan in *Brabant* en *Vlaenderen*, daer de meeste Kerken en andere gewyde plaetsen tot heden pronken met Kunsttafereelen van dien grooten Meester en deszelfs beste Leerlingen. Met het doordringen der Reformatie, waer door alle bygelovigheden eenen geweldigen krak kreegen, wierden de geschilderde Heiligen hier te lant onnut, en met den nek aengezien; waer door de Kunst een gansch anderen zwael nam: want de Grootschilders hadden na dien tyt weinig kunstbezigheden aen de hant, en moesten zich, in plaets van het schilderen der Kerkheiligen, op andere Historiën toeleggen. Dit baerde voor de Kunstenaers en bestierders der Schilderwinkels een geweldige verandering; de overgeblevene Meesters met de nieuwe aankomelingen vonden zich verplicht, om het kleinschilderen van antique of moderne Kabinetstukjes by de hant te vatten: als de ondervinding in onze Provinciën geleert heeft.

Toen bleef 'er voor den handel niets over als Kabinetkunst, en die tot sieraat van fraeie gebouwen strekte; dit hield haer noch in wezen, en gaf zomtyts aanleiding, dat een jong Kunstenaar, uit noot, zich 'er van bediende, en wel toe aen gezocht werd, als blykt uit *HOUBRAKEN* in 't leven van *DE LAIRESSE*, by *UILENBURG*, en in 't leven van *BAMBOOTS* by de *Wet*; doch de eerste bleef niet langer als tot by beter kon, en de laetste werd, over de mishandeling der Kunstko-

pers

pers zo mistroostig, dat hy zich zelf verdeet.

Diergelyke treurgevallen zyn mogelyk oorzaak geweest, dat de hier overkomende Bentvogels den naem van *Keelbeul* ook op zommige *Nederlantsche* Kunsthandelaers toegepast hebben; ik voeg 'er tot slot myner aenmerking by, dat, schoon uit de voorbeelden van BAMBOOTS en DE LAIRESSE niet kan gelochent worden, dat eenige onzer *Neêrlantsche* Kunstenaers ook voor Kunsthandelaers geschildert hebben, echter de grootste Kunsthelden der vorige Eeu hun onnavolgbaer kunstvermogen, in *Italiën* of *Neêrlant*, op deze Kunstwinkels niet gezocht, veel min geleert hebben. Zie daer Liefhebbers van *Pictura*, dit heeft my gelust, tot een ahangsel van DE BAANS Levensbeschryving, mede te deelen, en, na myn oordeel, ter rechter plaetse, vermits hy de laetste Bentbroeder is, die op ons toneel verschynt, en, zo ik meen, niet geheel onnut: want uit het gezegde zal een rechtschapen Kunsthandelaer kunnen zien, dat hem de haetelyke naem van *Keelbeul* niet aengaet, en dat hy 'er zich derhalven niet aen te stoeten heeft, waer die in myn Schilderboek ook voorkomt; terwyl ik hem niet anders gebezigt heb als met toepassing op hen, die denzelven verdienen, schoon 'er zulks juist niet altyt van woort tot woort by staet uitgedrukt; het burgerrecht, dat dezelve hier te lant gekregen heeft, en als in den mont der Schilders bestorven is, heeft my die oplettentheit doen vergeten. Onder tusschen wensch ik, voor my en al myne Kunstgenoten, dat onze Kunsthandelaers zich zo ge-

gedragen, dat 'er niet alleen voor ons geen rede meer zy, om dien haetelyken naem te moeten gebruiken, maer dat dezelve als een onverdient brantmerk herroepen werde; of als een eer- en faemrovende Bandiet weder naer *Romen* werde gebannen, daer hy gewonnen en geboren is, en van waer hy herwaerts is komen overlopen.

Maer laetenwe, hier van afscheidende, eindelijk ons toneelgordyn openen met de treurrol van

DIRK VALKENBURG, van wien ik voor de verkopinge, laetst ten Sterfhuize van den Heer VAN VLIET, te *Amsterdam* gehouden, niets gehoord of gezien had, en derhalven, lang na dat het eerste Deel van dit Boek het licht zag, en het tweede Deel al ter drukperste vaerdig was, eerst tot myne kennis gekomen is, ziende by geval zynen naem op die verkooplyst; deze zal tans het onderwerp van onze penne zyn.

Hy is geboren te *Amsterdam* den 17 van sprokkelmaent des jaers 1675. Het schynt my toe, dat zyn Vader een Schoolmeester geweest is, die zyn Zoon al vroeg de Schryf- en Cyfferkunst geleert heeft, want, van zyne kintsheit af, gaf onze Kunstenaer al klaere blyken van een vlug en geestryk vernuft in de eerste gronden der opvoedinge, overtreffende in 't lezen, schryven en cyfferen, alle zyne mede-scholieren, en voerende op zyn 9de jaer al een Meesterlyke Pen. Tot de Tekenkunst was hy zo genegen, dat hy niets ver-

verzuimde om zich in dezelve te oeffenen; alles nabootsende, dat hem voorquam, tot de steene beelden, die de schoorsteen versierden. Zyn Vader, kunstlievent van aert, dit ziende, besteedde hem by eenen KUILBURG, by wien hy anderhalf jaer met tegenzin was, om dat hy, schoon pas een kint in kunst en jaren, echter klaer zag, dat zyn Meester onbequaem was hem te onderwyzen, en meer met de groote quaft onderhielt als met de tekenpen of 't penfeel. Dit verdroot hem dermaten, dat hy zynen Vader zulks te kennen gaf, die hem thuis haelde, en op zekeren tyt zyn goeden vriend, den wakkeren Portretschilder M. MUSSCHER, zyns Zoons Tekeningen laetende zien, vond die in derzelver geestigheid zo veel behagen, dat hy den jongeling, zonder eenige beëoginge van eigenbaet, uit loutere liefhebberry aenbood te onderwyzen. Na een tweejarig genot van dat onderwys, viel 'er tusschen hem en MUSSCHER iets voor, dat, schoon van klein belang, zyn Meester zo euvel nam, dat hy VALKENBURG, onder voorwentsel dat hem tyt tot zyn onderwys ontbrak, van de hant wees; die, torssende zyn tekengereetschap, zyne Ouders, met de traenen in de oogen, thuis quam. Het geval wilde, dat juist op denzelfden tyt zyn Vader tot Stadts-Schoolmeester en Voorzanger te *Kampen* beroepen wierd, daer hy met zyne Ouders heenen trok, en in gunst raekte vanden Heer Burgemeester VOLLENHOVEN, die niet alleen een groot Kunstminnaer was, maer zelf de Kunst in zyn jeugt geöef-

geoeffent had, onder het bestier van P. KONING, een groot Meester in zynen tyt, en zich zelfs noch met het schilderen van Portretten, in zyne onbelemmerde uren, bezig hield.

De Heer VOLLENHOVEN, uit de Tekeningen, die VALKENBURG hem vertoonde, des jongelings vluggen en vatbaeren geest merkende, ondernam, om hem, uit puure kunstliefde, de handeling van het penseel te leeren; schenkende hem al het gereedschap daer toe nodig, en onderrichtende hem in de eerste menging der verwen. Vervolgens zette hy hem aen't copiëeren van een schoon Portret. VALKENBURG, dus naer wensch aengespoort, en door eenen leergierigen geest gedreven, volgde dit Afbeeldsel, zo in gelykenis als manier van schilderen, zo wel, dat 'er zyn edelmoedige Onderwyzer en alle Liefhebbers zich van verwonderden, en ging, onder de hantleidinge van dien Heer, omtrent een jaer in zyne Kunststudie wakker voort; maer ziende, dat het zynen gunstigen *Mecenas* niet aen lust, maer aen tyt, voor veel wigtiger bezigheden nodig, ontbrak, om hem dus verder in de verhevenste Kunstgeheimen op te leiden, hield by zyne Ouders zo lang aen, tot zy hem, ter bereikinge van dat groot einde, met raetpleging en goetkeuring van den Heer VAN VOLLENHOVEN, bestelden by JOHAN WEENINX; by wien hy twee jaren inwoonde, en het volledig onderwijs van dien grooten Kunstheft genoot; ook van zyn kant zich zo rustig en lustig oeffende,

de, met het bespiegelen en navolgen der overkuntige voorbeelden van zynen beroemden Meester, zo in het schilderen van allerlei tam en wilt Gedierte, als van veelerlei schoone Vogels, dat hy, na dien verstreken tyt, bequaem was om voorts deleiding der alvormende Natuur, en die van zyn eige vernuft, te baet te nemen.

De eerste vlucht, die hy deed, was naer *Gelderlant*, *Overyssel* en omliggende Plaetsen, daer hy veel aanzienlyke Luiden afmaelde, ook veele Schoorsteen- en Deurstukken met allerlei voorwerpen geschildert heeft, tot genoegen der Aenbesteeders.

Maer daer geen kans genoeg ziende, om de vleugelen van zynen kunstroem uit te breiden, verliet hy die plaetsen, en ondernam een reize door *Duitschlant* naer *Italiën*. Des vertrok hy, in 't jaer 1696, over *Amsterdam*, *Nymegen*, *Frankfort*, *Neurenburg*, en zo voort op *Augsburg*; daer hy een vermaert Liefhebber aentrof in de persoon van den Baron KNOBEL van *Katsenelleboogen*, toenmaels Kanonik der Lieve-Vrouwe-Kerk, en naderhant Bisschop te *Eystädt*.

Zo dra had dees Heer zyne Kunst niet gezien, of hy bood hem zyn huis en tafel aen, het geen zich VALKENBURG wel liet gevallen, te meer, wyl zulks met verscheide gunstige beloften gepaert ging; ook schilderde hy deszelfs Afbeeldsel, nevens eenige stukken met tam en wilt Gedierte, dat alles naer wensch uitviel. In den herfst van dat jaer quam Prins LOUIS van *Baden* uit de *Nederlanden*

den in *Augsburg*, de plaets van zyne Vorstelyke Hothouding, terug, en kreeg door VALKENBURG's braven Mecenas deszelfs edel Kunstwerkaenstonts te zien, met zo veel toejuiching en genoegen van dien Prins, dat hy onzen Kunstenaer, nevens zyne Vorstelyke tafel, aenbood een jaerwedde van 2000 daelders, om hem als Hoffschilder te dienen; doch hy wees zulks op eene beleefde wyze van de hant, voorgevende dat hy vast besloten had, om door gansch *Italiën* te reizen, en *Rome* te zien. Dus zich te *Augsburg* zes maenden hebbende opgehouden, nam hy, op raet van den Baron KNOBEL, zyne reize naer *Weenen*, daer hy, om aenstonts proeven van zyn edel penseel te kunnen tonen, ter eerster aenkomste aen 't schilderen viel, en recht van pas als hy gedacht had: want zyn werk was naeulyks droog en handelbaer, of Prins ADAM VAN LICHTENSTEIN zond om iets van zyne Kunst te zien; hier toe aengezocht op aenschryvens van den Baron KNOBEL. Het pas geschildert Kunsttafereel, door onzen Puikschilder dien Vorst vertoont wordende, beviel het denzelven zo wel, dat hy den Maker daer van, met veel tekenen van eeren gunst, in zyn Hof ontfing, en voor het zelve 150 ducaten liet tellen, met beding, om noch drie diergelyke stukken voor hem te schilderen; het geen hy aennam, en, gedurende het afmaken, deszelfs Vorstelyke tafel genoot, in 't Hof vernachte, en een Knecht tot zynen dienst had.

Deze drie Kunsttafereelen, tot noch grooter

ter roem van zyne alombekende Kunstfaem en genoegten van dien Prins, voltooit hebbende, begon de natuurlyke trek tot zyn Vaderlant zynen verderen reislust geheel weg te nemen; des veranderde hy van besluit, en nam voor, om, hoe eer hoe liever, naer zyne Geboortestadt te rug te keeren; wat moeite die edelmoedige Prins, toeneen der eerste Kunstminnaeren van het *Duitsche* Ryk, aanwendde om hem aen zyn Hof te houden, alles was te vergeefs.

Hy nam afscheit van zyn 'hooge Persoon en het gansche Hof, en vertrok, overladen met eerbewyzen en geschenken, weder naer *Amsterdam*, doch tot zyn ongeluk, als in 't vervolg zal blyken.

Naeulyks was hy in 's Werelts Koopstادت te rug, of de alomzwevende Faem had zynen Kunstroem ruchtbaer gemaekt aen 't Hof van Koning WILLEM den derden, Ryks-Monarch van *Grootbrittanje*; des ontving hy eenen brief van den Heer DE MAREES, Opziender Generael der Koninglyke Lustpaleizen van zyne Majesteit, met verzoek, om op het *Loo* voor den Koning eenige stukken te komen schilderen. Het geviel juist dat VALKENBURG, op dat pas, eenige stukken onder handen had, die hem verhinderden zo ras te kunnen vertrekken, doch DE MAREES drong des te sterker op zyne komst aen om ten eersten een stuk te vervaerdigen, dat den Koning noch voor zyn vertrek kon vertoont worden.

Op dit nadrukkelyk verzoek vervaerdigde hy een stuk, geschildert in acht dagen, daer hy

hy anders veel meer tyt aen besteedde. Hoe luchtig het was, hy vertrok 'er mede naer het *Loo*, en het den Koning onder het oog brengende, had 'er zyne Majesteit zo veel genoegen in, dat hy order gaf, om 'er onzen Kunstenaer eenen Wissel, op den Heer CLIFFORT, van 100 dukaten voor te laeten geven; daerenboven gaf hem de Keldermeester twaelf vlessen *Bourgonje*-wyn op zyne reize.

Kort daarna wierd hy weer ontboden, om over andere stukken te handelen, waer van zyne Majesteit zelf de schikking wilde opgeven, om te beraemen, wat Vogelen best, zo in couleur als gedaente, byeen zouden voegen, om zich op het welstandigste te vertonen; maer met zyne overkomst was de Koning met zo veel Staetszaken belemmert, dat onze Schilder het geluk niet had met zyne Majesteit, over het oogmerk van zyne komst, te spreken; kort daer op volgde des Konings vertrek naer *Engelant*, en den Heer DE MAREES had order om VALKENBURG te zeggen, dat hy met de verdere stukken moest wachten, tot zyne Majesteit, in 't naestvolgent voorjaer, weer op 't *Loo* quam; doch het ongeluk heeft gewilt, dat die wereltberoemde Ryksvorst nooit weder *Hollant* gezien heeft; hebbende zyn doorluchtig leven geeindigt in 't zelve jaer, tot groote schade van onzen Schilder en hondert andere Kunstenaeren.

Dit was het eerste drukkent nootlot voor onzen Kunstenaer, het tweede zal haest volgen. Na dezen onvoorzienen slag, bood hem de Baron van SCHMETTAU, Afgezant des Konings

van *Pruiffen*, op het Heere-Logement te *Amsterdam*, ten bywezen van den vermaerden Zeefchilder BAKHUIZEN, uit naem van zynen Vorft, een jaergelt van 1000 ryksdaelders, om te *Berlin*, als Hoffchilder, in 's Konings dienst te treden; het geen hy beleeft affloeg, voorgevende niet gezint te zyn, om zyn Vaderlant vaerwel te zeggen; weinig vermoedende, wat hem naderhant zou perffen zulks te doen, om grooter onheilen te ontwyken. Kort na dien tyt begaf hy zich in den Huwelyksftaet, die hem een *Ilium* van tegenheden baerde; fchoon die teffens de vleierende *Sirene* was, die hem die fchoone aanbieding deet verwaerlozen. In het gefchrift, my van 's Mans Levensloop ter hant gefteelt, word zyn Vrou niet anders als GRIETJE genaemt, maer het moet wel degelyk een *boofe* GRIET geweest zyn, die hem, van zynen trouddag af, en voorts zo lang als hy met dat wrevelziek ftuk vleefch huishielt, nacht noch dag rust gunde, en dien uitmuntenden Kunftnaer het eindelyk zo moede gemackt heeft, dat hy niet alleen zyne Geboortestadt en Vaderlant heeft verlaten, maer een ander Wereldeel verloor, om voor eeuwig van die woelende zielplaeg ontflogen te zyn, en een rustplaets voor zynen vermoeiden geest te vinden. Hier toe bood hem een Heer, die veel achting voor zyn perfoon en kunft had, een middel aen de hant, om als zyn zaeksbestierder naer *Surinamen* te vertrekken; waer op hy zich niet lang bedacht, maer, zo als alles in gereetheit was, die reize aennam; in

hoope,

hoope, zo hy zyn oogmerk quam te bereiken, de *Xantippe*, die hem zynen troudag zo bitter had gemaakt, nooit weder te zien; doch het viel, tegen zyne verwachtinge, anders uit: want zyn lighaem die brandende luchtstreek ongewoon zynde, wierd hy, na verloop van twee jaren verblyfs aldaer, elendig lam aan armen en beenen; eer een uitgeleert geraemte dan een welgedaen mensch gelykende. In die gestalte quam hy te rug, onkenbaer voor al zyne goede Vrienden. Of zyn *GRIETJE* toen noch in wezen was, is my niet gebleken.

Hier zynde, herstelde hy, door Godts goetheit, eer een jaer ten einde was, tot volkomen gezontheit, en begon weer met yver aan de Kunstoeffening, schoon, naer het my toefchynt, niet zo gelukkig als te voren; zynde, zo door de gemelde ziekte, als de ongemakken van dien lastigen reistocht, vry verzwakt in vermogens der ziele en in krachten des lighaems; zo dat hy zich naderhand meest met het schilderen van Portretten heeft opgehouden, die hy wel doet gelyken, natuurlyk en krachtig wist te schilderen, en tusschen beide een stuk met doot en levent wilt zo net en kunstig ter uitvoer bracht, dat hy zich de kunst van zynen grooten Meester niet behoefde te schamen, noch voor deszelfs penfeelsbehandeling de vlag te stryken.

In de verkopinge van den Heere *VAN VLIET* is een dode Haes voor 166 guldens, een stuk met dode Vogels en eenig Jachttuig voor 172 guldens, een Kat, die eenen Haen onder zy-

ne poten had, en eenige vruchten met verder bywerk, voor 200 guldens, en een Beeregevecht voor 70 guldens verkocht; ook wierd 'er zyn Afbeeldfel, door hem zelf geschildert, verkocht; zo ik dit wat eer geweten had, zou zekerlyk deze brave, en teffens ongelukkige Kunstenaar, in myn Plaetwerk plaets hebben gekregen. Buiten dit gemelde Portret, is 's Mans Afbeeldfel, dat hy naer zyn eige wezen geschildert heeft, noch te zien in de verzameling van den Heer VAN DER MARCK, tegenwoordig Hooftöfficier der Stadt *Leiden*.

Dit voorbeeld van bequaemheit in het maelen van allerlei soort van Kunst, dees lofwaardige Kunstheft, is, na dat hy daegs te voren noch rustig en wel te pas aen een stuk met gedierte had zitten schilderen, des nachts, tusschen den 22 en 23 van Ioumaent, in het jaer 1721, van een beroerte overvallen, die hem den tweeden der volgende maent, in de kracht van zyn leven, ten grave deed daelen; schoon zyn kloeke en frisse gestalte hem meerder levensjaren scheen te beloven. Zyn nagelaten Kunst is in 't zelve jaer, den 25 April, door JAN PIETERSE ZOMER, te *Amsterdam* verkocht; daer noch eenige stukken en modellen van viervoetig tam en wilt Gedierte, vreemde Apen, allerlei binnen en buitenlandsche Vogels, Bloemen, Vruchten en Jachttuigen, zich onder bevonden; die wel betaelt wierden, en met trek aen den man raekten. Te *Amsterdam* zyn noch twee stukken voor geen minder prys als 1000 guldens te koop;
een

een klaer bewys , dat de Liefhebbers zyne kunst na verdiensten waerdeeren. 's Mans levensverhael kan den Kunstenaeren tot een les verstrekken: dat die wel is , moet trachten te blyven daer hy is , en dat voordeelige aanbiedingen , om geene onzekere zaaken van driftig schyngeet , al te los en lichtvaardig veronachtzaemt dienen te worden. Had hy gebleeven , daer hem zo veel eer en aenzien , nevens een ryke jaerwedde , aangeboden wierd , zou hem mogelyk zo veel onlust en tegenspoet nooit getroffen hebben ; doch laet ons niet hooggevoelent noch wys zyn in onze eige oogen : want wat Sterveling weet wat best is , en wat Mensch is 'er onder de Zon , die zyn huwelykslot vooraf bepaelen kan , daer de ondervinding maer al te veel het tegendeel leert.

Tot dus verre de Levens- en Kunstbedryven der Puikschilders , in dit Aenhangsel , afgehandelt hebbende , daer ik iets met volkomen zekerheit van wist te melden , zal ik nu overgaen om noch eenige Kunstenaers op te geven , die al in den beginne , en ter halverwege van de voorgaende of voorledene Eeu , gebloeit hebben , aen dewelke by geen Schryvers gedacht is , en ik ook niets , op vaste gronde steunende , rakende den tyt huuner geboorte , of plaets waer , weet aen te wyzen ; maer alleen uit de omstandigheden kan aentonen , wanneer dezelve in wezen geweest zyn.

Het is aen alle Liefhebbers t' over bekend , dat 'er menigmael schilderyen te voorschyn
 Hh 4 komen ,

komen, die met geen naemen der Makers ondertekent zyn, daer geen Kenner, hoe ervaren hy mag wezen, met zekerheit van kan aentonen, wie dezelve geschildert heeft.

Zo zyn 'er ook, schoon met naemen ondertekent, die men maer zelden ontmoet, en zelfs by geen Schryvers gewag van gemaakt vint; gelyk ik met het voorbeeld van ПОТНЕУК, КОЕДЫК en meer andere, aengetoont hebbe. Van den eersten is my nooit iets te voren gekomen, als een stuk op het Pesthuis te *Leiden*; en van den andere niet meer als twee Kabinetstukken in de uitmuntende verzameling van den Heer LORMIER, die reeds beschreven zyn; mitsgaders noch twee by den Heer BRAAMCAMP te *Amsterdam*, waerdig om in zo een fraei Kabinet te pronken, als die kunstlievende Heer bezit. Het een verbeeldt een inzicht in een Kelder, daer de Knecht begeerte heeft om de Meit te willen vatten, ter plaetse daer Moeder EVA haer vygeblat droeg: dat zy met ernst schynt te willen beletten; op 't gerucht komt 'er een Heer, die den vinger op den mont hout, tot teken van stilzwijgenheit, om deze twee te bespieden, de trap af. De weergâ vertoont een Juffrou, die met eenige Heeren aen tafel zit, doch zo verschillent van behandeling, dat men, met den eersten opslag, niet zou denken, dat het van dezelve hant geschildert was. De dragt der kledinge en verder bywerk bevestigt ons, dat deszelfs Maker in 't begin der voorledene Eeu gebloeit heeft. Zo is 'er noch eene J. UCHTERVELT geweest, die fraeje moderne gezels-

zelschapjes geschildert heeft, aerdig van schikking en van dag en schaduwe, wiens manier en behandeling veel gelykheit naer **METZU** heeft, en die mogelyk uit die Schole is voortgekomen; al de vertoningen van klederen en huiffieraeden geven klaere blyken, dat hy omtrent dien tyt geleefd moet hebben.

Schoon deze stukjes noch al voorkomen in meer Kabinetten, als die der bovengemelde Kunstenaers: zo vint men echter niets by eenig Schryver van 's Mans oorspronk of kunstvermogen geboekt.

Eenige jaren geleden, kocht de Ornament-schilder **KRUISELBERGEN**, op de *Haegsche* Schilderkamer, al een redelyk groot stuk, geteekent **S: v: H**, het geen ik my vast verbeeldde van dezen **UCHTERVELT** te wezen, maer by nader onderzoek, (en het spelden van **U** voor **H**) bevond ik, dat het van eenen **VAN DER HOOG** was, dat een braef Meester is geweest. Het stuk verbeeldt een gezicht van een buitenhuis; het voorgebou vertoont een aanzienlyk portael, ondersteunt met kolommen, daer eenige beelden op hunne voetstukken tusschen staen; men ziet, onder door het huis, in een lange gaendery, tot in de kelder, daer eenige vaten in liggen, en de gront met roode tegels belegt is. Op de voorplaets staet een Juffrou, die met veel opgetogenheit eenen brief leeft, terwyl haer hontje vooruit loopt; van dezen gront gaet men vier of vyf trappen op, dan komt men weder aen eenige bordestreden, om in 't bovenhuis te gaen, daer een kat op de stoep

S. v. Hoog

zit; men ziet door de deur en 't venster in een kamer, daer een Heer in zit: die heel beducht ſchynt te wezen, en verder een gedeelte van een tuin; dit is alles zo vaſt, volgens de regels der Bou- en Doorzichtkunde, getekent en geſchildert; dat het zo bedriegelyk en natuurlyk vertoont, als ik ooit eenig Schildery gezien hebbe. Den opſchik der kledinge van 't vrouwebeelt wyft duidelyk aen, dat deſzelfs Maker omtrent in het midden van de voorledene Eeu de Kunſt geoeffent heeft, en geen onverdienſtig Kunſtenaer geweest is; echter vind men daer nergens by eenig Schryver gewag van gemaakt.

Het zelve lot is den fraejen Lantſchapſchilder J. WYNANTS te beurt gevallen, niet tegenſtaende zyne Penſeelkunſt, zo lang als my mag heugen, om deſzelfs natuurlyke aenlokelykheit en fixe behandeling, van de Liefhebbers gelieft en gezocht is geweest, en niet zonder reden, want zyne Lantſchappen ver-tonen, zo in voor- als achtergronden, en alles wat 'er in voorkomt, een geeſtige natuurlykheit, die by niemant beter te vinden is; veele zyn fraei geſtoffeert van WOUWERMAN en ADRIAEN VAN DE VELDEN, het geen ons zynen leeftyt niet duifter te kennen geeft; zo dat 'er, by HOUBRAKENS tyt, noch wel Liefhebbers kunnen geleefd hebben, daer hy zekerlyk by bekend geweest is; en evenwel is hy in de pen gebleven, benevens zyn Tytgenoot HOBBEEMA, die mede uitgemunt heeft in 't ſchilderen van moderne Lantſchappen, die al mē door 't vleient Kunſtpenſeel

feel van ADRIAEN VAN DE VELDEN, met beeltjes en beestjes geestig versiert zyn; ingelyks een ontegenzeggelyk bewys, dat hy in die zelve tyt gebloeit heeft. Dit is 't ook al, dat ik van deze Kunstenaers kan opgeven, die alleenig door hunne kunstwerken vereeuwigt blyven; wyders is hunne geboorte en opvoeding, met derzelver sterffelyk deel, achter hunne grafzerk schuil gegaen, en voor de nageslachten verduistert gebleven. Maer mogelyk kunnen hier Kunstenaers onder geweest zyn, als ik al mê ontmoet heb, die niet gegengen zyn geweest, om hunne naemen en Kunstbedryven op te geven, of die de Kunst om geen gewin, maer uit liefhebbery, geöeffent hebben.

Zo is 'er heden tendage noch een Vrou van aenzien, die een brave Kunstnareffe is in 't schilderen van bloemen en vruchten, in de manier van VAN HUYSUM, en wel dubbelt waerdig was op onzen Schouburg te verschy-
nen, maer ongenegen is om iets op te geven, op een ingebeelt voorgeven, dat zulks te gering voor haer persoon zou zyn; hoe ongegront dit voorwentsel is, spreekt van 't zelfs; want die het zich een roem stelt de Kunst te oeffenen, kan, noch behoorde zich de eer te onttrekken, die daer aen gehecht is, om onder het getal der Kunstenaers en Kunstnareffen te worden aengetekent. Veele Hoogvorstelyke Persönen hebben zich niet geschaemt, met beroemde Kunstenaers een gemeenzamen omgang te hebben, en de Kunst zelfs te oeffenen; daer Keizer ADRIANUS en RUDOLPHUS

de tweede, en meer andere, geen geringe voorbeelden van verftrekken; maer men behoeft die bewyzen in de gryze aloutheit niet op te fpeuren, heeden ten dage zyn 'er noch Koninglyke Vorftinnen, die de Kunft met roem tot vermaek oeffenen.

Onder de Kunftenaers, die noch in leven zyn, maer d'een uit nalatigheid, d'andere om eenige ongegronde voorgevens, (daer ik niet nodig acht hier eenige wederlegging op te doen) my hunne Levensfchetfe noch niet ter hant gefteft hebben, munt uit J. FOURNIER, herkomstig uit *Vrankryk*, die de kunft te *Parrys*, onder het beftier van den beroemden Portretfchilder DU TROC Y en eenige andere geleert heeft; na hy zyne Studie aldaer voltrokken had, zette hy zich te *Amftterdam* ter neêr, om zyn kunftvermogen verder uit te breiden. Hier fleet hy eenige jaren met weinig voorfpoet, des veranderde hy van woonplaets, en verkoos het luifteryk 's *Gravenhage* tot zyn verblyf, daer hem de Lukgodin met zekerder winft fchynt te freelen. Hier is hy dagelyks bezig met een menigte Dames en Edelluiden, zo van het Stadthouderlyk Hofgezin, als andere Doorluchtige voorbeelden, te portretteren; daer onder uitmunt: de jonge en beroemde Oorlogshelt, den Hartog van *Cumberland*; den beruchten Admiraël ANSON; en een groot getal Generaelsperfonen van meerder en minder rang, die hy alle levensgroot, eenige ten voeten uit, en andere tot de kniën, door zyn vleient kunftpenfeel afgemaelt heeft. Dit is het al, wat ik van dezen

Kun-

Kunstenaar , vermits gebrek aen breetvoeriger bericht , weet te melden ; ik gis hy tegenwoordig een Man van ruim vyftig jaren out is.

Zo zyn'er noch twee Broeders ACCAMA , geboortig uit *Vrieslant* , maer uit wat Stadt zy hunnen oorspronk hebben , is my niet bekend , de outste is een Historischilder , en heeft een reize door *Italien* gedaen en *Romen* bezocht.

Zyn Broeder , die mede een Schilder is , heb ik een Portret van gezien , verbeeldende onzen tegenwoordigen Erfstadthouder , uitgedoscht in 't prachtig Staetsfkleet van den Koufsebants-Order ; dit was gevolgt naer een stuk van den beroemden Portretschilder P. VAN DYK , ter gelegenheit , dat haere Hoogheit , MARIA LOUISA van *Hessen-Kassel* , Princesse Weduwe van wylenzyne Hoogheit , J. W. FRISO Prins van *Oranje* , in 't koper zal gebracht worden door den kunstigen Graveerder P. TANJE , naer een Tekening , die door GERARD SANDERS gevolgt is naer het Afbeeldfel van Haere Hoogheit , door dezen ACCAMA geschildert . Waer uit ik besluit , dat het geen onverdienstig Schilder moet wezen , die het geluk gehad heeft zulke Doorluchtige Personadien af te maelen .

Den outste van deze Broeders , heb ik laeten verzoeken om my zyn Leven en Kunstbedryf op te geven , het geen hy op een beleefde wyze van de hant wees , voorgevende , om dat ik zyn kunst nooit gezien had , dezelve niet na verdiensten kon beschryven ; de
jong-

jongste wist ik zyne woonplaats niet. Zo is 'er noch eene VAN DEN HENGEL, die te *Utrecht* woont, en dien ik te *Londen* als Leerling van HEROMAN VAN DER MYN gekent heb, die liet voor myn verzoek bedanken.

Zulke en diergelyke voorvallen zyn my al meer ontmoet, daer de Lezer uit kan zien, hoe ongerieffelyk eenige Kunstenaers ten mynen opzichte zyn geweest, maer ik moet 'er by voegen, dat deze de eenigste niet zyn, maer de aenmerkelykste, anders zou ik hen, zo wel als eenige andere jonge Schilders, overgeslagen hebben, die d'een uit zedigheit, d'ander om wat anders, my hunne naemen niet eens hebben opgegeven; die ik maer zou hebben geboekt, met aenwyzing van hunne geboorteplaats, de tyt wanneer, by wie geleert, en tot wat deel der kunste hunnen yver zich uitstreckte; gelyk KAREL VAN MANDER gedaen heeft, en HOUBRAKEN zekerlyk mede zou gedaen hebben, had hy het uiteinde zyner Schilderhistorie mogen beleven; zo als hy reets hier en daer een begin van gemackt had, daer ik my in eenige gevallen al van heb kunnen bedienen, gelyk dien Schryver uit K. v. MANDER en J. SANDRART, mede gedaen heeft.

Dus laet de eene Aentekenaar iets na, dat tot eenen leidraet kan verstreken voor de volgende Ondernemers van diergelyke werken; dat myn voornemen mede was, om volgens dien regel, als eene aeneenschakeling ten nutte van de Schilderhistorie, voor de volgende

de Eeuwen na te laeten. Maer ondervindende de onvoegelykheit van eenige myner Kunstgenoten, zo hebbe ik zulks niet in die uitgebreithet ter uitvoer kunnen brengen, als myn voornemen daer omtrent is geweest. Ik tekene dit alleenig aen om de Liefhebbers te doen weeten, dat zo 'er hier of daer een der levende Kunstenaers mogte over 't hooft gezien zyn, het niet aen mynen yver gehapert heeft, maer in tegendeel dat verzuim aen hen, die hier omtrent nalaetig geweest zyn, is toe te schryven. Maer het is een zekere zaek, dat deze feilen by my alleen niet zyn begaen, het zelve is KAREL VAN MANDER, HOUBRAKEN, en eenige *Franfche* en *Italiaenfche* Schryvers, mede te beurt gevallen, zonder dat hen zulks tot een nadelig verwyt kan verftrekken.

Hier mede zou ik dezen Schilderschouburg kunnen fluiten, en de toneelgardynen laeten vallen, ten waere ik my zelfs niet verplicht vond noch iets te melden, tot een openhartige dankërkentenis van myne kunstige Graveerders: JACOBUS HOUBRAKEN, zoon van ARNOLD HOUBRAKEN; en PIETER TANJE'; De eerfte heeft, van zyne jeugt af, als een zeltzaam voorbeeld verftrekt, dat genoegzaam buiten eenig onderwys in 't behandelen van 't Graveerftael gelukkig geflaegt is; gelyk men zien kan in 't Leven der Schilders, door zynen Vader befcreven.

Dat hy in de lente van zyne opgroenende jaren, door zyn pasbeginnent Graveeryzer,
geen

geen kleinen luister bygezet heeft aen deze vroege zomervruchten van zyne jongelingschap, daer uit was ligt te zien, dat hy, tot rypheit van jaren komende, iets groots van hem te wachten was; het geen hy door een oneindig getal uitmuntende voorbeelden, die door hem, van tyt tot tyt, ten nutte van de kunsten vermaek der Liefhebbers, in 't koper gebracht zyn, bevestigt heeft. Door deze meer als gemeene begaeftheden, in 't behandelen der gemelde kunsttuigen, heeft hy zich zo beroemt gemaakt, dat hy altoos een oneindig getal kunstbezigheid aen de hant heeft; ja zelf te dezer tyden als overstolpt is met werk voor zyn nimmer rustent Graveerstael. Des niet tegenstaende heeft hy my, met achterstelling van voordeliger kunstärbeit, ter liefde van de Kunst en tot vereeuwiging der beroemde Kunstenaers, de tyt als uitgespaert, om myne Schilderhistorie met uitmuntende Portretten, zo van overledene als noch in wezen zynde Kunstschilders en Schildereffen, op te sieren: waer voor ik niet nalaeten kan hem myne dankërkentenis te betuigen, en lang leven voor zyn Perzoon, ten nutte van de Kunst, en zyne Familie toe te wenschen.

PIETER TANJE', die, schoon zyne kunstbezigheden, voor binnen- en buitenlandsche Liefhebbers een groote aeneenschakeling van Kunstwerk uitlevert, noch dagelyks bezig is, buiten de reets in 't koper gebrachte Stadthouderlyke Vorsten en eenige derzelver Gemalinnen, dezelve door zyn loffelyk Graveerstael te vermeerderen, is echter mede
niet

niet onledig geweest, niettegenstaende al deze hoogwigtige beletzelen, die hem mogelyk voordeliger waeren, om mede zyne hant te leenen, ten einde myne Schilderhistorie met eenige schoone afbeeldfels der Kunstenaers te verryken. Waer voor ik hem insgelyks bedanke, en veel zegen en voorspoet in alle zyne ondernemingen toewensche.

Ik hebbe, met voordacht, geen melding ofaenwyzing van hunne voortreffelyke Kunstwerken gedaen, daer een oneindig getal kunstige voorbeelden van het licht zien, die den lof hunner Makers uittrompetten; te meer, om dat ik deze kleine aentekening voor geen levensbeschryving te boek stel, maer die alleen myn persoon betreft, en het andere, zo van overledene als noch in wezen zynde kunstige Graveerders, een groot uitgebreit Werk zou kunnen uitleveren, dat ik voor een bedrevener penne als de myne wil overlaeten, ter vermydinge van verdere ongegronde berispingen, die my door argelistige verdraejingen en misvattingen aengedaen worden: waer van ik niet nalaeten kan, tot afweeringe van alle verdere verkeerde en quade uitleggingen wegens myn schryven, eenige nadere aentekening te doen, om aen alle onpartydige Liefhebbers te tonen, hoe ver de waere zin, van het geen in't leven van ARNOLD HOUBRAKEN te boek geslagen heb, verkracht en verdraeit word, om my aen te vryven, of ik iets ten nadeele van 's Mans Perzoon, Kunst. of Levenswyze, aengetekent had; dat zo wyet van myn oogmerk is, als 't licht van de duif-

ternisse, en ook uit den inhoud, of bewoordinge, voor de geene die zulks met een onpartydig oog doorleest, geenzints te haelen is: want ik meen, dat ik 's Mans Kunst en Levenswyze, volgens verdienste en waarheit, in 't licht gestelt hebbe, zo als hy my die menigmael mondeling verhaelt, en te kennen gegeven heeft, dat hy in zyne meeste ondernemingen, door quade ontmoetingen, die hem zo van d'een en ander aengedaen wierden, altyt ongelukkig was geweest; het geen ik met de gevallen, die hem ontmoet zyn, heb aengetoont, op gelyken voet, als my die Schryver, in zyn groot *Schouburg der Schilders*, voorgedaen is; daer hy een lengte van voorbeelden van opgeeft, die, tegen alle poginge en buiten eige wangedrag, altyt met hunne Kunst bleeven zuchten, het geen eenige tot buitensporige, en andere tot wanhopige besluiten vervoerde; als dit laetste gebeurt, verstrekt het zekerlyk tot onëer, schoon hunne ongelukken hen hier aenleiding toe gegeven hebben; andere daerentegen, die door de Lukgodin gestreelt wierden, en zulks verwaerloosden, geeft hy met doorslaende bewyzen te kennen. Twee feilen, daer die Kunstenaar zich nooit schuldig aen gemaakt heeft. Integendeel toon ik aen, dat hy, door een lydzzaam gemoeten taei gedult, dit alles te boven gekomen is, en als hy geen andere kunstbezigheden had, zich naer tytsomstandigheden kon schikken, en voor de Boekhandelaers tekende; schoon ik vaststel, dat het voor een Kunstenaar van zyn verdienste veel voordeeliger

liger zou zyn geweest, had hy bezigheit voor zyn vleient Kunstpenfeel gevonden. Of dit gezegde nu eenig nadeel aen 's Mans bequaemheit kan toebrengen, gelyk zeker Aenmerker daer uit trekken wil, met de vergelyking van den Kunstschilder ELGER, als of ik het in dezen prees en in den anderen laekte, ontken ik, dat in myn gestelde te vinden is.

Maer ik geloof, als ELGER een man van dat bezadigt gemoet was geweest, als HOUBRAKEN, dat hy zynen tyt wel met voordeliger kunstbezigheden had kunnen flyten, want deze wierd in 't prilste zyner jaren door 't geluk gestreelt, dat hy verwaerloosde, en HOUBRAKEN heeft 'er met yver nagetracht, en dezelve nooit met voorspoet kunnen achterhaelen; daer men hondert voorbeelden onder Kunstenaers en geleerde Mannen van gezien heeft, zonder dat zulks tot nadeel van van diergelyke verhevene geesten kan uitgeleit worden, en door my geenzints in dien zin geboekt is; noch veel minder kan men daer uit haelen, dat de Man zyn bestaen niet heeft kunnen winnen, daer heb ik het tegendeel van aangewezen, door den regel, die hy omtrent de opvoeding van negen Kinderen gehouden heeft, met ieder van dezelve wat te laeten leeren, dat tot nut en dienst van de menschelyke zamenleving strekken kon, om elk, na zyne aflyvigheit, in staet te stellen om zyn bestaen te kunnen winnen.

Dat ik my niet verder over 's Mans Teke-

ningen heb uitgebreit, is, om dat my dezelve weinig te voren gekomen zyn; en 't is my daer na te binnen geschoten, dat hy eenige voorbeelden in 't Bybelwerk van den Heer VAN DE LEUR getekent, en een Boekje met Zinnebeelden, benevens een aenteke-ning daer over, uitgegeven heeft; ik beken, dat is my ontslipt, echter kan ik niet zien, dat zulks tot ontfieringe van 's Mans kunstvermogen kan uitgeleit worden. Met dit gezegde meen ik zonneklaar aangetoont te hebben, dat ik niets tot nadeel van myn gewezen Vrients Persoon of Kunst, veel min iets, dat tot ontluistering van deszelfs nagedachtenis strekken kan, geboekt hebbe; maer in tegendeel, dat ik heb doen zien, hy, door zynen yverzuchtigen en arbeitzamen aert gedurende zynen levensloop, bestendig het pad der deugt betreden heeft; en geene tegenheden, hoe knellent, hem hebben doen bezwyken, om niet alles te doen, dat eenen braven Huisvader, tot opvoeding van zyne Kinderen, past.

Maer als een Schryver zulke bedillers ontmoet, die, door een schielyke drift vervoert, geen onderscheit tusschen Olyfplanten of Olifanten in 't lezen kunnen of willen maken, gelyk my zulks met veel ernst door een zeker Liefhebber te gemoet gevoert wierd, tot ik hem uit den text toonde, dat hy 't qualyk gelezen had; zo zeg ik, is 't geen wonder, dat zulke veelweters alles het achterste voor kunnen verstaen en uitleggen. Maer een zaak is

ze-

zeker, dat het veel ligter is, alles over den hekel te halen, en inzonderheit werken van dien aert, als die te verbeteren.

Tot een verder nabericht aen de Liefhebbers dient, dat de beroemde RACHEL POOL geboren RUISCH, wier Levens- en Kunstbedryf in ons eerste Deel op pag. 210 geboekt is, die in haer lange levensloop een voorbeeld van Deugt en Godvrucht is geweest, en in 't schilderen van Bloemen en Vruchten heeft uitgemunt, dit tydelyke voor 't eeuwige verwisselt heeft in den ouderdom van 86 jaren, op den 12 van wynmaent des jaers 1750. FRANCISCUS CARRÉ, die ik meende, volgens den zin van 't geen my de Kunstschilders CARRÉ opgegeven hadden, dat te *Amsterdam* gestorven was, is te *Leeuwaarden* overleden; waer uit volgen moet, dat zyn Zoon HENDRIK, by toeval, te *Amsterdam* geboren is, en deszelfs Broeder MICHIEL in 's *Gravenhage*, by gelegenheit dat zyn Vrou zich daer bevond. Maer hoe kan dit met den inhoud van 't geschrift, dat my ter hant gestelt is, en geen woort rept, waer FRANCISCUS zyne dagen geëindigt heeft, overeengebracht worden, dat hy te *Leeuwaarden* tot zyn doot in dienst van 't Hof bleef, en zyn Vrou in die zelve tyt op twee verschillende plaetsen gekraemt heeft, of hy moet, eer hy in dienst van den Stadthouder quam, in die twee gemelde plaetsen gewoont hebben; daer my niets van gebleken is. Doch dit laet ik ter verantwoordinge voor die geene, die 't betreft, welke geloof, dat in de geboorteplaetsen van hun

Vader en Oom vergift zyn, en van mynen misflag, volgens hun gevoelen, veel gerucht maken, die mogelyk by hen zelfs thuis hoort. Verder dient CARRÉ zyn naem dus gespelt, en niet met twee *ée*, als by verzuim geschiet is.

ALBERT VAN SPIERS is een Leerling van GULHELMO VAN NINGEN geweest, en niet van GERARD DE LAIRESSE, als in zyn leven, door verkeerde berichten, op pag. 242 staet aengetekent.

Wyders dient noch op het aandringen van zekeren Kunstenaar, (schoon die noch niet geboren was, toen GERARD DE LAIRESSE, het zy door toeval of iet anders, zyn gezicht al verloren had, en by gevolg hem niet als in eenen elendigen toestand gekent, en dus niet meer als de jongelingschap bereikt kan hebben, wanneer die groote Meester quam te sterven;) dat vermits die hem in 't laetst van zyn dagen nu en dan eenige leerzaame lessen over de kunst gegeven had, uit een aenklevende genegenheit, daer voor DE LAIRESSE wel als een Schilderheilig in gedrag en levenswyze te boek gestelt wil hebben, hoewel ik geloof, hy de eenigste is, die zulks genegen is staende te houden: daer my het tegendeel wel van tien andere is verzekert, die immers zo veel geloof verdienen, als meerder in jaren geweest zynde, en met DE LAIRESSE in zynen wellustigen tyt gemeensaem verkeert hebbende, derhalven daer van beter hebben kunnen oordeelen, te meer, om dat zy met dien eigen euvel besmet waeren.

Die

Die zekere Kunstenaar voegt 'er by om zyn gezegde te bevestigen, dat het Kunstgenootschap, door de zinispreek van: *Nil volentibus arduum*, bekent, DE LAIRESSE menigmaclaan zyn huis quam bezoeken, daer by te kennen willende geven, dat die luiden zich daer niet zouden hebben laeten vinden, als 'er zulke ongeregeltheden by hem ingeslopen waren geweest; maer ik geloof, die Heeren daer quamen om zyn kunst te zien: en niet om mede deel te hebben aen deszelfs manier van leven, als BONAVENTUUR VAN OVERBEEK lang met hem gehad heeft, die, hoe goetdoende van aert omtrent Kunstenaers, als ik met meer als een voorbeeld betoogt heb, echter omtrent dezen grooten Meester zynen elendigen staet zo weinig aengedaen was, dat hy zelfs zyn tekenboekje, toen het uitquam en hemaangeboden wierd, niet wilde kopen, daer by voegende, dat hy hem zulken uiteinde lang voorस्पelt had.

Wat verder den omgang van DE LAIRESSE belangt, omtrent zyn mede-Kunstgenoten, daer geeft ons HOUBRAKEN, in zyn eerste Deel op pag. 285, in de persoon van EMANUEL DE WIT en hem, een voorbeeld van op, het geen tot geen van beide hun eer strekt, en niet duister te kennen geeft, dat het twee norse koppen zyn geweest; want de laetste stak met den eersten zyne Bou- en Meetkunde den spot; het geen den anderen aanleiding gaf, om de misselyke gedaente van DE LAIRESSE zyn neus te beschimpen; dat DE LAIRESSE aen DE WIT, schoon die in de 30

jaren ouder was als hy, met twee blaauwe oogen en een dikke neus te slaen, betacbt zette. Wat eer het nu voor een Jongman is, een out Man zo toe te takelen, dat weet elk, die maer de minste redelykheit bezit. De gestadige oneenigheden tusschen BARENT GRAET en DE LAIRESSE zyn mede oorzaak geweest, dat het goed voornemen, om een bequaeme plaets voor een publicque Teken-Akademie van de Ed. Groot Achtb. Magistraet van *Amsterdam* te verzoeken, daer door gestremt wierd; en elk rechte, de een binnen, en de ander buitens huis, een Tekenplaets voor zyn gunstelingen of leerlingen op. Zo ziet men veeltyts, dat goede dingen en nootwendigheden verwaerloost worden door nyt en twist, en 't is niet alleen tusschen Schilders, maer onder alle Geleerden, dat men door onderling gekyf menigmael malkanderen ten toon stelt, daer inzonderheit de Letter- en Taelgeleerden in uitgemunt hebben, als te zien is in de Voorreden van D. v. HOOGSTRATENS *zelfstandige Naemwoorden*; in de *Spraekkunsten van MOONEN en ZEWEEL*; en by meer andere, die over deze stoffe geschreven hebben. Hier mede denk ik, dat myn tegenstrever genoeg zal nemen, en zo niet, ik heb 'er niet tegen, al wilde hy DE LAIRESSE met een roode letter in den Almanach als een Schilderheilig laeten drukken; maer als men eens nagaet wat een schat hy met de Kunst gewonnen heeft, en hoe zorgeloos en ligtvaardig alles verteert wierd, zo kan ik niet zien dat hy veel lof om.

omtrent zyn gedrag of levenswyze waerdig is.

De Levens- en Kunstbedryven der *Nederlantsche* Kunstschilders en Schildereffen, volgens het bestek myner inleidinge, na myn beste weten en vermogen heusch en onpartydig hebbende geboekstaeft, zou ik dit vervolg van HOUBRAKENS groote Schouburg kunnen sluiten, en met gedult afwachten den uitslag der verschillende bejegeningen, daer ik my, in die zelve inleidinge, ten opzichte van bescheidenen en onbescheidenen Lezers, mē geveleit en tegen gewapent hebbe, ten zy my de liefde voor de waerheit, ter verdediging van de eer en glori der eerste Oprechters van de HAEGSCHE KUNSTSCHILDERS-BROEDERSCHAP, verplichte, hier noch aen te hechten: *Een kort Historisch verhael van het begin en den voortgang dezer loffelyke Broederschap, als mede van derzelver Akademie of hoge Tekenschool naer 't leven*, na dat dezelve gescheiden zyn geweest van het St. Lucas Gilde, waer uit blyken zal, hoe verwart en onwaer het weinige is, dat door HOUBRAKEN van beiden is te boek geslagen; zeggende hy op pag. 243 van zyn eerste Deel: „ die van 's Gravenhage, „ als my uit de aentekeningen, daer van ge- „ houden, gebleken is, quamen in den jare „ 1656 op den 15 van sprokkelmaent by den „ anderen, om over de wyze van scheiding „ te beramen, en een verzoekschrift dies aen- „ gaende over te geven aen den Raet dier „ plaetse; zynde de verzoekers 48 in getal,

I i 5

„ en

„ en onder deze DIRK VAN DER LIS,
„ toen regerent Schepen. ”

Of nu HOUBRAKEN dit zelf uit de Boeken heeft aengetekent, of door anderen hem ter hant gestelt is, weet ik niet; doch het zy daer mê zo 't wil, dit is ten minsten zeker, dat het op een slordige en nalatige wyze behandeld is, want hy hadde naemen der eerste Oprechters behooren gemelt te hebben, gelyk hy op pag. 245 en 246, in 't zelve Deel, omtrent die van *Antwerpen* niet verzuimt heeft te doen; waer uit niet duister schynt te volgen, dat hem slechts een uittreksel der echte gedenkstukken, na goetdunken, is medege-deelt; vermits anderzints niet tē begrypen is, waerom hy in 't eene geval min naeukeurig zou zyn geweest als in 't ander; hebbende in beide geen ander belang als de grondige waerheit ongekreukt voor te stellen, het geen hy niet gedaen heeft. Want het verzoekschrift, daer hy van spreekt, is al in 't jaer 1655 overgegeven; het bestaat in breedvoerige en billyke grontredenen, waer op hun verzoek steunt, ook is het buiten de waerheit, dat de Schepen VAN DER LIS een der verzoekers is geweest: gemerkt zyn naem niet onder het getal der 48 staet aengetekent, maer hy alleen gemelt word uit een dankerkentenis van de Broederschap, om den byzonderen yver, die hy, als Lit der Regeringe, ten voordeele van het Kunstgenootschap had aangewent; het geen de order en rang der tekenaers van dit verzoekschrift noch meer bevestigt: want was DIRK VAN DER
LIS

LIS een der verzoekers geweest, zou hy zekerlyk, als de aenzienlykste persoon, (zynde een Lit der Ed. Achtb. Magistraet) den voorrang der ondertekening gehad hebben; daer integendeel die groote Schilderbaes JOHANNES VAN RAVESTEYN dit voorrecht heeft; daerenboven was DIRK VAN DER LIS geen Schilder, zo veel my bekend is: want de Schilder VAN DER LIS, daer HOUBRAKEN op pag. 129, in zyn eerste Deel, melding van maakt, heete JOHANNES, en was een Leerling en fraei Meester in de manier van POELENBURG.

Hoe ernstig dit verzoek nu wierd voortgezet, leed het echter noch een ront jaer, eer het zyn volle beslag had: want den 24sten van wynmaent des jaers 1656 wierd door de Ed. Achtb. Magistraet de Broederschap eerst bevestigd, en voor de eerstemaal tot Hoofden van dezelve aangesteld: tot *Deken*, ADRIAEN HANNEMAN; als *Hoofdmannen*, JOHAN MYTENS, JACOB VANDER DOES, en MARTINUS LENGELE; en tot *Secretaris*, CORNELIS VAN VEEN. Van HANNEMAN en deszelfs roemwaerde kunstverdiensden hebben wy den Lezer, zo veel ons bekend was, medegedeelt, en by nader onderzoek bevonden, dat 'er in 't hoogadelyk Geslacht van den Hui-ze van WASSENAER noch fraeie Portretten van 's Mans Kunst te zien zyn, daer onder uitmunt de Baron van OPDAM, Admirael van 's Lants Vloot in den jare 1665.

Verder is my uit de Boeken van St. LUCAS-Gilde, die, zedert het jaer 1500 tot heden
toe;

toe, een nette aentekening, van al het geen by hun voorgevallen is, gehouden hebben, gebleken, dat HANNEMAN, die als eerste Deken van het *Haegsche* Kunstgenootschap aengesteld wierd, al voor de scheiding in 't jaer 1644 Hooftman, en in 1647 al Deken is geweest; en dat JOHANNES VAN RAVESTEYN, die de eerste Kunstenaer is, daer ik melding van gemaakt heb in myn eerste Deel, in 't Gilde quam des jaers 1598; waer uit blykt, dat hy op zyn 18de jaer als Meester ingeschreven wierd. JOACHIM HOEKGEEST, daer ik mede iet van opgegeven heb, en die in zynen tyt geen onverdienstig Portretschilder is geweest, quam in 't Gilde in 't jaer 1610, was Hooftman in 1623, en Deken in 1626, deez' was al overleden voor de scheiding; op het jaer 1621 vond ik noch eenen ANTONI VAN RAVESTEYN als Hooftman aengetekent; ook ziet men onder de Portretten van den Ridder ANTONI VAN DYK, noch eenen CASPER VAN RAVESTEYN, *Hagensis*, schoon ik van deze twee Kunstenaers niets heb kunnen ontdekken, is 't ligt te denken, dat het geen onbequaeme Meesters zyn geweest, inzonderheit de laetste, nademaal hem de groote VAN DYK waerdig geächt heeft af te maelen. Na deze kleine tusschenreden hier in gelascht te hebben, zal ik voortgaen met verder aen te wyzen, wat my van 't *Haegsche* Kunstgenootschap, op zekere gronden, bekend is.

Of de bovengemelde MYTENS dezelve is, daer HOUBRAKEN van spreekt, weet ik niet, ook

ook heb ik ten zynen opzichte niets kunnen ontdekken, als op den Schutters Doele in 's *Gravenhage*, zo als men de groote Zael inkomt, aen de rechterhant, een stuk voor de Schoorsteen, dat zeer bedurven is, met Burger-Officieren, getekent MYTENS: maer of hy dat is, kan ik niet met zekerheit zeggen. Van JACOB VAN DER DOES, door HOUTBRAKEN loffelyk ten toneele gevoert, en buiten dat onder de Liefhebbers genoeg bekend door zyn onnavolglyk schilderen van tam Vee, valt alleenlyk by te voegen, dat hy uit het adelyk geslacht van die naem herkomstig was, en op dien tyt in de *Haegsche* Schoolstraet woonde; dat LENGELE een wakker Portretschilder is geweest, hebben wy elders aangetoont; en van CORNELIS VAN VEEN weet ik niet anders, als dat hy een braef Secretaris is geweest, die van alles, wat ten opzichte der Broederschap in zynen tyt is voorgevallen, een nette aenteekening gehouden heeft.

Deze bevestiging wierd bekrachtigt met een Voorrechtsbrief, bestaende in 28 Artikelen, waer van zommige naderhant wel eens overtreden zyn, als byzondere oogmerken (die toch alles bederven) zulks vorderden. In het jaer 1657 wierd het Kunstgenootschap eenige vertrekken boven de nieuwe Waeg vergunt, mits betaelende zekere huurpenningen; doch de edelmoedigheid der *Haegsche* Regeringe onthief de Broederschap kort daer na, niet alleen van dien last, maer gaf haer boven het Korenhuis veel ruimer en aenzienlyker vertrek.

trekken, waer van zy tot heeden ten dage noch het gebruik geniet.

Op den 13 van wynmaent, in 't jaer 1659, wierd, uit eene overgeleverde nominatie, door de Ed. Achtb. Magistraet aengesteld: tot *Deken*, JACOB VAN DER DOES; tot *Hoofdmannen*, MARTINUS LENGELE en JOHAN WESTERBAEN, van wiens Perfoon of Kunst ik niets heb kunnen ontdekken; de derde was PIETER VERELST, van wien ik op zyn plaets gesproken heb, en hier noch by kan voegen, dat hy fraeie Boere-gezelschapjes geschildert heeft.

In 't jaer 1661 vertrok JACOB VAN DER DOES als Secretaris naer *Sloten* buiten *Amsterdam*, en wierd in zyn plaets tot *Deken* aengesteld, ARNOLDUS VAN RAVESTEYN; tot *Hoofdmannen*, ADRIAEN HANNEMAN, SYBRANT VAN BEEST en NIKOLAES WIELING, een braef Historischilder, gelyk wy op zyn tytbeurt hebben aengetoont. In 1662 bleef ARNOLDUS VAN RAVESTEYN, *Deken*, en HANNEMAN en VAN BEEST, *Hoofdmannen*, welken op nieuw toegevoegt wierd WILLEM DOUDYNS, die in *Italien* 12 jaren hebbende doorgebracht, het jaer te voren was thuis gekomen, en op den 18 van loumaent 1661 zich in de Broederschap had begeven.

Tot dus ver heb ik de Naemlyst van Dekens en Hoofdmannen der loffelyke *Haegsche* Kunstschilders-Broederschap wel kunnen opgeven uit de nette aentekening, die de Secretaris VAN VEEN tot den jare 1662 daer van gehou-

houden heeft, niet alleen van het veranderen der Hoofden van de Kamer, maer van alle ongewoone-byeenkomsten, en tot wat einde dezelve belcit waeren; maer, na deez' tyt, vint men niet alleen geen aentekening meer van Deken en Hooftluiden in de Boeken, maer zelfs geen schrift van zyne hant; het geen niet duister te kennen geeft, dat deze getrouwe aentekenaar omtrent in 't bovengemelde jaer overleden is.

Of nu de Heer HOEPERT, die Klerk van Burgemeesters Kamer in den *Haeg* was, die ik weet dat, een grootaental van jaren, Secretaris van de Broederschap is geweest, VAN VEEN opgevolgt is: of dat 'er noch een ander voor hem dat ampt waergenomen heeft, die reets van de goede gronden, door zynen Voorzaet gelegd, afgeweken was, en dat HOEPERT hem in die achteloose onnaeukeurigheid gevolgt is, kan ik niet zeggen, maer een van beide is zekerlyk waer: want na het overlyden van VAN VEEN vint men niet alseeninge Naemlysten van Dekens en Hooftluiden, die op kardoespapier geplaktzyn; of dit nu by elke verandering der Hoofden van de Kamer gedaen is, en dat dezelve door onachtzaamheit verwaerlooft zyn, is te geloven. Uit deze stukken en brokken heb ik evenwél kunnen ontdekken, dat de Regering in vorige tyden niet over twee of drie personen gelopen heeft, gelyk in deze laetste 50 jaren, tegens de goede order van alle Broederschappen, in gebruik gebracht is, maer over al de Kunstenaers, die zich in de Broederschap bevonden; zelfs

zelfs is de wakkere Beelthouwer VAN DER HULST, meer als eens, Hooftman van 't Kunstgenootschap geweest. Uit het een en ander is te zien, dat het oude spreekwoord hier gelt: *Zelden jongen die de oude verbeteren.*

Maer om verder aen te tonen, hoe ver HOUBRAGEN van 't spoor der waerheit afdwaelt, dient het volgende, als hy in 't leven van WILLEM DOUDYNS zegt: „ hy is een van „ deeerste, of welde voornaemste, geweest, „ die in den jare 1661 het Kunstgenootschap „ en Akademie, tot opbou van de Kunst, „ hielp oprechten in 's Gravenhage; waer van „ hy naderhant verscheide maelen Regent is „ geweest. ” Daer ik klaer heb getoont, dat het Kunstgenootschap al vyf jaren gebloeit had, eer WILLEM DOUDYNS in het zelve wierd aengenomen; doch hoe zeer hem HOUBRAGEN ten dezen opzichte meer eer toeschryft als rechtmatig is, zal hy hem straks, also onbescheiden in een ander opzicht, met een stilzwygent verwytt in zyn eer tasten, om plaets te maken voor de onnaeukeurige opvyzeling van een ander; maer laet ons zien wat voorts in de Broederschap is voorgevallen.

In den jare 1661 namen de Broeders eenparig in overweging, wat het beste en bequaemste middel kon zyn, om den bloei en duurzaamheit van 't Kunstgenootschap bestendig te maken: na veel overleggens wierd, met algemeene goetkeuring, vastgesteld het inschryven van zekere penningen, te betaalen door de Erfgenaemen van ieder overleden Kunst.

Kunstgenoot, daerenboven wierd ieder verplicht jaerlyks een dukaton te geven tot onderhout van Kamer en Knecht. Dit Fonds dus beraemt en tot een eeuwigdurende Wet gemaakt zynde, zo wel voor de tegenwoordige als toekomstende Kunstbroeders, was ARNOLDUS VAN RAVESTEYN de eerste, die op den 30 van loumaent des jaers 1662 intekende voor 50 guldens, en wierd van de anderen op dat loffelyk spoor gevolgt.

Door het onverbroken stanhouden van deze Wet, is de Broederschap niet alleen in wezen gebleven, maer zelfs in luister en talrykheit van leden aengegroeit, makende tegenwoordig een aanzienlyk gezelschap, daer veele Edele Magistraetspersonen van 's *Gravenhage* zich onder bevinden, nevens den Bailliu; die zedert eenige jaren herwaerts een lit der Riddererschap van *Hollant* is geweest: als de Hoog Ed. Heer Baron VAN DEN BOETSELAER in zynen tyt, en tans de Hoog Ed. Heer KAREL Baron VAN WASSENAER; die veeltyts op de groote maeltyt de Broederschap met hun bywezen verëeren, en buiten dien veel andere aanzienlyke Personen, welke zich op de wekelykse byeenkomst laeten vinden; die saturday's avonts op de Kamer gehouden word, onder het genot van een vriendelyk en eenvoudig avontmael, daer elk zyn aendeel aen betaelt.

Wyders beschryft Houbraken de Verrekken zeer wel, het grootste dient voor de verkopeningen van Schilderyen, daer de Broederschap haer voordeel van trekt, en ook tot

het houden der groote maeltyt, het geen om de twee of drie jaren geschiet, na de kas voorzien is; het tweede Vertrek word voornamelyk tot de saturdaysche byeenkomst gebezigd, en de groote Zael pronkt met een glazekas vol fraeje Kunst- en Historiboeken; die niet by het afsterven, als HOUBRAKEN zegt, maer door de in wezen zynde Confraters, tot gedenktekenen van hun deelgenootschap aen de Broederschap, vereert worden; waer toe zy by hunne inhuldiging worden aengespoort, met verzoek om de Broederschap met het een of ander geschenk indachtig te zyn. Het derde Vertrek dient tot de gemeene Tekenplaets of Akademie, opgericht in 't jaer 1682. Het laetste en kleinste is tot gebruik van den Knecht.

Deze Kamers zyn door de Ed. Ach Magistraet, in 't gepasseerde jaer 1750, fraei verheerlykt met *Engelsche* schuiframen en andere bysieraden. In het jaer 1737, den 31 van wintermaent, heeft de Broederschap, met veel pracht en luister van Vuurwerk en geschilderde Illuminatiën, onder het houden van een kostbaere maeltyt, haer vyfenzeventig-jarig Jubelfeest geviert; het welke door den braven Dichter JOHANNES VAN BRAAM, met een fraei vaers, wierd ingewyd, dat ik hier meende in te voegen, maer om deszelfs uitgebreithet, en dat dit Deel reets verder is uitgedyt als ik gedacht had, en het zelve vaers buiten dat in ieders handen en by de Liefhebbers genoeg bekend is, heb achterwege gelaeten om plaets te winnen; echter blykt uit het Dichtstuk, dat deszelfs Maker gansch

gansch geen omftandiger of beter berichten van de oprechting der Broederschap zyn onder 't oog gebracht, als H O U B R A K E N gehad heeft, of hy zou zekerlyk getracht hebben (als een kundig en verftandig Man) in dit Jubeldicht, volgens den trant van diergelyke vaerzen, de naemen der eerste Oprechters van dit Kunstgenootſchap te melden, en dus aen de eeuwigheit toe te wyden; ja dat meer is, de Broederschap zelfs rekent dit Jubelfeest van 't jaer 1662, daer ik onwrikbaer heb betoogt, en haer ten vollen is bekend, dat zulks van 't jaer 1656 herkomt, en gevolgelyk zes jaren te laet geviert is.

De ſchynreden, die hen hier toe gebracht heeft, is mogelyk deze: dat de inſchryving van 't Fonds eerst in 't jaer 1662 begonnen is; doch zulks was maer een byvoeging tot het wezen der zaeke, die in 1656 door de Ed. Achtb. Magiſtraet van 's *Gravenhage* plechtig goetgekeurt en behantveſt zynde, zekerlyk van dat jaer haere grontveſting moet beginnen te tellen; zo dat deze reden een zwak bewys is, om zulk eenen grooten misflag goet te maken; ja ik mag 'er, zonder quetzinge der waerheit, wel byvoegen eenen onedelmoedigen misflag: want door dezelve heeft men in 't vergeetboek geſtelt en achter de bank geſchoven al die beroemde Fenixſchilders, welke het ys gebroken, en met veel yver, moeite en tytverzuim, de voorrechten, die tot de Kamer behoren, verkregen en gehanthaeft hebben.

Dus gaet het doorgaens in de Werelt, de

boomen, die de beste vruchten dragen, staen dikwyls in eenen donkeren noorthoek van den hof, terwyl vleiënde bloemen en laghent kruut ten westen pronken, om van den glansryken APOLLO het eerste gezien en verlicht te worden; en wat valt hier tegen in te brengen? de boomen zyn leven- en sprakeloos, even zo is het met de Doden gestelt, volgens het bekend Vaersje:

*De Doden zyn maer slechte Leken,
Zy kunnen voor hun recht niet spreken,
Noch hun verdiende glorikroon
Bewaeren voor den roef der tyden,
Om die aen de eeuwigheit te wyden.
De Levenden slaen hoger toon
Om hunnen roem in top te heffen,
En, met gezag, het wit te treffen,
Daer hunne glorizucht op mikt:
Tot dat het licht der waerheit doorbreekt;
De tyt het recht der Doden voorspreekt,
En 't doen der Levenden verklikt.*

In hoe ver deze Poëtische tael op ons geval toepasselyk is, laet ik den bescheiden en onpartydigen Lezer oordeelen. Het is my genoeg, de verdonkerde naemen en gedachtenissen dier uitmuntende Kunsthelden en Grontvesters van het Kunstgenootschap uit dien duisteren doolhof der vergetelheit, door den leidraet der ongeblankette waerheit, verlost en in 't volle daglicht gestelt te hebben, tot voorwerpen van eerbiet en achtinge aller onzydige Minnaers der *Haegsche Pictura*; die wy
gee-

geene jaren, maer eeuwen gunnen in den-
zelve bloei en uilster te mogen volharden,
en door aenwinnige van diergelyke Kunst-
helden allen voorspoet en heil toewen-
schen.

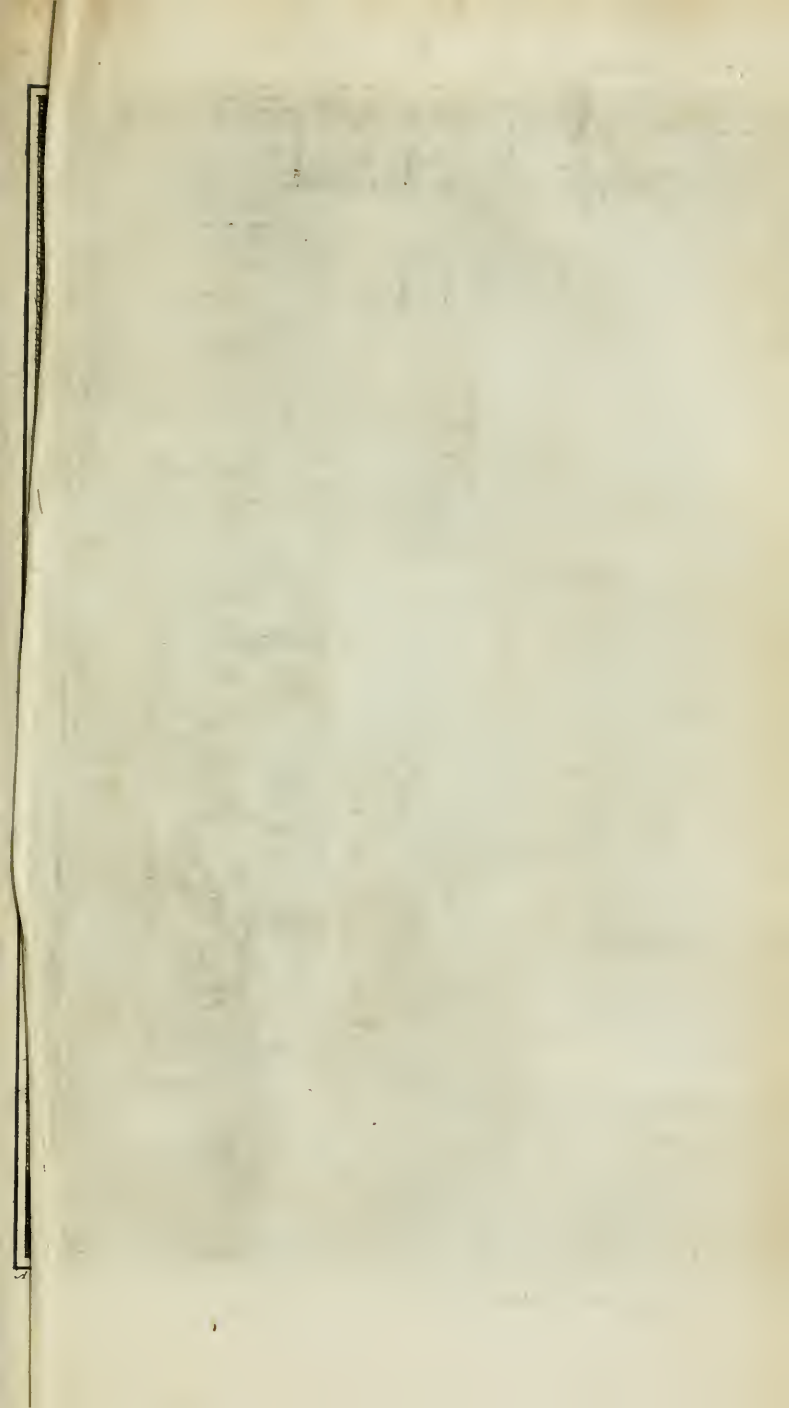
Wat nu het Akademie betreft, die greep
in den jare 1682 eerst volkomen stant, en is
de bekende plaets, daer zo wel Meesters
als Leerlingen naer 't leven tekenen. De
Meesters maken daer niet alleen gebruik
van, om te tonen dat zy goede voorgan-
gers zyn ter aensporinge van de leergierige
Schillerjeugt, maer ook als zy eenige groote
werken te maken hebben, inzonderheit die
Meesters, welke hunne Kunstafereelen, als
proeffstukken van hunne bequiemheit, de
goetkeuring van doorblokte Kunstkenners wil-
len doen wegdragen: want men mag zo veel
Akademiebeelden bezitten als men wil, men
heeft altyt gebrek aen bequaeme Postuuren;
gelyk hen bekend is, die zulks by de proef
ondervonden hebben.

De Leerlingen moeten daer komen om zich
te oefnen en bequaem te maken; want
zonder deze hoge Tekenschool met yver en
studie te behartigen, kan geen Histori- of
Modernschilder naer den gloriprys dingen,
die de Kunstgodin voor arbeit en zweet veil
heeft; dit is het wortelperk, daer elk zyne
krachten leert beproeven; hier spoort de leer-
en eersuchtige Kunstjeugt elkanderen aen om
den glibberigen Kunstberg op te stygen, ter
bereiking van deszelfs steil toppunt, op het
welk de volmaekte PALLAS gereet staet

om den hoogſten klimmer den palmtak der overwinninge toe te reiken ; terwyl zy de trotſe laetdunkentheit der ingebeelde hoogvliegers in den afgront van hun tuimelziek onvermogen ter neder ploft: gelyk ik by mynen tyt aen veelen gezien heb.

Om dan dezen val te verhoeden , is het nodig, dat men zich voor af vlytig oeffent naer fraeje Pleiſter- en Anatomiebeelden , om niet alleen eenen vaſten omtrek machtig te worden , maer ook om de rechte plaetſing en werking der ſpieren te leeren kennen , eer men zyn kunſtvermogen aen den toetſteen van het leven ſtrykt: want zonder deze hulpmiddelen loopt men zekerlyk het gemelde gevaer in den mont. Noch eiſcht de plicht van van eenen rechtſchapen leerling, dat hy zich op gegront papier, het zy met root of zwart kryt, en gehoogt met wit, aen een goede behandeling en manier van tekenen gewent, zo hy met den eerſten aenvang op het Akademie niet wil morſſen, en als een onkundige broddelaer aen de kaek ſtaen. Maer my dunkt, ik zie de hedendaegſche Schilderjeugt al meesmuilen, zeggende by zich zelf: „ waer „ moeit zich die Beefteſchilder al mê; het is „ immers zyn werk niet, zich in die verhe- „ vene kunſtbeſpiegelingen te oeffenen , en „ gevolgelyk zyn poſt ook niet ons hier leſſen „ van te geven; het was beter, dat hy zich „ met zyne Koeijen en Schapen bemoeide.”

Maer die my zulks toefchoot, zou ik kunnen te gemoet voeren: dat de laetſte veertig jaren, die ik zo nu en dan in deze Akademifche

mische oeffening, met vlyt ter bereikingen van myn oogmerk, beſteet heb, niet t'eenemaal zonder vrucht zyn geweest, en by gevolg noch wel iets zou kunnen aentekenen, dat tot nut en voordeel van min ervarenen konde ſtrekken. Maer vermits hoogverlichter Mannen in de Kunſt, als HOOGSTRAETEN, G. DE LAIRESSE, en meer andere, hier al in 't breede over geſchreven hebben, en, niettegenſtaande hunne bequaemheden, veel tegensprekens zyn onderhevig geweest; is licht te denken, wat my dan te beurt zou vallen, die by die doorluchtige voorbeelden op geen eenen dag te noemen ben, maer ſlechts hunne ſchadawe en voetſtappen van verre volge, daerom zal ik hier afſcheiden, en HOUBRAKEN weer eens onder handen nemen, daer hy op pag. 296 van zyn laetſte Deel, in 't leven van AUGUSTINUS TERWESTEN, zegt: „ dat hy eender voornaem-
 „ ſte Yveraers is geweest, die 't *Haegſche*
 „ Akademie, in de jaren 1682 en 1683 ver-
 „ vallen zynde, weder hielp oprichten en
 „ aenqueeken: als een zaak van groot nut
 „ voor meer en min bedrevene Kunſtöeffe-
 „ naeren; „ het geen een grove fout is, die hy zekerlyk al mê door quade berichten heeft begaen, en ganſch niet overeenkomt met den roem, dien hy WILLEM DOUDYNS hier boven gegeven heeft, want zo het waer is, dat het Akademie in 't jaer 1682 en 1683 in verval was geraekt, is zulks voor W. DOUDYNS, T. VANDER SCHUUR en D. MYTENS, een leelyk verwyf, dat zy door hun-

ne yverlooze nalatigheid hier de oorzaak van zyn geweest; daer zy integendeel als yverige Voorstanders van de Kamer en 't Akademie bekend staen: maer my is klaer gebleken, dat het t'eenemael bezyden de waerheit is; gemerkt 'er voor 't jaer 1682 noch geen vast Akademie was, gestaeft en gesterkt met het gezag der *Haegsche* Regeringe: want deze hoge Tekenschool had toen noch geen ander bestaen als van het gelt, dat ieder Akademist, na 'er veel of weinig waeren, daer toe uitreikte; uit dien spaerpenning moest alles betaelt worden, en by gevolg viel dit tekenen vry kostbaer, als het getal klein was; waer door het heeft kunnen gebeuren, dat 'er zomtyts eenige verflaewing, buiten schult van die uitmuntende Schilderbaezen en trouwe Hant-havers van *Pictura*, insloop; en daerom den luister van hunnen kunstyver dus, met voordacht uit verkeerde eerezucht, te bezwalken, is al wat slecht wezen kan.

Dat nu deze schraele geltkas der Akademie die Meesters aanleidinge heeft gegeven in 't jaer 1682, ten einde aenzoek te doen by myne Heeren van den *Haeg* om eenige onderstantpenningen en voordeelen, is zeker; maer geheel onzeker, dat AUGUSTINUS TERWESTEN juist de Voorvechter van deze brave onderneming is geweest: in tegendeel is het veel waerschyndlyker, dat WILLEM DOUDYNS, die een Burgemeesters Zoon en een Man van aenzien en middelen was, wel de meeste klem aen dit verzoek zal gegeven hebben, ondersteunt van zyne Medebroeders, onder welke

TER-

TERWESTEN zekerlyk geen van de minste was: want zonder dezen yver tot opbouw en voortzetting der nooit volleeerde Schilderkunst aen te wenden, kan men dien hohen Kunsttrap niet beklimmen, welke die Fenix heeft bereikt; waer van aen 't Hof te *Berlin*, in *Holland* en elders, ontelbaere proeven te zien zyn.

Door het edelmoedig en mildadig gedrag der *Haegsche* Wetgevers, rechtschapen Voedsterheeren van *Pictura*, was den uitslag van dit verzoek boven verwachting gelukkig: want de Ed. Achtb. Magistraet nam het Akademie niet alleen in haere gunstige en veilige bescherming, maer gaf eenige jaren daerna, door eenen edelmoedigen yver gedreven, tot voortzetting en bevordering dezer hoge Teken'school noch jaerlyks een onderstant van zestig guldens, behalven dat haer Ed. Achtbaere de Heeren van de Societeit van den *Hage* overhaelden om den Olie te bekostigen, die 's Winters avonts viermael ter weke met tekenen verbrant word.

Dus loffelyk deze hoge Oeffenplaets der Tekenkunst met hun gezag ondersteunt, en met hunne milde gunst verrykt hebbende, stelde men voer de eerste mael tot Hoofden van het Akademie aen: WILLEM DOUDYNS, THEODOOR VAN DER SCHUUR, DANIEL MYTENS, AUGUSTINUS TERWESTEN en ROBERT DU VAL, zynde de regeering dus geschikt, dat elk de geltebestiering op zyn jaerbeurt is toevertrout, en ieder Meester zyn week heeft om 't Model

del te stellen. Uit de Lyft der aengeftelde Hoofden is te zien, dat 'er toen oplettentheit gebruikt wierd in het verkiezen van Meesters tot Regenten, die wat doen en zeggen konden, twee zakelykheden, die nootwendig in een goet Regent plaets moeten hebben; inzonderheit moet hy wel gevat zyn op de ftelkunft van 't Model, schoon ik menigmael van eenige heb horen zeggen, dat zulks niet veel om 't lyf had, maer de zeggers waeren ook laetdunkende weetnieten: want dat 'er al vry wat kennis en bequaemheit nodig is, om den evenwichtigen ftant des Menschelyken lighaems wel te verftaen, en een Beelt, het zy fttaande, zittende, liggende of buigende, elk na zynen aert, op de gemakkeflykste en tekenagtigfte wyze zo te ftellen, dat de fchoonfte en klokfte partyen, door het verkiezen van een goeden dag en fchaduwe, zich op het fraeifte vertonen, leert de ondervinding aen de geene, die daer met kennis en oordeel op toegeleit hebben. Om dit wel te doen, dient een Meester, eer hy naer het Akademie gaet, wel te overwegen in wat ftant of poftuur hy voornemens is het Model te zetten, en welke werktuigen daer toe nodig zyn; door dit gezegde verfta ik zitbanken, ftokken, ladders, quaften of touwen, die aen de zolder vaft zyn, want buiten deze hulpmiddelen is 't onmogelyk om een beelt wel en na behooren te ftellen; zelfs is 'er oordeel nodig om van deze hulpmiddelen goet gebruik te maken, niet alleen om hier omtrent zyn oogmerk te bereiken, maer om den geene, die
ftaet,

staet, zo veel vastigheid en gemak toe te brengen als eenigzins doenlyk is, om het een uur of driequartier uurs te kunnen uithouden, na de slant van 't beelt min of meer moeyelyk en lastig valt; want het menigvuldig rusten van 't Model geeft dikwils zo veel verandering voor de Tekenaers, inzonderheit voor de minder ervarene, dat zy hun beelt niet na behoren kunnen afmaken; om die reden kan men op een publicque Tekenplaets geen beelden stellen, die een schielijke of geweldige beweging vereischen.

Wat 'er nu verder, om deszelfs menigvuldige verandering, tot het wel schikken en plaetsen der ledemaeten van een goet beelt behoort, is aen niemant beter bekend, als die zich afzonderlyk in deze studie dagelyks geoeffent heeft, en by gevolg een doorblokt Kunstenaar dient te zyn, daer het Akademie al zedert eenige jaren luttel van voorzien is geweest; die dan zulks niet is, kan zelfs geen goet denkbeeld van een welgestelt beelt vormen, veel minder het zelve stellen; ja ik heb dikwerf gezien, dat brave Meesters werks genoeg hadden om hun oogmerk in dezen te bereiken; het is niet genoeg, dat men tegen het Model zegt: JAN of PIET, staet, zit, of legt eens in dit of dat postuur, men moet weten, wat hy, volgens de regels der weegkunde, doen kan, en vervolgens het leven zelf aenvatten om het eenen natuurlyken zwier te geven, die aen 't oogmerk der Tekenaeren volkomen beantwoordt. Die door lange ervarentheit deze kunstgreep fix heeft, weet

voor-

vooraf, wat welstandige uitwerking zyne gestelde actie hebben zal.

Die hier in onbedreven is, kan het Model al zo min in een goet postuur stellen, als een Leerling, die een kleet op den Lëman schikken wil, en geen behandeling heeft om het behoorlyk aen te tasten. De laatste veertig jaren, die ik als ooggetuige van dit Akademisch bestier beleefd heb, zyn al vry veel veranderingen, juist niet tot verbetering, onderworpen geweest. Ik heb geene der oude Schilderbazen en Regenten gekent, als THEODOOR VAN DER SCHUUR, die een heel bequaem Regent was, en veel oplettentheit gebruikte in het stellen, dat hy niet alleen op zyn eige beurt, maer ook op die van anderen, by derzelver afwezen, met den uitersten yver, hoe hoog bejaert, waernam: waer door het wel eens gebeurt is, dat hy met andere Regenten, wegens hunne onbequaeme en losse manier van stellen, in eenen hevigen woordenstryt geraakte, hen verwytende, dat zy maer heen gingen, als zy, terloops en zonder oordeel, hun werk verricht hadden: daer hy integendeel altyt mê tekende, hoe slecht de stant van 't beelt was.

MATHEUS TER WESTEN, een der beste Leerlingen van die oude Kunsthelden, en de snelste Hoogvlieger, die na hen uit de *Haegsche* schole is voortgekomen, was toen in 't vuur van zynen tyt, en op de stelkunst van 't Model wonderwel gevat, ook een Voorganger der leergierige Tekenjeugt: maer zyn jaren zyn tans zo hoog, dat hy al zedert eenigen

gen tyt geen en lust meer gehad heeft om de bestiering van 't Akademie met dien zelven yver te behartigen; en by zynen tyt zyn 'er weinig Voorvechters ter baen gekomen, om dit worstelperk van *Pictura* te hanthaven naer het loffelyk voorbeeld der oude Kunstenaers; die of meer bequaemheit en onbaetzuchtige edelmoedigheid moeten gehad hebben, om hunne Leerlingen te kunnen en te willen onderwyzen, of bequaemer Discipelen hebben aengetroffen, als de Meesters, die na hen gevolgt zyn: want zedert eenigen tyt is alles achteruit geraekt; daer zyn in mynen tyt wel veel Akademisten geweest, maer weinige die 't hoog gebracht hebben: dus is deze hoge Tekenschool in de laetste jaeren merkelyk in luister gekrompen, zo wel ten opzichte van Meesters als Leerlingen; daer quam by, dat zommige Meesters, die noch al studie en moeite aenwendden om dezelve in eer en aanzien te houden, aen alle kanten gedwardsboomt wierden: want men stelde zelfs Jongelingen aen tot Bestierders van 't Akademie, die niet eens tot de Broederschap behoorden, en die men nieuwe en onbekende tytels gaf om de onwettigheid van dit bestaan eenen glimp te geven, vermits men geen voorbeeld als in de persoon van DE MEELE van deze verkeerde handelwys had; en schoon toen van zeker Regent gezegt wierd dat zulks nooit meer gebeuren zou, zo was echter deze dezelve, die dit werk zo wist te bestieren.

Doch het blanketsel dezer nieuwe benaming

ming kon den aenftoot en ergernis niet weeren, die meer bejaerde Akademiften en zelfs Regenten hier door leeden: want had men voor dezen Schilders, die geen Confraters van de Kamer waeren, Regenten van 't Akademie willen maken, had zulks zeer bequaeme voorwerpen te beurt kunnen vallen, waer door men de goede beftiering van zommige Regenten niet beledigt zou hebben. Maer het was nu de tyt, dat men alles willekeurig fchikte, en de wetten, naer de zinlykheit van eenige hoge Gezagvoerders, gebogen wierden; 't welk het quynent Akademie langs hoe meer achteruit zette en in verval bracht, zo dat het fchier geheel den geest had gegeven, wanneer men, eenige jaren geleeden, een nieuwe wet van ettelyke regelen ter baen bracht, die met het gezag der *Haegfche* Wetgevers betytelt was, tot beteugeling der Akademiften; hier door wierd de regeerzucht wel gehanthaeft, maer geenzints het vervallen Akademie: echter geloof ik, dat indien haer Ed. Achtbaere eens van de rechte gefchapenheit der zaeken onderrecht waeren geweest, dat deze oneenigheden alleen ten grontflag hadden de quade en verachtelyke bejegeningen, die de Akademiften, van tyt tot tyt van eenige Regenten moesten ondergaen, dezelve mogelyk wel achterwegen gebleven zou zyn; want zo dra deze nieuwigheden wierden ingevoerd, gingen al de outfte en welmenentfte Tekenaers te gelyk heen, en geen wonder! gemerkt veele, daer het opgemunt was, niet

niet alleen de Jongelingschap ontwaffen, maer zelfs Schilders waeren, die hun Meestergelden al lang betaelt hadden.

Ik zal hier niet onderzoeken, of spreken van hunne bequaemheit of onbequaemheit, om geen oordeel over Regenten of Akademisten te vellen; maer een zaek is zeker, namentlyk: wanneer Regenten zulken hogen toon willen slaen, om het gezag volgens dien regel te hanthaven, zo dient het wel gepaert te gaen met een grondige en doorblokte Kunstkennis, die in geen woorden maer daden moet uitblinken; dat zou het werk meer klem en ontzag byzetten, als al de wetten en regels, die daer omtrent konden gemaekt worden; zulks weet ik by ondervinding, en ik geloof alle Kunstenars met my, inzonderheit in onze jongkheit: wanneer ik sprak met een Meester van verheven bequaemheit, was ik ten eersten aengedaen met een diep ontzag en hoogächting, niet alleen voor 's Mans persoon, maer ook voor zyne kunst.

Hoe ver nu de meeste Heeren Regenten hier in uitblonken boven de Akademisten, die onder dien geessel moesten staen, daer over zal ik my niet uitbreiden, om den een of ander geen meer of minder bequaemheden toe te schryven, als hen toekomt, en geen gevaer te loopen van een verkeert oordeel te vellen; waer voor men my mogelyk, als APOLLO aen MIDAS doet, het hoofstieraet van dien Rechter mogt toewyzen.

Door deze hoogdravende en harde regeering heeft het Akademie al eenige jaren genoegzaam
le-

ledig geftaen, zynde maer van drie of vier bezocht geworden; het geen de geltkas dermaeten verzwakte, dat deze hoge Tekenschool gevaer liep van gefloten te worden, had dezelve, kort voor al die oneenigheden, de hantreiking der Kunftqueekende Magiftraet van 's *Gravenhage* niet gehad; die hunne jaerlykfche gifte van 60 tot 100 guldens vergrootte; waer door dit nootzakelyk middel voor de Schilderjeugt noch in ftant gebleven is, dat anderzints niet alleen vervallen, maer mogelyk ten eenemaal tot niet gelooopen zoude zyn, en ftoffe gegeven heblen voor de nageflachten, om met meer reden van waerheit te kunnen zeggen, dat het verval van dit loffelyk Akademie uit het verkeert gedrag der Bestierders was voortgekomen; daer het voorgaende verval, zo men het met dien naem wil brantmerken, niet door nalatigheid van die oude Schilderhelden, maer alleen door verflaauwing der Schilderjeugt toegekomen was: hoewel my van al die gezegdens nooit iets met zekerheit gebleken is, en maer alleen fteunt op 't voorgeven van één, die noch in wezen is, en wel aengezien wilde zyn, of hy de eenige behouder en opbouwer dier plaetfe waere geweest; het geen ik juist in alle deelen niet kan toeftemmen; ook is my in de 18 jaren, dat ik een mede-Regent van dit Akademie ben geweest, (doch waervan ik my al zedert eenige jaren onttrokken hebbe) nooit eenige onhebbelykheit of quade bejegening door de Akademiften toegebracht, die van dat belang waeren, om dezelve met het gezag der Ed.

Achtb.

Achth. Magistraet, tot hanthavinge van een betamelyke order, te keer te moeten gaen; maer integendeel kan betuigen, dat de Tekenaers my altyt op eene beleefde wyze ontmoet hebben; gelyk ik hen, ieder na zyn jaren, mede behandelde, en, des verzocht zynde, zonder onderscheit myne lessen mededeelde.

Dit kort bericht van den vorigen en tegenwoordigen toefant van 't *Haegsche* Schilder-Akademie heeft my de liefde der waerheit afgeperst, ter verdediging en ontdekkinge van het ongekreukt gedrag en den verduisterden kunstroom der eerste Oprechters, en tot overtuiging van derzelver verkeerde Hanthavers. Het is myn oogmerk niet geweest, HOUTBRAGEN door deze aenteekening te hekelen, maer deszelfs verkeerde Berichtgevers den mislag hunner onëdelmoedige glorizucht onder het oog te brengen. Ondertusschen is het te wenschen, dat dit bouwvallig hoge Kunstschool door sterke Kunstzuilen, geschikt naer het voorbeeld der oude Steunpilaeren, spoedig geschoort werde, op dat het door nyt, eigebaet en heerschende onkunde, niet geheel werde gesloopt. Doch wy zullen dit Schilder-Toneel met een gordyn van stilzwygenheit bedekken, en onzen Schouburg sluiten, met den bescheidenen Lezer vaerwel te wenschen.

Nu zal ik myne Leezers, volgens belofte, eens onder het oog brengen een nette Catalogus en uitvoerige Beschryvinge der voortreffelyke en onschatbaere SCHILDERKUNST, welke in de Gaenderyen en Kabinetten der Keurvorstelyke Resi-

II. Deel. L1 dentie

dentie binnen Duffeldorp gezien word, zo van de voornaemste Italiaensche en Fransche, als Nederlantsche Meesters, alle by een vergadert door dien alomberoemden en voortreffelyken Vorst, JOHAN WILHELM, in zyn Doorluchtigste leven, Keurvorst van de PALTS.

Eerstelyk is de Trap, naer de Kunstvertrekken gaende, door JOSEPH KARSCH, Hof-Kunstschilder en Kabinetbewaerder van den Keurvorst KAREL PHILIP, in 't graeu geschildert.

Voor aen in den eersten ingang der Kunstgaenderye, te wederzyden van de Deur, ziet men ter regterhant verbeeldt de *Theoria* en *Practica*, malkander omärmende; ter linkerhant vertoont zich de triumpherende en edele *Schilderkunst*, houdende eenen Laurierkrans in de hant, vergezelschapt met de *Beelthoukunst*, *Boukunst*, en *Poëzy*. Aen de linkerhant, tusschen de Vensters, vertoont zich de triumpherende *Minerva* met de *Onwetentheit* onder haere voeten. Tegen over ziet men *Hercules Palatinus* langs den weg der *Deugt*, opwaerts tredende naer den Berg *Parnassus*, den *Last* met haeren aenhang verachten en bespotten. Ter linkerhant, als men de Trappen optreedt, ziet men de *Deugt*, of *Herkules*, den God *Bacchus*, of de *Dronkenschap*, benevens de *Luiheit* en *Onwetentheit* met zyn knods verflaen; terwyl men de *Onrust* en *Zorge*, zamen der Kunsten Vyanden, op eenen Ezel zittende met een Standert van twee Ezels-ooren, ziet wegvlieden.

Het Zolderstuk vertoont de plaets, daer de

de *Rhyn* en *Arnus* hunne wateren vereenigen met de *Aganipede*, waer uit den Vloet der *Kunsten* en *Poëzy* geboren is. Boven op den Berg ziet men het vliegende Paert *Pegasus*, dat met zyne voeten in't opvliegen den Berg *Parnassus* zodanig slaet, dat daer door de *Hengstebrou* te voorschyn komt, waer mede de *Zanggodinnen* haere gunstelingen besproejen.

Het klein *Zolderstuk* verbeeldt den *Tyt*, welke de handen gebonden zyn, ten einde dezelve het altoos *Kunstlievent* *Keurhuis* van de *Palts* geen schade zou toebrengen.

Verder is de *Leuning* van de *Trap* zeer kunstig gewerkt met *Lofwerken* van gedreven *Stael*, door den *Overste-Lieutenant* *BIRD*T.

KUNSTTAFERELEN.

In het eerste Vertrek.

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Een Bespotting onzes Zaligmakers, in den nacht by flambouwlicht, met vier Beelden halflyfs, levensgroot, heerlyk geschildert door den vermaerden <i>Godefried Schalken</i> .	4 : 10	3 : 10
Het Hooft Jesu Christi, door den Hoffchilder <i>Joseph Karsch</i> .	2 : 0	1 : 7
Een Kintje met Bloemen versiert, houdende op de linkerhant een Papegaei, door den beroemden <i>Heroman vander Meyn</i> .	3 : 2	2 : 5
Jesus, out zynde 12 jaren, leeraert in den Tempel onder de Schriftgeleerden, door den Kunstschilder <i>Gerbrant van den Eeckhout</i> .	2 : 3	2 : 9

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Een Heilige Familie, door den uitnemenden Schilder, Graveur, Boumeester en Hoffchilder van Keizer Maximiliaen, den Ridder <i>Albert Durer.</i>	2 : 7	2 : 9
Een Ecce Homo, van de laetste manier, door den uitmuntenden <i>Titiaen.</i>	3 : 5	2 : 11
Het Keurvorstelyk Kasteel Benrath, aen de eene zyde, door den Hoffchilder van den Keurvorst, <i>Johannes van Nikkelen.</i>	2 : 5	3 : 2
Het zelve Kasteel, aen de andere zyde te zien, zynde een weergâ, door <i>Johannes van Nikkelen.</i>		
St. Leonardus, daer hy het H. Kleet van de H. Moeder Gods Maria zelfs ontfangt, door <i>Joan Carlier.</i>	2 : 10	1 : 11
Een Bacchanael van Kinderen, door den Ridder <i>Strubi.</i>	5 : 1	5 : 3
Een levensgroot Hooft van Johannes den Doper, door den vermaerden Napelschen Schilder <i>Lucca Jordano.</i>	7 : 1	
Laban, daer hy met Jacob, om noch zeven volgende jaren te dienen, in geding is, in 't bywezen van Rachel en Lea, door <i>A. Schoonjans.</i>	7 : 9	6 : 1
De verbeelding van den H. Job, door den Satan geplaegt, zynde een weergâ, van denzelven <i>Antoni Schoonjans.</i>		
De Keurvorst Johan Wilhelm, levensgroot te paert zittende, door den Hoffchilder <i>Johan François Douven.</i>	11 : 1	8 : 9
De bootchap door den Engel aen Maria, van <i>Joseph Heins.</i>	4 : 2	3 : 1
Een Bacchanael van Kinderen, door den Ridder <i>Strubi.</i>	4 : 10	5 : 3
De geboorte Jesu Christi, door den		

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 533.

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
beroemden Kunstschilder Gerard <i>de Laireffe</i>	4 : 5	5 : 1
Den Oorlog, verstoont door een half beelt, van den Ridder <i>Douven</i> . .	4 : 3	3 : 9
Eene weenende Maria Magdalena, zynde een Kaerslicht, kunstig en natuurlyk geschildert, door <i>Go- defried Schalken</i>	3 : 4	2 : 5
De vyf wyze, en de vyf dwaze Maegden, heerlyk geschildert, door <i>Godefried Schalken</i>	3 : 9	3 : 9
Eene Maria Magdalena, die, van een Hemellicht beschenen wor- dende, haere sieraden en werelt- sche rykdommen veracht, door <i>Godefried Schalken</i>	3 : 2	2 : 3
Een Parforce-Jacht, waer by een koets met eenige Heeren en Da- mes, die danffen, door den be- roemden <i>Philip Wouwerman</i> . .	2 : 9	4 : 9
De geboorte van Adonis, waer by verscheide Herders en Nymphen, in de eerste manier, van <i>Carlo Cignani</i>	7 : 3	5 : 6
Twee Honden, die vegten om een Kalfskop, door <i>Jan Fyt</i>	4 : 2	5 : 10
Een Harte-Jacht, met veel Honden, van <i>Rutharts</i>	7 : 7	8 : 1
Jesus met zyne Discipelen te Emaus aen Tafel zittende, en, onder het breeken des Broods, van hen ge- kent wordende, door <i>Luca For- dano</i>	4 : 9	6 : 7
Een slapende Venus, met eenige Kinderen, in een Lantschap, door <i>Francis Boloinese</i> , de Beelden van <i>Carlo Maratti</i>	4 : 10	3 : 5
Een schoon Lantschap, waer in ver- beelt is de Fabel van Argus, Ju- no en Mercurius, van <i>Jan Both</i> . .	5 : 2	3 : 5
Een Lantschap, door <i>Jan Asselyn</i> , (anders gezegt) <i>Krabbetje</i> . . .	2 : 4	3 : 1
Een Lantschap, waer in verbeelt is		

	Hoog. v. d.	Bree. v. d.
Mercurius, Argus in slaep spee- lende, van <i>Jan Both</i> .	4 : 1	3 : 5
Een gezicht van 't Amphitheater te Romen, gestoffeert met Beelden en Beesten, door <i>Nicolaes Berchem</i> .	3 : 6	3 : 2
Een schoon Lantschap, daer in ver- beelt is den Apostel Philippus den Moorman dopende, van <i>Jan Breugel</i> .	3 : 7	6 : 6
Een aerdig Tafereel, verbeeldende eene versierde Gaendery met Schilderyen, waer van ieder Stuk van een ander Meester geschild- dert is.	5 : 2	7 : 6
De Kindermoort te Bethlehem, door <i>Giuseppe Ribera</i> , gebynaemt <i>Spanjolet</i> .	4 : 10	7 : 1
Een Wilde Swyne-Jacht, met veel Honden, die het Dier vervolgen, en al eenige van gewont zyn, door den beroemden <i>François Snyers</i> .	6 : 9	11 : 6
De opwekkinge van Lazarus, door <i>Luca Jordano</i> .	9 : 1	13 : 7
Het Portret van een jonge Dame, met een Vogeltje op de hant, door den Hoffschilder <i>Antoni Schoonjans</i> .	1 : 6	1 : 3
Een vrolyk Gezelschap, daer men zich met eeten, drinken en zin- gen, vermaekt, krachtig en stout geschildert, door den beroemden <i>Jacob Jordaens</i> .	8 : 8	11 : 1
Een Gezelschap van Heeren en Da- mes, door den Nederlantschen Schilder, <i>Sebastiaen Frank</i> .	2 : 1	3 : 3
Een slapent Meisje, benevens een Jongen en een slapende Hont, van den beroemden <i>Joban Baptist Weenix</i> .	2 : 3	1 : 10
Een Gezelschap van Heeren en Da- mes, in een aengenaem Lant- schap, door <i>Huismans</i> .	2 : 9	5 : 3 Een

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 535

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Een Kapitaal Stuk, verbeeldende Jefus, Maria, St. Augustinus, St. Antonius en meer andere Heili- gen, benevens het Portret van den Kunstschilder, <i>Casper de Krajer.</i>	20 : 2	12 : 10
Een Soldate-Marſch, door <i>Salva- tor Roza.</i>	2 : 3	3 : 9
Een Vrou, die op een wit Paert zit, met veel Koejen en Schapen, in een ſchoon Lantschap, van <i>Nicolaes Berchem.</i>	2 : 9	3 : 6
Een ſchoon Lantschap, geſtoffeert met Beelden en Beesten, door den Hoffchilder van den Keur- vorſt van Mentz, <i>M. Coſſiou.</i> .	5 : 2	7 : 11
Een Gezelfchap, verbeeldende daer de Boeren Drie-Koningen-Avont houden, ſchoongefchildert, door <i>Gabriel Metzu.</i>	2 : 8	3 : 4
Het Portret van een Officier, kunſ- tig geſchildert, door <i>Bartholomeus vander Helſt.</i>	3 : 0	2 : 0
Een Lantschap met Koejen en Scha- pen, van <i>Romeyn.</i>	2 : 3	2 : 10
Een Afneeming van 't Lighaem Je- ſu Chriſti van het Kruis, heerlyk geſchildert en geordonneert, door <i>Luca Jordano.</i>	9 : 1	13 : 7
Een Heilige Familie, zynde Jefus, Maria, Joſeph en St. Joannes den Doper, door <i>Parmefanio.</i> . .	5 : 2	3 : 9
Een Kruisiging Chriſti, met veel Beelden, heerlyk geſchildert, van <i>Jacomo Tintoret.</i>	3 : 0	6 : 0
Een Doktor, die een Meisje de pols voelt, door <i>Jan Steen.</i> .	2 : 1	1 : 10
Een Kruisdragende Chriſtus, van <i>Carlino Dolci.</i>	2 : 7	2 : 1
Een Heilige Martelaer, met een palmtak in de hant, zeer ſchoon en levendig geſchildert, door <i>Carlino Dolci.</i>	2 : 3	1 : 10

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Een Gezicht van Frescati, zynde een schoon Lantschap, met Heeren, Dames, Boeren en Boerinnen, fraei geschildert, door <i>Theodorus Helmbreker</i>	2 : 1	2 : 6
Een Boere-vreucht, daer men eet, drinkt en danst, van <i>David Taniens</i>	2 : 3	3 : 3
Een Kruisiging Christi, met een menigte Beelden, ryk van ordonnan- tie en schoon geschildert, door <i>Andrea Schiavone</i>	3 : 10	4 : 10
Een heerlyk Bloemstuk, door <i>He- roman vander Meyn</i>	2 : 8	2 : 1
Vier Soldaten, die Alla-Mora spee- len, van <i>Michel Angelo de Car- vaggio</i>	4 : 2	5 : 9
Jesus, Maria, St. Petrus en ande- re Heiligen, van <i>Rusticino</i>	4 : 0	5 : 2
Een Harte-Jacht, met veel gewoel van Honden, door <i>Simon de Vosch</i>	6 : 10	11 : 2
De H. Moeder-Maegt Maria, met het H. Kint Jesus, en St. Joseph, door den Ridder <i>Strubi</i>	6 : 8	5 : 0
St. Joannes den Doper, prediken- de in de Woestyne, vol gewoel van Beelden, door <i>Pieter Breugel</i>	4 : 6	4 : 0
De Vlucht van Joseph, Maria en het Kindeken, in den nacht, naer Egipten, door <i>Jacob Jordaens</i>	2 : 6	2 : 2
Een Kaerslicht, verbeeldende een Juffer, die de hant voor de Kaers hout, en die haer Vryër tracht uit te blazen, heel natuurlyk ge- schildert, van <i>Godefried Schalken</i>	2 : 8	2 : 2
Een Gezicht van Frescati, zynde een schoon Lantschap, met zin- gende en danssende Boeren en Boe- rinnen, van <i>Theodoor Helmbre- ker</i>	2 : 1	2 : 6
Een doode Christus, met eenige En- gelen, door <i>Bartholet Flamand</i>	4 : 4	3 : 1
De Maegt St. Agnes, met een Lam- metje,		

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 537

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
metje, geschildert in de eerste manier, van <i>André del Sarto</i> .	4 : 11	3 : 4
St. Maria Magdalena, treffelyk geschildert, door <i>Carlo Loth</i> .	3 : 5	2 : 9
Een H. Hieronimus, door <i>Sebastian Rizzi</i> .	6 : 4	5 : 0
Een Schilder, die door Cupido word geblind, door <i>Manaigo</i> .	5 : 3	3 : 10
Een Mans-portret, door den vermaerden <i>Nicola Poussyn</i> .	2 : 1	2 : 0
Een Venetiaensche jonge Dame, speelende op een Tamburo, door de vermaerde Kunstenaresse <i>Rosa Alba Carera</i> .	2 : 6	2 : 0
Tarquinius, die de edele Romeinsche Vrou Lucretia verkracht, door <i>Bartholomeus Spranger</i> .	3 : 6	2 : 0
Het Portret van den beroemden Luca Jordano in de kleding van een Filosooph, door <i>Luca Jordano</i> .	4 : 6	3 : 5
De Hemelyaert Mariæ, waer by alle de Apostelen, door <i>Felice Cignano</i> .	20 : 3	16 : 10
De verloren Zoon, die van zyn Vader weder aengenomen word, van <i>Antoni Schoonjans</i> .	5 : 1	3 : 11
David, waer nevens ligt het Hoofd van den Reus Goliath, van een onbekende hant.	4 : 7	3 : 2
Een Portret, verbeeldende den Vader van Luca Jordano, door <i>Luca Jordano</i> .	4 : 6	3 : 5
Onder het groot en kapitaal Stuk van <i>Casper de Krajer</i> , (beschreeven pag. 535 boven aen) hangen zeven Basrelieven van Elpenbeen, waer van vier Bacchanalia, verbeelt door Kinderen, van een onbekent Meester gemaakt. Twee zyn 'er gemaakt door den beroemden <i>Ignatius Elboffer</i> , en een van <i>Antoni Leo</i> , beide beruchte Over-		

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
vliegers in 't werk van Ivoire Beelden, die altyt in dienst van dien grooten Mecenas, den Keurvorst <i>Johan Wilhelm</i> , waeren.		
Onder het Tafereel de Hemelvaart Mariæ (op de vorige pag. gemeld) hangen noch tien heerlyk uitgewerkte Ivoire Basrelieven, door <i>Ignatius Elboffer</i> .		

KUNSTTAFEREELLEN.

In het tweede Vertrek.

Christus aen het Kruys, door den be- roemden Ridder <i>Antoni van Dyk</i> .	7 : 3	2 : 3
Een Charlatan, met veele Beelden, heerlyk en uitvoerig geschildert, door <i>Gerard Dou</i> .	3 : 9	2 : II
Twee Stukken, verbeeldende Asia en Europa, met deszelfs voornaem- ste Rivieren en Boschen, bene- vens allerlei aert van Dieren en Gevogeltens, die zich in die twee Wereltdeelen ophouden, door <i>Ferdinant van Kessel</i> .	3 : 6	4 : 7
De Kruisdraging Christi, met een menigte Beelden, van <i>David Vin- kebooms</i> .	3 : 9	5 : 7
Zeven Stukken, verbeeldende de Páffie, of 't Lyden van onzen Za- ligmaker Jesus Christus, als:		
De Geboorte, waer in elf Beel- den,		
De Befnydenis, vertoont met negen- tien Beelden,		
De Kruisiging, met negentien Beel- den,		
De Afneeming van het Kruys, met vyftien Beelden,		

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 539

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
De Graflegging, met dertien Beelden,		
De Opstanding, met dertien Beelden,		
De Hemelvaart, met twaelf Beelden, alle van eene grootte, door <i>Rembrand van Rbyn</i>	2 : 9	2 : 4
Het Portret van denzelven Kunstenaar, door <i>Rembrand van Rbyn</i>	2 : 9	2 : 4
Een Mater Dolorosa, van <i>J. F. Douven</i>	3 : 1	2 : 7
St. Agnes, met een Laminetje, door <i>Carlo Dolci</i>	2 : 1	2 : 7
Een Vrouwe-Portret, van <i>Rembrand van Rbyn</i>	2 : 11	2 : 0
Een Tafereel, verbeeldende allerhande Zomervruchten, Wildbraet, en doot Gevogelte, door <i>François Snyërs</i>	5 : 2	6 : 10
Een Mans-Portret, van <i>Rembrand van Rbyn</i>	2 : 11	2 : 5
De Bekeeringe van Manasse, Koning van Juda, door <i>Giuseppe Ribera</i> , gebynaemt <i>Spanjolet</i>	3 : 2	2 : 2
Het Portret van een Spanjaert, door den Spaefchen Schilder <i>Velasco</i>	4 : 3	4 : 0
Den Evangelist Johannes, van den Ridder <i>Strubi</i>	3 : 1	2 : 4
Een slapende Cupido, daer hem Pliche den hals affnyden wil, door <i>Belluci</i>	4 : 5	6 : 0
Een op Zee varende Venus, houdende een Zeil in haere handen, of de Godinne van het Fortuin, door <i>Belluci</i>	4 : 5	6 : 0
Het Portret van den Kunstschilder Schoonjans, in de gedaente van een Filosooph, met een langen baert, door <i>Antony Schoonjans</i>	2 : 10	2 : 4
Een Polak te paert, door den Ridder <i>Anthoni van Dyk</i>	5 : 2	4 : 1
		Den

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Den H. Ambrosius, met noch drie Beelden, van <i>Dominiquin</i>	4 : 4	4 : 2
Een Satyr, by een Boer eetende, bestraft hem, dat hy heet en kout uit eenen mont blaest, door <i>Jacob Jordaens</i>	12 : 8	9 : 0
Een Salvator Mundi, van <i>Maerten van Heemskerk</i>	4 : 2	4 : 0
Een Graslegging Jesu Christi, door den uitmuntenden <i>Andrea Schiavone</i>	4 : 10	3 : 10
De vier Elementen, met zeer veel Beelden en Beesten, daer toe be- horende, in vier egale stukken door <i>Byss</i>	2 : 10	4 : 2
De Slag van Josua tegens de Ko- ningen der Amoriten, door <i>Bourginjon</i>		
De Overwinning van Constantinus, den eersten Christen Keizer, te- gens den Geweldenaer Maxen- tius, zynde een weergâ, door <i>Bourginjon</i>	3 : 2	4 : 11
Een Lantschap, gestoffeert met al- lerlei Beesten, door <i>Roelant Sa- veri</i>		
Een weergâ, van denzelven.	1 : 10	3 : 5
Een schoon Lantschap, van <i>Gasparo Buffino</i>	6 : 3	4 : 9
Een fraei Stuk, verbeeldende de oeffening der Werken van Barm- hertigheid, ryk van Beelden, door <i>Sebastiaen Frank</i>	2 : 8	3 : 9
De Praeltombe van Alexander den Grooten, verbeeldende een open Grassteede, daer de Iliaden van Homerus uitgehaelt worden, door <i>Bartbolet Le Flaman</i>	3 : 1	3 : 9
Een Stuk, met allerlei doot Gevo- gelte.		
Een weergâ, met gelyk Gevogelte, door <i>Jehan Weevinx</i>	4 : 1	3 : 5 Ma:

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 541

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Maria Magdalena halflyfs, van den beroemden <i>Carlo Dolci</i> .	5 : 4	4 : 0
St. Joannes den Doper, halflyfs, door <i>Tilman Krafft</i> .	3 : 4	3 : 10
Bacchus, door Jupiter geteelt by Semele, geeft hem te minnen by de Bronnaegden, die hem met Geytenmelk voeden, door <i>Carlo Cignani</i> .	6 : 8	5 : 0
Het Afbeeldfel van den beroemden Boere- en Soldate-Schilder <i>Adriaen Brouwer</i> , door <i>Jacob Bakker</i> .	1 : 6	1 : 3
Een schoon out Mans-Hoofst, van <i>Titiano</i> .	1 : 6	1 : 3
De vlugge Tyt, die Cupido de vleugels kort, door den Ridder <i>Antoni van Dyk</i> .	3 : 10	2 : 10
Een Ecce Homo, door den Ridder <i>Strubi</i> .	3 : 4	2 : 7
Een Vrouwe-Portret, van <i>Duffet</i> .	3 : 10	2 : 10
Een Mans-Portret, van denzelven.		
Een doode Christus, St. Antonius en St. Franciscus, door <i>Hiacintho Brandi</i> .	5 : 4	5 : 4
De opwekkinge van Lazarus, met veel Beelden, door <i>Michiel Coxis</i> .	5 : 6	6 : 0
Samfon en Delila, daer de Philistynen hem vangen, door <i>Jodocus van Wingen</i> .	7 : 4	8 : 4
Een Kintje met Bloemen en een Eekhoorntje, door den Hoffchilder <i>Heroman vander Meyn</i> .	3 : 1	2 : 5
De tienduizent Martelaeren, door <i>Albert Durer</i> .	5 : 5	3 : 1
Africa en America, in twee stukken verbeeld, met derzelver Lantschappen en Rivieren, benevens haere Gediertens, die zich in die Lantstreeken ophouden, door <i>Ferdinant van Kessel</i> .	3 : 6	4 : 7
Een overheerlyk Stuk met Bloe-		

men

Tilman Krafft

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
men en Vruchten, van de beroemde <i>Rachel Ruifch.</i>		
Een Bloemstuk, van dezelve.	3 : 1	2 : 5
Een uitmuntent kunstig Stuk, met allerlei doot Gevogelte, Wiltbraet en eenige Honden.		
Een weergâ van gelyke verbeelding, door <i>Johan Weenix.</i>	5 : 9	8 : 2
De Fabel van Danaë, daer Jupiter, in de gedaente van eenen gouden Regen, by haer komt, door <i>Bel-luci.</i>	8 : 9	6 : 5
Het Hooft van St. Hieronimus, door <i>Luca Jordano.</i>	2 : 0	1 : 6
Maria met het Kindeken Jesus, door <i>Dominico Tannetti.</i>	3 : 2	3 : 0
Een Vrouwe-Portret, van <i>Duffett.</i>	3 : 7	2 : 7
Een kleine Jongen, die een Duif in de hant heeft, door <i>Drost.</i>	3 : 2	3 : 0
Den verloren Zoon, in het Bordeel zyne goederen verspillende, door <i>Honthorst.</i>	4 : 2	6 : 4
Een Narcissus, van <i>Antoni Schoon-jans.</i>	4 : 8	6 : 8
Den Uitvinder van de Rekenkunst, geschildert door <i>Meyer.</i>		
Diogenes den Filosooph, met zyn houte Nap in de hant, zynde een weergâ, door denzelven.	3 : 2	3 : 0
Een Portret, van <i>Titiano.</i>		
Vyf Stukken, met Beelden, Schapen en Geyten, door <i>Luca Jordano.</i>	4 : 8	5 : 0
In dit Kunstvertrek hangen noch vier Basrelieven, zeer kunstig van Metael gegoten, verbeeldende de Vier Getyden van 't Jaer, gemaakt door den beroemden Beelthouwer des Groothartogs van Toskanen, genaemt <i>Soldani.</i>		
Men ziet hier mede een ongemeen fraeje Tafel, van zo genaemde <i>Bianco Negro Anticho.</i>		

DERDE GAENDERY.

De Overbeerlyke Kunstafereelen, in deze Gaendery opgehangen, zyn alle door den Wereltvermaerden Petrus Paulus Rubbens geschildert.

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Een groot Altaerstuk, verbeeldende den Val der Engelen, of St. Michaël, daer hy Lucifer, benevens zyne hoogmoedige Gezellen, uit den Hemel Hellewaerts doet nederstorten, alle levensgrooten Beelden.	14 : 10	9 : 10
De Hemelvaart der H. Maegt Maria, heerlyk geordonneert en geschildert levensgroot.	13 : 11	9 : 0
De Moeder-Maegt, met het Kindken Jesus, op haeren schoot staende.	3 : 7	2 : 7
De Fabel van Latona op het Eilant Delos, daer de quaedaerdige Boeren in Kikvorschen veranderen.	2 : 4	7 : 9
St. Christoffel, hoe hy het Kindken Jesus, op zynen schouder, de Rivier overdraegt.	2 : 7	2 : 3
Een Vrouwen-Hooft.	1 : 7	1 : 5
Het Portret van Rubbens, met zyne eerste Gemalinne Elisabeth Brands.	6 : 1	4 : 8
Jesus Christus aen het Kruis, op paneel geschildert.	5 : 10	3 : 1
Een Wilde Zwyne-Jacht, de Beelden door <i>Rubbens</i> , en de Dieren van <i>Fr. Snyërs</i>	6 : 11	10 : 3
Een groot en heerlyk Stuk, verbeeldende de ontmoeting van Jacob en Ezau.	11 : 2	9 : 5
Het Pinxterfeest, daer de H. Geest op de Apostelen, in de gedaente van vurige Tongen, nederdaelt, meer als levensgrooten Beelden.	19 : 2	9 : 5 Het

	<i>Hoog.</i> v. d.	<i>Breet.</i> v. d.
Het Portret van Helena Forman, tweede Gemalinne van Rubbens.	2 : 8	2 : 1
Germanicus, Romeins Veltheer, en Zoon van Keizer Tiberius, hoe- danig hy, na zyn doot, met een heerlyke triumph en eerbewyzin- ge verëert word.	2 : 8	4 : 2
Een schoon Lantschap, daer een Re- genboog in de lucht gezien word.	3 : 8	4 : 2
Samson, hoe hy van Delila het hair afgesneden, en van de Philistynen gevangen word.	4 : 0	4 : 6
De Doot van Seneca, Leermeester van den wreden Tyran Nero, wordende op deszelfs bevel in een Bad doot gelaten, in het bywee- zen zyner Vrienden, die zyne laetste woorden opschryven, vyf Beelden.	6 : 4	5 : 6
De dronke Silenus, hoe hy door Satyrs en Bacchanten gedragen word.	6 : 9	6 : 9
Mars, of de Dapperheit, van de Faem gekroont.	7 : 7	6 : 11
Zeven Kinderen, die met Vruchten speelen en door <i>Snyërs</i> geschild- dert zyn.	4 : 1	7 : 0
De H. Maegt Maria en elf Kinde- ren, met cenige Bloemen, door <i>Breugel</i> .	6 : 3	7 : 1
Een Afbeelding der Verdoemden, hoe zy in de Helle vallen, met een ontelbaer getal van Beelden, overheerlyk geordonneert en ge- schildert.	9 : 7	7 : 2
De Kardinael Infant, levensgroot te Faert zittende; in 't verichiet de Batailje van Noortlingen.	10 : 0	7 : 2
Twee naekte Vrouwen, die door twee Romeinen geschaekt worden.	7 : 5	7 : 2
De vier Boetdoende Zondaren, zich vernederende voor den Zaligma- ker.	5 : 1	4 : 6 Het

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Het laetste Oordeel, heerlyk geor- donneert en geschildert.	6 : 3	4 : 2
Het Venite Benedicti, zeer aenge- naem en vriendelyk verbeelt.	4 : 1	3 : 3
De Bekeering van den Apostel Pau- lus, met een menigte Beelden.	3 : 4	4 : 3
Een Stuk, verbeeldende: daer de Sa- bynische Vrouwen de Vrede tuf- schen haere Mannen, de Romeyn- nen, en die van hun Geslacht ma- ken.	4 : 1	4 : 7
St. Laurens, hoe hy, om het Christen- ten-geloof, door de Heidenen op den rooster gebraden word, ver- beelt in levensgrootte Beelden.	8 : 5	6 : 2
De Geboorte onzes Zaligmakers Je- su Christi, ryk van ordonnantie, en heerlyk geschildert, alle le- vensgrootte Beelden.	19 : 2	9 : 5
De Bataille der Amasonen.	4 : 1	5 : 7
De Slagting van het Leger des Ko- nings Sennacherib, daer den En- gel 185000 Man verslaet.	3 : 3	4 : 2
De Zalving van Saul tot Koning over Israël, door den Propheet Sa- muel.	2 : 6	3 : 1
Een heerlyk Stuk, verbeeldende: daer de Jachtgodinne Diana bene- vens haere Nymfen slapende, door eenen Satyr beloert worden, in een schoon Lantschap, gestoffeert met eenige Honden en doot Wilt, dat nevens haer leit, geschildert door <i>F. Breugel</i>	2 : 3	3 : 9
Een Stuk, vertonende: daer de Sol- daten de Boeren van alles beroo- ven.	2 : 0	3 : 1
De Filosooph Diogenes, hoe hy, by helderen dag, Menschen op de markt te Athenen zoekt.	6 : 5	8 : 5
De schoone Adonis, die door de Godinne Venus gebeden word om niet op de Jacht te gaen.	9 : 6	6 : 11
<i>II. Del.</i>	M m	H t

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Het Portret en afbeelding des Konings van Polen, daer hy op den Troon zit.	7 : 6	4 : 6
Het Portret van Constantia, Koninginne van Polen.	7 : 6	4 : 6
Het Portret van Philippus den tweeden, Koning van Spanjen. . . .	3 : 11	3 : 1
Het Portret van de Koninginne van Spanjen, de weergâ.	3 : 11	3 : 1
Het Afbeeldfel van een Dokter in de Theologie, genaemt Thuldeus. .	4 : 0	3 : 7
Silenus, met twee Bacchanten, en een Tygerdier.	4 : 8	8 : 7
Het Afbeeldfel van den P. Generael der Mironiten.	3 : 7	2 : 8
Het Portret van den Kardinael Infant.	4 : 2	2 : 11
Het laetste Oordeel, dit is een van de allerberoemste Tafereelen, die <i>Rubbens</i> ooit geschildert heeft, met een onnoemelyk getal van Beelden.	20 : 0	15 : 5
Onder deze beruchte en overheerlyke Kunst, hangen acht Basreliieven van Elpenbeen, by uitnemmentheit kunstig, door den vermaerden <i>Lionio</i> gemaakt. In het midden van deze Zael is, op een Tafel van Marmersteen di Lotta de Medici, een Venus- en Satyrs-Kop van brons.		

In het vierde KUNSTVERTREK of GAENDERY,

Zyn twee-en-twintig Kunsttafereelen te zien van den beroemden Hollantschen Kunstscbilder, den Ridder Adriaen van der Werf. Zynde alle van eene groote, uitgenomen de Ecce Homo.

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
De Boodschap van den Engel aen Maria, met twee Beelden. . . .	3 : 0	2 : 0
		De

	<i>Hoog.</i> v. d.	<i>Breet.</i> v. d.
De Groetenis van Maria aen Elizabeth, met vier Beelden.		
De Geboorte Jesu Christi, waer in tien Beelden; verbeelt een Kaerslicht.		
Simeon in den Tempel, met het Kindeken Jesu in zyne armen, in een Godtlovene gestalte, met negen Beelden.		
J. Christus in den Tempel, zittende in 't midden der Leeraren, haer hoorende en ondervragende, met zestien Beelden.		
Jesús Christus in het Hofken van Getsemane, met vyf Beelden.		
De Geëffeling Jesu Christi, met vyf Beelden.		
De Krooning en Bespotting van Christus door de Krygsknechten.		
De Wegleidinge Jesu, benevens Simon van Cyrenen, dragende het Kruis, met zeventien Beelden.		
De Kruisiging Jesu Christi, met zes Beelden.		
De Afnemning des Zaligmakers van het Kruis, door Joseph van Arimathea, benevens de Vrouwen, te zamen tien Beelden.		
De Opstanding J. C., met veele Beelden.		
De Hemelvaart onzes Zaligmakers, in het byweezen der Apostelen, met twaelf Beelden.		
Het Pinxter-Feeft, daer de H. Geest over de Apostelen verschynt, in de gedaente van vurige Tongen; ende het zat op een iegelyk van haer; met veele Beelden.		
Een Stuk, verbeeldende de zeven vrye Kunsten, die aen de Beeltenissen van den Keurvorst en Keurvorstin.		

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
ne, tegens een pyramide door Engel- tjes opgehangen, en door de God- vruchtigheid gekroont, onderdanig- heit bewyzen. Op den voorgrond zit de Schilderkunst, vertoonen- de op een ovael het Portret van den <i>Ridder van der Werf</i>	3 : 0	2 : 0
De Hemelvaert der H. Moeder- Maegt Maria.		
Een Bad van Diana met Calisto, waer in acht Vrouwebeeltjes. . .	1 : 6	
Een Stuk, verbeeldende: daer Sa- ra, Abrahams Huisvrouw, haere Dienstmaegt Hagar, by haeren Man brengt.		
Het Portret van den Keurvorst Jo- han Wilhelm.		
Een Ecce Homo, met veele Beelden.		
Het Portret van de Keurvorstin An- na Maria Louisa.		
De Uitleiding van Hagar, met haeren Zoon Ismaël, met vier Beelden.		
St. Anna, hoe zy de gelukzalige jongkvrouwe Maria in een Boek leert lezen, geschildert door den <i>Ridder Benedetto Lutti</i>	4 : 7	4 : 0
De Overspeelderes, voor Christus gebracht en vrygesproken, dit Stuk heeft eertyts in de Kerk van St. Maria Maggiore te Venetien gestaen; door <i>Paulo Veronese</i> . . .	4 : 0	6 : 1
Een Priester staende voor een Al- taer, daer nevens een Heilige Mar- telares op haere kniën, en bene- vens haer een Kerken-Dienaer met een Flambou in de hant, door <i>Paulo Veronese</i>	3 : 10	3 : 10
Den Gelovigen Hoofstman over hon- dert, Christum te voet vallende, van <i>Paulo Veronese</i>	4 : 0	6 : 0
David, hoe hy, na de overwinnin- ge over den lasterenden Reus		

SCHILBERS EN SCHILDERESSEN. 549

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Goliath, Godt den Heere is dankende, door <i>Paulo Farinati</i> . . .	3 : 2	2 : 9
Den Berg Parnassus, alwaer de leere- zuchtige Jeugt te zamen studeert, en door het opgaen van het aen- genaem Morgenlicht aengespoort word. Ter zyde verjaegt de Deugt en Hercules de Vyanden der Kunsten, door <i>Petrus Testa</i> . . .	4 : 5	6 : 6
Een Lantschap van <i>Jan Both</i> . . .	2 : 7	3 : 10
Een St. Andreas aen het Kruis han- gende, met eenige Aenschouwers, door <i>Nicolaes Poussyn</i>	3 : 6	2 : 8
Een slapende Venus, terwyl Adonis op de Jacht gaet, met eenige Kin- dertjes, door <i>Francisco Albano</i> . . .	2 : 7	3 : 2
Een Stuk, verbeeldende een Toverij, aerdig van ordonnantie, van <i>Bar- tholot le Flaman</i>	4 : 5	6 : 6
Een Lantschap met drie Beelden, van <i>Francisco Milet</i>	4 : 11	6 : 2
Een Optocht der Israëlitin in de Woestyne, door <i>Benedetto Castig- lione</i>	3 : 3	4 : 1
Een achtkantig Stuk, verbeeldende Mariam met het Kindeken Jesu, seer vlezig en vleient van couleur, door <i>Carlo Dolci</i>	3 : 0	2 : 8
Een Optocht der Kinderen Israëls, in de Woestyne, door <i>Benedetto Castiglione</i>	3 : 3	4 : 1
Een Lantschap met zes Beelden, van <i>Francisco Milet</i>	4 : 3	6 : 8
Een dooden Seneca, die van zyne Vrienden en Leerlingen beweent word; heerlyk geschildert, door <i>Carlo Loth</i>	6 : 2	9 : 6
Een levensgroote Maria Magdale- na, krachtig en uitvoerig ge- schildert, door den Ridder <i>A- driaen van der Werf</i>	6 : 7	4 : 5
Agrippina, de Moeder van den Kei- zer Nero, die, door list van haeren M m 3		Zoon

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Zoon, schipbreuk lyd, en tegen zyn vermoeden ontkomt, door <i>Carlo Lotb.</i>	9 : 2	11 : 3
Uliſſes, die zich aen de Maſt van het Schip laet binden, om door den zang der Sireenen niet verleit te werden, van <i>Gerard de Laireſſe.</i>	5 : 0	6 : 1
Mars en Venus in overspel, van Vulkanus in het net gevangen, daer al de Goden om lachen, van <i>Maerten Heemſkerk.</i>	5 : 9	8 : 8
Een Stuk, verbeeldende: hoe Uliſſes door een kenteken, op aenra- den van Minerva, van zyne oude Minnemoeder gekent word, door <i>Gerard de Laireſſe.</i>	5 : 0	6 : 1
Maria met het Kindeken Jeſu, zit- tende op een pedestaël, ſtaande ter wederzyden St. Joannes Bap- tiſta en St. Rochus, door <i>Jaco- mo Baſſano.</i>	6 : 5	4 : 4
De Boodſchap door den Engel aen Maria, door <i>Tintoret.</i>	6 : 0	10 : 0
Jeſus en Maria, op een ſteenwerk zittende, ſtaande op de eene zyde een H. Biſſchop, en aen de an- dere kant St. Antonius den He- remiet, door <i>Jacob Baſſano.</i> . .	6 : 5	4 : 4
Boven de gemelde overkunſtige Ta- fereelen ziet men zeven geſchilder- de Basrelieven in't grau, verbeel- dende Triumphen van eenig Ro- meins Veltheer, geſchildert door <i>Polidoro di Caravagio.</i>		
Een ſtuk groot.	5 : 4	6 : 5
Een tweede.	5 : 4	8 : 3
Een derde.	5 : 4	8 : 4
Een vierde.	5 : 4	15 : 3
Een vyfde.	5 : 4	10 : 1
Een zesde.	5 : 4	5 : 4
Een zevende.	5 : 4	11 : 6
Noch een dito, om de plaats te vullen, door den <i>Ridder Douven.</i> .	5 : 4	6 : 2

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
In het midden van dit Kunstver- trek staet op een pedestael, zyne Keizerlyke Majesteit Josephus, te Paert zittende, onder hem liggen vier slaven, of gevangenen, zeer kunstig van Metael gegoten, door den beroemden <i>Eugius</i> , Beelthou- wer des <i>Grootbertogs van Toskanen</i> .		

Vyfde KUNSTZAEI, GAENDERY of VERTREK.

De Romeinsche Schoolmaegt, lig- gende te slapen, door <i>Pasqualino</i> .	1 : 9	3 : 4
Een Portret van eene Hollantsche Dame, levensgroot, in een zwart kleet, door den <i>Ridder Antoni van Dyk</i> .	6 : 5	5 : 2
Het Portret van een schoone Engel- sche Dame, in een wit zatyn kleet, hebbende by haer een Moor, door den <i>Ridder Antoni van Dyk</i> .	7 : 5	4 : 4
Een Stuk, verbeeldende: daer vyf- duisent Menschen, met zeven Brooden en twee Visschen, ver- zadigt worden, door den Zalig- maker, van <i>Luca Jordano</i> .	4 : 0	7 : 3
De Oprechting van het Kruis, zynde een weergâ, door <i>Luca Jordano</i> .	4 : 0	7 : 3
Een Stuk, verbeeldende: daer Jesus Christus van den Duivel in de Woestyne verzocht word, om uit een steen brood te maken, door <i>Luca Jordano</i> .	9 : 6	5 : 11
De weergâ van dit Stuk, verbeelden- de: hoe Christus met de Samari- taensche Vrouwe by den Bornput in gesprek is, van <i>Luca Jordano</i> .	9 : 6	5 : 11
De Moort der onnossele Kinderen te Bethlehem, met een oneindig ge- tal van Vrouwen en Mannen, door <i>Luca Jordano</i> .	6 : 4	12 : 4
Twee schoone Koppen, geschildert door <i>Hannibal Carraci</i> .	1 : 8	1 : 4

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
De Hemelvaart van Maria, met vier Engelen, benevens eenige Zera- phinen, geschildert in de leste manier, van den beroemden <i>Guido Rbeni</i>	9 : 6	6 : 10
Judith, de Joodsche Heldin, met het Hooft van Holofernes, Velt- heer der Assyriers, van <i>Domini- quin</i>	3 : 3	2 : 5
Den H. Apostel Petrus, door <i>Gui- do Rbeni</i>	3 : 2	2 : 7
Een Mans-Portret met een zwarte mantel, door den <i>Ridder van Dyk</i>	2 : 7	2 : 0
Een Mans-Portret, met een geplooi- de lobbekraag om den hals, door <i>Duffet</i>	2 : 11	2 : 3
Een naakte Cupido, met een Vogel speclende, door <i>Guido Rbeni</i>	1 : 11	2 : 4
Een klein slapent Kindje, door <i>Lu- ca Jordano</i>	1 : 11	2 : 4
Een lieve Vrouw in onmacht lig- gende, door <i>Luigi Cangiage</i>	3 : 7	4 : 7
St. Hieronimus, halflyfs, door <i>Span- jolet</i>	2 : 5	2 : 2
De Heilige Maria Magdalena in ver- rukkinge, door eenen Engel in den Hemel gedragen, van <i>Luigi Cangiage</i>	6 : 6	4 : 11
Sufanna, tot overspel verzocht door twee oude Boeven, van <i>Guerchin da Cento</i>	6 : 9	6 : 4
Het Portret van den vermaerden Zee- en Schepenschilder, <i>Andreas van Ertvelt</i> , door den Ridder <i>Antoni van Dyk</i>	6 : 0	7 : 8
Den H. Jacobus en de andere Dif- cipelen, door den Zaligmaker uit- gezonden om te prediken de be- keering onder Joden en Heidenen, van <i>Duffet</i>	9 : 6	6 : 7
De Evangelische Overspeeldereffe, van den Zaligmaker vrygesproken, door <i>Petro Berrettini da Cortona</i>	4 : 2	3 : 9
		Een

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Een Portret van een Dame, door den Ridder <i>Antoni van Dyk</i>	6 : II	4 : I
Een Portret van een Schepen van Luik, door <i>Duffet</i>	2 : II	2 : 3
Een Romeinsche Historie, verbeel- dende: hoe Titus Sabinus, vriend van Germanikus, door Latinus word verstrikt, vervolgens door den Roomschen Keizer Tiberius aengeklaegt en gedoot, van een <i>onbekent Schilder</i>	3 : 0	5 : 0
Een Boetdoende Maria Magdalena, van den Ridder <i>Giovanni Lan- franco</i>	3 : 0	5 : 0
De Vlucht van Joseph en Maria met het Kindeken naer Egipten, verge- zelschapt van Engelen, door <i>Paulo Veronees</i>	7 : 9	5 : 7
Het Portret van een Engelsche Da- me van het Koninglyk Huis van Stuart: bezyden haer stoel staet Milord Arondel, en een Dwerg, met een Hont, door den Ridder <i>Antoni van Dyk</i>	9 : 4	9 : 4
Een slapende Nymph, door Jupiter in de gedaente eenes Satyrs ontdekt, door den Ridder <i>Antoni van Dyk</i>	6 : 8	6 : 3
Het Portret van den beroemden Kunstschilder Giorgione, door <i>Andra Schiavono</i>	4 : I	3 : 0
Een Apostel, van <i>Fetti</i>	4 : I	3 : 0
Een Mans-Portret levensgroot, door den Ridder <i>Antoni van Dyk</i>	6 : II	4 : I
Den H. Martelaer St. Sebastianus, aen een Boom gebonden en met Pylen doorschoten, met veel Beel- den, in de manier van Titiano, door den Ridder <i>Antoni van Dyk</i>	6 : 8	4 : II
Een Stuk, verbeeldende: hoe de Paus den H. Franciscus, in zyn Grafkelder, de voeten kust, door <i>Duffet</i>	13 : IO	II : IO
M m 5		De

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
De opwekkinge van Lazarus, door <i>Abraham Jansens</i>	7 : 6	6 : 4
Een doode J. Christus, op den schoot van Maria, benevens eenige En- gelen, door den <i>Ridder van Dyk</i>	3 : 9	4 : 10
De vier bekeerde Zondaren, by Christus, als David, M. Magda- lena, Barnabas en de verloren Zoon, door den <i>Ridder van Dyk</i>	4 : 1	5 : 1
Jesus Christus geneest de Melaet- sche, van den <i>Ridder Antoni van Dyk</i>	4 : 1	4 : 10
Een kleine St. Johannes den Dooper, door <i>Carlo Cimmani</i>	1 : 9	1 : 5
Een out Vrouwe-Hoofst, door <i>Pe- tro Perugini</i>	2 : 0	1 : 7
Een St. Hieronimus, van <i>Jacob Baf- sano</i>	2 : 2	2 : 8
Een out Mans-Hoofst, door <i>Petro Perugini</i>	2 : 0	1 : 7
Een Reize der Israëlitén in de Woef- tyne, van <i>B. Castiglione</i>	2 : 0	2 : 7
Een Heilige Familie, door <i>Michel Angelo Bonnarotta</i>	2 : 0	1 : 6
Een klein Model van 't volgende Portret, van den <i>Ridder Antoni van Dyk</i>	1 : 5	1 : 1
Een groot Portret van Hartog Wil- helm Wolfgang, benevens een grooten Hont, door den <i>Ridder Antoni van Dyk</i>	6 : 11	4 : 6
De kuische Susanna, met de twee oude Boeven, door denzelven.	6 : 7	4 : 11
De Graffegging J. Christi, geschild- dert van <i>Lorenzo Garbieri</i>	7 : 10	6 : 10
Een Geschiedenis van Susanna, kunst- tig geschildert van <i>Dominiquin</i>	9 : 1	11 : 3
St. Hieronimus, in de manier van Ti- tiano, door <i>Luca Jordano</i>	5 : 3	3 : 7
Een Jesus, Maria en Joseph, ge- schildert op de manier van <i>Ca- millo Procacini</i>	5 : 5	3 : 9
		De

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 555

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
De Koninginne Dido, die zich op den Houtstapel gelegd hebbende, doorsteekt, van <i>Guercina da Cento</i> .	4 : 11	5 : 10
Een Portret, van <i>Titiano</i> .	2 : 11	2 : 8
Het Portret, van den uitmuntenden Kunstschilder <i>Jan Breugel</i> , bygenaemt de Fluweele, door den <i>Ridder Antoni van Dyk</i> .	2 : 11	2 : 8
Het Portret van een Beelthouwer, van <i>Annibal Caratz</i> .	2 : 7	2 : 2
Het Portret van den Wereltberoemden <i>Antoni van Dyk</i> , dat hy na zyn eige weezen geschildert heeft.	2 : 7	2 : 1
Een Jesus, Maria en St. Johannes, door den <i>Ridder Antoni van Dyk</i> .	5 : 1	3 : 10
Een levensgroot Mans-Portret, door denzelven.	6 : 7	3 : 11
De Moort der onnozele Kinderen, door Herodes te Bethlehem, van <i>Annibal Caratz</i> .	6 : 2	9 : 1
Een Heilige Familie door <i>Camillo Procacini</i> .	6 : 7	4 : 10
Een Stuk, verbeeldende: hoe den Zaligmaker het Oordeel uitspreekt tegen de Pharizeen, over het vertonen van den Penning, zeggende geeft den Keizer, dat des Keizers is, en Gode, dat Godes is, door <i>Prete-Genuese</i> .	5 : 4	7 : 7
Een Stuk, vertoonende: hoe den Zaligmaker aen Maria Magdale-na in den Hof verschynt, in de gedaente eenes Hoveniers, van <i>Frederico Barozius</i> .	10 : 0	7 : 0
Het Hoofd des Heeren Jesu Christi, in de manier van <i>Annibal Caratz</i> .	5 : 0	3 : 4
De Kruisvinding door Helena, de Moeder van Constantyn den Groo-ten, met veel beelden, door <i>Duffet</i> .	10 : 7	11 : 8
St. Sebastiaen, aen een Boom ge- bonden en gemarteliseert van ee- nige Soldaten, door den <i>Ridder Antoni van Dyk</i> .	7 : 7	6 : 8 Een

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Een doode J. Christus, die beweent word van Maria, Johannes en Maria Jacoba, door denzelven. .	5 : 10	5 : 2
De verschyninge aen de Herders, op het Velt, door <i>Giuseppe Ribera</i> , bygenaemt <i>Spanjolet</i>	3 : 4	4 : 4
De H. Moeder Maria, met het Kin- deken Jesu, St. Antonio en St. Fran- cisco, van <i>Titiano</i>	3 : 6	4 : 9
De H. Moeder Maria, met het Kin- deken Jesu, met St. Joannes den Evangelist, St. Elisabeth, en op den tweeden gront Johannes den Doper, door <i>Andrea del Sarto</i> . .	5 : 9	4 : 6
St. Catharina, die de Martelkroon ontfangt van een Engel, door <i>Si- mon Vouët</i>	5 : 10	4 : 2
Een Heilige Familie, onverbeterlyk getekent en geschildert, in de eerste manier van <i>Raphaël de Ur- bino</i>	4 : 5	3 : 7
Een H. Familie heerlyk geschildert, door <i>Andrea del Sarto</i>	5 : 10	4 : 6
St. Johannes den Doper in de Woef- tyne, houdende in de eene Hant, waer op hy rust, het Kruis, en in de andere een houte Nap, om uit te drinken, dit is het kost- baerste stuk van het gansche Ka- binet, door den Prins der Schil- ders, <i>Raphaël de Urbino</i>	6 : 6	4 : 4
De Offerhande der H. drie Konin- gen aen het Kindeken Jesu, Ma- ria en St. Joseph, waer by ver- scheide Dienaren, door <i>Paulo Ve- ronese</i>	3 : 2	2 : 3
De H. Moeder-Maegt Maria, met het Kindeken Jesu op haeren schoot, waer by St. Jan, door <i>Andrea del Sarto</i>	3 : 2	2 : 6
Jesús, Maria en St. Johannes, waer by een geestelyke met gevouwe handen biddende, door <i>Titiano</i> . .	2 : 5	3 : 0 Je.

	Hoog. v. d.	Breet. v. d.
Jefus, Maria, St. Rochus en St. Maria Magdalena, door <i>Palma Vecchio</i> .	2 : 0	3 : 6
De H. Rosalia, hoe haer de H. Drie- vuldigheid verfchynt, door den Ridder <i>Antoni van Dyk</i> .	3 : II	2 : 10
Een Stuk, verbeeldende: hoe de H. Rosalia van de Engelen naer den Hemel gedragen word, door den- zelfen.	3 II	2 : 10
Een overheerlyk ftuk, verbeelden- de een Ecce Homo, welke in ge- moetsbeweginge alles overtreft, door <i>Antonio Corregio</i> .	2 : 8	2 : 2
Een heerlyk Bloem- en Fruitftuk, door <i>Coenraet Roepel</i> .		
Dit is het laetfte Stuk, dat die roemruchtige Vorft <i>Johan Wil- helm</i> op zyn Dootbedde ge- kocht heeft.		

*Vervolgens ziet men in deze KUNSTZAEL,
GAENDERY, of VERTREK, noch deze
volgende STATUEN.*

Den Centaurus met een Cupido op zyn rug, zynde
een oprecht Antick, van Brons.

Den Gladiator, van Brons.

Het Kindeken Jefus met een Kruis in de hant, mits-
gaders de geheele Passie, gemaakt door den ver-
maerden Hof-Beelthouwer, den *Ridder de Grupello*.

Een Leeu, die een Os of Stier verscheurt, van
Brons.

Venus en Adonis in Brons, door den beruchten Beel-
houwer *Soldani*.

Een Leeu, die een Paert verscheurt.

Apóllo, hoe hy Marsias vilt, van Brons, door *Fugini*.

De Broeder-Moort van Cain en Abel, in Brons, door
Giovanni de Bologna.

De zittende Mozes, in Brons, door *Michael Angelo
Bonarotti*.

Prins Wilhelm van Naſſau te Paert, door *A. de Frys*.

De Sabyñſe Maegden Roof, gebootsfeert en vergult.

Den

Den Laocon, nevens zynetwee Zoonen, hoe hy, van de Slang gebeten, om 't leven komt, in Brons, zynde Basreliëven, van *Soldani*.

Op de andere zyde der KUNSTZAEEL.

Een Kop van een Filosooph, van Aerde.

St. Bartholomeus, van Brons, door den *Ridder de Grupello*.

Den Helthartigen Romein Mutius Schevola, van Marmer, zynde een Antick.

St. Joseph, met het Kindeken Jesu, door *Grupello*.

Hercules en Jole, in Brons, door *Fugini*.

Den Keurvorst van de Palts Johan Wilhelm, in Brons, door den *Ridder Grupello*.

De Moeder-Maegt weenende, van Brons, door den *Ridder Grupello*.

Christus aen het Kruis, van Brons, door denzelven.

St. Johannes, in Brons, door den *Ridder Grupello*.

De Keurvorstinne Weduwe Anna Maria Louisa, Dochter des Hertogs van Toskanen, in Brons, door *Grupello*.

Haere Majestyt de Koninginne Weduwe van Spanje, een geboren Palts-Gravin, door *Grupello*.

Angelus Custos, in Brons, door denzelven.

St. Theresia met den Engel, van Lood, door den *Ridder Giovanni Lorenzo Bernini*.

Een Hoofd van een Filosooph, gebootsceert.

Noch ziet men in deze Kunstzael twee fraeje Tafels, van zo genaemde *Bianco Negro Anticho*, en in de derde Groote Zael van *Rubbens*, twee Tafels, van *Albastrum Orientale A Ocbio*.

En in de laetste Groote Zael, twee Tafels van *Albastrum Orientale Contognino*, en twee van *Galo Anticho in Oro*.

Deze volgende TAFEREELLEN zyn in de KABINETTEN geplactst.

Het eerste Kabinet.

De beroemde Predikatie onzes Zaligmakers aen den Oever der Zee, met een onnoemelyk getal afbeeldsels

- fels van Menschen, Beesten en Visschen, die zich op de Zeestrand vertoonen, van den *Fluweelen Breugel*.
- Een Boerendans, met een menigte Beelden, door den *Fluweelen Breugel*.
- Een Zeehaven, met Schepen, en een menigte Figuren, van den *Fluweelen Breugel*.
- Het Afbeeldsel van St. Hieronimus, in een schoon Lantschap, door den *Fluweelen Breugel*.
- Reinout en Armida, in Miniatuur, door *Werner*.
- Adam en Eva, van *Le Klerk*.
- Een Koets en twee Wagens, met een menigte afbeeldsels, zo van Menschen als Beesten, in een schoon Lantschap, door den *Fluweelen Breugel*.
- Een Lantschap met veel Beelden, door *Hermanus Zachtlevens*.
- Een schoon Lantschap, verbeeldende den Zomer, door *Breugel*, en de Beelden van *van Balen*.
- De weergâ, verbeeldende een Winter, door dezelve Meesters.
- Drie Stukken, alle Lantschappen, kunstig geschildert, door *Egdon van der Neer*.
- Flora door eene Nymph gekroont, van *Rubbens*, in een heerlyk Lantschap van den *Fluweelen Breugel*.
- Twee Lantschappen, door *Egdon van der Neer*.
- Twee kleine Stukjes, verbeeldende den liefdadigen Samaritaan, door *Al. de Graef*.
- De Lente en den Herbst, met veele Figuren, in twee schoone Lantschappen, door den *Fluweelen Breugel* en *van Balen*.
- De Onthoofding van Johannes den Dooper, door *Brusa Sorci*.
- Adam en Eva in 't Paradys, de Beelden door *Le Klerk*, het Lantschap en de Beesten door den *Fluweelen Breugel*.
- Een Batailje met veel gewoel van Paerden en Beelden, door *Roelant Savry*.
- Een Zeehaven met Schepen, en een menigte van Beelden, door den *Fluweelen Breugel*.
- Een Dorp in een schoon Lantschap, met veele Beelden, door den *Fluweelen Breugel*.
- Een Zeehaven, met veel gewoel van Schepen en Beelden, door den *Fluweelen Breugel*.

- Een Drie-Koningen, met een groote menigte van Beelden, door den *Fluweelen Breugel*.
- Een Stuk, verbeeldende Scipio Africanus, met een onnoemelyk getal van Beelden, door den *Fluweelen Breugel*.
- Een Bacchus-Feeft, de Beelden door *van Balen*, het Lantschap door den *Fluweelen Breugel*.
- Twee Portretten, door *Arnold Boonen*.
- Een Batalije, en de weerga verbeeldt den overtocht der Keizerlyke Armée over de brug van Effek, door *van der Mieren*.
- Twee Beeltjes, in Miniatuur, door den Capuciner Pater *Hipolite Galantini*.
- Een Boteram, met Aerbeien heel natuurlyk in Miniatuur, door *Jean Augustyn van Goes*.
- De liefdadige Samaritaen, door *Al. de Graef*.
- Een Kruisiging Christi, vol gewoel van Beelden, door den *Fluweelen Breugel*.
- De Portretten van den Keizer Josephus, Karel, en andere Aerts-Hartogen en Princesen uit het Huis van Oostenryk, door den *Ridder Douven*.
- Het Portret van zyn Keurvorstelyke Doorluchtigheid Johan Wilhelm, in Miniatuur, door den Baron *Mardefelt*.
- Het Portret van den *Baron Mardefelt*, in Miniatuur, door denzelfven.
- Vier Lantschapjes, door den *Fluweelen Breugel*.
- Een Masquerade, aerdig geordonneert, van den *Fluweelen Breugel*.
- Twee Lantschapjes, van *van der Meer*.
- Een Bacchus Feeft, met veele Beelden, door *van Balen*, het Lantschap door den *Fluweelen Breugel*.
- Een St. Jans Predikatie in de Woestyne, met een menigte toehoorders, van den *Fluweelen Breugel*.
- Een ovael Stuk, verbeeldende Venus en Kупido, door *Taddeus Zuccherò*.
- Een Lantschap aen den Oever der Zee, door den *Fluweelen Breugel*.
- Een Wintmolen in een Lantschap, door den *Fluweelen Breugel*.
- Een St. Johannes in een Lantschap, door *Elshamer*.
- Een St. Johannes, van den *Ridder Douven*.
- Een Geboorte Christi, door *Poelenburg*.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 561

- Een Kalkoen, met verscheide andere Vogels, van den *Fluweelen Breugel*.
 Twee Kindertjes, in een ront Stukje, door *Taddeus Zuccherò*.
 Een schoon Lantschap, met een Wagen en veel Beelden, door den *Fluweelen Breugel*.
 Een Lantschap, van den *Fluweelen Breugel*, gestoffeert met een Diana en twee Nymphen, die visschen, door *van Balen*.
 Een Bloemstuk, van den *Fluweelen Breugel*.
 Een Zeehaven, met een onnoemelyk getal van Beelden, door den *Fluweelen Breugel*.
 Een Kruisverheffing, door *Willèm Baur*.
 Een klein Autaerstuk, verbeeldende de Drieëenheit; met veele Heiligen, door *Ciro Ferro*.

Het tweede Kabinet.

- Een Heilige Familie, door den *Ridder van der Werf*.
 Een Christus in 't Graf, door *Jan van Achen*.
 Venus en Cupido, die bezig is zyn pyl te slypen, door den *Ridder van der Werf*.
 Een Adam en Eva, die uit het Paradys gedreven worden, door den *Ridder van der Werf*.
 Een Meisje, hebbende een Vogeltje in een Kooi, met eenige Jongens, daar onder een met een Kat in den arm, trachtende het Vogeltje uit te lokken, door den *Ridder van der Werf*.
 Een Bad van Diana, door *Rottenhamer*, het Lantschap van den *Fluweelen Breugel*.
 Een Maria Magdalena, door den *Ridder van der Werf*.
 Een Bacchanael van Kinderen, nevens een oude Vrouw die lacht, met een Beuling in de hant, verbeeldende een Kaerslicht, door den *Ridder van der Werf*.
 St. Joseph, met Maria, die Kerffen presenteert aan het Kindeken Jesu, van den *Ridder van der Werf*.
 Een Adam en Eva, weenende over de doot van Abel, door den *Ridder van der Werf*.
 Een Rhyngesicht, van *Harmen Sacbtleven*.
 Een Lantschap, van *Griffier*.
 Een Gezicht van Rome, door *van der Heyden*.
 Een Harder en een Harderinne, van *Kasparus Netscher*.

Een Gezelschap van Heeren en Juffrouwen, die de Muziek leeren, zynde een Stuk zonder weerga, door *Kasparus Netscher*.

Een Meisje met een Papegaei, door *Kasparus Netscher*.

Een Geboorte Jesu Christi, van *Rottenbamer*.

De Bruiloft te Cana in Galileen, door *Rottenbamer*.

Het laetste Oordeel, door *Rottenbamer*.

De Geëffeling van onzen Heilant J. Christus, door *Palma Jovana*.

Het Oordeel van Paris, door *Rottenbamer*.

Een Lantschap met Beelden en Beesten, door *Adriaen van de Velden*.

Een doode Christus, de Heilige Moeder-maegt, Johannes en Maria Magdalena, door den *Ridder Antoni van Dyk*.

Hagar in de Woestyne, met Engelen, door *Egelon van der Neer*.

Een schoon Lantschap, met drie Beelden, van *Mola*.

Een Adam en Eva, van *Le Klerk*.

Een Lantschap, door *Hans Holbeen*.

Een Lantschap, met verscheide Beelden en Beesten, door *Egelon van der Neer*.

Een gekookte Zeekreeft, en een Beeker, van *Sneyers*.

Eneas, die zynen Vader Anchises, op zynen rug, uit den brant van Trojen draegt, door *Elsbamer*.

Een schoon Stukje, met twee Beelden, door den ouden *Frans van Mieris*.

Een Hollantsche Boer, met een pyp in de mont, en een Vles Jenever in de hant, van den ouden *Frans van Mieris*.

De Vlucht naer Egipten, door den ouden *Frans van Mieris*.

Een Officier in 't harnas, met een pyp in de hant, door den ouden *Frans van Mieris*.

Een Vrou in een slaauwte liggende, benevens een oude Vrou en twee Meisjes, en een Dokter beziende het water, door den ouden *Frans van Mieris*.

Het Afbeeldsel van een Juffrou, die met een Hont speelt, door den ouden *Frans van Mieris*.

Een Kaerslicht, verbeeldende een Jongeling, die op de Fluit speelt, door *Gerard Dou*.

Een Ryschool, met Paerden en Beelden, door *Philip Wouwerman*.

Het

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 563

- Het Portret van den ouden *Frans van Mieris*, naer zyn eige weezen geschildert.
- Een Lantschap; van *Elsbamer*.
- Het Portret van de Vrou van *Frans van Mieris*, door hem zelf geschildert.
- Het Afbeeldsel van de Koninginne Weduwe van Spanje, een geboren Princesse van de Palts; door *Egelon van der Neer*.
- Een out Man, zittende op de Ruïnen van het Coliseum te Rome, door *Bamboots*.
- Een Offerhande van Iphigenia, vol Beelden, door *Elsbamer*.
- Het Portret van den Kunstschilder *Sneijers*, door hem zelf geschildert.
- Een Batailje, door *Willem Baur*.
- Een Portret, met eenen gouden Keten om den Hals, door *Tintoretto*.
- Een Portret, met een kraeg om, van *Rembrandt*.
- Een Executie, daer een Man in een ton word geroelt, door *Willem Baur*.
- Een Rhyngesicht, van *Harmen Zachtleven*.
- Loth met zyne twee Dochters, door *Corneille*.
- Een Bacchus-Fees, door *Joseph Heins*.
- Een Batailje, van *Palamedes*.
- Een Lantschap met Beesten, van den ouden *Roos*.
- Een Lantschap met Beesten, verbeeldende een Avontstont, van *Nikolaes Berchem*.
- De H. Maegt Maria, en St. Joseph, met het Kindeken in de kribbe, door *Mola*.
- Een Vrou, betonende haere mildadigheid aen den Armen, door *Pasqualigo*.
- Een Vrou in een slaauwte liggende, van *Egelon van der Neer*.
- Een Bacchus-Fees, door Kinderen, omringt met een Feston van Bloemen, door *Pater Zegers*.
- Een Lantschap, verbeeldende de Brug van Molo te Rome, door *Francisco Mola*.
- Een oude Vrou, die den Zegen voor de Maeltyt geeft, door *Gerard Dou*.
- Een Heremiet, door *Gerard Dou*.
- Een Geboorte Christi, van *Cornelis Poelenburg*.
- Jesus Christus met Maria, door *Quinta Maseys*.
- De H. Moeder-Maegt, met het Kindeken Jesu, door *Quinta Maseys*.

Twee Stukjes, verbeeldende Jesus, Maria, Joseph en eenen Engel, door *Godtfried Schalken*.

Een oude Vrou, die Haring, Citroenen, Ajuyn en meer diergelyke Waren, verkoopt, met een Meisje, en een biddende Bedelaer, zynde een Stuk zeer kunstig en uitvoerig geschildert, door *Gerard Dou*.

Een Meisje, met een kaers in de hant, van *Gerard Dou*.

Een oude Vrou, die Brood snyt, benevens haer een Jongen met een kaers in de hant, en een klein Kint dat aen de tafel zit, daer een Ham op staet, door *Gerard Dou*.

Het Kint Jesus, Maria, Joseph, met eenige Kinderen en Engelen, in een fraei Lantschap, van een onbekent Meester.

Een Batailje by het ondergaen van de Zon, door *Nikolaes Berchem*.

Een Winter, door *Jan Bol*.

Eenige Boeren, die met malkander krakkeelen, door *Ostade*.

Dansende Boeren, van *Ostade*.

Een Goden-Banket, door *Jogchem Uitterwael*.

Een Chirurgy, die een Gequeste verbint, van *Adriaen Brouwer*.

Een Chirurgy, die een Jongen een doorn uit den voet trekt, van *Adriaen Brouwer*.

Het Portret van Brouwer, door hem zelf geschildert.

Vechtende Boeren, door *Adriaen Brouwer*.

Een Boer met een pyp, van *Adriaen Brouwer*.

Een vette Kuiper, en een Vrou met een glas in de hant, benevens eenige Boeren, die by het vuur zitten, door *Adriaen Brouwer*.

Een Boer, die tabak rookt, en noch drie andere, die by het vuur zitten, van *Adriaen Brouwer*.

Een Lantschap, van *Meyselaer*.

Een Portret met een kraeg, van een onbekent Meester.

Een Lantschap, gestoffeert met twee Boeren, en een Kar met een Ezel bespannen, door *Nikolaes Berchem*.

Een Lantschap, geschildert van *van Doelen*.

Een Portret, van *Hans Holbeen*.

St. Lucia, van *Parmesanio*.

Jesus, Maria en Joseph, door *Parmesanio*.

Oesters, Broot en Limoenen, op een tafel geschildert, door *Minjon*.

Een

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 565

- Een Lantschap, door *Francis Milee*.
 Een Bloemstuk met drie Beelden, door *van Kessel*.
 Een slapende Vrouw, met een Hont by haer, aen den
 Oever der Zee, door *Giobatista Weeninx*.
 Een Jongen, die een Hont vlooit, door *Bamboots*.
 Een Jager met een Hont en eenig Wilt, door *Gicbatista Weeninx*.
 Een Lantschap, van *Paulo Brill*.
 Dansende Boeren, door *David Teniers*.
 Een Hooft, door *Rembrant van Ryn*.
 Een weerga tot het zelve, door *Rembrant van Ryn*.
 Jupiter, zuigende aen eene Geyt, door *Nikolaes Berchem*.
 Een Stuk met Beelden en Paerden, van *Philip Wouwerman*.
 Eene Bacchante, of Priesteresse van Bacchus, door
Rembrant van Ryn.
 Een Wandeling van Heeren en Dames by een Fontein, door *Philip Wouwerman*.
 Een Portret, van *Hans Holbeen*.
 Een schoon Stuk, verbeeldende het Keurvorstelyk
 Geslacht der Palts van Frederik den vyfden, door
Cornelis Poelenburg.
 Een Lantschap, daer een Pont in verbeelt is met veel
 Koejen en Schapen, benevens eenige Harders en
 Harderinnen, door *Adriaen van de Velden*.
 Twee Stukjes zynde Lantschappen, gestoffeert met Beelden en Beesten, van *Guliam de Heusch*.
 Het Afbeeldsel van Haere Koninglyke en Keurvorstelyke
 Hoogheit, de Vorstinne Weduwe Anna Louisa, door *den Ridder Douven*.
 Een Lantschap, gestoffeert met een Wagen en eenige
 Heeren te paert, van *Sneyers*.
 Een Samaritaensche Vrouw, door *Gerard de Laireffe*.
 Een Geboorte Christi, in de manier van *Titiano*.
 Twee Stukjes zynde Lantschappen, van *Bourginjon*.
 Een Stuk, verbeeldende: daer den Doge te Venetien
 de Zee trout, van *Tempeest*.
 Een Boere-Maeltyt, door *Teniers*.
 Een Maeltyt, door *Huth*.
 Markus Antonius en Kleopatra, die de Paerl smelt,
 door *Huth*.
 Twee Patryzen, van *Minjon*.
 Een Meisje met een boteram in de hant, in de manier
 van *Teniers*.

- Een Toverij, door den ouden *Breugel*.
 Twee Stukken, verbeeldende de schaking der Sabynen,
 opglas geschildert, in de manier van *Lukas Jordaens*.
 Een dronke Silenus, met twee Satyrs, door *Rubbens*.
 Een Dame, die op de Luit speelt, door *Egelen van der Neer*.
 De H. Moeder-Maegt, met het Kindeken Jesu, van
Guercino Dacento.
 Jesus, de Maegt Maria en Johannes, door *Carlo Maratti*.
 De H. Maegt, met het Kint Jesu, door *Corregio*.
 Jesus, Maria en eenen Engel, door *Petro de Cortona*.
 De H. Moeder-Maegt, met het Kindeken Jesu, van
Hannibal Carraci.
 Maria Magdalena, door *Corregio*.
 Een Lantschap, van *Salvator Roza*.
 Jesus, Maria en eenen Engel, door *Gerard de Laireffe*.
 Een Visschery te Romen, van *Bamboots*.
 Twee Stukken zynde Lantschappen, van *Artois*.
 Een Vrou in 't wit gekleed, met eenige andere Beel-
 den, van een onbekent *Meeſter*.
 Een Optocht van Ruitery, door *Bourginjon*.
 Twee Stukjes zynde Lantschappen met Beesten, van *Gul-
 liam de Heusch*.
 Een Lantschap, door *Egelen van der Neer*.
 Een Kruisdraging naer den Berg van Calvarien, door
Jaques Bassan.

BEELDEN, DIE IN 'T KABINET ZYN.

- Een Groep van Kinderen, van Ivoor.
 Den Krygsgod Mars, van Koper.
 Een Pallas, van Ivoor.
 Een Groep van Kinderen, uit Ivoor.
 Een Beelt van Koper, met een kruik in de hant.
 Een Groep van Kinderen en Satyrs, van Ivoor.
 Een Hercules, van Metael.
 Een Groep van Kinderen, uit Ivoor.
 Een antike Hercules, van Steen.
 Een Leda met de Zwaen, van Metael.
 Een Borstbeelt van een Indiaen, van Metael.
 Een dito.
 Venus en Cupido, van Ivoor.
 Twee Indiaensche Borstbeelden, van Metael.
 Een Adonis, van Ivoor.

Een

- Een Flora, van Metael.
 Een Venus, uit Ivoor, van *Elbover*.
 Een Mercurius, van Metael.
 Kaïn en Abel, van *Rauchmuller*.
 Een Leeu, door Kupido in toom gehouden, van Ivoor.
 Een Hercules, die den Leeu verscheurt, uit Ivoor.
 Een Apollo, van Metael.
 Een Bacchus, uit Ivoor, van *Elbover*.
 Een Apollo, van Metael.
 Een Minerva, van Ivoor.
 Een Flora, van Metael.
 Een Lucretia, uit Ivoor.
 Een Faunus, van Metael.
 De Schaking van Proserpina, uit Ivoor.
 Een Venus, van Metael.
 Een Kleopatra, uit Ivoor.
 Een Apollo, van Metael.
 Een Juno, uit Ivoor.
 Een Mercurius, van Metael.
 De H. Moeder-Maegt Maria, uit Ivoor, van *Elbover*.
 Een Flora, van Metael.
 Den H. Johannes, uit Ivoor, van *Lioni*.
 De Schaking van Dianire door den Centaurus, van
Rauchmuller.
 Een St. Hieronimus, uit Ivoor, van *Lioni*.
 Een Beelt met een kruik in de hant, van Metael.
 Jesus aen een kolom gebonden, uit Ivoor, door *Rauch-*
muller.
 Een Vestaelsche Nonne, van Metael.
 Een Krucifix, uit Ivoor.
 Een Hercules, uit Ivoor, van *Elbover*.
 Een Meleager, uit Ivoor, van *Elbover*.
 Een Bacchus, uit Ivoor, van *Elbover*.
 Een Venus, uit Ivoor, van *Elbover*.
 Een St. Sebastiaen, uit Ivoor.
 St. Rochus, uit Ivoor.
 Een Vaes met Basreliëven, van Ivoor.
 Hendrik de vierde Koning van Vrankryk, te paert,
 van Zilver.
 Twee Bloemkranssen, uit Hout gesneden, zonder weers-
 gâ van kunst.
 Twee Jachten in Lantschappen, uit Hout gesneden.
 Drie Lantschappen, kunstig uit Hout gesneden.

N A E M L Y S T

D E R

KUNSTSCHILDERS

E N

SCHILDERESSEN.

*Welkers Levens- en Kunstbedryven in dit tweede
Boekdeel vervat zyn.*

A.

	<i>Pag.</i>
Accama (<i>De twee Broeders</i>). - - - -	493
Anchilus (<i>N</i>). - - - - -	138
Antiquus (<i>Johannes</i>). - - - - -	307
Appel (<i>Jacob</i>). - - - - -	153

B.

Baan (<i>Jacobus de</i>). - - - - -	466
Bakhuizen (<i>Ludolph</i>). - - - - -	366
Balen (<i>Matthys</i>). - - - - -	55
Beyer (<i>Fan de</i>). - - - - -	199
Bloemen (<i>Nolbertus van</i>). - - - - -	463
Boekhorst (<i>Johannes de</i>). - - - - -	450
Breugel (<i>Abraham</i>). - - - - -	463
Breugel (<i>Fan Batist</i>). - - - - -	464
Buis (<i>Jacobus</i>). - - - - -	372
Burg (<i>Adriaen van der</i>). - - - - -	212

C.

C.

	Pag.
Call (<i>Pieter van</i>). - - - - -	165
Call (<i>Jan van</i>). - - - - -	168
Carré (<i>Abraham</i>). - - - - -	215
Carré (<i>Hendrik</i>). - - - - -	217
Carré (<i>Johannes</i>). - - - - -	218
Compe (<i>Jan ten</i>). - - - - -	364
Cuipers (<i>Herman Diederik</i>). - - - - -	327

D.

Dalens (<i>Dirk</i>). - - - - -	134
Dekker (<i>Frans</i>). - - - - -	49
Denner (<i>Balthazar</i>). - - - - -	62
Douven (<i>Bartholomeus</i>). - - - - -	136
Dubourg (<i>Louis Fabricius</i>). - - - - -	200
Dufart (<i>Kornelis</i>). - - - - -	457

E.

Elliger (<i>Antoni</i>). - - - - -	301
Elliger (<i>Christina Maria</i>). - - - - -	303

F.

Fournier (<i>J</i>). - - - - -	492
Freezen (<i>Jan George</i>). - - - - -	297

G.

Godyn (<i>Dionys</i>). - - - - -	454
Graham (<i>Johan</i>). - - - - -	276
Greenwood (<i>Kornelis</i>). - - - - -	338
Griffier (<i>Robbert</i>). - - - - -	140

H.

Haen (<i>Abraham de</i>). - - - - -	198
Hartzceker (<i>Theodoor</i>). - - - - -	239

Haverman (N).	- - - - -	32
Hobbema (N).	- - - - -	490
Hoet (Gerard).	- - - - -	415
Hoog (S. van der).	- - - - -	489
Huyfum (Johannes).	- - - - -	13
Huyfum (Justus).	- - - - -	30
Huyfum (Jacobus).	- - - - -	30
Huchtenburg (Johan van).	- - - - -	410
Hulst (Hendrik).	- - - - -	32

K.

Keller (Johan Hendrik).	- - - - -	266
Koets (Roelof).	- - - - -	438

L.

Liender (Jacob van).	- - - - -	238
Louis (Leonard François).	- - - - -	262
Lyonet (Mr. Pieter).	- - - - -	330

M.

Meer (Jan van der).	- - - - -	460
Melder (Gerard).	- - - - -	205
Mieris (Frans van).	- - - - -	147
Mieris (Jan van).	- - - - -	442
Moni (Louis de).	- - - - -	259
Moor (Karel de).	- - - - -	422
Myn (Heroman van der).	- - - - -	34
Myn (Gerard van der).	- - - - -	} 321
Myn (Cornelia van der).	- - - - -	
Myn (Andreas van der).	- - - - -	
Myn (Francis van der).	- - - - -	322
Myn (Robbert van der).	- - - - -	} 326
Myn (George van der).	- - - - -	
My (Hieronimus van der).	- - - - -	129

N.

N.

	Pag.
Nikkelen (<i>Jacoba Maria van</i>). - - - -	52
Nymegen (<i>Dionys van</i>). - - - -	318

P.

Palthe (<i>Jan</i>). - - - -	370
Piemont (<i>Nikolaes</i>). - - - -	441
Pothoven (<i>Hendrik</i>). - - - -	374
Pronk (<i>Cornelis</i>). - - - -	193

Q.

Quinkhard (<i>Jan Maurits</i>). - - - -	130
---	-----

R.

Ravestein (<i>Nikolaes van</i>). - - - -	445
Regters (<i>Tiebout</i>). - - - -	353
Rentinck (<i>Arnout</i>). - - - -	361
Reyers (<i>Nikolaes</i>). - - - -	372
Roore (<i>Jaques de</i>). - - - -	86

S.

Sam (<i>Engel</i>). - - - -	273
Sanders (<i>Gerard</i>). - - - -	304
Schouman (<i>Aert</i>). - - - -	346
Staveren (<i>Jacomo van</i>). - - - -	466

T.

Terwesten (<i>Augustinus</i>). - - - -	355
Torenvlied (<i>Abraham</i>). - - - -	57
Troost (<i>Wilhelmus</i>). - - - -	50
Troost (<i>Cornelis</i>). - - - -	241
Troost (<i>Sara</i>). - - - -	252

U.

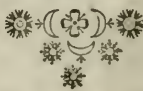
	Pag.
Uchtervelt (J). - - - - -	488

V.

Valkenburg (Dirk). - - - - -	477
Verbruggen (Jan). - - - - -	358
Vergh (Francis). - - - - -	145
Verheyde (Mattheus). - - - - -	278
Vinne (Jan van der). - - - - -	} 455
Vinne (Isaak van der). - - - - -	
Vogelsang (Johannes). - - - - -	143
Vollebens (Johannes). - - - - -	57

W.

Walraven (Isaak). - - - - -	116
Wassenberg (Jan Abel). - - - - -	152
Waerd (Antoni de). - - - - -	157
Wandelaer (Jan). - - - - -	169
Werf (Adriaen van der Werf). - - - - -	376
Winter (Hendrik de). - - - - -	369
Winter (N). - - - - -	465
Wit (Jacob de). - - - - -	218
Wolters (Henrietta). - - - - -	179
Wolters (Harmanus). - - - - -	191
Wynants (J). - - - - -	490
Wynen (Dominicus van). - - - - -	451

N A E M R O L
D E R
KUNSTSCHILDERS
E N
SCHILDERESSEN.

*Die met hunne Beelteniffen in Plaet verschynen
in 't tweede Deel.*

PLAET A. Pag. 14.

*Johannes van HUYSUM en Heroman van der
MYN.*

PLAET B. Pag. 57.

*Balthazar DENNER, Jaques de ROORE en Jo-
hannes VOLLEEVENS.*

PLAET C. Pag. 117.

*Isaak WALRAVEN en Jan Maurits QUINK-
HARD.*

PLAET D. Pag. 147.

Willem van MIERIS en Frans van MIERIS

PLAET

574 N A E M R O L D E R

PLAET E. Pag. 158.

Jacob APPEL, Dirk DALËNS en Jan WAN-
DELAER.

PLAET F. Pag. 179.

Henrietta WOLTERS,

PLAET G. Pag. 206.

Gerard MELDER en Cornelis TROOST.

PLAET H. Pag. 212.

Adriaen van der BURG, Cornelis GREEN-
WOOD en Aert SCHOUMAN.

PLAET I. Pag. 218.

Jacob de WIT.

PLAET K. Pag. 259.

Louis de MONI, Johan Hendrik KELLER en
Engel SAM.

PLAET L. Pag. 278.

Matheus VERHEYDEN, Jan George FREE-
ZEN en Pieter LYONET.

PLAET

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 575

PLAET M. Pag. 304.

*Elias van Nymegen, Gerard Sanders en
Dionys van Nymegen.*

PLAET N. Pag. 353.

*Tiebout Regters, Jan ten Compe en Jan
Palthé.*

PLAET O. Pag. 423.

*Karel de Moor, Ridder van 't H. Room-
sche Ryk.*

- Blatz. 20 reg. 11 *staet* fels lees snels.
 — 92 reg. 23 *staet* schelten lees schelton.
 — 94 reg. 22 *staet* 1574 lees 1674.
 — 151 reg. 8 *staet* de Vooy's lees de Voys.
 — 271 reg. 19 *staet* 1720 lees 1726.
 — 334 reg. 11 *staet* met Oostindischen inkt lees met
 Coleur en Waterverf.
 — 345 reg. 7 *staet* Sales lees Salisch.
 — 394 reg. 12 *staet* sterkte lees strekte.
 — 408 reg. 4 *staet* 1725 lees 1735.

Drukfeilen in 't tweede DEEL.

- Blatz. 5 reg. 14 *staat* de Vooy's *lees* de Voys.
 — 20 reg. 10 *staat* word *lees* worden.
 — 63 reg. 23 *staat* het zo uitvoerig *lees* zo uitvoerig.
 — 89 reg. 24 *staat* Resters *lees* Resters.
 — 361 reg. 11 *staat* Arnout Rentinek *lees* Arnout Rentinek.
 — 364 reg. 26 *staat* door *lees* door.

NA-BERICHT aen de LEEZERS.

De *Corrector*, (tot dit Werk gebruikt, om de druk- en andere feilen daer in te verbeteren,) in de correctie van 't *eerste Deel* de spellinge der aldaer ingelaschte Dichtstukken hebbende waergenomen op gelyken voet, als in Prosa of het Onrym, om, zo veel mogelyk, overal aen zich zelf gelyk te zyn, is in dit *tweede Deel* daer van afgeweeken op de klagten van eenige Dichters en Dichteren, welkers Stukken in 't *eerste Deel* voorkomen, en heeft, op hun verzoek, in dezzen om gevoegshalven ieders byzondere spellinge en distinctie teekens wel willen in agt neemen, en alzo *bladz. 397, de 2de regel van onder*, staet: *maer zodanig als bes ons*, &c. kan in de plaetse geleesen worden: *maer zodanig als het ons*, (op de *spelling en eenige distinctie teekens na*) door des Auteurs eigen hand is toegezonden. *Bladz. 460, vs. 3* staet: *De groote Leerling*, moet zyn *Den grooten*, &c.

